UPV/EHU
Euskal Hizkuntza eta Komunikazioa Saila

Doktore Tesia

Hiztegigintza Elebiduna: Euskara-Alemana

Euskarazko Bertsioa

David Lindemann
david.lindemann@ehu.eus
orcid.org/0000-0002-8261-6882

alemanezko bertsioarekin batera
2015eko urrian aurkeztua

Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco (UPV/EHU)
- *Euskal Herriko Unibertsitateko (UPV/EHU) Argitalpen Zerbitzua*
- University of the Basque Country (UPV/EHU) Press
- ISBN: **978-84-9082-543-3**

Izenburua: Hiztegigintza Elebiduna: Euskara-Alemana

Egilea: David Lindemann

Zuzendaria: Miren Azkarate Villar, Euskal Hizkuntza eta Komunikazioa Saila

Doktorego Programa: Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamendua

2015eko urrian euskaraz eta, aldi berean, alemanez aurkeztua

Doktore tesi hau Eusko Jaurlaritzaren BFI-2011 beka programaren laguntzaz egin da

Aurkibidea

0 Sarrera.....1

1 Hurbilketa Diakronikoa: Aurrekariak.....7

1.1 Sarrera.....7

1.2 XIX. mendeko lanak.....8

1.2.1 Humboldt 1817.....9

1.2.1.1 Humboldt alemanezko euskalaritzan aurrendaria.....9

1.2.1.2 Humboldten hiztegigintza.....10

1.2.2 Mahn (ms.).....14

1.2.2.1 C.A.F. Mahn euskalaria.....14

1.2.2.2 Eskuizkribua.....17

1.2.2.3 Eskuizkribua editatzeko prolegomena.....23

1.2.3 Charpentierren eskuizkribua.....26

1.2.3.1 Charpentier geologoa euskalari.....26

1.2.3.2 Eskuizkribua.....26

1.3 1968 geroztik argitaratutako lanak.....29

1.3.1 Löpelmann 1968.....29

1.3.1.1 Martin Löpelmann III. Reich-en.....29

1.3.1.2 Löpelmannen ”Hiztegi Etimologikoa“.....30

1.3.2 Kühnel 1999.....35

1.3.3 2007ko Euskara-Alemana Hiztegia.....39

1.4 Ondorioak.....46

2 Hiztegigintza Elebiduna gaur egun.....48

2.1 Sarrera: Aro elektronikoaren ataria.....48

2.1.1 Zenbait oinarrizko kontzeptu.....51

2.1.1.1 Makroegitura: hiztegiaren antolamendua.....52

2.1.1.2 Mikroegitura: Sarreren barruko antolamendua.....56

2.1.2 Iturburu irekiko hiztegigintza.....60

2.2 Alemanarekiko hiztegi elebidun elektronikoak.....62

2.3 Euskarazko hiztegi elektronikoak.....65

2.4 Euskarazko hainbat hiztegiren egituraren konparaketa.....68

2.5 L2-Ikasleentzako hiztegigintza elebiduna.....76
2.5.1 DaF ikasleentzako hiztegigintza elebidunerako desiderata edo irizpideak.....76
2.5.1.1 Makroegitura eta marko-egitura.....77
2.5.1.2 Mikroegitura.....77
2.5.2 Hiztegiaren funtzio komunikatiboak eta hiztegien erabilpena.....78
2.6 Ondorioak.....82

3 EuDeLex hiztegiaren egitura.....85
3.1 Sarrera.....85
3.2 Makroegitura: Maiztasunean oinarritutako lemategia.....86
3.2.1 Alemanezko maiztasun-lemategia.....87
3.2.2 Euskarazko maiztasun lemategia: proposamen berria.....90
3.2.2.1 Aurrekariak.....90
3.2.2.2 Euskarazko corpusetatik erauzitako maiztasun-zerrendak.....92
3.2.2.3 Maiztasun-lemategien prozesamendua.....93
3.2.2.4 Hiztegi-lemategiak.....95
3.2.3 Euskarazko maiztasun-lemategia: emaitzak.....96
3.2.3.1 Maiztasun-zerrenden arteko antzekotasuna.....96
3.2.3.2 Hiztegi-lemategiak corpusetan.....99
3.2.3.3 Oinarrizko hiztegi-lemategia.....100
3.2.3.3.1 Hitz bakarreko unitateak.....100
3.2.3.3.2 Bigramak.....105
3.2.4 Euskarazko maiztasun-lemategia: ondorioak eta gerorako erronkak.....106
3.3 Mikroegitura.....107
3.3.1 Hiztegiaren xml egitura.....109
3.3.2 Alemanezko lemari buruzko argibideak.....114
3.3.2.1 Etimologia.....114
3.3.2.2 Flexio morfologia.....114
3.3.2.3 Sinonimoak.....114
3.3.2.4 Domeinua edo jakintza-arloa.....115
3.3.2.5 Zehaztapen semantikoak.....115
3.3.2.6 Polisemia: Adieren zerrenda zenbakitua.....116
3.3.2.7 Itzulpen-ordainak eta baliokidetasuna indartzeko osagaiak.....117
3.3.2.8 Erabilera-adibideak.....119
3.3.3 Alemanezko izena hiztegi-sarreran.....120

3.3.4 Alemanezko aditza entitate sintaktiko gisa....121
3.3.4.1 Mikroegiturako elementuen hierarkia: ordena sintaktikoa....121
3.3.4.2 Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzearen inguruko argibideak....123
3.3.5 Alemanezko adjektiboa eta adberbioa hiztegi-sarreran....124
3.3.6 Gainontzeko kategoria gramatikalak....126
3.4 Euskara-alemanezko sarreren egitura....126
3.5 Erabiltzaile-interfazearen egitura....131
3.6 Ondorioak....135

4 Aleman-euskarazko ordainen definizioa....137
4.1 Glosario elebidunen zirriborratze automatikoa....137
4.1.1 Dentsitatea....138
4.1.2 Corpus paralelo eskuragarriak....140
4.1.3 Metodoak....142
4.1.3.1 Corpus paraleloen ustiaketa: hitzaren eremuko lerrotzea....142
4.1.3.2 Corpus konparagarrien ustiaketa: Elhuyar Pibolex hiztegiak....145
4.1.3.3 Wiktionary eta Wikipedia....146
4.1.3.4 WordNet sare semantikoak....147
4.1.4 Ebaluazioa....147
4.1.5 Emaitzak....150
4.1.5.1 Alemanezko erreferentzia-lemategiaren estaldura....150
4.1.5.2 Glosarioen egokitasuna....152
4.1.6 Glosario elebidunak zirriborratzea: Ondorioak....155
4.1.7 Glosario elebidunak zirriborratzea: Gerorako erronkak....157
4.2 Bi arazo pisutsu: Polisemia eta Lexikalizatze Asimetrikoa....158
4.2.1 Arazoaren deskribapena....158
4.2.2 Polisemiaren desanbiguatzea: Metodo erdi-automatikoak....163
4.3 Eskuzko lana....171
4.3.1 Ebazpen zailak....175
4.4 Corpus paraleloen ustiaketa....177
4.4.1 Konkordantzia paraleloak hiztegi elektronikoetan: artearen egoera....180
4.4.1.1 Corpus paraleloak hiztegigintzan: zenbait ondorio....184

5 Ondorioak....186

6 Erreferentzia Bibliografikoak.....190

7 Eranskinak.....212

7.1 MAH1840 eskuizkribuko laginaren transkribapena.....212

7.2 Euskarazko hiztegietako laginak.....227

7.2.1 Aizquibel 1883 (AIZ1883).....227

7.2.2 Azkue 1984 [1905-06] (AZK1905).....228

7.2.3 Bera-Mendizabal 1909, 1916, 1962 (BERA1909, MEND1926).....229

7.2.4 Lhande 1926 (LHA1926).....232

7.2.5 Diccionario "IKAS" 1976 (IKAS1976).....234

7.2.6 Diccionario Retana de autoridades 1976 (RET1976).....235

7.2.7 Kintana 1977 (MOD1977).....236

7.2.8 Barandiaran & Etxeberria 2000 (MOD2000).....237

7.2.9 Etxeberria 2001 (ETX2001).....238

7.2.10 Adorez/Bostak Bat 1980 - 2013 (ADO).....239

7.2.11 Múgica 1981 (MUG1981).....243

7.2.12 Aulestia & White 1992 (AUWH1992).....244

7.2.13 Morris 1998 (MORR1998).....245

7.2.14 Martínez Rubio 2007 (EAH2007).....247

7.2.15 Arratibel, Atela & Navarro 2000 (LUR2000).....248

7.2.16 Mitxelena & Sarasola (OEH1988).....248

7.2.17 Sarasola (SHLH 1994, SEIH1999, SEH2007).....262

7.2.18 Elhuyar 1996, 2000 2013 (EEG).....265

7.2.19 Euskaltzaindia 2000, 2010, 2012 (HB2000, HB2010, EHA2012).....270

7.3 Maiztasun lemategiak.....272

7.4 EuDeLex hiztegia.....278

7.4.1 EuDeLex laginaren inguruko estatistikak.....278

7.4.2 Lagina a-beschleichen.....285

7.5 Curriculum Vitae.....500

Hiztegi-laginen Aurkibidea

1.1 Lagina: HUM1817:33.....11
1.2 Lagina: HUM1817:25.....12
1.3 Lagina: LAR1745:I,303.....13
1.4 Lagina: HUM1817:24.....13
1.5 Lagina: MAH1840:55.....18
1.6 Lagina: MAH1840:66.....22
1.7 Lagina: MAH1840:338.....22
1.8 Lagina: MAH1840:287,339.....22
1.9 Lagina: Eys 1867:8;2.....23
1.10 Lagina: MAH1840:373.....24
1.11 Lagina: CHA2002 laneko laginak.....28
1.12 Lagina: CHA2002:161.....28
1.13 Lagina: LÖP1968:750.....32
1.14 Lagina: Lhande 1926:642h.....33
1.15 Lagina: LÖP1968: s.v. 'hel'.....34
1.16 Lagina: KÜH1999: s.v. 'heldu'.....35
1.17 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'.....36
1.18 Lagina: KÜH1999:124.....37
1.19 Lagina: EAH2007: s.v. 'fahren'.....39
1.20 Lagina: EAH2007: s.v. 'Fahrer(in)'.....39
1.21 Lagina: EAH2007: s.v. 'joan'.....41
1.22 Lagina: EAH2007: s.v. 'ausscheiden'.....42
1.23 Lagina: EAH2007: s.v. 'scheiden'.....42
1.24 Lagina: EAH2007:179.....43
2.1 Lagina: AUG2009:578.....53
2.2 Lagina: CEDO: s.v. 'bake'.....56
2.3 Lagina: Duden online: s.v. 'backen'.....57
2.4 Lagina: PONS DE-ES: s.v. 'backen'.....58
2.5 Lagina: SLGR1932: s.v. 'fahren'.....59
2.6 Lagina: LEO DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....62
2.7 Lagina: dict.cc DE-ES online hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....63
2.8 Lagina: PONS DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....63
2.9 Lagina: PONS Bildwörterbuch online: s.v. 'Kiefer'.....64
2.10 Lagina: DWDS: s.v. 'Kiefer'.....65
3.1 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abdecken', 'Absatz', 'Abstufung'.....108

3.2 Lagina: EuDeLex: s.v. 'beißen'.....116
3.3 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abschlagen'.....117
3.4 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Ausdruck'.....120
3.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Anhänger', 'Anhängerin'.....121
3.6 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abstimmen'.....122
3.7 Lagina: EuDeLex: s.v. 'bedanken' (aberastua).....123
3.8 Lagina: EuDeLex: s.v. 'ausleihen'.....124
3.9 Lagina: EuDeLex, s.v. 'anständig', 'anteilig', 'arg'.....125
3.10 Lagina: EuDeLex: s.v. 'anders'.....125
3.11 Lagina: EuDeLex: 'heldu' eta 'irakin' sarrerak (lehenengo proposamena).....128
3.12 Lagina: EuDeLex: 'baso' sarrera (lehenengo proposamena).....128
3.13 Lagina: EuDeLex: 'sakon' sarrera (lehenengo proposamena).....130
4.1 Lagina: EuDeLex: s.v. 'ausleihen'.....161
4.2 Lagina: de.wiktionary.org: s.v. 'Begriff'.....172
4.3 Lagina: DGW2011: s.v. 'Begriff'.....173
4.4 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Begriff', corpus paraleloetako adibideekin.....175
4.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Achterbahn', 'Achterbahnfahrt', 'Aktionismus', 'alleinerziehend', 'Altersteilzeit'.....176
4.6 Lagina: EuDeLex, azalpen entziklopedikoa duten zenbait sarrera.....177
4.7 Lagina: Linguee EN-ES: s.v. 'falda'.....181
4.8 Lagina: Linguee ES-EN: s.v. 'en cuanto a'.....183
7.1 Lagina: AIZ1883: s.v. 'baso'.....227
7.2 Lagina: AIZ1883: s.v. 'heldu'.....227
7.3 Lagina: AZK1905: s.v. 'heldu'.....228
7.4 Lagina: AZK1905: s.v. 'baso'.....228
7.5 Lagina: BERA1909: s.v. 'baso'.....229
7.6 Lagina: BERA1909: s.v. 'heldu'.....229
7.7 Lagina: BEME1916: s.v. 'baso'.....230
7.8 Lagina: BEME1916: s.v. 'heldu'.....230
7.9 Lagina: MEND1962: s.v. 'baso'.....231
7.10 Lagina: MEND1962: s.v. 'heldu'.....231
7.11 Lagina: LHA1926: s.v. 'baso'.....232
7.12 Lagina: LHA1926: s,v, 'heldu'.....233
7.13 Lagina: IKAS1976: s.v. 'baso'.....234
7.14 Lagina: IKAS1976: s.v. 'heldu'.....234
7.15. Lagina: RET1976: s.v. 'baso'.....235
7.16 Lagina: RET1976: s.v. 'heldu'.....235

7.17 Lagina: MOD1977: s.v. 'baso'....236
7.18 Lagina: MOD1977: s.v. 'heldu'....236
7.19 Lagina: MOD2000: s.v. 'baso'....237
7.20 Lagina: MOD2000: s.v. 'heldu'....237
7.21 Lagina: ETX2001: s.v. 'baso'....238
7.22 Lagina: ETX2001: s.v. 'heldu'....238
7.23 Lagina: ADO1980: s.v. 'baso'....239
7.24 Lagina: ADO1984: s.v. 'baso'....239
7.25 Lagina: ADO1986: s.v. 'baso'....239
7.26 Lagina: ADO1993: s.v. 'baso'....239
7.27 Lagina: ADO1996: s.v. 'baso'....239
7.28 Lagina: ADO2013: s.v. 'baso'....239
7.29 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'....240
7.30 Lagina: ADO1980: s.v. 'heldu'....240
7.31 Lagina: ADO1986: s.v. 'heldu'....240
7.32 Lagina: ADO1993: s.v. 'heldu'....241
7.33 Lagina: ADO1996: s.v. 'heldu'....241
7.34 Lagina: ADO2013: s.v. 'heldu'....242
7.35 Lagina: MUG1981: s.v. 'heldu'....243
7.36 Lagina: MUG1981: s.v. 'baso'....243
7.37 Lagina: AUWH1992: s.v. 'baso'....244
7.38 Lagina: AUWH1992: s.v. 'heldu'....244
7.39 Lagina: MORR1998: s.v. 'baso'....245
7.40 Lagina: MORR1998: s.v. 'heldu'....246
7.41 Lagina: EAH2007: s.v. 'baso'....247
7.42 Lagina: EAH2007: 'heldu'....247
7.43 Lagina: LUR2000: s.v. 'baso'....248
7.44 Lagina: LUR2000: s.v. 'heldu'....248
7.45 Lagina: OEH1988: s.v. 'baso'....248
7.46 Lagina: OEH1988: s.v. 'heldu'....253
7.47 Lagina: SHLH1994: s.v. 'heldu'....263
7.48 Lagina: SHLH1994: s.v. 'baso'....262
7.49 Lagina: SEIH1999: s.v. 'baso'....262
7.50 Lagina: SEH2007: s.v. 'baso'....262
7.51 Lagina: SEIH1999: s.v. 'heldu'....263
7.52 Lagina: SEH2007: s.v. 'heldu'....264
7.53 Lagina: EEG1996: s.v. 'baso'....265

7.54 Lagina: EEG2000: s.v. 'baso'.....265
7.55 Lagina: EEG2006: s.v. 'baso'.....265
7.56 Lagina: EEG2013: s.v. 'baso'.....266
7.57 Lagina: EEG2000: s.v. 'heldu'.....267
7.58 Lagina: EEG1996: s.v. 'heldu'.....267
7.59 Lagina: EEG2006: s.v. 'heldu'.....268
7.60 Lagina: EEG2013: s.v. 'heldu'.....269
7.61 Lagina: HB2000: s.v. 'baso'.....270
7.62 Lagina: HB2010: s.v. 'baso'.....270
7.63 Lagina: EHA2012: s.v. 'baso'.....270
7.64 Lagina: HB2000: s.v. 'heldu'.....270
7.65 Lagina: HB2010: s.v. 'heldu'.....271
7.66 Lagina: EHA2012: s.v. 'heldu'.....271

Taulen Aurkibidea

0.1 Taula: 'heiß', 'Blut', 'heißblütig' eta itzulpen-ordainak....3
0.2 Taula: Zubi-hizkuntzatik eta buelta....4
1.1 Taula: Humboldten iturriak: Laburdurak....19
1.2 Taula: Humboldt/Mahn: Iturriak....21
1.3 Taula: Euskal atzizkiak eta itzulpenak (KÜH1999:79hh)....38
1.4 Taula: 'scheiden' eta 'ausscheiden' aditzak: alemanezko ordainak....42
1.5 Taula: EAH2007: ordainak eta proposamenak....45
2.1 Taula: Hiztegiaren egitura deskribatzeko kontzeptuak....51
2.2 Taula: DIN 5007:1991, alemanerazko hizki bereziak....54
2.3 Taula: Kategoria gramatikal ezberdineko entitate bati baino gehiagori dagozkion lemak....55
2.4 Taula: Sareko euskarazko hiztegien zenbait ezaugarri....66
2.5 Taula: Zenbait hiztegi elebidun eta elebakarren euskarazko lemategiak....68
2.6 Taula: 'baso' lema-ikurra hainbat hiztegitan....71
2.7 Taula: 'heldu' lema-ikurra hainbat hiztegitan....75
2.8 Taula: Funtzioak eta hiztegiak EU-DE konbinazioan....80
3.1 Taula: DeReWo zerrendaren egokitzapena zenbakietan (A hizkia)....89
3.2 Taula: Entitate sintaktikoen kategoriak: Banaketa alemanezko lemategian....90
3.3 Taula: Maiztasun-lemategien 500 hitz ohikoenen arteko alderaketa Spearman ranking korrelazio neurriaren bitartez....97
3.4 Taula: Estaldura-datuak....99
3.5 Taula: Aberaste-datuak....99
3.6 Taula: Elh200 corpusetik erauzitako maiztasun-datuak, 'alegia' lema-ikurrarentzat....101
3.7 Taula: EDBLtik kanpoko corpusetako lemen banaketa....103
3.8 Taula: SEH1996: EDBL datu-basean ez, baina corpusetan bai agertzen diren lema kopuru batzuk....103
3.9 Taula: Alemanezko 'brennen' aditza eta preposiziozko aurrizkia duten hiponimoak....119
4.1 Taula: Dentsitatearen zenbait adierazle, alemanari eta euskarari begira....139
4.2 Taula: DE-EU corpus paraleloak....143
4.3 Taula: POS-estekak TreeTagger (Alemanera) eta EusTagger....144
4.4 Taula: Alemanezko baliabide lexikoen eta DeReWo zerrendaren elkarrekiko estaldura....150
4.5 Taula: Alemanezko baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen elkarrekiko estaldura (3.406 lematako gold standard, A hizkia)....151

4.6 Taula: Giza++ tresnak erauzitako glosarioen, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura.....152
4.7 Taula: Bifid tresnak erauzitako glosarioen, Pibolex hiztegien, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura.....152
4.8 Taula: Glosario elebidunen ebaluazioa: Emaitzak.....154
4.9 Taula: Metodoen sailkapena, ebaluazio kualitatiboaren arabera.....155
4.10 Taula: Alemanezko 'Holz' izena eta hiponimoak, euskarazko ordainekin.....161
4.11 Taula: 'egur' izena EusWN datu-basean eta sinonimo interlingualak.....162
4.12 Taula: Adieren eta itzulpen-ordainen klusterrak ingelesezko 'pot' izenarentzat (Levefer 2012: 87-tik hartua).....165
4.13 Taula: Alemanezko 'Absatz' izena GermaNet datu-basean.....166
4.14 Taula: Alemanezko 'aufgeben' aditza GermaNet datu-basean.....167
4.15 Taula: 'Absatz, Schuhabsatz' synset-aren zenbait erlazio semantiko WordNet sareetan.....167
4.16 Taula: 3 WordNet saretatik erauzitako datuak 'adar' izenerako.....169
4.17 Taula: WordNet sareak munduan zehar (Bond & Paik (2012:66) lanetik hartua). 170
4.18 Taula: 'Begriff' izenaren ordainak konkordantzia elebidunean.....173
4.19 Taula: 'Begriff' izena duten hitz anitzeko unitateak eta ordainak.....174
4.20 Taula: Corpus paralelotik erauzitako alemanezko 'Ärger' lemaren konkordantziak.....179
7.1 Tabelle: MAH1840: Lagineko euskarazko formak.....226
7.2 Taula: 5 hiztegietako EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....273
7.3 Taula: HB2010: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....274
7.4 Taula: OEH: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....275
7.5 Tabelle: Taula: EusWN: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....276
7.6 Taula: EEG2013: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....277
7.7 Tabelle: Taula: SEH1996: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....278
7.8 Taula: xml elementu eta atributuak.....280
7.9 Taula: Adieraren jakintza-arloa.....281
7.10 Taula: Adieraren erregistroa.....282
7.11 Taula: Balentzia-formulak.....284

Irudien Aurkibidea

1.1 Irudia: Mahn eskuizkribuaren "hodei" lemari dagozkion sarrerak, TEI xml formatuan....25
3.1 Irudia: 'alegia' lema-ikurra datu-base bateratuan....96
3.2 Irudia: Hiztegi-lemategiak corpusetan....100
3.3 Irudia: Oinarrizko xml hiztegi-sarrera: 'alegia'....102
3.4 Irudia: EuDeLex xml, 'Abstufung'....109
3.5 Irudia: Oinarrizko xml hiztegi sarrera....110
3.6 Irudia: SEH1996 lemei lotutako datetan oinarritutako grafikoa (Azkarate & Lindemann (2015) lanetik hartua)....111
3.7 Irudia: TshwaneLex (TLex) aplikazioaren interfazea....112
3.8 Irudia: EuDeLex xml: s.v. 'abschlagen'....119
3.9 Irudia: EuDeLex erabiltzaile-interfazea eta glosak....132
3.10 Irudia: 'Häusern' formaren analisi morfologikoa EuDeLex hiztegian....133
3.11 irudia: Argitaratze prozesuan erabilitako tresna eta scriptak....135
4.1 Irudia: Pibotatzea eta anbiguotasuna, Saralegi et al. (2012:1443) lanetik hartua....145
4.2 Irudia: Hiru WordNet saretako datu bateratuak....147
4.3 Irudia: TLex aplikazioko argazkia: eskuzko ebaluazioa....150
4.4 Irudia: Lexikalizatze asimetrikoa....160
4.5 Irudia: Linguee ES: ikustaldi-maiztasun zerrenda....183

Oharra:

Lanaren atalak, hiztegietako laginak, irudiak eta taulak adierazten dituzten zenbakizko erreferentziak pdf-bertsioan lasterbide automatikoak dira, hots, saguaz gainean klik eginez, dagokion tokira eramaten dute.

Laburtzapenak: Lehen Iturriak

Jarraian ematen dugun zerrendako hiztegi eta bestelako baliabide lexikoen erreferentzia osoak erreferentzia bibliografikoen atalean aurkitzen dira, egileen arabera ordenaturik.

ADO1980	Kintana et al. (1980): *Hiztegia 80: euskara-espainiera, espainiera-euskara, vasco- español, español-vasco*
ADO1984	Kintana et al. (1984): *Hiztegia bi mila: euskara-espainiera espainiera-euskara, vasco-español español-vasco*
ADO1986	Uribarren et al. (1986): *Euskararako Hiztegia*
ADO1993	Uribarren et al. (1993): *Europa hiztegia: eskola berrirakoa*
ADO1996	Uribarren et al. (1996): *3000 Hiztegia*
ADO2009	Adorez Taldea (2009): *Adorez 5000 Hiztegia*
ADO2013	Bostak Bat Kultur Elkartea (2013): *5000 Hiztegia* (sarean) http://www.azkuefundazioa.eus/euskara-sarean-josten/baliabideak/hiztegiak/5000-hiztegia
AIZ1883	Aizquibel (1883). *Diccionario basco-español titulado euskeratik erderara biurtzeco itztegia*
AUG2009	Augst (2009): *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache*
AUWH1992	Aulestia & White (1992): *Euskara-Ingelesa Ingelesa-Euskara Hiztegia*. Donostia: Elkar
AZK1905	Azkue (1984 [1905-06]). *Diccionario vasco-español-francés*. Bilbo: Euskaltzaindia [1905-06ko lehenengo argitalpenaren faksimilea]
BEME1916	Bera & Mendizabal (1916). *Diccionario castellano-euzkera / Bera'tar Eroman Mirena aba, buruñurduna. Euzkel-erdel iztegia / López Mendizabal'dar Ixaka*
BERA1909	Bera (1909). *Euzkel-iztegitxua / Bera'tar Erroman Aba*
CHA2002	Charpentier (Charpentier 2002 [1823]): *Wörterverzeichnis, „in der zu Saint Etienne (Donostiÿ) Hauptdorf des Thales von Baigorrÿ bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart“*
CEDO	*Cambridge English Dictionary Online* (sarean) http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/
dict.cc	dict.cc sareko hiztegiak http://dict.cc
DGW2001	*Duden - Das große Wörterbuch der Deutschen Sprache*, 4. arg. (DUDEN 2011)
DUE2007	Moliner (2007): *Diccionario de Uso del Español,* 3. arg.
DWB	Grimm & Grimm (2001 [1854-60]): *Deutsches Wörterbuch* (sarean) http://woerterbuchnetz.de/DWB/

EAH2007	Martínez Rubio (2007): *Euskara-Alemana Hiztegia*.
EDBL	Aldezabal et al. (2001) *Euskarazko Datu-Base Lexikala*
EEF2012	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Frantsesa*, 2. arg. (Pikabea et al. 2007) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EEG1996	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Gaztelaina*, 1. arg. (Azkarate et al. 1996)
EEG2000	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Gaztelaina*, 2. arg. (Azkarate et al. 2000)
EEG2006	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Gaztelania*, 3.arg. (Azkarate et al. 2006)
EEG2013	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Gaztelaina*, 4. arg. (Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak 2013) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EEN2007	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Ingelesa*, 2. arg. (Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak 2007) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EER1997	Elhuyar Hiztegiak: *Euskara-Errusiera*, 1. arg. (Serrano et al. 1997)
EHA2012	Euskaltzaindia (2012): *Euskaltzaindiaren hiztegia: Adierak eta adibideak*
EM1987	Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A. (1987). *Euskararen oinarrizko hiztegia: maiztasun eta prestasun azterketa*.
ETX2001	Etxeberria (2001): *Ikaslearen Hiztegia*
EUNL1996	Jansen, W.H. (1996): *Baskisch-Nederlands, Nederlands-Baskisch = Euskara-nederlandera, nederlandera-euskara*
EusWN	*Euskal WordNet* (Pociello 2007; Pociello et al. 2011)
HB2000	Euskaltzaindia (2000): *Hiztegi Batua*
HB2010	Euskaltzaindia (2010): *Hiztegi Batua*
HUM1817	Humboldt (1817): *Berichtigungen und Zusätze...*
IATE	*Interactive Terminology for Europe* (lehen: EURODICAUTOM, sarean): http://iate.europa.eu
IKAS1976	Montiano & Urquijo (1976): *Diccionario "IKAS" Euskera-Castellano Castellano-Euskara. Dialectos vizcaíno y guipuzcoano*
KÜH1999	Kühnel (1999): *Wörterbuch des Baskischen*
LAR1745	Larramendi (1745): *Diccionario Trilingüe*
LEO	LEO sareko hiztegiak. http://www.leo.org
LHA1926	Lhande (1926). *Dictionnaire basque-français et français-basque: dialectes Labourdin, Bas-Navarrais et Souletin*
LÖP1968	Löpelmann (1968): *Ethymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache*
LUR1996	Arratibel, Atela & Navarro (1996): *LUR Eskolarako Hiztegi Entziklopedikoa*
MAH1840	Mahn (1840): Baskisches Wörterbuch I & II (ms.)

MEND1962	López-Mendizabal (1962). *Diccionario vasco-español*, 4. arg.
MOD1977	Kintana (1977): *Euskal Hiztegi Modernoa*
MOD2000	Barandiaran & Etxeberria (2000): *Euskal Hiztegi Modernoa*, 2. arg. berritua
MORR1998	Morris (1998): Morris Student Plus. Euskara-Ingelesa, English-Basque
MUG1981	Múgica Berrondo (1981): *Diccionario vasco-castellano*
OEH1988	Euskaltzaindia (Mitxelena & Sarasola 1988): *Orotariko Euskal Hiztegia*
PONS	PONS sareko hiztegiak. http://www.pons.eu
PONS2011	Wolski & Cyffka (2011): *PONS Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*
RET1976	Sota, Lafitte & Akesolo (1976): *Diccionario Retana de autoridades de la lengua vasca: con cientos de miles de nuevas voces y acepciones, antiguas y modernas*
SEH1996	Sarasola (1996): *Euskal Hiztegia*
SEH2007	Sarasola (2007): *Euskal Hiztegia*
SEIH1999	Sarasola (1999): *Euskara Ikaslearen Hiztegia*
SHLH1994	Sarasola (1994): *Hauta-lanerako Euskal Hiztegia*. (sarean) http://www.euskara.euskadi.-net/r59-sarasola/eu/sarasola/sarasola.apl
SMH1982	Sarasola (1982). *Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua*
SLGR1932	Slabý & Grossmann (1932), *Wörterbuch der deutschen und spanischen Sprache in zwei Bänden, Band II. Deutsch-Spanisch*
UZEI1987	*Euskalterm* (UZEI 1987, sarean) http://www.euskara.euskadi.net/r59-euskalte/eu/q91Eus-TermWar/kontsultaJSP/q91aAction.do
UZEI2004	UZEI (2004): *Maiztasun Hiztegia*
UZEI2006	UZEI (2006): *Atzekoz aurrera. Hitz-bukaeren hiztegia*
WDG	Klappenbach & Steinitz (1985): *Wörterbuch der Gegenwartssprache* (sarean). http://ww-w.dwds.de
ZEH2005	Sarasola (2005): *Zehazki: gaztelania-euskara hiztegia.* (sarean) http://www.ehu.eus/ehg/cgi/zehazki

0 Sarrera

Euskarazko hizkuntza-baliabideak gero eta gehiago eta anitzagoak dira azken hamarkadotan. Hiztegigintza elebakarrean nahiz Hizkuntza Azterketa eta Prozesamenduaren arloko tresnerian, aurrerapauso garrantzitsuak gauzatu ahal izan dira normalizazio batera eta europar hizkuntza handiagoetako artearen egoerara. Euskararekiko hiztegigintza elebidunari dagokionez, antzeko baieztapen bat egin daiteke: aspalditik eta ohikoak ditugun gaztelania eta frantsesarekiko hiztegiez gain, ingelesarekiko zenbait hiztegi garrantzitsu ditugu orain, paperezko argitalpen zein hiztegi elektroniko gisa, eta, egun arte, bestelako zenbait hizkuntza bikote ere landu izan dira maila profesional batean, errusiera, esaterako.

Bestalde, hainbat eta hainbat hizkuntza bikotetarako, ez dugu behar eta irizpide profesionalei erantzungo liekeen argitalpenik: zenbaitetarako, poltsikoko paperezko hiztegia edota glosario arrunta eta laburra besterik ez dugu eskuragarri, eta beste asko erabat landu gabe izan dira egun arte. Egoera hori gainditzeko ekimenak urriak dira oraindik. Hiztegigintza Elebidunean prestakuntza zientifikoa eta dagozkion hizkuntzetako prestakuntza dituzten euskal hizkuntzalarien kopurua murriztua izatea eta argitaletxe komertzial batek horrelako hiztegien salmentatik espero beharko lukeen errentagarritasuna ez lortzea izan daitezke arrazoietako batzuk. Bi arrazoi horiekin lotuta, hirugarren batek ere garrantzia du, zalantzarik gabe: gaztelania edo frantsesa zubi-hizkuntza gisa erabiltzeko ohitura, alegia; hau da: euskarazko edo kanpo-erdara bateko hitz baten ordaina bilatzean, barne-erdararekiko hiztegi elebidun bat erabiltzea. Alemanaren kasuan, esaterako, puntako baliabideak ditugunez gaztelaniatik edo gaztelaniara itzultzeko, hizkuntza-ikasle euskalduna alemana ikastean, itzultzaile euskalduna alemanetik itzultzean, eta baliabide egokirik ezean beste edozein hiztegi-erabiltzaile ere, zubi-erdara batera jotzeko premiaren aurrean aurkitzen da.

Hizkuntza-irakaskuntzan, dilema ezaguna dugu hori; kanpo-erdarak barne-erdara batetik (eta ez euskaratik bertatik) irakasteko eta ikasteko ohiturarekin apurtuz eta irtenbideak eskainiz euskararen normalizaziorako bidean beste urrats bat emateko asmoa dago horrekin lotuta. Alemana euskaratik ikasteko lehenengo testuliburua, adibidez,

2007an argitaratu zen (Reuter & Wolff 2007). Hurrengo urteetan, alemana euskaldunei irakasteari buruzko zenbait ikerlan burutu ziren (Braun 2010; Reuter 2010; Wolff 2010). Horietan ematen diren zenbakien arabera, urtero euskara L1 duten 1330 bat ikaslek hasten dituzte aleman-ikasketak bigarren hezkuntzako esparruan, eta beste 1.000 batek unibertsitateetan eta Hizkuntza Eskola Ofizialetan. Ikasleentzako hiztegi elebidunerako balizko erabiltzaile kopurua, beraz, aintzat hartzekoa da. Beste kanpo-erdara batzuen ikasle kopuruak txikiagoak badira ere, hizkuntza-pedagogia eta hizkuntza-eskubideekin lotutako irizpideak berberak dira.

Euskara-alemana bikoteari begira, egun ez dugu beste hainbat konbinaziotako hiztegien mailarekin konpara daitekeen lanik, ez tamainaren, ez kalitatearen aldetik, nahiz eta hizkuntza bikote horren lanketak hiztegigintzan bi mendeko historia izan.

XIX. mendean, hiru lan zenbatzen ditugu, eta XX. mendeko hasieratik gaur arte, beste horrenbeste. Lan honen lehenengo atalean, gaur arte euskara eta alemanaren artean buruturiko hiztegigintza-lanak ikusiko ditugu. Euskara eta alemanaren arteko sei lan horiek aztertuko ditugu metodo deskriptiboez baliatuta, eta lan berriagoei begira, baita hiztegigintza-kritika baten ikuspegitik, lanak euren garaiko testuinguruan jarriz. Hemen ezin izango dugu azterketa osorik eskaini, baina lan horien edukia gaurko erabiltzaile zein aurretik landutako hiztegietako datu-bildumak erabili nahi dituen hiztegilearentzat noraino izan daitekeen interesgarria galdetuko dugu, lan horietako bat ere formatu elektronikoan eskuragarri ez izan gorabehera.[1] Horietako bati, C.A.F. Mahnen eskuizkribu argitaratu gabeari (MAH1840), arreta berezia eskainiko diogu: haren edukien jatorria zehazteko saiakera bat egingo dugu, baita eduki horiek formatu digital batean editatzeko proposamena egin ere, edizioa euskararen Hiztegigintza Historikoan baliotsua izan daitekeelakoan.

Lan honen bigarren atalean, metalexikografiaren zenbait oinarrizko kontzeptu ikusiko ditugu, erabiltzailearen ikuspegiari lehentasuna emanez: gaurko hiztegigintza elebidunak, lanabes elektronikoez baliatzen den eta argitalpen elektronikoak egiten dituen horrek, zer eskaintzen digun ikusiko dugu.

---

[1] Charpentierren hiztegia (CHA2002 [1823]) B. Hurchek, eskuizkribua editatu duenak, eskuragarri jarri dit testu-fitxategi gisa. Alabaina, hiztegi hau beste arraozi batzuengatik horrelako erabilpen baterako ez da egokia, XIX. mendeko Behe-Nafarroko formak ditu-eta, kasu askotan gaurko Euskara Batutik urrun gelditzen direnak.

Aro digitalaren aurreko hiztegi elebidunean garrantzia zuten arazo filologikoek, noski, eta ez dute gaurkotasunik galdu, ondorengo gogoetak erakusten digun bezala: hiztegi elebidunak hizkuntza bikote bakoitzari egokiturik garatu behar dira, bikoteko kideen berezitasunak behar bezala kontuan hartu eta bigarren hizkuntza batean modu egoki batean islatu ahal izateko. Hirugarren zubi-hizkuntza batetik abiatzeko beharrak, hiztegi-erabiltzaile euskaldunari, esan bezala, ezaguna zaion oztopo horrek bide luzeagoa eta deserosoagoa ibili behar izatea esan nahi du, eta, gainera, kasu askotan ez du emaitza zuzenera eramaten.

Aipa dezagun adibide esanguratsu bat. Demagun alemanezko testu batean *heißblütig* adjektiboa aurkitzen dugula; *odolbero* da horren euskarazko ordain bat, hitz-elkartea zatitzean ikus daitekeenez, eta ez bakarrik semantikoki, hitz-eraketari begira ere oso antzekoa baita (ikus 0.1 taula). *Odolbero-heißblütig* bikotearen zentzu metaforikoa, hitzaren bi zatien batuketa hutsa (*odol beroa*) baino gehiago da, irudi bat ematen du, eta hori itzulpenean gordetzea interesatu beharko zaio itzultzaileari.

DE	EU[2]	ES[3]
heiß	(oso) bero	caliente, caluroso, adusto, ávido, tórrido
Blut	odol	sangre
heißblütig	odolbero	fogoso, vehemente, ardiente

0.1 Taula: 'heiß', 'Blut', 'heißblütig' eta itzulpen-ordainak

Orain, gaztelaniazko hiztegietara joz, nekez helduko ginen emaitza horretara. Euskaraz eta alemanez oso modu antzekoan erabiltzen den hitz-elkarte horren gaztelerazko kalkoa, hots, *de/con sangre caliente*, odol beroko animaliak odol hotzekoetatik bereizteko bakarrik erabiltzen da (alemanez *Warmblütler*, euskaraz *odol beroko [animalia]*). Hiztegiak *heißblütig* terminoaren ordain gisa ematen dituen gaztelaniazko proposamenek (*fogoso, vehemente, ardiente*) sei adjektibotara bideratzen gaituzte, ES-EU hiztegian begiratuta, eta ES-DE hiztegian, berriz, 7 adjektibotara, horien artean *heißblütig* dagoelarik. Gure alemanezko testua gaztelaniaren bidez

[2] EAH2007 hiztegiaren araberako ordainak (s.v.)
[3] LEO hiztegiaren araberako ordainak (s.v.)

euskaratuz gero, euskarazko ordainik egokiena bidean galtzeko arrisku handia dago, beraz, eta kontrako norabidean, ere bai.

ES	EU
fogoso, vehemente, ardiente	suhar, kartsu, gogotsu, susper, jorantsu, sutsu[4]
ES	DE
fogoso, vehemente, ardiente	feurig, hitzig, heftig, sehnlich, vehement, ungestüm, heißblütig[5]
EU	ES
odolbero	impulsivo, calenturiento[6]

0.2 Taula: Zubi-hizkuntzatik eta buelta

Beste kasu batzuetan, aldiz, hiru hizkuntzotako metaforak antz handia dute, modu berdinean lexikalizatuta daude, eta itzultzaileari ez zaio zail gertatuko ordainak ezartzea, hala nola *astakeria – burrada – Eselei*, edo goiko gure adibidearen kontrako zuzena: gaztelaniazko *a sangre fría* eta euskarazko *odol hotzean,* biak *kaltblütig* lexemaren ordain egokiak dira. Erabiltzaileak espero dezake haren hiztegiak horrelako erlazioak argitzea.

Homonimiak eta polisemiak hiztegi-erabiltzaileari sortzen dizkion arazoak eta gaizki-ulertzeak – gogora ditzagun *El Corte Inglés* etxeko ”*gizonezko jantziak bigarren landarean*“ edo alemana ikasle batek aurten aurkeztu zidan “*am Wochenende fahre ich in mein Volk*”[7] bezalakoak – korapilatsuak izan daitezke bi hizkuntzen artean, eta zubi-hizkuntza erabiltzeko beharra izanez gero, areagotzen direla onar dezakegu. Homonimia eta polisemia modu egoki batean islatzea hiztegigilearen arazo nagusietako bat da, eta hiztegigintza elebidunean modu berezi batean, iturri-hizkuntzako polisemia beste hizkuntza batean islatzeko bi era baitira: batetik, iturri-hizkuntzaren egituraren araberakoa, hizkuntza horretako hiztegi elebakar batean aurkituko genukeen adiera-

[4] ADO1996: s.v. *fogoso, vehemente, ardiente*
[5] LEO: s.v. *fogoso, vehemente, ardiente*
[6] ADO1996: s.v.
[7] Gaztelaniazko *pueblo* izenak, euskarazko *herri* izenak bezala, alemanez *Volk* izenaz itzul daiteke, *populus/people* adierazten badu; pueblo/herri (*village*) itzultzeko, aldiz, *Dorf* da egokia. Ikaslea ez zen ohartu sareko hiztegiak eman zion ordainen zerrendatik ezin izango zuela edozein hautatu, ez zen ohartu jatorrizko polisemia alemanez modu simetrikoan ematen ote den egiaztatu beharko zuela, gaztelaniaz zein euskaraz, hots, bere L1 hizkuntzetan, izen horrek bi adierok elkarrekin dutelako, beharbada.

sailkapena mantenduz, eta, bigarrenik, helburu-hizkuntzako itzulpen-ordainen araberakoa, itzulpen-ordain bera duten adierak batuz. Iturri-hizkuntzako adiera bat helburu hizkuntzan zatitzeko beharra ere ager daiteke, gaztelaniazko *planta* eta *pueblo* adibideetan ikusi dugun bezala. Horri buruz hitz egingo dugu, eta homografiaren, homonimiaren eta polisemiaren arazoa adibide hartuko dugu lan honetan zehar zenbait aldiz, hiztegi ezberdinen proposamenak aztertzean.

Doktore-tesi honentzako ikerketan, hizkuntzalari konputazional batzuen laguntza eskatu eta jaso egin dugu, eta testuan zehar, hala badagokio, aipatuko ditugu. Hiztegigintza konputazionalaren ezaugarria diziplinartekotasuna da: alde batetik, Hizkuntzalaritza arloko ezagutzak, eta, bestetik, Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamenduaren (HAP, edo NLP, ingelesez) alorreko gaitasunak eskuratu behar du hiztegigintza konputazional batean jardun nahi duenak. Bi mundu horietan ikerlariak, literatura eta metodo berezituak ditugu, eta bi munduak uztartzeko ahaleginean aurkitzen dira HAP alorrera hurbildu nahi duten hiztegigileak, eta alderantziz.[8] Lan-erreportaia gisa ulertzen dugun tesi honen bitartez, diziplinak uztartzea erraztuko duen ekarpena egin nahi dugu. Filologiatik datorren hiztegigintza klasiko batean aritu den irakurleari, tesi honetako bigarren eta hirugarren ataletan aurkezten ditugun gogoetak ezagunak izango zaizkio, beharbada; informatikaren arloko azalpenak, ordea, aberasgarriak. HAP alorrean jantzita dagoenari, berriz, arazo eta azalpen filologikoak interesatuko zaizkio, batez ere.

Lanaren hirugarren eta laugarren ataletan, hiztegigintza aplikatura igaro, eta hiztegi elektroniko berri baten ezaugarri eta eduki batzuk zehazten saiatuko gara. Hiztegi berriak zein funtzio bete beharko lituzkeen galdetuko dugu ezer baino lehen: Alemana ikasten duen euskaldunarentzako tresna lagungarria garatzeko asmoa dugu. Funtzio horretarako bete beharko liratekeen irizpideak eta horietan oinarritutako urrats praktikoak aurkeztuko ditugu. Hirugarren atala hiztegi berriaren egiturari eskaintzen diogu, eta laugarrena, berriz, alemana-euskarazko itzulpen-ordain bikoteak definitzeko metodoei, bereziki. Bi atal horietan, metodo automatikoak edo automatiza litezkeenak zein eskuzko lanak izango ditugu hizpide.

---

[8] A. Kilgarriff († 2015) eta M. Rundellek urtero antolatutako *Lexicom* jardunaldiak bi munduak uztartzeko ahaleginaren adibide bikaina dira, bertan bi diziplinako ikerlariak bilduta, elkarren ezagutzatik ikasten baitute. 2013. urtean horrelako *workshop* batean parte hartzeko aukera izan nuen.

Azkenik, doktoretzarako ikerketak burutu ditugun urte hauetan eskuz editaturiko hiztegi-edukiak aurkezten ditugu lan honen eranskinetan.

1 Hurbilketa Diakronikoa: Aurrekariak

1.1 Sarrera

Erdi Aroko bidaiariek eta latinaren eta herri-hizkuntzen arteko itzultzaileek egindako hitz-zerrendak eta glosarioak hiztegigintzaren hastapentzat har daitezke. Aztergai dugun euskara-alemana konbinazioan, 1500. urteko Arnold von Harff bidaiariaren hitz-zerrenda dugu, zenbait euskal hitzen alemanezko ordainak ematen dituena (Mitxelena (1964) bilduman editatua; zerrendari buruz Meyer-Lübke (1900)). Tankera horretako hitz-zerrendek komunikatzeko premiari eta helburu didaktikoei erantzuten zieten, kasu gehienetan garaiko herri-hizkuntza baten hitzei latinezko ordainak emanez, latina nazioarteko kultura-hizkuntza baitzen mendebaldeko Europan.

Schlaeferrek proposatutako alemanezko hiztegigintzaren periodizazioaren arabera (2009: 128hh), XV. eta XVI. mendeetako *Dictionaria Germanicolatina* deritzen lanek lehenengo garai horri bukaera eman zioten. Hortik aurrerako hiztegiak haien funtzioaren arabera diseinatzen ziren sistematikoki, latinaren eta alemanaren arteko itzulpengintza-lanabes gisa balio izateko, adibidez. Hiztegigintzari buruzko gogoeta sistematikoa, gaur lexikologia deitzen duguna, garai horretan hasten da garatzen. Alemana, erromantzeak eta euskara bezalako Europako ”herri-hizkuntzak“ garrantzia irabazi, eta latinarekin batera, ”kultura-hizkuntza“ izaera partekatzen hasiak ziren. Hizkuntza horien gramatika idatziak eta latinetik edota latinera itzultzeko tresna profesionalagoak sortu ziren leku guztietan (Malkiel 2003: 59) Euskara kultura-hizkuntza bihurtzeko bidean aurrerapen handia izan zen Larramendiren *Hiztegi Hirukoitza* (1745).

Herri-hizkuntzak kultura-hizkuntza gisa erabiltzen – eta latinaren lekua pixkanaka hartzen – hastearekin bat, Europan zehar hiztegi elebakarrak sortzeko beharra sortu zen. Alemanerako, Grimm anaiek 1837an garatzen hasi ziren *Deutsches Wörterbuch* (Grimm & Grimm 2001 [1854-61]) dugu lan garrantzizkoena. Lan horrek garai berri bati hasiera eman zion hiztegigintzan, eta herri xehearen hizkuntza zenak kultura-hizkuntza estatusa lortzeko pausotzat har daiteke, hiztegigintzaren bitartez ”helburu nazionalak eta kultural-patriotikoak lortzeko“ pausotzat, alegia (Schlaefer 2009: 130).

Alemana bera aztertzen eta bizkortzen zuen hiztegigintza elebakarrez gainera, alemanezko hizkuntzalaritzatik abiaturiko hiztegigintza elebidunak edo eleanitzak ere XIX. mendearen hasieran garapen-urrats handiak egin zituen. Horren haritik, alemanaren eta gaztelaniaren arteko hiztegigintzan XIX. mendeko lehenengo hamarkadetan argitalpen garrantzitsuak izan ziren (ik. Corvo Sánchez 2008). Thiabaut, Motin eta Sachs ziren frantsesaren eta alemanaren arteko aurrekaririk gabeko XIX. mendeko lan handiak egin zituztenak (ik. Rettig 1991), eta ingelesa-alemana konbinazioan, Ludwigek 1717an jadanik argitaratu zuen lehendabiziko hiztegia (ik. Hartmann 1989), Baileyk, Klausingek & Arnoldek 1770eko hamarkadan eta gero Wagner eta Hilpert (ik. Pätzold 1991) autoreen lanek jarraituta. Baina Europako hizkuntza nagusiez gainerako hizkuntza marjinal edo ”exotikoak“ ere, interesgune bihurtu ziren. Haenschek (1991: 2917) aipatzen dituen XIX. mendeko hiztegi eleanitzen artean, alemana-errusiera [1802] eta alemana-greziera modernoa [1837] aurkitzen dira. Alemanaren eta portugesaren arteko lehenengo hiztegia 1811koa da (Welker 2003: 6), eta alemanaren eta hungarieraren arteko lehena, 1856koa (Fejér 1995).

1.2 XIX. mendeko lanak

Jarraian, XIX. mendeko hiru alemanezko lan aztertuko ditugu, eta bereziki, horietan ditugun euskarazko datu lexikoak.[9]

Aurretik agertu ziren hitz zerrendatxoetatik abiatuta, Wilhelm von Humboldt izan zen lehendabiziko ekarpen aipagarria egin zuena haren *Mithridateserako zuzenketak eta eransketak* (1817, itzulp. Gárate (Humboldt 1933a)) lanean aurkitzen dugun alemanez glosaturiko euskal hiztegiarekin, euskara-alemanezko hiztegigintza elebidunari hasiera-puntu nabarmena emanez.

Bigarrenik, Humboldten lanari jarraipena eman nahian, C.A.F. Mahnek hiztegigintza-egitasmo askoz hedatuago bat proposatu zion bere buruari. Haren aurrekari famatuak jadanik erabilitako eta haren ondarean utzitako lanabesez aparte, garaiko beste hainbat iturri ugariz baliatu zen 1840an dataturiko eskuizkribua osatzeko. Mahnek euskal

[9] XIX. mendeko lan horiei buruzko gure ikerketaren lehenengo emaitza batzuk Lindemann (2011; 2012) artikuluetan aurkeztu ditugu; tesi honetako 1. atala oinarri horretatik abiatzen den garapen bat da.

hiztegirik argitaratu ez arren, berak utzitako eskuzko materialak aintzat hartuko ditugu garaiko hiztegigintzaren lekuko gisa.

Aztertuko dugun hirugarren lana Johann von Charpentier-i dagokio. 1820an dataturiko haren eskuizkribuan aurkitzen diren datuak Charpentierrek berak bildu zituen, bost urtez Pirinioetan lan geologikoak burutu bitartean. Eskuizkribua Hurchek & Kerejetak 2002an egindako edizioan dugu eskuragarri.

Humboldten eta Mahnen euskarazko ekoizpen lexikografikoen funtzioa jakin-min filologikoa asetzea zen, neurri handi batean. Europako unibertsitateetan nagusi zen joerarekin bat, hizkuntza guztien katalogorako eta azterketa tipologikorako ekarpen gisa ulertzen dute Humboldtek (Rousseau 2001: 2417) eta Mahnek haien lana; baina lan horiek ez ziren erabilpen praktikorik gabe gelditu: Humboldtek argitaratutako lan nagusiari esker, Charpentier natura-zientzialariak Euskal Herrian bertan burutu zuen ikerketak alemanezko literaturarekin prestatzeko aukera izan zuen. Horrela, ongi jantzita ekin ahal izan zion bere proiektu filologikoari.

Charpentierren jarduera lexikografikoa beste mota batekoa da, hark datuak bere aurrekarien lanetatik bildu beharrean, Baigorrin bildu baitzituen, herriz herri eta hiztunez hiztun. Bilketa horiek bere garaian ez ziren argitaratu, baina lanabes garrantzitsu ditu geroko euskal dialektologia diakronikoak.

1.2.1 Humboldt 1817

1.2.1.1 Humboldt alemanezko euskalaritzan aurrendaria

Johann Christoph Adelung (1732-1806), Saxoniako gortearen aholkularia eta liburuzaina zen. *Mithridates edo hizkuntzen azterketa orokorra eta Aita Gurea ia bostehun hizkuntzatan hizkuntza-adibide gisa* lan erraldoia Adelungen heriotza baino lehen bukaturik ez zegoenez, Johann Severin Vater (1771-1826) teologoa eta hizkuntzalaria izan zen *Mithridates* 1806tik aurrera editatu eta argitaratu zuena, Adelungen *Cantabrisch oder Baskisch* artikulua (Adelung 1809) eta bost euskarazko *Aita Gurea* barne. *Mithridates*en 1809ko bigarren bolumena argitaratzeko orduan, Vaterrek jadanik bazuen Adelungek utzitako euskarari buruzko artikulua hobetzeko asmoa; baina ondorengo edizio batean ekin nahi izan zion hura hobetzeari. Larramendiren lanak ezagutzen zituen berak; baina, ororen gainetik, Humboldten

euskararen gaineko jarduera aprobetxatu nahi zuen (Urquijo, Humboldt (1933b) lanaren hitzaurrean. 13. or.), eta haren 1817ko *Mithridateserako zuzenketa eta eransketak* monografia da eskaera haren erantzuna, *Mithridates* lanaz arduratu zen argitaletxe berak argitaratu zuena. 1809ko *Mithridatese*k alemanaz glosatutako hitz solteak ditu testuan, eta Humboldtek bere lanean erakutsiko zuenez, akatsez josita daude, eta ez dira azterketa lexikografiko baterako aintzat hartzeko multzora iristen.

Wilhelm von Humboldt (1767-1835) bere garaiko hizkuntzalaririk gailena dugu. Lan honetarako, hark euskararen gainean egindako jarduera interesatzen zaigu, eta, bereziki, hiztegigintzari dagokiona. Gramatikaren arloan, euskarari dagozkion zenbait ekarpen garrantzitsu harenak dira, hainbatetan aztertu izan direnak (Gómez 1996; Gómez 2006; Hurch 2003a; Hurch 2003b; Perlick 1992; Vollmann 2000). Antropologian kokatuko genituzkeen testu batzuk ere utzi dizkigu (horietatik osatuena Humboldt 1909). Euskal hizkuntzari eta nazioari buruzko haren ikerketak bilduko zituen idazlan luze bat argitaratu gabe geratu zen (egitasmoaz ik. Humboldt 1812; Mahn 1857a: IX), eta hiztegigintzari dagokionez, 1817ko lanean duguna baino luzeagorik ez zuen argitara eraman.

Goiz piztu zitzaion Humboldti euskararen gaineko interesa. 1799an, 32 urte zituela, ditugu lehenengo aipamen idatziak, Goethe eta Schiller idazleenganako gutun-harremanetan aurkitzen direnak. Hona hemen, adibide gisa, 1799an idatzitako pasartea:

> ”Puntu txikia baina bitxia da Baskonia: berezko hizkuntza primitiboa gordetzen duen Europako herrialde bakarra da, hizkuntza berri oro baino zaharragoa dena, eta beste hizkuntzekin inolako analogia hurbilik ez duena.“ (*apud* Gárate 1933: 8, itzulp. DL).

1.2.1.2 Humboldten hiztegigintza

Alexander, Wilhelmen anaia, Madrilen zegoela aprobetxatuz, urte horretan iberiar penintsulan zehar bidaiatu zuen, eta handik Alemaniara itzuli baino lehen, euskararen gainean azterketa sakonagoak hastea erabaki zuen:

> ”Parisera itzulita, 1800. urteko udan, euskara aztertzen aritu nintzen berriz ere, etenaldi baten ondoren. Beharrezko lanabesez hornitu nintzen: hiztegi inprimatuaz [Larramendi], eta eskuz idatzitako eta Pariseko Liburutegi Nazionaleko bildumetan aurkitzen den beste batez [Pouvreau], eta bertako askorekin hasi nintzen harremanetan [Astarloarekin, besteak beste].“ (Humboldt 1933c: 215, itzulp. DL)

Aztergai dugun 1817ko lanean, Humboldtek haren jarduera lexikografikoak bete beharreko duen hutsunea eta haren metodoa azaltzen ditu:

> ”Larramendiren hiztegia espainol-euskarazkoa da soilik. Hurrenkera horrek hizkuntzalariari laguntza gutxi eskaintzen diolako, nire lehendabiziko ardura zera izan zen: Larramendiren hiztegitik abiatuta beste bat egitea, euskara-espainolezkoa, lehenengoaren erregistro gisa. Hiztegi hori, ondoren, bestelako iturriekin osatu nuen, eta euskarari buruzko nire lanean beti erabiltzen dut.“ (Humboldt 1817: 61, itzulp. DL)

Haren lanabes pertsonalez gain, Humboldtek berak argitara eraman zuen lan lexikografiko bakarra *Zuzenketa eta eransketak* lana dugu (1817: 15–34). Ikus ditzagun adibide batzuk (1.1 lagina):

Usoa, die Taube.
Uste (mit dem Hülfsverbo *izan*), scheinen.
Utsa, hohl, leer; *utsunea,* die Grube; bloſs, *ogui utsa,* bloſses Brot; *utsitu, ustu,* ausleeren. *Utsa,* auch figürl. Mangel, Fehler.
Uzcaldu, binden, anbinden.
Uzquia, eperdia, epurdia, der Hintere.
Uzta, die Ernte.
Yelosgotu, wetteifern, nacheifern.
Yotorra, der Wiederhall, nähmlich der wirklich wiederhohlte Laut. Der Ort des Wiederhalls heiſst *oyarzuna, arribicia* (lebender Stein).
Zabala, weit, ausgedehnt.
Zabarra, langsam.
Zabaya, das Gerüst, die Bühne.
Zagueitu, vegetiren, (ein Pflanzenleben führen).
Zailla, hart, stark.
Zaina, zaya, zaitzallea, zaitzaria, der Wächter, Hüther. Die beyden ersten werden gewöhnlich den Substantiven hinten angehängt. *Arzaya* (von *Ardia*), der Schäfer.

1.1 Lagina: HUM1817:33

Euskal hitzak letra etzanean datoz; hori da bereizketa tipografiko bakarra, paratestuak zein alemanezko ordainek eta azalpenek letra arrunta konpartitzen baitute. Hiztegiaren 600 bat sarrerak alfabetoaren arabera antolatuak dira, erroka: *Utsa* (adjektiboa), *utsunea, utsitu, ustu* eta *utsa* (izena, ”hutsegite“) ”huts“ erroa konpartitzen duten hitzak sarrera berean datoz. Erro baten inguruan kokatuko ildo semantikoa osorik agerrarazi eta bidenabar euskal hitz-eraketari eta etimologiari buruz zerbait adierazteko asmotan, ondorengo adibideen tankerakoak ematen dira:

Iracurri sarreran ematen den informazioa, aditzaren esanahi historiko estuagoa (’[laborea] ”fisikoki“ aletu, garautu‘ eta geroko esanahi hedatuak, ’hautatu, irakurri‘,

Iracurri, auskörnen, aber im physischen Sinn; auslesen, lesen.
Iragoa, vergangen. *Dembora iragana,* vergangene Zeit.
Iratzea, Farrenkraut. *Irailla,* (Farrenkraut-Monath).
Burulla, September.

1.2 Lagina: HUM1817:25

alegia, Larramendiren *desgranar* (LAR1745: I, 278) eta *leer* (II, 38) sarreretan aurkitzen ditugu. *Iratzea* sarreran, *Irailla* 'iratze-hilea' glosatzen du alemanez.

Kasu askotan, Larramendirengandik hartutako euskarazko sinonimoak agertzen dira sarrera-buru baten ondoren. Izenkiak absolutibozko forma mugatuan ematen dira, eta aditzak, partizipioan. Inoiz bestelako adierak datoz, *uste* aditza "mit dem Hülfsverbo *izan*" [*izan* aditz laguntzailearekin batera] agertzearen argibide sintaktikoa, adibidez.

Sarreraren gorputzean ematen diren alemanezko ordainen ortografiak garaiko ohiturei jarraitzen die, eta gaurko ikuspegitik arkaismotzat joko genukeen zenbait grafia agertzen zaizkigu, adibidez: *nähmlich* ['alegia'][10] *blosz* ['soilik'][11] eta *Hülfsverbum*[12] ['aditz laguntzaile']. Izenek genero gramatikala adierazten duen nominatibozko artikulua daramate[13]. Kasu batzuetan, hitz-elkarteak glosatzen (*arzaya* < ardia + zaina), edota literalki itzultzen dira, irakurle alemanak hitzaren eraketa esanahiarekin lotu ahal izateko (*arribicia* (lebender Stein [harri bizia])". Semantikoki oso hurbil dauden euskarazko hitzak inoiz gorputzean datoz, eranskin gisa. Horrela, adibidez, *oyarzuna* eta *arribicia*, Larramendiren arabera "*yotorra* dagoen lekua" adierazten duten hitzak. *Arribicia* hitz-elkartearen alemanerazko glosa salbu, kasu honetan gehitutako adierak ere Larramendiren lanetik hartuak dira, ondorengo faksimile zatiak erakusten digun bezala:

Larramendi, hiztegi honen iturri nagusia, sakonki aztertu du Humboldtek, inolako zalantzarik gabe[14]. Bere bigarren iturritik, hots: Pouvreauren lanetik[15] hartutako adierek

---

10 *h* idaztea lehenengo silabaren bokalaren luzetasuna adierazteko Grimmdarrek (DWB s.v. *nämlich*) jadanik arkaismotzat hartzen dute.

11 *sz* txistukaria, gaur bokal luzeen ondoren *ß* idazten dena, Grimmdarren (DWB) hiztegian, esaterako, oraindik *sz* idazten da oro har.

12 Grimm (DWB: s.v.): *Hilfe / Hülfe* [laguntza]. Gaur onartutako forma bakarra: *Hilfe.*

13 Izenak generoa adierazten duen artikuluarekin batera emateak alemanezko hiztegigintzaren ohitura orokorrari erantzuten dio. Sorterriko alemanak ez direnentzat ezinbesteko argibidea izateaz gain, genero gramatikala adierazteak anbiguetatea saihesten du zenbait homonimoren kasuetan (der Kiefer *m.* ('masailezur') ≠ die Kiefer f. ('pinu'); der Zoll m. ('aduana') ≠ das Zoll n. ('hazbete'); etab.)

14 Larramendiren hiztegiari buruz, ikus Lakarra (1993), Urgell (2004), besteak beste.

15 Pouvreau, Sylvain [1665]: *Euskara-frantses(-latin-gaztelaniazko) hiztegia*. Bibliothèque Nationale, Fond Basque-Celte: MS 7-8, Paris. Ikus hiztegiaren azterketa Lakarra (1995) lanean. Ikus Urquijo

Eco, lugar, ò paraje donde ſe haze, *oyar-zuna*, *arribicia*. Lat. Locus echonem gignens.
Eco, la miſma voz, ò ſonido repetido, *yotorria*. Lat. Echo, us; echo, onis.

1.3 Lagina: LAR1745:I,303

”Nach der Pariser Handschrift [Pariseko eskuizkribuaren arabera]“ oharra dakarte, ondorengo adibidean, esaterako: ”adjektibo gisa ere bai, *bigun*“.

Guria, die Butter. Nach der Par. Handschrift auch als Adject. weich.

1.4 Lagina: HUM1817:24

Era berean, Astarloa-ren *Apologia*-ra edota Harrieten hiztegira eramaten gaituzten aipamenak agertzen zaizkigu dagozkion lekuetan. Aipagarria da *abendua* hila izenaren etimologiari buruzko ohar bat: ”*Abendua*, Astarloaren Apologiaren arabera (394) euskal jatorrizkoa, baina nire ustez ’Advent‘-etik endekatua“.

Euskarazko grafiari dagokionez ere, esan daiteke Humboldtek erabiltzen dituen iturrietan aurkitzen duena islatzen dela. Hasperenaz hasten diren bost lema baino ez dira agertzen: *Haguna, Halsarrac, Haztatu, Hiru, Hitza*; *una(tu)* lexemaren ”lapurterazko“ *huna* aldaera hasperenduna ere agertzen da (HUM1817:27).

Humboldtek ematen duena haren iturri nagusian aurkitzen dugunarekin bat dator. Horren haritik, Larramendirengandik hartutako lexemei dagokienez, hitzen euskalki-eremu ezberdinetan duten erabilera, hots, informazio dialektala, ez dator, haren lanean bezalaxe. Halaber, horren berri izanez gero, Humboldtek informazio dialektala ematen du. *Mamia, muna, muña, una* sarreran, esaterako (HUM1817:27-28), ondorengo glosak datozkigu:

> (*unatu,* ermüden, abarbeiten) (Labort. *huna*), das Mark. Im Lab. Dial. wird *muina* für Mark, *mamia* aber für Brotkrume [ogi-apurra] gebraucht. Die letztere heißt dagegen im Guipuzc. Dial. *apurra, papurra, liperra, pantala.*

Aipagarria da Humboldtek alemanez ordainik ez daukan lexema baten kasuan egiten duena: *Laya* sarreran, ordaina eman beharrean, azalpen entziklopedikoa ematen dio

(1909).

irakurleari, eta sarrerari erantsitako oin-ohar batean *laia* izenaren gaineko ohar etimologikoak gehitu:

> ”*Laya*, lurra lantzeko tresna, sardeak bezala bi adar duena, lurra hedatzeko. *Layatu*, tresna horrekin lan egin. Lan hori elkarren ondoan dauden langileek batera egiten dute. Hortik datoz espainolezko esapideak: Son de la misma laya, klase berekoak dira, esto es de otra laya, hau beste jite batekoa da. Espainolera iragan den hitzaren azalpenek, espainolezko hiztegietan agertzen direnek, metafora deskribatzen dute, eta [etimologia] horren bidez azaldu behar da.“ (HUM1817: 26h, itzulp. DL])

Hiztegi hau Humboldtek bere buruarentzat prestatu zituen lanabes lexikografikoen zati txikia baino ez da. Humboldtek berak idazten duenez (1933c: 215), LAR1745 hiztegiko kopia bat aurkitu zuen, eta, horretaz gain, 1800. urteko udan, Parisen Pouvreauren eskuizkributik datuak kopiatzeari ekin zion. Hortik kopiatutako datu-bildumak gaur Krakoviako liburutegian gorderik daude, Aizpitarteren euskara-gaztelainazko hiztegitik[16] eta euskaraz-frantsesezko lan anonimo batetik kopiatutakoarekin batera. Kerejetaren zenbakien arabera (1997: 4), Larramendirengandik 6.000 bat sarrera kopiatu zituen, baina kopia horiek Humboldten ondasunetatik desagertu ziren, beste zenbait dokumentu bezala (Kerejeta 1997; Hurch 2006). Bestalde, C.A.F. Mahnek eskuizkribu gisan eskuragarri zituen Humboldten lanabes lexikografikoak, eta ondorengo urteetan erabili zituen haren asmoa aurrera eramateko, euskara-alemanezko hiztegia, alegia. Iturri gehiagoren datu lexikografikoak biltzen jardun zuela ikusiko dugu.

1.2.2 Mahn (ms.)

1.2.2.1 C.A.F. Mahn euskalaria

Carl August Friedrich Mahn (1801-1887) hizkuntzalaria eta hizkuntza irakaslea zen Berlinen. Frantsesa, ingelesa, italiera, latina eta grekoa ikasteko metodoen egilea da. Ikerkuntzari dagokionez, etimologia izan zen hark landutako gai nagusia. Besteak beste, 1864ko ingelesezko *Webster‘s* hiztegian (Webster et al. 1864) bildu dira hark proposatuko hainbat etimologia. Euskararen gainean zenbait jardueratan ibili zen, Humboldt baino belaunaldi-erdi geroago, eta hiru argitalpenetan eman zituen haren ikerketen emaitzak (Mahn 1857a; Mahn 1857b; Mahn 1863). Mahn bera euskaldun

[16] 1782 inguruan sortua, Hurch (2002a) lanean editatu eta aztertua.

aktiboa zenaren ebidentziarik ez dago, baina euskararen oinarriak ondo ezagutzen zituen.[17] Alemanezko hizkuntzalaritzan, hamarkada horietako euskalari bakarra zen. Humboldten hastapenei jarraitzea izan zen Mahnen asmoa. Bere kaxa, Berlingo bere bulegotik, eskuragarri zituen material guztiak bildu zituen, eta haren aurretik beste hainbatek bezala, euskararen gramatika eta hiztegia garatzea proposatu zion bere buruari, kasu honetan, alemanez.

> "C.A.F. Mahn salbuespentzat har dezakegu, hark euskarazko hiztegia egiteko asmoa erakutsi baitzuen. Horrez gain, "Denkmäler der Baskischen Sprache" liburuan (Berlin 1857a) eta haren erromantzeari buruzko ikerketa etimologikoetan (1863), ekarpen aipagarriak egin zituen euskararen azterketarako. Bestela, Humboldten ikerketen ondorengo mende-erdian, Alemanian inor gutxi aritu zen hizkuntza hori ikertzen." (Pott 1876, itzulp. DL)

Denkmaeler der baskischen Sprache (1857a) haren lanaren lehenengo zazpi orrialdeak Vinsonek frantsesera itzuli zituen[18] (Mahn 1922) eta Mahnen euskalaritzari buruzko iruzkinaz osatu (Vinson 1922). *Denkmaeler* lanaren lehenengo hamar orrialdeetan, euskaldunen historia, euskalaritzaren garaiko egoera eta euskarazko testu zahar eskuragarrien berri ematen du. Jarraian, Humboldten *Ankündigung einer Schrift* [”idazlan baten iragarpena“] (lehenik argit.: Humboldt (1812), gaztelaniaz Garate (1933) bilduman) ematen du hitzez hitz, haren ustez ordura arte testu horri behar bezalako arreta eskaini ez zitzaiolako. Testu horretan, Humboldtek euskalaritzan egin nahi izan zituen pausoak deskribatzen ditu, gero bukatu gabe geratu ziren Euskal Herriari eta euskarari buruzko monografiaren edukiak izango zirenak, alegia. Mahnek bukatu gabeko egitasmo horren jarraipen gisa ulertzen du bere ekarpena. XX. orrialdetik aurrera, euskararen kokapen tipologikoari buruzko gogoetak ematen dira, alemanaren hizkuntzalaritzako lanak aipatuz (Steinthal 1850, bereziki), eta, ondoren, izen- eta aditz-morfologiaren deskribapena. Sintaxiari eta fonetikari ere kapitulu labur bana eskaintzen die. Euskal erroa arreta bereziaz aztertzen du: hainbat erro mono- eta bisilabikoren adibideak ematen ditu, alemanerako itzulpenarekin batera. Hitz-eraketari dagokionez, faktitiboaren *-ra-* morfema hautatzen du adibide, eta Astarloaren (1805) lanean agertzen diren azalpenak ematen ditu laburbilduta.

---

[17] Coseriu-ren arabera, Mahn Steinthal-en ”euskara-irakaslea“ zen (Coseriu 2002: 30).

[18] Vinsonek 1922an *RIEV*-en argitaratutako itzulpenak ”a suivre“ oharrarekin amaitzen du, baina jarraipenik ez du izan.

Egun arte horren itzulpenik eskuragarri ez dagoenez, hemen *Denkmaeler* lanaren gramatika ataleko izenburuak euskaraz ematen ditugu, Mahnek ezarritako paragrafo-zenbakien arabera (Mahn 1857a: XXIII–LVI):

1. Forma semantikoaren eta forma fonetikoaren harremana
2. Eransletasuna eta flexioa: konparaketa tipologikoak
3. Erroa, izenaren eta aditzaren deribazioa
4. Izenaren eta izenordainaren ”flexio eranslea“
5. Aditz-flexioa
6. Fonetika
7. Azentua
8. Erro mono- eta polisilabikoa, konparaketa tipologikoak
9. Hitz-eraketa, deribazioa
10. Atzizkiak
11. Hitz-elkarteak
12. Sinonimo-kutxaren aberastasuna
13. Genero gramatikalaren eza izenean
14. Genero gramatikalaren eza adjektiboan
15. Singularra eta plurala izenean
16. Dualaren eza
17. Konparatiboa eta superlatiboa
18. Artikulu mugatua ”-a“ eta ”bat“ zenbatzailea artikulu gisa
19. Izenordain erlatiboak
20. Hitz-hurrenkera
21. Euskarazko etimologiak erromantzeetan
22. Konparaketa tipologikoa euskara-sanskritoa
23. Aditza II: zenbait aditz sintetiko (”era zaharra“) eta aditz perifrastikoa (”berriagoa“)

Zenbaki arabiarrak daramatzaten 80 orrialdeak euskarazko testuen edizioari dagozkio. Mahnek hainbat iturritatik biltzen ditu, ”Testamentu Berria, Rochellon, Pierre Hautin 1571“ eta ”The Bonaparte Polyglott, London 1857“ erreferentzia bibliografikoak daramatzatenak, besteak beste. Latinezko eta grekozko testu klasiko batzuen itzulpenak

ere badatoz, Garibairen errefrauak 1etatik 63ra, Oihenarten ”Atsotizac eta Refraüac“ [1657] 541. zenbakiraino, eta, azkenik, hainbat kantu eta bertso.

1.2.2.2 Eskuizkribua

Mahn 1887an zendu zen. Aztergai dugun eskuizkribua 1889. urtean Prusiako Liburutegi Errealera (gaurko ”Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz“) iritsi zen, ”aus Mahn‘s Nachlaß (Steglitz)“, hots, Berlingo Steglitz auzoko Mahnen etxean gordeta zeuden ondasunetatik. Liburutegian, 1840. urtearekin dataturik gordetzen da. Data hori, ikusiko dugunez, ez da egokia, beranduago argitaratutako iturri bat aipatzen baita bertan, van Eysen *Essai de grammaire de la langue basque*, alegia (1. arg. 1867). Garatek bazuen eskuizkribuaren berri:

> ”Del lingüista Mahn hay en la “Collectánea lingüística de Berlín” un diccionario manuscrito de la lengua vasca, con numerosas adiciones de otras fuentes; es muy considerable y lleva la fecha de 1840 (Quart, 79).“ (Garate 1936: 54)

Eskuizkribuari dagokionez, ikerketa sakonenak M. J. Kerejetari zor dizkiogu. Humboldten desagertutako lanabesen, eskuetan daukagun eskuizkribuaren iturri direnen gainean eta Mahnen ondarean aurkitutako eskuizkribu honen historiari buruz, honela dio Kerejetak:

> ”Humboldt cita repetidas veces una copia-inversión del diccionario de Larramendi llevada a cabo por él, por ejemplo en *Berichtigungen* y en *Quellen*, entre otras. Y da incluso el número exacto de páginas que contenía: ’auf 177 Quartseiten ungefähr 6000. Wörter enthält‘ (Quellen.: 18, Gárate (1933): 138). Desgraciadamente parece haberse perdido sin remedio de su legado. Esta inversión del diccionario de Larramendi aparece sin embargo también citada en una enumeración de materiales utilizados en la confección de un voluminoso diccionario (ms.) vasco (lengua original de la fuente utilizada) hallado recientemente en Berlin en el legado de Mahn, cuya autoría no está aún establecida. Lo que sí es patente es que el autor o autores utilizaron profusamente los materiales y trabajos manuscritos inéditos de Humboldt, entre otros, esta inversión del diccionario de Larramendi que ya no se encuentra por ninguna parte y de cuyo extravío fueron seguramente causantes.“ (Kerejeta 1997: 4)

Izenburu honetaz hasten da eskuizkribuaren lehenengo orrialdea, eta, bertan, jadanik lehenengo argibidea aurkitzen dugu, eskuizkribuaren oinarria noren lana den, hain zuzen ere:

> ”Diccionario Bascuence-Castellano para servir de Indice al Diccionario trilingüe Castellano-Bascuence y Latin del Padre Manuel de Larramendi. Dialecto Guipuzcoano. Acabado en Paris el mes de Julio 1801.“ (MAH1840:1)

Humboldtek hiztegigintzaren arloan egin zituen urratsak aurkitzen ditugu bertan. Antza denez, eskuizkribuaren 461. orrialdetan zehar, Mahnek[19] Humboldtek 1801. urtean Parisen egindako apunteak kopiatu zituen: Pouvreauren eta Larramendiren hiztegietatik hartutakoa, aldatutako hurrenkeran, euskaratik abiatutako hiztegia sortzeko asmoari erantzunez. Aurreko kapituluan aipatu dugun bezala, Larramendiren lana kopiatu izanaren eta erabiltzen zituen bestelako lanabesen berri dugu, Humboldtek berak zenbait aldiz aipatzen dituelako; baina haren ondarean hiztegigintza-jarduera horren emaitzarik ez da agertu, eta galdutzat ematen zuten ikertzaileek (Hurch 2006: 6; Kerejeta 1997). Alabaina, badirudi Humboldten lanabes galduen parte bat eskuetan daukagun Mahnen lanaren funtsa dela, hain zuzen ere.

Goian aipatutako gaztelaniazko izenburupean, Humboldten hitz-zerrenda agertzen da, beste hainbat iturritako hitzekin osatuta. Badirudi Mahnek Humboldtek berak idatzitako hitz-zerrenda baten gainean lan egiten zuela, hots, Humboldten idazkuna hartu eta bestelako iturrietako hitzak tartekatu zituela. Eskuizkribua osorik Mahnek idatzi izanaren ebidentziatzat ondorengoa hartzen dugu: alde batetik, eskuizkribu guztian zehar, grafia berbera dela ematen du. Bestetik, hitz-zerrendan aurkitzen dugun lerroarteneurri handiak eta alfabetoaren hizki bakoitzak amaitu ondoren utzitako tarte zuriek pentsarazten digute egileak Humboldten zerrenda hasiera batetik oinarri gisa ulertu, eta, bigarren pauso batean, bestelako iturrietako hitzekin osatu zuela. Hona hemen (1.5 lagina) zentzu horretan esanguratsua den zati baten faksimilea.

1.5 Lagina: MAH1840:55

Iturriaren aipamenik ez duten gaztelaniaz glosaturiko *Arrantzitu* eta *Arraparia* sarreren artean, *Arrapa, arrapatu* sarrera agertzen da txertaturik, alemaneko ordainarekin, latinezko etimologiarekin eta iturriaren aipamenarekin batera: ”Adel. Mithr. 13“, hau da, Adelung (1809: 13). *Mithridates* lanean, *arrapa, arrapatu* sarrera era

[19] Kerejetak (1997) eta Hurchek (kom. perts.) Mahnen egiletasuna zalantzan jartzen dute. Eskuetan daukagun eskuizkribuaren egile(ak) zehazteko, beharrezkoa izango litzateke ikerketa grafologikoak egitea.

berean ematen da, aipatutako lekuan. Larramendiren hiztegian begiraturik, espero genitzakeen sarrerak aurkitzen ditugu: ”arrebozar manjares *arrantzitu, arrantzindu*. Lat. Gibos ovis, ac farini incrustare“ (LAR1745:I,98), eta ”pillador *pillazalea, arraparia, lapurra, ohorna.* Lat. Prædator.“ (LAR1745:II,172).

Ustez Humboldtena den zerrendan, Larramendiren eta Pouvreauren lanetik hartutakoak baino hitz gehiago agertzen dira. Hitz-zerrendaren hasieran, iturri horien aipuak datozkigu, laburdura-indize gisa. Eta iturri horiek guztiak Humboldtek erabiltzen zituela badakigu (ik. Humboldt 1933b). Beraz, eskuizkribuaren 1. eta 2. orrialdeetan agertzen zaizkigun eta oraintxe aipatuko ditugun iturri-laburdurekin glosatutakoa ere Humboldten beraren lana dela uste dugu, eta hipotesi berari jarraitzen dio Kerejetak. 1.1 taulan, Humboldten iturri-aipu horiek ematen ditugu:

Laburd.	***Erreferentzia***
I.	Humboldten beraren ”Vaskische handschriftliche Wörterbücher“ [eskuz idatzitako euskal hiztegiak]
II.	Humboldten beraren ”Vaskische Collectanea I. S. 1-290“ [Euskal bilduma I.]
A.	”Mein aus Larramendi gemachtes W.B.“ [Larramendirengandik egindako nire hiztegia]
C.	”Harriets Grammatik“ (Harriet 1741)[20]
D.	”der [...] Manuskript“ [irakurgaitza][21]
E.	*Règle de déclinaison de la langue Basque* (Anonymus), (ed. Hurch 2002)[22]
B.	*Dictionnaire de la langue Basque expliqué en Français* (Pouvreau)

1.1 Taula: Humboldten iturriak: Laburdurak

Mahnek, bere aldetik, 1801 baino lehenago zein geroko bestelako iturri batzuetatik hartutako hitzak gehitzen ditu, iturri-laburdurak glosatu gabe. Ondorengo 1.2 taulan,

[20] Harrieten gramatikarekin batera argitaratutako hiztegia 1995ean editatu zen (Lakarra 1995a).

[21] ”algo que cita como ’der biscayische Manuscript‘, probablemente el vocabulario ms. de Astarloa“ (Kerejeta 1997: 4)

[22] *Règle de la déclinaison Basque* eskuizkribua, Humboldtek erabiltzen zituen iturrietako bat, haren lanetan zenbait aldiz aipatzen da, honako izen honen pean: *Table des choses les plus usuelles en guise de Dictionnaire François & Basque pour un François commençant à apprendre le Basque. Quellen und Hülfsmittel zum Erlernen der baskischen Sprache* lanean (ms. 1815, itzulp. Garate [Humboldt 1933c]), Humboldtek aipatzen du, norbaitek, ez duela gogoratzen nork, Euskal Herrian bertan eman ziola. Lanean dioenez, eskuz idatzitako frantses-euskarazko hiztegiaren edukiak haren hitz zerrendetan jaso zituen noizbehinka, apala eta bukatu gabea izan arren, ”hainbat hitz beste inon agertu eta beste batzuk beste inon baino hobeto azaltzen direlako“ (*apud* Hurch 2002: 216-17, itzulp. DL). Hurchek eskuizkribua editatu zuen lehenik, (2002c) bilduman.

erabiltzen dituenetatik deszifratu ahal izan ditugunak ageri dira, horietako zenbait guk geuk glosaturik. Humboldtek jadanik erabilitako Larramendi eta Harriet iturriak hemen ere agertzen zaizkigu. Horrek bi hipotesi ahalbidetzen ditu: Mahnek Humboldten zerrendan agertzen zitzaiona haren laburduraz glosatu izana, edota Humboldten zerrendan ez zeuden hitz batzuk aipatutako iturrietatik Mahnek hartu izana. Mahnek hitz bera hainbat iturriren aipuen bitartez jasotzen du kasu askotan.

Laburdura	***Erreferentzia***
(Ast.) Apol. / Ap.	Astarloa 1802 (”Apologia“)
Adel. Mithr.	Adelung 1809 (”Mithridates“)
Bullet. / Bull.	Bullet 1754-60[23]
Drg	Darrigol 1827[24]
Erro mund.	Erro 1815
Et.	
Eys	Eys 1867 [1865]
Faur. / Fauriel	*Claude Fauriel (1772-1844)[25]
Gb. Mult.	
Gb. unlf.	
Gr.	
Harr.	Harriet 1741
Larr.	Larramendi 1745 (Hiztegia)
Larr. Prol.	Larramendi 1745 (Hitzaurrea)
Lecl.	Lecluse 1826[26]
Mithr.	Humboldt 1817 (”Mithridateserako zuzenketak“)
Oih. prov.	Oihenart 1657 (”Atsotizac eta Refraüac“)[27]
prov. voc.	
Ramos.	
Voss etym.	Vossius 1662

1.2 Taula: Humboldt/Mahn: Iturriak

Eskuizkributik hartutako adibide horretan (1.6 lagina) agertzen zaigun aipua Darrigolen lanean era berean agertzen da (Darrigol 1827: 20).

[23] *Dictionnaire Celtique* atalean (II. lib., 1-5. or.) euskarazko hitzak daude, Bulleten ustez euskara hizkuntza zeltikoa zelako (ikus Igartua 2009).
[24] Darrigolen gramatikaz ikus Gómez (2008).
[25] Euskara zenbait aldiz aipatzen duen Faurielen lan nagusia (1846) *post mortem* eta eskuetan daukagun eskuizkribuaren dataren ondoren argitaratu zen. Ezin izan dugu zehaztu Mahnen aipuak zein lanari dagozkion.
[26] *ASJU* aldizkariko *separatum* batean editatua (Lakarra & Urgell 1988).
[27] Ohienarten lanari dagokionez, ikus Urkizu (1994).

Luzatcea alonger, prolonger. H.
Luzea da il est long. Lecl.
Luzeeunza longitude. Lecl.
Luzamendua retard. Lecl.
Luzatcea prolonger, différer. Lecl. allonger. H. Lecl.
Luzatugabe sans délai. Lecl. rallonger. Lecl.

1.7 Lagina: MAH1840:338

Lécluseren hiztegitik Mahnek hitz asko eta asko hartzen ditu, batzuetan bakarrik eta beste batzuetan taldeka dagokion orrialdean txertatuz. 1.7 laginean haren metodoari jarrai diezaiokegu: Harrietengandik hitz bat kopiatu eta gero (*luçatcea*), hitz horren familia-edo beste iturriarekin osatzen du beste iturriak baliatuz, kasu honetan Harriet eta Lécluse. Lécluseren hiztegian begiratuta (Lakarra & Urgell 1988: 140), hitz horiek aurkitzen ditugu zehazki.

Ygás antaño Gr. 331. el año pasado. Eys 8.
Luzatu estirar. crecer. Elargi. Eys 2

1.8 Lagina: MAH1840:287,339

Willem J. van Eys autorearen *Essai de grammaire de la langue basque (1. arg. 1865, 2. arg 1867)* lanetik hartutako hitz batzuk agertzen dira eskuizkribu honetan. Beraz, eskuizkribuak 1840 baino beranduagoko idatzaldiak izan ditu, eta horren data, dagozkion aipuetan eta Berlingo liburutegiko katalogoan orain arte 1840 izan dena, 25 urte beranduago ezarri beharko litzateke, gutxienez. Ikus ditzagun bi adibide, Mahnen eskuizkribuan (1.8) eta Eysen lanaren 1867ko bigarren edizioan (1.9). Iturriaren edukiak eskuizkribuko oharrekin bat datozela ikus daiteke. Kasu batean, Mahnek fransesezko ordaina (*l'année dernière*) gaztelaniaz jaso du (*el año passado*), beste kasuan, aldiz, bere horretan kopiatu du.

Igaz, l'année dernière

luzatu, élargi

1.9 Lagina: Eys 1867:8;2

Eskuetan daukagun eskuizkribuak zirriborro baten ezaugarriak ditu oro har. Zuriz geratutako tarteak, behin eta berriz antolatutako sarrerak eta urratu asko eta asko aurkitzen ditugu. Argi dago Mahnek garaiko euskalaritzako literatura ondo ezagutu eta sakonki aztertu zuela. Eskuizkribuaren kopurua ikusita, 461 orrialdeetan antolatutako milaka sarrera, Mahnek hiztegigintza-proiektu handia prestatzen zuela ematen du, haren aurrekarien edukiak bilduz ordura arteko lanak kopuruz gaindituko zituzkeena.

1.2.2.3 Eskuizkribua editatzeko prolegomena

Eskuizkribua era digitalean editatzeko lanetan abiatzeko proposamena aurkezten dugu. Azken urteotan *Digital Humanities* izenpean zabaldu den diziplinan, garai batean eskuizkribu edo inprimatutako testu gisa aurkeztu ziren dokumentuak anotazio semantikoak dituen formatu elektronikoetan editatzen dihardute. Horretarako, TEI *xml* formatua erabiltzen da batik bat, edizio digitalak gauzatu eta mundu akademikoan trukatze aldera, editorea bera ez den beste edozeinek ulertu eta lanabes gisa hartu ahal izateko, egun arte garatu den proposamen egokiena eta hedatuena baita (Pierazzo 2011: 473). TEI P5 formatua (ikus TEI Consortium 2015) testu arrunta *xml* elementu eta argumentu gisa islatu eta elementu horiek hierarkia batean elkarrekin erlazionatzeko modu zehatza da.

1.10 Lagina: MAH1840:373

Jarraian, MAH1840 eskuizkribuaren lagin bat ikusiko dugu TEI P5 *xml* formatuan islaturik (1.1 irudia), Euskara Batuko *hodei* lemari dagozkion eskuizkribuaren sarrerak dituena: *hodea* eta *hodeia* (eskuizkribuaren H letrari dagokion 275. orrialdekoak), eta *odeia, edoya, hodei, orz, horz, odei, hedoi* eta *edoi* (O letrari dagokion 373. orrialdekoak, ikus 1.10 lagina). Elementuen eta argumentuen izenak TEI P5 estandarreko ingelesezko laburdurak dira. Eskuizkribuko sarrerak Euskara Batuko lema banarekin lotzea proposatzen dugu, 1.1 irudian islatzen dugun legez: aipatutako forma guztiak *hodei* <*superEntry*> batean baturik datoz. Horrela, eskuizkribuko datuetan Euskara Batuko lemaren araberako bilaketak egiteko gauza izango ginateke, baita eskuizkribu horren edukiak euskarazko beste hainbat baliabide lexikoren edukiekin lotzeko ere. Jokabide hori *hiztegi-corpus* (*corpus lexikográfico*[28]) izenpean ezagutzen dugun hiztegien sarea eraikitzeko metodoa dugu, hain zuzen ere: gaurko estandarra den *super-lema* baten azpian hiztegi ezberdinetako sarrera-buruak (eta horien azpian, sarrera horien edukiak) batzea.

Ikusten denez, bi sarrera mota ezberdintzea erabaki dugu proposamen honetarako: ezkerrean datozen sarrera arruntak, ustez lehenengo idatzaldi bati dagozkionak (*entry type="main"*), eta ustez geroago gehitu direnak (*entry type="supplemental"*). Sarrera motarekin batera, horren kokapena orrialdean adieraztea erabaki dugu (*ezk/ezk-erd/esk-*

[28] Vigoko unibertsitatean landu duten galegozko hiztegi-corpusa, esaterako, honako helbide honetan eskuragarri dago, eta galegozko hainbat hiztegiren edukiak ikus daitezke bilaketa bakarra eginez: http://sli.uvigo.es/DdD/. Alemanari dagokionez, Triereko Unibertsitatean garatzen duten *Wörterbuchnetz* ataria ("hiztegien sarea") antzeko ekimena dugu, garai ezberdinetako hainbat hiztegiren edukiak lotzen eta bilaketa-emaitza bateratuak eskaintzen dituena: http://woerterbuchnetz.de/.

```xml
<superEntry>
   <form><orth type="Hiztegi_Batua">hodei</orth></form>
   <entry type="main" facs="275">
      <form type="ms_sarrera" location="ezk"><orth type="ms">Hodea</orth></form>
      <cit type="translation" xml:lang="fr"><orth type="ms">nuée</orth></cit>
   </entry>

   <entry type="supplemental" facs="275">
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">Hodeia</orth></form>
      <cit type="translation" xml:lang="es"><orth type="ms">nubes</orth>
         <bibl>Halku.Ag.<biblScope>1, 9</biblScope></bibl>
      </cit>
      <note>Larr. Odeia</note>
   </entry>

   <entry type="main" facs="373">
      <form type="ms_sarrera" location="ezk"><orth type="ms">Odeia</orth></form>
      <cit type="translation" xml:lang="es"><orth type="ms">nube</orth></cit>
   </entry>

   <entry type="supplemental" facs="373">
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">edoya</orth></form>
      <cit><orth type="ms">osá</orth></cit>
   </entry>

   <entry type="supplemental" facs="373">
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">hodei</orth><bibl>Eys</bibl></form>
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">orz</orth><bibl>Eys</bibl></form>
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">horz</orth><bibl>Eys</bibl></form>
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">odei</orth><bibl>Eys</bibl></form>
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">hedoi</orth><bibl>Eys</bibl></form>
      <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">edoi</orth><bibl>Eys</bibl></form>
   </entry>
 </superEntry>
```

1.1 Irudia: Mahn eskuizkribuaren "hodei" lemari dagozkion sarrerak, TEI *xml* formatuan

erd/esk). Horrela, eskuizkribuan aurkitzen ditugun sarrerak motaren edota kokapenaren arabera sailka daitezke, beste zenbait lemategirekin konparatu ahal izateko, ezkerreko zutabeko sarrera "arrunt" horiek LAR1745 hiztegiko euskarazko lemategiarekin konparatzeko, adibidez. Bestetik, erreferentzia bibliografikoen araberako zerrendak erauzi ahalko ditugu banan-banan –Wilhelm van Eys autoreari lotzen zaizkionak, esaterako–, erreferentziok <*bibl*> elementu bati esleitzen dizkiogueta.

Proposamen honekin digitalizatzeko hastapen bat besterik ez dugu eskaintzen, datuak era digitalean islatzeko aukerak eztabaidatu, eta, ondoren, edizio-lanari ekin ahal izateko.

Bestetik, eskuizkribuko lagin batean aurkitzen diren euskarazko formak transkribatzeko saioa egin dugu. 372. orrialdetik 378. orrialdera, hauek dira O hizkiari dagozkion lehenengo zazpi orrialdeetan aurkitzen diren euskarazko formak zerrendatu ditugu, eskuizkribuan bildutako formen aberastasuna irudikatzeko. Formak dituen 7.1 taula eranskinetan aurkitzen da.

1.2.3 Charpentierren eskuizkribua

1.2.3.1 Charpentier geologoa euskalari

Johann von Charpentier (1786, Saxonia - 1855, Suitza) geologoa zen berez, eta diziplina horretan hainbat lan garrantzitsu egin zituen, Pleistozenoko glaziarren eraketaren gainean bereziki (Grapes et al. 2008: 118). Bost urteko egonaldi baten bitartean Pirinio mendikateaz egin zuen lanaren emaitzak ondoren frantsesez argitaratutako Pirinioen geologiari buruzko monografia luzean bildu zituen (Charpentier 1823a). Euskararen gaineko jakin-mina piztu zitzaion, eta Humboldten *Zuzenketak* (1817) lana irakurri zuen. Pirinioetako iparraldean burutu zuen euskarari buruzko idazlan bat, orain aztergai daukagun 1823ko eskuizkribua, honako izenburu luze hau daramana: *Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnisse, in der zu Saint Etienne (Donostiÿ) Hauptdorf des Thales von Baigorrÿ bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart.* [Euskal deklinazio eta konjugazio-paradigmak, eta hiztegi laburra, Done Sebastiane (Donostiÿ) herrian, Donibane Garazitik gertu dagoen Baigorri ibarreko herri nagusian, ohikoa den dialektoan].

Euskarari buruzko lanak filologiari dagozkion bakarrak dira, Charpentier diziplina horretan bestela aritu ez baitzen (Hurch 2002b: 119).

Humboldtek Charpentierren eskuizkribua jaso zuen, baina beranduegi haren lanetan kontuan hartu ahal izateko. Humboldten ondarean aurkitu zen eskuizkribuaren kopia Bernhard Hurch-ek eta Mari Jose Kerejetak egindako edizioaren oinarria da (Charpentier 2002). Genevako liburutegian beste kopia bat dago, guk Ricardo Gomezek daukan kopian ikusten dugunez eta Hurchek (kom. perts.) egiaztatzen duenez, editatuko bertsioaren berdina hitzez hitz. Genevako liburutegiko kopiak *Premier Dictionnaire de la langue basque par le géologue Jean de Charpentier, vers 1820* titulua darama, ustez liburutegiak ezarria.

1.2.3.2 Eskuizkribua

Eskuizkribuaren lehenengo atala gramatikari dagokio. Euskal fonetikaren berri eman ostean, deklinazio-paradigmak ematen ditu Charpentierrek. ”Artikulu mugatuaren deklinazioa“ kapituluetan nominatiboa (gaurko ergatibo eta absolutibo kasuak

adierazteko Humboldtek lanean erabilitako ”nominatibo egile“ eta ”nominatibo jasaile“ terminoak aurkitzen ditugu bertaen), genitiboa, datiboa, akusatiboa, bokatiboa eta ablatiboa biltzen ditu. Charpentier ez da ohartzen *nominatibo jasaile* eta *akusatiboa* eta *bokatibo*ren berdintasun funtzional eta formalaz, eta hiru izenpeetan ematen ditu dagozkion formak. Partitiboa nominatibo gehi artikulu mugagabe gisa interpretatzen du, hots, latinezko kasu-sistema du oinarri, aurreko eta garaiko gramatikariek izan ohi zuten bezalaxe, Humboldt (1817) barne. ”Postposizioak“ atalean, deklinabidearen gainerako paradigma batzuk ematen ditu, alemanez glosatua: *-an/-etan; baithan; -at, -rat, -tara; -eco; -quin; -gaindi*. Zenbatzaileak eta izenordainak zerrenda gisa ematen ditu kapitulu banatan, erabilerari buruzko oharrekin eta alemanezko itzulpenekin batera. Berriz ere Humboldten laneko terminologia[29] erabiliz, aditzaren ”konjugazio erregularra“ (perifrastikoa) eta ”irregularra“ (sintetikoa) deskribatzen ditu. Charpentierrek Baigorri ibarrean erabilitako adizkiak haren kabuz bildu eta aditzaren gaineko kapituluan ematen ditu, zerrendetan.[30]

1.400 bat sarreratako corpusean, izenena da talde osatuena. Adjektibo gisa interpreta daitezkeen izenkiak gehienetan adjektibo gisa (*ciquina*, schmutzig, Charpentier 2002:161; *erguela,* einfältig, 162), batzuetan izen gisa (*hilla,* der Todte, 166) eta inoiz bi gisatan glosatzen dira (*ecin hilla,* das was nicht sterben kann, unsterblich, 161). Zenbait adizlagun agertzen dira (*gaisqui,* 164), eta zenbait izenki, adjektibo gisa azaldu ondoren, adizlagunaren *-qui* atzizkiarekin agertzen dira, alemanez adizlagun gisa glosatuta (*emea*, *emequi,* 162).

Tankera ezberdinetako hitz-elkarteak agertzen dira (*Biscarmakhurra*, 159; *Guiçonhilçaila*, der Mörder, 165; *Iguzquihaicia*, der Ostwind, 168, *Cembaitaldiz*, 160), eta hainbat atzizki ere bai, 1.11 laginean islatzen den eretan:

[29] Termino horiek Larramendirengandik hartu zituen Humboldtek.

[30] Eskuizkribuaren gramatika-atalaren azterketa sakonago baterako, ikus Hurchen (2002b) kapitulua (edizioaren hitzaurrea).

-çaila: Ferraçailla, 163, *Guiçonhilçaila,* 165
-çaina: Baratçaina, 157
-daria: *Gueçurdaria,* 165
-tassuna: Eritassuna, 163, *Handitassuna,* 165
-mena: Goçamena, 164
-dura: *Çoladura*, 161
-goa: Cilhequigoa, 160
-(k)eria: Ciquineria, 161
-aria, *Edaria,* 161
-gaÿa: Emaztegaÿa, 162
-bidea: Eguinbidea, 162

1.11 Lagina: CHA2002 laneko laginak

Charpentier natura-zientzialaria zela corpusean islatzen dela esan daiteke; animaliei, landareei eta naturari oro har dagozkien hitzek pisuko garrantzia dute corpusaren barruan. Oro har, natura-zientziaren eta antropologiaren oinarrizko corpus orekatua aurkitzen dugu, XIX. mendeko bizitzaren alderdi batzuen oinarrizko zereginei erantzuten diena, hala nola senitartekoari, lanbideei, kristautasunari eta ohitura herrikoiei.

Çorci, acht.
Çoria, die Laus.
Çoroa, eine Art Sack von Leder.
Çorra, das was man zu thun oder zu geben schuldig ist; die Schuld.
Çoriçaitea, schuldig seyn.
Corroa, streng, genau.
Çucena, ist so viel als *Chuchença*.
Cucussoa, der Floh
Çubia, die Brücke.
Çuhurcia, die Weisheit.
Çura, das Holz, z.B. *Udarecoçura*, Birnbaumholz.
Çurgatcea, saugen.
Çurguina, der Zimmermann, gebräuchlicher ist *maistria*.
Çurubia, die Leiter (wahrscheinlich von *çura* und *bidea*;
auch *çubia* kann vielleicht eine gleiche Ethymologie haben).
Çurruminoac, die Stechfliegen, auch die Blattern (*la petite verole*).
Cussia, der Vetter.

1.12 Lagina: CHA2002:161

Erakuskari gisa ematen dugun 1.12 laginean ikusten dugunez, euskarazko hitzei alemanezko ordain batek jarraitzen die (aldaera grafiko baterako erreferentzia baino ez da adierazten kasu batzuetan: *Çucena* = *Chuchença*), gehienetan ordain bakarra hitz

bakarrean, eta inoiz esaldi batean. Alemanezko izenak forma artikuludunean ematen dira, bidenabar generoa adieraziz; euskarazko izenak, berriz, absolutibozko forma mugatuan agertzen dira beti. Aditz-izena ematen da euskal aditzari dagokion lema gisa, iparraldeko ohiturari jarraituz, eta infinitiboan alemanezkoa. Zenbait kasutan, frantsesezko ordaina ere datorkigu (*Blattern = veróle, der folgende Tag = le lendemain*).

Ordain hutsaz aparte, sarrera batzuetan erabilerari buruzko oharrak aurkitzen ditugu (*maistria* "maizago erabilia" *çurguina* baino). Charpentierrek haren gogoetak gehitzen ditu zenbait hitzen "etimologiaren" (hitz-eraketaren) gainean (*çurubia* < *çura* + *bidea;* eta, "beharbada", *çubia* < *çura* + *bidea*).

Euskarazko hitzen grafian ere, haren garaiko iparraldeko usadioa islaturik dago, Charpentierrek gaurko *z* txistukaria *ç* idazten baitu. Gaurko *x*, *ch* gisa (*Churia,* 160) eta gaurko *tx*, *ch* gisa idazten ditu (*Jatxa,* 167). Gaurko *ki/ke qui/que* eran agertzen dira, eta gaurko *ka/ko/ku*, berriz, *ca/co/cu.* Hasperenaz hasten diren 130 bat sarrera zenbatzen ditugu. Hitz barruko hasperen dezente idazten ditu Charpentierrek, adibidez: *Chinhauria,* 160; *Chehea,* 160; *Çuhurcia*, 161.

1.3 1968 geroztik argitaratutako lanak

Ehun urte baino gehiagoko tartea igaro eta-gero, 1968an, Arantzazuko bileraren urtean, XX. mendeko lehenengo argitalpena agertzen da euskara-alemanezko hiztegigintza elebidunean. Martin Löpelmannen lana, bitxikeriatzat eta astakeriatzat jo daitekeen arren, ez dugu gure ikusbidetik baztertuko, bi bolumeneko lan erraldoia baita, eta euskara eta alemanaren artean dabilenari liburutegian agertuko baitzaio.

Mende horretan bigarrengoa Kühnelen lana dugu. 1999. urtean, aurrekoek eskura ez zeuzkaten lanabesez baliatu zen autore alemana. Lan hori bi norabideei dagozkien atalak dakartzana da: 75 orrialdeko euskara-alemanezko atalak, 19 orrialdeko euskarazko gramatikari buruzko gehigarriak eta 113 orrialdeko aleman-euskarazko atalak osatzen dute hiztegia, lehendabiziko aldiz alemanetik itzultzeari lehentasuna emanez.

1.3.1 Löpelmann 1968

1.3.1.1 Martin Löpelmann III. Reich-en

Franz Martin Wilhelm Löpelmann (Berlin, 1891-1981) irakaslea, NSDAP alderdiaren kidea eta hezkuntza-politikaria zen. NSDAP 1933an boterera iritsi baino lehen,

Löpelmann auzipetua izan zen zenbait aldiz, errepublikaren kontrako aldarrikapenak eta jarrera antisemita izatea leporaturik. 1933tik aurrera, nazien hezkuntza-ministerioan maila altuko kargua izan zuen, eta hezkuntza-sistemaren iraultza nazional-sozialista zuen xede. 1936an galdu zuen haren postua, ez zuelako bere horretan onartzen haren alderdiaren jarrera[31] haur elbarrienganako.

Löpelmannen erretiro goiztiar behartua haren filologia-jardueren abiapuntua izan zen. Haren 64 argitalpenen artean, ezagunenak ipuin zeltikoez egindako itzulpenak eta edizioak dira, eta berrargitaratuak izan ziren 2000tik aurrera. Euskara ere haren interesgunea izan zen.[32]

1.3.1.2 Löpelmannen "Hiztegi Etimologikoa"

Löpelmannek 1968an de Gruyter argitaletxean argitaratzen duen *Ethymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache* hiztegi elebidunak (Löpelmann 1968, LÖP1968) iruzkin txarrak baino okerragoak jaso ditu oro har. Ikus ditzagun bi adibide:

> "Liburu hau fantasia hutsa besterik ez da, eta inolaz ere ez litzateke hartu behar informazio-iturri errespetagarri gisa. Eta autorearen fantasiarik gogokoena sumerieraren eta euskararen arteko lotura da, aukera duen bakoitzean jarraitzen duena. Halako aukerak ez dira berez gehiegi; izan ere, sumerierak, bere erro monosilabiko ugariekin, ez du hain monosilabiko gutxi dituen euskararen antzik, eta Löpelmannek egin dezakeen hoberena ustekabeko antzekotasun saihestezinak seinalatzea da." (Trask 1998: 94)

> "[...] this work is unreliable and downright fanciful. On the one hand, its author shows a peculiar inclination to derive Basque words from Portuguese; on the other, he frequently suggests absurd connections with Sumerian an other improbably remote languages. His fantasies are punctuated by the odd plausible etymology, but the author provides no sources for any of his etymologies, rendering the word almost useless even when it is sober. In short, this volume, in spite of its reassuring title, cannot be trusted and should not be taken seriously." (Trask 1997: 74)

> "Zer azal ederra, zer paper ederra, zer argitalpen garestia horrelako astakeria metarentzat. Aitortu behar zaigu, alemanek eman dizkigutela euskalari hoberenak eta txarrenak." (Peillen 2008: 82)

Lan horri ekiteko, Löpelmann egilearen motibazioa ondorengoa da:

---

[31] Alderdiak haur elbarrituak "bizitzea merezi ez dutenen" artean kokatzen zituen; kontzentrazio-esparruetan eta bestelako lekuetan, milaka eta milaka erailak izan ziren.

[32] Löpelmann ez da jarrera baskofilo azaltzen zuen nazi bakarra, Herbert Briegerrek 1944an egindako "Im Land der Basken" filmak, besteak beste, erakusten duen bezala. Gai horren inguruan, ikus Niebelen tesia (2014).

> ”Euskararen tasuna Europako hizkuntza eransle bakar gisa zuzenki kokatzea, bere historia argitzea, eta, horren bitartez, hizkuntza bitxi horren gaineko misterioa. Aldi berean, uste nuen hutsune hori itxiz hizkuntzalaritzaren beste adar batzuei mesede bat egin niezaiekeela“ (LÖP1968: VII [itzulp. DL])

Tovar autorearen (1959) lanetik abiaturik, Löpelmannek euskararen hizkuntza hamitikoekiko ahaidetasunean sinesten du (*ibid.*: VIII), eta euskal hitzak, maileguak ez direnak eta euskararen berezko ”aitzin-substratuari“ (*Urbaskische Grundschicht*) dagozkionak, jatorri hamitikoak eta ”Afrikatik ekarritakoak“ direla (*ibid.*:XV). Euskara eta iberikoaren arteko ahaidetasunik, ordea, ez du ikusten (*ibid.*:XI); hainbat alemanezko autorek, Humboldtek barne, bai, ordea. Lafonen (1951) eta Bouda-ren (1948; 1949) lanak aipatzen ditu Löpelmannek, baina autore haiek aldarrikatutako euskararen eta hizkuntza kaukasikoen arteko ahaidetasun teoriak haren ustez ”porrot egin du erabat“ (*ibid.*:XIX). Bergerrek proposatzen duen euskararen eta burušaskiaren arteko ahaidetasuna ere ”ez da konbentzigarria“ (*ibid.*:XX).

Ondorengo orrialdeetan, Löpelmannek euskal fonologiari eta gramatikari buruzko oharrak ematen ditu. Fonologiari dagokionez, gaurko euskaran agertzen diren fonemen berri ematen du, eta atala Mitxelenaren (1961) lana aintzat hartu edota aipatu gabe bukatu[33]; beraz, 1968an eskuragarri zuen literatura klasikoa ez du kontuan hartzen.

Gramatikaren atalean, pasarte batzuk aipagarriak dira, euskarazko hiztegi ororen erabiltzaileari lagungarri gerta dakizkiokeenak:

> ”Hiztegian ematen diren hitz-kategorien adierazleak, hots, substantiboa, aditza, adjektiboa, adizlaguna, etab., ezin dira Europako hizkuntza flexiboen edo hizkuntza semitikoen hiztegietan bezala ulertu, hitz-eraketaren lehengaia modu ezberdin batean erabiltzen baita. Adierazle horiek erabiltzeko aukerak besterik ez dituzte adierazten. Euskara hizkuntza eranslea denez, hemen hitza [*Wort*] edo erroa [*Wortstamm*] (termino hori inguru honetan erabiltzea zilegi baldin bada) era batean zein bestean erabil daiteke, eta, beraz, perpausean substantibo, adjektibo, aditz edo adizlagun baten funtzioa izan dezake. Atzizkiek eta perpausaren esanahiak erabakitzen dute hitza zein kategoriakotzat har daitekeen.“ (*ibid.*: XXIV, [itzulp. DL])

Baina ikus dezagun orain Löpelmannen lan lexikografikoaren lagin bat (1.13).

Lagin honetan ikusten denez, hiztegia erroka antolatua da. Bertan, adibidez, *lagun* sarrera-burupean, hitz beraz gainera, *lagun-* hasten diren hitz-elkarteak agertzen dira.

---

[33] XXIX. orrialdean, Löpelmannek zera aldarrikatzen du: ”Hitzen aldaera historikoak ezin dira euskaran bertan eratu“. Mitxelenak (1961) kontrakoa erakutsi zuen, Löpelmannek haren lanari ekin baino dezente lehenago.

Aldaera fonetikoak (*lagün*) ematen dira, eta hitzaren eta hitz horrekiko elkarteen ordainak ere bai, zenbait kasutan etimologia-proposamenez osaturik. Kasu honetan, Löpelmannek ematen duen etimologia itzulita jasotzen dugu:

Jatorri ziurtasungabekoa; ustez arabiarra, erlaziodun: laǧina, vulg. lagina (Afrik.)

lagun, lagün Gefährte, Begleiter, Kamerad, Gesellschafter, seines Gleichen; Gatte, Gattin (gew. letzteres), Partner, Gehilfe, der Nächste (als Mensch): -arte Gesellschaft; -di Gemeinschaft, Gesellschaft; -du begleiten, geleiten, dienen, helfen, (übtr.) begleiten (musik.), wohlanstehen, zu Hilfe kommen, zusammen einen Weg gehn; -garri geeignet od. fähig zu begleiten od. zu helfen, begleitbar, wem man helfen kann; -go Begleitung, Verzierung, alles was begleitet, vervollständigt, Hilfe, Beistand, Gesellschaft; -kari gesellschaftsliebend, Geselligkeit suchend; -kida Kompanie (Soldaten); -kide Gesellschafter, Partner, Mitarbeiter, der Nächste (relig.); -kin gesellig, sympathisch, kameradschaftlich; -pide Hilfe, Beistand; -tari Beschützer, Kompagnon, Hilfsarbeiter; -taşun Gesellschaft, Vereinigung, Syndikat; -tşu reich an Freunden; -tsa, -tša Beistand, Hilfe, Begleitung, Gesellschaft; -tsabide Hilfe; -tsadun mit Hilfe versehen; -tsagabe hilflos; -tsaile, -tsale, -sale Helfer, Gefährte, Führer; -tse Inf. zu lagundu (s.o.), Hilfe; -skatu sich zusammentun, sich vereinigen (zu gemeinsamer Tat, welche die Kraft eines einzelnen übersteigt), anspannen od. einem Gespann helfen. § Hkft. unsich.; vmtl. arb., zu laǧina haften, anhangen, kleben an, vulg. lagina (Afrik.), dazu laǧne Ausschuss, Kommission, Komitee, vulg. liǧne (Syr.). Zwfh. ist Identität mit iber. lagun (inschr. l·a·gu·n auf dem Bleitäfelchen von Ampurias) und Bezieh. zu etr. lacane, denn in beiden Fällen steht die Bed. nicht fest. Fern bleiben ahd. dëgan Diener, mir. laech Held, Laie, lat. lāicus Laie.

lagunbat 1. Sonnabend, s. larunbat
lagunbat 2. ein Gefährte, s. lagun, bat
lahapoka Adv. auf vier Pfoten: -tu auf vier Pfoten gehn, sich auf die vier Pfoten niederlassen; s. larrapoka

lahar Dornranke, Dornbusch: -de, -di Dorngestrüpp; -dekatu, -deki, -dekitu die Haut abreissen od. abziehen, abhäuten, schinden, sich die Haut abreissen; -dekasale Gerber; -mahats Stachelbeere; -pe Dornbusch, Rankengewirr; -tegi, -tei Ort mit reichlich viel Dornengerank; -tşu dornig, voller Dornenranken, Sb. Dorngestrüpp; -tu sich mit Dornbüschen bedecken (Land); -s toi = -tegi (s.o.); —— laharr (vor Vok.) Dornranke, Dornbusch, Brombeerstrauch: -aga Dorngestrüpp; -arants Weiss- od. Rotdorn (Crataegus); -esi Dornhecke; -eta Dorngestrüpp; -esko aus Dornenranken gemacht, Dornen-. § Var. zu elhorri. — s. auch laparr, kaparr, naharr.

laharroka(s) Adv. auf vier Pfoten, im Galopp; s. larrapoka

lahatša Krapp (Rubia tinctorum). Nbf. laatš. § wohl kontam. aus *garantsa zu fz. garance, sp. granza Krapp (Et. unsich.) und vlkset. verknüpft mit larrantsa Dorn wegen der hakenförmigen Stacheln des Krapps, bei Ausfall des intervok. r. — s. auch latşa 1.

lahiña leichte Schneedecke. Nbf. lahişa. § aus lahi- für *lani- (vgl. bearn. laniu flach) zu sp. llano flach, platt, eben (vgl. die dazu gehörigen dim. Formen: llanito, llanico, llanillo ein wenig flach) + dim. Suff. -ña, bezw. -şa.

lahişa dünne Schneedecke, (übtr.) Schluck (ardolahişa ein Schluck Wein); s. lahiña

lai 1. Hacke, Grabehacke: -an Adv. grabend, mit der Hacke umgrabend; -ari Arbeiter, der mit der Grabhacke arbeitet. § arb., zu laij Biegung, laija Krümmung, Biegung (: lawā drehen, krümmen, biegen). Aus dem Bask.: sp. laya Spaten. Vgl. laia 3.

lai 2. Zweiglein, Sträusschen, Rebe. § arb.; Grdf. *lain zu arb. lāna weich, zart, biegsam sein od. werden, lajjin weich, zart, schmiegsam, biegsam; ebdah. som. lán Zweig, lánto Zweiglein.

1.13 Lagina: LÖP1968:750

Bereizketa tipografiko hirukoitza dugu: sarrera-buru diren euskarazko lexemak, hizkien arteko espazio handia utziz, eta azpisarrerak direnak, berriz, azpimarratuta. Alemanezko glosak letra arruntean datoz, eta etimologiaren atalak, aldiz, ”§“ ikurra darama aurretik.

Löpelmannek aitortzen duenez (LÖP1968:VII), Pierre Lhanderen hiztegiaren (LHA1926) 1938ko bigarren edizioa zen haren iturri nagusia. Ikus dezagun lagina bera Lhanderen lanean (1.14):

- **dura** (Hb.) brièveté, diminution.
- **egi** *L. N.* trop court.
- **egin** *L.* (Hb.) raccourcir.
- **egitu** *L.* (H.) rendre ou devenir tr court, trop bref, trop abrégé.
- **era** *N. L.* (A. H.) — 1° en abrég en résumé; — 2° résumé. *Libu hoŕen laburera egin dut*, j'ai fait résumé de ce livre.

LAFA-LAFA *N.* (A.) *onomat.* lap-la bruit que fait le chien en mangeau

***LAFATIÑA, laphatiña** *S.* bardan herbe aux teignes. [Cf. lat. *lappa*

- **xehe** *S.* (A.) aigremoine (bot.)

LAGOŔI *L.* (A.) épouvante, stupeur.

LAGUMBAT *V. lagunbat I.*

LAGUN *L. N.* (H.), **lagũn** *S.* (H.) — compagnon, qui accompagne q un. *Ethoŕi zitza kunibi lagunekin b raskaltzera*, il vint dîner avec des compagnons; — 2° camarade. *L gun izaŕekin bil dadina, egin ohi d hekiekin bardina* (Oih.) qui va ave de mauvais compagnons, devien habituellement semblable à eux; - 3° compagnon, associé. *Egiteko hers dezadan baino lehen, ene lagu arekin mintzatu behaŕ dut*, je doi avant de conclure l'affaire, en pa ler avec mon associé; — 4° comp gnon, qui va avec ses pareils. *gaŕen lagun dira*, ils s'entendent; 5° compagnon, semblable, de m me usage. *Esku laŕu bat eta b laguna*, un gant et son pareil; - 6° époux, épouse; (habituellemen épouse.) *Lagun bat hartu*, prend femme. *Bizi-lagun*, compagnon vie; — 7° partenaire de jeu, danse. *Ene lagunak galdu nau*, m partenaire m'a perdu; — 8° a *Laguntzat ekhaŕi*, faire venir po travailler un peu; — 9° le procha *Lagunaren gaitzaz damu eta o atsegin izan*, avoir peine du m et plaisir du bien du prochain. (dit plus souvent : *proisimo-lag urko-lagun.*)

- **arte** *N. L.* société. *Lagunarteau da holakorik egiten*, cela ne fait pas en société.
- **di** (G. H.) compagnie. *Jesusen lagu dia*, la Compagnie de Jésus, Jésuites
- **du** *L. N.* (H.) — 1° *v. a.* accompagn q.q. un, aller avec lui. *Lagun nau etxeraino*, il m'a accompag jusqu'à la maison; — 2° acco

16

pagner, conduire, guider; — 3° servir, aider, en parlant de la messe; — 4° accompagner (à l'orgue, à l'harmonium); — 5° convenir, aller bien, faire bien avec. *Lotsak edertasuna laguntzen du*, la modestie sied à la beauté; — 6° aider, secourir. *Jainkoak laguntzen dauku*, ou encore *laguntzen gaitu*, Dieu nous aide; — 7° *v. int.* aider, venir en aide, au secours. *Adina laguntzen bazaika*, si l'âge l'aide, lui donne la force; — 8° s'accompagner, aller ensemble. *Beldurŕa ta esperanza laguntzen dira* (Ax.) la crainte et l'espérance s'accompagnent.

- **gaŕi** (H.) — 1° qui peut, est propre à accompagner, aider, secourir; — 2° que l'on peut aider, accompagner, secourir.
- **go** (H.) — 1° accompagnement, ornement, ce qui accompagne, complète, ce qui supplée. *Lagungo hoŕekin hobeki iduri duzu*, vous avez meilleur air avec cet ornement; — 2° aide, secours, assistance; — 3° *S.* (A.) société, compagnie. Syn. : *laguntza, laguntasun.*
- **kari** *C.* qui aime la compagnie.
- **kide** *L.* (*test. beŕ.*) compagnie, de soldats, p. ex.
- **kide** — 1° *L. N.* (*Esk.*) associé, collaborateur; — 2° *S.* (Laf.) le prochain.
- **kin** *L. N.* (A.), **-koi** *L. N.* sociable, bon camarade, sympathique.
- **pide** *S. zalg.* secours, aide.
- **tari** *L.* (Hb.) protecteur, compagnon, auxiliaire.
- **tasun** *L.* (*Esk.*) compagnie, société, syndicat.
- **tsu** *L. N.* qui a beaucoup d'amis.
- **tza** *N. V. laguntza.*
- **tza** et composés. *V.* ce mot.
- **tzaile, -tzale, -zale** (H.) — 1° aide; — 2° compagnon; — 3° guide.
- **tze** *N. L.* — 1° *inf.* de *lagundu*; — 2° *L. N.* (A.) aide.
- **tzatu** *N.* (H.) — 1° *en gén.* se mettre à plusieurs ensemble pour quelque action et travail qui dépasse les forces d'un seul; — 2° atteler ou ajouter un attelage. *V. lauzkatu.*

LAGUNBAT I *L.* (H.) samedi. Var. *larunbat.*

LAGUNBAT II *C.* un compagnon. [*lagun-bat*]

LAGUNTZA *C.* (H.) — 1° assistance, secours, aide. *Jaunaren laguntzarekin*, avec l'aide du Seigneur: — 2° accompagnement. *Zure laguntza ezpadu, ahalge izanen zaio mintzatzeko*, si vous ne l'accompagnez pas, il aura honte de lui parler; — 3° compagnie. *Konsekrazionean, zerutaŕ guzien laguntzan jausten da Jesukristo*, au moment de la Consécration, Jésus-Christ descend en compagnie de tous les habitants du Ciel. [Cf. *lagun*].

- **bide** *L. N.* (Duv. A.) secours, aide.
- **dun** *L.* (Duv. A.) secouru, qui est secouru, qui a reçu du secours.
- **gabe** *L. N.* (Duv. A.) désemparé, sans secours.

LAGŨN et composés *S.* (Fx.) *V. lagun.*

LAHAPOKA *S. N.* (H.) à quatre pattes. Var. *laŕapoka.* Syn. : *potikoka.*

- **tu** *S. N.* (H.) aller, se mettre à quatre pattes.

LAHAR *L. N.* Var. de *lahaŕ* devant consonne. *V. nahaŕ.*

- **de, -di** *L. N.* (A.) ronceraie. *V.* ce mot.
- **mahats** *L.* (Hb.) groseille.
- **pe** *L. N.* (Duv. A.) roncier, ensemble de ronces.
- **tegi, -tei** *L. N.* (H.) lieu où l'on peut ramasser des ronces en suffisante quantité.
- **tsu** *L. N.* (H.) — 1° ronceux, plein de ronces. Syn.: *elhoŕitsu*; — 2° ronceraie.
- **tu** *L. N.* (A.) se couvrir de ronces (la terre.)
- **ztoi** *N.* (H.) *V. lahartegi.*

LAHARDE *L. N.* ronceraie. Var. de *lahardi.*

- **katu** *C.*, **-ki** *S.*, **-kitu** *C.* (H.) — 1° dépiauter, écorcher; — 2° s'écorcher.
- **kazale** *S. zalg.* corroyeur.

LAHAŔ *C.* (H. A.) — 1° ronce, mûrier (bot.); — 2° *C.* (H.) *p. ext.* buisson; — 3° *par analogie: Lahaŕak baino gehiago etzaitu utziko*, il ne vous laissera pas plus qu'une ronce ou une tique. [Cf. *laphaŕ, khapaŕ, nahaŕ.*]

- **aga** *C.* (H.) ronceraie.
- **arantz** *L.* (H.) aubépine. Syn. : *elhoŕi-xuri.*
- **esi** *L.* (H.) clôture, haie de ronces et d'épines.

1.14 Lagina: Lhande 1926:642h

Bistakoa denez, Löpelmannen metodoa ondorengoa da: Lhanderen hiztegitik sarrera oro hartu, eta frantsesezko ordainak alemaneratzea. Hitzaren erabilera argitzen duten Lhanden esapideak eta adibideak, ordea, ez ditu aintzat hartzen, ezta bertan maiz emandako informazio dialektala ere. Horren partez, sarrera-gorputzaren amaieran, haren berezko etimologia-proposamenak gehitzen ditu Löpelmannek, inolako iturri-aipamenik gabe.

Trasken, Peillenen eta besteen iruzkinek gaitzesten duten etimologiari buruzko ahoberokeriak baztertuta ere, Löpelmannen lan honen balioa murriztuta gelditzen da gaur egungo ikuspegitik. Lan hau denez errokako antolakuntzaren euskara-alemana bikoteko adibide bakarra, alemaneik abiatzen den euskaldun berriak honen bitartez erro bakoitzaren inguruko hitz-eraketaren aberastasuna ikus dezake. *Hel-* sarrera, adibidez, zentzu horretan adierazkor gertatzen da (ikus 1.15 lagina).

hel 1. Intj. herbei!: -a Ruf beim Eintritt in ein Haus; -bide, -dura, -pide, -tura Hilfe, Zuflucht; -egin zu Hilfe rufen; -heles Adv. in Not; -ka Hilfe herbeirufend; -tari Retter; -tura egin helfen, zu Hilfe eilen; -du ds. Nbf. el. § aus hei- Intj. (s. hei 2) + Suff. -la, vgl. hela, hola 1.

hel- 2. (kommen, ankommen, dazwischen kommen od. treten, eingreifen, erreichen, gelangen, kommen lassen): -antsa Ereignis, Erfolg (glücklicher od. unglücklicher), Epidemie; -arasi, -erasi (an)kommen od. gelangen lassen, hinüberschaffen; -arantsa Ankunft, Bewirkung; -arte Umstand; -atu zielen, schiessen; -bide, -pide Ziel, Weg od. Mittel zum Ziel; -bidian Adv. in Reichweite; -buru Ziel, erstrebter Endpunkt; -de Gelegenheit, Begegnung, Umstand, Fall; -du ankommen, erreichen, erreichen lassen, richten auf, ergreifen, begreifen, treffen, verletzen; -dura Möglichkeit, Chance, Glücksfall, Fortschritt; -gabe unreif; -gaits Unglück; -garai Empfang; -gia Zugang; -gune breite Strasse, Ufer; -kaits Unglück; -kaisti Unglücklicher, unglücklich; -kari Ereignis; -men Entfernung (vom Ziel); -oin Grund, Ursache, Entschuldigung, auf die man sich verlassen kann; -tasun Reife; -tarsün Beendigung, Mündung, Dazwischenkunft, Eingriff, geschlechtliche Reife; -tse Ankunft; -de Gelegenheit; -bürü Ende. § Hkft. unsich.;

vmtl. zu berb. ili sein (Imper. lli/a, intens. aor. ttili), dazu tili sich begegenen, il Fluss (Zenag.), som. il Quelle, eig. wohl das Entgegenkommende; zur Bed. vgl. äg. ij, iw sein, kommen, ij, iwt gekommen, iw-j ich bin, ij-tij sei willkommen, usw. Kaum zu sum. il herausgehen, hinaufkommen, ausgehen. Nicht wrschl. ist Entl. aus kelt. ell- gehn (vgl. air. ad-ellaim ich gehe hin, besuche, t-ella lässt mitgehen, stiehlt, a n-adall ocus a tadall zu Besuch gehn und kommen, korn. yllyf dass ich gehe (1. p. sg. pr. conj.) zu idg. *elā- treiben, sich in Bewegung setzen, gehn).

hel- 3. (krank): -antsa, -arantsa eingewurzelte, veraltete Krankheit; -dajo von einer Krankheit od. Seuche befallen; (übtr.) unnütze Person; Adj. schwach, kraftlos, erschöpf zerschlagen (aus helde-jo); -dari Epidemie; -de Epidemie, Seuche, Pestzeit, (übtr.) Fülle, Menge, Unendlichkeit (aus heri-te); -deri Ansteckung; -desko epidemisch; -gaits -gais Fieber, pl. -gaitsak Wechselfieber; -gaitsdun, -gaisdun fiebrig; -geren Tertian fieber (für helgaits heren); -gorri Masern; -kaits = -gaits. § kontrah. aus heri krank, s. eri

1.15 Lagina: LÖP1968: s.v. 'hel'

Dena den, Löpelmannek ez du EU-DE bikoteko hiztegigintza lanik egin, oro har frantsesezko bitartekora jotzen baitu, Berlingo haren idazmahaitik euskarazko datuak alemaneratu eta haren gogoetak erantsi ahal izateko. Lhanderen frantsesezko datuak itzultzeko zer iturri eta metodo lexikografikoez baliatzen den, ilunpetan uzten du autore honek.

1.3.2 Kühnel 1999

Helmut Kühnelek Alemaniar Errepublika Demokratikoak (ARD, 1949-90) iraun zuen bitartean zenbait hiztegi eta gramatika didaktiko argitaratu zituen, eta, horien artean, Siriako arabiarraren haren alemanezko ”hizkuntza-gidaliburua“ lau argitalpenetan. DE-FR hiztegia ere egin zuen 1984an Leipzigeko *Enzyklopädie* argitaletxerako, geroago *faux amis*-en hiztegi batek osatua. ARD-ko hizkuntzalaritzan zientzialari estimatua izan zen Kühnel, eta jorratzen zituen gaiak ondo ezagutzen zituela esaten dute (Gerd Wotjak, Leipzig, kom. perts.). Euskarari buruzko haren argitalpen bakarra 1999eko *Wörterbuch des Baskischen* da (Kühnel 1999, KÜH1999), erretirodun bihurturik hasi zuena, tamalez aipagarria litzatekeen kalitatekoa ez dena.

Hitzaurrean aitortzen duenez (KÜH1999:VII), *Bi Mila* hiztegiko (ADO1984) 1991ko argitalpenean oinarritzen du Kühnelek bere lana, eta, horrez gain, zenbait euskal egunkaritan eta bestelako hiztegitan. 5.000 sarrera ditu EU-DE atalak, eta 8.500 bat, berriz, DE-EU norabideari dagozkionak.

hel(du) 1. ankommen, kommen ; **hel niri !** helfen Sie mir !, Hilfe ! 2. reifen
helbide Anschrift *f*, Adresse *f*
helburu Ziel *n*
heldu reif (*auch fig*)
helgaitz unzugänglich
helmuga Ziel *n*

1.16 Lagina: KÜH1999: s.v. 'heldu'

Hel- erroarekin hasten diren hitzei dagozkien sarrerak ditugu faksimile zati honetan (1.16 lagina), eta hiztegi honen irismen murriztua bistan dago berehala: Ordain bakar edo bikoitzeko sarrera sinpleek XIX. mendeko lanak gogorarazten dizkigute. *hel(du)*

hel(du): *ad.* **1** llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. **2** madurar, -ado: **sagar helduak:** manzanas maduras. **3** *adj.* maduro, juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. **4** agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. **5** morder, -ido; **txakurrak heldu dizte** ha mordido el perro. **6** socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!

1.17 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'

aditzaren sarreran, esate baterako, bi adiera polisemiko besterik ez dira islatzen. Lehenengo esanahiari, hau da, ’ankommen, kommen‘, ADO1984 hiztegitik hartutako esapide bat gehitzen zaio. *heldu* partizipioak (adjektibo gisa ulertuta) bere sarrera du, eta, bertan, *hel(du)* aditzaren bigarren esanahia, ’reifen‘, agertzen da berriz ere, eta hor esanahi bakartzat hartzen da, ”zentzu hedatuan ere bai“. Konpara dezagun *hel-* eremua erakusteko modua ADO1984 lanak eskaintzen digunarekin (1.17):

Hemen, euskal *hel* erroaz hasten diren 19 sarrera zenbatzen ditugu. *Hel(du)* aditzari dagokion sarreran, polisemia 6 zenbakitan banatuta dago, hirugarrena bigarrenaren zentzu hedatua izanik. Kühnelek ematen duen *hel niri!* esapidea oraingoan seigarren esanahiari lotzen zaio. *Heldu* [adjektibo] sarrerarik ez dago; forma hori gaztelaniara itzuliz partizipio zein adjektibo gisa uler daitekeela argi uzteko jokabidearen arrazoia hau da: aditzaren sarreran bertan, gaztelaniazko partizipioa zein adjektiboa (’madurado‘, ’maduro‘) aipatzea. Kühnelek makroegiturari dagozkion moldapenak egin ditu, eta, beraz, kasu honetan, *heldu* adjektiboari berezko sarrera ematen du.

Humboldten (1817) lanetik ezagutzen ditugun hitz-eraketa irudikatzeko itzulpen literalak agertzen zaizkigu hemen ere: ”*agor*, trocken, ausgetrocknet, ohne Wasser; *agorril,* August ('Trockenmonat' [“hilabete lehorra”])“ (KÜH1999: s.v.).

Kühnelen lanen akatsen bila, ez da bide luzerik egin behar gauza aipagarririk aurkitu baino lehen. ADO1984 hiztegian ’pluralidad, pluralismo‘ gisa itzulita dagoen *aniztasuna*, alemanez ’Mehrheit‘ omen da, *gehiengoa* euskaraz. ADO1984 hiztegian ematen den ordaina ez da egokiena, hura bakarrik emanda, behintzat (EEG2006 hiztegiak, adibidez, ’variedad, diversidad; pluralidad, pluralismo‘ ematen du, hurrenkera horretan); baina ’pluralidad‘ alemanez ez da ’Mehrheit‘ inondik inora ere, ’Pluralität‘ baizik. Dena den, lexema horrek berez ez luke arazorik izan beharko alemaneratzeko orduan, horren eraketa erabat paraleloa baita:

anitz - viel(e); *-tasuna* - -heit/-keit/-e; *aniztasuna* - ’Vielheit‘, Vielfältigkeit

Gainera, KÜH1999 hiztegiak *anitzeledun* ’Vielsprachig, polyglott‘ sarrera dakar, ez ADO1984, OEHn, ez Hiztegi Batuan aurkitzen ez dena, hiztegietan dokumentatua dugun *eleaniztun* ekarri beharrean. *Gehiengoa* ’Mehrheit‘ izenaren ordaina dela esaten zaigu DE-EU atalean begiratuta, bertan ondorengoa aurkitzen baitugu: *Mehrheit,* “gehiengo, gehientasun”. Azken hori ezingo litzateke hain erraz horren aurretik agertzen denaren baliokidetzat hartu[34]. Baina Kühnelek horixe egiten du: *gehientasun,* “Mehrheit”. Eta sarrera horretan aurkitzen dugun bigarren ordaina, hots, “Maximum”, berriz ere desegokia da[35].

Halaber, *alokairu*, ”Lohn“ (KÜH1999: s.v.): alemanezko ordain horren euskarazko baliokidea *soldata* izango litzateke, eta ez *alokairua*; akats hori ADO1984 hiztegian ez dugu aurkitzen.

Ikus dezagun alemanezko sarrera bat, *fahren* aditzari dagokiona, aurrerago aditz horretara itzuliko garelako (1.18 lagina):

fahren a) *vi* 1.: ~ **nach** -rantz joan (**mit dem Auto** kotxez, **mit dem Zug** trenez) 2.: ~ **Sie (bitte) rechts !** eskuinera (, mesedez) ! b) *vt* eroan, gida(tu); *transportieren* garraia(tu)

1.18 Lagina: KÜH1999:124

Sarreraren gorputzak bi atal ditu. Lehenik, aditz iragangaitzari dagokion atalean, *joan* ordaina ematen da, erabilera-adibide batean: *fahren nach*: '-rantz[36] joan'. Jarraian, bi adibide, *zerez* osagaiarekin euskaraz, alemanez *womit* dena: *mit dem Auto*, 'autoz'. Sintaxia argitzeaz gain, adibideek argibide semantikoa dira: alemanez, ’fahren‘ aditzak ibilgailu bidezko mugimendua denotatzen du. Zenbaki batek bereizita, beste adibide bat: *fahren Sie (bitte) rechts* bidaiari turistaren oinarrizko hizkerari dagokio. Bigarrenik, aditz iragankorraren atalean, 'eroan, gida(tu)*'; transportieren* 'garraiatu*'* ordainak proposatzen ditu Kühnelek, semantikoki egokia dena asmaturik. ADO1984 hiztegiak

[34] OEH: s.v.: *gehientasun, gehientarzun,* 1. ’autoridad; superioridad, primacía‘; 2. ’mayoría‘.
[35] hobeto: ’gehienezko, maximo‘ (ADO1984: s.v.)
[36] ’nach x‘: hobeto x-*ra* (x-*rantz joan*): ’in Richtung x fahren‘

dakarren 'eraman' (s.v. *llevar*) aditzaren ordez bizkaierazko *eroan* ematearen arrazoia ez dago argi.

Kühnelek eskaintzen duen gramatika-gehigarria zentzu batean lagungarri gertatzen den berrikuntza da. Zenbait aditz trinkoen paradigmak emateaz aparte, 13 orrialdetan euskal hitz-eraketari buruzko txostena dago. Bertan, euskal atzizkien balio anitza azaltzen da, kasu askotan alemanezko eraketarekin duen paralelotasuna agerian utziz. Ondorengoekin hasten dira azalpena eta alemanezko ordaina dakarren atzizkien zerrenda (KÜH1999:79hh):

> -a; -ada; -ago; -aia; -aira; aitzin-; -ak; -alde; -aldi; -an, -(e)n, *Pl* -etan; -anda; -antz; -ar (1); -ar (2); -art; -arteko (= -arte + -ko); -artza; -aurre, aurre-; -azpi, azpi-; ba- ; -bera (-pera); -bide (-pide); -bil (-pil); bir- (berr-); -bitxi; -buru; -da-; -daino; -danik; des-; -di; di-, dizki-; -dun (-tun); -dura; -duru (-turu), -duri; -egi, -(e)ino; -ek; -(e)la (...)

Tankera guztietako atzizkiak agertzen dira hurrenkera alfabetikoan, kasu-atzizkiak, postposizioak, perpaus konpletiboa, konparatiboa edo superlatiboa adierazten duten markatzaileak, atzizki-elkarteak, hitz-elkarte ugaritan agertzen diren lexemak, besteak beste. Euskaldundu gabeko erabiltzailea gehigarri honetaz balia daiteke, euskal hitzak zatitzen ikasteko ahaleginean. Itzultzaile aurreratuari, beharbada, atzizki batzuen ordaina interesatzen zaio, alemanez baliokide paralelorik dagoen ikusteko. Batzuetan, paralelotasuna agerikoa da. Tamalez, hemen ere hainbat itzulpen ez dira egokienak. Hona hemen Kühnelen proposamen aipagarrietako batzuk:

atzizkia	**ordaina**	**adibideak**
-koitz	-mal, -fach	*bikoitz* – doppelt, zweifach; *anizkoitz* - vielfach
-kor	Neigung zu, -haft	*iraunkor* – dauerhaft, *ugalkor* – fruchtbar, *izukor* – schreckhaft, feige; *baikor* – optimistisch, bejahend
-keria	-elei, -erei (pej)	*astakeria* – Eselei, *handikeria* – Grosstuerei, Eitelkeit
-koi	Anhängerschaft, Begeisterung (für)	*berekoi* – Egoist, *herrikoi* - Patriot[37]
-tasun	Abstraktum (-heit, -keit, -e)	*edertasun* – Schönheit, *garbitasun* – Reinheit, Reinlichkeit; *askatasun* – Freiheit, *zintzotasun* - Treue[38]

1.3 Taula: Euskal atzizkiak eta itzulpenak (KÜH1999:79hh)

[37] *herrikoi*, egokiago: 'volksnah', 'volkstümlich'
[38] ordain egokiagoa: 'Ehrlichkeit', eta 'Treue' ordaintzeko, berriz, *fideltasun, leialtasun.*

Hiztegi hau Euskal Herrian erabiltzen denaren ebidentziarik ez dugu. Bertako liburutegietan ere ez da aurkitzen. Hiztegiaren edukia murriztua dela-eta, formatu handiko eta estalki gogorreko argitalpen gisa baino, poltsiko neurrian argitaratzea komenigarriagoa izango litzatekeen, hiztegia bidaian eta antzeko egoeretan erabili ahal izateko.

1.3.3 2007ko Euskara-Alemana Hiztegia

Euskaltzaindiak 90eko hamarkadan zehar burututako araugintzak (ik. Alberdi & Ugarteburu 1999) kontuan hartu zuen lehenengo euskara-alemana bikoteko hiztegi elebiduna 2007an Elkar argitaletxeak editatu zuen lana da (Martínez Rubio 2007, EAH2007), eta, orobat, hizkuntza bikote horretako euskal autore baten lehenengo lana ere bada. Hiztegiaren azalean adierazten denez, 32.400 sarreraz gehi 4.600 ”adibidez eta esapide argigarriz“ osatuta dago; zenbaki horiek alemana-euskara eta euskara-alemana norabideko atal bien edukiari dagozkio. Hiztegiak betetzen duen funtzioa orokorra da. Horrela dio hitzaurreak:

> ”Hiztegi honek baliabide izan nahi luke alemana eguneroko bizitzan erabili behar duten euskaldunentzat, bai itzultzaile bai mota guztietako ikasleentzat ere, hein berean aleman hiztunari zuzentzen zaiolarik.“ (EAH2007: IX)

Lan horrek bere funtzioa betetzen du neurri handi batean. Poltsikoko hiztegiak erabili ohi diren egoeretarako, hau da, bidaietarako, irakurketarako eta solasaldi informaletarako, euskararen eta alemanaren artean dabilenak laguntzaile baliotsua irabazi du argitalpen horrekin. Egun, euskararen eta alemanaren arteko tresna erabilgarri bakarra dela esan daiteke, gaztelania edo beste zubi-hizkuntza batera jo nahi ezean.

Hiztegigintzak, beste hainbat konbinaziotan, poltsikoko neurria baino lan askoz sofistikatuagoak eskaintzen ditu, noski, eta ez bakarrik argitalpenaren loditasunari dagokionez. EAH2007 hiztegiaren adibide batzuk ikusiko ditugu orain, eta erabiltzaileak hiztegi elebidun garatuago batetik zer espero dezakeen galdetuko dugu.

fahren *[ist]* (ibilgailuz) joan ▸*er fährt jetzt nach Hause* ▹*etxera doa orain* ‖ ibili ▸*mein Auto fährt nicht* ▹*nire autoa ez dabil* ‖ *[hat]* (lenken) gidatu

1.19 Lagina: EAH2007: s.v. 'fahren'

Fahrer(in) *m/f (-s, -)/(-, -nen)* gidari

1.20 Lagina: EAH2007: s.v. 'Fahrer(in)'

1.19 eta 1.20 laginetan hiztegi horretako bi sarrera ikusten ditugu. Aditzaren kasuan, aditz laguntzailearen hautapena adierazten da euskal hiztegigintzan ohikoa den eran, hau da, *[ist]* (eusk. 'da') edo *[hat]* (eusk. 'du') aditz laguntzaile singularreko hirugarren pertsonari dagokion forma ikur gisa jarriz. Izena bada, genero gramatikalaren *m/f/n* ikurrak eta genitiboa eta pluraleko formak eratzeko morfemak agertzen dira, deklinazio-paradigmaren adierazle gisa.

Ondoren, alemanezko ordaina, gehienetan bakarra, eta ordainetik grafikoki hiruki batez bereizita, adibide bat edo batzuk datoz maiz. *Fahren* mugimendu-aditzaren kasu honetan, erabilera iragangaitzerako bi ordain ematen dira, eta erabilera iragankorrerako bat.

Lehengo ordainari parentesi arteko ohar bat gehitu zaio: *(ibilgailuz) joan*, alemanerazko 'fahren' aditzak ibilgailu bidezko mugimendua denotatzen baitu, gurpil gainean kasu gehienetan. Adibide labur batean, lema testuinguru ohikoenetako batean agertzen da: *etxera doa orain.* Autoz, taxiz, autobusez edo bizikletaz doa, *fahren* egiten bada; oinez ibiltzeko ekintza izendatzeko baino ez du *gehen* aditza hautatzen hiztun alemanak. Adibidea, beraz, ez dugu guztiz egokitzat hartzen, itzulpenak ez baitu mugimenduaren modua argitzen.

Ibili aditzaren adierak bereizteko erabiltzen den marratxo bertikal bikoitzaren ondoren ematen den bigarren ordaina, 'fahren' aditzaren itzulpen egokia da ibilgailua bera dena mugitzen denean, eta ez ibilgailuz joaten den pertsona. Euskaraz, ibilgailuak ibili egiten dira, *ondo* ala *txarto* edo *bizkor*, eta alemanez, 'fahren', adibideko ezezko kasuan eta beste edozein kasutan. Itzulpena, beraz, egokia litzateke.

Hirugarrenik, aditzaren erabilera iragankorraren euskarazko itzulpena ematen da: *gidatu.* Oraingoan, parentesi artean emandako alemanerazko sinonimo batek ulertarazten digu norbaitek ibilarazten duena berriz ere gurpildun ibilgailu bat dela: 'lenken', *gidatu*. Polisemia desanbiguatzen duten azalpenak, hortaz, batzuetan alemanez, batzuetan euskaraz ematen dira. *Fahren* aditza *lenken* aditzaren sinonimoa den testuinguruetan 'gidatu' aditzaz itzultzen dela ulertu behar du erabiltzaileak. Ibilgailuak edo ibilgailuz mugitzen diren zamak agertzen dira testuinguru horietan, *fahren* predikatuaren akusatibozko osagai gisa. Argibide hori, aditz iragangaitzaren adierekin erkatu behar du erabiltzaileak edo haren alemanari buruzko ezagutzarekin?

Zergatik ez aditz iragangaitzaren adierako irizpide berari jarraitu, hots, '(ibilgailua) gidatu', '(zama) garraiatu'? KÜH1999 hiztegian ikusten dugun bezala, *fahren* iragankorrari 'eraman′ eta 'garraiatu′ ordainak gehitu ahal zaizkio.

joan *[da]* (weg)gehen ‖ (weg)fahren ‖ (aus)scheiden ▸*joan egin behar dugu* ▷*wir müssen gehen* ▸*goazen!* ▷*lass uns gehen!* ‖ (toki batetik bestera) ziehen ▸*amaren etxera joan dira bizitzera* ▷*sie sind zu ihrer Mutter gezogen* ‖ *[zaio]* anbelangen ‖ angehen ‖ betreffen ‖ sich beziehen (auf) ‖ zustehen ‖ zukommen ▸*niri doakidanez* ▷*was mich anbelangt / was mich angeht / was mich betrifft* ▸*zeri doakio haiek esandakoa?* ▷*worauf bezieht sich ihre Aussage?* ▸*doakion(a)* ▷*Interessent(in) m/f*
joanaldi *iz* Hinfahrt *f* ‖ Hinreise *f*
joanaraz(i) *[du]* hinschicken
joanera *iz* Abreise *f* ‖ Abgang *m* ‖ Abfahrt *f* ‖ Fortgang *m*
joan-etorri *iz* Hin- und Rückfahrt *f* ▸*joan-etorriko txartel* ▷*Rückfahrkarte f*

1.21 Lagina: EAH2007: s.v. 'joan'

Begira diezaiogun EU-DE atalari. *Joan* aditza polisemikotzat hartu behar da, eta alemanezko ’fahren‘ denotatzen duena baino esanahi zabalagoa du. Jarraian emandako laginean, EU-DE norabidean polisemia nola desanbiguatzen den ikus daiteke (1.21 lagina).

[da] iragangaiztasun-ikurraren ondoren, '(weg)gehen' ematen da lehen ordain gisa, '(weg)fahren' bigarren, '(aus)scheiden' hirugarren, eta '(toki batetik bestera) ziehen' laugarren. Mugimenduaren norabidearen adierazlea, parentesi arteko (weg)[39], hirugarren kasuan euskaraz agertzen da: '(weg)ziehen' ematearen ordez, hemen '(toki batetik bestera)' ematen da. 'Fahren' ordainak hemen ez dakar *ein Fahrzeug* tankerako ibilgailu bati dagokion oharrik, ezta adibiderik ere.

[39] ingelesez antzekoa: *go (away), drive (away), move (away)*

scheiden	1. *vt* dibortziatu;
	2. *vt* banandu, bereizi
	3. *vi* [goi., zah.] joan, abiatu
ausscheiden	1. *vt* [Biol] iraitzi;
	2. *vt* kanporatu, arbuiatu
	3. *vi* (multzo batetik) kanpo gelditu, [Kirol] kanporaketa jasan
	4. *vi* (taldea) utzi, dimisioa eman

1.4 Taula: 'scheiden' eta 'ausscheiden' aditzak: alemanezko ordainak

'(Aus)scheiden' ordainak ere ez du haren erabilera argituko lukeen adibiderik. Bada, testuinguru jakin batean alemanezko aditz hori *joan* aditzarekin itzul daiteke, guk *scheiden* eta *ausscheiden* aditzentzako proposatuko genituzkeen euskarazko ordainek erakusten dutenez (polisemia WDG-ko adieretan oinarrituta islaturik, ikus 1.4 taula).

EAH2007ren aditz horiei dagokien sarrerak 1.23 eta 1.23 laginetan ikusten den bezala antolatuta daude. 'Banandu' ordaina, *scheiden* iragangaitzaren zein iragankorraren ordaina izan omen daitekeena, bi aldiz agertzen da, sarreraren mikroegiturak behartuta: aditz laguntzailearen hautapenaren seinale diren ikurrek banatzen dituzte sarreraren edukiak, eta ez polisemiaren araberako zenbakiek. Baina, iragangaitz gisa, *scheiden joan*, *abiatu* da, eta ez *banandu*; ordain hori *scheiden* iragangaitzaren atalean soberan dago, beraz.

1.23 Lagina: EAH2007: s.v. 'scheiden'

1.22 Lagina: EAH2007: s.v. 'ausscheiden'

Datu horiek ikusita, 'ausscheiden' eta 'scheiden' ordainak agertzea *joan* aditzari dagokion sarreran, inolako testuinguru-markatzailerik gabe, problematikoa da. Horiek agertzearen arrazoia dela-eta, ondorengo susmoa dugu: hiztegiko norabide bat sortu da bestea alderantziz jarriz, eta horregatik azaltzen dira lexema berak alde batean lema, bestean ordain gisa. Hiztegi elebiduna zirriborratzeko, horrelako jokabidea zilegi iruditzen zaigu, ondoren datuak egiaztatzen badira, bederen.

Joan sarreran (1.21 lagina), [zaio] ikurraren azpitik dator *niri doakit* bezalako datibo-erabilerak nola itzuli. Kasu honetan, euskarazko zenbait adibidek argitzen dizkiote erabiltzaileari euskarazko erabilera horiek, alemanez ordain zuzena eta bakarra ez dutenak. Bost ordain ematen dira oraingoan: 'anbelangen', 'angehen', 'betreffen', 'sich beziehen (auf)', 'zustehen', 'zukommen'. Lehenengo laurak elkarrengandik oso gertu daude, eta laurak talde gisa azken bietatik urrun. Datozkigun bi adibide horietako bat hirukoitza (hiru sinonimo islatzen dituena) lehenengo taldeari dagokio soilik, 'zustehen' eta 'zukommen' ordainak mereziko luketen adibiderik gabe uzten dituelarik.

Lemategiaren osaketaz, gauza bat aipagarria da: alemanezko eta euskarazko hitz-elkartuen eraketa oso antzekoa den arren[40], horietako ugari ematen dira bi norabideen ataletan. Ikus dezagun adibide bat 1.24 laginean. *Märchen*, 'ipuin'; *Buch,* 'liburu'; *Sammlung*, 'bilduma' - alemanezko hitz-elkartuak lexemetan zatitzen dakien edonork zatien ordaina jakitea nahikoa du elkartea itzultzeko, elkarteen eraketak paraleloak dira eta. *Märchenerzähler* izenaren kasuan, itzulpen paraleloa, 'ipuin-kontalaria', alegia, ordain egokiagoa izango litzateke beharbada, ipuinlariak ipuinak idazten baititu (SEH2007: s.v., behintzat, adierazten duen moduan), eta ez 'kontatu' (*erzählen*) bakarrik. Bestalde, *märchenhaft* adjektiboaren ordain literala, 'ipuin antzeko', ez luke zertan agertu behar, 'ametsetako' itzulpenak adjektibo aleman horren testuinguru guztiak estaltzen dituelako (gazt. 'fabuloso' adjektiboak modu simetrikoan estaltzen dituenak). Hemen ematen diren bi ordainak, zentzu estua eta zentzu hedatua, alegia, bi adiera bezala jasotzen dira, marratxo bertikal bikoitzaz banaturik.

Märchen *n (-s, -)* ipuin
Märchenbuch *n (-(e)s, ¨ -er)* ipuin-liburu
Märchenerzähler(in) *m/f (-s, -)/(-, -nen)* ipuinlari
märchenhaft *Adj* ipuin antzeko ‖ (übertr) ametsetako
Märchensammlung *f (-, -en)* ipuin-

1.24 Lagina: EAH2007:179

[40] Hitz elkartuen zatiketa paraleloa den kasuetan, paralelotasuna izango litzateke hitz-elkarte horien lema izateko eskubidea murrizteko arrazoia. Euskarak zein alemanak amaigabeko hitz-elkarteak sortzeko gaitasuna dute. Erromantzeetan, ordea, *complementos preposicionales con 'de'* ditugu baliabide horren ordez. *Cuento, cuentacuentos* eta *fabuloso,* gaztelaniaz ere, lema izateko eskubide gehiago dute *libro de cuentos* eta *colección de cuentos* baino.

Lexema beraz hasten diren hitz-elkartuen zerrenden segida ugari aurkitzen dira hiztegian zehar. Adibidez: *Pelz, Pelzgeschäft, Pelzhändler, Pelzjacke, Pelzmantel, Pelzladen*[41]*; Mond, Mondbahn, Mondfinsternis, Mondlicht, Mondschein; Heidelbeere, Heidelbeerstrauch*[42]*; Wal, Nordwal*[43]. Kasu batzuetan, jakina, zerrenda horietako hitz-elkarte batek lema izateko eskubide osoa du poltsikoko neurriko hiztegi baten leku murriztuan, alemanezko ordainaren eraketa ez baita paraleloa, hau da: ez delako emaitza egoki batera heltzen, alemanezko hitz-elkartearen zatiei dagokien ordainak euskaraz modu berean antolatuz. Horrela, *Mondfinsternis,* 'ilargi-ezkutaldi' [lit: 'ilargi-iluntasun', DL] terminoaren kasuan eta ondorengo kasuetan alemanezko eraketa imitatzeak ordain egokiagoak emango lituzke ordain bakar gisa ematen direnak baino: *Mondphase,* 'ilargiaren aldi'[44], *Mondlicht,* 'ilargi zuri'[45] (EAH2007: s.v.). Bestalde, hiztegiaren lema kopurua murriztean hitz-elkarketa jasotzeko irizpidea haren maiztasuna izan daiteke. *Deutscher Referenzkorpus* corpus sinkronikoan maizen agertzen diren 40.000 hitzen artean[46], *Märchen-* izenaz hasten diren lau elkarteak aurkitzen dira, baita 'fabuloso' adjektiboa ere: *Märchenerzähler, märchenhaft, Märchenstunde, Märchenwald, Märchenwelt. Pelz* hutsaz gainera, ordea, *Pelz* hitzaz hasten denik ez da agertzen. EAH2007 hiztegiko lemategiaz, beraz, bi gauza esan daitezke: (1) 16.000 bat lematako lemategian, maiztasun gutxiko hainbat hitz agertzen dira, 40.000. tokia baino atzeragokoak; horrenbestez, (2), maitasun handiko hainbat hitz ez dute lemategian lekurik.

Hiztegigilearentzat zailak diren izenek, hots, kontzeptu abstraktuak denotatzen dituztenak batik bat, oso itzulpen egokia dute kasu ugaritan: *Herri mina* – 'Heimweh'*; hutsezin* – 'unfehlbar'*; nahaspila* – 'Unordnung', 'Wirrwarr'*; bidegabe* – 'eigenmächtig'*; Willkür* – 'nahikeria', 'bidegabekeria', 'nagusikeria'*; epelkeria* – 'Kleinmut', 'Verzagtheit'*; Herrschsucht* – 'nagusikeria'*; fazati* – 'gekünstelt', 'blasiert'*; Großmut* – 'eskuzabaltasun'; *handigura* – 'Ehrgeiz'*; Gesinnungsgenosse* – 'gogaide', 'gutar'.

---

41 *Pelz:* 'larru (iletsu)' materiaren izena, eta denda, saltzailea, jaka, berokia eta, berriz, denda
42 *Heidelbeere:* 'ahabia' eta -zuhaixka
43 *Wal:* 'Balea', *Nordwal*: 'Balea groenlandiar'
44 hobeto: *aldarte* (*cf.* ZEH2005: s.v.)
45 Iparraldeko kolokazio honen aldamenean, *ilargi-argi* (*cf.* UZEI1987: s.v.)?
46 *DeReWo* maiztasun-zerrendari buruz, ikus aurreragoko 3.2.1 atala.

orr.	lema	EAH2007-ko adierak	proposamena
33	Becher	kopa	edalontzi, edontzi, kikara
41	Baso	Wald, Forst	1. Wald, Forst; 2. *(Trinkgefäß)* Glas
60	Dollmetscher	aldibereko itzultzaile	interprete[47]
88	esne-opil	Milchbrot	Milchbrötchen[48]
103	ganora	Ordnungssinn	Hingabe, Fleiß
103	ganoragabekeria	Liederlichkeit	*Schlamperei; goi* Liederlichkeit
116	Glas (Trinkglas)	edalontzi, edontzi, godalet	edalontzi, edontzi, baso
126	helbideratu	domizilieren[49]	[ekon.] Einzugsermächtigung erteilen[50]
140	Hubraum	[tech.] zilindro kopuru	[tekn.] zilindraia[51]
186	Mixgetränk	irabiaki	(edari) konbinatu, koktel
267	Trinkbecher	edalontzi, edontzi, godalet	edalontzi, edontzi, baso
267	Trinkglas	edalontzi, edontzi, godalet	edalontzi, edontzi, baso
328	Zulassung	onespen	baimena, onarpen; *Kraftfahrzeug-Zulassung – Ibilgailuen zirkulazio-baimena*; *Zulassung zum Studium – onarpena unibertsitate-ikasketetan*
329	Zuruf	dei; *durch Zuruf – aho batez*	dei, ahozko agindua; *von freudigem Zuruf begrüßt erschien der Sänger – gora-goraka ari zirela agertu zen abeslaria; der Hund kam auf den Zuruf seines Herrchens heran – txakurra bere jabearen aginduz hurbildu zen*

1.5 Taula: EAH2007: ordainak eta proposamenak

Bestalde, badira proposamen problematikoak. Zenbait adibidetako zuzenketak eta eransketak bilduta daude 1.5 taulan, hitz ”zail“ horien sailekoari zein terminologia unibokoari dagokienez.

47 *cf.* UZEI1987: s.v.
48 *opil,* ’Brötchen‘ (AEH: s.v.)
49 gaztelaniazko ’domiciliar‘ delakoaren kalkoa, alemaneraz erabiltzen ez dena
50 cf. IATE: s.v. *domiciliar*
51 *cf.* UZEI1987: s.v.

2.4 atalean, hiztegiak *baso* lemaren homografia eta homonimia islatzeko ematen duen proposamenaren lagina ematen dugu (7.41 lagina). Bertan ikusten denez, ontzia denotatzen duen *baso* izenaren homonimoa ez da jasotzen, OEH (s.v.) hiztegiaren arabera euskaraz XVII. mendetik aurrera erabilera dokumentatua duen mailegu hori. Alemanez-euskarazko atalean begiraturik, ez da 'baso' ordainik aurkitzen *Glas*, *Becher*, *Trinkglas* eta *Trinkbecher* sarreretan, ondorengo ordainak baizik: 'edontzi', 'edalontzi' eta 'godalet' (ik. 1.5 taula). Erromantzezko *baso* mailegua, beraz, ez da hiztegi honetan agertzen (ZEH2005 lanean, esaterako, 'edontzi' eta 'edalontzi' orainekin batera gaztelaniazko *vaso* sarreran agertzen delarik). Bestalde, 'godalet' ordaina agertzen zaigu hemen, SHLH1994 hiztegiaren arabera Zuberoan erabiltzen den hitza, ZEH2005 lanean ez, ETC corpusean, aldiz, bai agertzen dena. EAH2007 hiztegian *godalet* hizta euskalki-markarik gabe agertzen da, eta gure intuizioaren arabera harritzekoa izango litzateke Euskal Herrian bidaiatzen duen batek, poltsikoko hiztegi "orokor" hau eskuan, edozein euskal hiritan edo Hego Euskal Herriko edozein herritan "godalet bat ur" eskatuko balu.

Goian esan bezala, poltsikoko paperezko hiztegi horrek, oro har, bere funtzioa betetzen du. Zenbait alderdi kritiko aipatu ditugu, horien artean batzuk argitalpen-formatu horretan konpontzeko zailak, baina, bestalde, formatu txikian ere hobeto egin daitezkeenak, lemategiaren osaketa, mikroegiturako koherentzia eta hainbat itzulpen-ordainen hautapena kasu.

1.4 Ondorioak

Atal honetan esandakotik zenbait ondorio biltzeko, hasieran egin dugun galderara itzuliko gara: Noraino balia gaitezke aipatutako lanez, alemana ikasten duten euskaldunentzako hiztegi elektronikoa garatzeko?

2000. urtean baino lehen argitaratuak diren lan guztiek arazo bat dute elkarrekin, edukiak bere horretan eta osorik hiztegi berri baten zirriborro gisa erabiltzea zailtzen duena: Gaurko Euskara Batua hemen ez oraindik ez da islatzen. Lan horietako lemategiak gaurko estandarrari ez dagozkion formak dituzte. Horretaz gain, arazo teknikoen aurrean aurkituko ginateke: Hiztegi horiek ez ditugu formatu digital batean eskuragarri, hau da, testu- edo taula-fitxategi gisa. Orain arte, CHA2002 da salbuespen bakarra, taula-egitura duen testu-fitxategi gisa baitaukagu. Alabaina, aipatu berri dugun

lehenengo arrazoia dela-eta haren edukiak ez dira hiztegi berri batean onartzeko egokiak, XIX. mendeko forma dialektalak baititu, eta, horrez gain, ez baitu lematizatzeko gaurko (garai batean, Hegoaldeko) usadioa islatzen. Bestalde, lan horien azterketa Hiztegigintza Historikoaren baitan zentzuduna da, zalantzarik gabe.

Aztertutako lanen tamainari begira, XX. mendeko bi lanak interesgarriak izango lirateke hiztegi berriarentzat egokitzeko, XIX. mendekoak, aldiz, ez, euskara-alemanezko ordainen bikote gutxiegi dutelako horien ustiapena interesgarria izateko. LÖP1968 lana ere ez da horrelako egitasmo bati begira aintzat hartzekoa, bertako alemanezko ordainak frantsesetik itzuliak baitira. Hemen ebaluazio kualitatiborik burutu ez arren, zubi-hizkuntza baten bitartez sortutako hiztegia izanik, eta zubi-hiztegia 1926. urtekoa izateagatik arrazoi nahikoa dugula datu hauek ez ustiatzeko erabakia hartzeko. Gainera, datu horiek ustiatzeak edukien digitalizazioa eta *parsing* lanak burutu beharra genuke, egitasmo neketsua kasu horretan.

Honaino aztertutako lanetan aurkitu dugun ideiaren bat, aldiz, aipagarria dela iruditzen zaigu, horien artean KÜH1999 laneko gramatikari dagokion atala, mota guztietako euskal atzizkiak batzen eta ordainez osatzen dituen taulak barne, baita hitz-elkarketaren bitartez sorturiko euskarazko hitzen itzulpen simetriko-literalak, hitzaren esanahia haren zatietatik azaltzen, eta, aldi berean, euskarazko hitz-altxorrez argibide esanguratsuak ematen eta euskara ikasleari zentzumena zorrozten diotenak. Goian aipatutako adibide bat txiste bat egiteko ere balio du: CHA2002 lanaren arabera, *zubi* hitza *zur* eta *bide* osagaiak ditu, alemanez literalki 'Holzweg'. Orain, alemanezko *Holzweg* esapide zahar batean agertzen da: *Sich auf dem Holzweg befinden*, 'bide okerra hartu'. Hitzak itzultzeko asmoz zubi-hizkuntza batera jotzen duenak, beraz...

Aztertu dugun lan berriena, EAH2007, alegia, aipatu ditugun gabezi guztiak gorabehera, itzulpen-ordainen bikoteak erauzteko aintzat hartzeko moduko oinarria izan ahalko litzateke, hiztegi berriarentzako zirriborroa izan litekeena. Tamalez, lan horren bertsio irekirik ez dago, eta haren moldapena egile-eskubideak dituen argitaletxearen baitan baino ezin izango da gauzatu.

2 Hiztegigintza Elebiduna gaur egun

2.1 Sarrera: Aro elektronikoaren ataria

Azken hamarkadotan, hiztegigintza eremu elektronikora igarotzen ari dela edo igaro dela esan daiteke. Igaro da, era burutuan, erabilpenari dagokionez. Nahiz eta datu zehatzik ez eduki (sareko hiztegien erabilpena neur daiteke; paperezko hiztegien erabilpenari hurbiltzeko, aldiz, salmenta kopuruak besterik ez ditugu), hiztegigintzako literaturan aipatzen den joera argi dago: hiztegigintzan sareko eskaintza gero eta gehiago dugu, "*an explosion of online-based dictionaries*" (Lew 2015: 11). Erabiltzaileak sareko eskaintzeetara jotzen du gero eta gehiago, haren bilaketa zehatza paperezko hiztegiren batek hobeto erantzungo balu ere, hiztegi-erabilpenaren ikerketaren azken emaitza batzuek argi uzten dutenez.[52]

Bestalde, zenbait argitaletxek paperezko hiztegien salmenta bertan behera utzi dute dagoeneko, eta beren sareko eskaintza baino ez dute garatzen. Ingelesezko *Macmillan* hiztegiak, esate baterako, 2012tik aurrera formatu elektronikoan soilik argitaratzen dira,[53] eta 150 urte baino gehiagoko tradizioa eta prestigio gorena dituen *Oxford* hiztegiaren hurrengo argitalpena ere sarean soilik argitaratuko dutelako berria zabaldu zen 2010. urtean.[54] Paperezko hiztegiek inprimatutako entziklopedien (sarean doan kontsulta daitekeen *Wikipedia* entziklopedia elektronikoaren eraginez) zorte bera izango dutela sumatzen du Rundell hiztegi-editoreak, erabiltzaile gazteek darabiltzaten hiztegien kasuan dagoeneko horrela delako:

> "The English Advanced learner's dictionary - a publishing success story in the twentieth century - now faces an uncertain future. Its main user group is in the 17-24 range, and most of this cohort are now 'digital natives': people who routinely go to the Web for information of any kind, and generally expect to get it for nothing.

[52] Jin & Deifell autoreek (2013) erabilpena-ikerketari buruzko literatura aztertzen dute, egun *digital natives* diren hizkuntza-ikasleen ohitura berriei eta hizkuntza irakaskuntzaren moldapen beharrari begira. Domínguez autorearen arabera, hizkuntza ikasleen ohiturak aldatu egin dira, eta hiztegi erabilienen artean „*einige für die Forschungsliteratur nicht etablierte lexikographische Nachschlagewerke*" aurkitzen dira, bestela esanda, edozein hiztegi erabiltzen dute (2015: 295), hiztegi klasikoetan ezagutu genuen kalitate-estandarrari erantzuten ez dioten lanak barne, gure susmoaren arabera, klasiko horiek oraindik ez baitira sarean erabilgarri. Susmo horri begira, 2.2 atalean gehiago.

[53] Ikus Michael Rundell Macmillan argitaletxeko hiztegien arduradunaren gogoetak: http://www.macmillandictionaryblog.com/bye-print-dictionary.

[54] Ikus http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/news/uk_news/National/article382033.ece.

> If the fate of printed encyclopedias is any guide, the transformation, once started, will be rapid." (Rundell 2012: 15)

Baina hiztegigintza elektronikoak, CD-ROM bezalako euskarri elektronikoen bitartez eta sarean kontsulta daitezkeen hiztegiak ekoiztea ahalbidetzeaz gain, beste aurrerapen garrantzitsu batzuk ekarri dizkigu, *hutsetik* hiztegi elektroniko gisa garatu diren hiztegietan aurkitzen ditugunak. Izan ere, hutsetik, hau da, paperezkoa zen hiztegi bat abiapuntu izan gabe, elektroniko bihurturiko baliabide horiek hiztegigintza elektronikoak eskaintzen dizkigun aukeren aurrean motz gelditzen dira.[55] Horretaz ohartu zen Nesi autorea, esaterako, 2000. urtean:

> "[...] better products will be created if publishers are prepared to invest in purpose-built electronic texts rather than those adapted from hard-copy sources. Electronic dictionaries would be most effective if they were designed from scratch with computer capabilities and computer search mechanisms in mind." (Nesi 2000: 140)

Bitartean, hiztegigintza elektronikoan dugun artearen egoerak aurrera egin du. DeSchryver-en (2003) eta Rundell-en (2012) artikuluek berrikuntzen berri ematen digute. Ondorengoak dira hiztegigintza elektronikoak dakartzan abantaila batzuk, geure egitasmoan (ikus 3 atala) ere balio dutenak:

- Hiztegi elektroniko batean ez dugu toki-murriztapenik, ezta tokia aurrezteko beharrik ere. Hiztegigileak nahi beste datu aurkez daitezke. Laburdurak erabiltzeko premiarik ez dago.
- Corpus handiek eskaintzen dituzten ebidentziak eta corpusen datuak prozesatzeko tresnek hizkuntza aztertzeko eta hiztegigintzan prozesatzeko bide berriak zabaltzen dituzte.
- Hiztegiak ekoizteko aplikazio berezituak (*Dictionary Writing Systems*) erabiltzeak hiztegigintza-lanak errazten eta sistematizatzen ditu, talde bateko lana bada, batez ere. Sistema horiek hiztegian agertzekoak diren datuak anotazioekin aberasten dituzte, aurretik zehazturiko eskema batetik abiatuta. Anotazio horiei esker, ordenagailuak erabakitzen jakingo du: hiztegi-sarrera honetan, zer da lema-ikurra, zer da itzulpen-ordaina, zer argibide pragmatiko, zer erabilpena-adibide. Horrela jokaturik, hiztegiaren edukiak editatzearen osteko *parsing* lanik ez da beharrezkoa (itzuliko gara horretara).

[55] 3.3.1 atalean haren arrazoi tekniko batzuk aipatzen ditugu, hiztegi elektronikoen egituraz ari garenean.

- Sareko hiztegiak etengabe egunera daitezke.[56]
- Erabiltzaileak berak iruzkinak edo bestelako ekarpenak egin ditzake, eta ekarpen horiek hiztegi-sarrerari erants dakizkioke berehala, eztabaida-hari formatu batean, esaterako.

Lan honetan zehar, puntu horietara itzuliko gara. Momentuz, gogora dezagun gorago aipatu duguna: egun hiztegi elektroniko gisa sarean agertzen zaiguna kasu askotan ez da paperezko hiztegietako eskaintzaren mailara iristen. Sareko hiztegi askoren kalitate txarra kritikatu izan da, eta horiek ebaluatzeko irizpideak finkatzeko proposamenak ditugu (Kemmer 2010, adibidez). 2.2 atalean ikusi dugunez, egun gehien erabiltzen diren hiztegi elektronikoen artean, batzuk glosario elebidun hutsa baino ez dira, eta asko falta zaie paperezko lan goreneko mailara iritsi arte.. Bestetik, hiztegi elektroniko asko eta asko euren paperezko arbasoetatik sareko sarbidearengatik baino ez dira desberdintzen: lemaren araberako bilaketa ahalbidetzen dute, hiztegi sarrera oso batez erantzuteko. De Schryver autorearen ametsak (2003) bete arte, urrats batzuk egiteke ditugu, erabiltzailearen ikuspuntuari dagokionez, batez ere. Tarp autoreak aro digitalak ekarri dizkigun berrikuntzak ikuspuntu kritiko batetik eztabaidatzen ditu, horien arriskuak aipatuz. Honela laburbiltzen ditu hiztegigilearen ardurak:

> 1) to establish the exact types of information need for each type of foreseen user in each type of situation to be covered by the dictionary in question;
> 2) to determine, upon this basis, the exact types of data required to meet these needs;
> 3) to prepare the corresponding lexicographical data by means of the most adequate methods;
> 4) to ensure that these data can be accessed as quickly and easily as possible by the foreseen users. (Tarp 2014: 245)

Ardura horiek ez dira berriak, baina zehazki betetzea posible dugu egungo teknologiekin, erabiltzaile mota eta komunikazio-egoera guztientzat. Eta horixe dugu aukera berri garrantzitsu eta benetan iraultzailea hiztegiak argitaretzeko orduan: funtzio anitzak betetzeko garatu dugun datu-base beretik elikatuta, sareko hiztegi-atari batean ematen ditugun datu-aurkezpenak erabiltzaile bakoitzaren beharrari (*monofunctional*

[56] Elhuyar Fundazioak garatutako sareko hiztegia da etengabe eguneratzen den euskarazko lehenengo hiztegia: 2013tik aurrera, aldaketak berehala egiten dira horren datu-basean, paperezko hurrengo argitalpena prestatu arte itxaron gabe. Bestalde, oraindik bukatu gabe dagoen EEH zuzenean sarean argitaratzen dute, hizkiei dagozkien atalak prestatzen diren heinean.

dictionary gisa (Tarp)) *berehala* egokitzea, erabiltzaile hark ikusi behar duen guztia erakutsiz, eta hori baino ez.

2.1.1 Zenbait oinarrizko kontzeptu

Hiztegigintza elebiduna[57] izenburupean burututako lan aplikatuei buruzko gogoeta teorikoek erakusten digute hiztegiak hizkuntza bikote bakoitzarentzat bereziki diseinatu behar direla, hizkuntza bakoitzak berezko arazoak baititu haren ezaugarri lexikoak eta gramatikalak azaltzerakoan, eta berezko ezaugarri horiek bigarren hizkuntza baten ikuspegitik azaldu behar baitira. 3. atalean itzuliko gara horretara, alemana-euskara gure bikoteari buruzko gure proposamenaz ari garenean. Horrez gain, ez da berdina hiztegi elebidunak hiztunari testu arrotz batean agertzen zaiona haren ama-hizkuntzan adierazten laguntzea edo ama-hizkuntzakoak ez diren adierazpenak egiten laguntzea. Hiztegi bakoitzaren *funtzio komunikatiboak* betetzeko ezaugarri zehatzak ezartzeko laguntza eskaintzen du hiztegigintzari buruzko zientziak, hau da, metalexikografiak.

Hiztegi baten egitura deskribatzeko, hiru atal bereiz ditzakegu: *mikroegitura*, *makroegitura*, eta *marko-egitura* (batzuetan, *mega-egitura*). Kontzeptu horiek metalexikografiaren tradiziotik datoz (lehenik Rey-Debove 1971; Haensch 1982; ikus Wiegand & Hausmann 2003), eta, egun, nazioartean estandar bihurtutako terminoak direla esan daiteke (ikus, esaterako, Atkins & Rundell 2008: 160).[58] Ikus dezagun ondorengo 2.1 taulan atal bakoitzari zer dagokion.

Marko-egitura (*Frame structure*)	Hiztegiaren hitzaurrea, hitz-atzea, aipamenak, erabilera-argibideak, edukien zerrendak, aurkibideak
Makroegitura (*Macrostructure*)	Sarrera-buru diren lema-ikurrak eta horien antolaera
Mikroegitura (*Microstructure*)	Hiztegi-sarreren edukiak eta horien antolaera. Lemareni buruzko argibide fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak

2.1 Taula: Hiztegiaren egitura deskribatzeko kontzeptuak

Engelberg eta Lemnitzer autoreak (2004: 143f) zuzen daude, hiztegigintza elektronikoan marko-egitura, makroegitura eta mikroegituraren arteko mugak desagertuz

[57] ES *lexicografía bilingüe*, EN *bilingual/interlingual lexicography*, DE *bilinguale/interlinguale/zweisprachige Lexikographie*

[58] Euskaraz ere erabiltzen direla terminook; ikus, esaterako, Hirigoyen (2002) edo https://eu.*Wikipedia*.org/wiki/Hiztegigintza

doazelako oharra egiten badute, erabiltzailearen ikuspegitik, behintzat, besteak beste, makroegitura ez baitu zertan hiztegi elektronikoetan hiztegiaren edukietara heltzeko edo sarreraz sarrera igarotzeko bide bakarra izan behar, makroegiturako elementuak inoiz mikroegituraren baitan agertzen baitira,[59] eta mikroegitura bera, printzipioz, erabiltzailearen aginduz alda daitekeelako. Makroegitura eta mikroegiturari buruzko hurrengo kapituluetan, zenbait gogoeta teoriko aurkeztuko ditugu, eta bertan erabiliko ditugu kontzeptuok zentzu klasikoan, ez baitugu erabiltzailearen ikuspegia erabiltzen, hiztegiaren egitura deskribatu baizik. Eremu praktikoan, 3. eta 4. ataletan itzuliko gara jarraian eskainiko ditugun alderdietara.

2.1.1.1 Makroegitura: *hiztegiaren antolamendua*

Makroegituran material lexikoaren antolamendua islatzen da, hiztegia erabiltzeko orduan hiztegiaren edukietara sarbide ematen duen egitura, hiztegi-sarretara bidaltzen duena hurrenkera alfabetikoan datozen lema-ikurren bitartez, esaterako. Tesi honetan ikusten ditugun ia hiztegigintza-lan guztiak hiztegi semasiologikoak dira, lema-ikurraren arabera alfabetikoki ordenatutakoak. Badira beste zenbait antolamendu posible (Haensch 1982: 452): alfabetoaren arabera, baina alderantziz, hitz-familien arabera, edo sistema kontzeptualak oinarritzat hartuz. Antolamendu onomasiologikoa, kontzeptuaren araberakoa, tesauroetan eta *WordNet* datu-baseetan (ikus 4.1.3.4 atala) ikusten dugu. Komunikazio-egoeraren araberako antolamendu bat, berriz, hiztegi didaktiko batzuetan agertzen zaigu, "hizkuntza-gidaliburuetan", euskara alemanez aurkezten duen Beaumont & Lazkano (2002) lana kasu. Hurrenkera alfabetikoaz, UZEIk garatutako hitz-bukaeren hiztegia (UZEI2006) aipa daiteke, hitzaren amaierako hizkia aintzat hartzen duena, eta, bertsolaritzan, adibidez, aplikazio praktikoa izan dezakeena.

Hitz-familiaren araberako ordena irizpide nagusitzat duen hiztegirik ere badago: *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache* (AUG2009) hiztegian, erroak dira sarrera-buruak, eta inguruko hitz-familia, hots, aurrizkien eta atzizkien bitartez eratutako hitzak sarreraren gorputzean agertzen dira, lexemen hurrenkera alfabetikoa apurtuz horrela.

[59] *EuDeLex* hiztegiko "lemma-browser" horretarako adibidea da: Bilatutako hitzaren aurreko eta ondorengo lemategi-sarrerak ematen dira bilaketa-emaitzaren barnean, saguz hauta daitezkeen lasterbide gisa (ikus 3.5 atala).

2.1 laginean, *-helf-/-hilf-* erroa konpartitzen duten mota guztietako lexemak biltzen dira. Hiztegian, taulan agertzen den familia-kideei azpisarrera bana dagokie, ondorengo taula honetan ikus daitekeen bezala. Aditzak, izenak, aditzak eta adizlagunak zein bi tankerako nominalizazioak[60] agertzen dira. Lexema bat baino gehiagoko hitz-elkarteak, ordea, ez dira agertzen (*Hilfeleistung, Nothilfe, Hilfsmaßnahme, Helfershelfer* hitz-elkarteak, adibidez).

	helf en
	Helf er
	Hilf e
	hilf los
ab	helf en
Ab	hilf e
auf	helf en
aus	helf en
Aus	hilf e
be	helf en
un be	holf en
Be	helf
be	hilf lich
durch	helf en
Ge	hilf e
Ge	hilf in
hinweg	helf en
mit	helf en
Mit	hilf e
nach	helf en
Nach	hilf e
ver	helf e
weg	helf en
weiter	helf en

Die Nominalisierung wird mit -hilfe *gebildet:*

	helfen	**Hilfe**
ab-	x	x
aus-	x	x
mit-	x	x
nach-	x	x

2.1 Lagina: AUG2009:578

Haensch-ek hurrenkera alfabetikoari buruzko arazo batzuk deskribatzen ditu (1982: 454–456). Gaztelaniaren *ñ* eta *ll* eta *ch* hizki osotzat hartu ohi dira, gaztelaniazko hiztegigintzaren ohiturari erantzunez eta mendebaldeko beste hizkuntzetako ohituraren kontra[61]. Hiztegigintza elebidunean, irizpideen ezberdintasunak koherentzia-arazoak sortzen ditu. Halaber, alemanezko hiztegigintzan, alemanezko hizki bereziak, hots, *ä*, *ö*,

[60] *(das) Helfen – laguntze(a); (die) Hilfe - laguntza*

[61] María Molinerrek zuzendutako hiztegiak (DUE2007) Europako ohiturari jarraitzen dio, *ch* eta *ll* hurrenkera alfabetikoan txertatuz. *Ñ* hizkiak, berriz, bere lekua izaten jarraitzen du, *N* eta *O* artean. Bestalde, informatikaren munduan gaztelaniazko hiru berezitasun horiek ez dira kontuan hartzen, eta ingelesa oinarri duen edozein tresnak *ch* eta *ll* prozesatzean bi hizki ikusten ditu bat beharrean; bestetik, *ñ* berdin *n* irakurtzen ditu.

ü eta *ß*, tratatzeko ohitura bi daude. Hiztegigintzan, hizki horiek ondorengo eskeman islatzen den bezala tratatu ohi dira, nazioarteko (ingelesezko) ohiturarekin bat etorriz. Telefonozko eta bestelako aurkibideetan, berriz, beste ohitura bati jarraitzen zaio. DIN 5007:1991 arauak hurrenkera alfabetikoak arautzen ditu, eta honako bi tratamendu deskribatzen dira bertan, ikus 2.2 taula:

Hizki berezia	*ä*	*ö*	*ü*	*ß*[62]
Hiztegian	a	o	u	ss
Telefono-aurkibidean	ae	oe	ue	ss

2.2 Taula: DIN 5007:1991, alemanerazko hizki bereziak

Arazoak sortzen dituen euskarazko hizki bakarra *ñ* da, nazioarteko alfabetoan agertzen ez delako. Izan ere, ingelesezko alfabetoan oinarritutako aplikazio informatikoek, *Google*-k besteak beste, *ñ* eta *n* berdin irakurtzen dituzte. Gaur nagusi diren euskal hiztegi guztietan, hizki osotzat hartzen da *ñ*, eta *n* eta *o* artean txertatzen da.

Sarrera-buru gisa hiztegian agertuko diren lemak hautatzea, zeregin problematikoa da zenbait zentzutan. Haensch autoreak (ibid.: 462h) zerrendatzen dituen arazoen artean, hiru dira nagusiak:

1. Homonimia: kategoria gramatikal berdineko bi lema homografo
2. Homografia: kategoria gramatikal ezberdineko lema homografoak
3. Polisemia: adiera bat baino gehiago duen lema

Badira hominimia eta homografia makroegituran desanbiguatzen dituzten hiztegiak, entitate homonimo edo homografo bat baino gehiago sarrera-buru gisa antolatuz, eta auzi horiek mikroegituran ere agertzen dira, hau da, sarrera-buru baten azpian hiztegi-sarrera berean erabakitzen dituztenak, baita bi kasuentzako irizpide ezberdinak dituztenak ere.

Homonimiari dagokionez, alemanezko hiztegigintzan Kempcke autoreak deskribatzen duen irizpidea da nagusi: lema izateko bi hautesle homografoetan ezberdintasun morfosintaktikoak baditugu, homonimotzat hartuko ditugu; ezaugarri morfosintaktiko berdinekoak badira, aldiz, lema bera izango dira hiztegi-lemategian

[62] ß: historikoki, sz (cf. DWB [1854-60] hiztegian erabilitako grafiak)

(Kempcke 2001: 67), morfosintaxia ezberdineko homografoak erlazio semantikorik izango ez baitute, alde batetik, eta hiztegiaren erabiltzaileak, hizkuntza-ikasleak batik bat, ezaugarri morfosintaktikoak lema batekin batera ikus eta ikas ditzan, bestetik. Sarrera bana merezi duten homonimoak izango dira, beraz, *die Kiefer* (izena, f.) eta *der Kiefer* (izena, m.) bezalako bikoteak, baita *Ausdruck* (izena, m., *ausdrücken*, "adierazi" aditzetik deribatua), eta *Ausdruck* (izena, m., *ausdrucken*, "inprimatu" aditzetik deribatua)[63] ere.

Euskaraz, irizpide hori ezin da besterik gabe aplikatu: *baso* (eremua) eta *baso* (ontzia) hiztegi gehienetan homonimotzat hartu eta sarrera bitan ematen dira, nahiz eta ezaugarri morfosintaktikoetan ezberdintasunik ez azaldu. Kasu honetan, jatorria, etimologia ezberdina izatea da irizpidea. Homonimia eta homografiaren gainean euskarazko hainbat hiztegik zer jokabideri jarraitzen dioten era sistematikoago batean 2.4 atalean aztertuko dugu.

Lemategia	*Homografoak*
EuDeLex deutsch (Buchstabe A) c*ase sensitive*	% 0,5
EusWN	% 5,3
EDBL	% 6,9

2.3 Taula: Kategoria gramatikal ezberdineko entitate bati baino gehiagori dagozkion lemak

Izan ere, homografia euskaraz askoz garrantzi handiagoko fenomenoa da alemanerazko hiztegian baino, eta horra hor arazo horiei lan honetan hainbesterako arreta eskaintzeko arrazoi bat. Erabiltzailearen ikuspegitik esan daiteke, arazo horiei hurbiltzeko euskarazko hiztegietan aurkitzen ditugun jokabide ezberdinak dira-eta, zalantzak sortzen direla erabiltzailearengan, eta zeregin neketsua izan daiteke bilatutako argibideak hiztegian aurkitzea. 2.3 taulan, euskaraz eta alemanezko lemategietako homografoen eta homonimoen kopuruak ematen ditugu. Alemanezko datuak *EuDeLex* hiztegitik (A hizkia) hartutakoak dira, eta izenen hasierako hizki larriak eta gainerakoen hasierako hizki xeheak (*Abseits* IZE eta *abseits* ADB bezalako bikoteak) grafia ezberdintzat (heterografotzat) hartu ditugu, alemanerako hiztegietan gertatu ohi den

[63] Azken homonimo bikote hau adibide izango dugu *EuDeLex* hiztegiko izen-sarrerari buruzko 3.3.3 atalean.

bezala. Euskararentzako datuak EDBL eta *EusWN*[64] datu-base lexikaletako datuen gainean kalkulatu ditugu. Zenbakiek kategoria gramatikal ezberdineko homografoak baino ez dute aintzat hartzen, *baso* eta *baso* zein *Ausdruck* eta *Ausdruck* bezalako bikoteak, beraz, hemen ez ditugu kontuan hartzen.

2.1.1.2 Mikroegitura*: Sarreren barruko antolamendua*

Hiztegian agertuko diren lemak hautatuz, multzo ireki batetik sarrera-burua diren lema-ikurren multzo itxi bat finkatzen da, hiztegi semasiologiko baten makroegitura izango dena. Lema-ikurrei buruzko argibideak, berriz, hiztegi-sarreretan ematen dira. Sarrerak motz-motzak izan daitezke, glosario itxurakoak, elebidunen kasuan lema bakarrari ordain bakarra emanez, inolako argibiderik gehitu gabe, edota kopuru handikoak, sarrera-buruarekin erlazionaturiko azpi-sarrerekin eta tankera ezberdineko argibideekin Lemma beschreiben (ikus Haensch 1982: 462hh; Atkins & Rundell 2008: 246–257; Svensén 2009: 344–367).

bake
verb UK US /beɪk/
Definition
• [I or T] to cook inside a cooker, without using added liquid or fat
I made the icing while the cake was baking.
a baked potato
freshly baked bread
Bake at 180°C for about 20 minutes.
Bake for 5-7 minutes in a preheated oven.
a baking dish/tin/tray
• [I or T] to make something such as earth or clay hard by heating it, usually in order to make bricks
• [I] INFORMAL to be or become very hot
It's baking outside.
You'll bake in that fleece jacket!
(Definition of bake verb from the Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press)

2.2 Lagina: CEDO: s.v. 'bake'

Lan honetan zehar, eta euskarazko hainbat hiztegiren sarrerak elkarren aldamenean aurkezten dituen 2.4 atalean (irudiak 7.2 eranskinean), bereziki, adibide franko ikusiko dugu. 3.3 atalean, berriz, *EuDeLex* hiztegi egitasmoarentzat mikroegitura eratzeko proposamenak egingo ditugu. Bertan, hiztegi elebidunen mikroegiturari dagozkion arazo eta eztabaida nagusi batzuk azalduko ditugu.

Ondoren ere hizpide izango dugun gai bat aurreratu nahi dugu hemen, argibide mota ezberdinetan hiztegiz hiztegi ematen zaizkion garrantzia mikroegiturako elementuen

[64] *EusWN* datu-basean, izenak, aditzak, adjektiboak eta adberbioak baino ez dira jasotzen. *Arte* eta *arte* bezalako bikoteak, beraz, datu horietan ez dira agertzen, EDBL-eko datuetan, aldiz, bai.

backen

Wortart: unregelmäßiges Verb
Häufigkeit:

Rechtschreibung Nach oben

Worttrennung:
ba|cken

Bedeutungen Nach oben

1. a. aus verschiedenen Zutaten einen Teig bereiten und diesen unter Hitzeeinwirkung im Backofen gar und genießbar machen
   b. durch Backen herstellen
   c. (österreichisch, sonst landschaftlich) in der Pfanne, im Topf auf dem Herd oder im Ofen in [schwimmendem] Fett unter starker Hitzeeinwirkung garen [und knusprig braun werden lassen]
   d. in den Teig mischen und damit einem Gebäck o. Ä. zusetzen
2. in der Ofenhitze eines Backofens garen
3. (umgangssprachlich) etwas zu Backendes auf bestimmte Weise garen
4. (landschaftlich) durch Hitzeeinwirkung dörren, trocknen

Wussten Sie schon? Nach oben

Dieses Wort gehört zum Wortschatz des Zertifikats Deutsch.

2.3 Lagina: Duden online: s.v. 'backen'

hierarkian nola islatzen denaren adibide esanguratsua: Aditzaren inguruko argibideen hierarkia hiztegi-sarreran.

Hiztegi askotan, aditzari dagokion sarrera semantikaren arabera ordenaturik dago, hau da, adieren arabera, eta ez aditzak entitate sintaktiko gisa dituen ezaugarrien arabera. (Hainbat kasutan, ezaugarri sintaktikoak ez dira aipatu ere egiten.) Horrelako ordena sintaktikoa ingelesezko hiztegigintzaren usadioarekin bat dator, baita TEI estandarrarekin ere: TEI araudiari jarraituz, sintaxiaren inguruko argibideak *grammar group* (<*gramGrp*>) izeneko elementuan ematen dira, adieraren (<*sense*>) elementuaren barruan kokaturik. Inprimatze-ikuspegian, 2.2 lagineko bezalako ordena da horren emaitza: Aditzaren *trantsitibo* eta *intrantsitibo* ezaugarriak adiera bakoitzaren barruan agertzen dira. Ordena horri jarraiki, askotan ondorengo irizpidea ere erabiltzen da: Trantsitibotasunaren argibiderik ematen ez bada, erabilera trantsitiboari zein intrantsitiboari dagozkio argibide semantikoak (ZEH2005 hiztegia kasu).

Beste kasu batzuetan, ezaugarri sintaktikorik ez da aipatzen, 2.3 lagineko *Duden* sareko hiztegiko adibidean, esaterako.[65] Hemen, erabiltzaileak asmatu behar du erabilera intrantsitiboa ote dagoen, hiztegiak ematen dituen adibideetatik ere ezin baitu ondorioztatu.

Hainbat hiztegik, aldiz, alderantzizko irizpideari jarraitzen diote, hots, orden sintaktikoari. Horren arabera, "trantsitibo" eta "intrantsitibo" bezalako ezaugarri sintaktikoaren araberako entitate sintaktikoen azpian txertatzen dituzte polisemiaren sailkapenak. Horrelako hierarkia baterako, alemanezko hiztegigintzan adibide ugari dago, aleman-gaztelaniazko PONS hiztegia, esaterako (2.4 lagina).

I. backen <backt [o. bäckt], backte [o. buk], gebacken> ['bakən]
VERB intr (gar werden)

backen	cocer

II. backen <backt [o. bäckt], backte [o. buk], gebacken> ['bakən]
VERB trans (Brot, Kuchen)

backen	hacer (en el horno)
backen	hornear
ein selbst **gebackener** Kuchen	un pastel casero [o hecho en casa]
das Brot ist frisch **gebacken**	es pan recién hecho
die frisch **gebackenen** Eheleute	los recién casados

2.4 Lagina: PONS DE-ES: s.v. 'backen'

Badira hierarkia ezberdinak, beraz. Alemana ikasten ari denaren ikuspegitik zentzuduntzat jotzen dugu aditzaren gaineko argibide sintaktikoak esplizituki ematea, baita semantikaren gaineko hierarkia-mailan ere. 3.3.4 atalean itzuliko gara eztabaida horretara, aleman-euskarazko hiztegi elebidun berria egituratzeko proposamenaz ari garenean.

Atal honi amaiera emateko, alemanarekiko hiztegigintza elebiduneko klasiko batetik ekarriko dugu adibide bat: SLGR1932 hiztegian *fahren* lema-ikurrari dagokion sarrera (2.5 lagina). Adibide horrek erakusten digu, alde batetik, zein argibide ugari eta zehatz eman daitezkeen semantikaren inguruan, kolokazioak, esapideak eta bestelako adibideak barne (eta honekin konparatu beharko lirateke gaurko hiztegi elebidunak, ikus 2.2 atala),

[65] DGW2011. Duden argitaletxeko sareko hiztegiaren edukiak DGW2011 hiztegiarekin (edota argitaletxeko beste batekin) beti bat ote datozen, ez dago argi. Duden etxeko sareko eskaintza: http://www.duden.de.

fa'hren (a/ä, u, u):

I. ~ *vi*: 1. andar, ir *bzw* venir *bzw* volver *bzw* viajar (en coche, ferrocarril, auto, barco, trineo, avión, bicicleta) || *poet* marchar, vagar || [hinauf-] subir (a) || [hinunter-] bajar (a) || [hinein-] entrar (en) || *Mar* navegar (gut bien, schlecht mal) || **mit der Bahn (Post)** ~ tomar el tren *bzw* tranvía (la diligencia) || **auf Grund** ~ *Mar* encallar || **reiten und** ~ andar a caballo y en coche || **den Strom aufwärts (abwärts)** ~ remontar (descender) el río || **rechts (links)** ~ [Wagen] circular por la derecha (izquierda) || **spazieren** ~ ir de paseo, pasear *od* dar un paseo en coche, automóvil etc. || **die Züge** ~ **nicht (~ nur Sonntags)** los trenes no circulan (circulan sólo los domingos) || **wir wollen lieber** ~ más vale tomar un taxi (el tranvía, el tren etc.) || **wie lange** ~ **wir bis Madrid?** ¿cuánto se tarda en llegar a Madrid? || **morgen fahre ich nach Berlin** mañana me marcho a Berlín || **nach Rom, ins Heilige Land** ~ [wallfahrten] ir en pergrinación a Roma, a Tierra Santa || **zu einem Heiligtum** ~ ir en romería (a un santuario).

2. + *prep*: **ans Kai** ~ *Mar* atracar al muelle || **an den Kopf** ~ [Wurfgeschoß] dar en la cabeza de || *fig* [v. Personen] precipitarse sobre || **aus Land** ~ *Mar* tomar tierra || desembarcar || **am Ufer** ~ navegar cerca de la costa || **aufs Land** ~ ir al campo || **auf das Land zu** ~ *Mar* abordar tierra || **auf den Markt** ~ mit ... llevar (sus productos etc.) al mercado || **aus dem Bette** ~ saltar de la cama, levantarse precipitadamente, despertar sobresaltado || **aus der Hand** ~ [Messer usw.] escaparse (de la mano) || **aus der Haut** ~ **wollen** [vor Ungeduld] estar a punto de perder la paciencia, *fam* salirse de sus casillas || **es ist um aus der Haut zu** ~ *fig* es para volverse loco || **aus den Wolken** ~ [Blitz] descargarse de las nubes || **durch den Kopf** ~ [Gedanke] pasar por la cabeza || **durch die Lande** ~ andar errante *od* vagar *od* rodar por el mundo || **durch die Stadt** ~ pasear (en coche etc.) por (las calles de) la ciudad || [Auto, Straßenbahn usw.] circular por la ciudad || [hindurchfahren] pasar por la ciudad, cruzar la ciudad (en un sentido determinado) || atravesar la ciudad || **gegen et.** ~ dar al chocar con, atropellar u/c || **gen Himmel** ~ *poet* subir al cielo (*Rel* a los cielos) || **in die Grube** ~ *Bgb* bajar a la mina || *fig* [sterben] morir (**mit Leid** de pena) || **jdm in die Haare** ~ [streicheln] acariciarle los cabellos a u. || [mit dem Kamm, der Hand] pasar el peine (la mano) por el cabello || **einander in die Haare** ~ *fig* andar a la greña || **in den Hafen, den Hof** ~ entrar en el puerto, en el patio || **in die Höhe** ~ levantarse de sobresalto, sobresaltarse || **in die Kleider** ~ vestirse (de prisa) || ponerse el vestido || **in die Stiefel** ~ calzarse las botas || **in die Tasche** ~ meter la mano en el bolsillo || **was ist bloß in ihn gefahren?** *fam* ¿qué (demonios) le ha pasado? || **der Teufel ist in ihn gefahren** se lo llevó el demonio || está poseído del demonio || **nach et.** ~ [mit der Hand] tratar de alcanzar *od* asir u/c, extender la mano para coger u/c || **über et.** (acc) ~ pasar, atravesar (un puente, una calle), cruzar (un río) || **mit der Hand über die Haare** ~ pasar la mano por los cabellos || **jdm über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] a alg. || **den Leuten gern über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] || **über jdn hinweg** ~ [Auto usw.] pasar por encima de, atropellar a u. || **um die Ecke** ~ doblar la esquina || **sich mitten unter die Menge** ~ [Auto usw.] (curioso etc.) sobre [Auto: penetró en) la multitud || **vom Stuhle** ~ levantarse bruscamente || **mit** ~ [Auto usw.] pasar por encima de, atropellar a u. || **um die Ecke** ~ doblar la esquina || **sich mitten unter die Menge** ~ [Auto usw.] (curioso etc.) sobre [Auto: penetró en) la multitud || **vom Stuhle** ~ levantarse bruscamente || **aus dem Bette** ~ saltar de la cama || **aus der Haut** ~ [Messer usw.] escaparse (de la mano) || **aus der Haut** ~ **wollen** [vor Ungeduld] estar a punto de perder la paciencia, *fam* salirse de sus casillas || **es ist um aus der Haut zu** ~ *fig* es para volverse loco || **aus den Wolken** ~ [Blitz] descargarse de las nubes || **durch den Kopf** ~ [Gedanke] pasar por la cabeza || **durch die Lande** ~ andar errante *od* vagar *od* rodar por el mundo || **durch die Stadt** ~ pasear (en coche etc.) por (las calles de) la ciudad || [Auto, Straßenbahn usw.] circular por la ciudad || [hindurchfahren] pasar por la ciudad, cruzar la ciudad (en un sentido determinado) || atravesar la ciudad || **gegen et.** ~ dar al chocar con, atropellar u/c || **gen Himmel** ~ *poet* subir al cielo (*Rel* a los cielos) || **in die Grube** ~ *Bgb* bajar a la mina || *fig* [sterben] morir (**mit Leid** de pena) || **jdm in die Haare** ~ [streicheln] acariciarle los cabellos a u. || [mit dem Kamm, der Hand] pasar el peine (la mano) por el cabello || **einander in die Haare** ~ *fig* andar a la greña || **in den Hafen, den Hof** ~ entrar en el puerto, en el patio || **in die Höhe** ~ levantarse de sobresalto, sobresaltarse || **in die Kleider** ~ vestirse (de prisa) || ponerse el vestido || **in die Stiefel** ~ calzarse las botas || **in die Tasche** ~ meter la mano en el bolsillo || **was ist bloß in ihn gefahren?** *fam* ¿qué (demonios) le ha pasado? || **der Teufel ist in ihn gefahren** se lo llevó el demonio || está poseído del demonio || **nach et.** ~ [mit der Hand] tratar de alcanzar *od* asir u/c, extender la mano para coger u/c || **über et.** (acc) ~ pasar, atravesar (un puente, una calle), cruzar (un río) || **mit der Hand über die Haare** ~ pasar la mano por los cabellos || **jdm über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] a alg. || **den Leuten gern über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] || **über jdn hinweg** ~ [Auto usw.] pasar por encima de, atropellar a u. || **um die Ecke** ~ doblar la esquina || **sich mitten unter die Menge** ~ [Auto usw.] (curioso etc.) sobre [Auto: penetró en) la multitud || **vom Stuhle** ~ levantarse bruscamente || **mit** ~ [Auto usw.] pasar por encima de, atropellar a u. || **um die Ecke** ~ doblar la esquina || **sich mitten unter die Menge** ~ [Auto usw.] (curioso etc.) sobre [Auto: penetró en) la multitud || **vom Stuhle** ~ levantarse bruscamente || **aus dem Bette** ~ saltar de la cama || **aus der Haut** ~ [Messer usw.] escaparse (de la mano) || **aus der Haut** ~ **wollen** [vor Ungeduld] estar a punto de perder la paciencia, *fam* salirse de sus casillas || **es ist um aus der Haut zu** ~ *fig* es para volverse loco || **aus den Wolken** ~ [Blitz] descargarse de las nubes || **durch den Kopf** ~ [Gedanke] pasar por la cabeza || **durch die Lande** ~ andar errante *od* vagar *od* rodar por el mundo || **durch die Stadt** ~ pasear (en coche etc.) por (las calles de) la ciudad || [Auto, Straßenbahn usw.] circular por la ciudad || [hindurchfahren] pasar por la ciudad, cruzar la ciudad (en un sentido determinado) || atravesar la ciudad || **gegen et.** ~ dar al chocar con, atropellar u/c || **gen Himmel** ~ *poet* subir al cielo (*Rel* a los cielos) || **in die Grube** ~ *Bgb* bajar a la mina || *fig* [sterben] morir (**mit Leid** de pena) || **jdm in die Haare** ~ [streicheln] acariciarle los cabellos a u. || [mit dem Kamm, der Hand] pasar el peine (la mano) por el cabello || **einander in die Haare** ~ *fig* andar a la greña || **in den Hafen, den Hof** ~ entrar en el puerto, en el patio || **in die Höhe** ~ levantarse de sobresalto, sobresaltarse || **in die Kleider** ~ vestirse (de prisa) || ponerse el vestido || **in die Stiefel** ~ calzarse las botas || **in die Tasche** ~ meter la mano en el bolsillo || **was ist bloß in ihn gefahren?** *fam* ¿qué (demonios) le ha pasado? || **der Teufel ist in ihn gefahren** se lo llevó el demonio || está poseído del demonio || **nach et.** ~ [mit der Hand] tratar de alcanzar *od* asir u/c, extender la mano para coger u/c || **über et.** (acc) ~ pasar, atravesar (un puente, una calle), cruzar (un río) || **mit der Hand über die Haare** ~ pasar la mano por los cabellos || **jdm über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] a alg. || **den Leuten gern über den Mund** ~ *fig* [v. Personen] [1] || **über jdn hinweg

sailkapena, gainera, are urrunago doa hemen, aditz intrantsitiboaren semantika balentziaren arabera sailkaturik dator-eta (ikus 'I. 2. +Präposition', 'I. 3. in adverbiellen Verbindungen ["adberbiozko egituretan"]').

2.1.2 Iturburu irekiko hiztegigintza

Alemana bezalako baliabide askoko eta *dentsitate* handiko hizkuntza[66] batean, baliabide lexiko ugari ditugu eskuragarri, liburu gisa nahiz formatu elektronikoan. Hiztegigileek ezin konta ahala hiztegi editatu dituzte, eta alemanezko lemen gaineko argibide fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak behin eta berriro batu eta editatu izan dira, edo aurreko argitalpen batetik eguneratu.

Hala ere, aurrekari aipagarririk ez duen eta datu-base lexiko handiak dauzkan argitaletxe baten baitan sortzen ez den hiztegi-egitasmo berri batek aintzat hartzeko moduko iturburu irekiko (*open source*) datu multzoak eskuragarri ditu, hau da, datu-base edo zerrenda oso gisa[67] eta erabilpena debekatzen ez duen lizentzia batekin eskura daitezkeen datu lexikalak. Datu horiek, era berean, egitasmo berriaren abiapuntua izan daitezke. Oro har, aurretik existitzen diren datu-base lexikaletatik erauzitako datuak bi eratan erabil daitezke egitasmo berri baten abiapuntu edo osagai gisa:

(1) Datu lexikalak datu-base berrira inportatuz, ondoren eskuz zuzendu eta egokitzeko (*Semi-Automatic Dictionary Drafting*, ikus 4.1 atala);

(2) Hiztegi elektroniko baten erabiltzaile-interfazean, erabiltzaileak bilaketa gauzatzen duen momentuan (*on the fly*), datu lexikalak kanpoko iturrietatik erauziz eta emaitza-orrian txertatuz (ikus gure adibidea 3.5 atalean).

Alemanaren kasuan, ondorengo iturburu irekiko baliabide hauek daude nagusiki: *Openthesaurus*[68] datu-basea, eta erabiltzaileen komunitateak sortu eta mantenduriko *Wiktionary*-ren[69] alemanezko bertsioa. Baliabide horiek hazten jarraituko dute etengabe, eta profesional izatera iritsiko dira, beharbada (Meyer & Gurevych 2010; Meyer &

---

66 *Dentsitatea* corpus-hizkuntzalaritzan erabiltzen den kontzeptua da, eta sarean hizkuntza batean eskuragarri dagoen testuaren kopurua denotatzen du. Alemana *high density language* dela esan daiteke; euskara, aldiz, *medium density*. 4.1.1 atalean gehiago irakur daiteke kontzeptuaz.

67 Hainbat baliabide lexikoren edukiak eskuragarri ditugu sareko erabiltzaile-interfazearen bitartez, datu-base oso gisa, aldiz, ez. Erabiltzaile-interfazeek banan-banako bilaketak eginez gero baino ez badute ematen datuak, horiek osorik deskargatzea saihesteko, hain zuzen ere, eta, horrenbestez, ez diegu iturburu irekikoak deituko.

68 https://www.openthesaurus.de/.

69 http://de.*Wiktionary*.org/.

Gurevych 2012). Alemanezko gainerako hiztegiak, aldiz, ezin dira euren osotasunean eskuratu eta erabili, ohiko *copyright* lizentzia baitute. Duden, Klett (PONS izenpean) eta Langenscheidt etxeetako hiztegiak, esaterako, dagokion argitaletxetik kanpo lan egiten duen hiztegigileak beste erabiltzaile ororen era berean erabiltzeko aukera besterik ez du, hau da, banan-banako bilaketek ematen dizkioten datuak ikustea, hiztegi berria editatu bitartean aldamenean izateko. Horietako beste hiztegiren baten lemategi osoa, esaterako, ezin du fitxategi batean eskuratu, eta are gutxiago mikroegiturako edukiak. Horrelakorik lortzeko, beharrezkoak izango lirateke diruz ordaindutako hitzarmenak, errentagarritasun ekonomiko gutxiko edo irabazteko asmorik gabeko hiztegigintza akademiko batekin bateragarriak ez direnak.

Erabiltzeko lizentziari dagokionez, kasu berezia da *GermaNet* datu-basea, alemanezko *WordNet* ezin baitaiteke osorik eskuratu eta erabili, baliabidea garatzen duen Tübingen-eko unibertsitatearekin lizentzia-hitzarmena egin ezean. Erabilpena diruz ordaindu behar ez bada ere, hitzarmenaren bitartez zehaztutako helburura mugatu behar du lizentzia eskuratu nahi duenak.

Bestetik, IDS erakundeak garatzen dituen eta *Creative Commons* lizentziapean eskura daitezkeen corpusetan oinarritutako *DeReWo* maiztasun-lemategiak (ikus 3.2.1 atala) abiapuntu egokia dira, gure ustez, alemanezko hiztegi-lemategia hutsetik eraikitzeko lanetan.

Euskararen kasuan, euskara baliabide eta hiztun gutxiagoko hizkuntza izan arren, lizentzia libre eta iturburu irekiko baliabide lexiko aipagarriak ditugu:

1. HB2010 hiztegiaren eduki guztiak biltzen dituen *xml* fitxategia[70]
2. *EusWN* datu-base lexikala[71]

Halaber, testuinguru akademikoan garatutako hainbat baliabide dugu, garatzaileekin akordio egokia eginez gero euren osotasunean erabil ditzakegunak.[72]

[70] Euskaltzaindiaren atarian eskuragarri dago: http://www.euskaltzaindia.net/dok/eaeb/hiztegibatua/
[71] EHUko IXA taldeko atarian eskuragarria: http://ixa2.si.ehu.eus/mcr/
[72] Gure ikerketa-lanetan datu-base oso gisa erabili ahal izan ditugun euskarazko baliabideen zerrenda 3.2.2.4 atalean.

2.2 Alemanarekiko hiztegi elebidun elektronikoak

dict.cc eta *leo.org* dira egun gehien erabiltzen diren Europako hizkuntza nagusien eta alemanaren arteko *online* edo sareko hiztegiak.[73] Municheko Unibertsitateko informatika-fakultatean garatzen hasi zen eta egun LEO GmbH enpresak kudeatzen duen LEO eta Paul Hemelsberger egileak Vienan garatu duen *dict.cc* hiztegiek erabiltzaileari zer eskaintzen dioten ikusiko dugu.

2.6 Lagina: LEO DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'

2.6 laginean ikusten denez, LEO hiztegiak *Kiefer* eskaerari ordainen zerrenda hutsa emanez erantzuten dio, jakintza-arloaren markarekin batera. *Kiefer* izenaz eta polisemiaz ez du argibiderik ematen. Makroegiturari eta mikroegiturari dagokienez, LEO hiztegiak, beraz, glosario baten antza handiagoa du, hiztegi batena baino. Bestalde, erabiltzaileak lemaren ondoko ikurretan klik egiten duenean, artxibategi fonetiko digitaleko grabaketa entzun dezake, eta flexio-taula bat ikusi.

dict.cc hiztegian, antzeko irudia topatzen dugu (2.7 lagina) glosario itxura duen ordain-zerrendari dagokionean, jakintza-arloaren markaz gain hiperonimoak (*Kiefer*>*Knochen*) eta arlo semantikoa (*de animal*) eta dialektoa (*sur*) markaturik badatoz ere. Bestalde, kasu honetan alemanezko hiztegi elebakar baten edukiak gehitzen zaizkio bilaketa-emaitzari. *Kiefer* izenerako, hiru homonimo ezberdintzen dira gaztelaniazko itzulpenik gabe datorren atal horretan, *openthesaurus* zerbitzutik (ikus aurreko 2.1.2 atala) hartutako sinonimoekin batera. Halaber, nabaritzen da ez dela polisemia ezberdintzen, "noun 2" eta "noun 3" bi lema homonimo beharrean lema beraren bi adieratzat jo beharko bailirateke, *Kiefer=mandíbula* eta *Kiefer=pino* flexio-morfologia ezberdineko lema homonimoak izan bitartean.

[73] http://dict.cc, *Alexa* zerbitzuak argitaratzen duen alemanezko webgune erabilienen zerrendako 41. posizioan dago, eta http://leo.org, aldiz, 64. posizioan (Datuak: *Alexa*, 2015eko ekaina).

Wörterbuch Spanisch ← Deutsch: **Kiefer** Übersetzung **1 - 5** von **5**

Spanisch		Deutsch		
–		NOUN 1 der / [bayer., österr. ugs. auch] das Kiefer | die Kiefer NOUN 2 die Kiefer [Baum] | die Kiefern NOUN 3 (die) Kiefer [Holz] | - SYNO Kiefer | Kieferknochen | [Berg-]Kiefer ...		edit edit edit
mandíbula {f}	anat.	**Kiefer** {m} [Knochen]	13	
pino {m}	bot.	**Kiefer** {f}	11	
carretilla {f} [sur]	anat.	**Kiefer** {m}	2	
maxilar {m}		**Kiefer** {m} [Knochen]		
quijada {f} [de animal]		**Kiefer** {m} [Knochen]		

2.7 Lagina: *dict.cc* DE-ES online hiztegia: s.v. 'Kiefer'

Klett argitaletxeak PONS izenpean sarean eskaintzen duen alemanezko sareko hiztegi eleaniztunak gehiago eskaintzen du, goian aipatutako bi baino askoz gutxiago erabiltzen bada ere[74] .

Hemen (2.8 lagina), izena desanbiguaturik dator, homonimo bakoitzak flexio-paradigma eta jakintza-arloa ditu alboan, eskaintza digital honen jatorri den paperezko hiztegian datorren bezalaxe. Sarrera bakoitzean, itzulpen-ordainak ditugu, bakoitza audio-artxibo batekin lotua.

Kiefer[1] <-, -n> ['ki:fɐ] SUBST *f* BOT

Kiefer	**pino** *m*

Kiefer[2] <-s, -> SUBST *m* ANAT

Kiefer	**maxilar** *m*
Kiefer	**mandíbula** *f*

2.8 Lagina: PONS DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'

Klett argitaletxeak haren aleman-gaztelaniazko datu-basean dituen edukiez gainera, erabiltzaileak errenkada bakoitzean dagoen "gehi" ikurrean klik eginez gero, *Kiefer* izenari buruzko beste webgune batzuek duten edukietara bidaltzen duen lotura sorta batera heltzen da. DWDS hiztegia,[75] Leipzigeko Unibertsitateak garatzen duen *Projekt Deutscher Wortschatz*,[76] *Canoo*,[77] *Wikipedia* entziklopedia, *Wiktionary* hiztegia eta

[74] http://pons.eu atala *Alexa* zerbitzuko zerrendan 75.000. tokian baino atzerago dago (2015eko ekaina).
[75] http://www.dwds.de
[76] http://wortschatz.uni-leipzig.de/
[77] http://canoo.net/

PONS argitaletxearen beraren *Bildwörterbuch* ('irudi-hiztegia', ikus 2.9 lagina) dira modu horretan zuzenean eskura daitezkeen edukiak.

2.9 Lagina: PONS Bildwörterbuch online: s.v. 'Kiefer'

Esan gabe doa hiztegi elebidunek betetzen dituzten funtzioak horrelako loturen bitartez aniztu egiten direla. 2.9 lagineko argibideek, adibidez, alemana ikasten ari denari laguntzen diote, eta edozeini ere bai, dagokion hitza testuinguru batean ezagutu nahi badu (hemen, txakur baten eskeletoa hartu da anatomia arloko terminoak irudikatzeko).

Argibide aurreratuagoak ikusi nahi dituen erabiltzaileak, berriz, DWDS atariko eskaintzetara joko du, hala nola DWDS atariak (2.10 lagina) erabiltzaileari lexemaren WDG hiztegitik hartutako definizio entziklopedikoa, sinonimoak, hiper- eta hiponimoak eta corpusetako adibideak eta agerkideak eskaintzen ditu. Beraz, sareko beste ataletarako loturen bitartez beharrean, DWDS interfazeak hainbat iturriren emaitzak batu eta batera ematen ditu. Zentzu horretan, aitzindaria da alemanezko hiztegigintzan eta zenbait autoreren arabera, hauxe da datorkigun joera hiztegigintza elektronikoan: hiztegigintza klasikoaren ekoizpena formatu elektronikora moldatu eta corpus-hizkuntzalaritzak, fonetika-artxibo digitalak eta bestelako iturriek eskaintzen dutenarekin batera ematea (ikus, besteak beste, Sanmarco 2008; Torres del Rey 2009).

2.10 Lagina: DWDS: s.v. 'Kiefer'

2.3 Euskarazko hiztegi elektronikoak

Euskarazko baliabide lexikoak ere aro digitalera igarotzen ari dira. Egun, erabiltzaileak hainbat hiztegiren artean hauta dezake, sarean kontsultatzeko.

EHUko Euskara Institutua, Elhuyar, UZEI eta Adorez taldea arduratzen dira, besteak beste, hiztegigintza elektronikoaz, eta haiek sortutako hiztegi elektronikoek erabilera hedatua dutela esan daiteke. UZEIko ETM eta Ibon Sarasola garatzen ari diren EEH salbu, lan horiek guztiak euren paperezko bertsioaren moldapen elektronikoak dira, hots, papera euskarri duen argitalpen bati material beraren argitalpen elektronikoak jarraitzen dio kasu horietan. ETM eta EEH, berriz, zuzenean formatu elektronikoan sortu dira.

Jarraian, erabiltzailearen aldetik garrantzizkoak diren euskarazko hiztegi elektronikoen ezaugarri batzuk ikusiko ditugu (2.4 taula). Ondorengo parametroak interesatzen zaizkigu hemen:

- Lema bat bere horretan soilik bila daiteke, edota hitz-hasieraren arabera ere bai?
- Hiztegiaren eduki osoan bilatzeko aukerarik al dago?

- Hitzen forma ez kanonikoak bilaketa-eremuan sartuz gero, dagokion lemara bidaltzen al du?
- Hiztegia bere osotasunean behera kargatzerik al dago?
- Hiztegi-sarrera baten lotura zuzena eta iraunkorra (*permalink*) gorde daiteke (lasterbide-marka gisa, adibidez)?
- Erabiltzaileari hiztegi-sarrera bat iruzkintzeko aukera ematen al zaio?

	lema bere horretan bilatu	*hitz-hasiera bilatu*	*forma ez kanoni-koaz lema bilatu*	*testu osoan bilatu*	*download (doan)*	*permalink*	*iruzkinak egiteko aukera*
Elhuyar hiztegiak (EEG2013 etab.)	bai	bai	ez	bai	ez	ez	bai
ETM	bai	ez	ez	ez	ez	ez	ez
MORR1998	bai	ez	ez	ez	ez	ez	ez
HB2010	bai	bai	ez	ez	bai	bai	ez
OEH	bai	ez	ez	ez	bai	bai	ez
SHLH1994	bai	bai	ez	ez	ez	ez	ez
ZEH2005	bai	bai	ez	bai	ez	bai	ez
ADO2013	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez
EEH	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez

2.4 Taula: Sareko euskarazko hiztegien zenbait ezaugarri

Wiktionary familiako euskarazko hiztegia[78] egun arte ez da iritsi kontuan hartzeko moduko tamaina eta kalitate batera. Hiztegi hori da erabiltzaileak egiten dituen ekarpenak zuzenean jasotzeko aukera ematen duen euskarazko baliabide bakarra. Euskarazko *Wiktionary* hiztegiari buruzko estatistikak argi uzten duenez, oso ekarpen gutxi jasotzen dira oraindik oso erabiltzaile-komunitate txiki baten aldetik: egunean batez beste bi artikulu berri sortzen dira.[79] Egun, 48.000 bat artikulu sortuak dira, baina gehienak euskaraz bestelako hizkuntzetako lemei dagozkie; *Wiktionary* hiztegiko euskarazko sarrera-buru orri-izenburu gehienak zenbaki kardinalak eta ordinalak dira.

[78] https://eu.wiktionary.org/.
[79] http://stats.wikimedia.org/wiktionary/EN/TablesWikipediaEU.htm helbidean estatistikak eskuragarri daude (2015eko uztailean kontsultatu ditugu).

Gure ustez, baliabide horrek abiatzeko esku-hartze masiboa beharko luke, erabilgarri izateko, eta, hortik aurrera, erabiltzailearentzat interesgarri bihurtzeko. Euskarazko *Wikipedia* entziklopediak ere horrelako laguntza jaso zuen abiatzeko:

> "2010ean, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak erabaki zuen Lur hiztegi entziklopedikoaren eta Lur entziklopedia tematikoaren edukiarekin euskal wikipedia aberastea, Jaurlaritzarenak baitira hiztegi horien jabetza eskubideak. Lehiaketa publikora atera zuen lan hori 2011. urtean, eta uztailean argitaratu zen Elhuyar Fundazioak irabazi zuela eduki horrekin euskal wikipediako 11.000 artikulu sortu edo osatzeko kontratua. [...] Halaxe, zenbait wikilarirekin batera Elhuyar Fundazioak egindako lanari esker, 11.015 sarrera landu ziren, helburua baino 15 sarrera gehiago. Sarrera horietatik, % 80 (8.785 sarrera) berriak ziren, hau da, lehendik euskal wikipedian ez zeudenak, eta % 20 (2.230 sarrera) lehendik wikipedia honetan sarrera ziren." (Iturria: *eu.wikipedia.org*[80])

Euskararekiko hiztegigintza elebiduna hainbat konbinaziotan garatuta dago. euskara-gaztelania eta euskara-frantsesa dira, jakina, argitalpen gehien izan dituzten konbinazioak, Euskal Herriko bertako hizkuntzen elkarbizitzaren ondorioz. Egun, euskaldun gehien-gehienak elebidunak dira, bigarren hizkuntza dagokion estatuko ofiziala izanik, hau da. frantsesa iparraldean eta gaztelania hegoaldean. Hiztegigileen hizkuntza-gaitasunarengatik, eta bestalde, gaztelaniaren edo frantsesaren eta euskararen artean hizkuntza-ikasketak eta itzulpenak burutzeko beharrarengatik hizkuntza bikote horietako hiztegigintza askoz garatuagoa da beste konbinazioetakoa baino.

[80] https://eu.wikipedia.org/wiki/Euskarazko_Wikipedia (2015eko uztailean kontsultaturik).

Hiztegia	Lema kopuruak
OEH	130.740 sarrera eta azpi-sarrera
MORR1998	67.000 sarrera (hitzaurrearen arabera)
ADO2009	61.974 sarrera (homografoak desanbiguaturik)
EEG2013	60.671 lema (homografoak baturik)
EusWN[81]	49.896 unitate lexiko (homografoak baturik)
SEH1996	38.512 sarrera eta azpi-sarrera (homogr. disanbig.)
HB2010	36.399 lema (homografoak baturik)
AUWH1992	34.000 sarrera (hitzaurrearen arabera)
EEF2012	20.000 sarrera eta azpisarrera[82]
EER1997	(210 orrialde)
EAH2007	16.000 sarrera[83]
EUNL1996	11.000 (hitzaurrearen arabera)

2.5 Taula: Zenbait hiztegi elebidun eta elebakarren euskarazko lemategiak

Euskarazko hiztegien konparaketa kuantitatiboa egiteko, hiztegietan jasotako euskarazko lemategiak alderatuko ditugu (ikus 2.5 taula). Makroegiturako datuok erakusten digutenez, euskara-ingelesa bikoterako eskuragarri ditugun baliabideak kopuruz euskara-gaztelaniazkoen mailan daude. Frantsesa, errusiera, alemana eta nederlandera, aldiz, zerrendaren amaieran aurkitzen ditugu, hurrenkera horretan. Bestetik, badira euskararen eta beste zenbait hizkuntzen arteko hiztegi elebidun txiki batzuk.[84]

2.4 Euskarazko hainbat hiztegiren egituraren konparaketa

Atal honetan, euskarazko hiztegietan aurkitzen ditugun mikroegituren gaineko konparaketa aurkeztuko dugu. Konparaketa burutzeko hautatu ditugun adibideak *heldu* eta *baso* lema-ikurrei dagozkien sarrerak dira, lema horiek arazo bereziak baitakartzate: *heldu* lema aditz, adjektibo eta izen gisa agertzen zaigu, eta *baso*, berriz, izen zein

[81] *EusWN* ez da hiztegia, datu-base lexikoa baizik. Ingelesezko *WordNet* datu-basera loturak ditu (ikus 4.1.3.4 atala).
[82] Azaleko testuaren arabera, hiztegi honek 36.667 sarrera eta 5.367 azpisarrera ditu.
[83] Azaleko testuaren arabera, hiztegi honek 32.400 sarrera ditu EU-DE eta DE-EU ataletan.
[84] http://www.hiztegia.net atarian, hiztegi txiki horien berri eman, eta horietarako lotura eskaintzen da. Egun (2015eko udan) horietako lotura gehienak, aurreko urteetan funtzionatzen zutenak, apurturik daude (arrazoia ez dago argi).

adjektibo gisa. Horrez gain, *baso* lema-ikurra etimologia ezberdineko bi izen homonimori dagokio. Ikus dezagun, beraz, hiztegigileek homografiaren eta homonimiaren aurrean zer jokabide proposatzen duten. Ikusiko dugunez, hiztegi batzuetan eta makroegituraren eremuan kategoria gramatikalaren desanbiguazioa eskaintzen dute, lema-ikur homografo berdina behin baino gehiagotan sarrera-buru gisa erabiliz, eta beste batzuetan, berriz, mikroegituraren eremuan, hots, lema-ikur beraren azpian, hiztegi-sarrera berean.

Gainera, *heldu* aditzaren aditz laguntzailearen hautaketari eta polisemiari buruzko argibideak non eta nola ematen diren interesatuko zaigu, bereziki. Aditz horren polisemia zenbat adieratan desanbiguatzen den galdetu dugu konparaketa kuantitatiboa egiteko, eta, bestetik, aditz laguntzailearen hautapena nola islatzen den: argibide sintaktikoa polisemiaren sailkapenean txertatuz, ala alderantziz, aditz laguntzailearen arabera polisemiaren sailkapen bana eskainiz, horiexek baitira aurkitzen ditugun bi jokabideak.[85] Hiztegietan aurkitzen ditugun argibide semantikoei berei ez diegu erreparatuko (ez dugu galdetuko, adibidez, IKAS1976 hiztegian hapax gisa agertzen zaigun *sazonar* gaztelaniazko aditza euskarazko *heldu* aditzaren ordain egokia den edo izan zen ala ez), bai, ordea, esan bezala, jasotako adieren kopuruei.

Atal honi dagozkion hiztegi-lagin guztiak 7.2 eranskinean ematen ditugu, denak batera ikusi eta atal honetan irudi-zama gehiegi saihesteko. Bertan ematen dugun bildumari beste balio erantsi bat eman nahi izan diogu, eta, horregatik, gaur ustez gutxi erabiltzen diren hiztegi zaharragoen datuak ere jaso ditugu: hiztegi-sarrera bera ahalik eta euskarazko hiztegi gehienetan nola ematen den erakutsi nahi izan dugu, irakurleak ikus dezan hiztegigintza-corpus edo *corpus lexikografikoa* deitzen zaion baliabide batek zer ekarpen egin diezagukeen.[86] Interes orokor baten arabera lema baten eta horren islapen lexikografikoaren bilakaera hiztegietan zehar ikusteko, baita kapitulu honetan egiten ditugunak bezalako galdera zehatzak erantzuteko ere, baliabide baliotsua iruditzen zaigu. Hemen aintzat hartzen ditugun hiztegiak ez dira inondik ere euskarazko

[85] Hirugarren antolaera bat posible litzateke, eta hori da alemanezko hiztegi askotan agertzen zaiguna (ikus 2.1.1.2 atala): aditza entitate sintaktiko iragankor edo iragangaitz gisa aurkeztu ondoren, entitate bakoitzak azaltzen duen polisemia ematea. MORR1998 hiztegiko egitura hirugarren aukera horretatik hurbilen dagoena dela esan daiteke. Mikroegiturako elementuen hierarkiari buruz, 3.3 eta 3.4 ataletan gehiago.

[86] Corpus lexikografikoaz, ikus 28 oin-oharra.

hiztegi guztiak, 1968 baino lehenagoko beste lan asko baitira (OEH-ko “referencias bibliográficas” atalean, adibidez, lan honetan aipatzen ez ditugun beste hainbat hiztegi historikoren erreferentzia aurkitzen da); hona ekarri duguna, egun dugun eskuragarritasunaren araberako hautaketa bat da, hiztegi-erabiltzailea liburutegian edo etxeko apalean eduki dezakeena, alegia. Hiztegigintzaren bilakaera nolabait irudikatzeko asmotan, 1968 baino lehenagoko zenbait lanetako laginak ere jasotzen ditugu hemen.

Hiztegia	**Hizk.**	**lagina**	**sarrera-buruak**		**'baso' IZE (eremua)**	**'baso' IZE (ontzia)**	**'baso' ADJ**
AIZ 1883	EU-ES	7.1	2	a) 'baso', b) 'basoa'	a) adiera 1(ord. 1, 2 sinon.); b) adiera 1 (6 ord.)	b) 1 ord.	
AZK 1905	EU-ES-FR	7.4	1	'baso'	1 adiera (ord. bana ES, FR)	-	-
BERA 1909	EU-ES	7.5	1	'baso'	2 ord.	-	
BEME 1916	EU-ES	7.7	1	'baso'	3 ord.	-	
LHA 1926	EU-FR	7.11	2	a) 'baso' I, b) 'baso' II	2 adiera (ord. bana), 5 hitz-elkarte eta deribatu	2 ord., 2 hitz-elkarte, adibidea, etimologia	
MEND 1962	EU-ES	7.9	1	'baso'	3 ord.	-	
IKAS 1976	EU-ES	7.13	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)	-
RET 1976	EU-ES	7.15	1	'baso'	3 adiera (ord. bana), adibideak	1 ord., adib.	3 ord., 2 adibide
MOD 1977	EU	7.17	3	'1 baso', '2 baso', '3 baso'	azalp. entzikl., 2 adibide,azpisarrera 'baso garai'	2 adiera (sinon. 1/azalpen entziklopediko 1, adibidea)	2 sinon., esapidea, adibidea
ADO 1980	EU-ES	7.23	1	'baso'	adiera 1 (3 ord.)	2 adiera (ord. bana)	-
MUG 1981	EU-ES	7.36	2	'baso', 'baso-'	2 adiera, hainbat ord., esapide, sinon.	2 ord.	adiera 1 (4 ord.)
ADO 1984	EU-ES	7.24	1	'baso'	adiera 1 (3 ord.)	2 adiera (ord. bana)	-
ADO 1986	EU	7.25	1	'baso'	azalp. entzikl., sinon.	azalp.entzikl.	-
OEH 1988	EU-ES/FR	7.45	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (3 ord., 2 sinon, aipuak), 8 azpisarrera.	adiera 1 (ord. 1, 2 sinon., aipuak)	adiera 1(3 ord.)
AUWH 1992	EU-EN	7.37	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)	-
ADO 1993	EU	7.26	1	'baso'	azalp. entzikl., sinon.	azalp. entzikl., sinon.	-

Hiztegia	Hizk.	lagina	sarrera-buruak		'baso' IZE (eremua)	'baso' IZE (ontzia)	'baso' ADJ
SHLH 1994	EU	7.47	3	'baso, basa-', 'baso', 'baso'	azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp.	sinon., adib.-sint. eta perp.	sinon., adib.-sint., azpisarrera 'baso izan'
ADO 1996	EU	7.27	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.), itz. adib.-sint.	adiera 1 (ord. 1)	2 adiera (1/4 ord.), adib.-sint.
EEG 1996	EU-ES	7.53	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/1), itz. 2 adib.-sint.	adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
MORR 1998	EU-EN	7.39	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	3 adiera (2/1/0 ordain), itzulitako adib.-sint. eta -perp.	2 adiera (ord. 1, sin. 1/ord. 1)	adiera 1 (ord. 1), azpisarrera 'baso izan'
EEG 2000	EU-ES	7.54	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/1)	adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
SEIH 1999	EU	7.48	2	'baso', 'baso'	azalp. entzikl., sinon., adib.-sint.	sinon., adib.-sint. eta perp.	-
HB 2000	EU	7.61	2	'baso', 'baso'	sinon.	sinon.	-
LUR 2000	EU	7.43	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	2 adiera (sinon., adib.-sint./erref.)	-
MOD 2000	EU	7.19	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (azalp. entzikl., adib.-sint.), 2 azpisarrera	2 adiera (sinon. 1/azalp. entzikl. 1, adib.-perp.)	adiera 1 (2 sinon.), azpisarrera 'baso izan'
ETX 2001	EU	7.21	2	'baso', 'baso'	azalp. entzikl., adib.-sint.	2 adiera (sinon. 1/azalp. entzikl. 1, adib.-sint./erref. 1)	-
EEG 2006	EU-ES	7.59	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 5 adib.-sint.	adiera 1 (ord. 1), azpisarrera 'baso erdi'	adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
SEH 2007	EU	7.49	3	'baso', 'baso', 'baso'	azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp., azpisarrera	sinon., adib.-sint. eta perp.	esapidea, sinon., adib.-perp.
HB 2010	EU	7.62	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	sinon., adib.-sint.	sinon., adib.-sint.	esapidea, sinon., adib.-perp.
EHA 2012	EU	7.63	2	'baso', 'baso'	azalp. entzikl., adib.-sint. eta perp., esaera zah.	sinon., azalp.entzikl., adib.-sint. eta perp.	-
ADO 2013	EU-ES	7.34	2	'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 6 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/erref. 1), itz. 2 adib.-sint.	adiera 1 (4 ord.)
EEG 2013	EU-ES	7.56	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/erref. 1), itz. 2 adib.-sint.	adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'

2.6 Taula: 'baso' lema-ikurra hainbat hiztegitan

Aipatu ditugun irizpideen gainean, ondorengo baieztapenak egin ditzakegu 2.6 eta 2.7 tauletan laburbilduta datozen 7.2 ataleko datuak ikusi ondoren:

(1) Zenbait hiztegitan, *baso* izenaren homonimia polisemia izango balitz bezala jokatzen da, hau da, homonimo biren adierak batera erakusten dira, homonimia aipatu gabe. Horren adibiderik modernoenak AUWH1992 hiztegia eta Adorez taldeko lanak (ADO1996 arte) dira. Homonimia desanbiguatzen duen lehena LHA1926 da.

(2) *Baso* izenaren bi homonimoren adierak hiztegi guztietan aipatzen dira, EAH2007 lanean salbu (hor, 'edalontzi' sinonimo duen homonimoa ez da jasotzen). Bestetik, 'hodi' sinonimotzat (hobetsia) duen medikuntzako terminoa hirugarren izen-homonimo gisa jasotzen da zenbait hiztegitan (MORR1998, LUR2000, HB2010), besteetan 'edalontzi' sinonimoa duenarekin batera agertzen delarik.

(3) *Heldu* lema-ikurrari dagozkion entitate guztiak espresuki jasotzen dituen lan bakarra MORR1998 da (horri buruz ikus (4), baita 3.4 ataleko (4) puntua ere).

(4) Hainbat hiztegik aditzari dagozkion polisemia aditz laguntzailearen hautaketaren arabera antolatzen dute, hots, aditz laguntzailearen hautaketaren azpiko maila hierarkiko batean. Sarasolaren hiztegietan, horrez aparte, aditz laguntzailearen paradigma jakin bat hautatzen duten entitateetan banatzen da espresuki (A, B, C, D letrak, eta azpian, polisemiaren zenbakiak, SHLH1994, SEH1996, SEIH1999 eta SEH2007 lanetan, baita Sarasolaren parte hartzeaz garatu diren LUR2000 eta HB2010 lanetan ere). Ezberdin jokatzen du Morrisek (MORR1998): lan horretan, *dio* paradigmari jarraitzen dioten adizkia *du* atal batean dator, ustez, trantsitibotasun sinplea (eta ez ditrantsitibotasuna) markatzeko. *du* ikurra duen atalaren barruan, Morrisek [*dio*] marka batez adierazten du osagaia datibozkoa dela, eta ez absolutibozkoa, egitura trantsitibo erregular batean bezala. Beste hiztegi guztietan, ordena semantikoa dugu, eta aditz laguntzailearen hautapenari buruzko argibideak, ematen direnean, adiera bakoitzaren atalaren barruan agertzen dira.

Laburbiltzeko, euskarazko hiztegigintzan homografia, homonimia eta polisemia islatzeko jokabide anitz aurkitzen direla esan daiteke, eta ez dagoela, hortaz, estandarrik

horri dagokionez. 3.4 atalean aurkeztuko dugu gure proposamena, homografia eta homonimia berdin tratatzea, alegia, eta lema-ikur berari dagozkion entitate guztiak batera 'super-sarrera' batean batzea. Orain arte, ez da horren lehenagoko adibiderik izan. MORR1998 hiztegian, homografoak sarrera berean ematen dira, guk proposatuko dugun bezala; kategoria gramatikal bereko homonimoak, aldiz, sarrera banatan jasota daude. Aditz-sarrerari begira, guk proposatuko dugun mikroegituratik hurbilenak Sarasola eta Morris egileak lirateke, aditzaren propietate sintaktikotik lehen mailako sailkapena eraikitzen baitute, polisemiari heldu baino lehen.

Hiz-tegia	**Hiz-kun-tzak**	**la-gina**	**Sarrera-buruak**		**POS mar-ka**	**ADI**	**IZE**	**ADJ**	**aditza: ordena**	**'heldu' aditzaren polisemia**	**'heldu' izena**	**'heldu' adjektiboa**
AIZ 1883	EU-ES	7.2	2	a) 'hel', b) 'heldu'	ez	bai	ez	ez	SEM	a) 2 adiera (bina ord.), b) 2 adiera (3/1 ord.)	-	-
AZK 1905	EU-ES-FR	7.3	1	'eldu'	ez	bai	bai	bai	SEM	10 adiera (1-2na ord. ES/FR bakoitzak, adib.-perp.), ize/adj/adi nahasirik	-	-
BERA 1909	EU-ES	7.6	1	'eldu'	ez	bai	bai	bai	SEM	4 adiera (1/1/3/2 ord.), adibideak	adiera 1 (ord. 1)	ord. 1
BEME 1916	EU-ES	7.8	1	'eldu (heldu)'	ez	bai	bai	bai	SEM	6 adiera (1/2/2/1/2/2 ord.), adibideak	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
LHA 1926	EU-FR	7.12	3	'heldu' I-III	ez	bai	ez	ez	nahasi-rik	3 homonimo (2/10/6 adiera, hainbat ord.)	-	-
MEND 1962	EU-ES	7.10	1	'eldu (heldu)'	ez	bai	bai	bai	SEM	5 adiera (1/2/2/1/2 ord.), adibideak	2 adiera (1/2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
IKAS 1976	EU-ES	7.14	1	'eldu'	ez	bai	ez	bai	SEM	3 adiera (4/3/2 ord.)	-	adiera 1 (2 ord.)
RET 1976	EU-ES	7.16	1	'heldu'	ez	bai	ez	ez	nahasi-rik	15 adiera (1tik 3ra ord. adiera bakoitzerako), adibideak	-	-
MOD 1977	EU-EU	7.18	2	'1 hel(du)', '2 heldu'	bai	bai	ez	bai	SEM, ADL	11 adiera, azalp.entzikl., sinon., adibideak	-	3 adiera, azalp.entzikl., sinon.

Hiz-tegia	Hiz-kun-tzak	la-gina	Sarrera-buruak		POS mar-ka	ADI	IZE	ADJ	aditza: ordena	'heldu' aditzaren polisemia	'heldu' izena	'heldu' adjektiboa
ADO 1980	EU-ES	7.30	1	'hel(du)'	ez	bai	ez	bai	SEM, POS nahasi-rik	5 adiera (3/1/1/1/2 ord.), itz. adibideak	-	3 adiera (aditzen adieretan txertaturik)
MUG 1981	EU-ES	7.35	3	'eldu', 'eldu', 'eldu'	ez beti	bai	bai	bai	SEM	17 adiera, horietatik zenbait esapide gisan aurkeztuta	4 adiera (2/1/2/3 ord.)	5 adiera (3/1/3/2/1 ord.)
ADO 1984	EU-ES	7.29	1	'hel(du)'	ez	bai	ez	bai	SEM, POS nahasi-rik	5 adiera (3/1/1/1/2 ord.), itz. adibideak	-	3 adiera (aditzen adieretan txertaturik)
ADO 1986	EU	7.31	2	'hel(du)', 'heldu'	ez	bai	bai	ez	SEM, ADL	6 adiera, azalp.entzikl., sinon., adib.	adiera 1 (azalp.entzikl., adib.	-
OEH 1988	EU-ES/FR	7.46	1	'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM	10 adiera (1-4na ord., Sinon., ai-puak), 17 Azpisar-rera.	3 adiera (1-2na ord., si-non., aipuak)	aditzaren ata-lean esplizitu-ki
AUWH 1992	EU-EN	7.38	1	'heldu'	bai	bai	ez	bai	SEM	6 adiera (2/3/2/2/3/3 ord.)	-	adiera 1 (2 ord.)
ADO 1993	EU	7.32	2	'hel(du)', 'heldu'	ez beti	bai	ez	ez	SEM, ADL	6 adiera, azalp. entzikl., sinon., adibideak	-	adiera 1 (azalp. entzikl., adibidea, 3 sinon.
SHLH 1994	EU	7.50	1	'heldu, hel, heltzen	bai	bai	ez	ez	SINT.	da (5), du (1), zaio (1), dio (2 adiera), sinon., adib.-perp.	-	-
ADO 1996	EU	7.33	2	'heldu', 'hel(du)'	bai	bai	ez	bai	SEM, ADL	8 adiera (1tik 3ra adiera bakoitzak, itz. adib.-perp.	-	adiera 1 (ord. 1)
EEG 1996	EU-ES	7.58	2	'hel(du)', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	11 adiera, 2tik 3ra ord. bakoitzak, itz. adib.-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)
MORR 1998	EU-EN	7.40	1	'heldu'	bai	bai	bai	bai	SINT.	du/dio (3), da (5), zaio (1 adiera), sinon., ord., adib.-perp.	2 adiera (1/2 ord.), sinon., adib.-perp.	2 adiera (1/4 ordain), sinon., adib.-perp.
SEIH 1999	EU	7.51	1	hel(du), heltzen	bai	bai	ez	ez	SEM, ADL	12 adiera, azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp.	-	-
EEG 2000	EU-ES	7.57	2	'hel(du)', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adib-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)

Hiz-tegia	Hiz-kun-tzak	la-gina	Sarrera-buruak		POS mar-ka	ADI	IZE	ADJ	aditza: ordena	'heldu' aditzaren polisemia	'heldu' izena	'heldu' adjektiboa
EEG 2006	EU-ES	7.59	2	'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adib-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)
HB 2000	EU	7.64	3	'heldu', 'heldu', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM	7 adiera, sinon., adib.-sint. eta perp.	adiera 1 (sinon., adib.-perp.)	adiera 1 (adib.-perp.)
LUR 2000	EU	7.44	1	'heldu'	bai	bai	ez	ez	SINT.	da (5 adiera), du (1), zaio (1), dio (1), sinon. 1na, adib.-perp.	-	-
MOD 2000	EU	7.20	2	'hel(du)', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	11 adiera, azalp.entzikl., sinon., adibideak	2 adiera (azalp.entzikl., adib. perp./sinon.)	3 adiera (azalp. entzikl., sinon., azalp., adib. perp.)
ETX 2001	EU	7.22	2	'hel(du)', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	9 adiera (azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	adiera 1 (azalp.entzikl., adib.-perp.	2 adiera (azalp. entzikl., adib.-perp. eta sint.)
SEH 2007	EU	7.52	1	'heldu, hel, heltzen'	bai	bai	ez	ez	SINT.	da (6), du (1), zaio (2), dio (1 adiera), sinon., adib.-perp.	-	-
HB 2010	EU	7.65	3	'heldu, hel, heltzen', 'heldu', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	6 adiera (sinon., adib.-perp. eta sint.)	adiera 1 (sinon., adib.-perp.)	adiera 1 (adib.-perp.)
EHA 2012	EU	7.66	3	'heldu, hel, heltzen', 'heldu', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	9 adiera (azalp. entzikl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	adiera 1 (sinon., adib.-perp.)	adiera 1 (azalp. entzikl., adib.-sint. eta perp.
ADO 2013	EU-ES	7.34	2	'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	bai	bai	ez	SEM	8 adiera (1tik 3ra adiera bakoitzak, itz. adib.-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	-
EEG 2013	EU-ES	7.60	2	'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	bai	bai	bai	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adip-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)

2.7 Taula: 'heldu' lema-ikurra hainbat hiztegitan

Aipatu dugun hiztegigintza-corpusaren egitasmoaz beste zenbait ohar gehitu nahi dugu hemen. Lehenik aipatu nahi dugu lehenengo hiztegi-eskuizkribuetatik 1981. urtera

arte argitaratu ziren hiztegi gehien-gehienen datuak OEH1988 lanean bildurik daudela,[87] euskara batuari egokitutako makroegitura batean. Horrela, *heldu* lema-ikurraren azpian, hau da, *heldu* sarreran, lema horri dagokion hainbat forma dialektal eta historiko bildurik daude (ikus 7.46 lagina), hots, OEH-ko egileek hiztegi historikoen sarrerak euskara batuko *super-lema* baten azpian kokatu dituzte, eta horixe da hiztegiginta-corpusaren oinarrizko antolaera.

Hortaz, hiztegigintza-corpusa osatzeko, 1981. urtera arteko datuak OEH-ko edukietatik abiatuz bil daitezke. Horretarako, OEH-ko sarreretatik hiztegi historikoetatik jasotako aipuak *parsing*-aren bitartez erauzi eta *xml* bezalako egitura batean jaso beharko lirateke. Bestalde, OEH-ko makroegitura hiztegigintza-corpusaren super-lemategitzat har daiteke. Hurrengo pauso batean, OEH-n agerpenik ez duten hainbat hiztegitako datuez aberastuko litzateke super-lema bakoitzari dagokion sarrera.

2.5 L2-Ikasleentzako hiztegigintza elebiduna

EuDeLex hiztegiaren egitura hizkuntza-ikasleen beharren araberakoa izatea nahi baitugu, erabiltzaile-talde horrentzako hiztegigintza elektroniko batean bereziki kontuan hartu beharrekoaz arituko gara atal honetan, deskribatutako funtzio komunikatiboari erantzun diezaioketen makro- eta mikroegituraren eremuko irizpideak proposatuz. Gure asmorako aintzat hartu beharreko bigarren erabiltzaile-talde bat alemanetik euskarara itzultzen duten itzultzaileak dira, eta talde horren premiei begira ere, zenbait gogoeta eskainiko ditugu.

2.5.1 DaF ikasleentzako hiztegigintza elebidunerako desiderata *edo irizpideak*

Erabiltzaileak hiztegi elektronikoetatik zer espero dezakeen, hots, hiztegi elektronikoek zer funtzio bete lezaketen hainbat hausnarketaren galdegaia izan da (ikus, besteak beste, Kemmer 2010; Tarp 2012). Hizkuntza-ikasleentzat diseinaturiko hiztegiek zer ezaugarri izan beharko luketen ere arestian egindako ikerketen gaia da (Fuertes Olivera 2010; Fuertes-Olivera & Bergenholtz 2011 bildumako ekarpenak). Gure arloari dagokionez, DaF ikasleentzako hiztegigintza elebidunari dagokionez, alegia, argitalpen berezitu bakarra dugu egun (Meliss 2013).

[87] OEH-ko erreferentzia atalean aipatzen den lanik berriena MUG1981 hiztegia da.

Aipatutako argitalpenetan aipatzen diren desiderata abiapuntu izanik, jarraian hiztegi elebidunak DaF ikasleen beharrei egokitzeko zenbait irizpide aurkeztuko ditugu. Horietako batzuk hiztegigintza elebidunari dagozkio oro har; beste batzuk, berriz, alemana ikasten dutenen beharrei, bereziki.

2.5.1.1 Makroegitura eta marko-egitura

Hiztegiaren makroegiturari eta marko-egiturari begira, ondorengo irizpideak aipatuko ditugu:

- Hiztegi elebidun batek hiztegiaren edukia eta erabilpenerako argibideak aurkezten dituen hitzaurrea eduki beharko luke, bi hizkuntzetan. Hiztegi elektronikoen erabiltzaile-interfazeek bi hizkuntzak meta-hizkuntza gisa hautatzeko aukera eman beharko lukete, hots, lema-ikurraz, horren sinonimoez eta itzulpen-ordainez gainerako edukiak bi hizkuntzetan ikusi ahal izateko aukera.
- Hitzen forma kanonikoak, hiztegietan ohikoa den legez sarrera-buru gisa agertzen diren lemak agertu ez ezik, lema horien forma flexionatuak bilatzeko aukera ere eman beharko lukete erabiltzaile-interfazeek, suposatu behar baitugu hizkuntza-ikasle batek ez duela jakingo forma flexionatu bati dagokion lema zein den. Erabiltzaileak forma ez-kanoniko bat bilaketa-eremuan sartzen badu, interfazeak forma horren analisi morfologikoa eta dagokion lemara bidaltzen duen lasterbidea eskaini ditzake.
- Hitz bakarreko lema-ikurrez gain, hitz anitzeko unitateak ere aurkitzeko aukera eman beharko litzateke erabiltzaile-interfazearen bitartez, hala nola hitz anitzeko unitate lexikoak (*lan egin*), lokuzioak eta esapideak.

2.5.1.2 Mikroegitura

Hiztegi-sarrera elebidunak lemaren adierak desanbiguatzeko eta adiera bakoitza itzulpen-ordain egokiekin lotzeko argibideak eman behar ditu, jakina. Hizkuntza-ikasleentzako hiztegiez ari bagara, hizkuntza arrotzaren lemari dagozkion morfologiaren, sintaxiaren eta pragmatikaren gainean bestelako hainbat argibide izatea egokia iruditzen zaigu. DaF ikasleentzako hiztegi batean, ondorengoak lirateke:

- Flexio-morfologiaren paradigma edota flexio-taula osoa, alemaneko aditzarentzat, izenarentzat eta adjektiboarentzat
- Alemanezko aditzentzat: aditz laguntzailearen hautapena
- Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzeari buruzko argibideak
- Alemanezko sinonimoak
- Maiztasun-informazioa
- Agerkideak, kolokazioak
- Pragmatika (erregistroa)
- Corpus elebidunetatik erauzitako itzulpen-adibideak

2.5.2 Hiztegiaren funtzio komunikatiboak eta hiztegien erabilpena

Hiztegi elebidunak erabiltzaile motei begira diseinatzen dira espresuki. Hiztegiaren hitzaurrean, askotan horri dagozkion oharrak aurkitzen dira, eta horrela ez bada, zein erabiltzaile motatarako balio duten kontuan izanik sailka daitezke, behintzat. ADO1984 hiztegiaren hitzaurrean, esaterako, erabiltzaileari euskarazko oinarrizko ezagutza izatea eskatzen zaio, eta ondoren dator horren azalpena:

> ”Para utilizar este diccionario vasco también es necesario tener un mínimo de conocimientos de la lengua y su estructura, así como cierta dosis de sentido común. Sin ello, incluso con el mejor de los diccionarios, los principiantes pueden componer frases tan asombrosas como *neska hori oso zerrenda da*.“ (ADO1984: XXIV)

Baieztapen hori zuzena den gorabehera (polisemia desanbiguatzeko argibide ugari eman daitezke hiztegi batean), hiztegi batean ageri diren argibideak erabiltzaile mota zehatz batzuentzat egokiak direla argi dago, beste batzuentzat, berriz, egokiak ez diren heinean. Kasu batzuetan, egileak badaki zehazki nori zuzentzen dion hiztegia:

> ”Este diccionario [...] está dirigido a un tipo de usuario muy concreto: el vascohablante que quiere traducir del castellano al euskera. [...] Está dirigido, en la práctica, a vascohablantes que dominan el castellano y que, debido a la falta de normalización de nuestro idioma o a otros motivos, encuentran dificultades para verter al euskera lo que expresan fluidamente en castellano.“ (ZEH2005: VII)

Tarp eta Bergenholtz autore bikoteak garatutako proposamenak eurek sortutako *funtzio komunikatibo* kontzeptutik abiatzen dira (Tarp 2008; Tarp 2005; Tarp & Bergenholtz 2005a; Tarp & Bergenholtz 2005b; Tarp 2007). Autore horien metalexikografiak helburu praktikoa du: hiztegigileari bere egitasmoaren diseinua

zehazten laguntzea. Tarp & Bergenholtz autoreek ondorengo galdera hauek egiten dituzte, hiztegiaren funtzioak zehazten laguntzeko (2005a: 15–16):

- Zein ama hizkuntzaz (L1) jabetu da erabiltzailea?
- Bere L1ean, zenbaterainoko hizkuntza-gaitasuna du erabiltzaileak, ahoz eta idatziz?
- Erabiltzaileak, zenbateraino menperatzen du hizkuntza arrotza (L2)?
- Zer nolako gaitasun entziklopedikoa eta kulturala du?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak haren ama-hizkuntzan?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak hizkuntza arrotzean?

Erabiltzaile bakoitzak berezko beharrak ditu. Hiztegi berri bat sortzekotan, balizko erabilerak aztertu eta ordenatzea komeni da. Erabiltzaile eta hiztegi moten konbinaketa guztiak ondorengo taulan islatzen dira, eta zer funtziotarako zer hiztegi mota den egokiena adierazi. Erabiltzaileen premiei erantzutea da hiztegigintzaren beharra, banan-banako hiztegi-proiektuen edota funtzio anitzak betetzeko gaitasuna duten hiztegien bidez. Tarpen sailkapena (1995: 44; 2008: 50) gure kasura egokiturik, 2.8 taulan adierazitako erabilerak aipa daitezke. Markatutako eremuek erabilera mota, egoera komunikatibo eta hiztegi motaren konbinazio egokia adierazten dute.

Hiztegiak eskainitako laguntzaz, erabiltzaileak testua ekoiztu edo hartu eta ulertu nahi du, haren ama-hizkuntzan (L1) zein bestelako hizkuntzetan, horiek ama-hizkuntza ez direnean (L2). Erabiltzaileak L2 horietan duen mailaren arabera, hizkuntza horren hiztegi elebakarrera joko du, edo, bestela, L1>L2 hiztegi elebidun batera batez ere. Bestalde, erabiltzaileak haren L1 hizkuntzan ekoizteko, behar dituen argibideetako batzuk L1 hiztegi elebakarrean eta haren L1etik abiatzen den hiztegi elebidunean aurkitzea esperoko du.

Bereizkuntza garrantzitsu bat, alemanera irakasten izan genuen esperientziarekin bat datorrena, L2 hizkuntzako ikasketetan, kasu honetan, alemanaren ikasketetan hasi berriak direnen eta eskarmentu gehiagoko ikasleen artekoa da. Ikasle hasi berriak ez dakite alemanerako hiztegi elebakarrak erabiltzen, ezta alemana ikasten dutenentzat eginak badira ere. Orain, geure esperientziaren araberako ondorengo xehetasuna erantsi nahi diogu Tarpek egindako sailkapenari: Irakasleak ikasleentzako hiztegi elebakarrak

erabiltzea ikasle guztiei, baina, bereziki, maila ertainekoei gomendatu gorabehera, ikasleak behar dituzten argibideak hiztegi elebidunetan aurkitzen saiatzen dira.

	Elebakarra EU	Elebiduna EU>DE	Elebakarra DE	Elebiduna DE>EU
Euskara L1 hiztuna				
Ekoizpena L1	X	X		
Ulermena L1	X	X		
Ekoizpena L2 (L2 ikaslea))		X		
Ekoizpena L2 (L2 trebea))		X	X	X
Ulermena L2			X	X
Itzulpena L1>L2		X		
Itzulpena L2>L1				X
Alemana L1 hiztuna				
Ekoizpena L1			X	X
Ulermena L1			X	X
Ekoizpena L2 (L2 ikaslea)				X
Ekoizpena L2 (L2 trebea)	X	X		X
Ulermena L2	X	X		
Itzulpena L1>L2				X
Itzulpena L2>L1		X		

2.8 Taula: Funtzioak eta hiztegiak EU-DE konbinazioan

Hiztegien erabilpenaren inguruko ikerketaren emaitza batzuek Domínguez autoreak (2015) eskaintzen du gai honi begira. Haren azterketari jarraiki, hiztegi elebidunak dira hizkuntza-ikasleen artean ezagunenak direnak. Hizkuntza ikasleek itzulpen-ordainak definitzeko ariketan maizago *Google Translate* bezalako sareko eskaintzetara jotzen dutelako ebidentzia jaso du autore honek, hots, itzulpen automatikorako algoritmo estatistikoetan oinarritutako zerbitzuetara, hiztegietara baino. Hemen, ikasleei eskura duten baliabideei buruzko argibideak ematea da irtenbide bakarra: Ikasleek jakin behar dute polisemia desanbiguatzea bezalako zailtasunetan laguntza eskaintzen dioten hiztegiak egon badaudela, itzulpen automatikorako tresnek baino emaitza zehatzagoak

ematen dizkieten hiztegiak eskuragarri dituztela. Alemana irakasten batu dugun esperientziaren arabera, 2.2 atalean ikusi dugun LEO hiztegia bezalakoak ezagutzen dituzte, lema baten adierak bereizteko argibideak emateko orduan ere ezer gutxi eskaintzen dutenak, itzulpen-ordainen zerrenda hutsa baino ez baitute ematen. Horrelako hiztegien eta itzulpen automatikorako tresnen arteko aldea ez da handia, eta ikasleak ez dira ezberdintasunaz ohartzen. Gainera, *Google Translate* erabili nahiz LEO hiztegian edozein ordain (normalean, zerrendaren buruan datorkiena) hautatu izanagatik, akats berdinak errepikatzen dira alemanezko lema-adierei begira. Hortaz, Marello (2014) autorearekin bat gatoz, hiztegien erabilerak hizkuntza-irakaskuntzan berezko tokia merezi duela ondorioztatzen badugu.

Erabiltzaileak haren hiztegiari eskatzen dizkion argibideak ondorengoak izan daitezke: ortografia, irregulartasuna, argumentu-egituraren gauzatzea edo balentzia, kolokazioak, agerkideak, esapideak, jakintza-arloari buruzko azalpenak edo azalpen entziklopediko motzak, sinonimoak, antonimoak, hiperonimoak eta hiponimoak, eta, *last but not least*, itzulpen-ordainak. Ikasleek zer argibide-mota zer maiztasunekin hiztegian bilatzen duten aztertzen du Domínguezek (*op. cit.*), eta haren arabera, itzulpen-ordainak dira maizen bilatzen dituztenak, baina bestelako argibideetara alde txikia dago.

Itzultzaileen beharrei begira, itzulpengintzarako hiztegia nola definitzeko proposamena egiten du Tarpek:

> ”Un diccionario de traducción es una herramienta cuya función es cubrir las necesidades de información que tengan los traductores en relación con el proceso de traducción. [...] Para trasladar la definición provisional de diccionario de traducción a un producto lexicográfico concreto hace falta determinar cuáles son las respectivas necesidades de información, lo que solamente puede hacerse sobre la base de un análisis lexicográfico tanto del proceso de traducción como de las características de los traductores.“ (Tarp 2007: 231h)

Tarpek itzulpengintza-hiztegia sortzean aintzat hartzeko proposatzen dituen irizpideetan oinarrituta (2007: 236hh), ondorengo zerrendan ematen ditugu gure kasuan ere aintzakotzat hartzekoak izango diren irizpide batzuk:

- Hiztegiaren metahizkuntza eta hiztegian eman behar diren azalpen fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak erabiltzaileen L1aren araberakoak izango dira.

- Itzulpengintzan eskarmentua izatera iritsi baino lehen, itzultzaileak eduki lexikografiko hutsez gainerako argibideak behar izaten ditu, hiztegia erabiltzeko argibideak kasu.
- Itzulpengintzan jarduten duten askok itzuli behar duten L2 hizkuntzan ulermen arazoak izaten dituzte, L2 horren ezagutza ertaina baita. Hortaz, L2 buruzko argibide gehiago behar dituzte. Horrez gain, itzultzaile espezializatu gisa (jakintza-arlo zehatz batean) lan egiten duten askok ondo menperatzen dute euren jakintza-arloaren terminologia L1 zein L2 hizkuntzan, baina L2ri buruzko argibide *orokorrak* behar dituzte. Itzultzaile espezializatu batzuek jakintza-arlo jakin batean lan egin, eta arlo horretan L1ean zein L2an ezagutza-maila handi batera heltzen diren bitartean, beste batzuek jakintza-arloz aldatzen dira, arlo zehatz batean sakondu gabe, eta eskakizun gehiago izango dituzte hiztegi espezializatuari dagokionez.
- Hainbat jakintza-arlok, hala nola kimikak, antzeko terminologia dute mundu guztian, maileguetan oinarritutakoa. Beste zenbait, aldiz, herrialdez herrialde aldatzen dira: zuzenbidean edo nekazaritzan erabiltzen den hiztegian, adibidez, tokian tokiko berezitasunak aurkitzen ditugu. Horregatik, jakintza-arlo batzuetan, itzultzailearen argibide-premia desberdina izan daiteke beste batzuen aldean. Hiztegia jakintza-arlo batean espezializatuta baldin badago, arloa haren tokiko testuinguruan azaltzen duten eranskinak gehitu ohi dira, zuzenbide-hiztegietan, esaterako.

2.6 Ondorioak

Atal honetako ondorio gisa, eta hemen eskaini dugunetik abia litezkeen lanetarako proposamenak laburbiltzeko, hiru puntu aipatu nahi dugu jarraian.

Lehenik, euskara eta alemanarekiko hiztegi elebidunak izan ditugu aztergai atal honetan. Alemanarekiko eskaintza elektronikoak ondorengo helburuarekin ikusi ditugu batez ere: Egun gehien erabiltzen diren sareko hiztegiak funtzio komunikatibo zehatz bati erantzuten dion eskaintza egoki batetik urrun daude. Gure kasurako, hots, alemana ikasten dutenentzako aleman-euskarazko hiztegi elebidun baterako aintzat hartzeko

irizpide sorta garatu dugu, mota horretako hiztegi-erabiltzaileak hiztegi elebidun batera jotzeko orduan duen beharrak aztertuz.

Bigarrenik, *baso* eta *heldu* lema-ikurrak adibide hartu ditugu euskarazko hainbat hiztegietan aurkitutako hiztegi-sarrerak elkarren ondoan jarri eta azaleko konparaketa bat egiteko, makroegitura eta mikroegiturako alderdi batzuk aintzat harturik, alegia, homografiaren, homonimiaren eta polisemiaren islapen lexikografikoa. Lema-ikur berei dagozkien edukiak hainbat hiztegitik ekarri eta elkarren ondoko erakusketa antolatzea ekimen berria da, guk dakigunez, euskararako. Aldi berean, erakusketa horrek euskararen corpus lexikografikoa (edo hiztegigintza-corpusa) izan litekeenaren aurrerapen bat izan nahi du. Horrelako corpusa sortzeko metodoaren inguruko proposamena egin dugu.

Hirugarrenik, hiztegiaren erabilera izan dugu hizpide. Ikerketa-arlo horretan euskarazko eremuan, oraindik, ez dugu lan handirik, ikerketan jarduteko arrazoiak izan arren, atal honetan zenbait susmoen gainean egin ditugun oharretatik ondoriozta dezakegun bezala. Susmo horien artean, zubi-hizkuntzetako hiztegiak erabiltzea aipa daiteke, baita existitzen diren eskaintza lexikografikoen ezagutza-maila ere, eta eskaintza horietatik egokia izan daitekeena hautatu eta erabiltzeko ikasleen gaitasuna. Horren inguruan, azterketa sistematikoak komenigarriak izango lirateke. *EuDeLex* egitasmoaz gogoan dugun erabiltzaile motari begira, ondorengoak izan daitezkeen ikerketaren bitartez argitzeko galderak, eta horrelako ikerketa EHUko Letren Fakultatean egin liteke, esaterako, ikastetxe hartan euskara (eta gaztelania) L1 duten zein gaztelania L1 bakar gisa duten ikasleak aurki baitaitezke, ingelesa, alemana eta beste hainbat hizkuntza ikasten ari direnak:

(1) Ikasten ari diren L2 hizkuntzan, zer maila dute ikasleek?
(2) Zenbat (eta zein) L1/L2 hizkuntzatan dagoeneko eskuratu dituzte gaitasunak?
(3) Zein hiztegi elebidun eskuragarriak dituzte L1-L2 konbinazioan?
(4) (3) puntuko hiztegietatik, zeintzuk ezagutzen dituzte?
(5) Zeintzuk dira gaztelania L1 duten ikasleek erabiltzen dituzten hiztegi eta bestelako baliabideak?
(6) Zeintzuk dira euskara L1 duten ikasleek erabiltzen dituzten hiztegi eta bestelako baliabideak?

(7) Euskara L1 duten ikasleek zubi-hizkuntzako hiztegia erabiltzen badute: Zer da arrazoiak?
   (a) Ohitura
   (b) Hizkuntzaren didaktika zubi-hizkuntzan oinarritua izatea
   (c) Euskara eta dagokion hizkuntza lotzen dituen hiztegirik ez dago edo ez dute ezagutzen
   (d) Euskara eta dagokion hizkuntza lotzen dituen hiztegiak ez dira zubi-hizkuntzakoaren mailara iristen, makroegitura zein mikroegiturari begira

Galdera bakoitzerako bildutako datuen korrelazioa ere interesgarria izango litzateke, adibidez, (3)-tik (7)-ko galderen bariazioa (1) eta (2) ataletako neurketaren arabera aldetzen ote duten.

Hiztegiaren erabilaren gaineko ikerketak argitzeko lagun lezakeena, jakina, beste hainbat arloetarako hedadura du; hala nola, hiztegi elebidunen mikroegituraren inguruko galdeketetara, hau da, adibidez, ikasleek zer argibide mota bilatzen duten, argibideak nola aurkeztea nahiago duten eta zein aurkezpen mota hoberen laguntzen duen emaitza zuzenera heltzen, eta abar. Maila teoriko zein metodikoan, hiztegien erabileraren ikerketak baliabide askotxo bildu ditu egun arte (Nesi 2002; Nesi 2013; Müller-Spitzer 2014).

3 *EuDeLex* hiztegiaren egitura

3.1 Sarrera

EuDeLex izenpean, alemana-euskarazko hiztegi elebidun elektronikoa garatzea da gure asmoa. Hiztegia alemana ikasten duten euskaldunei zuzentzen diegu batez ere. Izan ere, alde batetik, balizko erabiltzaileen artean ustez talde handiena osatzen dute, eta bestetik, egun arte, baliabide egokirik eskuragarri ez dutenez, zubi-hizkuntza batera jotzera behartuta daude, hau da, alemanari erdararen baten bitartez heltzea.

2.5 atalean bigarren hizkuntza bat ikasten ari direnei zuzendutako hiztegigintzaz jardun dugu, baita alemanari bereziki dagozkion irizpide batzuen gainean ere. Jarraian, *EuDeLex* hiztegiarentzat proposatzen ditugun makroegitura (3.2 atala) eta mikroegitura (3.3) aurkeztuko ditugu, hiztegigintza elebidunaren gaineko eztabaida elikatzeko asmoz. Alemana-euskara hizkuntza bikotearen eta guk ezarritako funtzio komunikatiboen araberako gure hiztegi-proposamenaren egokitasuna dugu galdegaia; baina, horrez aparte, proposamenok beste hizkuntza bikote batzuetan ere aplikatzeko aukerarik dagoen aztertzea ere interesatzen zaigu. Azken galdera horri hurbiltzeko, beste bikote horietan lan egin nahi dutenekin hitz egiteko oinarri bat eskaini nahi dugu tesi honen bitartez.

2013ko apiriletik, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio bat kontsulta daiteke sarean.[88] Sareko erabiltzaile-interfazearen egitura 3.5 atalean deskribatuko dugu. Eranskinetako 7.4.2 atalean, berriz, egun arte *EuDeLex* hiztegian eskuz landuta ditugun edukiak aurkezten ditugu, 3.2.1 atalean zehazten dugun alemanezko lemategiaren % 10 ingururi dagozkionak, alegia. Izan ere, alemana-euskara ataleko makro- eta mikroegitura proposatu ondoren, alemanezko lemategiaren % 10 hori eskuz lantzeari ekin genion, 4.1 atalean aurkeztuko ditugun metodoen ebaluazioan *gold standard* hiztegi gisa erabili ahal izateko datu sorta eskura izateko. Egitasmo hau hutsetik abiatzen den hiztegia denez, gure helburu garrantzitsuenetako bat eskuzko editatze-lanak murriztea da. Horregatik, neurtu nahi izan dugu zer punturaino hel gaitezkeen hiztegi elebiduneko edukiak metodo konputazionalen bitartez osatzen.

[88] http://www.ehu.eus/eudelex

3. eta 4. ataletan emango duguna, beraz, hiztegigintza lan-erreportaia gisa ulertzen dugu, alemanezko literaturan *lexikographische Werkstattberichte* direlako ekarpenetan egin ohi den legez. Eztabaidarako balio izan dezala.

3.2 Makroegitura: Maiztasunean oinarritutako lemategia

Hiztegigintzak gaur egun corpusetara jotzen du hiztegiko sarrera berrien bila; baina, nola erabaki termino batek hiztegian agertzeko nahikoa garrantzia duen? Hizkuntzaren Analisiaren eta Prozesamenduaren (HAP) alorrean garatutako teknikei esker, sarrera izateko hautagaien informazio estatistikoa biltzeko gai gara. Informazio horrek hautagai baten erabileraren gaineko informazioa eskaintzen digu, eta hautagai hori hiztegian sartzeko ebidentziak azaleratzen lagundu. Ebidentzia horien artean erabiliena hitzen erabileraren maiztasuna da.

Maiztasuna bi zentzutan da garrantzitsua hiztegigintzan:

(1) lemaren erabilera-maiztasuna, corpus-baliabideen bitartez neur daitekeena, eta lema horren hiztegi-sarreraren ikustaldi kopurua (*look-up frequency*) erlazionatuta daude neurri handi batean (De Schryver et al. 2010; Wolfer et al. 2014);

(2) maiztasun-datuak hiztegi-sarreran bertan erabiltzaileari eman ahal zaizkio. Besteak beste, hizkuntza-ikaslearen beharrei begira, aspalditik oso zentzuduntzat jotzen da maiztasunari buruzko argibideak ematea hiztegian; ingelesa ikasten duenak, esaterako, 1990eko hamarkadatik aurrera maiztasun-datuak aurkitzen ditu ikasleentzako hiztegietan (Kilgarriff 1997).

Atal honetan aurkezten dugun ikerketan, alemanezko eta euskarazko maiztasun-lemategi bana garatzea izan da gure asmoa, alemanez existitzen diren *DeReWo* lema maiztasun-zerrendak abiapuntu eta eredu harturik.[89] Azalduko dugunez, *DeReWo-40.000* (IDS 2009) maiztasun-zerrenda izango da *EuDeLex* hiztegiaren alemanezko lemategia eraikitzeko lehengaia. *EuDeLex* hiztegian erabiltzeko euskarazko maiztasun-lemategia, aldiz, geuk garatu dugu, *DeReWo* zerrendaren egitura eredu izanik.

[89] Euskarazko maiztasun lemategiaren inguruko ikerketa hau Iñaki San Vicenterekin batera burutu dut; 3.2 atal hau Lindemann & San Vicente (2015a) argitalpenean lehendabizi aurkeztu genuenaren garapena da.

EuDeLex hiztegiaren lehen edizio baten abiapuntu izango den oinarrizko lemategia garatzeaz aparte, ondorengo asmo orokorragoari jarraitu diogu: lemategi batean sartzeko hautagaiak aukeratzeko irizpideak aztertu eta lantzea, metodologia bat proposatuz. Horretarako, corpusetatik erauzitako lemen maiztasun-zerrendak baliatuko ditugu, eta horietatik erauzitako ebidentzien egokitasuna aztertuko dugu. Horrez gain, eskura izan ditugu euskarazko zenbait hiztegi eta baliabide lexikalen lemategiak, eta corpusetatik lortutako lemategiak horiekin ere alderatuko ditugu.

Halaber, garrantzitsua da aipatzea gure eszenatokia ez dela dagoeneko existitzen den hiztegi bat sarrera berriekin aberastea, hutsetik landu beharreko hiztegi bat osatzea baizik, euskara ikasten lagunduko duen oinarrizko hiztegi bat, hain zuzen ere.

Jarraian, atal honen antolaketa labur azalduko dugu. Hasteko, hurrengo atalak euskarazko nahiz alemanezko maiztasun-lemategien gaineko lanen deskribapen laburra aurkezten du. 3.2.2 atalean lan honetan erabili diren baliabideak eta metodologia aurkezten dira, eta 3.2.3 emaitzen atalak burututako esperimentuak eta emaitza gisa lortutako lemategiak aurkezten ditu. Amaitzeko, 3.2.4 atalak egindako lanaren gaineko hausnarketa eta ondorioak nabarmentzen ditu.

3.2.1 Alemanezko maiztasun-lemategia

Mannheim-go *Institut für Deutsche Sprache* erakundeak *DeReKo* corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrendak argitaratzen ditu *DeReWo* izenburupean, hiztegigintzari lehengaia eskaintzeko asmoz, batik bat. *DeReKo* corpusek (ikus Kupietz et al. 2010) 1980tik aurrerako literaturaren, zientziaren eta kazetaritzaren arloetako testuak biltzen dituzte, besteak beste. 2014. urtean, 24 bilioi testu-hitzetara heldu ziren DeReKo corpusak.

Corpusetatik erauzitako maiztasun-datu gordinek hiztegigintzan lema-hautesle bilduma gisa balio izateko, hainbat egokitzapen beharrezkoak dira, automatikoak nahiz erdi-automatikoak eta eskuzkoak, metodo automatikoen bitartez sortutako zerrendetako sarrera guztiak ez baitira egokiak. Corpusetan agertzen diren formei *lema* edo *lem-pos* (lema, kategoria gramatikala) bikote bana esleitu ahal izateko, hau da, formen maiztasun-datuetatik lemen maiztasun-datuetara heldu ahal izateko, corpusa lematizatu eta etiketatze morfosintaktikoarekin osatu behar da, etiketatatzaile linguistiko batez

baliaturik. Bestetik, sarrera izateko hautagai bat lantzeko orduan, gutxieneko maiztasun bat eskatu ohi zaio, lexikografo batek hitz baten esanahia zehazteko beharko lukeen agerpen kopuru minimoa, hain zuzen ere (Sinclair 2005). Kopuru hori unigramentzat 20 agerpenetan finkatzen bada ere (Sinclair, *op. cit.*), hainbat faktoreren eraginpean dago, hala nola lema-ikur horri dagozkion homografoen kategoria gramatikalak eta adierak.

DeReWo-ren kasuan (IDS 2009), metodo orokor hau erabiltzen da datuak balioztatzeko: (i) lehenagotik existitzen diren hiztegien lemategiekiko ebakidurak egokitzat hartzea, eta (ii), gainontzekoak, hau da, hiztegi lemategietan agertzen ez direnak, metodo erdi-automatikoen bitartez (taldeka) eta eskuz (banan-banan) aztertu eta ontzat eman ala baztertzea.

DeReWo zerrendako sarrerak alemanezko oinarrizko hiztegi batekin konparatu ditugu, *Zertifikat Deutsch als Fremdsprache*[90] agiria lortzeko azterketa ofizialetan erabiltzen denarekin, alegia, ondorengo emaitzarekin: oinarrizko hiztegi horren sarrera guztiak[91] *DeReWo-40.000* zerrendan agertzen dira. Hiztegi-lemategi gehiago eskuragarri izanez gero, horrelako konparaketekin jarrai daiteke, oinarrizko hiztegi-lemategia aberasteko. Horrela, euskararen kasuan ere egitea proposatzen dugu (ikus 3.2.3.3.1 atala).

DeReWo-40.000 maiztasun-zerrenda lematizatua (IDS 2009) *EuDeLex* hiztegiaren alemanezko lemategia zehazteko lehengaia izan da. Horren lehenengo % 10a (A hizkia) eskuz editatu ondoren, zerrendako lemen % 95a bere horretan aurkitu dugu hiztegiaren lemategian, eta eskuz moldatutakoek eta gehitutakoek gainontzeko % 5a baino ez dute osatzen. Zenbaki horiek adierazten dute zerrenda hori zenbateraino den egokia hiztegi baten sarrera-multzoa zehazteko lanean, ia inolako eskulanik ez baitu behar. 3.1 taulan *DeReWo* zerrendako % 5 horren banaketaren berri ematen dugu.

---

[90] Hizkuntzetarako Europako Erreferentzia Esparru Bateratuaren arabera, alemanezko B1 mailari dagokio.

[91] Erabilitako *Zertifikat Deutsch als Fremdsprache* hitz-zerrendak 3.448 sarrera ditu. B1 mailari dagokion zenbait hitz-zerrenda eskuragarri daude sarean eta paperezko hainbat argitalpenetan, guk horietan osatuena erabili dugu: http://goo.gl/2aAQU7.

	Kopurua	Adibideak
Baztertuak		
• DGW erreferentzia-hiztegian ez aurkituta	-101	*Abstimmungskampf, Arbeitsamtsbezirk*
• izen bereziak	-24	*AOK, Alster*
• beste batzuk ("zarata")	-7	*achteinhalb, Anwachs, Ärmste*
Formaz egokituak	37	*Abbrucharbeit* > *Abbrucharbeiten*
Gehitutakoak		
• homonimoak	11	*Ausdruck*
• infinitiboak[92]	37	*Aberkennung, aberkannt* > *aberkennen*
• giza generoa[93]	150	*Abiturient*>*Abiturientin*
• bigarren iturrietakoak	93	*Baskenland*
Guztira	159	159/3453=4,6%

3.1 Taula: *DeReWo* zerrendaren egokitzapena zenbakietan (A hizkia)

Esan bezala eskuz landu ondoren, *DeReWo-40.000* lemategia (A hizkia) eta *EuDeLex* lemategia (A hizkia) konparatu ditugu. Lema-ikur bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoak zenbatu ditugu, hau da, zein kategoria gramatikaleko entitate gisa jaso dugun lema-ikurra. A hizkirako, eskuzko landaketak emandako entitateak ditugu (*EuDeLex*). *DeReWo* lemategiko sarrerentzat, bi metodoz zehaztu ditugu entitate sintaktikoen kategoriak: (1) lema-zerrenda *RFTagger* tresnaz (Schmid & Laws 2008) etiketatuz, eta (2) lema-zerrendaren eta alemanezko *Wiktionary* hiztegiaren intersekzioarentzat, *Wiktionary* hiztegian ageri diren kategoria-markak erauziz.

3.2 taulako zenbakiek erakusten dutenez, A hizkian aditz gehiago dago beste hizkietan baino. Gure ustez, A hizkiz hasten diren hiru preposizioez sortutako preposizioa+aditza konbinazioek azal dezakete datu hori (*abfahren*, *ankommen*, *auffallen* bezalakoak). Aditz-partizipioak zenbatzean ageri diren ezberdintasunak (*EuDeLex* A eta *DeReWo-RFTagger* A), berriz, honela azaltzen ditugu: *EuDeLex*

[92] Kasu hauetan, aditz-partizipioa edo aditz-izena aurkitu dugu *DeReWo* zerrendan; dagokion aditz-infinitiboa, aldiz, ez. Infinitibozko forma lemategiari gehitu diogu.

[93] Kasu hauetan, gizonezkoari ala emakumezkoari dagokion forma bakarrik ageri da zerrendan. Beste generoari dagokiona gehitu dugu.

hiztegian, partizipio morfologikoak diren adjektiboek partizipio eta adjektibo marka biak dituzte (lehenengoa aditzaren infinitibora bidaltzen duen erreferentziarekin batera azaltzen da). Halaber, *EuDeLex* hiztegian adberbio gehiago zenbatzen ditugu, adjektiboarentzat eta adberbio gisa erabilitako adjektiboarentzat entitate bana etiketatu dugu-eta, hala dagokionean (ikus 3.3.5 atala).

	***EuDeLex* DE Letter A**		***DeReWo* A RFTagger**		***DeReWo* A-Z RFTagger**		***DeReWo* ∩ de.wiktionary**	
Lemak guztira	*3,614*		*3,453*		*40,000*		*22,404*	
Izenak	1.963	% 54,32	1.813	% 52,51	25.529	% 63,82	14.017	% 62,56
Aditz infinitiboak	924	% 25,57	878	% 25,43	5.813	% 14,53	3.203	% 14,30
Aditz partizipioak	268	% 7,42	175	% 5,07	819	% 2,05	1.003	% 4,48
Adjektiboak	413	% 11,43	411	% 11,90	5.243	% 13,11	3.418	% 15,26
Adberbioak	150	% 4,15	60	% 1,74	579	% 1,45	585	% 2,61
Besteak	0	% 0,00	116	% 3,36	2.017	% 5,04	461	% 2,06
Entitateak guztira	3.718	% 102,88	3.453	% 100,00	40.000	% 100,00	22.687	% 101,26

3.2 Taula: Entitate sintaktikoen kategoriak: Banaketa alemanezko lemategian

Bestetik, *EuDeLex* hiztegiko entitateen kategoriak eskuz esleitutakoak direnez, 3.2 taulako datuek *RFTagger* tresnaren fidagarritasunari buruzko ebidentzia ematen dute.

3.2.2 Euskarazko maiztasun lemategia: proposamen berria

EuDeLex hiztegiaren euskara-alemana norabidearen abiapuntu izango den lemategia eraikitzeko proposamena aurkezten dugu atal honetan, lema-ikurren erabilera-maiztasunetan oinarrituta. Helburu hori lortzeko bidean, lemategia osatzeko metodologia landu dugu *DeReWo* eredutzat hartuz, eta beste maiztasun-lemategi eta hiztegi-lemategi batzuekin alderatu, lortutako emaitzen egokitasuna aztertzeko.

3.2.2.1 Aurrekariak

Hiru maiztasun-hiztegi ditugu egun arte, euskarazko hitzen erabilera-maiztasunaren gaineko honako hiru argitalpen hauek, hain zuzen ere:

1. Sarasola, Ibon (1982). *Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua*. Donostia: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala (SMH1982). Kazetaritzaren eta literaturaren arloetan 1977. urtean argitaratu ziren testuetatik 800.000 bat testu-hitz dituen corpusa eskuz hautatu, egokitu eta

formatu digitalean jarri ondoren, 90.379 forma ezberdinez osatutako zerrendaren lematizatze eta POS-etiketatze lanak ere eskuz egin zituzten. Orduko Euskaltzaindiaren 2.000 lemako zerrenda ofizialaz kanpoko lemak maizenik agertzen zen aldaeraren arabera lematizatu zituzten. Corpus osoko 19 agerraldi behe-mugatzat harturik, 3.000 bat lementzat maiztasun-datuak kalkulatu zituzten ordenagailuz, corpus osoari zein testu motaren arabera sailkatutako hamar azpi-corpusi dagokionez. Ikerketa honetarako, 19 aldiz gutxienez agertzen diren 2.945 lemako zerrenda erabili dugu.[94]

2. Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A. (1987). *Euskararen oinarrizko hiztegia: maiztasun eta prestasun azterketa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia (EM1987). Ikerketa horretarako, 228.680 testu-hitzeko ahozko euskararen corpusa sortu zuten, lagunarteko elkarrizketen eta irratsaioen 130 ahots-grabaziotatik abiaturik. Lexema beraren aldaera dialektalen bateratzeak eta lematizazioak eskuz egin zituzten. Maiztasun-zerrendak 3.154 sarrera ditu, lexema guztien agerpena gutxienez bi lekukoren adierazpenetan frogaturik. Maiztasuna eta euskalkia erlazionatzeko asmoz, bizkaieraren eta gipuzkeraren eremuak bereizi egin zituzten, agerpenak eremuka sailkatuz. Bestalde, 12 domeinutako hiztegi espezializatuak ere ematen dira, lekukotasunen agerpenen informazioa barne. Hiztegi horiek ez daude oinarrizko hiztegi orokorrean barneratuta; baina hiztegi orokorraren estalduraren datu zehatzik ez da ematen, ez baita multzoen alderaketa sistematikorik egiten. Ikerketa honetarako, datu horiek ez ditugu kontuan hartu, formatu digitalean ez baitira eskuragarriak.
3. UZEI (2004). *Maiztasun Hiztegia*. Donostia: UZEI (UZEI2004). 5 milioi hitz inguru dituen XX. mendeko euskararen corpus estatistikoan (Urkia 2002) oinarritutako hiztegia da. Maiztasun-datuak kalkulatzeko hitz multzoak 3.704.135 testu-hitz ditu, izen propioak, aditz laguntzaileak eta atzizkiak, besteak beste, kendu ostean. 97.931 sarrera ditu maiztasun-zerrendak. Sarrera bakoitzak bi informazio eskaintzen ditu: lema eta aldaera. Lemak (hiztegi-sarrerak) euskara batukoak dira. Lema bakoitzaren azpian, horren formen erabilera ikusteko aukera ematen du, euskalkiaren eta generoaren edo testu

[94] SMH1982 argitalpeneko datuak EHU-ko Euskara Institutuan prestatu dizkigute formatu digitalean.

motaren arabera. Gainera, lau garai bereizi dituzte: 1900-1939, 1940-1968, 1969-1990 eta 1991-1999. Banaketa hori baliatuta, garai, euskalki edo genero zehatz bateko datuak eskura daitezke. Datuotatik abiatuz, kopuru absolutuak eta erlatiboak eskaintzen ditu hiztegiak. Lan honetarako, euskalki, genero eta denboraren arabera sailkatutako datuak batu ditugu euskara batuko lemaren azpian.

3.2.2.2 Euskarazko corpusetatik erauzitako maiztasun-zerrendak

Gure ikerketarako, egun euskarazko corpus handienak diren ondorengo corpusetatik erauzitako datuak eskuragarriak izan ditugu:

1. *Egungo Testuen Corpusa* (ETC) (Sarasola et al. 2013). 2013ko argitaraldian, corpus horrek 204,9 milioi testu-hitz izan zituen. Euskal kazetaritzaren, literaturaren, zientziaren eta telebistaren arloetan eskuz hautatutako iturriek eta euskal *Wikipedia*-ren edukiek osatzen dute. Lan honetarako, ETCtik erauzitako maiztasun-zerrenda erabili dugu, corpus horretan 10 agerpen edo gehiago dituen lemek osatutakoa.[95]
2. *Elhuyar Web-corpusa* (Elh124) (Leturia 2012). 2012an osatua, 124.625.420 testu-hitz ditu. Interneten dauden mota eta arlo guztietako testuak biltzen ditu. Corpusa biltzeko, metodologia guztiz automatikoa erabili da. Hasierako termino multzo batetik abiatuta, termino horien konbinazioez osatutako kontsultak bidaltzen dira interneteko bilatzaileetara. Kontsulta horiek emandako emaitzen dokumentuak biltzen dira.
3. *Elhuyar Web-corpusa* (Elh200) (Leturia 2014). Igor Leturiak haren tesian automatikoki bildutako corpusa. 200 milioi testu-hitz ditu. Corpusa *crawling* metodologia erabiliz osatu da: hasierako web-dokumentu batzuetatik abiatzen da, dokumentu horietan dauden estekei jarraitzeko. Topatutako esteka berri guztiak gorde egiten dira, horiek ere prozesatuak izan daitezen.[96]

ETC corpusa modu kontrolatuan eraiki da; esan dezakegu euskara batuaren ereduzko erabilera islatzen duten testuez osatuta dagoela, iturri zehatzak baliatuz. Elh124 eta

[95] ETC maiztasun-zerrenda EHU-ko Euskara Institutuan prestatu eta ikerketarako eskuragarri jarri digute.

[96] Elhuyar Web-corpusetatik erauzitako zerrenden prestaketa I. San Vicenteren ardura izan da.

Elh200 corpusak, aldiz, modu "oportunista" batean bildu dira, genero edo idazkera kontrolatu gabe, eta, ondorioz, ereduzko estandarretik kanpo dauden testuak ere onartu dira. Hala ere, Leturiak (2012) corpus horiek lexikografiaren alorrean duten egokitasuna neurtzen du, XX. mendeko corpusarekin (Euskaltzaindia 2002) eta Lexikoaren Behatokiko corpusekin (Euskaltzaindia 2009) alderatuz. Haren esperimentuek erakusten dute web-corpus horiek ereduzko corpusetan agertzen ez diren lexema berri asko dituztela, eta, ondorioz, egokiak direla hiztegigintza lanetan erabiltzeko.

Corpusetatik erauzitako maiztasun-zerrenda horiez gain, esan bezala, beste bi baliabide izan ditugu eskura formatu digitalean: batetik, SMH1982, euskaraz sortutako lehen maiztasun-hiztegia, eta, bestetik, UZEI2004.

3.2.2.3 Maiztasun-lemategien prozesamendua

Maiztasun-lemategi bat osatzeko corpus batetik abiatuz gero, testu-formaz osatutako lehengai gordin hori prozesatu egin behar da, bertatik lemak eta lema horiei dagozkien maiztasun-datuak erauzi ahal izateko, 2. atalean azaldu dugun moduan. Horretarako, lehen pausoa etiketatze linguistikoa burutzea da.

ETC corpusaren kasuan, lema-maiztasun zerrenda bat izan dugu eskuragarri, lemari dagokion maiztasun-informazioarekin. Elh124 eta Elh200 corpusen kasuan, etiketatze linguistikoa guk burutu dugu *Eustagger* (Aduriz et al. 1996) etiketatzaile linguistikoa erabiliz. Corpus horietatik eratorritako maiztasun-lemategiek lemari eta kategoria gramatikal nagusiari (*izena, aditza,...*) eta azpikategoriari buruzko informazioa dute (*izen arrunta, izen berezia,...*), maiztasunak 3 fintasun-maila horiekin eskuragarri ditugularik.

Bestalde, web-corpus handietatik eratorritako lema-maiztasun zerrendak ezin dira bere horretan onartu, "zaratatsuak" baitira, hots, lema-hautagai okerrak dituzte tartean. Horien atzean zenbait arazo nabarmentzen dira, esaterako: beste hizkuntzetako hitzak, euskarazko lema homografoa dutenak (adib. *el*, OEH hiztegian agertzen dena, ik. 3.2.3.3.1 atala) nahiz euskarazko homograforik ez dutenak (adib. *con*). Etiketatze linguistiko automatikoaren akatsak ere baditugu horien artean, hala nola lematizazio desegokiak (adib. *ona -on-*) eta kategoria gramatikal okerren esleipena (adib. *basiliko*, *ADJ -IZE-).

Arazo horiei aurre egiteko, zenbait teknika aztertu ditugu:

a) EusTagger tresnak corpusean zehar etiketa gramatikal ezberdin asko erabili baditu lema bat etiketatzeko, lema baztertzea (adib. *ona*);
b) Lema bat baztertzea corpusean oso maiztasun altua badu, baina OEH hiztegian adibiderik ez (adib. *de*) OEHko sarrerek daramaten adibide kopurua erabileraren adierazgarri gisa erabili izan baita (Sarasola et al. 2008);
c) Aurreko puntuari jarraiki, lema bat baztertzea bi corpusen arteko *rfreq* (ikus (1) ekuazioa) balioen arteko aldea oso handia denean.

Lemategiak alderatzeko orduan, izandako beste arazoetako bat da erabilgarri ditugun maiztasun-lemategiak ez direla zuzenean konparagarriak elkarren artean. Batetik, iturburuko corpusen tamainak oso ezberdinak dira, eta, bestetik, lemategi bakoitzak ematen duen maiztasun-informazioak fintasun-maila ezberdinak ditu, lehen azaldu bezala. Konparaketak gauzatu ahal izateko, lemategi guztien "estandarizazioa" burutu dugu. Lemategien mugak kontuan izanik, estandarizazio horretan hurrengo neurriak hartu ditugu:

a) Lemategiak hitz bakarreko unitate lexikoetara (unigramak) mugatu ditugu;
b) Lemaren maiztasuna hartu dugu oinarritzat, homografoak eta kategoria gramatikalen zein aldaeren araberako maiztasunak lema beraren azpian batu ditugularik;
c) Maiztasun absolutua ez da corpusen artean konparagarria. Izan ere, ez du esanahi bera lema batek 30 agerpen izatea 2 milioi testu-hitzeko corpus batean edo 20 milioi tokeneko batean. Maiztasunak konparatu ahal izateko, lemaren corpuseko agerpen-ehunekoa erabili dugu. Ehuneko hori maiztasun erlatiboan oinarrituta dago, eta (1) formularen bidez kalkulatu dugu:

(1) $$rfreq_i = \frac{100 * f_i}{N}$$

non f_i *i* lemaren maiztasun absolutua den corpusean, eta N corpusaren testu-hitz kopurua.

3.2.2.4 Hiztegi-lemategiak

Erreferentzia gisa erabilitako maiztasun-lemategien (SMH1982, UZEI2004) oinarrian zeuden corpusak tamaina oso ezberdinekoak ziren, erabili ditugun corpus-baliabideekin alderatuta. Azterketa sakonagoa osatzeko helburuarekin, maiztasun-zerrenda lematizatuak eskuz landutako baliabiderik garrantzitsuenetako batzuekin ere alderatuko ditugu, horiek "*gold standard*" edo erreferentziatzat hartuta:

1. *Hiztegi Batu*-ko lemategiarekin (HB2010). 35.640 sarrera ditu (kopurua homografoak batuta).
2. *Orotariko Euskal Hiztegi*-ko lemategiarekin (OEH). 89.296 sarrera eta 36.676 azpisarrera ditu (kopurua homografoak batuta).
3. Ibon Sarasolaren *Euskal Hiztegia*-ren lehenengo argitalpenarekin (SEH1996). 37.433 sarrera eta azpisarrera ditu (kopurua homografoak batuta).[97]
4. *Elhuyar Euskara-Gaztelania* hiztegiko euskarazko lemategiarekin (EEG2013). 64.459 lema ditu (kopurua homografoak baturik).
5. *Euskararen Datu Base Lexikala* datu-bildumarekin (EDBL) (Aldezabal et al. 2001, besteak beste). EDBL hizkuntzaren prozesamenduko zenbait tresnetarako datu-iturri izateko garatu zen, etiketatzaile sintaktikoak, lematizatzaileak, analisi morfologikoa burutzekoak eta zuzentzaile ortografiko automatikoak barne. EDBLen forma kanonikoak (lemak) zein forma flexionatuak eta atzizkiak eta bestelako mendeko morfemak agertzen dira. EDBLko 84.355 formetatik, 64.737 lemak dira (aurrerantzean, EDBL lemak).
6. *EuskalWordNet* sareko item lexikoekin (*EusWN*). 26.886 item lexiko ditu (kopurua homografoak baturik). *WordNet*-eko ingelesezko sarrerekin lotuta dauden *EusWN*-eko unitate lexikoak ez dira nahitaez euskarazko lemak, ingelesezko lexemen ordainak baitira. Esaterako, ingelesezko izenen ordain gisa, *-t(z)e* aditz-izenak edo *-tasun* atzizkia dutenak agertzen dira maiz. Horietako izenki asko erreferentziatzat hartu ditugun beste lemategietan (ingelesetik itzuliak ez direnetan) ere agertzen dira, beste hainbat, aldiz, *EusWN*-ean baino ez dira agertzen, eta kasu horietan, bitxia dirudi ingelesetik egindako itzulpena,

[97] SEH1994 lanaren edukiak *xml* bihurtu dituzte Arriola et al. autoreek (2003). Haiengandik eskuratu dugu lemategia eta beste zenbait datu, esperimentuak burutzeko.

kategoria gramatikala mantentzearren, ondorengoetan, adibidez: *connivance, secret approval, tacit consent*: 'ados jartze', *spraying, crop-dusting*: 'aerosolez bustitze'.

Datuak bateratzeko, sarrera-buruen grafia egokitu dugu: hitzen arteko marrak eta tarteak "_" bihurtu ditugu, "lan-bulego" eta "lan bulego" bezalakoak batzeko; bestelako marrak kendu; eta hizki larri guztiak xehe bihurtu. Atal honetan aipatu ditugun sei iturrietatik, bi maiztasun-hiztegietatik (UZEI2004 eta SMH1982) eta corpusetako maiztasun-zerrendez (ETC, Elh200) osaturiko datu-base bateratuko bi milioiko sarreretatik gertu dago. Sarrera-buru bakoitzaren azpian, datu-iturrietan horrekin homografo diren sarrera-buruak eta horiekin lotutako datuak bildu ditugu *xml* egitura berean (ikus 3.1 irudia).

```
<Homograph Homograph="alegia" type="1gram">
    <Elh200 rfreq_1g="0.0201656972" rank_1g="539" freqclass="20+"/>
    <Elh200_pos POS="LOT" counts="41106"/>
    <Elh200_pos POS="IZE" counts="5129"/>
    <Elh200_pos POS="ADB" counts="1"/>
    <Elh200_pos POS="ADJ" counts="1"/>
    <Elh200_pos2 POS="LOT_LOK" counts="41106"/>
    <Elh200_pos2 POS="IZE_ARR" counts="4208"/>
    <Elh200_pos2 POS="IZE_LIB" counts="921"/>
    <Elh200_pos2 POS="ADB_ADOARR" counts="1"/>
    <Elh200_pos2 POS="ADJ_IZO" counts="1"/>
    <ETC lema="alegia" rfreq="0.000128843338213763" rank="5898" counts="264" pos1="ADB"/>
    <EusWN hom="1" synset="eus-30-06372095-n" pos="IZE"/>
    <SAR1982 counts="0.0517805300240152" rank="224"/>
    <UZEI rfreq="0,0418631371676818000" rank="252"/>
    <EEG sf_lema="alegia"/>
    <EEG pos="ADB"/>
    <EEG pos="IZE"/>
    <EEG pos="LOK"/>
    <EDBL xuxenform="alegia" code="234"/>
    <EDBL xuxenform="Alegia" code="293"/>
    <EDBL xuxenform="alegia"/>
    <EDBL pos="ADB_ARR"/>
    <EDBL pos="IZE_ARR"/>
    <EDBL pos="IZE_LIB"/>
    <EDBL pos="LOT_LOK"/>
    <OEH lema="alegia" hom="1" adib="127"/>
    <HB lema="alegia" hbid="1820" pos="NOPOS"/>
    <SEH1996 id="9788453" EH_lem="alegia" date_simple="1749" date_EH="1749"/>
</Homograph>
```

3.1 Irudia: 'alegia' lema-ikurra datu-base bateratuan

3.2.3 Euskarazko maiztasun-lemategia: emaitzak

3.2.3.1 Maiztasun-zerrenden arteko antzekotasuna

Zer punturaino ezberdinak dira corpusen arteko lemategiak? Eta zein da elkarri egin diezaioketen ekarpena? *Rank* balioen konparaketa sistematikoki egiteko, bi bide erabili ditugu.

Batetik, maiztasun-zerrenden arteko *rank* balioak alderatu ditugu, bi corpusen arteko bilduraren *n* hitz ohikoenak konparatuz, Spearman Ranking korrelazioaren neurriaren bitartez (Kilgarriff 2001). Spearman neurriak bi rankingen arteko aldea neurtzen du, elementuek sailkapen batean eta bestean dituzten posizioak alderatuz, (2) formulak adierazten duen moduan:

(2) $$\rho = 1 - \frac{6\sum (x_i - y_i)^2}{n(n^2-1)}$$

non x_i eta y_i *i* elementuak 1. eta 2. sailkapenetan dituen posizioak diren, hurrenez hurren.

3.3 taulak *n=500* balioetarako emaitza erakusten du. Corpusak argitalpen-dataren arabera daude antolatuta. Ikus daitekeenez, Elh124 eta Elh200ren arteko antzekotasuna oso altua da, Elh200ek 80 milioi testu-hitz gehiago izanagatik. Biak internetetik era masiboan bilduak izateak eta etiketatze-prozesu bera jarraitu izanak azaldu lezake hein batean antzekotasun hori. Halaber, aipatzekoa da corpusek denboran hurbilen dituzten beste corpusekin erakusten dutela antzekotasunik handiena. Horrela, SMH1982 corpusak UZEI2004 corpusarekin du antzekotasunik handiena, corpus berriagoekin antzekotasun hori nabarmen jaisten delarik.

	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982	1				
UZEI2004	0.5542798107	1			
ETC	0.4056939783	0.4641690074	1		
Elh124	0.4150037011	0.5536959952	0.5627681191	1	
Elh200	0.3805365731	0.4675802057	0.5265724492	**0.9009107076**	1

3.3 Taula: Maiztasun-lemategien 500 hitz ohikoenen arteko alderaketa Spearman ranking korrelazio neurriaren bitartez

Bestetik, Baroni et al. (2009)-ek aurkeztutako neurriak aintzat hartuz, Leturiak haren tesian egindako esperimentuak errepikatu ditugu, alderaketan eskura genituen maiztasun-lemategiak sartuz. Horrela, corpus batek beste baten aldean duen estaldura (*coverage*) eta aberastea (*enrichment*) neurtu ditugu. Demagun C_a eta C_b corpusak ditugula. Estaldurak neurtzen du C_b-k maiztasun minimotik (20) gora dituen lemen artetik zein den C_a-n ere maiztasun minimo horretatik gora daudenen arteko proportzioa (ikus (3) ekuazioa). Horrek adieraziko luke C_a-ko zenbat lemarentzat eskaini dezakeen informazioa C_b-k ere. Aberasteak, aldiz, neurtzen du C_a-n maiztasun minimotik (20) behera dauden eta C_b-n maiztasun minimotik gora dauden lemen proportzioa, C_a-n maiztasun minimotik (20) behera dauden lema guztiekiko. Horrek adieraziko luke C_b-k zenbat lemarentzat informazio nahikoa duen, C_a-k eskaini ezin dezakeena.

(2)

$$estaldura(C_b/Ca)=\frac{N_a \cap N_b}{N_a}$$

non N_a den Ca-n maiztasuna>=20 duten lemen kopurua eta Nb den Cb-n maiztasuna >20 duten lemen kopurua

(3)

$$aberastea(C_b/Ca)=\frac{S_a \cap N_b}{S_a}$$

non Nb den Cb-n maiztasuna >=20 duten lemen kopurua eta S_a den C_a-n maiztasuna <20 duten lemen kopurua.

3.4 taulako emaitzek erakusten dutenez, gainerako lemategiek ere SMH1982 hiztegiko lema gehienak biltzen dituzte, normala denez, eta, aldiz, lemategi horiek oso estaldura gutxi erakusten dute beste lemategietan. 3.4 taulako lerro bakoitzak erakusten du dagokion corpusak besteetan dituen estaldurak. Zutabe bakoitzak, berriz, dagokion corpusean beste corpusek lortzen duten estaldura islatzen du. Aberaste-datuak erakusten dituen 3.5 taulako lerro bakoitzak dagokion corpusak besteekiko lortzen dituen aberaste-mailak islatzen ditu. Zutabe bakoitzak, berriz, dagokion corpusarekiko beste corpusek eskaintzen duten aberastea adierazten du. Datuok gauza bera erakusten dute: lemategi gehienek SMH1982 hiztegian maiztasun minimorik ez duten lema gehienen informazioa eskaini dezakete. Egungo corpus handietara etorrita, aipagarria da Elh124 eta Elh200 lemategiek ETCren gainean estaldura altua erakusten duten bitartean, alderantziz ez dela hori gertatzen, ETCk Elh124eko lemen % 40a besterik ez baitu erakusten, eta Elh200ekoen % 34a. Aberaste-neurriarekin ere hala gertatzen da, ETCk beste biekiko % 5etik 7rako aberastea eskaintzen duen bitartean, Elh124 eta Elh200 lemategiek % 20 inguruko aberastea ematen dutelako ETCren aldean. Corpusen osaerak azaldu litzake emaitza horiek. ETC iturri zehatz batzuetako edukiez osatuta egoteak haren hiztegiaren aniztasuna mugatzen du, sarean dagoen edozein eduki onartu duten beste bi corpusen aurrean.

	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982		% 26,13	% 7,11	% 4,13	% 3,36
UZEI2004	% 91,76		% 22,14	% 14,13	% 11,51
ETC	% 93,78	% 83,12		% 41,58	% 34,63
Elh124	% 95,38	% 93,04	% 72,91		% 89,80
Elh200	% 95,52	% 93,08	% 74,61	% 91,70	

3.4 Taula: Estaldura-datuak

	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982		% 0,60	% 0,20	% 0,02	% 0,01
UZEI2004	% 80,41		% 0,64	% 0,16	% 0,14
ETC	% 94,85	% 66,08		% 5,39	% 7,83
Elh124	% 93,81	% 82,24	% 18,78		% 10,84
Elh200	% 94,85	% 82,65	% 21,82	% 28,26	

3.5 Taula: Aberaste-datuak

Atal honetan emandako emaitzek erakusten dute Elh124 eta Elh200 corpusek antzekotasun handia dutela lemei dagokienez. Ondorioz, eta sinpletasunaren alde eginez, lan honen gainerako ataletan Elh200 corpusarekin lortutako emaitzak aurkeztuko ditugu soilik. Corpus horren alde egin dugu, aberaste-indizeari dagokionez lema gehiagori buruzko informazioa eskaini dezakeelako Elh124 corpusak baino (% 28,26). Tamaina aldetik ere, ETCren parekoa da Elh200.

3.2.3.2 Hiztegi-lemategiak corpusetan

Hiztegietan sarrera duten lema multzoak corpusetatik erauzitakoarekin erkatzeko, ebakidurak eta multzo disjuntuak kalkulatu ditugu unigramentzat. Denera, 140.837 dira hiztegietako sarrera-buru edo lemak, eta horietatik 77.969 corpusetan agertzen dira. Ondorengo 3.2 irudian, multzoen banaketa agertzen da sei lemategietan. Espero genuen bezala, OEHko lemategia da corpusetan aurkitzen ez diren sarrera kopururik handiena duena, gaurko erabileratik kanpoko lexemak eta grafiak ditu eta. EDBL_lema da corpusetatik erauzitako zerrendekiko ebakidurarik handiena duena. Multzo disjuntua (EDBL_lema [61.803] \ (ETC ∪ Elh200)) neurri handi batean izen (eta leku-izen) bereziz osaturik dago (10.505etik 4.703 sarrera dira izen bereziak).

3.2 Irudia: Hiztegi-lemategiak corpusetan

3.2.3.3 Oinarrizko hiztegi-lemategia

3.2.3.3.1 Hitz bakarreko unitateak

Hizkuntza-ikasleen beharrei egokitzen zaien hiztegi elebiduna osatzeko, lemategia bera maiztasunean oinarritzeko, eta, aldi berean, maiztasun-datuak hiztegian bertan eskuragarri jartzeko asmoz, oinarrizko lemategia proposatzen dugu, aurreko atalean deskribatutako datuetatik eta metodoetatik abiatuz. ETC edo Elh200 corpusetako batean eta eskuz editaturiko hiztegietako batean agertzen diren unigramak iragazi ditugu, lehenengo pauso batean. 77.969 sarrera dituzten corpusen eta hiztegien arteko intersekzio horren konposaketari erreparatu diogu, bestelako iragazkiak aplikatuz.

EDBL datu-baseko lemei dagokienez, ondorengo kopuruak ditugu: 51.157 sarreretatik, 50.829k aditz, izen, adjektibo edo adberbio marka dute. Azken horietatik, 30.266 dira 20 agerpenetatik gora dituztenak. Lema horiek, EDBLko etiketen arabera sailka daitezke, bi fintasun-mailatan:

(1) kategoriaren arabera (IZE izena, ADI aditza, ADB adberbioa, ADJ adjektiboa, etab.);

(2) azpi-kategoriaren arabera (IZB izen berezi, LIB leku-izen berezi, etab.)

Gure asmoarekin lotuta, berebiziko abantaila dugu ondorengoa: EDBLko etiketa sintaktikoen gainean hiztegi-sarreraren oinarrizko egitura eraiki daiteke, entitate sintaktikoak, alegia. Hiztegi-zirriborroan, lema-ikur baten azpian lema homografoak entitate sintaktiko gisa antolatuko lirateke, adib.: *bat* 1. DET DZH, 2. IZE ZKI; *heldu* 1. ADI SIN, 2. ADJ ARR, 3. IZE ARR. Gainera, horrela zehaztutako entitate sintaktiko bakoitzarentzat maiztasun-datuak kalkula daitezke (zenbat agerpen ditu *alegia* lemak lokailu gisa, izen arrunt gisa, leku-izen gisa edota bestela? Ikus 3.6 taula; maiztasun-datuak 3.1 irudian ageri direnak dira), EDBL bera erabiltzen duen *EusTagger* tresnaren bitartez etiketatuta dagoen Elh200 lemategian, adibidez, oinarriturik, taulako adibidean egin dugun bezala.[98]

[98] Eskuragarri ditugun beste datu-iturrietan, lemaren kategoria hutsaz bestelako etiketarik ez dugu.

Fintasun-maila	Posizioa maiztasun-zerrendan	Agerpen kopurua	Etiketa
Kategoriarik gabe	539	46,237	(lemma)
Kategoria (POS)	609	41	lokailua
	3,378	5,129	izena
	1,475,970	1	adberbioa
	1,507,920	1	adjektiboa
Kategoria eta Azpikategoria (POS_POS2)	618	41,106	lokailua
	3,882	4,208	izen arrunta
	10,407	921	leku-izena
	1,440,023	1	adjektiboa
	1,880,968	1	adberbioa

3.6 Taula: Elh200 corpusetik erauzitako maiztasun-datuak, 'alegia' lema-ikurrarentzat

20 agerpen baino gutxiagoko[99] entitate sintaktikoak hiztegi-sarreran jasotzen baditugu, agerpen gutxiagoko entitateak baztertuz, *alegia* adibidearentzat 3.3 irudiaren bezalako oinarrizko hiztegi-sarrera izango dugu. Irudian ikusten dugun *xml* egiturako <*syntactical_entity*> elementua hiztegi-sarrera litzateke (TEI P5 izendapenean, <*entry*>); <*homograph*> elementua, berriz, sarrera-buru homografoak, hots, lema-ikurrak batzen dituena (TEI P5: <*super_entry*>).[100]

```
<homograph homograph="alegia">
    <syntactical_entity lemma="alegia" pos="lokailua" corpus_counts="41.106">
        <sense/>
    </syntactical_entity>
    <syntactical_entity lemma="alegia" pos="izen_arrunta" corpus_counts="4.208">
        <sense/>
    </syntactical_entity>
    <syntactical_entity lemma="Alegia" pos="leku_izena" corpus_counts="921">
        <sense/>
    </syntactical_entity>
</homograph>
```

3.3 Irudia: Oinarrizko *xml* hiztegi-sarrera: 'alegia'

Har ditzagun, beraz, corpusetako agerpenez egiaztaturiko erabilera dutenEDBLko lema horiek hiztegi berri baten lemategia eraikitzeko lehen abiapuntutzat. *EuDeLex* bezalako hiztegia eraikitzeko asmoz lemategi hori eskuz landu ahala, EDBL bera

[99] 20 agerpeneko atalasea finkatzeaz, ikus 3.2.1 ataleko oharrak.
[100] TEI P5 izendegiaren araberako *xml* egitura 1.1 irudian ikusi dugu.

eguneratzeko, aberasteko eta balizko okerrak atzemateko ekarpena izango da hiztegigintza-lanen etekin erantsia, eta hori lexikoari zein lema-ikur bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoei begira.

Gainontzekoen zerrendan, hau da, corpusetako eta EDBL ez diren beste hiztegietako 24.324 sarreretan, 4.398 lemek dituzte 20 agerpenetatik gora. Horrenbestez, hautagai gehiago ditugu. Horiek hautagai ezegokietatik bereizi eta EDBLren moduko etiketa sintaktikoez osatzeko (beste hiztegietako kategoria-etiketak eskuragarri dauden heinean, modu erdi-automatiko batean), agertokiaren arabera sailkatuko ditugu. EDBLtik kanpo geratzen den multzoko lemetako bat ez da beste hiztegi guztietan agertzen. 3.7 taulan, multzoaren banaketa dugu.

∩ ((ETC ∪ Elh200) \ EDBL_lema) [26.671]]		Elh200 freq>=20 [3.985]
HB2010	4.405	1.735
OEH	19.987	2.864
SEH1996	5.079	993
EEG2013	3.854	1.645
EusWN	1.422	464

3.7 Taula: EDBLtik kanpoko corpusetako lemen banaketa

Hiztegi berria eraikitzeko gure proposamenari jarraituz, hautagaiak entitate sintaktiko posibleen etiketekin osatuko ditugu lehenengo. Aitzitik, irizpide gehiago beharko dira multzo horretakoak hautagai egoki ala ezegoki izendatzeko: EDBL lema ez direnen zerrendak sarrera ezegoki franko ditu ("zarata"), 4.000 bat, alegia, baita ohikoenen artean ere. Lema multzoa agertokiaren araberako azpi-multzo bakoitzari egokitutako irizpideak garatu beharko dira. 7.3 eranskinean, hiztegi bakoitzean agertzen diren talde honetako lemen zerrendak ematen ditugu Elh200 eta ETC corpusetan dituzten maiztasun-datuen arabera ordenaturik, baita sei iturrietakoak batzen dituen zerrenda orokorra ere. Zerrenda guztien lehenengo 60 lerroak ematen ditugu, batutako kopuruak (agerpena ETC *edo* Elh200 corpusean) 3.7 taulakoan adierazitakoak izanik.

Ikusten denez, zerrenda bakoitzak bere berezitasunak azaltzen ditu: *EusWN* lemategian, esaterako, zenbaki erromatarrak ageri dira. SEH1996 hiztegian, *-arazi*,

-garri eta *-ki* morfemen bitartez eratorritako forma ugari agertzen da (kopuru zehatzak 3.8 taulan). Aipatutako atzizkiez eratorritako formak EDBL lemen zerrendan ez dira agertzen, EDBLaren arabera posibleak diren formen artean (hau da, *Xuxen* zuzentzaileak (Agirre et al. 1992) onartzen dituen formen artean) baizik, datu-base horretan eratorpenak egiteko arauak aintzat hartzen dira eta.

Guztira	*993*	
-arazi aditza	152	% 15,31
-garren zenbaki ordinala	24	% 2,42
-ki	20	% 2,01

3.8 Taula: SEH1996: EDBL datu-basean ez, baina corpusetan bai agertzen diren lema kopuru batzuk

Adibide horrek irudikatzen duen bezala, taldekako erabakiak hartu ahalko dira zerrendak lema-hautesle bila aztertzean. Adibideko forma eratorriak 20tik gorako agerpeneko maiztasunekoak izatea hiztegi-lemategi batean onartzearen aldeko argudioa litzateke, eratorpenaren jatorria den beste lema baterako erreferentzia ezartzeko besterik ez bada ere. Taldeka egin daitezkeen erabakiak hartuta, gainerako lemak banaka aztertzera igaroko ginateke.

Beste arazo orokor bi aipatuko ditugu jarraian: gaztelaniazko lemaren batekin homografoak diren euskarazko lema urriago batzuk, eta lematizatze automatikoaren okerren eraginez agertzen direnak. Hautesle-zerrenda orokorraren (7.2 taula) maiztasunaren araberako lehenengo hiru postuetan, OEHko lemak ditugu: '*duela', 'el', 'ona'*. '*Duela'*, '*izan'* aditzaren azpi-lema gisa jasota dago OEHn. '*El'*, Añibarroren *Voces Vascongadas* eta Azkuen hiztegikoa dugu, '*erreal'* txanponaren goitizen laburra, eta kasu gehien-gehienetan, nekez izango da corpusetan agertzen zaigun '*el'*, gaztelaniazko artikulua eta izenordainaz beste ezer. Azkenik, gaztelaniazko '*Doña'* hitzaren aldaera zaharra da '*ona'* hori, eta lematizatzaile automatikoak akatsez '*on*+DET' identifikatu ez eta '*on'* lemarekin batu ez izanaren emaitza izango da. Tankera horretako parekatze okerrak saihesteko, bestelako metodologia batera jo beharko genuke, hitzaren testuingurua kontuan hartzea, esaterako. Esku artean ditugun datuei begira, aipa dezagun EDBLko datuetan oinarria duen etiketatzaile automatikoak OEHn adierazitako kategoria gramatikalarekin bat ez datozen etiketa morfosintaktikoak esleitu

dizkiela aipatutako lemei. Parekatze okerra, beraz, metadata morfosintaktikoan islatzen da, eta, horrela, parekatze okerrak atzemateko bidea genuke, corpusean etiketa morfosintaktiko ugari dituzten lemak baztertuz. Lema egokia aurkitu ezinik, analisi morfologikoan huts egin duelako (*duela, ona*) edo ez zuelako lema ezagun batekin lotzerik (*el*), "asmatu" egin ditu etiketak:

a) *duela* adjektiboa-izenondoa

b) *ona* adberbioa-aditzondo arrunta; adjektiboa-izenondoa; leku-izen berezia; izen berezia; izen arrunta

c) *el* izen arrunta; interjekzioa

Corpusetan presentzia duen gaztelaniazko materialaren eraginez okertutako emaitzak (*el* bezalakoak) iragazteko beste metodo bat gaztelaniazko corpusetako maiztasun-datuak aintzat hartzea izango litzateke.

EuDeLex hiztegi berriarentzako oinarrizko lemategia garatzeko gure proposamena laburbiltzeko, honakoa esan dezakegu: *DeReWo* zerrendak garatzeko teknika eredutzat harturik, eskuz editatutako lemategi batekiko ebakidura kalkulatu dugu, eta, horretaz gain, EDBLko datuen gainean makroegituraren lehenengo bertsio bat eraikiko dugu. Bestetik, EDBLko datuek mikroegituraren oinarrizko antolaera eraikitzeko bidea ematen dute. Hiztegia edukiez osatzeko lanetan, lemategia eskuz editatzen aurreratu ahala, metodo horren egokitasuna (lema-zerrenda bera eta etiketa sintaktikoak) neurtuko dugu, EDBL bera hobetzeko ekarpena egiteko asmoz. Bigarren pauso batean, beraz, EDBL ez diren beste hiztegietako hautagaiak xedatuko ditugu, 7.3 eranskineko zerrendetan agertzen direnak. Eta hirugarrenik, aztertutako hiztegietan agerpenik ez duten lemak hartuko genituzke kontuan. Bigarren pausoan lemategian onartzeko hautesleak zehazteak EDBL bera aberasteko proposamenak egiteko ere balioko du.

Corpusetatik erauzitako maiztasun zerrendetako ia milioi bat formak aztertu ditugun hiztegietan ez dira lema-ikur gisa agertzen. Horietatik, asko eta asko "zarata" dira, hala nola lematizatze okerrak (forma flexionatuak, atzizkidunak edo grafia ez-estandarrak, bere horretan lematizatu gabe), hizkuntza arrotzetako formak, zenbaki erromatarrak, eta abar. Multzo erraldoi horren barnean, hainbat neologismo, jatorri arrotzetatik euskarara ekarritakoak, maiztasun handiko grafia ez-estandarrak edo/eta aintzat hartzekoak diren bestelakoak "ezkutatzen" dira. Maiztasunean oinarritutako garbiketak aplikatu ditugu,

corpusetan maiztasun oso ezberdinak zituzten hitzak baztertuz, atalase ezberdinen arabera. Tamalez, guk diseinatutako neurriak ez ditu hautagai okerrak lema egokietatik bereizten. Multzo honetan hautagai egokiak antzemateko, maiztasuna aztertzeaz gain, metodologia garatzea eta eskuz banaka aztertzea izango dira bide egokiak, hautagai interesgarriak urriak baitira.

3.2.3.3.2 Bigramak

Orain arte, hitz bakarreko unitateei (unigramei) bakarrik erreparatu diegu lan honetan. Hala ere, Elh124 eta Elh200 corpusetatik, unigramez gain, n-gramak (hitz anitzeko unitateak, hitz anitzeko lema izateko hautagaiak direnak) erauzteko gai gara (300.000 bat dira maiztasun-zerrendetan). Hiztegi-lemategietan ere 25 mila baino n-grama gehiago baditugunez, bi taldeetako datuen ebakidurako bigramak ere ordenatu ditugu maiztasunaren arabera. Etiketatzaile automatikoaren laguntzaz bigramak osagaien kategoriaren arabera sailkatu ondoren (izen + aditz *–behar izan, kale egin–* eta izen + izen *–lan bulego–* motakoak, batik bat), kategoria taldeen eta maiztasunaren arabera oinarrizko hiztegi-lemategi batean sarrera eman diezaiekegu.

3.2.4 Euskarazko maiztasun-lemategia: ondorioak eta gerorako erronkak

Egun eskuragarri ditugun euskarazko corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrenda lematizatua sortu dugu. Orobat, zerrenda horren edukia zenbait hiztegi-lemategirekin konparatu dugu, aurretik argitaratutako bi maiztasun-hiztegi barne. Corpusen eta hiztegi-lemategien intersekzioak, hots, erabilera corpusetan egiaztatua duten hiztegietako lemak, *EuDeLex* bezalako hiztegi elebidun baten euskarazko oinarrizko lemategi gisa erabil daitezke; horrez gain, horietako lema bakoitzaren maiztasun-datuak hiztegi-artikuluetara txertatu ahal izango dira, hiru fintasun-mailatan.

Erabili ditugun hiztegi-lemategiei dagokienez, hasiera batean hizkuntzaren prozesamendu automatikorako garatu zen EDBL datu-basearen balioa azpimarratu dugu, hiztegi berri baten makroegiturarako zein mikroegiturarako oinarrizko horniketa eskaintzen baitu. Bestalde, EDBL datu-baseko datuak hiztegigintzan abiapuntutzat hartu eta beste iturriekin osatzeko erabakiak ahalbidetuko du HAP alorreko hainbat tresnek erabiltzen duten datu-base hori bera eguneratu eta aberastea.

Aztertutako hiztegietan agerpenik ez duten maiztasun handiko corpusetako lemak euskarazko lemategi baten baitan sartzeko hautagaitzat jo ditzakegu hasiera batean. Hala ere, gure esperimentuek erakutsi dute maiztasuna ez dela nahikoa multzo horretako hautagai "onak" eskuratzeko. Etorkizuneko lanen artean dugu neurri estatistiko konplexuagoak eta "zarata" modu egokian karakterizatu eta baztertuko duten bestelako teknikak ikertzea. Une honetan, eskuzko lana ezinbestekotzat jotzen dugu. Edozein modutan, puntu hori ez da kritikoa, lexikografoak garbiketa hori gauza dezakeelako hiztegia landu bitartean.

Bestalde, corpusetan agertzen ez diren hiztegietako lemak *zaharkitua* edo *gutxi erabilia* oharrarekin markatzekoak ditugu. Garai ezberdinetako corpusen azterketak ohar horiek zehazten lagun dezake. Zentzu horretan, Lexikoaren Behatokiaren (Euskaltzaindia 2009) moduko ekimenak oso baliagarriak izango dira.

Azkenik, euskarazko hiztegigintza-corpusa litzateke lan honetan aurkeztutako metodoek ahalbidetzen duten aplikazioetako bat. Hori gauzatzeko, euskarazko hiztegien lemategiak bateratu beharko lirateke, lan honetarako egin dugun moduan, bigarren pauso batean hiztegigintza-corpusean jasoko ditugun hiztegien mikroegituretako edukiak lema horien azpian biltzeko. Bigarren pauso hori gauzatu baino lehen, hau da, atal honetan aurkeztutako lanetarako sortu dugun ereduaz baliaturik, makro-egiturako mailako corpus lexikografikoa genuke. Printzipioz, 2.4 atalean proposatu dugun datu-ereduaren berdina da hemen erabili duguna: 3.2.2.4 atalean esan bezala, *super-lema* baten (3.1 irudian: <*homograph*> deituriko elementuaren) azpian hiztegi (eta bestelako lema-bilduma) bakoitzeko agerpenak jaso ditugu, kasu honetan, *super-lema* horrekiko homografiaren arabera, eta lemaz gainerako oso datu gutxirekin batera (kategoria gramatikala, maiztasuna).

3.3 Mikroegitura

Etorkizun hurbil batean eskuz landutako hiztegia eskuragarri jartzeko asmoa gauzatu nahi dugu, hiztegigintza-lanak egiteko giza baliabide murriztuak izan arren. Horregatik, erabaki pragmatikoak hartu eta hiztegigintza-lanen hurrenkeran lehentasunak finkatu behar ditugu. *EuDeLex* hiztegi honen lehenengo argitaraldiaren funtzioa honela definitzen dugu: euskara lehenengo hizkuntza duten ikasleentzat zein euskarara itzultzen

duten itzultzaileentzat alemanezko hitzen adierak desanbiguatzeko argibide lagungarriak ematea. Hortaz, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo argitaraldi honetan, alemana→euskara atalean ematen ditugun euskarazko ordainak gainerako argibideekin osatuko ditugu, baldin eta hitzaren adiera desanbiguatzeko lagungarriak iruditzen bazaizkigu, hala nola domeinu sintaktikoari buruzko argibideak eta sinonimoak. Halaber, erabilera-argibideak txertatzeko saiakerak egin ditugu alemanezko hainbat lemaren kasuan, 3.1 irudian ikusten denez.

abdecken Derewo 4349 *trennbar*
Verb Transitiv +*haben* ▸ **1 desestali** *das Dach abdecken* **teilatua kendu** **2** (mahaia) **jaso** *Der Kellner hat den Tisch abgedeckt* **Zerbitzariak mahaia jaso du 3 estali** *Im Winter deckt sie das Beet ab* **Neguan baratzea estaltzen du**; *Die Antenne deckt die ganze Region ab* **Antenak eskualde osoa estaltzen du**

Absatz Derewo 3653 ~es, Absätze
Substantiv m. ▸ **1** *(oinetakoa)* **takoi**; **orpo 2** *(idatzia)* **paragrafo**; **lerroalde 3** HANDEL **salmenta**

Abstufung Derewo 26176
Substantiv f. s. Verbinf. abstufen ▸ **1 mailaketa 2** = Herabstufung **mailaz jaiste 3** = Nuance **ñabardura**

3.1 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'abdecken', 'Absatz', 'Abstufung'**

Alfabeto osoa estaltzen duen lehengo bertsioa argitaratu ondoren, hiztegi-sarrera guztiak honelako argibideekin osatzea proposatzen dugu. Adieraren domeinuaren zehaztapena, berriz, lehenengo argitaraldiko lemategi osoarentzat egiteko asmoa dugu, domeinu bakoitzarekin lotutako glosarioak eskaini ahal izateko, *EuDeLex* hiztegiaren eratorpen gisa. Domeinu-glosario horiek erabiltzailego bati eskaini, eta, bestetik, alemanezko beste domeinu-hiztegiekin aldera daitezke, hutsuneak, "termino-adierak" eta lemategian sartzeko hautesleak finkatu ahal izateko.

Aipatu berri ditugun argibide motekin lotutako irizpideak garatuko ditugu hurrengo hiru ataletan. Ondoren, alemanezko izenari, aditzari nahiz adjektiboari eta adberbioari dagozkion hiztegi-sarreren diseinua proposatzen dugu. Lehenik, izenari buruzko atalean, hizkuntzaz hizkuntzako *lexikalizatze asimetrikoa* nabarmentzen dugu hiztegigintza elebidunean kontuan hartu beharreko arazo gisa, eta *WordNet* familiako datu-baseetan aurkitzen dugun erlazio horien isla aurkeztuko dugu labur. Bigarrenik, aditzaren kasuan,

```xml
<Lemma id="2990" LemmaSign="Abstufung" Source="DeReWo"
DerewoRang="26176" Frequency="16" >
    <SE id="335252" SectionNumber="1" POS="IZE" GramInfo="f.">
        <References id="335253">
            <reftypegroup reftype="ik. aditza:">
                <reference target="abstufen"/>
            </reftypegroup>
        </References>
        <Sense id="335254" SenseNumber="1">
            <TE id="335255" TE="mailaketa"/>
        </Sense>
        <Sense id="335256" SenseNumber="2">
            <Synonym id="335257" Synonym="Herabstufung"/>
            <TE id="335258" TE="mailaz jaiste"/>
        </Sense>
        <Sense id="335259" SenseNumber="3">
            <Synonym id="335260" Synonym="Nuance"/>
            <TE id="335261" TE="ñabardura"/>
        </Sense>
    </SE>
</Lemma>
```

3.4 Irudia: EuDeLex xml, 'Abstufung'

propietate sintaktikoen araberako antolaera proposatuko dugu. Eta, azkenik, alemanezko eta euskarazko adjektiboen eta adberbioen asimetria morfosintaktikoari buruzko deskribapenak oinarri izanik, kategoria gramatikal horri begira, gure hizkuntza bikoterako egokia den hiztegi-sarrera baten osagaiak proposatuko ditugu.

EuDeLex hiztegi elektronikoa da, 3.1 laginean ikusten dugun azaleko itxuraren azpian *xml* egitura duena (ikus 3.4 eta 3.8 irudiak). Hiztegia osatzen duen datu multzoa *xml* bezalako *markup language* batean izateak hainbat abantaila dakar. Jarraian, *xml* hizkuntzaren erabilpena hiztegigintzan izango dugu hizpide, eta *EuDeLex* hiztegirako gure proposamena aurkeztuko dugu.

3.3.1 Hiztegiaren *xml egitura*

Hainbat paperezko hiztegi-baliabide elektroniko bihurtzeko, hau da, euskarri elektronikoan paperezko hiztegiaren edukietan bilaketak egin eta bilaketa-emaitzak erabiltzaileari erakusteko, oso oinarrizko egitura bat erabili ohi da, *xml* dokumentu gisa 3.5 irudian irudikatzen duguna. Adibidean, hiztegi-sarrera <*entry*> izeneko elementuaren barruan batzen da, eta horren baitan, lema-ikurra duen <*headword*> eta hiztegi-sarreraren edukia duen <*body*> elementuak datoz. Paperezko hiztegiaren zatiketa, beraz, bi mailatan burutu da hemen: sarreren artean, eta sarreraren barruan,

lema-ikurraren eta gainerako edukien artean. Egitura horrek bi motatako bilaketak ahalbidetzen ditu: lema-ikurraren araberakoa, eta sarreren eduki osoak aintzat hartzen dituena. Hainbat eta hainbat paperezko hiztegi digitalizatu horrela antolaturik daude, sarean erabilgarriak ditugun HLEH1994 eta ZEH2005 euskarazko hiztegien argitalpenak kasu.

```
<entry>
    <headword> Lema-ikurra </headword>
    <body> Hiztegi-sarrera </body>
</entry>
```

3.5 Irudia: Oinarrizko *xml* hiztegi sarrera

Zenbait kasutan, paperezko hiztegia zena, *rtf* (edo *ms word doc*) motako dokumentu hutsa zen hori, *xml* egitura aberats batera igaroarazi dute, *parsing* deitzen den prozesuaren bitartez. Oro har, paperezko hiztegia inprimatzeko balio zuen *rtf* testuko *representational markup* deituriko formatua (letra lodia, etzana, letra-tipo ezberdinak, etab.) *xml* markup eraikitzeko erabiltzen da, baita espresio erregularretan oinarritutako algoritmoak ere. Sarasolaren SEH1996 hiztegia TEI *xml* formatudun hiztegi elektroniko bihurtu dute Euskal Herriko Unibertsitateko IXA taldean (xehetasunak Arriola et al. 2003 lanean), hiztegi-sarrerako elementu guztiei *xml* elementu bana esleituz. Honezkero, SEH1996 lana *xml* formatuan dugu, eta elementu bakoitzaren araberako bilaketak gauza ditzakegu bertako datuetan. Horren balioa adibide sinple batez irudikatzeko, hona hemen SEH1996 hiztegian adierazten diren lema bakoitzaren lehenengo agerpen dokumentatuaren datetan oinarritutako grafikoa (3.6 irudia).

Datu horietatik, denbora-tarte jakin bati dagokion lemategia erauz daiteke arazorik gabe, eta, halaber, *xml* egiturako beste edozein elementuren araberako iragazketak burutu daitezke. Printzipioz, *xml* egitura aberats batek funtzio anitzeko datu-base lexikalak eratzeko balio du (*Multifunctional lexical databases*, Pajzs (2009) lanean, edo *Mutterlexikon*, Gouws (2006) lanean), eta, *xml* egitura konplexu beretik, funtzio komunikatibo zehatz bati erantzuten dion hiztegia erauz daiteke (funtzio komunikatiboei buruz, ikus 2.5.2 atala). Hiztegiaren edukiak ikusteko moldea aldatzeko, mikroegiturako elementuak haren aginduz ikustarazi edo ezkutatzeko aukera badu sareko hiztegiaren erabiltzaileak, datuen antolaeraren konplexutasunak horrelakorik ahalbidetuz gero.

3.6 Irudia: SEH1996 lemei lotutako datetan oinarritutako grafikoa (Azkarate & Lindemann (2015) lanetik hartua)

Hiztegi berria hutsetik sortzean, lehenengo momentutik *xml* egitura aberatsa izatea komenigarria da, hiztegien edukiak editatu osteko *parsing* lanak egin behar ez izateko, eta aipatu ditugun abantaila guztiak baliatzeko. Gaur eskuragarri ditugun *Dictionary Writing Systems* (DWS) deituriko tresna informatikoek *xml* egitura aberatsagoarekin lan egitea ahalbidetzen digute, guk lanean erabiltzen dugun *TshwaneLex* sistema kasu (Joffe & De Schryver 2004; Joffe et al. 2003). Aplikazio informatiko horrek eskaintzen dizkigun abantailen artean, honako hauek aipatuko ditugu, gure lanean onuragarriak baitira:

(1) Sarreren arteko erreferentzia-lasterbideak eskuz eta automatikoki txerta daitezke;

(2) *xml* elementuen argumentu-balioak eskuz, erdi-automatikoki (taldeka, CSV taulak inportatzearen bitartez), eta aurretik zehazturiko zerrenda batetik hautatuz edita daitezke (kategoria gramatikala adierazten duen balioa, esaterako, aurretik ezarritako zerrendatik hautatzen dugu);

(3) Argumentu baten eskuz editaturiko balioak zerrenda itxi bihur daitezke, horrela balioei buruzko estatistikak ikusi edo balio bakoitza beste hizkuntza batera itzultzeko aukera izanik (ikus adibidea 3.3.2.5 atalean);

(4) Aplikazioaren interfazeak hiztegigileari *xml* ikuspegia eta CSS bitartez xedaturiko inprimaketa-proba erakusten dizkio aldi berean (ikus 3.7 irudia).

3.7 Irudia: TshwaneLex (TLex) aplikazioaren interfazea

7.4.2 eranskinean ematen dugun lagina *TLex* aplikazioak sorturiko *rtf* testua da, *xml markup* ez, baina elementu eta atributu bakoitzarentzat aplikazio barruan zehazturiko *markup errepresentazionala* (hizkien tamaina, kolorea, etab.) bai gordetzen duena. *rtf* horren itxura (4) puntuan aipatutakoarekin bat dator.

Lagin horri dagokion *xml* fitxategitik, hainbat datu estatistiko erauzi ditugu. 7.4.1 eranskinean, ondorengo datu-bildumak aurkitzen dira:

(1) Elementuen eta atributuen kopuruak (7.8 taula). 5.165 sarrerako hiztegi-lagina aurkezten dugu 7.4.2 eranskinean. Lagin hori, beraz, 4.1 atalean deskribatutako metodo erdi-automatikoak ebaluatzeko erabili dugun lagina (alemanezko A hizkia) baino handiagoa da.

(2) 7.8 taulan, elementu jakin batekin lotutako zenbait atributuren balio bakoitzaren kopuruak ere ematen dira, hala nola lemaren iturria, lemaren jatorrizko hizkuntza, erreferentziak eta flexio-morfologiari buruzko oharrak dituen atributuarenak, baita entitate sintaktikoei dagozkien POS-markak (kategoria

gramatikala) eta argibide morfosintaktikoak eta adierei dagozkien itzulpen-ordainak, hitz anitzeko unitateak eta definizioak ere. Ondorengoak bezalako baieztapenak egin ditzakegu estatistika horiek erabiliz: 1.149 aditz gisa identifikatutako lema-ikurretatik, 309k flexio-paradigma erregularretatik kanpoko arau irregularren bati jarraitzen diote (% 27), datuen arabera. 5.165 lemei 11.315 itzulpen-ordain dagozkie (batez beste, 2,19 ordain).

(3) Alemanezko 2.184 adierek jakintza-arloari dagokion marka daramate. Marka horien kopuru absolutuak eta erlatiboak 7.9 taulan ikus daitezke, maiztasunaren arabera ordenaturik.

(4) 650 adiera edo hitz anitzeko unitate (MWE) argibide pragmatikoren batekin lotuta daude. Erregistro-marka horien gaineko estatistikak, 7.10 taulan aurkitzen dira.

(5) 7.11 taulan, ordea, lagin osoan zehar entitate sintaktiko bati edo adiera bati lotuta dauden balentzia-formulak (ikus beheragoko 3.3.4.2 atala) zenbatzen ditugu. Balentzia-formulak editatze-prozesuan eskuz eta banan-banan ezarri ondoren, argibide mota honentzat xedatuta dugun argumentuaren balio guztiak zerrenda honetan jaso ditugu. Ikusten denez, hainbat balio behin baino gehiagotan agertzen dira. Bestalde, zerrendan agertzen diren zenbait ikur balio berdineko aldaera baten baino gehiagotan agertzen dira. Horrela, *jndn*. ("jemanden") sarrera inkonsistentziatzat jo behar dugu, balio bera beste kasu guztietan *jdn*. ikurraz adierazi baitugu. Hona hemen *xml* egitura erabiltzearen abantaila bat: Atributu baten balioen zerrenda honen bitartez, tankera honetako inkonsistentziak atzemateko eta zuzentzeko aukera ematen du.[101]

Xml egitura batean hiztegi berria oinarritu izanak, honako beste abantaila hau dakar, zalantzarik gabe aintzat hartzekoa dena: Elementuen hierarkia, eta, honekin batera, argibide motek hiztegi-sarreran duten hurrenkera modu askoz ere errazago batean alda daiteke, *markup* estruktural aberatsik ez duen hiztegi-testu batean baino. Hortaz, *EuDeLex* hiztegiko hemen aurkezten dugun egitura moldatu ahalko litzateke geroago

[101] Horrelako inkonsistentziak eskuz editatutako hiztegietan agertu ohi dira, eta digitalizatzeko lanak (mikroegiturako argibide mota bakoitzari *xml* elementu edo argumentu bana esleitzeko edo *parsing* lanak (ikus 3.3.1)) zailtzen dituzte.

ere. Eta, jakina, horrela egingo dugu, hemen egiten ditugun proposamenak eztabaidaren bitartez hobetzen diren heinean.

3.3.2 Alemanezko lemari buruzko argibideak

3.3.2.1 Etimologia

Latina eta grekoa hizkuntza klasikoez bestelako hizkuntzetatik alemanera *Fremdwort* (hitz arrotz) gisa etorritako lema bada, jatorrizko hizkuntza adierazten dugu. Laginean, 81 kasutan egin dugu horrela. Jatorri bakoitzari dagozkion kopuruak 7.8 taulan ikus daitezke.

3.3.2.2 Flexio morfologia

Flexio-morfologia ezberdinetako lema homografoak homonimotzat hartzea erabaki baitugu (ik. 3.3.3), lemarekin batera flexio-morfologiaren gaineko argibideak ematen ditugu, alemanezko hiztegietan ohikoa den moduan:

1. Aditzen kasuan
   (a) Irregulartasuna. Markarik ez badago, paradigma erregularrari jarraitzen diola ulertzen da.
   (b) Irregularren kasuan, lehenaldiko singularreko hirugarren pertsona eta lehenaldiko partizipioa (*behelfen: behalf, beholfen*).
   (c) Preposizioa+aditza elkarteen bereizgarritasuna: "Trennbare Verben" (*abfahren, ich fahre ab, ich *abfahre*).
   (d) *-ge* morfemaren galera lehenaldiko partizipioan.
2. Izenen kasuan
   (a) Singularreko genitiboa eta pluraleko nominatiboa.
3. Adjektiboen kasuan
   (a) Konparatiboa eta superlatiboa.

1 (a), (c) eta (d) puntuetan aipatutako markei buruzko txosten estatistikoa 7.8 taulan aurkitzen da.

3.3.2.3 Sinonimoak

Polisemiaren aurrean, adiera bat besteekin bereizteko lagungarria iruditu zaigun kasuetan, sinonimoak gehitu dizkiogu alemanezko adierari. Sinonimo horren grafiarekin

bat datorren lema-ikurra lemategian egonez gero, sinonimoa erreferentzia-lasterbide automatikoa da, hau da, sinonimoaren gainean klik eginez, erabiltzaileak homografoari dagokion *EuDeLex* hiztegiko sarrera ikusten du. Sinonimoak sarrera polisemiko batera bidaltzen duen hainbat kasutan, eskuz egokitu ditugu lasterbide horiek dagokion adierara. Egokitze hori, orain arte landu dugun lemategiko sarreretarako egin burutu ahal izan dugu, horien polisemia ere landua baitugu. Horrelako lasterbideak 7.4.2 ataleko laginaren 426 kasuetan agertzen dira.

Izan ere, arlo hau ere metodo automatikoen bitartez landu liteke, iturburu irekiko eta lizentzia libreko alemanezko tesauroak eta, lizentzia egokia eskuratuz gero, *GermaNet* datu-basea sinonimoak erauzteko iturri gisa balia baitaiteke, sinonimoak hiztegian txertatzeko. Homografian oinarritutako metodo automatikoak, lema homografoak eta polisemia desanbiguatzen ez dituena, aparteko arazorik gabe emango lituzke sinonimoak eskuratzeko aukera (bereizketa horiek egiten dituen *WordNet*-metodoari buruz, ikus 4.2.2 atala). Sinonimoak era masiboan EuDeLex hiztegian txertatzeko gure lehentasunen artean ez baitago, behin-behinean *openthesaurus.de* eta *canoo.net* atarietako eskaintzetara bidaltzen du *EuDeLex*-eko erabiltzaile-interfazeak sinonimoak ikusteko (ikus 3.5). Erreferentzia horiek homografian oinarritzen dira.,

3.3.2.4 Domeinua edo jakintza-arloa

Adierak desanbiguatzeko domeinu semantikoaren edo jakintza-arloaren gainean ematen ditugun argibideak aurretik finkaturiko zerrenda itxi batetik hautatzen ditugu. Zerrenda finkatzeko, SEH2007 lanean erabiltzen denean oinarritu gara. Eranskineko 7.9 taulan, jakintza-arloaren markei dagokien datu-bilduma estatistikoa ematen dugu. Argibide mota hori jakintza-arloren bateko hizkuntza bereziko terminotzat har dezakegun guztietan, marka ezartzen saiatu gara. Horrela, jakintza-arloaren araberakako bilaketak burutu edo glosarioak erauz daitezke hiztegiaren datu-base orokorretik.

3.3.2.5 Zehaztapen semantikoak

Eremu honetan, adiera desanbiguatzeko argibide osagarriak (ikus Alberdi et al. 2008: 1558) eskaintzen ditugu (parentesi artean, letra beltz etzanean), jakintza-arloari dagokion markaren antzeko modu batean arlo semantikoa zehazten dutenak. Kasu honetan, argibidea testu librea da, kasuz kasu erabakitakoa. Horretarako, adieraren

beißen *DeReWo* 4706 Flexion: beißt, biss, gebissen - *irregularra*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -i hozka egin; -i haginka egin; -i kosk egin; -i ausiki egin
2 *(intsektuak)* -i heldu; ziztatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 hozka egin; haginka egin; kosk egin; ausiki egin
III *ad. inper.* ▸
1 azkurea sortu
IV *ad. + 'sich'* ▸
1 *(koloreak)* elkarrekin ondo ez joan; gozakaiztu

3.2 Lagina: EuDeLex: s.v. 'beißen'

hiperonimoa erabili dugu, edo, aditzen kasuan, argumentu-egitura osatzen duen subjektu edo objekturen bat, aditzaren esanahia eta erabilpena zehazteko, 3.2 laginean ikusten den bezala (ikus 3.1 lagineko 'Absatz' adibidea ere).

3.3.2.6 Polisemia: Adieren zerrenda zenbakitua

Alemanezko lema-entitate sintaktikoak islatu ondoren, entitatearen adierak ematen ditugu zerrenda zenbakitu batean. Adieren ordena, printzipioz, maiztasunaren araberakoa izatea nahi dugu. Gaur egun eskuragarri ditugun corpusetan oinarritutako metodoek lema baten adieren maiztasunari buruzko informaziorik tamalez ematen ez baitigute, ez dugu irizpide horri jarraitzeko metodo fidagarririk, eta corpusetako KWIC zerrendei begiratuz adieren maiztasun-hurrenkera asmatu baino, geure intuizioari jarraitzen diogu adieren sailkapena burutzeko. Hori dela eta, *EuDeLex* hiztegiko lehenengo bertsio honetan, azken batean adieren hurrenkera ausazkoa dela aitortu behar dugu. Aurrerago, corpus-hizkuntzalaritzak auzi korapilatsu horretarako erantzunak eskaintzen dituenean (horri buruzko gehiago 4.2.1 atalean) eta adieren desanbiguazioa aintzat hartzen duten maiztasun-zerrendak eskuratzen ditugunean, sailkapena oinarri sendo eta uniboko batean eraiki ahal izango dugu.[102]

[102] Badira beste hurrenkera posible batzuk (ikus Lew 2013: 291–294), eta hurrenkera kronologikoa edo historikoa da horien artean maizen erabiltzen dena, maiztasunaren araberakoarekin batera. Adierei hurrenkera kronologikoa txertatzeko, alemanezko lemategia beharko genuke, adieren desanbiguazioa eta adiera bakoitzerako lehen agerpen dokumentatuaren data dakarrena.

3.3.2.7 Itzulpen-ordainak eta baliokidetasuna indartzeko osagaiak

Adiera bakoitzerako, euskarazko ordainak ematen ditugu kolore berdean (ordainen definizioaz, ikus 4 atala). Aurrerago esan bezala, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio hau euskara L1 duen erabiltzailearen beharrei begira diseinatu dugu, eta, horregatik, ez dugu itzulpen-ordaina argibide sintaktikoekin ez semantikoekin osatzen, erabiltzaileak gure hiztegitik sinonimorik egokiena aukeratzeko eta esaldi batean txertatzeko argibiderik espero ez duelakoan. Ondorengo 3.3 lagineko hirugarren adieran ikusi bezala, salbuespen bat egiten dugu argumentu-egitura gauzatzeari (balentziari) dagokionez: alemanezko akusatibozko osagaia euskaraz datibozkoa denean, "*-i*" kasu markatzailea eransten diogu ordainari. Adibide honetan, gure ustez, argiago geratzen zaio erabiltzaileari alemanezko aditzak joskera trantsitibo baterako balio duela, edo bestela esanda, "*abschlagen*" ez dela datibozko osagairik behar ez duen "*ezezkoa eman*" esapidearen itzulpen onargarria.

abschlagen *DeReWo* 10553
- irregularra, bereizgarria.
ad. tran. *+haben* ▸
1 (kolpeen bidez) moztu
2 KIROLA *(baloia)* sakea atera
3 *(eskaera, mesedea)* ukatu; -i uko egin; -i ezezkoa eman

3.3 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'abschlagen'**

Bestetik, ordainaren aurrean edo atzean baliokidetasuna indartzeko osagaiak ematen ditugu berde ilunxkoago batez eta parentesi artean. Argibide horiek beharrezkotzat jotzen ditugu alemanezko adiera guztiz ulergarria izateko, eta itzulpen osoa eskaintzeko. Osagai horiek ez ditugu ordainaren beraren eremuan sartzen, aurretik edota atzetik kokatzen ditugun *OsagLex* izendatu ditugun argumentuetan baizik (ikus 3.8 irudia), ondorengo arrazoiengatik:

- Osagaia ez da nahitaez euskarazko testuinguruan eman behar, hau da, erabiltzaileak ekoitzi behar duen euskarazko esaldian.
- Itzulpen-ordaina daraman *xml* argumentuaren balioa euskarazko lema baterako erreferentzia-lasterbidearekin osatu nahi dugu (hiztegiaren EU>DE norabidean zein euskarazko beste hiztegietan bilatu ahal izateko).

- Euskarazko itzulpen-ordainak *EuDeLex* atalaren EU-DE norabideko zirriborroa eratzeko erabili nahi baditugu, lexema berari ez dagozkion bestelako ikurrak ezin ditugu *xml* eremu berean onartu.

Azken bi arrazoi horiengatik, 3.3 lagineko hirugarren adieran ikusten dugun "*-i*" datibo-kasuaren markatzailea, alemanezko akusatibozko osagaia euskaraz datibozko egitura batekin ematen dela adierazten duena, itzulpen-ordainari berari ez dagokion beste eremu batean jasotzen dugu (*ArgKasu*).

Eta berdin jokatzen dugu baliokidetasuna semantikaren eremuan indartzeko argibide osagarriekin. Jar dezagun auziarekin zerikusia duen beste adibide bat. Alemanetik itzultzean, mugimendua adierazten duten aditzek arazoak sortzen dituzte bereziki. Talmy autoreak (1991) erakusten duenez, mugimendu-gertaerak era ezberdinetan lexikalizatzen dira hizkuntzaz hizkuntza. Mugimendu-gertaeraren osagai semantikoak (objektua, mugimenduaren modua, bidea) lexemak berak ekar ditzake ala ez; itzulpenean, aditzari falta zaion adierazlea adberbiozko osagaien bidez (Talmyk: *satelite* gisa) eman behar da, ondorengo adibideetan bezala. Testuinguru gehienetan, adibideetako euskal itzulpen literalak ez dira osorik hemen bezala literalki itzulitako testu batean agertuko, ezta euren osotasunean hiztegiko itzulpen-ordain gisa ere:

1a.	rollen	*biraka ibili/joan*
1b.	der Ball rollte hinter die Linie	*baloia marraren beste aldera joan da biraka*
2a.	gehen	*oinez ibili*
2b.	ich gehe nach Hause	*etxera noa oinez*
3a.	fahren	*ibilgailuz joan*
4b.	morgen fahren wir nach Bremen	*bihar joango gara Bremenera (ibilgailuz)*

Esan bezala, itzulitako testu batean, 1b-4b bezalako euskal esaldirik ez da agertuko. Testuinguruak argi utziko du baloia biraka joan dela, zergatik euskal esaldia horretara behartu? Baina hiztegian, testuingururik gabe, alemanezko aditzak bere baitan dakarren mugimendua-modu hori adierazi behar da. *Rollen* bezalako mugimendua-modua dakarten aditzak hizkuntza germanikoetan ugariak dira; euskaraz, aldiz, ez.[103] 3.3 lagineko '*(kolpeen bidez) moztu*' adibidea sail horretako bat da, eta *OsagLex* eremuaz baliatzen gara alemanezko lexemak berez dakarren mugimendu-modua adierazteko.

[103] Oinez ibiltzearen modua adierazteko, adibidez: *Gehen, schlurfen, watscheln, dackeln, tippeln, traben,* beste hainbaten artean.

```
<Lemma id="4060" LemmaSign="abschlagen" Source="265" DerewoRang="10553" Frequency="14"
 FlexMorfTag="139;140">
    <SE id="4061" SectionNumber="1" POS="7" GramInfo="222">
        <Sense id="4062" SenseNumber="1">
            <TE id="4063" OsagLexPre="kolpeen bidez" ArgKasu="0" TE="moztu"/>
        </Sense>
        <Sense id="4064" SenseNumber="2" JakintzaArloa="57" EremuSemant="baloia">
            <TE id="4065" ArgKasu="0" TE="sakea atera"/>
        </Sense>
        <Sense id="4066" SenseNumber="3" EremuSemant="eskaera, mesedea">
            <TE id="4067" ArgKasu="0" TE="ukatu"/>
            <TE id="4068" ArgKasu="209" TE="uko egin"/>
            <TE id="4069" ArgKasu="209" TE="ezezkoa eman"/>
        </Sense>
    </SE>
</Lemma>
```

3.8 Irudia: *EuDeLex xml*: s.v. 'abschlagen'

Preposiziozko aurrizkia duten alemanezko aditzen kasuan, baliokidetasuna indartzeko osagaiak garrantzia du askotan, aurrizkiaren bitartez hiponimoa sortzen denean, 3.9 taulako adibidean gertatzen den bezala. Erabateko baliokidetasuna islatzen duen euskarazko ordainik ez badago, jokabide horretaz baliatu gara (adibidean parentesi artean adierazten duguna da baliokidetasuna indartzeko osagaia).

Alemanerazko aditza	*Euskarazko ordaina*
brennen	1. erre; 2. piztuta egon; argi egin
anbrennen	piztu, erre (-tzen hasi, „anfangen zu brennen“)
abbrennen	(erabat, „vollständig“) erre, kiskali

3.9 Taula: Alemanezko 'brennen' aditza eta preposiziozko aurrizkia duten hiponimoak

3.3.2.8 Erabilera-adibideak

EuDeLex hiztegiko alemanezko lemategiaren lehenengo % 10a landu bitartean, erabilera-adibideak hautatzeko zenbait saiakera egin ditugu (ikus 3.1 eta 4.4 laginak). Asmatutako adibiderik ez dugu jarri nahi izan, corpusetan oinarritutakoak baizik. Horretarako dauzkagun baliabideak, corpusak nahiz corpusekin lan egiteko tresna elektronikoak, izan baditugu. Baina ikusi dugunez, egun dugun corpus paraleloa gehiago garatzeko premian gaude, lemategi guztia itzulitako adibide egokiez hornitu ahal izateko (4.3 atalean argudiatuko dugun bezala). Bestalde, corpus paraleloetatik erauzitako datuak modu automatiko batean emateko aukera dugu, hau da, erabiltzaileak hiztegi elektronikoan bilaketa bat burutzen duenean, bilaketari dagokion lema duten konkordantzia paraleloak erakustea. Horrekin lotutako arazo nagusiak bi dira. Alde

batetik, corpus paraleloko datuetan ez dago polisemiaren desanbiguaziorik, konkordantziak (gaur ditugun teknologiekin) lema-ikurraren arabera hauta daitezke, ez lemaren adieraren arabera. Bigarrenik, aipatu behar da kasu batzuetan bilaketarekin bat datozen emaitza gehiegi aurkituko direla erabiltzaileari lagungarri gertatzeko. Arazo hori konpontzeko teknologiak badaude, eta ingeniaritza konputazionalean inbertitzea besterik ez genuke (horri buruz, ikus 4.4.1 atala).

3.3.3 Alemanezko izena hiztegi-sarreran

2.1.1.1 atalean aurkeztutako irizpidearen arabera, eta 3.4 laginean ikusten dugunez, alemanezko '*Ausdruck*' izenari dagozkion argibideak hiztegi-sarrera bitan ematen ditugu, grafia berdineko bi izen homonimo horiek lemategiaren parte baitira. Izenki bakoitzaren flexio-morfologiaren gaineko informazioa (genitibozko singularra eta nominatibozko plurala) eta genero gramatikala lema-ikurraren ondoan ematen ditugu.

Ausdruck[1] *DeReWo*Homograph 1918 Flexion: ~s, Ausdrücke
iz. *m.* ik. aditza: ausdrücken ▸
1 adierazpen
2 termino; esamolde; esapide
3 ezaugarri; adierazgarri
4 adierazkortasun; adierazgarritasun

Ausdruck[2] *DeReWo*Homograph 1918 Flexion: ~s, Ausdrucke
iz. *m.* ik. aditza: ausdrucken ▸
1 inprimatze; inprimaketa

3.4 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'Ausdruck'**

Makroegituraren arloan egiten dugun bereizketa horren azpian, homonimo bakoitzaren polisemia azaltzen dugu adierei dagozkien atal zenbakituetan. Adiera atal horien hurrenkera maiztasunaren araberakoa izatea nahi dugu; baina, horretarako baliabiderik eskuragarri ez dugun bitartean, beste hiztegi batzuetan aurkitzen dugun hurrenkerari eta geure intuizioari jarraitzen diegu, 3.3.2.6 atalean aipatu bezala.

Izenaren genero gramatikala adierazten duen ikurra entitate sintaktikoa zehazten duen ikurraren ondoren ematen dugu. Argibide hori "bizidun" markarekin osatzen dugu, hala badagokio, hau da, izaki biziduna denotatzen duenean, 3.5 lagineko adibidean ikusten dugun legez.

Anhänger *DeReWo* 1646 Flexion: ~s, ~
I *iz.* *bizidun m.* ▸
1 jarraitzaile; aldeko; zale
II *iz.* *m.* ▸
1 AUTOMOBILA atoi; trailer

Anhängerin *DeReWo* 32203 Flexion: ~, ~nen
iz. *bizidun f.* ▸
1 jarraitzaile; aldeko; zale

3.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Anhänger', 'Anhängerin'

3.3.4 Alemanezko aditza entitate sintaktiko gisa

Aditzaz bestelako kategoria gramatikaletan, badugu arazo berezi bat, jarraian interesatuko zaiguna, eta hiztegiaren mikroegitura diseinatzerakoan hartu beharreko erabakia da: aditza lehenik entitate sintaktiko ala entitate polisemiko gisa deskribatu nahi izatea, eta horren arabera hiztegi-sarreran datozen argibideen barruko hierarkia finkatzea, edo datuen diseinu arloko hitzetan esanda, elementuen guraso-seme-alaba erlazioa ezartzea. Hortaz, hemen ere *xml* elementuen hierarkiaz ari gara.

3.3.4.1 Mikroegiturako elementuen hierarkia: ordena sintaktikoa

DaF ikasleentzat diseinaturiko hainbat hiztegitan proposatzen den bezala Langenscheidt eta PONS etxeetakoak adibide), alemanezko aditzari dagokion hiztegi-sarrera lehenik eta behin lemaren propietate sintaktikoen arabera antolatzen dugu, lau kategoriatan (ikus adibidea 3.6 laginean):

(1) Aditz iragankorra edo trantsitiboa, hau da, alemanaren kasuan akusatibozko objektua onartzen duena

(2) Aditz iragangaitza edo intrantsitiboa, hau da, akusatibozko objekturik onartzen ez duena

(3) Aditz erreflexiboa, hau da, akusatibozko *sich* izenordainarekin batera agertzen dena

(4) Aditz inpertsonala, hau da, subjektu gisa *es* izenordaina baino onartzen ez duena.

Aditza lehenik entitate sintaktiko gisa islatzeko jokabidearen alde, zenbait argudio zerrendatuko ditugu jarraian (ikus Marello 2010; Dentschewa 2006: 124h):

a) Hiztegi-sarrera luzeagoetan, orientatzeko laguntza eskaintzen du.

b) Alemanezko testu bat ulertzeko edo alemanetik itzultzeko ahaleginean, DaF ikasle aurreratuagoen eta itzultzaileen ohiko jokamoldea da aditzaren esanahiari hurbildu baino lehen aditza entitate sintaktiko gisa identifikatzea, hau da, subjekturik duen, akusatibozko objekturik duen, datibozko objekturik duen galderei erantzun eta gero, adiera, esanahia eta itzulpen-ordaina zehaztea.

c) Alemanezko testua ekoizteko orduan, kasu askotan, aditzaren semantika baino, horren propietate sintaktikoak dira ikasleari zalantzak eta argibideak jasotzeko beharra sortzen diotenak: aditz hau trantsitibo gisa erabil dezaket? Zer aditz laguntzaile erabiltzen du aditz honek perpaus intrantsitibo batean?

Ordena sintaktikoaren kritika ondorengo zalantzan oinarritzen da: hiztegiaren erabiltzailea gai ote da *trantsitibotasuna* bezalako gramatika-terminoak ulertzeko? Zalantza horrek badu pisua, eta euskaratik alemana ikasten duten kasuan badira hainbat arrazoi gaitasun hori zalantzan ez jartzeko, euskaraz tasun hori oinarrizko gramatika-eskolan lantzen baita. Ildo horretatik, ondorengo izendapen alternatiboa hauta daiteke, PONSDAF hiztegian gertatzen den bezala: "*Mit Objekt*" ("objektuarekin"), "*Ohne Objekt*" (objekturik gabe), "*Mit Sich*" ("'sich' izenordainarekin").[104]

abstimmen Derewo 2628 *trennbar*
I *Verb Intransitiv* +*haben* ▸ 1 *[über etw.]* **bozkatu**
II *Verb Transitiv* +*haben* ▸ 1 *[auf etw.]* **egokitu** 2 *[mit jdm.]* **adostu; hitzartu**
III *Verb +'sich'* +*haben* ▸ 1 *[mit jdm.]* **ados jarri**

3.6 Lagina: ***EuDeLex*: s.v. 'abstimmen'**

Alemana ikasteko prozesuan arazo larria izaten da aditz laguntzailearen erabilerarekin lotutakoa. Horretan laguntzeko asmoz, alemanezko aditzak iragan burutuan darabilen aditz laguntzailea ematen dugu, entitate sintaktikoa zehazten duen ikurrarekin batera. Horri dagokiola, zera aipatu behar da: oro har, egitura trantsitibo batean *haben* ("*edun") laguntzailea erabiltzen da; intrantsitiboetan, berriz, *sein* ("izan"). Baina, euskaraz gertatzen den bezala, badira salbuespenezko kasu franko (3.6 lagineko adibidea kasu), non aditz laguntzailearen erabilerari buruzko oinarrizko arau horrek balio ez duen. Horregatik, bi argibideak ematen ditugu espresuki: aditza entitate

[104] "Objektua" hemen akusatibozko objektua da, eta ez datibozkoa. Horrek gaizki-ulertzeak ekar ditzake. "Trantsitibo" terminoa egokiagoa iruditzen zaigu, euskaraz ikasi duenak tasun hori ergatibozko egiturak lantzen dituenean bereganatu du eta.

sintaktiko trantsitibo, intrantsitibo, erreflexibo edo inpertsonal gisa, alde batetik, eta, bestetik, aditzak entitate bakoitzaren kasuan zer aditz laguntzaile[105] darabilen.

3.3.4.2 Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzearen inguruko argibideak

Aditzaren[106] argumentu-egituraren gauzatzea edo balentzia modu egoki batean islatzeko asmoz, *balentzia-formulak* (*Valenzformeln*, (Wolski & Cyffka 2011: 12)) baliatzen ditugu (ikus 3.6 lagina), *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio honetan, euskara L1 eta alemana L2 dituen erabiltzailearen beharrei begira, baina alemanezko atalean baino ez, hau da, euskarazko ordainei balentziari buruzko argibideak gehitu gabe. Hurrengo bertsio baterako euskarazko datuak ere balentzia-formulez aberastuko bagenitu, 3.7 laginaren bezalako irudia ikusiko genuke. Balentziari buruzko argibideek bi abantaila ekartzen dizkiote hiztegiaren erabiltzaileri:

1. Testua ekoizteko ahaleginean, kasu-marken edo preposizioen bitartez argumentuak modu egoki batean elkarrekin josten lagunduko dioten argibideak jasotzen ditu erabiltzaileak;
2. Testua ulertzeko ahaleginean, balentzia-formulek alemanezko adiera egokia hautatzen lagun liezaiokete erabiltzaileari, aurrean dituen preposizioak edo kasu-markak hiztegi-sarreran ikusten dituenekin bat baldin badatoz.

bedanken *DeReWo* 5233 - *-ge galtzen du*
ad. + 'sich' +haben ▸
1 *[bei jdm. für etw.] [nbi. zbtengatik]* eskerrak eman

3.7 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'bedanken' (aberastua)**

Balentzia-formulen bitartez aditzaren propietate sintaktikoei buruzko argibideak ere ematen ditugu, nahitaezko erabilera ditrantsiboa markatzeko, batik bat (*"jmdm. etw."*, norbaiti zerbait). Datibozko *sich* izenordaina duten egitura erreflexiboak ez ditugu "*mit SICH*" entitate sintaktiko propio gisa islatzen, akusatibozko *sich* duten egiturak egiten

[105] *Haben* edo *sein* aditz laguntzaile bietatik edozein entitate sintaktiko bererako erabiltzea gramatikaltzat hartzen da zenbait kasutan, kontu dialektala bada ere (*ich habe gestanden* / *ich bin gestanden*). Horrelako kasuetan, aditz laguntzaile biak hauta daitezkeela adierazten dugu sarreran.

[106] Aditzei dagozkien sarreretan ez ezik, adjektibo eta izenei dagozkien hainbatetan ere, gehitu ditugu balentziari buruzko argibideak, baina azken bi kategoriei begira ez modu sistematiko batean, hurrengo bertsio bat landu arte. Nahiz eta adjektiboen eta izenen balentziari buruzko argibideak hiztegietan arreta bera merezi duten, alemanezko hiztegigintzan oro har gutxiago aurkitu izan dira egun arte (Castell 2015).

ausleihen *DeReWo* 7354 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* maileguz utzi; mailegatu
2 *[(sich (Dat.)) etw.]* maileguz hartu; mailegatu

3.8 Lagina: ***EuDeLex*: s.v. 'ausleihen'**

dugun bezala, "*sich (Dat.) etw.*" ('norbere buruari zerbait') oharrarekin osatutako aditz trantsitibo gisa baizik (ikus 3.8 lagina).

3.3.5 Alemanezko adjektiboa eta adberbioa hiztegi-sarreran

Adjektiboen eta adberbioen kasuan, alemanez eta euskaraz ditugun simetria eta asimetria morfosintaktikoak kontuan hartu beharra ikusten dugu. 3.9 lagineko adibideek erakusten duten bezala, alemanezko adjektiboek morfologia edo/eta lexiko ezberdineko euskarazko ordainak eskatzen dituzte, atributu ala adberbio gisa erabiltzen diren arabera. Atributu gisa erabilitako adjektiboak determinatzaile sintagma baten osagaiak dira bi hizkuntzotan, eta flexionatu behar dira. Adberbioak, aldiz, ez dira flexionatzen, eta adberbio sintagmaren osagaiak ditugu. Euskaraz, kategoria batetik bestera, sintagma mota batetik bestera igaroarazteko, atzizki jakin batzuk erabiltzen dira (batik bat, *-ki, -to,* eta *-ka* adjektiboak adberbio bihurtzeko, eta *-ko* adberbio bat determinatzaile-sintagma batean erabili ahal izateko). Antzeko arau batzuek alemanezko hainbat lexematan balio dute (ikus *allein*$_{\text{ADB}}$ vs. *alleinig*$_{\text{ADJ}}$). Alemanezko adjektiboen euskarazko ordainak postposizio sintagma gisa ere ager daitezke (*jendetasun*$_{\text{IZE}}$-*ez*$_{\text{POSTP}}$, "anständig").

Hainbat kasutan, bi hizkuntzetako lexemak kategoria batean baino ez dira agertzen, hots: ezin dira atzizkien bitartez moldatu, beste kategorian balio ahal izateko. Auzi horri dagokionez ez alemanez ez euskaraz arau orokorrik ez dagoenik, hizkuntza-ikasleek esperoko dute hiztegiak zalantza horiek argitzea, hau da, zalantzak sortzen dizkion lexema eta adberbio edo adjektibo gisa erabil daitekeen.[107]

[107] 3.9 lagineko *anständig* adibidean ikusten denez, euskarazko *zintzo* eta *zintzoki* ordainak ematen ditugu, *EuDeLex* hiztegiaren hasierako funtzioa betetzeaz gain, euskaraz zalantzak dituenaren beharrei begira. Izan ere, adjektiboen erabilera adberbio gisa *-ki* atzizkia eskatzen duen ala ez euskaraz ikasten dutenen betiko zalantza izaten da, eta *-ki* atzizkiaren gehiegizko erabilpena euskaldun berrien ezaugarritzat har daiteke. Zalantza horiek argitzeko, bi forma posibleak ematea proposatzen dugu, hala badagokio.

anständig *DeReWo* 8054
I *izlag.* ▸
1 zintzo
II *izlag.adb.* ▸
1 zintzo; zintzoki; jendetasunez

anteilig *DeReWo* 20466
I *izlag.* ▸
1 zatikako; proportzional
II *izlag.adb.* ▸
1 zatika; proportzionalki

arg *DeReWo* 3262
I *izlag.* ▸
1 latz; gaitz
2 *zahark.* gaizto; maltzur; oker
II *izlag.adb.* ▸
1 *lgart. heg.* oso

3.9 Lagina: *EuDeLex*,
s.v. 'anständig', 'anteilig', 'arg'

Irizpide berari jarraituz, alemanezko adberbio-sarrerak antzeko era batean antolatzen ditugu: alemanezko adberbio bat, predikatibo gisa erabiltzen denean ("*Jazz ist anders*$_{\text{ADB}}$", "Jazz-a ezberdin$_{\text{ADB}}$-a$_{\text{DET}}$ /bestelako$_{\text{ADB}}$-a$_{\text{DET}}$ da"), ez du flexionatzerik onartzen; euskarazko egitura paralelo batean, aldiz, adjektiboa eskatzen da, nahitaez flexionatua izan behar dena. Berdin gertatzen da alemanezko adberbioak atributu gisa erabiltzen direnean: "*die*$_{\text{DET}}$ *Sitzung*$_{\text{IZE}}$ *gestern*$_{\text{ADB}}$" vs. "[atzo$_{\text{ADB}}$-ko$_{\text{POSP}}$ batzar$_{\text{IZE}}$]-(r)a$_{\text{DET}}$". 3.10 lagineko *anders* sarreran, flexiona ezin daitezkeen ordainak ematen dira *anders* lexemarentzat horren adberbio-erabileran, eta flexionatu behar direnak, berriz, predikatibo edo atributu gisako erabileran.

anders *DeReWo* 596
I *adlag.* ▸
1 ezberdin; bestela; beste era batean
II *adlag. prd./atr.* ▸
1 ezberdin; bestelako; beste era bateko

3.10 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'anders'**

3.3.6 Gainontzeko kategoria gramatikalak

EuDeLex hiztegiaren lehenengo bertsio honetarako, funtzio-hitzak ez ditugu modu sistematiko batean landu, saiakera batzuk egin arren. Izan ere, preposizioak eta lokailuak zailtasun bereziak ekartzen dizkigute gure hizkuntza bikoteko hiztegi elebidun batean, ZEH2005 hiztegian gaztelaniazko *de* preposizioari dagokion sarrerak, esaterako, erakusten digunez: 19 adiera atal ditu sarrerak. Horixe dugu, beraz, lehenengo arrazoi praktikoa kasu konplexu horiek hasiera batean baztertzeko, eta alemanezko lemategia lantzen aurrera egiteko, preposizio eta lokailuen zama izan gabe. Bigarrenik, kategoria horietako lexemaren kopurua murriztua baita, taldeka lantzea proposatzen dugu, ikerketa berezia burutzearekin batera. Ikerketa horrek euskarazko beste hiztegi elebidunetako jokabideak aztertzean oinarrituko da, ondoren ikusteko zer nolako moldapenak komenigarritzat hartzen ditugun gure euskara-alemana bikoterako. Hirugarrenik, ondorengoa aipatu nahi dugu: alemana ikasten duenak hizkuntza ikasteko testuliburuetan zein gramatika didaktikoetan badu argibide franko hitz horien erabilpen egokiari hurbiltzeko, eta argitzeke dugu ikasleriak hiztegi batera joko lukeen horien gainekoak lantzeko, edo nahiago duen gramatika didaktiko batera jotzea.[108]

3.4 Euskara-alemanezko sarreren egitura

Aurreko kapituluetan alemanezko lemetatik euskarazko itzulpen-ordainetara bidaltzen duen hiztegiaz aritu ondoren, orain euskaratik alemanera itzultzen duen *EuDeLex* hiztegiaren atalaren egitura osatzeko proposamen batzuk egingo ditugu. Makroegituraz jardun dugu jada 3.2.3.3 atalean, eta maiztasun-datuen araberako oinarrizko lemategia proposatu dugu.

Mikroegiturari dagokionez, ondorengo irizpide sorta abiatzeko proposamen gisa aurkezten dugu, euskarazko lemategirako hiztegi-sarrerak edukiez betetzen hasi baino lehen eztabaidan finkatzeko. Alemanezko sarreren egiturari buruz esandakoa kontuan izanik eta sarrera horien % 10 inguru eskuz landu ondorengo esperimentu konputazionalek izandako esperientziatik (ikus beheragoko 4.1.4 atala) egiten dugu proposamena.

[108] Aipatu beharra dago egun ez dugula euskaraz eta euskarazko ikuspuntu batetik idatzitako alemanaren gramatikarik. Sarreran esan bezala, alemana ikasteko euskarazko lehenengo testuliburua (DBH) Wolff & Reuter (2007) dugu, egun arte bakarra dena. Gerorako erronka dugu hutsune horiek betetzea.

(1) Hiztegi elebidunen *xml* egiturak eredu (*scheme* edo *DTD*) berekoak, edo, gutxienez, bateragarriak izatea komeni da, hiztegiaren norabide baten edukiak beste norabideko datuak erabiliz zirriborratu ahal izateko, alde batetik, eta, bestetik, hirugarren hizkuntza batekiko hiztegi berri baten lehenengo zirriborroa makro- eta mikroegiturako datuetan oinarritzeko. *xml* dokumentu bateko datuak transformazioaren bitartez berrantola litezke, baina arau berari jarraitzeak lanak errazten ditu. Bateragarritasuna argitalpen elektronikoari begira ere irizpide garrantzitsua dugu, euskararako hiztegi elebidun gehiago eraiki eta erabiltzaile-interfaze berdinaren bitartez argitaratu nahi baditugu.

(2) Badira arrazoi onak hizkuntza-ikasleentzako alemanezko hiztegigintzan ohikoa den entitate sintaktikoa, *xml* egituran lema dakarren elementua gurasotzat eta adierak seme-alabatzat dituen tarteko elementu hori (ikus 3.4 edo 3.8 irudian <SE> elementua) defendatzeko euskarazko hiztegigintzan gaur arte nagusia den hurrenkera semantikoaren aurrean. Gainera, euskarazko lemategirako zirriborra daiteke, EDBL datu-baseko etiketak erabiliz, 3.2.3.3.1 atalean azaldu dugun bezala (ikus adibidea 3.3 irudian), eta horrela zirriborratutako lemategia eskuz lantzea eta aberastea EDBL datu-basea bera aberasteko ekarpena izan daiteke.

(3) Homonimia, hau da, kategoria gramatikal beraren barneko homografia (adib. euskaraz *baso* eta *baso*, ikus 2.4) filologian ez ezik, eremu konputazionalean ere arazoa da. EDBL bezalako datu-baseetan homonimia ez da aintzat hartzen, corpusetatik erauzitako konkordantzian zein maiztasun-zerrendetan homonimo horien datuak nahasturik datoz, lema-ikurrean oinarritzen den edozein aplikaziok, hiztegietako edukietan-bilatzekoak nahiz hiztegi sorta baten edukiak batzen dituen datu-base bateratuak, *baso* (IZE) eta *baso* (IZE) berdin ulertzen dituelako. Alemanezko lemategia eskuz lantzean, homonimia 3.3.3 atalean azaldu bezala ebatzi dugu, hau da: *Ausdruck*[1] eta *Ausdruck*[2] bi sarrera-buru homonimo ezartzea, euskarazko hiztegi modernoagoetan ere egiten den moduan (ikus 2.4 atala, eta, adibide gisa, SEH2007 hiztegiko 7.49 lagina). Lema-ikurrean oinarritzen diren gure esperimentuetan (ikus 4.1.4 atala), homonimo horiek eskuz batu behar izan ditugu, eta, gero, zirriborro-datuak hiztegian erabiltzeko orduan, berriz desanbiguatu. Arrazoi horien guztien aurrean, hiztegiaren *xml*

heldu
I *aditz perifrastikoa* ▸
A *ad. intran.* *+da* ▸
1 = iritsi ankommen; kommen; herkommen
2 kommen; geschehen
3 reifen
B *ad. tran.* *+dio* ▸
1 fassen; greifen; halten; festhalten
2 ergreifen; anfangen
3 *(Tier)* beißen; stechen
C *ad. tran.* *+du* ▸
1 *ipar. zah.*= bidali, helarazi schicken
D *ad. intran.* *+zaio* ▸
1 *ipar.* helfen; zur Hilfe kommen
II *izlag.* ▸
1 reif
2 *irud.* erwachsen
3 *irud.* vernünftig
III *iz.* ▸
1 *(eines Tiers)* Biss; Stich

irakin
I *aditz perifrastikoa* ▸
A *ad. intran.* *+du* ▸
1 sieden; kochen
II *aditz sintetikoa* *[3. perts.]* ▸
A *ad. intran.* ▸
1 sieden; kochen

3.11 Lagina: EuDeLex: 'heldu' eta 'irakin' sarrerak (lehenengo proposamena)

egituran homografo guztiak elementu batean batzea proposatzen dugu. Horrenbestez, kategoria gramatikal berdineko homonimoak nahiz kategoria ezberdinetako homografoak elementu horren seme-alaba gisa jasoko ditugu, 3.12 eta 3.11 laginetan ikusten den bezala. Bestela esanda: homonimia ez dugu bereziki markatzen, eta homografiatzat hartuko dugu, entitate sintaktiko homografo guztiak maila berean. Entitateen azpitik, bakoitzaren polisemia kokatuko da egituran.

(4) *EuDeLex* hiztegiko alemana-euskarazko atalean, aditzak diren entitate sintaktikoak ondorengo azpikategorien arabera antolatu ditugu (ikus 3.3.4

kapitulua): (a) aditz trantsitiboa, (b) aditz intrantsitiboa, (c) aditz erreflexiboa, akusatibozko *sich* izenordainarekin erabiltzen dena, eta (d) aditz inpertsonala. Entitatearen izaera markatzen duen ikurraren ondoan, argibide bana gehitu dugu aditz laguntzailearen erabileraz (ikus 3.2 eta 3.3 laginak), entitate sintaktikoaren mota eta aditz laguntzailearen erabilera oro har ez baitatoz bat, nahiz eta kasu gehienetan honako oinarrizko arau honek balio duen: egitura trantsitiboetan eta erreflexiboetan, hau da, akusatibozko osagaia posiblea denean, *haben* laguntzailea erabiltzen da, eta intrantsitiboetan (akusatibozko osagairik posible ez denean), berriz, *sein* laguntzailea. Esan dugunez, entitateen azpikategorizazioaren eta aditz laguntzailearen erabilerari buruzko argibideak eskaintzea erabiltzaileari lagungarri gertatzen zaiolakoan gaude, hura hizkuntza-ikaslea denean, batez ere. Alemanez ez ezik, euskaraz ere egitura sintaktikoaren eta aditz laguntzailearen artean ez dago erabateko simetria, eta hizkuntza-ikasleak oinarrizko arau gisa ezagutzen duena (ergatibozkoetan, **edun*, eta gainontzekoetan, aldiz, *izan* laguntzailea) hautsi egiten da hainbat eta hainbat kasutan. Euskara ikasten duenak auzi hori hiztegiaren argibideetatik argitzea espero dezakeenez, aldagai biak mikroegituran islatzea proposatzen dugu. Euskarazko hiztegiek aditzari dagokion sarrera-mikroegitura sintaxiaren arabera antolatzen dutenean (2.4 atalean ikusiko dugunez, Sarasolaren eta Morrisen hiztegietan besterik ez da horrelako ordenik aurkitzen), aditz laguntzailearen erabileraren arabera sailkatzen dituzte aditzaren adierak (ikus, esaterako, *heldu* adibidea SEH2007 hiztegian, 7.52 lagina, edo MORR1998 lanean, 7.40 lagina). 3.11 lagineko *heldu* adibidean, ordea, entitate sintaktikoak xedatu ditugu, eta bakoitzarentzat aditz laguntzailearen erabilera zehazten duen ikurra gehitu. Hemen, bi entitate trantsitibo ezarri ditugu: (a) *dio* laguntzailea erabiltzen duena, eta (b), *du* laguntzailea erabiltzen duena. (a) bezalako irregulartasunak esplizituki islatzeko aukera ematen digu mikroegitura horrek, *irakin* adibidean ere ikus daitekeen moduan. Morrisen proposamena guretik hurbilena litzateke, *dio* motako laguntzailea erabiltzen duen egitura *du* atal batean ematen du eta. Gure ustez, erabiltzailearentzat argiago geratzen da Morrisen *du [dio]* atala *aditz trantsitiboa +dio* izendatzea, eta horixe da proposatzen duguna.

(5) Adizkiak diren entitate sintaktikoen 3.11 lagineko bezalako sailkapeneko lehenengo hierarkia maila (hemen zenbaki erromatarrez markaturik datorrena), EDBL datu-baseko kategorizazioari egokitu diogu, non lema-ikurraren azpian aditza izenetatik, adjektiboetatik eta adberbioetatik bereizten den. Horretaz gain, sailkapeneko maila horretan aditzaren izaera perifrastikoa markatzeko aukera dugu, hau da, aditz sintetikotik bereizteko aukera. Tasun hori euskara ikasten dutenentzako argibide lagungarria da, eta perifrastikotasuna ala sintetikotasuna esplizituki markatzeak, horrekin lotutako ezberdintasun semantikoak ere islatzeko bide ematen du, hala badagokio.[109] Edozein kasutan, hau da, 3.11 lagineko *irakin* adibideko bezalakoetan ere, argibide semantikoei dagokienez erredundantzia sortu arren, argibide morfosintaktikoak txertatzeko aukera ematen du jokabide honek, esaterako, adibidean egin bezala, hirugarren pertsona baino ez dela argumentu gisa agertzen adieraztea, edo aditz sintetikoak dituen formak biltzen dituen taula baterako erreferentzia ematea.

(6) Adjektiboari eta adberbioari dagokienez, alemanerako 3.3.5 kapituluan egin ditugun proposamenak euskaraz zentzudunak dira neurri berean: adjektiboa adberbio gisa bere horretan (*-ki* morfema erantsi gabe) erabiltzen den edo ez esplizituki adierazteko, 3.13 lagineko bezalako egitura proposatzen dugu.

sakon
I *izlag.* ▸
1 tief
II *adlag..* ▸
1 = sakonki tief

3.13 Lagina: EuDeLex: 'sakon' sarrera (lehenengo proposamena)

Proposatutako egitura hizkuntza-ikaslea den erabiltzailearentzat lagungarriak izateaz gain, horrela xehaturiko entitate sintaktikoek HAP alorreko aplikazioetan ere erabilgarriak izan daitezkeela uste dugu: lema batek zer entitate sintaktiko gisa ager daitekeen erabakitzeko, eta informazio horretaz baliaturik corpus-datuak prozesatzeko,

[109] Gogora dezagun EAH2007 hiztegiak (1.21 lagina), *niri doakidanez* bezalako egiturak joan sarreraren baitan nola azaltzen dituen. Aditz jokatuak duen adiera hori (alemanez, joan aditz perifrastikoak ez bezala, 'zustehen', 'zukommen', 'angehen' ordainak dituena) tasun morfosintaktioarekin esplizituki lotzea euskara ikasleari lagungarri gertatzen zaio, gure ustez.

adibidez, posible diren entitateak *esplizituki* markatu behar ditugu, kapitulu honetako laginetan egin dugun legez. Halaber, aditz laguntzailearen erabilera entitate sintaktikoarekin batera adierazteak polisemia desanbiguatzen laguntzen dio hiztegi-erabiltzaileari nahiz HAP alorreko aplikazioek erabiltzen duten erabakitzeko prozesuan. Horrela, *heldu* aditza datibozko komunztadura duen *dio* motako laguntzailearekin eta ergatibozko zein datibozko osagaiekin batera agertzen bada, 3.11 lagineko *heldu* (I B) entitatea edo ditrantsitibotasunera hedatutako (I C) entitatea izan behar du.[110] Ergatibozko komunztadura-markarik gabeko *da* edo *zaio* laguntzailearekin batera agertzen bada, aldiz, (I A) entitatearen aurrean,[111] edo, *zaio* motako laguntzailea izanik, (I D) entitatearen aurrean gaudelako ebidentzia dugu. Lehenengo erabaki hori hartuta, *heldu* aditzak dituen adieretatik (EEG2013 hiztegian, adibidez, 13 atal dira, ikus 7.60 lagina), gutxi batzuk besterik ez dira geratzen, eta desanbiguatze semantikoa errazagoa izango da.

3.5 Erabiltzaile-interfazearen egitura

2013ko maiatzetik, *EuDeLex* hiztegiaren erabiltzaile-interfazea sarean dago[112]. Erabiltzaile-interfazea (ikus 3.9 irudia) *php*-script bakar batean oinarritzen da.[113]

Hasiera-orriaren goiko aldean, erabiltzaileak alemanezko lema edo forma flexionatu bat sartzeko aukera du, bilaketak burutzeko. Eremu horretan sartzen duen laugarren hizkitik aurrera, errutina batek sartutako hizkiak *EuDeLex* hiztegiko lemategiarekin konparatzen ditu, erabiltzaileari lema osoak proposatzeko. Eremuaren aurrean, sakatzeko botoi bi aurkitzen dira, hiztegiaren meta-hizkuntza aukeratzeko balio dutenak. Aukeraketa horren arabera, interfazeak ondorengo argibideak ematen ditu hautatutako hizkuntzan:

---

110 Balentzia-formulak (alemanerako, ikus 3.3.4.2 atala) emanez gero, (I B) atalean, "-tik heldu" ("norbaiti besotik heldu") bezalako egiturak posible direla adieraziko genuke, eta horrela euskarazko testua deskodetzean zein entitate sintaktikoa izan zehaztu, eta, halaber, testua sortzeko orduan laguntza eman.

111 *da*: datibozko osagairik gabe; *zaio*: [jasale] rol semantikoa dakarren argumentuari dagokion datibozko osagaiarekin.

112 http://www.ehu.eus/*EuDeLex*.

113 *php*-script horren eta jarraian aipatuko dugun *perl*-scriptaren lehenengo bertsioaren garapena Bartzelonako *Institut Universitari de Lingüística Aplicada* (IULA, Universitat Pompeu Fabra) institutuak 2013ko udaberrian Rogelio Nazar hizkuntzalari konputazionalarekin izandako elkarlanari zor diogu. Hasierako laguntza hori jasota, ordutik aurrerako moldapenak gureak dira. Erabiltzaile-interfazea moldatzeko urratsak ondorengo helbidean kontsulta daitezke: http://www.ehu.eus/*EuDeLex*/changelog.php.

a) Sintaxiari, pragmatikari eta jakintza-arloari dagozkion *EuDeLex* hiztegiko argibideak

b) Orriaren ataleko izenburuak

c) Emaitza-orrian zehar ematen diren argibideak

3.9 Irudia: *EuDeLex* **erabiltzaile-interfazea eta glosak**

Bilaketa-emaitzak ematen dituen markoa hiru zutabetan banaturik dago:

(1) *EuDeLex* hiztegiko sarrera, edo, homonimoen kasuan[114], sarrerak eta alemanezko *Wikipedia* eta *Wiktionary* iturrietako emaitzak. Iturri horietako datuak berehala erauzten dira[115], eta, bertan zerbait aurkituz gero, erabiltzaileari erakusten zaizkio: dagokion lema-ikurrarekin bat datozen orri-izenburuak eta orri horietan aurkitutako euskarazko itzulpenak. *Wikipedia*-ren kasuan, euskarazko itzulpenak euskarazko *Wikipedia*-n dagokion orrira bidaltzen duen lasterbidea ematen da.

(2) *EuDeLex lemma browser*: dagokion lemaren inguruko hamarna lema ematen dira hemen, aurreko eta ondorengo hamarrak, hain zuzen ere. Horien gainean klikatuz gero, erabiltzailea dagokion sarrera heltzen da.

(3) Alemanezko lemari buruzko argibide morfologikoak berehala erauzten dira alemanezko *Wiktionary*-tik, eta, zerbait aurkituz gero, taula formatuan erakusten zaizkio erabiltzaileari. Taula horren azpian, erabiltzaileak egindako galdeketa-hitza erabiliz automatikoki sortutako lasterbideak daude, alemanezko beste zenbait hiztegi elebakarrera eta elebidunera heltzeko balio dutenak.[116]

3.10 Irudia: 'Häusern' formaren analisi morfologikoa *EuDeLex* hiztegian

Erabiltzaileak forma kanonikoa beharrean lema-ikurra ez den forma flexionatu baten bitartez bilaketa gauzatzen duen kasuan, hala ere *Wikimedia*-ko zerbitzarira eskaera bat bidaltzen da, dagokion forma aurkituz gero haren analisi morfologikoa eta forma

[114] Hizki larriak eta xeheak ez dira ezberdintzen. Emaitza-orriak lema homografo bat baino gehiago baldin badakar, hirugarren zutabean lema-ikurrean klik eginez lema bakar bat aukeratzeko esaten zaio erabiltzaileari, argibide morfologikoak ikus ditzan.

[115] *Wikipedia* eta *Wiktionary* zerbitzarietako APIetara orri-izenburu edo *redirect*-orri homograforik dagoen ikusteko galdera bidaltzen da, homografiarik eta desanbiguatzeko errutinarik gabe.

[116] Ez da frogatzen lasterbideek beste hiztegi-atari horietako eduki batera bidaltzen duten ala ez.

kanonikoa itzultzen duena. Datu horiek erabiltzaileari ematen zaizkio, 3.10 irudiko adibidean ikusten den bezala.

Datu-base lokalean burutzen diren bilaketek eta *Wikimedia*-ko zerbitzarietan gauzatzen direnek, beraz, elkarren beharrik gabe funtzionatzen dute. Horregatik, erabiltzaileak emaitzak izango ditu, nahiz eta *EuDeLex* hiztegiko datuetan sarrerarik ez aurkitu.[117]. *Wikipedia* eta *Wiktionary* iturrietako datu oro bilaketa gauzatzen den momentuan erauzten direnez, baliabide horien azken bertsioko datuak hartuko ditu beti. Egun, *Wiktionary*-k badu orri bat alemanezko lemategi-erdi baterako (*DeReWo*, ikus 3.2.1 atala), eta aditzen, izenen eta adjektiboen kasuan, orri horretan aurkitzen diren morfologiari buruzko argibideak erauz eta erakuts ditzakegu.

(1) zutabean *EuDeLex* hiztegiko sarrera bakarra agertuz gero, erabiltzaileari hiztegi-sarrera iruzkintzeko aukera ematen zaio. Horretarako, dialogo bat zabaltzen da, dagokion oharraren gainean klikatuz gero.

EuDeLex DE-EU hiztegi honetako euskarazko itzulpen-ordainak *EuDeLex*-eko EU-DE atalera bidaltzen duten lasterbideak dira, eta dagokion lema-ikurra euskarazko lemategian baldin badago, itzulpen-ordain hori galdeketa-hitza da. EU-DE atala landu arte, euskarazko beste hainbat hiztegi-ataletara bidaltzen duten lasterbideak eskaintzen zaizkio erabiltzaileari.

Bestetik, itzulitako erabilera-adibideak bilaketa egiten den momentuan automatikoki txertatzeko lehenengo saiakerak egin ditugu. Datu-base lokal batean instalaturiko corpus paralelorik ezean, *Glosbe* atariko APIren bitartez (ikus beheragoko 4.4.1 atala) eskaintzen diren datuetara jotzen dugu saiakera horretarako. Iturri horretatik erauzten ditugu bilaketa-hitz den ikurra duten esaldiak, itzulpenarekin batera.

[117] Hortaz, erabiltzaileak interfaze hau erabil dezake alfabeto osorako bilaketak egiteko, oraindik *EuDeLex* hiztegiko edukiak alfabeto osorako lantzeko aukera izan ez badugu ere.

3.11 irudia: Argitaratze prozesuan erabilitako tresna eta scriptak

Argitaratze-prozesuan erabiltzen ditugun tresna eta scriptak ondorengoak dira (ikus 3.11 irudia):

a) *EuDeLex* hiztegiko datuak *TshwaneLex Dictionary Writing System* aplikaziotik *xml* fitxategi batera esportatzen dira.

b) *Perl* script batek *xml* fitxategiaren edukiak *MySQL* taula batean sartzen ditu, gero datu-base gisa zerbitzarian instalatzeko.

c) Goian deskribatutako erabiltzaile-interfazea *php* script bakarrean oinarritzen da. Script horrek bilaketak gauzatzen ditu, *EuDeLex MySQL* datu-base lokaletik nahiz *Wikimedia*-ko zerbitzarietatik, eta emaitzak erakutsi.

d) Beste *php* script bat EU-DE atalaren atzean dago. Egungo bertsioan, script horrek euskarazko hainbat hiztegi-ataritara bidali, eta galdeketa-hitza duten lasterbideak eskaintzen ditu.

3.6 Ondorioak

Atal honetan hiztegigintza-egitasmo berria aurkeztu dugu, hots, *EuDeLex* hiztegi elebidun elektronikoa, hizkuntza-ikasleei zuzentzen dieguna. Baina, aldi berean, asmo orokorrago bati jarraitzen diogu egitasmo honekin: landu gabe dauden hizkuntza bikoteentzat hiztegi elebidun berriak sortzeko ideiak ematea, hain zuzen ere.

EuDeLex egitasmoak, euskararekiko hiztegi elebidun askorekin gertatzen den legez, ez du egunera edo egoki litekeen aurrekaririk. Hala ere, baliabide lagungarriak ditugu hiztegia sortu eta editatzean: alde batetik, datu-base lexikografiko nahiz corpus elebakarrak, eta, bestetik, sortu berri diren itzulpen-corpus paraleloak. Hirugarren atal

honetan, hiztegiaren lemategiak osatzeko eta mikroegitura ezartzeko gure proposamenak aurkeztu ditugu; hurrengo atalean, ordainen bikoteak zehazteko eman ditugun ikerketa-urratsak azalduko ditugu. Ikusiko dugunez, corpusetan oinarritutako metodoetan eta bestelako metodo automatiko eta erdi-automatikoen laguntzaz balia gaitezke. Hala ere, hiztegigilearen eskuzko lana ezinbesteko baliabidea izan da, eta izaten jarraitzen duela argi geratuko da.

4 Aleman-euskarazko ordainen definizioa

Atal honetan, euskara-alemanezko itzulpen-ordainen bikoteak ezartzeko metodoak aurkezten ditugu. 4.1 atalean, glosario elebidunak metodo automatiko eta erdi-automatiko batzuen bitartez sortzeko metodo sorta eta horren ebaluazioa izango dugu hizpide, eta 4.2 atalean, berriz, 7.4.2 ataleko lagina editatzeko lanetan eskuz burutu ditugun lanak deskribatzen ditugu, hala nola polisemiaren desanbiguazioa eta alemanezko adierei euskarazko ordaina esleitzeko lanak. Hor ere metodo erdi-automatikoetara hurbiltzeko ikerketa-pausoak eginak ditugu, eta dagokion kapituluetan horien berri emango dugu.

4.1 Glosario elebidunen zirriborratze automatikoa

Kapitulu honetan, hiztegi elebiduneko datuak zirriborratzeko metodo sorta bat, haren aplikazioa alemanera-euskara bikotean eta lortutako emaitzen ebaluazioa aurkezten ditugu.[118] Metodo ezberdin guzti haien helburua glosario elebidunak modu automatiko batean sortzea da, datu-iturriak kasu batzuetan aurretik existitzen ziren datu-base lexikalak, eta besteetan testu-corpusak izanik.

Sortutako glosarioak hiru mailatan ebaluatu ditugu:

(1) Ebaluazio kuantitatiboa: Glosario bakoitzeko alemanezko lemen eta *gold standard* lemategi gisa erabili dugun *DeReWo-40.000* corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrenda lematizatuaren (IDS 2009) intersekzioa kalkulatu dugu, glosarioak eskaintzen duen lema-estaldura neurtzeko;

(2) Ebaluazio kuantitatiboa: alemanezko lemen euskarazko ordainen kopurua neurtu dugu;

(3) Ebaluazio kualitatiboa: Glosario-sarrera edo ordain bikoteen egokitasuna neurtu dugu, *EuDeLex* hiztegiko 3406 sarreren edukia (alemanezko A hizkiari

[118] Atal honetan aurkeztutakoak Lindemann et al. (2014) ingelesez Euralex kongresuan aurkeztutako ekarpena du oinarri. Lan horretan deskribatutako ikerketa eta artikuluaren erredakzioa Iker Manterola, Rogelio Nazar, Xabier Saralegi eta Iñaki San Vicente hizkuntzalaritza konputazionalekin batera burutu nuen. Talde-lanaren koordinazioa, zenbait lan konputazional (4.1.3.3 eta 4.1.3.4) eta ebaluazioa (4.1.4) niri dagozkit, 4.1.3.1 eta 4.1.3.2 kapituluetan aurkeztutako lan konputazionalak, berriz, egilekideei zor dizkiet.

dagokiona)[119] *gold standard* edo erreferentziatzat harturik. Egokitasuna bi zentzutan neurtu dugu: (a) ordainen hurbiltasun semantikoa, eta (b) kategoria gramatikalaren egokitasuna.

Ikerketa honen helburua, *EuDeLex* hiztegia osatzeko zirriborro-datuak lortzeaz gain, dentsitate ertaineko beste hizkuntza bikoteetan lan egiten duten hiztegigileei argibideak eta proposamenak egitea da.

4.1.1 Dentsitatea

Varga et al. hizkuntzalari konputazionalek (2005) dentsitatearen (*density*) kontzeptua proposatzen dute, hizkuntza batean modu digitalean gordetako materialaren eskuragarritasuna izen batez deskribatzeko. Kasu gehienetan, hizkuntza bateko hiztunen kopurua eta hizkuntzak sarean duen tamaina (*web size*) dentsitatearen adierazle fidagarriak dira; horrez gain, hizkuntza-baliabide elektronikoen eskuragarritasuna ere aintzat hartzeko adierazlea da. Varga et al. autoreei (*op. cit.*) jarraiki, dentsitatearen arabera, hiru hizkuntza-talde identifikatuko genituzke:

(1) Dentsitate altuko hizkuntzak (*high-density languages*): ehun milioi hiztun baino gehiago dituzten 12 bat hizkuntza;
(2) Dentsitate baxuko hizkuntzak (*low-density languages*): 5000 hizkuntza txiki baino gehiago, miloi erdi baino hiztun gutxiago dituztenak;
(3) Dentsitate ertaineko hizkuntzak (*medium-density languages*): 500 bat hizkuntza, (1) eta (2) puntuen artean kokatzen direnak.

Euskara (3) taldeko hizkuntza da. Ondorengo 4.1 taulan dentsitatearen adierazle batzuk erkatzen ditugu, alemanari (dentsitate altuko hizkuntza bati) eta euskarari begira.

[119] 3.2 atalean azaltzen den bezala, *EuDeLex* hiztegiko lemategia *DeReWo-40.000* zerrendan oinarritzen da.

	Alemana	Euskara
Hiztun	98 milioi	0,8 milioi
Corpus handiena (testu-hitz kopurua)	5,4 mila milioi	0,12 mila milioi
Wikipedia artikulu	4,5 milioi	0,37 milioi
Sareko edukia	% 5,7	< % 0,1
ELRA produktuak	444	6

4.1 Taula: Dentsitatearen zenbait adierazle, alemanari eta euskarari begira

Testuinguru elebidun batean hiztegi-zirriborro datuak arrakastaz zer metodoren bitartez lor daitezkeen iragarri ahal izateko, hizkuntza bikoteko kide txikiagoaren dentsitatea izango da erabakigarria. Euskara-alemanari, beraz, dentsitate ertaineko hizkuntza bikote deituko diogu.

Glosario elebidunak sortzeko metodo konputazional estatistikoetan oinarritzen diren metodoek (ikus 4.1.3.1) dentsitate altuagoko hizkuntza bikote batean emaitza fidagarriak emango lituzkete, eta gure kasuan askoz ere arrakasta txikiagoa izango dutelako susmoa dugu, Vargas et al. autoreen lanetik abiatuta. Horrekin lotuta, badugu beste galdera ireki bat: arrakasta txikiago horrek gure bikoterako eskuragarri ditugun corpus paraleloen eta konparagarrien murriztasun kuantitatibo eta kualitatiboarekin zerikusia izateaz gain, erabiliko ditugun hizkuntza-prozesamendurako tresnekin eurekin zerikusia ote duen, horiek dentsitate handiko hizkuntzetarako eginak baitira, eta hizkuntza horietan emaitza egokiak lortzeko balio baitute.

Euskararen kasuan, gainera, ez dugu Europar Batasuneko erakundeetan sorturiko corpus paralelorik, dentsitate ertaineko beste hainbat hizkuntza ez bezala, euskara ez baita Europako hizkuntza ofiziala.[120] Bestalde, filmen eta telesaioen azpitituluetatik eta software-lokalizazioetatik sortutako euskara-alemanezko corpus paraleloak kontuan hartzeko neurri batera irits litezke etorkizun hurbil batean, OPUS izeneko corpus egitasmoaren egileek iragartzen duten bezala (Tiedemann 2012).

Aurretiko argudioekin jarraituz, halaber, giza hiztegigileek mantenduriko datu-base lexikalez baliatzen diren metodoez lorturiko emaitzek ere dentsitatearekin lotutako

[120] Steinberger et al. autoreek (2006), esaterako, dentsitate ertaineko hizkuntzetako corpus paraleloak eraiki dituzte, Europar Batasuneko erakundeen itzulpen zerbitzuek sortutako testuak erabiliz.

joerak izango dituzte: *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideak boluntario multzo batek eginak dira, eta alemanez aritzen diren boluntarioak askoz ere gehiago dira euskaraz jarduten dutenak baino.[121] Bestalde, testuinguru akademiko batean sortutako *WordNet* bezalako datu-base lexikalak beste hizkuntzetako horien kideen parekoak izan daitezke, neurria zein kalitateari dagokienez, hizkuntzen dentsitatearen arteko aldea gorabehera.

4.1.2 Corpus paralelo eskuragarriak

Euskararekin osatutako lehenengo mailako bikoteetan, EU-ES, EU-FR eta EU-EN konbinazioetan, alegia, corpus paraleloak eraikitzeko ahaleginak baditugu: Elhuyar Fundazioaren web-corpusen atalean euskara-gaztelaniazko corpus paraleloa dago ikusgai.[122] Corpusa automatikoki osatu da, eduki elebiduna duten domeinuak sarean bilatuz, eta domeinu horietatik elkarren itzulpena diren esaldiak erauziz. 18.753.613 testu-hitz ditu (7.891.104 euskaraz eta 10.862.509 gaztelaniaz). 659.630 segmentu elebidun ditu. Egungo euskara-gaztelaniako corpus paralelo handiena da, eta edonork erabil dezake bilaketak egiteko interfazea.

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak 2002. urte ingurutik argitaratzen dituen ikasliburuen itzulpenez osatua da *EHUskaratuak* corpus paraleloa. Giza zientzia, gizarte-zientzia, ingeniaritza eta teknologia, osasun-zientzia eta zientzia zehatz eta materiaren zientzia arloetan ingelesetik, frantsesetik eta gaztelaniatik burututako itzulpenak biltzen ditu; corpus paralelo eleanitza da, beraz. Sareko interfaze bat erabilgarri dago UPV/EHUko webgunean.[123] Corpusa Elhuyar Hizkuntza eta Teknologiak garatu du, eta itzulpen berriak gehituko zaizkio etorkizunean.

Atal honetan ikusiko dugunez, dentsitate ertaineko EU-DE gure bikotean ere kalitatezko corpus paraleloak sortzeko ahaleginak egin berri dira. Bigarren maila horretako beste bikote guztietan, berriz, egiteke geratzen zaizkigu oraindik, guk dakigunez. EU-DE bikotea, hortaz, aitzindaritzat jo dezakegu corpusgintzan.

EHUko Letren Fakultatean kokatutako TRALIMA/ITZULIK ikerketa-taldean, alemanezko literatura-lanak zein euskarazko itzulpenak biltzen dituen corpus paraleloa

[121] Alemanezko *Wiktionary* atarian, esaterako, 78.634 erabiltzaile-kontuak dira, haietatik azken hilabetean 199k ekarpenak egin izanik; euskarazko *Wiktionary*-k, aldiz, 1.982 erabiltzaile-kontu ditu, haietatik 11k azken hilabetean datu-basean arituta (2013.09.05eko estatistikak).

[122] Ikus http://webcorpusak.elhuyar.org/cgi-bin/kontsulta2.py.

[123] Ikus http://ehuskaratuak.ehu.eus/bilaketa/.

sortu du Uribarri, Sanz eta Zubillaga hirukoteak (Sanz et al. 2015). Corpusak itzulpen zuzenak eta zeharkakoak biltzen ditu. Alemanetik zuzenean euskaratu diren testuak alemanezko jatorrizkoan zein euskarazko bertsioan jasota daude; zeharka burutu diren itzulpenak, aldiz, jatorrizkoan, gaztelaniazko "zubi-bertsioan" eta euskarazkoan. Azken kasu hori, beraz, corpus hirueleduna da. Corpusa osatzen duten testuetatik, alemanezko 81 testu literario eta euskarazko itzulpen zuzenak eskuragarri izan ditugu, paragrafotan edo esalditan lerrokaturik, hiztegigintza-arloko gure esperimentuetan erabiltzeko. Euskarazko testuen lematizatzea *EusTagger* tresnaren bidez gauzatu dugu[124]. *SketchEngine* (Kilgarriff et al. 2004) tresnaren bitartez, alemanezko testuen lematizatzea (*TreeTagger*, (Schmid 1995)) burutu, eta, testu paralelo guztiak aplikazioan kargaturik, bilaketak egin eta konkordantzia paraleloak sortzen ditugu. Horrela sortutako corpus paraleloak bi miliona testu-hitz inguru ditu euskaraz eta alemanez. *DeReWo-40.000* maiztasun-zerrendako 19.294 sarrera aurkitzen dira alemanezko corpus literario horretan (%48).

Bestetik, Bibliaren alemanezko eta euskarazko bertsio bana erabili dugu corpus paraleloa sortzeko.[125] Bibliatik corpus paraleloak sortzea nahiko ariketa erraza da, bertset-kodeen bitartez lerroka baitaiteke. Bibliaren itzulpena hainbat eta hainbat hizkuntzatan, eta, horrez gain, hizkuntza bakoitzean maiz bertsio batean baino gehiagotan eskuragarri izatea oinarri egokia da era askotako konparaketak egiteko (Resnik et al. 1999; Lardilleux et al. 2010; Nida & Taber 2003). Corpusak 700.000 bat testu-hitz ditu hizkuntza batean.

Aurrerago ere aipatuko dugun bezala, euskaraz-alemanezko corpus paraleloen garapenean aurrera jarraitzea zeregin zentzuduntzat jotzen dugu. Testu paralelo gehiago aurkitu eta erabiltzeaz gain, gaurko literatura corpus paraleloaren baitan aurkitzen diren testuen lerrotzea, Sanz et al. egileek eskuz burutu dutena, hobetu ahalko litzateke. Esaldi mailako *sentence alignment* prozesurako, badira tresna automatikoak. Alabaina, tresna horrek emaitza egokiak emateko, dagokion hizkuntza-bikoteko glosario elebiduna behar dute, zein segmentu zeinen baliokidea den erabakitzeko. Noizbait, esaldi bat esaldi bat baino gehiagoren baliokidea dela erabaki behar dute (*one-to-many-alignment*),

[124] EHUko IXA taldeko Gorka Labakari zor dizkiogu euskarazko lematizatze- eta etiketatze-lanak.
[125] Elhuyar Fundazioko Xabier Saralegiri dagokio lan hori, ikus Lindemann et al. (2014).

itzultzaileak hala jokatu duenean. Alfabeto osoa estaltzen duen glosario handirik momentu honetan ez dago eskuragarri (eta *EuDeLex* hiztegia osorik landu arte egongo ez delakoan gaude). Bestalde, corpus paralelo batek glosario elebiduna sortzeko datu baliotsuak ditu, atal honetan azaltzen dugun bezala. Hemen, beraz, corpus hizkuntzalaritzak eta hiztegigintzak elkar nola elikatzen dutenaren adibide esanguratsu baten aurrean gaude.

4.1.3 Metodoak

Lindemann et al. (2014) lanean lehenik aurkeztu genituen glosario elebidunak zirriborratzeko metodo sorta eratu dugu, eta emaitzen ebaluazioa egin.[126] Batetik, corpus paraleloetako datuak prozesatzen dituen bi tresna konputazional baliatu dugu (4.1.3.1 atala), eta, bestetik, hiru baliabide lexiko ustiatu ditugu, EU-DE itzulpen bikoteak erauzteko 4.1.3.3 eta 4.1.3.4 atalak). 4.1.3.2 atalean aurkeztutako pibotatze-metodoa bien bitartekoa da, aurretik existitzen ziren baliabide lexikoetan zein corpus datuetan oinarritzen baita. Jarraian, erabilitako tresna eta baliabideak, burututako esperimentuak eta emaitzen ebaluazioa aurkeztuko ditugu.

4.1.3.1 Corpus paraleloen ustiaketa: hitzaren eremuko lerrotzea

Hizkuntzalaritza konputazionalean, corpus paraleloak prozesatzeko tradizioa luzea dela esan daiteke, Gale & Church (1991), Brown et al. (1991), McEnery & Oaks (1995) lanetatik abiatuta, besteak beste (ikus Véronis 2000 erreferentzia gehiagorako). Metodo eta tresna ezberdinak proposatu izan dira testu paraleloak lerrokatzeko[127] eta korrespondentzia lexikalak erauzteko bertatik. Gure ikerketa honetan, *Giza++* (Och & Ney 2000) eta *Bifid* (Nazar 2012) lerrokatze-tresnak erabili ditugu.

Euskara, alemana ez bezala, dentsitate ertaineko hizkuntza izateak, Resnik autoreak (1999) proposatzen duen jokabideari jarraituz, itzulita dauden webguneen edukiak era automatiko batean erauztea zailtzen du. Sarean metodo automatikoez euskara-alemanezko testu paraleloak aurkitzen saiatzeari ez ekitea erabaki dugu, beraz. Gure esperimentuetan alemana-euskarazko bi corpus paralelo erabili ditugu, neurri

[126] Manterola, Nazar, San Vicente eta Saralegi autoreek 4.1.3.1 eta 4.1.3.2 ataletan aurkeztuko ditugun lan konputazionalak burutu dituzte; gainerako metodoen garapena eta aplikazioa zein emaitza guztien ebaluazioa guri dagozkigu. Lanaren koordinazioa eta aurkezpena taldearen ardura izan da.

[127] Testu bateko eta horren itzulpeneko segmentuak paragrafo edo esaldi barruan elkarrekin lotzeari lerrokatzea deituko diogu (*paragraph* edo *sentence alignment*).

ezberdinetakoak:alemana-euskarazko corpus literarioa (Sanz et al. 2015), alde batetik, eta euskarazko eta alemanezko Bibliaren itzulpen bana lerrokatuz sortu duguna, bestetik (xehetasunetarako ikus 4.1.2 atala).

Goian aipaturiko tresnak (*Giza++* eta *Bifid*) erabili ditugu bi hizkuntzetako hitzak lerrokatzeko (*word alignment*), hots: euskara-alemanezko ordain-hautesleak erauzteko. Ondorengo 4.2 taulan, corpusetako edukiei eta tresna haiek hautatutako balizko ordain-bikoteei dagozkien kopuruak ikus daitezke.

	segmentu lerrokatuen kopurua	*euskarazko testu-hitzen kopurua*	*alemanezko testu-hitzen kopurua*	*GIZA++ (p(b|g)<0.1 hautesleak)*	*Bifid hautesleak*
Literatura corpusa	146.457	1.948.504	2.203.307	266.678	4.838
Biblia corpusa	30.440	639.581	810.671	49.443	2.926

4.2 Taula: DE-EU corpus paraleloak

Giza++ tresnaren konfigurazio lehenetsia erabili dugu.[128] Alemanezko corpusa *Treetagger* (Schmid 1995) tresnaz lematizatu eta etiketatu dugu, eta, euskarazkoa, berriz, *Eustagger* (Ezeiza et al. 1998) tresnaren bitartez. Ondoren, iturri-corpuseko lema bakoitza lema berez eta haren kategoria gramatikala adierazten duen etiketaz osaturiko kate batekin ordezkatu dugu (etxe > etxe_IZE). Puntuazio-ikur oro ezabatu dugu, eta, emaitza desegokiak saihesteko asmoz, baita kategoria gramatikala kritikoa duten hitzak ere. Zehazki, ondorengo kategoria-markak dituzten alemanezko hitzak ezabatu ditugu: APPR (preposizioa), APPRART (artikulua+preposizioa), ART (artikulua), KOKOM (konparazio-partikula), KOUS (lokailua) eta PRELS (izenordain erlatiboa). Izan ere, horiek euskaraz morfema gisa agertuko zaizkigu, eta, beraz, lematizazioan galdu. VAFIN (aditz laguntzailea, forma flexionatua) eta VAINF (aditz laguntzailea, infinitiboa) ere ezabatu ditugu, baita euskarazko corpusetik ADL esteka duten aditz laguntzaileak, hots, haien baliokideak ere, azken horien maiztasun handiak emaitza desegokiak sortzen dituelako.

Giza++ tresnak lerrokatzeak dituzten bi fitxategi ematen ditu, itzultzeko norabiderako bana. Bikote bakoitzaren alboan, probabilitatea dator. Glosario-zirriborroetarako, 0,1

[128] IBM model 1, HMM-based model, IBM model 3 eta IBM model 4 algoritmoak.

baino gehiagoko *p(b|g)* probabilitatea duten bikoteak hautatu ditugu corpus paralelo bietatik.

Emaitza desegokiak gutxitzeko, horrez gain, 150 euskarazko lema maizenak[129] ezabatu ditugu. Glosarioen bi bertsioak ebaluatu ditugu:

(a) *Giza*++ tresnak emandako bikoteak euskarazko 150 maizenak iragazi ondoren;

(b) (a) zerrendatik, kategoria gramatikal berekoak baino ez ditugu iragazi, ondorengo 4.3 taulan adierazi bezala. Alemanezko adjektibo gisa lematizatzen den adberbiozkoak euskarazko itzulpenean maiz adberbio gisa datoz-eta (ikus 3.3.5 atala), adberbio nahiz adjektibo batekin parekatzea ontzat hartu dugu iragazketa honetan.

TreeTagger esteka	*EusTagger esteka*
NN (izena)	IZE (izena)
VV (aditza)	ADI (aditza)
ADV (adberbioa)	ADB (adberbioa)
AD (adjektiboa)	ADB (adberbioa)
AD (adjektiboa)	ADJ (adjektiboa)

4.3 Taula: POS-estekak TreeTagger (Alemanera) eta EusTagger

Erabili dugun beste lerrokatzailea, *Bifid* (Nazar 2012), *Giza*++ bezala estatistika hutsean oinarritzen den tresna da, hizkuntzari buruzko bestelako baliabiderik, datu-base lexikorik edo glosariorik, esaterako, erabili gabe. Tresna hau corpus konparagarrietatik, hau da, edukiaren aldetik elkarrengandik hurbilak diren bi hizkuntzatako testuak dituzten corpusetatik abiatzeko diseinatu duten arren, esaldi-mailako lerrokatzetik abiarazi dugu *Bifid* tresna, corpuseko edukiei iragazkirik aplikatu edo bestelako aurre-prozesatzerik gabe. Glosarioak erauzteko tresna horren algoritmoak, agerkidetasunaz gain, hitzaren hizki kopurua eta antzekotasun grafikoa hartzen ditu aintzat. *Giza*++ tresnak baino probabilitate-atalase altuagoak erabiltzen ditu, eta, ondorioz, egokitasun (*precision*) altuko emaitzak dakartza, emaitzen kopuruaren (*recall*) kalterako.

[129] ETC corpusetik UPV-EHUko Euskara Institutuan erauzi duten maiztasun-zerrendaren goiko postuetan zeuden 150ak erabili dugu.

4.1.3.2 Corpus konparagarrien ustiaketa: Elhuyar Pibolex hiztegiak

Hiztegi elebiduna pibotajearen bidez eraikitzeak hizkuntza bat elkarrekin duten bi hiztegi elebidun lotu (DE-EN eta EU-EN, esaterako) eta hizkuntza bikote berri batentzako (adibidez, DE-EU) itzulpen-ordainak erauztea esan nahi du. Elhuyar Pibolex hiztegien kasuan, alemana-ingelesezko *Beolingus* hiztegiko sarrerak[130] ELHENEU hiztegikoekin[131] lotu dituzte Saralegi, Manterola eta San Vicente autoreek (2012). Lindemann et al. (2014) lanerako, automatikoki eraikitako EU-DE hiztegi elebidun horren egokitasuna ebaluatu dugu.

Pibotatze-jokabideak polisemiaren aurrean ditu bere mugak: Zubi-hiztegiaren lema batek jatorrizko lemari ez dagozkion adieretara bidal dezake (Saralegi et al. 2011: 847). Adiera hauek jatorrizko lemaren adierekin inongo zerikusi semantikorik ez dute, beharbada, Saralegi et al. autoreek ondorengo 4.1 irudiko adibidean irudikatzen duten legez.

4.1 Irudia: Pibotatzea eta anbiguotasuna,
Saralegi et al. (2012:1443) lanetik hartua

Itzulpen-ordainen bikote desegokiak iragazteko, bi metodo baliatu ditugu. Bikoteen egokitasuna neurtzeko balioko ligukeen corpus paralelo handirik ezean, ondorengo aukerak geratzen zitzaizkigun (cf. Saralegi et al. 2011):

a) *Inverse Consultation* (Tanaka & Umemura 1994): algoritmo horrek ordain bikoteak komunean duten pibot-hitzak (bietara bidaltzen dituen zubi-

[130] http://dict.tu-chemnitz.de helbidean eskuragarria. Hiztegi hau Chemnitzeko Unibertsitate Teknikoak garatzen du 1995az geroztik. 171.775 DE-EN itzulpen-ordain bikote ditu *Beolingus* interfazeak darabilen datu-baseak (2014), lizentzia publiko baten arabera doan eskuragarria dena.

[131] 43.201 EU-EN itzulpen bikote ditu hiztegi honek.

hizkuntzako *pivot words*) zenbatzen ditu. Zenbat eta pibot-hitz gehiago aurkitu, orduan eta ebidentzia gehiago dago ordainen bikotearen egokitasunerako.

b) *Distributional Similarity* (Fung 1995; Rapp 1999): ordain bikoteetako bi kideek antzeko testuingurua baldin badute, bikotea egokia izango dela onartzean datza metodoa, Saralegi, San Vicente & Gurrutxaga (2008) lanean zehatz deskribatzen dena. Testuinguru bakoitzeko hitzak itzuli behar ditu algoritmoak, frogatutako kalitatea duten ordain bikoteez osatutako zerrendarik ezean; horretarako, momentuz, pibotatzearen bitartez lortutako glosario bera baino ez dugu. Hona hemen kalitatezko hiztegigintzak eta hizkuntzaren prozesamendurako tresna konputazionalak elkar elikatzearen beste adibide bat.

Esperimentuak ondorengo bi corpusetako datuen gainean burutu ditugu:

a) Egunkarietako edukiez osatutako corpus konparagarria, *Die Zeit* (29 milioi testu-hitz) eta *Berria* (36 milioi testu-hitz) egunkariak erabiliz eratutakoa, artikuluen gaiei eta argitaratze-datei erreparatu gabe;

b) Alemanezko eta euskarazko *Wikipedia*. *Wikipedia* lehenago erabili izan da corpus konparagarri gisa (cf. Paramita et al. 2012; Tomás et al. 2008). Kasu honetan, alemanezko eta euskarazko bertsioa *interlanguage link* baten bitartez lotuta dauden 61.484 artikuluak batu ditugu corpusa eraikitzeko. Corpus honen konparagarritasuna altua izan arren (artikulu bakoitzak beste hizkuntzan berezko kidea du), artikuluen tamaina ezberdina da oso, konparagarritasunaren kalterako: alemanezko corpusa 72,5 milioi testu-hitz dituen bitartean, euskarazkoak 18 milioi baino ez ditu. Alemanezko artikuluek, beraz, testu gehiago dute oro har.

4.1.3.3 Wiktionary eta Wikipedia

Alemanezko *Wiktionary* eta *Wikipedia* baliabideetatik, *DeReWo* lemategiko sarrerekin homografoak diren orrialde-izenburuak eta orrialde horien eduki osoa erauzi ditugu, bietako APIetara eskaerak bidaliz. Dagokion orrialdeak beste orrialde batera birbidaltzen badu (redirect-page), orrialde horren izenburua eta edukia erauzten ditugu. Birbidaltze-loturek sinonimo batera (*Abtreibung*>*Schwangerschaftsabbruch*), edo, aditzen kasuan, izen batera bidaltzen dute (*schwimmen*, 'igeri egin'>*Schwimmen*, 'igeriketa'). Bigarren pauso batean, erauzitako orrialdeen edukietatik, euskarazko lotura interlingualak

(interlanguage-links) erauzi ditugu *Wikipedia*-ren kasuan, eta, halaber, euskarazko itzulpen-ordainak *Wiktionary*-ko orrialdeetatik. Prozesatze horiek guk egindako *perl script* biren bitartez gauzatu ditugu.

*4.1.3.4 **WordNet sare** semantikoak*

Esperimentu honetan, alemanezko *GermaNet* sareko (8.0 bertsioa, ikus Hamp & Feldweg 1997) eta euskarazko EusWN sareko (3.0 bertsioa, ikus Pociello 2007) unitate lexikoak lotu ditugu ingelesezko Princeton *WordNet* sarea (3.0 bertsioa, ikus Fellbaum 1998) pibot gisa erabiliz. Alde batetik, alemanezko unitate lexikoak *GermaNet* baliabidearen parte den *Interlingual Index Records* zerrendaren bitartez ingelesezko *WordNet*-eko *synset*-ei[132] lotuta daude, eta, bestetik, ingelesezko *synset*-ek euskarazkoekiko loturak dakartza. Hiru sareetako datuak *xml* fitxategi berera kopiatuz, 4.2 irudiko adibidea bezalako datu multzo eleaniztunak sortu ditugu. *Synset* bakoitzari dagozkion euskarazko eta alemanezko unitate lexikoak elkarrekin lotuz, 18.309 EU-DE itzulpen-ordain bikote erauzi ditugu.

```
<EngSynset Synset="eng-30-00042757-n">
     <PWN30 EngLexUnit="departure_1"></PWN30>
     <PWN30 EngLexUnit="going_1"></PWN30>
     <PWN30 EngLexUnit="going_away_1"></PWN30>
     <PWN30 EngLexUnit="leaving_1"></PWN30>
     <GermaNet80 GerLexUnit="Abfahrt"></GermaNet80>
     <GermaNet80 GerLexUnit="Weggang"></GermaNet80>
     <GermaNet80 GerLexUnit="Aufbruch"></GermaNet80>
     <GermaNet80 GerLexUnit="Distanzierung"></GermaNet80>
     <EusWN30 EusLexUnit="irteera_6"></EusWN30>
     <EusWN30 EusLexUnit="joanaldi_1"></EusWN30>
     <EusWN30 EusLexUnit="joate_1"></EusWN30>
</EngSynset>
```

4.2 Irudia: Hiru *WordNet* saretako datu bateratuak

4.1.4 Ebaluazioa

Goian aurkeztutako metodoen bitartez lortutako glosario elebidunak erdi-automatikoki eta eskuz ebaluatu ditugu, metodo bakoitzaz zein metodo guztien konbinaketaz zer punturaino hel gaitezkeen neurtzeko, glosarioetatik hiztegi-zirriborroak lortzeko asmoa

[132] *Synset*: kontzeptu bati dagokion sinonimoen multzoa. *Synset* bakoitza kontzeptu horrekin bat datozen lema-adierez (*word senses*) osatuta dago. Horrenbestez, lema bat *synset* batean baino gehiagotan ager daiteke, baina lema horren adiera (*sense*) bakoitza *synset* bakar bati dagokion unitate lexikoa da. Ingelesezko eta euskarazko *WordNet* sareetan, lemaren adiera bakoitzak zenbaki bat dakar lema-ikurrari erantsita. Alemanezkoa, berriz, beste modu batean antolatuta dago; esan bezala, horren unitate lexikoak ingelesezko *synset*-ekin lotuta daude *Interlingual Index* zerrendaren bitartez.

buruan genuela betiere. Lortutako datuen kalitate kuantitatiboa (*recall*) eta kualitatiboa (*precision*) ondoren deskribatu bezala neurtu ditugu:

a) Glosarioetako alemanezko sarreren eta *DeReWo* maiztasun-zerrendaren elkarrekiko estaldura (*recall*). Alfabeto osoa hartu dugu kontuan neurketa honetarako. Aurretik bagenekien glosarioek *EuDeLex* bezalako hiztegi batean agertzekoak ez diren sarrera franko izango zituztela, hala nola *Wikipedia*-ko datu-basean sarrera duten hainbat eta hainbat arlotako termino, toponimo eta bestelako izen berezi.

b) Glosarioetako itzulpen-ordain bikoteen egokitasuna (*precision*), guk aurretik eskuz landutako *EuDeLex* hiztegiko edukien ebaluazioa burutzeko erreferentzia edo *gold standard* gisa hartuz. 3.2 atalean esan bezala *DeReWo* zerrendan oinarritzen den eta harekin oso neurri handi batean bat datorren *EuDeLex* lemategiaren alemanezko A letra (3.406 lema, proposatutako lemategiaren hamarren bat baino gutxixeago) eta bertako sarreretako itzulpen-ordainak erabili ditugu A letraz hasten diren eta aurretik zehazturiko hiztegi-lemategian agertzen diren alemanezko glosario-sarrerak eta horien euskarazko bikoteak ebaluatzeko. Neurketa hori eskuz eta banan-banan burutu dugu guztiz, konparaketa grafiko automatikoetara jo gabe. Egokitasuna neurtzeko, bi aldagai hartu ditugu aintzat:

1. Egokitasun lexikala, hau da, alemanezko glosario-sarrera eta euskarazko kidea hiztegi batean itzulpen-ordain egokiak izan daitezkeen. Lau balio ezarri dugu aldagai honentzat: OK (bere horretan egokia da), NEAR (semantikoki hurbilak dira, baina bikoteak ez du balio bere horretan hiztegian itzulpen-ordain bikote gisa), PART (glosarioko sarrera bat kidearekin osatutako hitz anitzeko unitate lexikoaren itzulpen egokia bada), eta FALSE (bikotea ez da egokia). Bigarren balioa, NEAR, ordaina egokia litzatekeen itzulpen-ordainaren hiponimo, hiperonimo, meronimo, holonimo edo sinonimo partzialtzat, hots, semantikoki oso hurbiltzat jo baldin badugu, bikoteari esleitu diogu. Semantikoki hurbila den ordain hori hiztegigintza-lanetan aurrean izateak lagungarria izango da, hiztegian erabili baino lehen egokitzapena behar badu ere. Hirugarren balioa, PART, *sprechen-*hitz* (hitz egin) edo *Bushaltestelle-*autobus* (*autobus-geltoki*) bezalako bikoteetan

markatu dugu. Hitzak lerrokatzeko tresnek hitz bat hitz batekin lotu dute beti, *sprechen-hitz egin* bezalako itzulpen-ordain bikoteen kasuan hitz-mailako *one-to-many alignment* egokia izango balitz ere. Argi dago, NEAR balioa daramaten bikoteen kasuan bezalaxe, PART bikoteek hiztegigintza-lanetan balioa dutela, egokitzapena beharrezkoa dela kontuan izanda.

2. Aurrean dugun euskarazko ordainaren kategoria gramatikala eta alemanezkoaren kategoria gramatikala (*part of speech*, POS) bat baldin badatoz, OK balioa esleitu dugu bigarren aldagai horretan, eta ez badatoz bat, aldiz, FALSE. Corpus-datuetan oinarritutako metodoen emaitzetan POS desegokiak aurkitzea espero genuen, esaldi osoak itzultzean itzultzaileek maiz kategoria ezberdinetako ordainak erabiltzen baitituzte, hiztegigintzan ez bezala, ez baitute kategoria mantentzeko premiarik, helburu-hizkuntzako naturaltasuna baizik (auzi horri buruz 4.4 atalean gehiago esango dugu). Bestalde, *Wikipedia*-ko datuetan oinarritzen den metodoak ere POS desegokiko emaitzak ekarriko ligukeela pentsatzen genuen, 4.1.3.3 atalean azaldu dugun bezala, *Wikipedia*-ko aditzei dagozkien orrialdeek familia lexiko bereko izenera birbidali ohi baitute.

Ebaluazio guztia *TLex* aplikazioaren barruan egin dugu. A hizkiz hasten diren alemanezko glosario-sarrerak eta horien euskarazko bikote guztiak *EuDeLex* datuetan txertatu ditugu, sarrera bakoitza dagokion lemaren azpian. Jokabide horrek bi abantaila ekarri dizkigu: alde batetik, horrela ondo-ondoan izan ditugu *EuDeLex* hiztegiko eskuz landutako edukiak eta glosario-sarrerak, eta, bestetik, aprobetxatu dugu *TLex* aplikazioak ematen digun aukera aldagaien balioak markatzeko, *xml* elementu gisa txertatu dugun euskarazko glosario-sarrera bakoitzaren barruan bi atributu sortuz, alegia. Atributu horiek arestian azaldu ditugun balioak edukitzeko aukera ezarri dugu *xml* egiturari dagokion eskeman: OK, NEAR ala FALSE egokitasun lexikalaren kasuan, eta OK ala FALSE kategoria gramatikalaren egokitasunaren kasuan. 4.3 irudiak *TLex* aplikazioaren interfazeko argazkia dakar, ebaluazioa burutzeko aldagaiei balioak esleitzeko botoiak ageri direlarik.

4.3 Irudia: TLex aplikazioko argazkia: eskuzko ebaluazioa

4.1.5 Emaitzak

4.1.5.1 Alemanezko erreferentzia-lemategiaren estaldura

GermaNet sareko unitate lexikalek *DeReWo* zerrendako lemekiko estaldura osatuena eskaintzen dute, *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideekin alderatuta. Azken bi horiei dagokionez, zera esan daiteke: *Wikipedia* eta *Wiktionary* konparaturik, biok antzeko estaldura ematen dute; bi iturriotako multzoak batera, berriz, maila nabarmen altuago batera iristen dira (ikus 4.4 taula). Alemanezko hiru baliabide lexikal horien sarrerek euskarazko ordain batera bidaltzen duten ala ez, ez dugu aintzat hartu alfabeto osorako neurketa honetan.

	Derewo		*GermaNet*		*Wikipedia*		*Wiktionary*	
∩ *Derewo*			32.199	% 33,73	19.461	% 2,22	22.028	% 7,01
∩ *GermaNet*	32.199	% 80,50			47.588	% 5,43	34.309	% 10,93
∩ *Wikipedia*	19.461	% 48,65	47.588	% 49,86			46.968	% 14,96
∩ *Wiktionary*	22.028	%55,07	34.309	% 35,94	46.968	% 5,36		
∩ *Wikt OR Wiki*	29.164	% 72,91	59.995	% 62,86				
Lema guztira	*39.998*		95.449		*876.309*		*314.016*	

4.4 Taula: Alemanezko baliabide lexikoen eta *DeReWo* zerrendaren elkarrekiko estaldura

Bestetik, hiru baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen *gold standard* gisa erabili dugun *EuDeLex* hiztegiko lemategiaren elkarrekiko estaldura neurtu dugu alemanezko A hizkirako; 4.4 taulan aurkeztutako neurketan ez bezala, oraingo honetan glosario-sarrerak, hau da, euskarazko ordain batera bidaltzen dituzten alemanezko lemak soilik kontuan hartzen ditugu. 4.5 taulan islatzen den bezala, *WordNet* sareetan oinarritzen den metodoak estaldura handieneko emaitzak dakartza, beste bi metodoekin konparaturik.

	GermaNet		Wikipedia		Wiktionary		WiktORWiki	
∩ *GermaNet*			114	% 43,02	65	% 44,22	165	% 42,09
∩ *Wikipedia*	114	% 14,73			20	% 13,61		
∩ *Wiktionary*	65	% 8,40	20	% 7,55				
∩ *WiktORWiki*	165	% 21,32						
Lema guztira	774		*265*		*147*		*392*	

4.5 Taula: Alemanezko baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen elkarrekiko estaldura (3.406 lematako gold standard, A hizkia)

Corpusetan oinarritutako eta HAP alorreko tresnen bitartez lortutako glosarioei dagokionez (ikus 4.6 eta 4.7 taulak), nabarmentzekoa da *Giza*++ tresnak corpus literariotik erauzi dituen glosarioko (LitGiza) alemanezko sarrerak direla estaldura handiena eskaintzen dutenak, gainontzekoen aurrean, Biblia-corpusetik *Giza*++ tresnak erauzi duena (BibleGiza) barne. Bigarrena, Pibolex hiztegiko glosarioa da, eta LitGiza glosariotik urrun dago. LitGizaPos eta BibleGizaPos, 4.1.3.1 atalean esan bezala kategoria gramatikalaren esteka erantsirik daramaten lema-ikurrak lerrokatu ondoren sortutako glosarioek, estaldura txikiagoa dute lema-ikur soilak aintzat hartzen duten lerrokatzeetakoak baino. Literaturako zein Bibliako corpusetatik *Bifid* tresnak erauzi dituzten glosarioek, aldiz, oso estaldura txikia ematen dute. Alfabeto osorako neurketa honetarako, glosario-sarrerak hartu ditugu aintzat, hots: euskarazko ordaina alboan daramaten alemanezko lema-ikurrak, ordaina egokia izan ala ez jakin gabe.

	Derewo		*BibleGiza*		*BibleGizaPOS*		*LitGiza*		*LitGizaPos*	
∩ *Derewo*			4.639	%34,97	3.500	%38,69	15.775	%23,30	12.846	%24,93
∩ *BibleGiza*	4.639	%11,60			9.047	%100	5.001	%7,39	3.879	%7,53
∩ *BibleGizaPos*	3.500	%8,75	9.047	%68,19			3.763	%5,56	3.248	%6,30
∩ *LitGiza*	15.775	%39,44	5.001	%37,70	3.763	%41,59			51.533	%100
∩ *LitGizaPos*	12.846	%32,12	3.879	%29,24	3.248	%35,90	51.533	%76,12		
∩ *BibleBifid*	1.007	%2,52	2.372	%17,88	1.699	%18,78	1.125	%1,66	935	%1,81
∩ *LitBifid*	2.995	%7,49	1.122	%8,46	957	%10,58	4.389	%6,48	3.864	%7,50
∩ *PibolexWiki*	5.812	%14,53	1.868	%14,08	1.518	%16,78	4.571	%6,75	3.960	%7,68
∩ *PibolexNews*	5.753	%14,38	1.851	%13,95	1.504	%16,62	4.549	%6,72	3.955	%7,67
Lema guztira	*39.998*		*13.267*		*9.047*		*67.699*		*51.533*	

4.6 Taula: Giza++ tresnak erauzitako glosarioen, *DeReWo* zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura

	Derewo		*BibleBifid*		*LitBifid*		*Pibolex Wiki*		*Pibolex News*	
∩ *Derewo*			1007	%40,84	2,995	%67,27	5,812	%77,34	5,753	%77,14
∩ *BibleGiza*	4.639	% 11,60	2.372	%96,19	1.122	25.20%	1.868	%24,86	1.851	%24,82
∩ *BibleGizaPos*	3.500	%8,75	1.699	%68,90	957	%21,50	1.518	%20,20	1504	%20,17
∩ *LitGiza*	15.775	%39,44	1.125	%45,62	4.389	%98,58	4.571	%60,83	4.549	%60,99
∩ *LitGizaPos*	12.846	%32,12	935	%37,92	3.864	%86,79	3.960	%52,69	3.955	%53.03
∩ *BibleBifid*	1.007	%2,52			526	%11,81	544	%7,24	546	%7,32
∩ *LitBifid*	2.995	%7,49	526	%21,33			1.404	%18,68	1.398	%18,74
∩ *PibolexWiki*	5.812	%14,53	544	%22,06	1.404	%31,54			7.309	%98,00
∩ *PibolexNews*	5.753	%14,38	546	%22,14	1.398	%31,40	7.309	%97,26		
Lema guztira	*39.998*		*2.466*		*4.452*		*7.515*		*7.458*	

4.7 Taula: Bifid tresnak erauzitako glosarioen, Pibolex hiztegien, *DeReWo* zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura

4.1.5.2 Glosarioen egokitasuna

Ebaluazio kualitatiboa A hizkiaz hasten diren alemanezko lemetarako burutu dugu, *EuDeLex* hiztegiko A letraz hasten diren 3.406 lema-ikurrei dagozkien sarreretako itzulpen-ordainak erreferentzia edo *gold standard* gisa hartuz.

WordNet sareak elkarrekin lotuz eraikitako glosarioek itzulpen-ordain egokien kopuru absoluturik handiena dute. *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideetatik

erauzitakoek, aldiz, zenbaki absolutuetan ordain egoki gutxiago izanda ere, horien egokitasun-tasa handiagoa da *WordNet*-eko glosarioena baino.

HAP alorreko tresnetan oinarritutako metodoen bitartez lortutako glosarioak bi talde osatzen dituzte, *Giza*++ tresnak emandako glosarioek eta *Pibolex* hiztegikoek ordain egoki gehiago, baina, aldi berean, egokitasun baxuagoa izan dute *Bifid* tresnak erauzitako datuek baino. Egokitasunaren tasari begira, aldiz, kontrako banaketa ikusten dugu: lehenengo taldeko glosarioetako ordainen egokitasuna bi herenera ez da iristen, *Bifid* glosarioko egokitasuna ia erabatekoa izan bitartean, bai egokitasun lexikalari, eta bai kategoria gramatikalaren egokitasunari begira ere. *Giza*++ tresnak sortutako glosarioek, eta, neurri txikiago batean, *Pibolex* hiztegikoek, emaitza desegokien, "zaratatsuen", ehuneko handiak dituzte. 4.8 taulan eskuzko ebaluazioan batutako datu guztiak batera ikusten ditugu. Alfabeto osoari dagozkion datuak, letra etzanean aurkezten ditugunak, A letran oinarrituriko datuetan abiatutako estimazioak dira.

	LitGiza	LitGiza Pos	BibleGiza	BibleGiza Pos	LitBifid	BibleBifid	Pibolex News	Pibolex Wiki	Wikipedia	Wiktionary	WordNet	GUZTIAK
Itzulpen-ordainak	5.361	3.826	1.349	818	265	230	682	730	5.457	396	1.076	
EuDeLex Gold Standard: intersekzioa	1.276	696	434	323	177	49	559	567	265	147	774	2.928
Intersekzioa/3406 GS lema	%35,41	%19,31	%12,04	%8,96	%4,91	%1,36	%15,51	%15,73	%7,35	%4,08	%21,48	%81,24
Ø ordain/lema	2,27	1,73	2,35	1,46	1,07	1,22	2,64	2,82	1,00	1,33	2,57	2,85
Lema ebaluatuak (metodoka)	1.276	696	434	323	177	49	559	567	265	147	774	4.248
Ordain ebaluatuak	2.901	1.206	1.019	470	189	60	1.476	1.601	265	195	1.988	9.694
• OK	746	537	256	215	178	43	939	1.007	236	189	1.654	5.248
• FALSE	1.923	519	728	230	3	15	414	513	6	3	188	3.793
• PART	186	122	11	6	6	1	14	7	4	0	17	246
• NEAR	46	28	24	19	2	1	109	74	19	3	129	407
POS ebaluatuak	2.901	1.206	1.019	470	189	60	1.476	1.601	265	195	1.988	9.694
• OK	1.071	965	448	422	186	52	1.321	1.286	245	195	1.983	6.787
• FALSE	1.830	241	571	48	3	8	310	315	21	0	5	3.063
1+ ordain OK duten lemak (A)	609	439	213	189	168	39	443	454	236	147	700	2.081
1+ ordain OK duten lemak (A-Z)	*7.152*	*5.156*	*2.501*	*2.220*	*1.973*	*458*	*5.203*	*5.332*	*2.772*	*1.726*	*8.221*	*24.439*
Ordain guztiak OK duten lemak (A)	315	294	111	149	168	35	316	322	236	142	601	1.123
Ordain guztiak OK (A-Z)	*3.699*	*3.453*	*1.304*	*1.750*	*1.973*	*411*	*3.711*	*3.782*	*2.772*	*1.668*	*7.058*	*13.188*
Zerbait erabilgarria duten lemak (A)	444	232	129	62	7	6	165	164	23	5	143	1.056
Ordain guztiak FALSE duten lemak (A)	517	170	194	112	2	8	78	82	6	0	30	371
Ordainak OK/ordain ebaluatuak	%25,72	%44,53	%25,12	%45,74	%94,18	%71,67	%63,62	%62,90	%89,06	%96,92	%83,20	%54,14
POS OK/POS ebaluatuak	%36,92	%80,02	%43,96	%89,79	%98,41	%86,67	%89,50	%80,32	%92,45	%100,00	%99,75	%70,01
1+ ordain OK duten lemak/lema ebaluatuak	%47,73	%63,07	%49,08	%58,51	%94,92	%79,59	%79,25	%80,07	%89,06	%100,00	%90,44	%48,99
Ordain guztiak OK duten lemak/lema ebaluatuak	%24,69	%42,24	%25,58	%46,13	%94,92	%71,43	%56,53	%56,79	%89,06	%96,60	%77,65	%26,44
Zerbait erabilgarria duten lemak/lema ebaluatuak	%34,80	%33,33	%29,72	%19,20	%3,95	%12,24	%29,52	%28,92	%8,68	%3,40	%18,48	%24,86
Ordain guztiak FALSE duten lemak/lema ebaluatuak	%40,52	%24,43	%44,70	%34,67	%1,13	%16,33	%13,95	%14,46	%2,26	%0,00	%3,88	%8,73
1+ordain OK duten lemak	*%17,88*	*%12,89*	*%6,25*	*%5,55*	*%4,93*	*%1,15*	*%13,01*	*%13,33*	*%6,93*	*%4,32*	*%20,55*	*%61,10*
ordain guztiak OK duten lemak	*%9,25*	*%8,63*	*%3,26*	*%4,37*	*%4,93*	*%1,03*	*%9,28*	*%9,45*	*%6,93*	*%4,17*	*%17,65*	*%32,97*

4.8 Taula: Glosario elebidunen ebaluazioa: Emaitzak

4.1.6 Glosario elebidunak zirriborratzea: Ondorioak

Hemen glosarioak zirriborratzeko aurkeztutako metodo guztiak konbinatuz, *DeReWo* zerrendaren % 80 bat estaltzen duten glosarioak lortu ditugu. Bestetik, itzulpen-ordain egoki bat edo gehiago duten alemanezko lemak lemategiaren % 61era heltzen dira, ordain egokiak baino ez dituzten lemak lemategiaren heren bat izanik (% 32,97).

Glosario-zirriborroak hiztegian erabiltzeko, itzulpen-ordain egokiak desegokietatik bereizi behar ditugu, ordainen egokitasuna hiztegigintzan lehenengo irizpidea izan behar baita, glosario-sarreren kopuruaren aurretik.

Taldea	*Baliabideak*	*Glosario-zirriborroak: ordain egoki bat edo gehiago dituzten alemanezko lemak*
(1) ia erabateko doitasuna	*Wiktionary*, *Wikipedia*, *Bifid* (Literatura corpusa)	% 40,6
(2) doitasun altua (ordain desegoki gutxi)	*Bifid* (Biblia), *WordNet*	% 20
(3) doitasun baxua (ordain desegoki asko)	*Giza*, *Pibolex*	% 18,7

4.9 Taula: Metodoen sailkapena, ebaluazio kualitatiboaren arabera

Lortutako ordain bikoteei *EuDeLex* hiztegiko datu-basean sarrera emango diegu, aipatu dugun irizpidearen arabera glosarioak hiru taldetan banatu ondoren, 4.9 taulan adierazten dugun bezala. Alfabeto osoan zehar ia datu desegokirik ez aurkitzea espero dugunez, (1) taldeko datuak zuzenean sartuko ditugu datu-basean, ondoren eskuz editatzeko; (2) taldeko datuak, berriz, eskuz errebisatuko ditugu datu-basean sartu baino lehen; eta (3) taldeko datuak, azkenik, tartean datu desegoki franko dituzten glosarioen taldekoak, ez ditugu datu-basean sartuko. Esperimentu gehiago burutuz, *word alignment* tresnek erabiltzen duten algoritmoen konfigurazioa aldatu eta atalase egokienak zehaztuko ditugu, zarataren eta isiltasunaren arteko erdibide emankorrena erdiesteko asmoz, hau da, ahalik eta glosario-sarrera kopuru, eta, aldi berean, ahalik eta egokitasun handiena lortzeko asmoz. *Giza++* tresnari dagokionez, maizen agertzen diren 150 lema-ikurrak emaitzetatik kentzea eta kategoria gramatikalen estekak lema-ikurrarekin kateatzea norabide horretarako bi urrats izan dira, eta kentzekoak diren euskarazko

lema-ikurren zerrendari ebaluazioan behin eta berriz FALSE balioa esleitu diogunez, aberastea hurrengo urratsa izan daiteke.

Eskuzko lana nabarmen erraztuko duen datu multzoa lortu dugu. Horrez gain, honako bi baieztapen hauek azpimarratu nahi ditugu: proposatutako metodo sorta, printzipioz, edozein hizkuntza bikoterako balio du, eta beste hainbat konbinaziotan errepika daiteke, bai hiztegi-zirriborro gisa balia daitezkeen glosario elebidunak lortzeko, bai eta hizkuntza bikote ezberdinen arteko erkaketak egiteko ere.

Ikerketa honetan jakin dugunez, *DeReWo* zerrendaren bi heren *Wikipedia* edota *Wiktionary* baliabideetako orrialde-izenbururen batekin bat dator. Ebaluazio kualitatiboan neurtu ditugun egokitasun-maila altuak baliabide horietatik erauzitako glosarioak hiztegigintza-lanetan erabiltzeko argudio ona da, eta datuen lizentzia libreari esker, besterik gabe erabil daitezke. Beste glosarioetako datuak eskuz editatu beharko ditugun bitartean, *Wikipedia* eta *Wiktionary*-ko datuak hiztegiaren datu-basean sartzeaz aparte, hiztegi elektronikoko bilaketa-emaitzak erakusten dituen orrialdean zuzenean txerta daitezke, beheragoko 4.4.1 atalean azaltzen dugun bezala. Horrela, azken bertsioko edukiak islatuko genituzke betiere. Euskarazko itzulpen-ordainak daramaten *Wikipedia* eta *Wiktionary*-ko orrialdeen kopurua haziko dela espero daiteke, *crowdsourcing* batean oinarritzen diren entziklopedia eta hiztegi horietan dabiltzan euskarazko editoreen kopurua haztearekin batera. Hemen aurkeztu bezalako neurketen bitartez, editoreen komunitateen hazkuntzari jarraipena egin dakioke.

Euskarazko *WordNet* sarea, *EusWN*, alegia, UPV-EHUko IXA taldeko ikerlariek garatutako baliabidea da, eta lizentzia eta data-iturri irekiko baliabide lexikorik handiena eta fidagarriena da egun. Horren *synset*-ak ingelesezko *Princeton WordNet* sarearen bitartez *GermaNet* sareko item lexikoekin lotzea izan da itzulpen-ordain egokien kopururik handiena eman digun metodoa.

Pibolex hiztegiak azaldu dituen emaitzak guk ebaluatu dugun hizkuntza bikotean beste zenbait hizkuntzetan bezalakoxeak dira, baliabide horren garatzailearen arabera (Manterola, San Vicente & Saralegi, kom. perts.). Esperimentuetan erabilitako corpusei dagokionez, egunkarietakoak *Wikipedia*-ko edukiak dituenak baino emaitza zertxobait hobeak eman dizkigute. Beraz, uste dugu *Wikipedia*-ko corpus konparagarriak, nahiz

eta testuen gaiei begira guztiz konparagarria izan, bi hizkuntzetan dituen testu kopuruaren ezberdintasunaren erruz etekin gutxiago eman digula.

Word alignment tresna biren bitartez corpus paralelo ezberdin bietatik lortutako emaitzek erakusten digute, espero genuen bezala, itzulpen-ordain bikoteen kopurua corpus paraleloaren tamainarekin erlazionatuta dagoela, eta baieztapen berak bikoteen egokitasunerako balio duela. Euskara-alemanezko corpus paraleloen garapenean aurrerapausoak egitea komenigarritzat jotzen dugu, beraz.

Euskara-alemana dentsitate ertaineko eta corpus eta baliabide gutxiagoko hizkuntza bikotea izan arren, aurkeztu ditugun esperimentuen bitartez lortutako glosarioen tamaina aintzat hartzekoa dela erakutsi dugu, eta, zalantzarik gabe, hiztegigintza-lanetan giza baliabideak aurrezten lagunduko dute glosario horiek. Hala ere, esan gabe doa giza hiztegigileen eskuzko lana ezinbestekoa izaten jarraituko duela hizkuntza bikote honetarako kalitatezko hiztegiak ekoizteko orduan.

4.1.7 Glosario elebidunak zirriborratzea: Gerorako erronkak

Ikerketa-ildo honetan jarraitzeko zenbait proposamen aipatuko ditugu jarraian. Corpus paraleloen garapena aurrera eramatea oso zentzuduntzat jotzen dugu, esan bezala, *word alignment* tresnak elikatu ahal izateko, alde batetik, eta bestetik, 4.3 atalean hizpide izango ditugun eskuzko hiztegigintza-lanetan laguntzeko. Hirugarrenik, corpus paraleloko datuek hiztegi elektronikoaren bilaketa-emaitzak osatzeko balio dute (4.4.1 atalean ikusiko dugunez). Corpus konparagarrien ustiaketari dagokionez, aplikatu ditugun metodoen errendimendua hobetzea izango litzateke helburua. Horretarako balio lezaketen urratsen artean, corpus-datuen etiketatzea fintzea, hitzen arabera lerrokatzean saihestu beharreko hitzen zerrendak osatzea eta algoritmoen konfigurazioa egokitzea aipa daitezke. Bestalde, hemen aurkeztu dugun metodo sorta beste hainbat hizkuntza bikoteetan aplikatuko bagenu, emaitzak konparatu ahalko genituzke, ondorengo galdera hauen erantzunetara hurbiltzeko: zer eragin du hizkuntza baten izaera morfosintaktikoak, eta zer eragin corpus paraleloaren tamainak, zer haren osaerak? Momentu honetan erdietsi ez ditugun helburuen artean, hitz anitzeko unitate lexikoak aintzat hartzea eta glosario elebidunek lemen polisemia noraino estaltzen duten neurtzea daude. Azken arazo horren gainean jardungo dugu jarraian.

4.2 Bi arazo pisutsu: Polisemia eta Lexikalizatze Asimetrikoa

Metodo erdi-automatikoen bitartez lortu ahal izan ditugun ordain-bikoteetan aurreko kapituluan aipatu ditugun kopuruek argi utzi dute metodo horiek eskuzko hiztegigintza-lanak modu eraginkor batean murrizten lagun dezaketela. Bestalde, eskuzko lanaren esparrua handia da oraindik, Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamenduaren alorreko tresnek eta corpus-hizkuntzalaritzak urrats handiak egiteke baitituzte zenbait auzitan. Bi arazo nagusi ikusiko ditugu jarraian, metodo automatikoei buruzko 4.1 atalean konponbiderik gabe geratu direnak, eta, ustez, kalitatezko hiztegiak ekoizteko oro har giza hiztegigilearen ardura izaten jarraitzen dutenak: hizkuntza bateko lexemetan aurkitzen dugun polisemiaren edo adiera-aniztasunaren desanbiguazioa, alde batetik, eta kontzeptuen lexikalizatze asimetrikoa hizkuntzetan zehar, bestetik. 7.4.2 eranskinean aurkezten dugun hiztegian, adieren sailkapena eskuz burutu dugu.

Hala ere, orain arte garatu diren baliabide elektronikoak oso lagungarriak izan daitezke aipatutako arazoei begira ere. *WordNet* sare semantikoak jorratuko ditugu, hizkuntza gehienetan lizentzia irekien arabera argitaratu den baliabide horrek polisemia eta hizkuntzen arteko asimetriak islatzeko proposamenak ekartzen baititu, baita corpus paraleloen ustiapenean oinarritzen den polisemia desanbiguatzeko metodo bat ere.

4.2.1 Arazoaren deskribapena

Tesi honen gaia hiztegigintza elebiduna baita, hizkuntza batean ageri den polisemia ez da interesatzen zaigun arazo bakarra; hizkuntzen arteko muga gainditzean, polisemia nola lexikalizatzen den deskriba daiteke polisemiaren lexikalizatze simetriko ala asimetriko gisa.[133] Alemanez-euskarazko hiztegian adierak bereizteko, alemanaren eta euskararen arteko lexikalizatze asimetrikoa kontuan izaten saiatzen gara, hala badagokio. Baina, oro har, nola islatu behar dira polisemia asimetrikoak hiztegian?

Alde batetik aurkitzen ditugu lema bereko polisemiaren sailkapen ezberdinak, 2.4 ataleko adibideetan ikusi dugun bezala, eta, bestetik, polisemiaren sailkapenak hiztegi elebidun batean adiera bakar baterako edo adiera bat baino gehiagorako ordain bereko egokitasuna aintzat hartu beharko luke. Izan ere, hiztegi elebiduna egitea ez datza

[133] *Asymmetric lexicalization* kontzeptua Hartmann (2007: 33) lanetik hartu dugu.

alemanezko hiztegi bat adieraz adiera itzulpen-ordainekin osatzean,[134] jatorrizko polisemiaren sailkapena helburu-hizkuntzari egokitzean baizik: ordain berberez itzul daitezkeen adierak atal berean batu daitezke. Jokabide hori hiztegigintza eskuliburuetan mandamentu gisa dator:

> "[...] the semantic structure of the source language should not be allowed to prevail universally; instead, the structure of the target language should also be allowed to influence the division into senses." (Svensén 2009: 278)

Lew (2013) autorea bat dator irizpide horrekin. Polisemia iturri-hizkuntzaren arabera sailkatzeari, hizkuntza horretako hiztegi elebakarra izango balitz bezala, *meaning structure* araberako antolaera deitzen dio, eta *equivalence structure*, aldiz, helburu-hizkuntzako itzulpen-ordainen araberakoari. Jatorrizko hizkuntzako polisemia itzulpen-ordainen arabera antolatzeak bi ondorio dakartza, hiztegi elebiduna editatzeko lanak hiztegi elebakar baten (edo batzuen) datuetatik abiatzen badira:

> "There are actually two opposing aspects of equivalence structure: (1) sense distinctions in the source language may be redundant and undergo elimination; and (2) it may be advisable to introduce extra distinctions so as to provide a tighter match between the lexical items in the two languages." (Lew 2013: 289)

Bi ereduzko kasu horiek bereizirik, badugu lexikalizatze asimetrikoaren definizioa, eta haren bereizkuntza hizkuntza batean agertzen zaigun polisemiatik. Oro har, Lewek aipatutako lehenengo arazoak bigarrenak baino garrantzi gutxiago du hiztegigintza elektroniko batean: Erredundantziak, murriztutako toki batean dira oztopo, eta murriztapen hori hiztegigintza elektroniko bihurtu denetik desagertu egin da. Bestetik, erabiltzailea hiztegi-artikulua ikustean erredundantzia artean galtzeko arriskua aipa daiteke, baina hemen erredundantzia deitzen dioguna, mota bereko datu-eremu talde batean balio homografoak agertzea, alegia, modu automatiko batean iragaz edo batu daiteke. Hortaz, hiztegiko datu-basea eraikitzeko orduan horrelako erredundantziak ez ditugu problematikotzat hartuko. Lewek bigarrenik aipatzen dituen *extra distinctions*, aldiz, ezin dira era automatikoan sortu. Horiek, helburu-hizkuntzak iturri-hizkuntzako adiera bat sinonimoak ez diren itzulpen-ordain ezberdinez ematearen kasuan

[134] Alemanezko *Wiktionary* hiztegian horrela gertatzen da, hain zuzen ere: iturri-hizkuntzako polisemiaren sailkapena mantendu, eta itzulpen-ordainak adieraren zenbakiaz osatzen dira. Ordain batek adiera bat baino gehiago estaliz gero, adiera-zenbaki bat baino gehiagorekin markatzen da.

komenigarriak izango dira, hots, iturri-hizkuntzako lemaren hiponimo talde baten aurrean gaudenean, *Holz* alemanezko izenaren orain aipatuko dugun adibidea kasu.

Gaztelaniaz, *leña* eta *madera* sinonimo ez diren ordainak ditugu hiztun aleman batentzat adiera bera denarentzat, eta, beraz, *Holz* izenaren adiera bat[135] bitan banatuko dugu alemana-gaztelaniazko hiztegi-sarrera batean, eta *leña* ordainarekin osatuko duen atalari alemanezko izenaren hiponimo bat gehitu, erabiltzaileak baliokidetasuna uler dezan: *Feuerholz.*

Hiperonimo eta hiponimo talde bateko lexikalizatze asimetrikoa ondorengo 4.4 eskeman irudikatzen dugun bezala isla daiteke hizkuntza batean baino gehiagotan zehar. Hizkuntza bikote baterako hiztegi elebidun egokirik ezean "zubi" edo "pibot" gisa hirugarren hizkuntza batetik abiatzeak erabiltzailea bide desegokira eraman dezakeenaren ebidentzia ematen digute horrelako asimetriek. Horrenbestez, iturri-hizkuntzaren lexemaren polisemia era jakin batean lotu behar da hiztegigintzan helburu-hizkuntzako unitate lexikoekin, hizkuntzaz hizkuntza azaltzen den asimetriak kontuan hartuz.

<table>
<tr><th colspan="3">DE</th><th colspan="2">EU</th><th colspan="2">EN</th><th colspan="2">ES</th></tr>
<tr><td rowspan="6">Holz</td><td colspan="2">Brennholz, Feuerholz</td><td colspan="2" rowspan="2">egur</td><td>su-egur</td><td colspan="2">firewood</td><td colspan="2">leña</td></tr>
<tr><td colspan="2">Bauholz</td><td>zur</td><td colspan="2">lumber, timber</td><td colspan="2" rowspan="2">madera</td></tr>
<tr><td colspan="2">Holz</td><td colspan="2">egur, zur</td><td rowspan="4">wood</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Gehölz</td><td>Wald</td><td rowspan="2">ohian, baso</td><td></td><td>woods, forest</td><td rowspan="2">bosque</td><td></td></tr>
<tr><td>Forst</td><td>baso (ustiatua)</td><td>forest, woodland</td><td>arbolado, arboleda</td></tr>
</table>

4.4 Irudia: Lexikalizatze asimetrikoa

[135] Eraikuntzarakoa zein su-egurra adiera berean agertzen dira DGW2011 hiztegian: s.v. 'Holz': **1.** *feste, harte Substanz des Stammes, der Äste und Zweige von Bäumen und Sträuchern (die als Baustoff, Brennmaterial usw. verwendet wird).*

Hortaz, 4.4 irudian aipatutako alemanezko lexemak 4.10 taulan adierazi bezala euskarazko itzulpen-ordainekin lotzekoak dira, baliokidetasuna indartzeko osagaia parentesi artean adieraziz, beharbada (osagai horiei buruz, ikus 3.3.2.7 atala).

Holz	1. egur, zur; 2. ohian, baso
Gehölz	baso, zuhaizti
Wald	ohian, baso
Forst	baso, zuhaizti (ustiatu)
Brennholz	su-egur
Feuerholz	su-egur
Bauholz	(eraikuntza) zur

4.10 Taula: Alemanezko 'Holz' izena eta hiponimoak, euskarazko ordainekin

Nahiz eta lexikalizatze asimetrikoaren gaineko deskribapen horiek izenki baten adibidean egin, kategoria gramatikal guztietako hiperonimoen, hiponimoen eta paronimoen taldeen kasuan errepika daitezke.

ausleihen *DeReWo* 7354 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* maileguz utzi; mailegatu
2 *[(sich (Dat.)) etw.]* maileguz hartu; mailegatu

4.1 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. 'ausleihen'**

EuDeLex hiztegiko adibide esanguratsu bat ematearren, 4.1 laginari begira diezaiogun. *Ausleihen* aditzak *mailegatu* esan nahi du euskaraz, eta goian aipatutako *equivalence structure* islatu nahiko bagenu, printzipioz alemanezko aditza estalita izango genuke bikote hori emanez. Bestalde, argumentu-egitura ezberdin bi izan ditzakegula aditzaren testuinguruan adierazi nahi diogu erabiltzaileari: *norbaiti* mailegatzea, eta *norbaitengandik* mailegatzea.[136] Oraingo honetan, argumentu-egitura ezberdin bi horiek gauzatzeari buruzko balentzia-argibideak gehitu ahal izateko eta ezberdintasuna euskarazko ordain ezberdinen bitartez islatzeko, bitan banatzen dugu

[136] *Norbaiti mailegatu* (alemanez 'jemandem etwas (aus)leihen'), eta *norbaitengandik mailegatu* ('(sich) von jemandem etwas (aus)leihen). 4.4 aipatutako *maileguz utzi* (alemanez literalki: „geliehen überlassen“) eta *maileguz hartu* „geliehen nehmen“ ordainak zuzen eratutako hitz anitzeko unitateak dira, kasu honetan *mailegatu* aditzaren hiponimo gisa balio dutenak.

adiera. Argumentu-egitura modu egoki batean islatu nahi izatea, beraz, beste arrazoi posible bat dugu hiztegi elebidunean adiera bakartzat har dezakeguna gehiago desanbiguatzeko, itzulpen-ordaina lema bera bada ere.

EU	**EN**	**ES**	**DE**	***etiketa semantikoak***	***azalpena EN***
egur_1	firewood_1	leña_1	Feuerholz = Brennholz = Holz_3	*chemistry substance tissue function natural substance tops*	*wood used for fuel*
egur_2 = zur_1	lumber_1 = timber_1	madera_3	Bauholz, Holz_2	*building industry substance artifact function object tops*	*the wood of trees cut and prepared for use as building material*
egur_3 = zur_2	wood_1	madera_2	Holz_1	*botany building industry base concept substance tissue natural part plant solid substance tops*	*the hard fibrous lignified substance under the bark of trees*

4.11 Taula: 'egur' izena *EusWN* datu-basean eta sinonimo interlingualak

Ariketa horretan laguntzeko lanabes bila, badago hizkuntza askotarako (ingelesa eta euskararako, adibidez) lizentzia librearekin eskuragarri dugun baliabiderik: Esan bezala, *WordNet* familiako baliabide lexikoetan, hainbat hizkuntzatako lexemak elkarri lotuta aurkitzen ditugu, elkarrekin duten *kontzeptu* deitzen zaion esanahiaren bitartez. Kontzeptu bakoitzari *synset* bat dagokio, kontzeptua denotatzen duten lexemez osaturik dagoen sinonimo taldeari. Lemak, beraz, *synset* batean baino gehiagotan ager daitezke lexema edo *lexical unit* gisa, eta agerpen anizkoitz horrek lemaren polisemia adierazten duela asumitu dezakegu.

Euskarazko *egur* izenaren polisemia, adibidez, 3 azpisarreratan banatuta dago. *Egur_1* azpisarrerak ingelesezko *firewood*, gaztelaniazko *leña* eta alemanezko *Feuerholz/Brennholz/Holz_3* ordainetara bidaltzen du. *Egur_2* unitateak euskaran bertan ordaina du: *zur_1*; hau da, ingelesez *lumber_1* eta *timber_1* ("*building industry artifact*"), gaztelaniaz *madera_3*, alemanez *Bauholz* eta horren hiperonimo den *Holz* unitatearen bigarren adiera *(Holz_2). Egur* izenaren hirugarren adierak, aldiz, euskarazko *zur_2*, eta, beste hizkuntzetan, *wood_1*, *madera_2* eta *Holz_1* unitateekin loturik dago. *Egur_3* adierak, *egur_2*-k ez bezala, "*natural part plant*" etiketa darama, hots, *egur_3* unitatearen adierazgarria landare bizia izatea da, ez eraikuntza-zur

bihurturikoa. Ikus ditzagun datu horiek denak batera, 4.11 taulan. *WordNet* sare semantikoetara itzuli baino lehen, polisemia aintzat hartzen duen hiztegi elebidunak zirriborratzeko metodoak automatizatzeko aukerei begirada bat eskaini nahi diegu.

4.2.2 Polisemiaren desanbiguatzea: Metodo erdi-automatikoak

Lexema baten adierak corpusetako datuez eta metodo automatikoez baliaturik desanbiguatzeko jokabideak, Kilgarriff eta Rychlý corpus-hizkuntzalarien hitzetan "*the great problem of Word Sense Disambiguation*" (2010), gai handia da corpus hizkuntzalaritzan, eta arazo horren konponbidea izatea, "*remains a dream*", ametsa izaten jarraitzen du (*ibid.*). Autore horien arabera, emaitza onenak eman dituen corpusetan oinarritutako metodoak kolokazioak (hitzaren agerkideak, alegia,) hartzen ditu aintzat, eta metodoa adiera bakoitza testuinguru jakin batzuetan agertzen delako susmoan oinarritzen da, hots, *collocation clustering* deitzen dutena. Autoreok norabide horretaranzko aurrera-pausoak iragartzen dituzte, hizkuntza bateko polisemia automatikoki desanbiguatzeko ahalmen baterantz, alegia.

Printzipioz automatiza daitekeen beste metodo bat corpus paraleloetan oinarritzen da (Lefever 2012). Hizkuntza bereko kolokazioen klusterrak beharrean, lema batek beste hainbat hizkuntzetan dituen itzulpen-ordainak dira lemaren agerpenak adiera-taldeetan antolatzen laguntzen duen lehengaia. Itzulpen-ordainak zehazteko, hau da, esaldi-mailako lerrokatze batetik hitz-mailako lerrokatze batera heltzeko, estatistikan oinarritzen diren *word alignment* tresnak erabiltzen dira, corpus paraleloekin egin ditugun esperimentuei buruzko 4.1.3.1 atalean deskribatu dugun bezala. Lefever autorearen emaitzen lagin bat dugu 4.12 taulan. Ingelesezko *pot* izenaren adierak beste hizkuntzetan dituen ordainen arabera taldekatu ditu bertan; izen horrek adieraren arabera hizkuntza desberdinetan dituen itzulpen-ordainen distribuzioak tresna automatiko bati ebidentzia eskaini diezaiokeela argi geratzen da.

Tamaina eta kalitateari begira egokiak diren corpus paraleloak eskuragarriak diren heinean, Lefeverrek aurkeztutako metodoak adierak sailkatzeko eskuzko lanak modu nabarmen batean sustatzeko bide ematen du. Halaber, *WordNet* sareetako datuek polisemia desanbiguatzeko eskuzko lanak erraz diezazkigute, aurreko ataleko amaieran iragarri bezala. 4.11 (*WordNet*) eta 4.12 (Lefever) tauletako bezalako datu-sorta

eleaniztunak lemategi oso baterako erauz litezke automatikoki, ondoren hiztegi-zirriborroa sortzeko asmoari erantzunez prozesatzeko, eta hori da, hain zuzen ere, Kilgarriff eta Richlý autoreek *Semi-Automatic Dictionary-Drafting* (SADD) deitzen dutena, hiztegigintza elebiduneko beharretarako erabilia.

4.1 atalean aurkeztu dugun glosarioen zirriborratzeak itzulpen-ordainen bikoteak ematen dizkigu, bikoteen kideren bat polisemikoa den ala ez kontuan hartu gabe. Adierak, beraz, metodo erdi-automatikoen bitartez taldekatzetik (klusterrak definitzetik) urrunago doa, eta etorkizun hurbileko helburu dugu metodo horiek euskara-alemana gure bikoteari aplikatzea. Glosarioak zirriborratzean egin dugun bezalaxe, horretarako ere metodo automatikoak lemategiaren % 10 batean ebaluatuko genituzke, metodo bakoitzak ekartzen dizkigun emaitzen doitasunaren arabera lemategi osoan nola aplikatu erabakitzeko: doitasuna % 100-eik gertu baldin badago, metodoak ematen dizkigun datuak gure datu-base lexikalera kopiatuko genituzke, ondoren eskuz errebisatzeko; doitasuna zalantzazkoa baldin bada (emaitza "zaratatsuak" baldin baditugu), aldiz, eskuzko errebisioa datu-basean sartu aurretik egingo da; eta, azkenik, doitasuna ez bada bi herenera-edo iristen, hiztegigileak hiztegia eskuz editatzeko orduan ondoan izateko datu-bilduma gisa baino ez ligukete balio emaitza horiek.

4.1 ataleko emaitzak ikusita, esan gabe doa *word alignment* batean oinarritutako metodoen emaitzak erabilitako corpus paraleloaren tamainaren eta kalitatearen araberakoak izango direla. Lefever autoreak (*ibid.*) erabiltzen duen corpus paralelo eleaniztuna erraldoia da euskara-alemana bikoterako dugun baliabide birekin konparatuta, sei hizkuntzatan zehar lerrokatutako 884.603 esaldi baititu (Lefever 2012: 33), eta guk egun eskuragarri dugun DE-EU corpus handienak, literatura-corpusak, berriz, 146.457. Hortaz, gure bikoterako corpus paraleloa garatzeko beste arrazoi pisutsu bat gehi diezaiokegu 4.1.6 atalean aipatu dugunari, *word alignment* bitartez eraikitako glosario-zirriborroen kalitatea corpus paraleloaren tamainarekin erlazionatuta dagola deritzon baieztapenari, alegia. Horrez gain, aipatu behar dugu Lefeverrek sei hizkuntzatako corpus paraleloa baliatzen duenez, iturri-hizkuntzako hitz baten adiera sortari bost itzulpen-ordain distribuzio jar diezazkiokeela aldamenean, eta, horrela, hizkuntzetan zehar dagoen asimetriak ematen dion ebidentzia areagotu. Euskararekiko corpus paralelo eleaniztunak garapen bidean daude, Euskal Herriko Unibertsitateko

English	Dutch	German	French	Spanish	Italian
1. Cooking Vessel, pot					
1.1. General					
honey pot	pot potje potje	Topf Mann Töpfchen Honig§§glas	chaudron marmite pot pot	caldero olla cazuela tarro	calderone vaso vasetto vasetto
1.2. Mixture					
pot pourri melting pot	geheel hoop ketel hutspot potpourri-achtig smelt§§kroes mengsel	Fass Topf Glas Potpourri Schmelz§§-tiegel Gemisch	Magma pot sac fourre-tout pot-pourri melting-pot enchevêtre-ment	magma olla saco variopinto popurrí crisol cúmulo	magma calderone vasetto accozzaglia guazza-buglio crogiolo melting-pot
1.3. Flower pot					
	pot bloem§§pot	Blumen§§topf	pot	olla maceta	vaso
2. Marijuana					
	blowen hasj	kiffen Cannabis	herbe	maría	canna
3. batch, great deal of					
pot of money	hoop pot aardig	Topf Pot Reibach	sac montagne cagnotte	saco cazuela cantidad	calderone mucchi risparmi
4. funding					
	bedrag fonds kas	Geld Fonds Topf	cagnotte fonds poste	ayuda fondo beneficio	somma fondo cassa
5. take a pot shot					
	onder vuur nemen	Schuss	tirer à vue	quemarropa	attaccare
6. toilet					
	po	Toiletten-eimer	vase de nuit	orinal	vaso
7. Pol Pot					
	Pot	Pot Pot-Regime Pol-Pot-Truppe	Pot	Pot	Pot

4.12 Taula: Adieren eta itzulpen-ordainen klusterrak ingelesezko 'pot' izenarentzat (Levefer 2012: 87-tik hartua)

Euskara Zerbitzuaren gidaritzapean prestatzen ari den *EHUskaratuak* bilduma adibide.[137] Alabaina, esan bezala, alemanarekiko corpus paralelo bakarrak lan honetan aurkeztutakoak ditugu egun.

orth_form	*lex_unit_id*	*synset_id*	*synset: Alemanezko sinonimoak*
Absatz	44750	32481	Textabschnitt, Abschnitt, Absatz
Absatz	61883	42437	Absatz
Absatz	68025	47522	Ablagerung, Absatz
Absatz	10310	7155	Absatz, Schuhabsatz
Absatz	14225	10198	Schwelle, Türschwelle, Absatz, Türabsatz
Absatz	21390	15367	Verkauf, Vertrieb, Absatz

4.13 Taula: Alemanezko '*Absatz*' izena *GermaNet* datu-basean

WordNet sareetako datuen balioa frogatu ahal izan dugu 4.1 atalean, alemanezko eta euskarazko lexemak ingelesaren bitartez lotu eta glosario elebiduna zirriborratzeko ahaleginean. Helburu horrekin, hizkuntzetan zehar sinonimo diren lexemak erauzi ditugu, *WordNet* sarean polisemiari buruzko datuak aintzat hartu gabe. Alemanezko unitate lexiko bakoitzari lotutako ingelesezko *WordNet*-eko *synset*-zenbakia baliatu dugu zenbaki bereko euskarazko *synset*-ek dituzten unitate lexikoekin lotzeko (ikus 4.2 irudia). Alemanezko unitate lexiko homografoei dagozkien ingelesezko *synset* ezberdinak lema baten adiera ezberdinak direla onartu, eta erlazio horiek erauziko bagenitu, polisemia kontuan hartzen duen hiztegi-zirriborroa izango genuke. Ikus ditzagun, adibide gisa, alemanezko *Absatz* izen polisemikoaren gainean *WordNet* sareetatik eskuratzen ditugun datuak. 4.13 taulan *Absatz* izenari dagozkion sei unitate lexiko edo lexema ikusten ditugu, horietako bakoitza biltzen duen sinonimo taldearekin batera. 4.14 taulan, *aufgeben* aditzari dagokion datuak gehitzen ditugu, jarraian *Absatz* izenaren adibidean egingo dugun ariketa beste kategoria gramatikaletan ere[138] aplika daitekeela erakusteko.

[137] Euskarazko corpusgintzaz (corpus paraleloak) Ikus 4.1.2 atala.
[138] *WordNet* sareek izenak, aditzak, adjektiboak eta adberbioak dituzte.

orth_form	*lex_unit_id*	*synset_id*	*synset: Alemanerazko sinonimoak*
aufgeben	77841	55172	aufgeben, verzichten, versagen
aufgeben	79558	56440	aufgeben, auftragen
aufgeben	79874	56689	aufgeben
aufgeben	83470	59320	schmeißen, fallen lassen, fahren lassen, aufgeben, aufstecken
aufgeben	73903	52343	aufgeben

4.14 Taula: Alemanezko '*aufgeben*' aditza GermaNet datu-basean

Datu horien araberako hiztegi-sarrera eraikiko bagenu, *Absatz* izenaren polisemia sei ataletan azaltzeko ebidentzia genuke, baita seitik bost adierarako sinonimoak ere; *aufgeben* aditzaren kasuan, bost adiera izango genituzke, horietatik lauk sinonimoak izanik. Baina, horrez gain, *WordNet* sareetan hiztegi-sarrera batean baliatzeko informazio gehiago dugu, eta sare horietan kodifikatuak dauden erlazio semantikoetatik bi aipatuko ditugu jarraian: sinonimo-taldeen kategorizazio semantikoa (hiperonimotasuna eta hiponimotasuna), alde batetik, eta ingelesaren bitarteko lotura eleaniztunak, bestetik. Hirugarrenik, *WordNet* sareek dituzten azalpen entziklopedikoak ere kontuan hartzekoak dira. 4.15 taulan, *Absatz, Schuhabsatz* sinonimo-taldeari dagozkion datuak zerrendatzen ditugu.

Datu-eremua	*Edukia*
Synset DE	Absatz, Schuhabsatz
Hiperonimoak DE	Vorrichtung, Konstruktion
Hiponimoak DE	Blockabsatz, Plateauabsatz, Pfennigabsatz, Stöckel, Hacke
Azalpena DE	"Bekleidung: der erhöhte Teil der Schuhsohle am hinteren Schuhende"
Sinonimoak EN	heel
Hiperonimoak EN	bottom, underside, undersurface
Hiponimoak EN	spike, spike heel, stiletto heel, Cuban heel, wedge, wedge heel, stacked heel [...]
Azalpena EN	"the bottom of a shoe or boot; the back part of a shoe or boot that touches the ground"
Sinonimoak EU	takoi

4.15 Taula: 'Absatz, Schuhabsatz' synset-aren zenbait erlazio semantiko *WordNet* sareetan

Euskararako, *EusWN* baliabidean oinarrituriko hiztegi-zirriborroak sor daitezke arazorik gabe, baliabide hori, esan bezala, lizentzia librearekin eskuragarria baita. 4.16 taulan ingelesezko, euskarazko, eta, beste adibide bat ematearren, katalanezko *WordNet* sareetatik hartutako datuak ikusten ditugu.[139] Hemen ikusten den bezala, euskarazko *adar* izena euskarazko *WordNet*-eko sei *synset*-etan agertzen da, hots, oinarri horretan izenaren sei adiera bereizi beharko lirateke, horietako bakoitza ingelesezko *synset* baterako lotura izanik. Ingelesezko sinonomo talde hori kodetzen duen zenbakiaren bitartez beste hainbat hizkuntzatako itzulpen-ordainetara irits gaitezke, hemen katalanerako egin bezala, ordain horiek hizkuntzari dagokion WordNet sareko zenbaki bereko *synset*-ean agertuz gero, behintzat: Adibidean, laugarren eta bostgarren adieretarako, katalanezko ordainik ez da aurkitu. Horrelako datu-bildumak erauzita adieren sailkapen bat eskaintzen duen euskarazko hiztegi-zirriborroa dugula argi geratzen da.

WordNet familiako datu-baseetan aurkitzen diren hizkuntzetan zeharkako loturak, polisemia, sinonimotasuna, hiperonimotasuna eta hiponimotasuna adierazten dituztenak, oinarri izan dira *EuroWordNet* (Vossen 1998; Vossen 2004) eta *MCR* (Atserias et al. 2004; Gonzalez-Agirre et al. 2012) eta *BabelNet* (Navigli & Ponzetto 2010)[140] bezalako datu-base eleaniztunak sortzeko (ikusi egun existitzen diren WordNet sareen zerrenda bat 4.17 taulan, lizentzia motaren arabera ordenaturik). Aipatutako ekimenetan erabilitako WordNet datu-baseak guztiz lizentzia librekoak baitira, horietan oinarritutako hiztegi-zirriborroak arazorik gabe sor daitezke ordenagailu lokal batean. Alemanezko *GermaNet* kasua, berriz, ezberdina da, horren edukiak erabiltzeko lizentzia egokia eskuratu behar delako.[141] Aipatutako baliabide horren bertsio osoa izanez gero, datuak beste *WordNet* batzuetako edukiekin lotzeko bestelako arazorik ez litzateke egongo, *GermaNet*-eko unitate lexikoak *Interlingual Index* izeneko aurkibidearen bitartez ingelesezko *synset*-erako loturak baitituzte (ikus 4.1.3.4 atala).

---

[139] Datuak hainbat *WordNet* sare batzen dituen *MCR 3.0* bildumatik *(Gonzalez-Agirre et al. 2012)* hartuak dira.

[140] http://babelnet.org/. Datu-bilduma horrek *WordNet*-familiakoak baino askoz ere datu gehiago ditu. Alabaina, euskarari eta euskarazko lemetara bidaltzen dituen erreferentzia interlingualei dagokienez, *EusWN, Wikipedia* eta *Omega-Wiki* baliabideetatik erauzitako datuak baino ez ditu egun.

[141] Ikerketa helburuetarako (esperimentuak egiteko) lizentzia akademikoa eskuratu dugu. Hiztegi oso bat eraikitzeko erabilpena, aldiz, horrekin ez dago baimenduta.

Adiera	Definition EN	EU	EN	CAT
adar_1	*one of the bony outgrowths on the heads of certain ungulates*	adar_1	horn_2	banya_1
adar_2	*a railway line connected to a trunk line*	adar_2	branch_line_1 spur_track_1 spur_5	enforcall_1 forcall_1
adar_3	*a warning signal that is a loud wailing sound*	adar_3 sirena_2 turuta_5	siren_3	
adar_4	*a local branch of some fraternity or association*	adar_4	chapter_3	capítol_2
adar_5	*a division of a stem, or secondary stem arising from the main stem of a plant*	adar_5 abar_2 besanga_1 beso_12	branch_2	branca_1 branc_1
adar_6	*an alarm device that makes a loud warning sound*	sirena_4 adar_6 turuta_6	horn_9	

4.16 Taula: 3 *WordNet* saretatik erauzitako datuak 'adar' izenerako

WordNet sareak gero eta hizkuntza gehiagorako garatzen ari dira (Bond & Paik 2012), euskararekiko hiztegi elebiduna argitaraturik ez duten hainbat hizkuntza barne. Hortaz, hiztegi elebidunetarako adiera-sailkapenak eta adieraren araberako itzulpen-ordain sortak zirriborratzeko jokabide hori aukera onuragarria iruditzen zaigu. Horrela sortutako zirriborroak eskuz landu ahala, zirriborratzeko erabili diren baliabideetako hutsuneak aurkitu eta betetzeko aukera genuke. Aipatu berri dugun *adar* kasurako, HB2010 hiztegiak *WordNet* sarean aurkitzen ez den adiera bat aipatzen du, oinetakoan sartzeko balio duen tresna denotatzen duena, alegia. Adiera hori *WordNet* aberasteko balio lukeen adibidea dugu, beraz. Kasu honetan, euskarazko *adar_7* unitate lexiko bat eus-30-04200537-n zenbakiko *synset*-ari gehitu beharko genioke, ingelesezko *shoehorn* ordaintzeko, egun *oinetakoak sartzeko* unitatea baino ez duenari.

Name	Language	# Synsets
Open Source		
Princeton WN*€	English	155,000
FinnWordNet	Finnish	117,700
Russian WN	Russian	117,000
Thai Wordnet	Thai	73,593
DanNet*	Danish	65,000
Japanese WN*	Japanese	57,000
Catalan WN*	Catalan	42,000
LSG	Irish Gaelic	32,742
Hindi WN	Hindi	28,687
WOLF	French	22,000
Wordnet Bahasa*	Malay, Indonesian	20,000
Spanish WN*⊙€	Spanish	15,556
Catalan WN*⊙€	Catalan	15,556
Arabic WN*	Arabic	11,269
Hebrew WN*	Hebrew	5000
Free for Research		
Chinese WN*	Chinese	115,424
KorLex*⊙	Korean	90,000
Spanish WN*€	Spanish	62,000
Cornetto*€	Dutch	70,371
GermaNet*€	German	69,594
MultiWN*€	Italian	38,877
MWN*	Macedonian	33,276
Ro-WordNet*	Romanian	30,000
Czech WN *€	Czech	29,000
SloWnet*	Slovene	20,000
Non Free (Available for Research)		
KorLex*	Korean	130,878
Estonian*€	Estonian	47,000
EuroWordNet		
Dutch	Dutch	44015
Spanish	Spanish	23370
Italian	Italian	48529
German	German	15,132
French	French	22,745
Czech	Czech	22,745
Estonian	Estonian	9,317
ItalWordNet	Italian	49,360
BasqWN	Basque	30,281
BulNet*⊙	Bulgarian	23,715

4.17 Taula: WordNet sareak munduan zehar (Bond & Paik (2012:66) lanetik hartua)

Hiztegia zirriborratzeko metodo horren aurrean, jakina, ondorengo kritika egin liteke: Berez, ingelesezko hiztegi baten aurrean gaude, ingelesezko lexemei dagozkien kontzeptuak ditu-eta. Horri begira espero dezakegu hobekuntzak ekarriko dituen lanketak, corpusetako edukiekin eta bestelako lemategiekiko konparaketak ere aintzat hartzen dituenak (ikus 3.2.3.3 atala), hutsune kontzeptual horiek zehazteko balioko duela. Lehendabiziko froga batek ondorengo emaitza ekarri du: Lau kategoria nagusietako maiztasun handieneko lema, EusWN datu basean ez, baina HB2010 eta EDBL lemategietan, aldiz, bai agertzen dena, *euskal* adjektiboa da.

Aurrean ditugun datuetan oinarriturik berehala egin daitekeen 3.2.3.2 atalean aurkeztu ditugunak bezalako konparaketa bat burutu dugu, ondorengo emaitzarekin: *EusWN* sareko 19.523 grafia ezberdineko unitate lexikoak ditu (eta 4.16 taula bezalako datu-sortak eskura daitezke horietako bakoitzerako). Unitate lexiko horiek lema-ikurtzat hartu eta beste lemategi batzuekin alderaturik, horietatik 18.216 bi corpus handienetako batean agertzen direla badakigu, eta, ondorioz, lema-ikurraren gaineko maiztasun-datuak ditugu.

EusWN-eko 13.281 lema-ikur EDBL datu-basean agertzen dira. Ikur horiek EDBL datu-basean dituen entitate sintaktikoak (kategoria gramatikalak) konpara daiteke *EusWN* jasota dauden kategoria-etiketekin, horrela bi iturriotako datuetan oinarritutako zirriborroa lorturik. 3.6 taulan aipatu dugun *alegia* lema-ikurra bezalako kasu batean, emaitza baliotsuak ekartzen digu konparaketak: *alegia* izen arrunta *EusWN* datu-basean agertzen da, maiztasun handiko beste bi entitateak, aldiz, ez. Datuak entitate

sintaktikoko mailan konparatzea zeregin erraza da, *WordNet*-eko *synset* guztiek kategoria gramatikala adierazten duen etiketa baitute.

Arazoa genuke, berriz, *EusWN* eta EDBL datu-baseen datuak konparatuz homonimiaren inguruko datuak lortu nahiko bagenitu, *baso* (IZE) eta *baso* (IZE) bezalako homonimiaren aurrean homonimoei hiztegi-sarrera bana esleitzeko irizpidea defendatuz bero, bederen. EusWN zein EDBL datu-baseetan, homonimia eta polisemiarekin berdin jokatzen da, bestela esanda, kategoria bereko homografoak lema beretzat hartzen dira. Horregatik, euskarazko hiztegi-lemategia eraikitzeko orduan irizpide berari jarraitzeko proposatu dugu 3.4 atalean, homonimoak lema-ikur berdinaren azpian batzekoak liratekeen bi entitate sintaktiko gisa bereizita bada ere. Entitate homonimoen bereizkuntza eta *WordNet*-eko ordainak entitate egokiari esleitzeko lana eskuzkoa izan beharko litzateke; EDBL datu basea darabilen *EusTagger* tresnaz etiketaturiko corpusetik lortutako maiztasun-datuak, berriz, ezin izango lirateke zentzu honetan desanbiguatu.

4.3 Eskuzko lana

Aurreko ataletan proposatu ditugun metodo automatikoak eta erdi-automatikoak ez ditugu 7.4.2 eranskinean ikus daitekeen *EuDeLex* hiztegia editatzeko lanetan erabili, ondoren azalduko ditugun arrazoiengatik. Lehenik eta behin, metodo (erdi-)automatikoak ebaluatzeko *gold standard* gisa erabil daitekeen oinarria sortu nahi izan dugu. Horregatik, alemanezko lemategiaren ia % 10erarako hiztegi-sarrera elebidunak edukiez osatu ditugu eskuz (alemanezko A hizkiko 3406 *DeReWo* zerrendako lemak). Helburu hori lortu dugu, 4.1 atalean aurkeztu dugun glosario elebidunen zirriborratzeari eta horren ebaluazioari dagokionez. Adiera-aniztasuna eta lexikalizatze asimetrikoa islatzen dituen hiztegi bat metodo erdi-automatikoen bitartez sortzeko abiatzeko proposamena besterik ezin izan dugu egin oraindik. Aipatu bezala, abiatzeko proposamenak bi baldintza betetzea eskatzen du: *GermaNet* sareko lizentzia egokia alde batetik, eta euskara-alemanezko corpus paraleloen garapenean jarraitzea, bestetik.

Adibide batez aurkezten dugu atal honetan alemanezko lemaren polisemia islatzeko eta euskarazko itzulpen-ordainekin osatzeko *EuDeLex* hiztegiko lanetan erabili dugun

Bedeutungen:
[1] eine semantische Einheit im Unterschied zum Wort oder zur Wortgruppe als sprachlicher Einheit
[a] der gemeinte Bedeutungsinhalt eines Wortes oder einer Wortgruppe
[b] der begriffliche Gehalt einer Vorstellung
[2] klare Vorstellung, Auffassung, Meinung
Synonyme:
[1] das Definierte, das Gemeinte, das Bezeichnete, Benennung, Bezeichnung, Fachausdruck, Terminus
[2] Vorstellung, Auffassung, Meinung, Idee
Beispiele:
[1] Denn eben, wo Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein. (Goethe, Faust I.)
[1] Für einen Begriff kann es mehrere Benennungen (Synonyme) geben; und mehrere Begriffe können durch eine Benennung (Homonym) bezeichnet werden.
[2] Du hast einen zu negativen Begriff von dieser Entwicklung gewonnen.
[2] Du hast keinen Begriff davon, was das bedeutet.
Redewendungen:
[2] im Begriff sein, im Begriff stehen (kurz davorstehen, etwas zu tun), schwer von Begriff sein (etwas schwer verstehen)

4.2 Lagina: de.wiktionary.org: s.v. '*Begriff*'

gure eskuzko metodoa. Alemanezko eta euskarazko hiztegi elebakarrez eta elebidunez gain, corpus elebakarrak eta paraleloak ditugu iturri.[142]

Alemanezko lemaren polisemia islatzeko asmoz, hau da, lemaren adierak sailkatu eta horietako bakoitzari hiztegi-sarrerako atal bat esleitzeko, alemanezko zenbait hiztegi-sarrera elebakar ikusten ditugu. Gure adibidea alemanezko *Begriff* izena izango da, *abstracta* denotatzen dituen izena da, eta, beraz, hiztegigilearentzako kasu zailenetakoa.[143] Ikus ditzagun hiztegi elebakar biren laginak:

Wiktionary hiztegian, bi adierako sailkapena dugu. Sinonimoak eta *Begriff* lema dituzten adibideek eta esapideek adierari dagokion zenbakia daramate. DGW2011 hiztegian, aldiz, lau adierako sailkapena dugu, eta sinonimoak, adibideak eta esapideak dagozkion ataletan txertaturik edota aparteko atal gisa markaturik aurkitzen ditugu.

[142] Euskarazko corpus-hiztegigintzaren berri Leturia (2012) lanak ematen du. Eskuragarri ditugun euskarazko hiztegiak 2.3 eta 2.4 ataletan aipatzen ditugu. Euskara-alemanezko corpus paraleloak, berriz, 4.1.2 kapituluan deskribatzen ditugu.

[143] 4.4 atalean beste alemanezko izen abstraktu baten konkordantzia paraleloak emango ditugu: *Ärger*.

1. *Gesamtheit wesentlicher Merkmale in einer gedanklichen Einheit; geistiger, abstrakter Gehalt von etwas:* ein fest umrissener, schillernder, dehnbarer Begriff; zwei Begriffe miteinander verwechseln, voneinander abgrenzen; Hielscher deutete den Begriff „Reich" mystisch (Niekisch, Leben 126). **etwas auf den Begriff bringen**
2. (umgangssprachlich) *Ausdruck, Wort.*
3. *Vorstellung, Auffassung, Meinung von etwas:* Ich kann mir keinen rechten Begriff davon machen; keinen Begriff (keine Ahnung) von etwas haben; nach menschlichen Begriffen unschuldig sein; ein neuer Begriff von Öffentlichkeit (Jacob, Kaffee 88); Sie schwimmt für meine Begriffe etwas zu weit hinaus (Gregor-Dellin, Traumbuch 48); **[jemandem] ein Begriff sein** *([jemandem] bekannt sein; in jemandem eine bestimmte Vorstellung wachrufen:* Ulrich Maier? Ist mir kein Begriff).
4. Im Begriff[e] sein/stehen *(gerade anfangen wollen, etwas zu tun:* sie sind im Begriff zu gehen; ich stand im Begriff, das Haus zu verlassen); **schwer/langsam von Begriff sein** (umgangssprachlich abwertend; *lange brauchen, um etwas zu verstehen:* da Sie etwas schwer von Begriff zu sein scheinen, ... muss ich wohl deutlich werden [Kirst, 08/15, 620]

4.3 Lagina: DGW2011: s.v. '*Begriff*'

Ikusitako hiztegi-sarrera eta corpus-konkordantzia elebakarretatik[144] bi zerrenda egiten ditugu: euskarazko ordainarekin osatu behar diren alemanezko lemaren adierak, alde batetik, eta alemanezko lema duten hitz anitzeko unitateak, bestetik. Hurrengo pauso batean, alemanezko polisemia alemana-euskarazko gure hiztegiari egokituko diogu, honako bi arazo hauei aurre eginez: lehenik, laginetan ikusi bezala, alemanezko polisemiaren sailkapen ezberdinak ditugu, eta, bigarrenik, hiztegi elebidunean darabilgun polisemia-sailkapenak euskarazko itzulpen-ordainak alemanezko adiera bat baino gehiagorako egokiak ote diren aintzat hartzea nahi dugu.

Baina itzul gaitezen gure adibidera. Alemanezko corpus-konkordantzia elebakarrak zein alemana-euskarazko paraleloak (deskribapena 4.1.2 atalean) ikustean, ondorengoaz ohartzen gara berehalakoan: *Begriff* hitz bakarreko izenaz aparte, aditz-balioa duen *im Begriff sein* hitz anitzeko unitatea kontuan hartzeko moduko maiztasun batekin agertzen zaigu. Corpus paraleloko 86 aipuak ikusi eta gero, 4.18 taulako irudia dugu:

[144] Corpus handietan oinarritutako alemanezko konkordantziak http://www.dwds.de atalean eskuragarriak dira.

Alemanezko unitate lexikoa	*Euskarazko ordainak (agerpen kopurua)*
Begriff	kontzeptu (18), ideia (11), hitz (3), adigai, burutapena, ezagutza, gai, ikusmolde, pentsaera, termino, ulerbide, ulerkera (je 1)
im Begriff sein	-tzera joan (5), -tzeko zorian (4), -tzear egon (3), -tzeko asmoa izan (3), -tzeko asmotan egon (2), -tzea pentsatu, -tzear izan, -tzeko duda egin, -tzekotan izan, -tzera apoderatzen izan, ekarri, gutxi falta, hasia izan, nahi izan, nahian, egin behar izan (je 1)

4.18 Taula: 'Begriff' izenaren ordainak konkordantzia elebidunean

Bestalde, maiztasun gutxiagoko hitz anitzeko beste zenbait unitate zein itzulpen aurkitzen ditugu corpus paraleloan (4.19 taula):

Alemanezko hitz anitzeko unitate lexikoa	*Euskarazko ordaina*
kein Begriff sein	ez ezagutu
kein Begriff sein	horren entzuterik ere ez izan
keinen andern Begriff haben als ...	... baino ez pentsatu
nicht allzu schnell von Begriff sein	ez oso azkarra izan
schwer von Begriff sein	burugogorra izan
sich einen stillen Begriff machen	gutxi gora behera irudika ahal izan
sich kaum einen Begriff machen	ozta-ozta behera irudika ahal izan
sich keinen Begriff machen	ez jakin
sich keinen Begriff machen	ezin imajinatu ere egin
über alle Begriffe	ezin izan bezain
der Begriff X	X [Auslassung]
einen Begriff geben	aditzera eman

4.19 Taula: '*Begriff*' izena duten hitz anitzeko unitateak eta ordainak

Esku artean ditugun euskara-alemanezko corpus paraleloak kopuru murritzekoak dira oraindik. Hala ere, datu erabilgarriak eskaintzen dizkigute: *Begriff* adibide honetarako, hiztegian erabiltzeko egokiak diren adibideak zein itzulpenak ditugu hiru adierentzat. *Schwer von Begriff sein* esapidea, aldiz, hiztegiaren erabiltzaileari ulergarri gertatzeko adibide-esaldia beharko lukeena, *hapax* gisa agertzen zaigu corpusetan, eta kasu bakar

horretan, itzulpena “askeegia” da; testuinguruan balioko luke, baina hiztegigintzak behar duen doitasun zorrotzean ez.[145]

Corpusetako itzulpen-ordainak euskarazko hiztegiek edo corpus elebakarrek emandako datuekin konpara eta osa daitezke. Gure adibidean, polisemiaren sailkapena ondoren datorren bezala islatuko da hiztegiko sarreran, alemanezko hitz anitzeko unitateez, itzulpenez eta corpusetatik eskuz bilatutako adibideez aberastuta (4.4 lagina).

Begriff *DeReWo* 1526 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: begreifen ▸
1 kontzeptu; ideia; hitz; termino
Was die Menschen jeweils unter dem Begriff "Mensch" verstehen, ist stets nur eine vergängliche bürgerliche Übereinkunft ▸ Gizonek "gizaki" kontzeptuaren bidez gehienetan ulertzen dutena, akordio burges iragankor bat besterik ez da betiere.
Den Begriff der Pflicht allerdings kenne ich nicht ▸ Egitekoaren ideia egiaz ez dut ezagutzen
● jdm. (k)ein Begriff sein ▸ (ez) ezagutu
2 ezagutza; ulerbide
Ihre Zoepfe, die Form ihres Kopfes, Hals und Nacken waren ueber alle Begriffe schön ▸ Ilekordak, burua, lepoa eta garondoaren forma ezin esan ahaleko edertasunekoak zituen
Dieses gibt mehr als irgend etwas anders einen Begriff von dem, was er war ▸ Honek, beste ezerk baino hobeki ematen du aditzera zer izan zen hura
● sich (k)einen Begriff (von etw.) machen ▸ (ez) jakin
● schwer von Begriff ▸ tentel
3 ● im Begriff sein (etw. zu tun) ▸ -tzera joan; -tzeko zorian egon; -tzeko asmoa izan
Sie war gerade im Begriffe, in die Garderobe zu gehn ▸ Aldagelara joaten ari zen

4.4 Lagina: *EuDeLex*: **s.v. '*Begriff*', corpus paraleloetako adibideekin**

7.4.2 eranskinean ematen dugun laginean, berriz, ez ditugu adibide-esaldirik jaso, horiek orain arte modu sistematikoan landu ezin izan baititugu. Gorago esan bezala (ikus 3.5 atala), corpus paraleloetako konkordantziak modu automatiko batean eman daitezke hiztegiaren erabiltzaileak bilaketa burutzen duen momentuan. Itzulitako adibideak hautatzeko eta iturri-hizkuntzako adierei egokitzeko nahiko baliabiderik (gizazkoak zein automatikoak) ez izan bitartean, jokabide interesgarria iruditzen zaigu hori. 4.4 atalean itzuliko gara horretara.

[145] *Schwer von Begriff* den norbaitek ulermen-arazoak ditu; 'tentela' da 'burugogorra' baino.

4.3.1 Ebazpen zailak

7.4.2 eranskinean ematen dugun lagina editatu ahala, hainbat kasu zail agertu zaizkigu, eta eskuragarri genituen baliabideen bitartez ebazterik ez genuen lortu. Zenbait alemanezko lementzat ez dugu euskarazko ordain dokumentaturik aurkitu. Honako behin-behineko irtenbide hau aurkitu diogu: izartxo batez markatu ditugu gure ikerketaren arabera dokumentaturik ez zeuden (eta, beraz, guk asmatutako) itzulpen-ordainak edota handik edo hemendik (prentsan, esaterako) aurkitu ditugun erdarazko kalkoak; dagokion kalkoa inongo hiztegian aurkitu ez badugu, hori ere izartxoaz markatu dugu. Ikus ditzagun zenbait adibide 4.5 laginean.

Achterbahn *DeReWo* 17529
iz. f. ▸
1 *errusiar mendi

Achterbahnfahrt *DeReWo* 33002
iz. f. ▸
1 *bidaia errusiar mendian
2 *fig.* gorabehera handi

Aktionismus *DeReWo* 17123
iz. m. ▸
1 *ekinkeria

alleinerziehend *DeReWo*Egokitua
adjektiboa (lehenald.part.) ▸
1 *guraso bakar gisa hezten duen

Altersteilzeit *DeReWo* 14080
iz. f. ▸
1 *adinagatiko lanaldi murriztapen

4.5 Lagina: EuDeLex: s.v. '*Achterbahn*', '*Achterbahnfahrt*', '*Aktionismus*', '*alleinerziehend*', '*Altersteilzeit*'

Bestetik, ebidentzia dokumentatua duen itzulpen-ordainik ez badugu aurkitu, euskarazko azalpen entziklopedikoa gehitu dugu kasu urri batzuetan. Definizio horiek, gainera, ez ditugu *EuDeLex* hiztegiko *xml* egituran itzulpen-ordain gisa ezarri, <*definition*> gisa baizik. Euskara-alemanezko hiztegiaren edukiak alemana-euskarazko ataleko datuen gainean zirriborratzean, 4.6 laginekoak bezalako datuak ez dira itzulpen-ordain gisa aintzat hartuko.

Aipatutako kasuetan ezarritako itzulpen-ordainak behin-behinekoak dira, eta dokumentaturiko euskarazko ordain egokia zehaztuz gero, ordeztu beharrekoak. Azalpen entziklopedikoak itzulpen-ordaina ordezten duen kasuetan ere, ordain egokirik ote dagoen galdetzen jarraituko dugu. Kasu horietako marka unibokoak ezarri baititugu (izartxoa itzulpen-ordainaren eremuan, definizioaren presentzia), erraz iragaz ditzakegu ebazterik gabe gelditu zaizkigun kasuak, zerrenda gisa emateko, adibidez.

Kasu zailak lantzeko, baita *EuDeLex* hiztegiko beste edozein sarreraren edukia zuzentzeko edo aberasteko ere, erabiltzailearen ekarpenak jasotzea[146] baliabide baliotsua izango zaigu.

Babyklappe *DeReWo* 39839
iz. f. ▸
1 ▸ *jaioberriak anonimoki zaintzan hartzen dituen erakundeak jarritako atetxoa*

BAföG *DeReWo* 29965
iz. (Laburtzapena) n. ▸
1 HEZKUNTZA ▸ *unibertsitate ikasketak burutzeko mailegu publikoa*

Bahncard *DeReWo* 23437
iz. f. ▸
1 ▸ *Trenbide sareko deskontu-txartela*

Bankleitzahl *DeReWo* 24526
iz. f. ▸
1 FINANTZAK ▸ *finantza-erakundea identifikatzeko zenbakia*

Bannmeile *DeReWo* 35506
iz. f. ▸
1 *barrendegi babestu ▸ *elkarretaratzeko eta ekimen publiko egiteko debekua duen gunea*

Berufspendler *DeReWo* 28516
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK ▸ *lanera egunero trenez, autobusez edo autoz bidaiatzen duena*

4.6 Lagina: EuDeLex, azalpen entziklopedikoa duten zenbait sarrera

4.4 Corpus paraleloen ustiaketa

Hiztegi elebidunak eraikitzeko lanak corpus paralelo edota konparagarrien ustiapenean oinarritzea joera berritzailea eta emankorra dugu hiztegigintzan. Aurreko kapituluan

[146] Erabiltzailearen iruzkinak jasotzeko mekanismo baten hastapena egin dugu (ikus 3.5 atala).

ikusi ditugu DE-EU gure corpusetatik erauzitako zenbait adibide (4.18 eta 4.19 taulak). Corpusek emandako ebidentzia hobetsiko dugu oro har, hiztegigilearen "introspekzioak" emandako datuen aurrean. Hiztegigintza elebakarrean, corpus-hiztegigintza eta hiztegigilearen introspekzioaren arteko erdibide bat dugu: eskuz bildu ohi dira milaka aipu, lema bakoitzaren azpiko "zapata-kaxa" famatuetan (Sagarna 2011), OEH editatzeko prozesua kasu. Hiztegigintza elebidunean, erdibideko jokabiderako adibiderik ez dugu, eskuzko lana bikoitza izango zen-eta, jatorrizko aipua eta horren itzulpena bilatu beharko baitziren.

Hiztegigintza elebidunean, beraz, corpus-hiztegigintza ekarpen berezia egiteko gai da, edo izango da. Izan ere, egun arte, ez dago corpus paraleloetan eta konparagarrietan oso-osorik oinarritutako hiztegi elebidunik, metodo estimatua izan arren, bai makroegitura osatzeko, bai eta mikroegiturako edukiak izan daitezkeen datuak erauzteko orduan. Adamska-Sałaciak autoreak honela laburbiltzen ditu gabezia horren arrazoiak:

> "Disappointingly, no bilingual dictionaries are known to have been compiled exclusively on the basis of either parallel or comparable corpora. Apart from the obvious obstacle (i.e. unavailability of the right kind of corpus), the main problem seems to be the enormous amount of time required to analyse the wealth of corpus data in a satisfactory way [...]. A bilingual corpus offers too many equivalence candidates, each of which might seem important to the lexicographer at some point, with the likely result that a dictionary compiled in this way would contain 'too much detail for most users' [...]. In principle, of course, these difficulties could be resolved if enough time - and, consequently, money - were to be devoted to editing the preliminary version of the dictionary, allowing the lexicographers to scrutinize equivalence candidates carefully, and, ultimately, trim oversized entries. Meanwhile, as a sort of half measure, corpus data are sometimes incorporated into the electronic versions of bilingual dictionaries [...] in an attempt to offer additional assistance to more advanced users, especially translators and professional linguists." (Adamska-Sałaciak 2013: 218)

Aipatu bezala, denbora murriztua dugu guk ere *EuDeLex* bezalako hiztegia editatzeko orduan. Gainera, hutsetik eraikitako hiztegia, hau da, hizkuntza bikote horretarako aurretik existitzen zen lanetara jo gabe egindako hiztegia dugu *EuDeLex* egitasmoa. Horregatik, metodo erdi-automatikoetara jo dugu corpus paraleloetatik ordain bikoteak erauzteko. Adamska-Sałaciak-ek aipatzen dituen beste arazoek ere pisua dute gure kasuan. Izan ere, dauzkagun EU-DE corpusak tamaina eta erregistro-aniztasun gutxikoak dira hiztegi orokor baten lemategia emaitzekin estaltzeko: DE-EU corpus literarioak (ikus deskribapena 4.1.2 atalean) *DeReWo-40.000* maiztasun zerrendaren

erdia baino ez du estaltzen (19.294 lemek osatzen dute bien intersekzioa), eta, bestalde, lema batzuen konkordantziek sarrera eta itzulpen-ordain gehiegi dituzte hiztegi-sarrera batean agertzeko. Autoreak aipatzen duen bitarteko konponbidea hartzen dugu aintzat: corpus paraleloek eskaintzen dizkigun datuak, KWIC edo konkordantzia paraleloak, alegia, *EuDeLex* hiztegiko sarrerei erantsi nahi dizkiegu osagai gisa, nahi duenak itzulitako erabilera-adibideak ikus ditzan.

Corpus paraleloetatik erauzitako konkordantziak hiztegi elebidunetako sarreretan islatzeko aukera 1990eko hamarkadaren hasieratik aipatu izan den arren (lehenengo aipamenak Atkins 1996: 523; Dickens & Salkie 1996: 556), gauzatu izanaren zenbait adibide baino ez ditugu egun arte. Alde batetik, gorago esan bezala, corpusak hitzen adiera nagusiak dauzka, hiztegi-sarrera editorial batean maiztasun gutxiagoko adieren artean "ezkutaturik" gera litezkeenak. Bestetik, hitz baten adiera helburu-hizkuntzan islatzeko, itzultzaileek maiztasun gutxiko ordainak hautatzen dituzte maiz, hiztegi-sarrera editorial batean agertzen ez direnak. Wolfgang Teuberten hitzak hona ekartzearren:

> "The translator's design space is much larger than the language-neutral conceptual ontology (or the traditional bilingual dictionary) would leave us to believe." (Teubert 2002: 203)

Hitz bat hitz batez emateko aukerari erreparatzeaz gain, egitura sintaktikoa ere moldatu, laburbildu, garatu edo helburu-hizkuntzan egokia gertatzen den esapide batekin itzul dezake itzultzaileak, esaldia (eta ez hitza) modu egoki batean islatzeko haren ardura betetze aldera. Esaldia da itzultzailea kezkatzen duen entitateak, eta hainbatetan, paragrafo osoa da aintzat hartzen duena, ez hitza. Giza itzultzaileak baino beste ezerk sortu ezin dituen moldapen horiek dira kalitatezko itzulpenez osaturiko corpus paralelo batek eskaini ditzakeen altxorrak.

Konkordantzia DE	*Konkordantzia EU*	*Transformazio sintaktikoa*
Aber auf dieser Route **hatte** ich noch nie **Ärger** mit ihnen!	Baina bide honetan ez **dut** inoiz haiekin **arazorik izan**!	V+N > V+N
Nun war der **Ärger** in Capricorns Stimme nicht mehr zu überhören	Dagoeneko nabaria zen Kaprikornioren ahotsean **haserrea**.	N > N
Meggie konnte nicht verhindern, dass ihre Stimme **vor Ärger** zitterte.	Meggiek ezin ekidin zezakeen ahotsak **amorruz** dar-dar egin ziezaion.	prep.+N > N+postp.
Meggie sah, wie sich Bastas Schultern **vor Ärger** spannten.	**Haserrearen haserrez**, Bastaren sorbaldak tenkatu egiten zirela ikusi zuen Meggiek.	prep.+N > (esapidea) adb.
Mensch, biste nicht froh, daß du den ganzen **Ärger** los bist mit den Weibern?	Eta hi zer, ez al hago pozik, andreekin hituen **saltsa** guztiak bukatuta?	N > N
Bastas Lippen wurden schmal **vor Ärger,** doch er verkniff sich eine Antwort und...	Bastak ezpainak estutu zituen **haserre**, baina erantzuteko gogoari eutsi zion.	prep.+N > adb.

4.20 Taula: Corpus paralelotik erauzitako alemanezko '*Ärger*' lemaren konkordantziak

Egokitzapen ezberdinak ikusten ditugu goiko 4.20 taulako euskara-alemanezko adibideetan. Corpus paraleloetako datuetan, hortaz, itzultzaileek jorratutako bideak azaltzen zaizkigu, baita itzultzaileek kasuz kasu zer prozeduraz baliatu diren ere, testuingurua kontuan harturik; eta horixe da hiztegi-sarrera elebidun batek bere estutasunean orain arte nekez aurreikus eta isla zezakeena.[147] Hizkuntzalari konputazionalek horrelako datuetan bilatzen dute itzulpen-makinek oraindik imitatzen ez dakitena, taulan islatu dugun hori, "*syntactically motivated transformation rules that explain human translation data*" (Galley et al. 2004: 273). Testuingurua duten itzulpenez, corpus paraleloez elikatzen dituzte estatistika hutsa soilik baliatzen dakiten itzulpen-tresna automatikoak, horiei giza itzultzaileen jokabideak "ulertarazteko" ahaleginean.

[147] Vachková autoreak (2011: 51) hiztegigintzako "ordain sistemikoak" eta testuingurua aintzat hartu beharrari erantzuten dion moldatze ahalmena duen giza-itzultzailearen "itzulpen ordainak" bereizten ditu.

Hiztegi-sarrera editorial batean, lemaren izaerak entitate sintaktiko gisa, hau da, horren kategoria gramatikalak, mantendu ohi dira hizkuntza batetik bestera, helburu-hizkuntzan posible den heinean, bederen.[148] Errealitatean erabiltzen den hizkera islatzeko, beraz, hiztegi-sarrera elebidunarekin batera, egiazko adibideen ondoan benetako itzulpenak ematea lagungarria da, eta corpusetako konkordantzia paraleloak horretarako baliatzeko jokabide egokia izan daitezke. Zalantzarik gabe, corpus paraleloaren edukien osaera eta kalitatea aldagai garrantzitsuak dira; orain arteko gure esperientziaren arabera, liburuen itzulpenak dira helburu horretarako emankorrenak direnak.

4.4.1 Konkordantzia paraleloak hiztegi elektronikoetan: artearen egoera

Itzulpen-corpusetatik erauzitako datuak hiztegi-erabiltzaileari zuzenean erakustea, eta horrela, erabiltzailearen galdeketa benetako erabilera-adibideez eta horien itzulpenez erantzutea, joera berria dugu hiztegigintza elebidun elektronikoan. Bide berriak jorratzen dituzten bi hiztegi-atari aipatuko ditugu ondorengo ataletan.

Linguee izeneko egitasmoa 2007an sortu zen, eta 2009tik aurrera, erabiltzaile-interfazea erabilgarri dago edonorentzat.[149] 2015ean, 25 hizkuntzatako datuak jaso, eta horien arteko oinarrizko hiztegi-sarrera elebidunak eta itzulpen-adibideak eskaintzen ditu. Itzulitako esaldien datu-baseak interneten aurkitutako testu paraleloak ditu.

[148] Batzuetan, helburu-hizkuntzan posible dena azken mugetaraino jorratzen da, kategoria gramatikala mantentzearren. Horrela, 3.2.2.4 atalean esan bezala, *Euskal WordNet* datu-base lexikaleko unitate lexikoak ingelesezko hainbat izenetako ordainak eratorritako formak dira. Horietako hainbat ez dira euskarazko hiztegi-lemategi batean eratorritako forma horretan aipatzen.

[149] Ikus http://www.linguee.com.

Linguee

español ↔ inglés á é í ó ú ü ñ

falda

▼ Diccionario inglés-español

falda sustantivo, femenino (plural: faldas f pl)

skirt s (plural: skirts)

slope s (plural: slopes)

lap s (plural: laps)

Ejemplos:

falda escocesa f — kilt s

falda corta f — short skirt s

falda con vuelo f — fit and flare skirt s

[...]

© Diccionario Linguee, 2015

▶ Wikipedia

▼ Fuentes externas

Godet: pliegues de tela cortados a capa que se añaden en la parte baja de la falda para darla más vuelo y más peso. esflamenco.com	Godet: folds of cloth cut into layers that are added to the bottom of the skirt to give it more fullness and weight. esflamenco.com
La segunda figura lleva falda y sostiene algo que podría ser una bolsa de red. paracas.se	The other figure is wearing a skirt and is holding what may be a net bag. paracas.se
Incluso antes de que los bebés puedan sentarse por sí mismos, pueden acurrucarse en su falda y mirar imágenes de libros con dibujos en blanco y negro o fotos de rostros. es.4children.org	Even before babies can sit up on their own, they can cuddle on your lap and look at board books with black and white drawings or pictures of faces. 4children.org
Corte y deshuesado: separar toda la falda del cuarto trasero desde el corte recto a la altura de la octava costilla, cortando [...] eur-lex.europa.eu	Cutting and boning: remove the full flank from the eight-rib straight-cut hindquarter by a cut from the point where the [...] eur-lex.europa.eu
Si, tenemos un pantalón corto o una falda en beis, una camiseta roja y una camisa azul. fimcap.org	Yes, a beige trouser or skirt and a red T-shirt with a blue shirt. fimcap.org
La mujer lleva una blusa blanca y una falda negra. resources.rosettastone.com	The woman is wearing a white blouse and a black skirt. resources.rosettastone.com
La villa está enclavada junto al río Matarraña, en las proximidades del límite de provincia de Tarragona, en la falda de la Reserva Natural de los Puertos de Beceite. expozaragoza2008.es	The town is right next to the River Matarraña, near the frontier with the province of Tarragona, on the edge of the natural Reserve of the Puertos de Beceite. expozaragoza2008.es
Asimismo, las autoridades han prohibido a las mujeres usar bicicletas (un vehículo esencial para poder comerciar) y las han obligado a llevar falda. daccess-ods.un.org	The authorities have also been prohibiting women from using bicycles (a key vehicle for access to trade) and compelling them to wear skirts. daccess-ods.un.org
El pistón de falda corta se mueve en un cilindro recubierto de un compuesto cerámico que reduce las pérdidas friccionales, [...] yamaha-motor-europe.com	The short skirt piston runs in a ceramic composite plated cylinder which reduces frictional losses, thereby enhancing throttle [...] yamaha-motor-europe.com
Alojamiento en suites con piscina o pabellones de caprichosa arquitectura en la falda de cuatro volcanes humeantes. guiaiomejordelmundo.com	Accommodation in suites with a swimming pool or pavilions with a capricious design set on the slopes of the four steaming volcanoes. guiaiomejordelmundo.com
En el armario, todavía están la blusa y la falda del primer día, nada más. basqueliterature.com	The jacket and skirt from the other day, but nothing more, are still in the wardrobe. basqueliterature.com

4.7 Lagina: Linguee EN-ES: s.v. 'falda'

Ikus dezagun 4.7 lagineko adibidea, gaztelaniazko "*falda*" lema polisemikoaren ingelesezko itzulpenak dituena. Ikusten dugunez, galdeketaren erantzunak biltzen dituen orri honen goiko partean, hiztegi-sarrera elebiduna dator, eta gaztelaniazko hitzaren ezaugarri morfosintaktikoak eta hiru adieretarako ingelesezko ordain bana ematen ditu.

Horrez gain, hitza entzuteko aukera ematen duten botoiak, eta "*falda*" ordainez osatutako ingelesezko hitz anitzeko unitate lexikoak ematen dira "adibide" gisa. Azpian, ingelesezko zein gaztelerazko *Wikipediek* ematen dituzten definizio laburrak ikus daitezke, dagokion gezian klikatuz. Horraino, beraz, oso eskaintza oinarrizkoa da ikusten duguna.

Hortik behera, itzulitako adibide-esaldiak datoz, eta irudi honetan, horien parte txiki bat baino ez dugu islatu. Ikusten denez, gaztelaniazko hitza zein ingelesezko ordaina nabarmentzen dira, bilatutako hitza eta ordainak testuinguruetan zehar bizkorrago ikusteko. Honelako esaldi-bildumaren balioa bistakoa da: hiztegi-erabiltzaileak haren kasuari hurbiltzen zaion testuingurua bilatuko du, edota kasuz kasu nola itzuli den ikusi. Jakin nahi duena, beharbada oso galdera berezitua izan liteke, termino gisako erabilera bat, esaterako, hala nola ibilgailu-motorreko *pistón de falda corta* ingelesez "*short skirt piston*" ote den, eta datu-base terminologiko egokirik ezean, hemen bai erantzun bat aurkitzen du, kasualitatea dei badiezaiokegu ere. Gaztelania-ingelesa konbinazioan kasu horretarako banku terminologikoak egon badaude[150]; baliabide gutxiagoko hizkuntza bikote baterako, aldiz, corpus paraleloak baliatzen dituen tresna bat edukitzea bereziki lagungarria dela iruditzen zaigu.

1.: ya que	2.: sin embargo	3.: por lo tanto	4.: además	5.: por otro lado
6.: aunque	7.: es decir	8.: a partir de	9.: llevar a cabo	10.: por lo que
11.: asimismo	12.: no obstante	13.: por otra parte	14.: a continuación	15.: aprovechar
16.: actualmente	17.: a pesar de	18.: so	19.: así como	20.: mediante
21.: en cuanto a	22.: realizar	23.: aportar	24.: sobre todo	25.: cumplir
26.: a su vez	27.: debido a	28.: en este sentido	29.: por su parte	30.: atentamente
31.: presupuesto	32.: conseguir	33.: seguimiento	34.: destacar	35.: siempre y cuando
36.: tener en cuenta	37.: de esta manera	38.: vigente	39.: por tanto	40.: posteriormente
41.: con respecto a	42.: facilitar	43.: funcionamiento	44.: empresa	45.: convocatoria
46.: sino	47.: si bien	48.: propuesta	49.: compromiso	50.: resumen

4.5 Irudia: Linguee ES: ikustaldi-maiztasun zerrenda

Linguee gunean bertan ematen diren ikustaldi handiko sarrera-zerrenden arabera (ikus 4.5 irudia), ondorengoa bezalako kasuak dira oso maiz baliabide honen bitartez argitzen saiatzen direnak: hizkuntza batek berezko dituen hitz anitzeko esapideak, gaztelaniazko *en cuanto a* kasu. Ikus ditzagun horren itzulpenak 4.8 laginean:

[150] Egun, Europar Batasuneko hizkuntza ofizialak batzen dituen IATE datu-base terminologikoa puntako baliabidea dugu; ikus http://iate.europa.eu.

En cuanto a la composición demográfica del país, el proceso de envejecimiento de la población impone un reto a la política social. *daccess-ods.un.org*	With regard to the country's demographic composition, the ageing of the population poses a challenge to social policy. *daccess-ods.un.org*
En esta labor se debe tener en cuenta que persisten las diferencias entre los países en cuanto a su capacidad para la difusión de información. *daccess-ods.un.org*	Those initiatives must take into account the differences that persisted among countries' capacities to disseminate information. *daccess-ods.un.org*
En cuanto a la cuestión de la energía, por desgracia soy bastante pesimista. *europarl.europa.eu*	When it comes to the energy issue, I am unfortunately rather pessimistic. *europarl.europa.eu*
Dado que la búsqueda se inicia en cuanto empieza a escribir, si por ejemplo escribe "B", todos los archivos con nombres [...] *windows.microsoft.com*	The search begins as soon as you begin typing-so if you type "B," for example, all the files with names starting with the [...] *windows.microsoft.com*
En la actualidad, ellos deciden en cuanto a las ofertas sobre la base de la calidad y el precio. *gopacnetwork.org*	At present, they decide on bid offers using the bases of quality and price. *gopacnetwork.org*
[...] Unidos se encuentra mucho más adelantado que el resto de las naciones en cuanto al gasto en servicios de salud per cápita, ocupa el lugar 48 en expectativa de vida, dijo. *forumfed.org*	At the same time, the United States remains far in front of all other nations in per capita health care spending while it ranks 48th in life expectancy, she said. *forumfed.org*
En cuanto a mí, no puedo pensar en hacer películas en las que no me involucre, prefiero esperar un proyecto que me estimule de verdad. *cineuropa.mobi*	It is impossible for me to get involved in films that I don't like so I just wait for a project that really tickles my fancy. *cineuropa.mobi*
[...] diversifica la oferta de educación se observan desigualdades de una magnitud sin precedentes en cuanto al acceso y la calidad. *unesdoc.unesco.org*	But as educational demand increases and supply diversifies, disparities of unprecedented proportions can be observed in respect of access and quality. *unesdoc.unesco.org*
El parlamento es útil a la burguesía en cuanto logra crear la ilusión de que los obreros eligen a quienes los malgobiernan. *ibrp.org*	Parliament is useful to the bourgeoisie in that it gives the illusion that workers choose who is to misrule them. *ibrp.org*

4.8 Lagina: Linguee ES-EN: s.v. '*en cuanto a*'

Ikusten dugunez eta espero genuenez, *en cuanto a* esapidearen ingelesezko ordainak ezberdinak dira testuinguruaren arabera. Ordain bakar bat ere ez da errepikatzen. Kasu batzuetan, ohiko hiztegi-sarrera batean aipa litzatekeen ordain zuzenik ez dago, bigarren adibidean duguna kasu: genitibozko egitura baten bitartez itzultzen da gaztelaniazko esapidea. Aipatzekoa da ere gaztelaniazko laugarren adibideko *en cuanto* egiturak, grafiaren hurbiltasuna gorabehera, ez duela zerikusi semantikorik bilatutako *en cuanto a* esapidearekin; horra hor atari honetan erabilitako metodoaren muga bat. Erabiltzailearentzako onura, berriz, agerian dago: ohiko hiztegi-sarrera batean agertuko ez litzaizkion itzulpenak, testuinguru bana iturri duten itzulpenak datozkio hemen.

Bestalde, maizen gauzatzen diren bilaketa horiek ikusita, ondorengo susmoa datorkigu: hitz anitzeko unitate ugari dira zerrendetan, erabiltzaileek hitz anitzeko unitate horiek testuingurudun itzulpenak ematen ez dituzten beste hiztegi batzuetan aurkitzea espero ez dutelako ote da hori? Hiztegien erabileraren gaineko ikerketa-galdera irekia dugu hemen.

Linguee atariko garatzaileek haien metodoen berri ematen ez badute ere, bistan da corpusaren adibide-esaldi guztien artean kontsulta bat erantzuteko egokienak hautatzeko logaritmoak ere erabiltzen direla, oso esaldi motzik edo luzerik ez baitago, ezta oso testuinguru edo hitz bitxirik daukan esaldirik ere. Adibide "onak" hautatzeko logaritmo

automatikoak garatu izan dira, eta zenbait kasutan horiek erabiltzeko arautegiak publikoak dira, Kilgarriff (2008) adibide.

Glosbe hiztegi-ataria[151] euskarazko esaldiak eta hiru erdara nagusien gainerako hainbat hizkuntzetako itzulpenak eskaintzen dituen baliabide bakarra da egun, guk dakigunez. Izan ere, hizkuntza bikote askorentzako itzulpenak ditu atari horretako datu-baseak. Ehun bat hizkuntzatan ditu loturak, euskaratik edo euskarara, eta arlo jakin batzuetarako baliabide baliotsutzat jo dezakegu dagoeneko, informatikarekin zerikusia dutenak, alegia. Izan ere, software-lokalizazioetako edukietan oinarritzen dira *Glosbe* datu-baseak dituen euskarazko laginak batez ere. Horri begira, *Glosbe* atariko garatzaileek mota guztietako testu paraleloak aurkitu eta datu-basean sartzeko asmoa azaltzen dute; euskara-alemana bikoteari dagokionez egun ditugun mugak ezagunak dira (ikus 4.1.1).

DE-EU bikoterako ere datuak eskaintzen eta API baten bitartez doan ematen dituenez, iturri horretara jo dugu, *EuDeLex* hiztegiko erabiltzaile-interfazerako DE-EU corpusak ustiatzen dituen eta konkordantzia paraleloak bistarazten dituen aplikazioa garatu bitartean: egun, *Glosbe* datu-baseko edukiak aurkitzen ditugu *EuDeLex* hiztegiko bilaketa-emaitzen azpian.

4.4.1.1 Corpus paraleloak hiztegigintzan: zenbait ondorio

Itzulpen-corpusak hiztegigintzan baliatzea, bai hiztegigilearentzat eta bai hiztegi erabiltzailearentzat ere aberasgarria da, zalantzarik gabe. Corpusak tamainaren eta osaeraren arabera eskaini ditzakeen adibideek eta itzulpenek hiztegi elebidun arruntetan aurkitutako edukiak aberasten dituzte. Corpusen garaiaren aurretik egiten zen legez, adibide-esaldiak eskuz hautatzea eta dagokion hiztegi-sarreran txertatzea lan erraldoia izaten zen. Gaur, corpus-konkordantziek errazten diote hiztegigileari eduki egokienak hautatzeko lana. Ibon Sarasolaren *Egungo Euskararen Hiztegia* (EEH) corpus elebakar batetik eskuz hautatutako erabilera-adibideak baliatzearen etsenplu bikaina da. Adibiderik egokienak eskuz aukeratzeko lana gauzatzeko baliabiderik ez dagoenean edo ahalik eta adibide gehiago emateko asmoz, erabiltzaileak bilaketa egiten duen momentuan sorturiko corpus-konkordantziak erants dakizkioke hiztegi-sarrera estatiko

[151] Ikus http://eu.glosbe.com/eu/.

bati, goian aipatutako DWDS atarian gertatzen den legez. Corpus paraleloetatik automatikoki erauzitako itzulpen-adibideak hiztegi elektroniko baten sarreretan zuzenean txertatzea joera berria da; eskuz landu gabeko hizkuntza bikote askotan, corpus paraleloetan oinarriturik automatikoki sortutako hiztegiak dira baliabide eskuragarri bakarrak. Dena den, kalitatezko corpus-hiztegigintza batean eskuzko lanaren premia ezin dugu ahaztu, metodo automatikoen bitartez sortutako emaitza desegokiak iragazteko eta hutsuneak atzeman eta betetzeko orduan, batik bat.

5 Ondorioak

Tesi honetan, azkenengo bost urteotan burutu ditugun ikerketa-lanak aurkeztu ditugu. Euskarazko eta alemanezko hiztegigintza elebiduna izan da jorratutako ildo guztiek elkarrekin duten gaia. Hiztegi berria sortzea zen asmoa, euskara-alemanezko hiztegi elektronikoa, hain zuzen ere. Asmoa gauzatzeko bidean, Hiztegigintza Historikoan, Metalexikografian, Hizkuntzalaritza Konputazionalean eta Hiztegigintza Aplikatuan kokatuko genituzkeen lanak egin ditugu.

Lau arlo horietako bakoitzeko ikerketa-ildoak jorratu ditugu, euskarazko testuinguruan berrikuntzatzat jo ditzakegunak. Bakoitzean urrats batzuk egin ditugu, eta bideari nola jarraitzeko proposamenak gehitu. Tesi hau hiztegigintza lan-erreportaia gisa ulertzen dut, urrats horiek dokumentatu eta aurrera daraman eztabaidetarako aurkeztu nahi dituena.

Lehenik, gaiari ikuspuntu diakroniko batetik hurbildu gara. Alemana-euskara konbinazioan gaur arte ditugun lanak aztertu ditugu, horien artean XIX. mendeko hiru lan. Lan haien lehendabiziko azterketa bat, tesi honetarako sakondu eta osatu duguna, Lindemann (2011) artikuluan aurki daiteke. Humboldt (1817) lanaren parte den 600 bat sarrera dituen euskara-alemanezko hiztegia da sortu zen garaian argitalpena izan zuen bakarra. Beste biak, Mahn (1840) eta Charpentier (1823b) lanak dira. Bigarrenik aipatutako eskuizkribua inprimatutako edizio gisa dugu egun, edukien azterketa sakonarekin batera. C. A. F. Mahnen datu-bilduma lexikografikoari, berriz, iturri askotatik ekarritako euskarazko formen multzo erraldoi horri, arreta zor zaio oraindik, euskararen Hiztegigintza Historikorako egin dezakeen ekarpena neurtu ahal izateko. Eskuizkribu horren gaineko zalantzak ugariak dira, gainera. Eskuizkribuaren laginak aztertu ondoren, zenbait aurkikuntza eta ebidentzia berri aurkeztu ahal izan ditugu, datuen iturriei eta eskuizkribuaren datazioari dagokienez. Eskuizkribuaren balizko edizio bati begira, lehenengo ohar batzuk gehitu ditugu eskuizkribuko datu lexikoez eta horien iturriak jasoko lituzkeen edizio digital baten egituraz, *xml* dokumentu batean. XIX. mendeko alemanezko euskalaritzaz geroztik, beste hiru lan ditugu euskara-alemanezko hiztegigintza elebidunean, 1968ko, 1999ko eta 2007ko argitaratuak, hain

zuzen ere. Hiru lan horiek deskribatu ditugu, eta lan horiek aleman-euskarazko hiztegi berri baten garapenerako zer ekarpen egiteko duten galdetu.

Tesiaren bigarren atalean, euskararekiko eta alemanarekiko hiztegigintza elektronikoan dugun artearen egoera aztertu dugu, aro elektronikoaren aurreko zenbait lan ere kontuan hartuz. Hainbat paperezko zein formatu elektronikoan datozen hiztegitako laginak ikusi eta elkarrekin konparatu ditugu. Gaurko hiztegi elektronikoak edukiaren aldetik hiztegigintza elebiduneko klasikoen mailara iristen ote diren izan da horien inguruan egin ditugun galderetako bat. Hiztegi elektronikoen egiturari eta formatu digitalak egin dezakeen ekarpenari buruzko oharrak egin ondoren, funtzio zehatz bati erantzuten dioten hiztegien ingurukoak aztertu ditugu, alemana bigarren hizkuntza gisa ikasten duenarentzako hiztegi baten ezaugarriak, alegia. Euskarazko hiztegi elebidunen atalean, galego eta portugeserako existitzen den hiztegigintza-corpusen ereduari jarraitzen dion egitasmoaren inguruko hausnarketa egin dugu.

Bigarren ataleko irizpideetatik abiatuz, proposamen zehatz batera igaro gara hirugarren atalean: alemana eta euskara lotzen dituen *EuDeLex* hiztegi elektroniko elebiduna delako egitasmo berria egituratzeari ekin diogu. Maiztasunean oinarritutako lemategiak proposatzen ditugu *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo argitalpen batean lehengai gisa erabiltzeko. Alemanaren kasuan, corpusetan oinarritutako maiztasun-lemategia eskuragarri dago, *DeReWo*-40.000 zerrenda, alegia. Lemategi hori garatzeko metodologia hartu dugu oinarritzat euskarazko oinarrizko lemategia eraikitzeko. Horretarako, euskarazko hainbat corpusetako, hiztegitako eta bestelako baliabide lexikaletako datuak erabili ditugu. Ikerketa urrats horiek I. San Vicenterekiko elkarlanaren fruitua dira, eta Lindemann & San Vicente (2015a; 2015b) artikuluetan jasota daude lehendabizikoz; tesi honetarako, emaitzak osatu ditugu datu gehiago aintzat hartuz eta horien azterketa sakonduz. DE-EU norabideko hiztegi-sarreretako elementuen antolaera proposatu dugu jarraian, alemanezko lau kategoria gramatikal nagusientzat. EU-DE norabideko sarreren egituraz ere zenbait gogoeta gehitu ditugu, horien artean, EDBL datu-baseko edukietan euskarazko lema bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoak zirriborratzeko proposamena.

Laugarrenik, *EuDeLex* hiztegia alemana-euskarazko itzulpen-ordainez osatzeko egun arte egin ditugun urratsak izan ditugu hizpide, baita helburu horretarantz proposatzen

ditugun etorkizuneko urratsak ere. Alemanezko A hizkirako, hau da, proposatutako lemategiaren % 10erako (3.400 bat lema) hiztegi-sarrerak editatu ditugu, alemanezko lemaren gaineko argibideak, lemaren polisemia desanbiguatzea eta euskarazko ordainak barne. Alemanezko maiztasun-zerrendako 40.000 lementzat euskarazko ordainak lortzeko metodo sorta ezarri dugu hizkuntzalaritza konputazionaleko lankideekin elkarlanean, eta aurretik eskuz landutako datuak baliatu ditugu metodo erdi-automatikoen eta automatikoen bitartez sorturiko euskaraz-alemanezko glosario elebidunen egokitasuna ebaluatzeko. Glosario elebidunak sortzeko metodo sorta eta horien ebaluazioa Lindemann et al. (2014) lanean aurkeztu ditugu lehenik. Hiztegigintza konputazionaleko metodook eskuzko lana neurri nabarmen batean murrizten laguntzen dutela argi geratu da. Bestalde, ez dago zalantzarik hiztegigintzan eskuzko lana ere berebiziko baliabidea izaten jarraitzen duela, automatikoki sortutako zirriborro-datuak egiaztatu eta osatzeko, baita datu horiek *EuDeLex* hiztegiko sarreretan jasotzeko ere. Batik bat, polisemia eta lexikalizatze asimetrikoa dira orain arte erabili ditugun metodo automatikoek aintzat hartzen ez dituen arazoak. Egoera hori gainditzea etorkizu hurbileko erronka dugu, eta haranzko bide metodologiko bat aipatu dugu.

Ondorengo baieztapenak burutu ditugun ikerketa guztietan egiaztatu dira, baita tesi honen testuan zehar ere: Lehenik, *xml* bezalako egitura erabiltzen duten hiztegigintzarako software-aplikazioak hiztegia egituratu eta editatzean erabiltzea zentzuduna dela ondorioztatu dugu, horrelako egiturak eskaintzen dituen abantailez baliatzeko. Bigarrenik, hiztegigintza elebidunak, alde batetik, eta corpus hizkuntzalaritza eta hizkuntzalaritza konputazionalak, bestetik, elkar elikatzen dutelako ebidentzia aurkitu dugu behin eta berriz. Hizkuntza bikote baten inguruan alde batean zenbat eta gehiago garatu, orduan eta aberatsago bihurtzen da beste aldea ere. *EuDeLex* hiztegi elebidunaren eta aleman-euskarazko corpus paraleloen garapena ditugu gogoan batez ere, elkarren baldintza baitira: Hiztegiak corpus paraleloetako datu aberats eta modu egoki batean prozesatuak behar ditu, eta corpus paraleloek kalitatezko hiztegia behar dute, esaldi- eta hitz-mailan lerrotzeak burutzeko tresna automatikoek erabil dezaketena.

Hasieran aipatu dugun asmoari begira, aleman-euskarazko hiztegi elebiduna garatzeari, zenbait urrats teoretiko zein praktikoak egin ditugu. Tesi honen bitartez

proposamen emankorrak egin ditugula espero dugu, aleman-euskara hizkuntza bikoteko hiztegi osoa lantzeari begira, baita euskarazko hiztegigintza elebidunean orain arte arreta gutxi izan duten konbinazioetako egitasmo berriei begira ere. Hiztegigintza lan-erreportaia dugu tesi hau, euskarazko testuinguruan oraindik ohiko bihurtu ez den formatua, eta horren bitartez interesa dutenentzat ekarpen baliagarria egin izana espero dugu.

6 Erreferentzia Bibliografikoak

Adamska-Sałaciak, Arleta, 2013: Issues in compiling bilingual dictionaries. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury, 213–231.

Adelung, J C, 1809: Cantabrisch oder Baskisch. In: J. S. Vater (arg.): *Mithridates oder allgemeine Sprachenkunde*. Berlin: Vossische Buchhandlung, 9–30. [sarean]

Adorez Taldea (arg.), 2009: *Adorez 5000 hiztegia*. Bostak Bat Lantaldea

Aduriz, I., Aldezabal, I., Alegria, I., Artola, X., Ezeiza, N. & Urizar, R., 1996: EUSLEM: A lemmatiser/tagger for Basque. In: *Proceedings of EURALEX 1996*. Göteborg: Göteborg University, 17–26. [sarean]

Agirre, E., Alegria, I., Arregi, X., Artola, X., Ilarraza, A. Díaz de, Maritxalar, M., Sarasola, K. & Urkia, M., 1992: XUXEN: a spelling checker/corrector for basque based on two-level morphology. In: *Proceedings of the third conference on Applied Natural Language Processing*. Trento, Italy: Association for Computational Linguistics, 119–125. [sarean]

Aizquibel, José Francisco, 1883: *Diccionario basco-español titulado euskeratik erderara biurtzeco itztegia*. Tolosa: Casa Editorial de Eusebio López, Sucesor de la Viuda de Mendizabal

Alberdi, Xabier, García, Julio & Ugarteburu, Iñaki, 2008: Definición lexicográfica y orden de la información y de las palabras: el caso del euskera

Alberdi, Xabier & Ugarteburu, Iñaki (arg.), 1999: *Euskaltzaindiaren araugintza berria: ikastaroa*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua

Aldezabal, I., Ansa, O., Arrieta, B., Artola, X., Ezeiza, A., Hernandez, G. & Lersundi, M., 2001: EDBL: a General Lexical Basis for the Automatic Processing of Basque. In: *Proceedings of the IRCS Workshop on linguistic databases*. Philadelphia [sarean]

Arratibel, Miren, Atela, Aintzane & Navarro, Koro (arg.), 1996: *LUR Eskolarako hiztegi entziklopedikoa*. Donostia: Lur

Arriola, J., Artola, X., Arregi, X., Díaz De Ilarraza, A., García, E., Laskurain, B. & Sarasola, K., 2003: Semiautomatic conversion of the Euskal Hiztegia Basque Dictionary to a queryable electronic form. *T.A.L. journal*, 44:2: 107–124.

Astarloa, Pablo Pedro, 1805: *Discursos filosóficos sobre la lengua primitiva ó Gramática y análisis razonada de la euskara ó bascuence*. Bilbo: P. Velasco

Atkins, B. T. S., 1996: Bilingual dictionaries: Past, present and future. In: M. Gellerstam, J. Jarborg, S.-G. Malmgren, L. Rogström, & C. R. Papmehl (arg.): *Proceedings of EURALEX 1996*. Göteborg: Göteborg University, 515–546.

Atkins, B. T. Sue & Rundell, Michael, 2008: *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press

Atserias, Jordi, Villarejo, Luıs, Rigau, German, Agirre, Eneko, Carroll, John, Magnini, Bernardo & Vossen, Piek, 2004: The meaning multilingual central repository.

Augst, Gerhard, 2009: *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache : Studienausgabe* 2. Aufl. Tübingen: Niemeyer

Aulestia, Gorka & White, Linda, 1992: *Euskara-Ingelesa Ingelesa-Euskara Hiztegia*. Donostia: Elkar [sarean]

Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 1996: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco* 1. arg. Usurbil: Elhuyar

Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 2000: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco* 2. arg. Usurbil: Elhuyar

Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 2006: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco* 3. arg. Usurbil Gipuzkoa: Elhuyar Edizioak

Azkarate, Miren & Lindemann, David, 2015: Basque Lexicography and Purism. *The Role of Lexicography in Standardisation and Purification of Lesser Used Languages*, Leeuwarden. [sarean]

Azkue, Resurrección María, 1984: *Diccionario vasco-español-francés*. Bilbo: Euskaltzaindia

Barandiaran, Sagrario & Etxeberria, Elixabete (arg.), 2000: *Euskal hiztegi modernoa*. Usurbil; Donostia: Elhuyar; Elkarlanean

Baroni, Marco, Bernardini, Silvia, Ferraresi, Adriano & Zanchetta, Eros, 2009: The WaCky wide web: a collection of very large linguistically processed web-crawled corpora. *Language Resources and Evaluation*, 433: 209–226. [sarean]

Beaumont, Jean-Charles & Lazkano, Ramon, 2002: *Kauderwelsch, Baskisch Wort für Wort*. Bielefeld: Reise Know-How Verlag (Kauderwelsch, 140) [sarean]

Bera, Erroman, 1909: *Euzkel-iztegitxua / Bera tar Erroman Aba*. Iruña [sarean]

Bera, Erroman & López-Mendizabal, Ixaka, 1916: *Diccionario castellano-euzkera / Bera'tar Eroman Mirena aba, buruñurduna. Euzkel-erdel iztegia / López Mendizabal'dar Ixaka.* [sarean]

Bond, Francis & Paik, Kyonghee, 2012: A survey of wordnets and their licenses. In: *Proceedings of the 6th International Global WordNet Conference*., 64–71. [sarean]

Bostak Bat Kultur Elkartea, 2013: 5000 Hiztegia. *Azkue Fundazioa*. [sarean]

Bouda, Karl, 1948: Baskisch und Kaukasisch. *Zeitschrift für Phonetik und allgemeine Sprachwissenschaft, Berlin*, 2: 182–202.

Bouda, Karl, 1949: *Baskisch-kaukasische Etymologien*. Heidelberg: Winter [sarean]

Braun, Sina, 2010: Die Rolle der Muttersprache im Deutschunterricht in zweisprachigen Gebieten am Beispiel des Baskenlandes. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 25–36.

Brown, Peter F., Lai, Jennifer C. & Mercer, Robert L., 1991: Aligning sentences in parallel corpora. In: *Proceedings of the 29th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. Stroudsburg, PA.: Association for Computational Linguistics, 169–176. [sarean]

Castell, Andreu, 2015: Die Adjektivvalenz in Wörterbüchern des Deutschen und des Spanischen. In: J.-A. Calañas Continente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2) [sarean]

Charpentier, Johann von, 1823a: *Essai sur la constitution géognostique des Pyrénées*. Paris: Levrault

Charpentier, Johann von, 1823b: Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnisse, in der zu Saint Etienne (Donostiÿ) Hauptdorf des Thales von Baigorrÿ bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart. , Gèneve.

Charpentier, Johann von, 2002: Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnisse, in der zu Saint Etienne (Donostiÿ) Hauptdorf des Thales von Baigorrÿ bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart. In: B. Hurch (arg.): *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 125–173. [sarean]

Corvo Sánchez, María José, 2008: Breve historia de la lexicografía bilingüe española y alemana hasta el siglo XIX. *Philologica hispalensis*, 22:1: 113–139. [sarean]

Coseriu, Eugenio, 2002: Wilhelm von Humboldt und die Sprachtypologie. In: K. Ezawa (arg.): *Linguistik jenseits des Strukturalismus : Akten des II. Ost-West-Kolloquiums Berlin 1998*. Tübingen: Narr, 21–47. [sarean]

Darrigol, Jean-Pierre, 1827: *Dissertation critique et apologétique sur la langue basque, par un ecclésiastique de diocèse de Bayonne*. Baiona: Duhart-Fauvet

Dentschewa, Emilia, 2006: DaF-Wörterbücher im Vergleich: Ein Plädoyer für «Strukturformeln». In: A. Dimova, V. Jesenšek, & P. Petkov (arg.): *Zweisprachige Lexikographie und Deutsch als Fremdsprache: drittes Internationales Kolloquium zur Lexikographie und Wörterbuchforschung, Konstantin Preslavski-Universität Schumen, 23. -24. Oktober 2005*. Hildesheim; New York: G. Olms (Germanistische Linguistik, 113-128), 49–58.

De Schryver, Gilles-Maurice, 2003: Lexicographers' Dreams in the Electronic-Dictionary Age. *International Journal of Lexicography*, 162: 143–199. [sarean]

De Schryver, G.-M., Joffe, D., Joffe, P. & Hillewaert, S., 2010: Do dictionary users really look up frequent words?—on the overestimation of the value of corpus-based lexicography. *Lexikos*, 161.

Dickens, Alison & Salkie, Raphael, 1996: Comparing Bilingual Dictionaries with a Parallel Corpus. In: M. Gellerstam, J. Jarborg, S.-G. Malmgren, L. Rogström, & C. R. Papmehl (arg.): *Euralex'96 Proceedings*. Göteborg: Göteborg University, 551–559.

Domínguez Vázquez, María José, 2015: Wörterbuchbenutzung: Tendenzen, Entwicklungen und Fragestellungen. In: J.-A. Calañas Continente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2), 269–302. [sarean]

DUDEN, 2011: *Duden - Das große Wörterbuch der deutschen Sprache, 4. Aufl.* Mannheim: Bibliographisches Institut

Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak, 2007: *Elhuyar Euskara-Ingelesa Hiztegia*. Elkar

Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak, 2013: *Elhuyar hiztegia: euskara gaztelania = diccionario castellano vasco* 4. arg. Usurbil: Elhuyar

Engelberg, Stefan & Lemnitzer, Lothar, 2004: *Lexikographie und Wörterbuchbenutzung* 2. Aufl. Tübingen: Stauffenburg-Verl. (Stauffenburg-Einführungen, 14) [sarean]

Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A., 1987: *Euskararen oinarrizko hiztegia : maiztasun eta prestasun azterketa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Etxeberria Otaegi, Elixabete (arg.), 2001: *Ikaslearen hiztegia*. Usurbil; Donostia: Elhuyar; Elkarlanean

Euskaltzaindia, 2000: *Hiztegi batua* 2. arg. Bilbo: Euskaltzaindia [sarean]

Euskaltzaindia, 2002: XX mendeko corpusa. [sarean]

Euskaltzaindia, 2009: Lexikoaren Behatokia. [sarean]

Euskaltzaindia, 2010: *Hiztegi batua* 3. arg. Donostia: Elkar [sarean]

Euskaltzaindia, 2012: *Euskaltzaindiaren hiztegia: adierak eta adibideak*. Bilbo; Donostia; Usurbil: Euskaltzaindia; Elkar; Elhuyar

Eys, Willem J. van, 1867: *Essai de grammaire de la langue basque* 2. ed. Amsterdam: C.M. van Gogh [sarean]

Ezeiza, Nerea, Alegria, Iñaki, Arriola, José María, Urizar, Rubén & Aduriz, Itziar, 1998: Combining stochastic and rule-based methods for disambiguation in agglutinative languages. In: *Proceedings of the 17th international conference on Computational linguistics*. Association for Computational Linguistics, 380–384.

Fauriel, Claude, 1846: *Histoire de la poésie provençale*. Paris: Labitte [sarean]

Fejér, Rita, 1995: *Zur Geschichte der deutsch-ungarischen und ungarisch-deutschen Lexikographie: von der Jahrhundertwende bis zum Ende des Zweiten Weltkrieges*. Tübingen: Niemeyer

Fellbaum, Christiane, 1998: *WordNet: An Electronic Lexical Database*. Cambridge MA: MIT Press

Fuertes-Olivera, P. A. & Bergenholtz, Henning, 2011: *e-Lexicography: The Internet, Digital Initiatives and Lexicography*. Bloomsbury

Fuertes Olivera, Pedro (arg.), 2010: *Specialised Dictionaries for Learners*. Berlin: de Gruyter (Lexicographica Series Maior, 136) [sarean]

Fung, Pascale, 1995: Compiling bilingual lexicon entries from a non-parallel English-Chinese corpus. In: *Proceedings of the 3rd Workshop on Very Large Corpora*. Boston, MA., 173–183.

Gale, William A. & Church, Kenneth Ward, 1991: Identifying Word Correspondences in Parallel Texts. In: *Proceedings of the ACL Workshop on Speech and Natural Language*. Stroudsburg, PA: Association for Computational Linguistics, 152–157.

Galley, Michel, Hopkins, Mark, Knight, Kevin & Marcu, Daniel, 2004: What's in a translation rule. In: *Proceedings of HLT/NAACL*. Boston, 273–280.

Gárate, Justo, 1933: *G[uillermo] de Humboldt: estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Impr. Provincial

Garate, Justo, 1936: *La época de Pablo Astarloa y Juan Antonio de Moguel*. Bilbao: Diputación de Vizcaya

Gómez, Ricardo, 1996: La aportación de W. von Humboldt a la gramática vasca. *RIEV*, 41:2: 607–622. [sarean]

Gómez, Ricardo, 2006: *XIX. mendeko euskal gramatikagrintzari buruzko ikerketak*. PhD Thesis. Vitoria-Gasteiz: UPV-EHU. [sarean]

Gómez, Ricardo, 2008: Euskal gramatikagintza zaharraren historia laburra: XVII-XVIII. mendeak. In: *Gramatika Jaietan. Patxi Goenagaren omenez*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitarapen Zerbitzua (ASJUren gehigarriak, 51), 329–349. [sarean]

Gonzalez-Agirre, Aitor, Laparra, Egoitz & Rigau, German, 2012: Multilingual Central Repository version 3.0. In: *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'12)*. Istanbul

Gouws, Rufus H., 2006: Die zweisprachige Lexikographie Afrikaans-Deutsch - Eine metalexikographische Herausforderung. In: A. Dimova, V. Jesenšek, & P. Petkov (arg.): *Zweisprachige Lexikographie und Deutsch als Fremdsprache: drittes Internationales Kolloquium zur Lexikographie und Wörterbuchforschung, Konstantin Preslavski-Universität Schumen, 23. -24. Oktober 2005*. Hildesheim; New York: G. Olms (Germanistische Linguistik, 184-185), 49–58.

Grapes, R. H., Grigelis, Algimantas & Oldroyd, David, 2008: *History of geomorphology and Quaternary geology*. London: Geological Society [sarean]

Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm, 2001: *Deutsches Wörterbuch von Jacob und Wilhelm Grimm im Internet* (ed.: H.-W. Bartz). Trier: DFG-Projekt «DWB auf CD-ROM und im Internet», Univ. Trier [sarean]

Haensch, Günther, 1982: Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios. In: G. Haensch, L. Wolf, S. Ettinger, & R. Werner (arg.): *La Lexicografía de la lingüística teórica a la lexicografía práctica*. Madrid: Gredos, 395–534.

Haensch, Günther, 1991: Die mehrsprachigen Wörterbücher und ihre Probleme. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin: de Gruyter, 2937–2948. [sarean]

Hamp, Birgit & Feldweg, Helmut, 1997: GermaNet - a Lexical-Semantic Net for German. In: *Proceedings of ACL workshop Automatic Information Extraction and Building of Lexical Semantic Resources for NLP Applications*. Madrid: Association for Computational Linguistics, 9–15.

Hartmann, R. R. K., 1989: The dictionary as an aid to foreign language teaching. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin: de Gruyter, 181–189.

Hartmann, R. R. K., 2007: The not so harmless drudgery of finding translation equivalents. In: R. R. K. Hartmann (arg.): *Interlingual Lexicography*. W. de Gruyter (Lexicographica: Series maior, 133), 30–37.

Hirigoyen, Arantxa, 2002: Maurice Harrieten (1841-1904) euskara-frantsesa hiztegi-eskuizkribua : ikerketa lexikografikoa. A, K eta T hizkiak, (tesiaren laburpena). A. Arcocha-Scarcia (arg.): *Lapurdum*, 7: 339–360. [sarean]

Humboldt, Wilhelm von, 1812: Ankündigung einer Schrift über die baskische Sprache und Nation. In: F. von Schlegel (arg.): *Deutsches Museum, Bd. II*. Wien: Camesina, 485–502. [sarean]

Humboldt, Wilhelm von, 1817: *Berichtigungen und Zusätze zum erste Abschnitte des zweyten Bandes des Mithridates über die cantabrische oder baskische Sprache*. Berlin: Vossische Buchhandlung [sarean]

Humboldt, Wilhelm von, 1909: Die Vasken oder Bemerkungen auf einer Reise durch Biskaya und das französische Basquenland im Frühling des Jahres 1801 nebst Untersuchungen über die vaskische Sprache und Nation, und einer kurzen Darstellung ihrer Grammatik und ihres Wörtervorraths. In: A. Leitzmann (arg.): *Werke, Bd. XIII*. Berlin: Behr (Wilhelm von Humboldts gesammelte Schriften (ed. 1903-36, 1968)), 1–197. [sarean]

Humboldt, Wilhelm von, 1933a: *Correcciones y Adiciones al Mithridates de Adelung sobre la Lengua Cantábrica o Vasca* [Itzulp.: J. Gárate]. Donostia-San Sebastián: Diputación de Guipúzcoa (RIEV Separata, 24:3)

Humboldt, Wilhelm von, 1933b: Fuentes y medios auxiliares para el estudio de la lengua vasca [Itzulp.: J. Garate]. In: J. Garate (arg.): *G. de Humboldt. Estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Diputación de Vizcaya, 135–152.

Humboldt, Wilhelm von, 1933c: Fragmentos filológicos vascos [Itzulp.: J. Garate]. In: *G. de Humboldt. Estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Diputación de Vizcaya, 205–216.

Hurch, Bernhard, 2002a: Aizpitarte. Eine Einführung. In: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 83–94. [sarean]

Hurch, Bernhard, 2002b: Das linguistische Manuskript eines Geologen: Johann von Charpentiers baskische Grammatik. In: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 113–123. [sarean]

Hurch, Bernhard (arg.), 2002c: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlaß Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret, Aizpitarte und anderes*. Paderborn: Schöningh [sarean]

Hurch, Bernhard, 2003a: La formación de análisis gramatical: el papel del vascuence en el camino de Humboldt como gramático. Algunas notas editoriales sobre los primeros trabajos vascológicos. *RIEV*, 48:1: 51–71. [sarean]

Hurch, Bernhard, 2003b: El programa de recopilación vascológica de Wilhelm von Humboldt. *RIEV*, 48:1: 73–90. [sarean]

Hurch, Bernhard, 2006: Das baskologische Beschaffungsprogramm Wilhelm von Humboldts. *ASJU*, 401-2: 471–486. [sarean]

IDS, 2009: Korpusbasierte Wortgrundformenliste DEREWO, v-40000g-2009-12-31-0.1, mit Benutzerdokumentation. [sarean]

Igartua, Iván, 2009: Euskara hizkuntza zeltikoa zenean: oharra XVIII. mendeko uste genetikoez. *ASJU-ren gehigarriak*, 43:1-2: 531–538.

Jansen, W. H., 1996: *Baskisch-Nederlands, Nederlands-Baskisch = Euskara-nederlandera, nederlandera-euskara*. Nordwijk: W. H. Jansen

Jin, Li & Deifell, Elizabeth, 2013: Foreign Language Learners' Use and Perception of Online Dictionaries: A Survey Study. *Journal of Online Learning and Teaching*, 94: 515.

Joffe, David & De Schryver, Gilles-Maurice, 2004: Tshwanelex–professional off-the-shelf lexicography software. In: *Third International Workshop on Dictionary Writing Systems*

Joffe, David, De Schryver, Gilles-Maurice & Prinsloo, DJ, 2003: Computational features of the dictionary application «TshwaneLex». *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 214: 239–250. [sarean]

Kemmer, Katharina, 2010: Onlinewörterbücher in der Wörterbuchkritik. *OPAL*, 2. [sarean]

Kempcke, Günter, 2001: Polysemie oder Homonymie? Zur Praxis der Bedeutungsgliederung in den Wörterbuchartikeln synchronischer einsprachiger Wörterbücher der Deutschen Sprache. *Lexicographica*, 17: 61–68.

Kerejeta, M. J., 1997: La copia del diccionario de Pouvreau y otros trabajos lexicográficos encontrados en el legado de Humboldt.

Kilgarriff, Adam, 1997: Putting frequencies in the dictionary. *International Journal of Lexicography*, 102: 135–155. [sarean]

Kilgarriff, Adam, 2001: Comparing Corpora. *International Journal of Corpus Linguistics*, 61: 97–133.

Kilgarriff, Adam & Rychlý, Pavel, 2010: Semi-Automatic Dictionary Drafting. In: G.-M. De Schryver (arg.): *A Way with Words: Recent Advances in Lexical Theory and Analysis*. BPR Publishers, 299–312.

Kilgarriff, A., Husak, M., McAdam, K., Rundell, M. & Rychlý, P., 2008: GDEX: Automatically finding good dictionary examples in a corpus. In: *Proceedings of EURALEX 2008*.

Kilgarriff, A., Rychly, P., Smrz, P. & Tugwell, D., 2004: The Sketch Engine. In: *Proceedings of EURALEX 2004*. Lorient, France, 105–116. ftp://ftp.itri.bton.ac.uk/reports/ITRI-04-08.pdf

Kintana, Xabier (arg.), 1977: *Euskal Hiztegi Modernoa*. Bilbao: Cinsa [sarean]

Kintana, Xabier, Aurre, Jon, Badiola, Rikardo, Egileor, Sabin, Goikoetxea, Juan Luis, Zearreta, Juanjo & Zuazo, Koldo, 1980: *Hiztegia 80: euskara-espainiera, espainiera-euskara, vasco- español, español-vasco* 2. arg. Bilbo: Elkar

Kintana, Xabier, Aurre, Jon, Badiola, Rikardo, Egileor, Sabin, Goikoetxea, Juan Luis, Zearreta, Juanjo & Zuazo, Koldo, 1984: *Hiztegia bi mila: euskara-espainiera espainiera-euskara, vasco-español español-vasco*. Donostia: Elkar

Klappenbach, Ruth & Steinitz, Wolfgang (arg.), 1985: *Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache* 5. arg. Berlin: Akademie der Wissenschaften der DDR

Kühnel, Helmut, 1999: *Wörterbuch des Baskischen*. Wiesbaden: Reichert [sarean]

Kupietz, Marc, Belica, Cyril, Keibel, Holger & Witt, Andreas, 2010: The German Reference Corpus DeReKo: A Primordial Sample for Linguistic Research. In: *Proceedings of the 7th conference on International Language Resources and Evaluation (LREC 2010)*. Valetta, 1848–1854.

Lafon, René, 1951: Les origines de la langue basque. *Conférences de l'institut de Linguistique, Paris*, 10: 59–81.

Lakarra, Joseba, 1995: Pouvreauren hiztegiez eta hiztegigintzaren historiaz. *ASJU*, 29:1: 3–52.

Lakarra, Joseba & Urgell, Blanca, 1988: Lécluse-ren Hiztegia: Euskalaritzaren Historiarako Lanabesak (II). *ASJU*, 22:1: 99–212. [sarean]

Lardilleux, Adrien, Gosme, Julien & Lepage, Yves, 2010: Bilingual lexicon induction: Effortless evaluation of word alignment tools and production of resources for improbable language pairs. In: *Proceedings of the Seventh conference on International Language Resources and Evaluation*. Malta, 252–256.

Larramendi, Manuel, 1745: *Diccionario trilingüe castellano, bascuence y latin dedicado a la M.N. y M.L. provincia de Guipuzcoa*. San Sebastián: Bartholomé Riesgo y Montero [sarean]

Lefever, Els, 2012: *ParaSense: parallel corpora for word sense disambiguation*. PhD Thesis. Gent: Universiteit Gent.

Leturia, Igor, 2012: Evaluating Different Methods for Automatically Collecting Large General Corpora for Basque from the Web. In: *Proceedings of 24th International Conference on Computational Linguistics (COLING 2012)*. Mumbai, India, 1553–1570. [sarean]

Leturia, Igor, 2014: *The Web as a Corpus of Basque*. PhD Thesis. Donostia: UPV-EHU Lengoaia eta Sistema Informatikoak Saila.

Lew, Robert, 2013: Identifying, Ordering and Defining Senses. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury, 284–302.

Lew, Robert, 2015: Opportunities and limitations of user studies. In: C. Tiberius & C. Müller-Spitzer (arg.): *Research into dictionary use/Wörterbuchbenutzungsforschung. 5. Arbeitsbericht des wissenschaftlichen Netzwerks „Internetlexikografie "*. Mannheim: Insitut für Deutsche Sprache (OPAL, 15-2), 6–16. [sarean]

Lhande, Pierre, 1926: *Dictionnaire basque-français et français-basque: dialectes Labourdin, Bas-Navarrais et Souletin*. Paris: Gabriel Beauchesne

Lindemann, David, 2011: Hiztegigintza elebiduna: euskara-alemanera. XIX. mendeko hiru lan. *Sancho el Sabio: Revista de cultura e investigación vasca*, 34: 209–232. [sarean]

Lindemann, David, 2013: Bilingual Lexicography and Corpus Methods. The Example of German-Basque as Language Pair. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 95: 249–257. [sarean]

Lindemann, David, 2014a: Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch. In: M. J. Domínguez Vázquez, F. Mollica, & M. Nied (arg.): *Zweisprachige Lexikographie im Spannungsfeld zwischen Translation und Didaktik*. De Gruyter (Lexicographica Series Maior), 263–286. [sarean]

Lindemann, David, 2014b: Creating a German-Basque Electronic Dictionary for German Learners. *Lexikos*, 24. [sarean]

Lindemann, David, 2015: EuDeLex: Ein deutsch-baskisches zweisprachiges elektronisches Wörterbuch für DaF-Lernende. In: J.-A. Calañas Continente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2), 87–108. [sarean]

Lindemann, David & San Vicente, Iñaki, 2015a: Euskarazko maiztasun lemategia gaurko teknologien ikuspuntutik. In: B. Fernández Fernández & P. Salaburu Etxeberria (arg.): *Ibon Sarasola, gorazarre. Homenatge, homenaje*. Bilbao: UPV-EHU, 441–456. [sarean]

Lindemann, David & San Vicente, Iñaki, 2015b: Building Corpus-based Frequency Lemma Lists. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 198: 266–277. [sarean]

Lindemann, David, Saralegi, Xabier, San Vicente, Iñaki, Manterola, Iker & Nazar, Rogelio, 2014: Bilingual Dictionary Drafting. The example of German-Basque, a medium-density language pair. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress*. Bolzano: EURAC, 563–576.

Löpelmann, Martin, 1968: *Etymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache; Dialekte von Labourd, Nieder-Navarra und La Soule*. Berlin: de Gruyter [sarean]

López-Mendizábal, Isaac, 1962: *Diccionario vasco-español* 4. ed mejorada y aum. San Sebastián: Auñamendi (Colección Azkue, 9)

Mahn, C. A. F., 1840: Baskisches Wörterbuch I II. , Berlin.

Mahn, C. A. F., 1857a: *Denkmaeler der baskischen Sprache: mit einer Einleitung, welche von dem Studium der baskischen Sprache handelt und zugleich eine Beschreibung und Charakteristik derselben enthaelt*. Berlin; Paris; London: Duemmler; A. Franck, F. Klincksieck; Williams & Norgate [sarean]

Mahn, C. A. F., 1857b: Die Basken J. C. Bluntschli & K. Brater (arg.): *Deutsches Staats-Wörterbuch*, Stuttgart; Leipzig, 1: 659–673. [sarean]

Mahn, C. A. F., 1863: *Über die Entstehung, Bedeutung, Zwecke und Ziele der romanischen Philologie: ein Vortrag ...* Berlin: Duemmler [sarean]

Mahn, C. A. F., 1922: Monuments de la langue basque [Itzulp.: J. Vinson]. *RIEV*, 13:4: 562–568. [sarean]

Malkiel, Yakov, 2003: A typological classification of dictionaries on the basis of distinctive features. In: R. Hartmann (arg.): *Lexicography: Lexicography, metalexicography and reference science*. London: Routledge, 48–69.

Marello, Carla, 2010: Verbos con construcciones tanto transitivas como intransitivas y/o pronominales en los diccionarios monolingües y bilingües italianos y españoles. In: M. A. Castillo Carballo & J. M. García Platero (arg.): *La Lexicografía en su dimensión teórica*. Málaga: Universidad de Málaga, 411–434.

Marello, Carla, 2014: Using Mobile Bilingual Dictionaries in an EFL Class. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress*. Bolzano: EURAC, 63–83.

Martínez Rubio, Elena, 2007: *Euskara alemana hiztegia*. Donostia: Elkar

McEnery, A. M. & Oakes, M. P., 1995: Sentence and word alignment in the CRATER project: methods and assessment. In: *Proceedings of the EACL-SIGDAT Workshop: from texts to tags, Issues in Multilingual Language Analysis (ACL)*. Dublin, 77–86.

Meliss, Meike, 2013: Online-Lexikographie im DaF-Bereich□: Eine erste kritische Annäherung□; Bestandsaufnahme – Nutzen – Perspektiven. *Revista de Estudos Alemaes*, 4: 176–199. [sarean]

Meyer, Christian M. & Gurevych, Iryna, 2010: Worth Its Weight in Gold or Yet Another Resource — A Comparative Study of Wiktionary, OpenThesaurus and GermaNet. In: A. Gelbukh (arg.): *Computational Linguistics and Intelligent Text Processing*. Springer Berlin Heidelberg (Lecture Notes in Computer Science, 6008), 38–49. [sarean]

Meyer, Christian M. & Gurevych, Iryna, 2012: Wiktionary: a new rival for expert-built lexicons? Exploring the possibilities of collaborative lexicography. In: S. Granger & M. Paquot (arg.): *Electronic Lexicography*. Oxford: Oxford University Press, 259–291. [sarean]

Meyer-Lübke, Wilhelm, 1900: Eine Baskische Wortliste aus dem Ende des 15. Jahrhunderts. [sarean]

Mitxelena, Koldo, 1961: *Fonética histórica vasca*. Donostia: Diputación de Guipúzcoa

Mitxelena, Koldo, 1964: *Textos arcaicos vascos.* Madrid: Ediciones Minotauro

Mitxelena, Koldo & Sarasola, Ibon, 1988: *Diccionario general vasco - Orotariko euskal hiztegia*. Euskaltzaindia; Editorial Desclée de Brouwer

Moliner, María, 2007: *Diccionario de uso del español* 3. ed. Madrid: Gredos

Montiano, José Antonio de & Urquijo, José Ramón de, 1976: *Diccionario «IKAS» Euskera-Castellano Castellano-Euskara. Dialectos vizcaíno y guipuzcoano*. Bilbao: Academia Montiano

Morris, Mikel, 1998: *Morris student plus : euskara-ingelesa, English-Basque*. Donostia: Klaudio Harluxet Fundazioa

Múgica Berrondo, Plácido, 1981: *Diccionario vasco-castellano*. Bilbao: Ed. Mensajero

Müller-Spitzer, Carolin, 2014: Methoden der Wörterbuchbenutzungsforschung. *Lexicographica*, 301.

Navigli, Roberto & Ponzetto, Simone Paolo, 2010: BabelNet: Building a Very Large Multilingual Semantic Network. In: *Proceedings of the 48th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*. Stroudsburg, PA, USA: Association for Computational Linguistics (ACL '10), 216–225. [sarean]

Nazar, R., 2012: Bifid: un alineador de corpus paralelo a nivel de documento, oración y vocabulario. *Linguamática*, 42: 45–56. [sarean]

Nesi, Hilary, 2000: *The use and abuse of EFL dictionaries: how learners of English as a foreign language read and interpret dictionary entries*. Walter de Gruyter (Lexicographica: Series Maior)

Nesi, Hilary, 2002: Research on Dictionary Use in the Context of Foreign Language Learning. Focus on Reading Comprehension. *International Journal of Lexicography*, 153: 251–252. [sarean]

Nesi, Hilary, 2013: Researching Users and Uses of Dictionaries. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury

Nida, Eugene A. & Taber, Charles Russell, 2003: *The Theory and Practice of Translation* 4th ed. Brill

Niebel, Ingo, 2014: *«Gebildet ... freier baskischer Staat»: das Baskenland im Spanischen Bürgerkrieg 1936/37*. Bonn: Pahl-Rugenstein

Och, Franz Josef & Ney, Hermann, 2000: Improved statistical alignment models. In: *Proceedings of the 38th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. Hongkong: Association for Computational Linguistics, 440–447.

Pajzs, Julia, 2009: On the Possibility of Creating Multifunctional Lexicographical Databases. In: H. Bergenholtz, S. Nielsen, & S. Tarp (arg.): *Lexicography at a crossroads. Dictionaries and encyclopedias today, lexicographical tools tomorrow*. Bern: Lang, 327–354.

Paramita, Monica Lestari, Clough, Paul, Aker, Ahmet & Gaizauskas, Robert J., 2012: Correlation between Similarity Measures for Inter-Language Linked Wikipedia Articles. In: *Proceedings of the Eighth conference on International Language Resources and Evaluation*. Istanbul, 790–797.

Pätzold, Kurt-Michael, 1991: Die zweisprachige Lexikographie Englisch-Deutsch, Deutsch-Englisch. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin; New York: de Gruyter, 2961–2969.

Peillen, Txomin, 2008: Löppelman [sic] arrazistaren Etymologisches Wörterbuch des [sic] Baskischen sprache [sic]. In: *Biziaren Hiztegiaz*. Bilbo: Euskaltzaindia (Euskaltzainak, 7), 79–82.

Perlick, Claudia, 1992: Der Beitrag Wilhelm von Humboldts zur baskologischen Forschung. *Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin / Geistes- und Sozialwissenschaften*, 413: 9–15. [sarean]

Pierazzo, Elena, 2011: A rationale of digital documentary editions. *Literary & Linguistic Computing*, 264: 463–477. [sarean]

Pikabea, Iñaki, Etxeberria, Elixabete, Ondarra, Ainara, Alfaro, Gexan & Astobiza, Amaia, 2007: *Dictionnaire Elhuyar hiztegia: euskara-frantsesa, français-basque* 2. arg. Usurbil: Elhuyar

Pociello, Elisabete, 2007: *Euskararen ezagutza-base lexikala: Euskal WordNet*. PhD Thesis. Donostia: UPV-EHU Euskal Filologia Saila.

Pociello, Elisabete, Agirre, Eneko & Aldezabal, Izaskun, 2011: Methodology and construction of the Basque WordNet. *Language Resources and Evaluation*, 452: 121–142. [sarean]

Pott, August, 1876: Wilhelm von Humboldt und die Sprachwissenschaft. In: W. Humboldt (arg.): *Ueber die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues...* Berlin: Calvary [sarean]

Rapp, Reinhard, 1999: Automatic identification of word translations from unrelated English and German corpora. In: *Proceedings of the 37th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. College Park, MD.: Association for Computational Linguistics, 519–526.

Resnik, Philip, 1999: Mining the web for bilingual text. In: *Proceedings of the 37th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. College Park, MD.: Association for Computational Linguistics, 527–534.

Resnik, Philip, Olsen, Mari Broman & Diab, Mona, 1999: The Bible as a parallel corpus: Annotating the «Book of 2000 Tongues». *Computers and the Humanities*, 331-2: 129–153.

Rettig, Wolfgang, 1991: Die zweisprachige Lexikographie Französisch-Deutsch, Deutsch-Französisch. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin; New York: de Gruyter, 2997–3006.

Reuter, Dagmar, 2010: Interkulturelles Lernen am Beispiel baskischer Muttersprachler im Deutschunterricht. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 261–266. [sarean]

Reuter, Dagmar & Wolff, Jürgen, 2007: *Deutsch - Euskaldunentzat*. Donostia: Erein [sarean]

Rey-Debove, Josette, 1971: *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. Walter de Gruyter

Rousseau, Jean, 2001: La classification des langues au début du XIX. siècle. In: S. Auroux (arg.): *History of the language sciences: an international handbook on the evolution of the study of language from the beginnings to the present*. Walter de Gruyter, II, 1414–1435. [sarean]

Rundell, Michael, 2012: The road to automated lexicography: An editor's viewpoint. In: S. Granger & M. Paquot (arg.): *Electronic Lexicography*. Oxford University Press, 15–30.

Sagarna, Andoni, 2011: Zapata-kaxatik XML fitxategira euskal hiztegigintzan. In: *Euskaltzaindiaren XVI. Biltzarra*. Bilbo: Euskaltzaindia, 549–556. [sarean]

Sanmarco, María Teresa, 2008: La lexicografía del siglo XXI: Hacia el diccionario ilimitado. In: M. Campos, E. M. González, & J. I. Pérez (arg.): *La lexicografía bilingue y didactica: ayer y hoy*. Coruña: Univ. de La Coruña (Anexos Revista de Lexicografía, 8), 133–140. [sarean]

Sanz, Zuriñe, Zubillaga, Naroa & Uribarri, Ibon, 2015: Estudio basado en corpus de las traducciones del alemán al vasco. In: M. T. Sánchez Nieto (arg.): *Corpus-based Translation and Interpreting Studies: from description to application*. Berlin: Frank & Timme, 211–235.

Saralegi, Xabier, Manterola, Iker & San Vicente, Iñaki, 2011: Analyzing methods for improving precision of pivot based bilingual dictionaries. In: *Proceedings of the Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*. Association for Computational Linguistics, 846–856.

Saralegi, Xabier, San Vicente, Iñaki & Gurrutxaga, Antton, 2008: Automatic Extraction of Bilingual Terms from Comparable Corpora in a Popular Science Domain. In: *Proceedings of the 1st workshop on Building and using Comparable Corpora (BUCC)*. Marrakech

Saralegi, X., Manterola, I. & San Vicente, I., 2012: Building a Basque-Chinese Dictionary by Using English as Pivot. In: *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation*. Istanbul [sarean]

Sarasola, Ibon, 1982: *Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua*. Donostia: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala

Sarasola, Ibon, 1994: *Hauta-Lanerako euskal hiztegia*. Donostia: Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa [sarean]

Sarasola, Ibon, 1996: *Euskal Hiztegia*. Donostia: Kutxa Gizarte eta Kultur Fundazioa

Sarasola, Ibon, 1999: *Euskara ikaslearen hiztegia*. Barcelona: Vox

Sarasola, Ibon, 2005: *Zehazki: gaztelania-euskara hiztegia = diccionario castellano-euskera*. Irun: Alberdania [sarean]

Sarasola, Ibon, 2007: *Euskal hiztegia* [2. ed.]. Donostia: Elkar

Sarasola, Ibon, Landa, Josu & Salaburu, Pello, 2013: Egungo Testuen Corpusa. [sarean]

Sarasola, Ibon, Salaburu, Pello, Landa, Josu & Ugarteburu, Iñaki, 2008: *Lexiko atzo eta gaur*. Bilbo: UPV-EHU [sarean]

Schlaefer, Michael, 2009: *Lexikologie und Lexikographie: eine Einführung am Beispiel deutscher Wörterbücher* 2., durchgesehene Aufl. Berlin: Erich Schmidt

Schmid, Helmut, 1995: Improvements In Part-of-Speech Tagging With an Application To German. In: *Proceedings of the ACL SIGDAT-Workshop*. Dublin, 47–50.

Schmid, Helmut & Laws, Florian, 2008: Estimation of Conditional Probabilities with Decision Trees and an Application to Fine-Grained POS Tagging. In: *Proceedings of COLING*. Manchester

Serrano, Roberto, Aparicio, Elena, Mendiguren, Xabier & Kintana, Xabier, 1997: *Elhuyar hiztegia: Euskara-errusiera, errusiera-euskara hiztegia*. Usurbil: Elhuyar Kultur Elkartea

Sinclair, John, 2005: Corpus and text-basic principles. In: M. Wynne (arg.): *Developing linguistic corpora: A guide to good practice*. Oxford: Oxbow Books, 1–16. [sarean]

Slabý, Rudolf & Grossmann, Rudolf, 1932: *Wörterbuch der spanischen und deutschen sprache = Diccionario de las lenguas española y alemana. I. & II.* Leipzig: B. Tauchnitz

Sota, Manuel de la, Lafitte, Pierre & Akesolo, Lino de, 1976: *Diccionario Retana de autoridades de la lengua vasca: con cientos de miles de nuevas voces y acepciones, antiguas y modernas* ... Bilbao: La Gran Enciclopedia Vasca

Steinberger, Ralf, Pouliquen, Bruno, Widiger, Anna, Ignat, Camelia, Erjavec, Tomaz, Tufis, Dan & Varga, Daniel, 2006: The JRC-Acquis: A multilingual aligned parallel corpus with 20+ languages. In: *Proceedings of the 5th International Conference on Language Resources and Evaluation*. Genoa [sarean]

Steinthal, Heymann, 1850: *Die Classification der Sprachen*. Berlin: Dümmler [sarean]

Svensén, Bo, 2009: *A handbook of lexicography: the theory and practice of dictionary-making*. Cambridge: Cambridge University Press

Talmy, L., 1991: Path to realization: A typology of event conflation. In: *Proceedings of the Seventh Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley: University of California, 480–519.

Tanaka, Kumiko & Umemura, Kyoji, 1994: Construction of a bilingual dictionary intermediated by a third language. In: *Proceedings of the 15th conference on Computational linguistics-Volume 1*. Association for Computational Linguistics, 297–303.

Tarp, Sven, 1995: Wörterbuchfunktionen: Utopische und realistische Vorschläge für die bilinguale Lexikographie. In: H. E. Wiegand (arg.): *Studien zur zweisprachigen Lexikographie mit Deutsch, Band II*. Marburg: Olms (Germanistische Linguistik, 127-128), 17–61. [sarean]

Tarp, Sven, 2005: The concept of a bilingual dictionary. In: I. Barz, H. Bergenholtz, & J. Korhonen (arg.): *Schreiben, Verstehen, Übersetzen, Lernen. Zu ein- und zweisprachigen Wörterbüchern mit Deutsch*. Frankfurt: Lang, 27–42.

Tarp, Sven, 2007: ¿Qué requisitos debe cumplir un diccionario de traducción en el siglo XXI? In: P. Fuertes Olivera (arg.): *Problemas lingüísticos en la traducción especializada*. Valladolid: Universidad de Valladolid, 227–256.

Tarp, Sven, 2008: *Lexicography in the borderland between knowledge and non-knowledge: general lexicographical theory with particular focus on learner's lexicography*. Tübingen: Niemeyer (Lexicographica, Series Mayor, 134) [sarean]

Tarp, Sven, 2012: Online dictionaries: today and tomorrow. *Lexicographica*, 281: 253–267.

Tarp, Sven, 2014: Dictionaries in the Internet Era: Innovation or Business as Usual? *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 27: 1–25.

Tarp, Sven & Bergenholtz, Henning, 2005a: Wörterbuchfunktionen. In: I. Barz, H. Bergenholtz, & J. Korhonen (arg.): *Schreiben, Verstehen, Übersetzen, Lernen. Zu ein- und zweisprachigen Wörterbüchern mit Deutsch*. Frankfurt: Lang, 11–26.

Tarp, Sven & Bergenholtz, Henning, 2005b: Electronic dictionaries: Old and new lexicographic solutions. *Hermes, Journal of Linguistics*, 34: 7–11.

TEI Consortium, 2015: TEI P5: Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange. [sarean]

Teubert, Wolfgang, 2002: The role of parallel corpora in translation and multilingual lexicography. In: B. Altenberg & S. Granger (arg.): *Lexis in Contrast: Corpus-Based Approaches*. John Benjamins Publishing, 189–214. [sarean]

Tiedemann, Jörg, 2012: Parallel Data, Tools and Interfaces in OPUS. In: *Proceedings of the Eighth conference on International Language Resources and Evaluation*. Istanbul, 2214–2218. [sarean]

Tomás, Jesús, Bataller, Jordi, Casacuberta, Francisco & Lloret, Jaime, 2008: Mining wikipedia as a parallel and comparable corpus. *Language Forum*, 341.

Torres del Rey, Jesús, 2009: Diccionarios electrónicos bilingües: nuevas posibilidades de futuro. In: M. T. Fuentes Morán & B. A. Model (arg.): *Investigaciones sobre lexicografía bilingüe*. Granada: Tragacantos, 29–80.

Tovar, Antonio, 1959: *El euskera y sus parientes*. Madrid: Minotauro (Biblioteca Vasca, 2)

Trask, R L, 1997: *History of Basque*. London: Routledge Chapman & Hall [sarean]

Trask, R L, 1998: Euskararen etorki eta ahaideak: datuen analisia [Itzulp.: T. Ormaetxea]. *Uztaro*, 26: 81–108. [sarean]

Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin, Goikoetxea, Juan Luis & Aurrekoetxea, Gotzon, 1986: *Euskararako hiztegia*. Bilbo: Adorez

Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin, Goikoetxea, Juan Luis & Aurrekoetxea, Gotzon, 1993: *Europa hiztegia: eskola berrirakoa*. Bilbo: Bostak Bat Lantaldea

Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Goikoetxea, Juan Luis, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin & Aurrekoetxea, Gotzon, 1996: *3000 hiztegia*. Bilbo: Bostak Bat Lantaldea [sarean]

Urkizu, Patri, 1994: Oihenarten atsotitzak eta poetika berrirakurriz. *Iker - Euskaltzaindiaren aldizkaria*, 8: 295–329. [sarean]

Urquijo, Julio de, 1909: Las citas del diccionario de Pouvreau. *RIEV*, 3: 504–519. [sarean]

UZEI, 1987: Euskalterm. *euskara.euskadi.net*. [sarean]

UZEI, 2004: *Maiztasun Hiztegia*. Donostia: UZEI

UZEI, 2006: Atzekoz aurrera. Hitz-bukaeren hiztegia. *UZEI Terminologia eta Lexikografia Zentroa*. [sarean]

Vachková, Marie, 2011: *Das grosse akademische Wörterbuch Deutsch-Tschechisch: ein erster Werkstattbericht*. Peter Lang

Varga, D., Halácsy, P., Kornai, A., Nagy, V., Németh, L. & Trón, V., 2005: Parallel corpora for medium density languages. In: *Proceedings of the RANLP 2005*. Borovets, 590–596.

Véronis, Jean, 2000: *Parallel Text Processing: Alignment and use of translation corpora*. Kluwer

Vinson, Julien, 1922: Le docteur Mahn et la langue basque. *RIEV*, 13:4: 560–561. [sarean]

Vollmann, R., 2000: Wilhelm von Humboldt und die Grammatik des Baskischen. In: M. Oftisch & C. Zinko (arg.): *125 Jahre Indogermanistik in Graz*. Graz: Leykam, 479–495. [sarean]

Vossen, Piek, 1998: Introduction to EuroWordNet. *Computers and the Humanities*, 322/3: 73.

Vossen, Piek, 2004: Eurowordnet: A Multilingual Database of Autonomous and Language-Specific Wordnets Connected Via an Inter-Lingualindex. *International Journal of Lexicography*, 172: 161–173. [sarean]

Webster, Noah, Goodrich, Chauncey A & Porter, Noah, 1864: *An American dictionary of the English language*. Springfield, Mass.: G. and C. Merriam

Welker, Herbert Andreas, 2003: *Zweisprachige Lexikographie: Vorschläge für Deutsch-Portugiesische Verbwörterbücher*. Dissertation. Saarbrücken. [sarean]

Wiegand, Herbert E. & Hausmann, Franz J., 2003: Component Parts and Structures of General Monolingual Dictionaries. In: R. R. K. Hartmann (arg.): *Lexicography: Lexicography, metalexicography and reference science*. Psychology Press, 328–360.

Wolfer, Sascha, Koplenig, Alexander, Meyer, Peter & Müller-Spitzer, Carolin, 2014: Dictionary Users do Look up Frequent and Socially Relevant Words. Two Log File Analyses. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress*. Bolzano/Bozen: Eurac, 281–290.

Wolff, Jürgen, 2010: Sprachvergleich Baskisch/Deutsch und seine Auswirkungen für den Unterricht. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 37–42. [sarean]

Wolski, Werner & Cyffka, Andreas, 2011: *PONS Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*. Stuttgart: PONS

7 Eranskinak

7.1 MAH1840 eskuizkribuko laginaren transkribapena

1.2.2.3 kapituluan aipatu bezala, eskuizkribuko lagin batean aurkitzen diren euskarazko formak transkribatzeko saioa egin dugu. 372. orrialdetik 380. orrialdera, hauek dira O hizkiari dagozkion lehenengo bederatzi orrialdeetan, aurkitzen diren 492 euskarazko formak zerrendatu ditugu ondorengo 7.1 taulan, ezkerreko zutabean eskuizkribuan aurkitutako hurrenkeran, eta eskumakoan, alfabetoaren arabera ordenaturik. Lagin honi dagozkion datuek eskuizkribu osorako kopuruak aurreikusteko balio izango baldin balute, 25.000 bat euskarazko forma bilduko lituzke eskuizkribuak.

Eskuizkribuko hurrenkera	***Alfabetoaren arabera***
Obeta	Oatzea
Obitchiüa	Obeta
Obitchiatcea	Obitchiatcea
Oboro	Obitchiüa
Oçarra	Oboro
Oçartzearra	Oçar içarra
Oçar içarra	Oçarra
Oçartcen da	Oçartcen da
Ocasionea	Oçartzearra
[Gizon] ocasiontsua	Ocasionea
Ocena	[Gizon] ocasiontsua
Ocenqui	Ocena
Ocentcea	Ocenqui
Ochua	Ocentcea
Oyua	Ochua
Odeia	odar-ibaya
Odi	Odeia
Odia	Odi
Odola	Odi equillea
Odolguiroa	Odia
Odolquidea	Odiac
Odoluria	Odiatu

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Odotsa	Odiatzallea
Oea	Odiaz
Ogena	Odol adi batez
Ogoi	Odol atheratcea
Oguria	Odol dira
Ogucitua	Odol dut hura
Oguei	Odol opila
Oguena	Odol sendoa
Oguia	Odola
Ohaidecari	Odola
Ohatzea	Odoldagarria
Ohazea	Odoldatcea
Ohicena	Odolezcoa
Ohocona	Odolgaltcea
Ohoina	Odolguiroa
Ohorata	Odolquia
Ohortzi	Odolquia
Oi	Odolquidea
Oicatu	Odolsua
Oicuna	Odoltatcea
Oija	Odolura
Oijua	Odoluria
Oiña	Odoluritu
Oincaritu	Odoluritua
Oincatua	odoluritzea
Oinchaba	Odolztacea
Odiaz	Odolztatcea
Odiac	Odotsa
Odiatzallea	Oea
Odi equillea	Officialea
Odiatu	Ogalea
Odoluritu	Ogalea
odoluritzea	Ogaltcea
Ostotsa	Ogara

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ostiya	Ogaza
Officialea	Ogena
Oguetabat	Ogoi
Ogueneguitea	Ogucitua
Oguenemaitea	Oguei
Oguensya	Oguena
Ohancea	Ogueneguitea
Oatzea	Oguenemaitea
Ohortze	Oguensya
Oi	Oguetabat
Oier	Ogui achala
Oienarte	Ogui espala
Oienguren	Ogui ilhetia
Oihenart	Oguia
Oinca	Oguia
Oinaz	Oguiachala
Odol atheratcea	Oguibihia
Odola	Oguiburua
Odol dut hura	Oguiçun da
Odol dira	Oguiçun joaitea
Odol adi batez	Oguigaztaya
Odol sendoa	Oguimamia
Odolquia	Oguitea
Odolztatcea	Oguria
Odolsua	Oha
Odoltatcea	Ohaidea
Ogalea	Ohaidecari
Ogara	Ohalanoa
Ogaza	Ohancea
Ogalea	Ohapea
Ogaltcea	Ohapean
Oguia	Ohara
Ogui espala	Oharsuna
Ogui ilhetia	Ohartasuna

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Oguiçun joaitea	Ohartcea
Oguiçun da	Ohartcorra
Ohaidea	Ohartgarria
Ohocoquidea	Oharzaila
Ohalanoa	Ohatcea
Ohara	Ohatçura
Ohartcea	Ohateltcea
Ohartcorra	Ohatzea
Ohartgarria	Ohazea
Ohartasuna	Ohea
Ohea	Ohecerua
Oheratcea	Ohekhoa
Oheraco çaitut	Oheraco çaitut
Oheracoz guero	Oheracoz guero
Ohatcea	Oheratcea
Ohatçura	Ohezurra
Ohateltcea	Ohi
Ohapea	ohi du
Ohia	[eguiten] ohi du
Odoldagarria	Ohia
Odoldatcea	Ohicena
Odolezcoa	Ohicoa
Odolgaltcea	Ohicundea
Odol opila	ohiezbezalacoa
Odolquia	ohil
Odoluritua	Ohiltcea
Odolura	Ohitcea
Odolztacea	ohitua
Oguigaztaya	Ohitza
Ogui achala	Ohiua naiz erortcen
Oguiachala	Ohocoa
Oguibihia	Ohocona
Oguiburua	Ohocoquidea
Oguimamia	Ohoigoa

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Oguitea	Ohoina
Oha	Ohoina
Oharsuna	Ohoinestalguia
Oharzaila	Ohoiqueria
Ohapean	Ohola
Ohecerua	Oholdia
Ohekhoa	Oholztatcea
Ohezurra	Ohondicatcea
Oindagora	Ohora
Oinganetu	Ohora
Oinghirotsua	Ohorata
Oinguida	Ohoratcea
Oinsaria	Ohorchoa
Oinzola	Ohoregarria
Oiscatu	Ohoretstea
Oitu	Ohorgoa
Oitua	ohorstea
Oitura	Ohortze
Ojua	Ohortzi
Ola	Ohortzitea
Olagaratu	Oi
Olaisca	Oi
Olata	Oiala
Olcaya	Oiarçuna
Oldarria	Oicatu
Oldea	Oicuna
Oldoztu	Oienarte
Olea	Oienguren
Olicarra	Oier
Ollagorra	Oihala
Ollartua	Oihalduna
Ollascua	Oihana
Ollauratu	Oihanero
Olloa	Oihanpea

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Oloa	Oihenart
Oltza	Oiherra
Oltzadarra	Oihu boza
Olucha	Oihua
Olzolar	Oihuanza
Omaca	Oija
Ointaguia	Oijua
Oion	Oilanta
Oitza	Oilara
Oitueguia	Oilarra
Oiz	Oilarra
Oizate	Oilateguia
Ol	Oillabara
Ola	Oillachitoac
Oldartu	Oillagorra
Oldzquira	Oillaritcea
Olioa	Oillarritean
Ollaguea	Oillascoa
Ollarra	Oilloa
Ollerea	Oilloa chitatcen dago
Ohi	Oilogorra
Ohicoa	Oiloteguia
Ohicundea	Oiña
Ohitza	Oinacea
Ohitcea	Oinaz
Ohiua naiz erortcen	Oinca
Ohiltcea	Oincaritu
Ohoina	Oincatua
Ohoigoa	Oinchaba
Ohoiqueria	Oindagora
Ohola	Oindogora
Oholztatcea	Oinen gaineratcea
Oholdia	Oinetacoa
Ohondicatcea	Oinetacoac

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ohora	Oinezcoa
Ohoratcea	Oinezcoac
Ohoretstea	Oineztacoac
Ohortzitea	Oinganetu
ehorstea	Oinghirotsua
Oihala	Oinguida
Oihana	Oinhasea
Oihanero	Oinhatsa
Oyhançaina	Oinhatsturea
Oihanpea	Oinhatza
Oiherra	Oinsaria
Oillabara	Ointaguia
Oilarra	Oinzola
Oillarritean	Oion
Oillaritcea	Oiscatu
Oilloa	Oitian
Oilloa chitatcen dago	Oitu
Oillagorra	Oitua
Oillachitoac	Oitueguia
Oinezcoac	Oitura
Oineztacoac	Oitza
Oinen gaineratcea	Oiz
Oindogora	Oizate
Oinhatsa	Ojua
Oinhatza	Okela
Oinhatsturea	Okelatcea
ohi du	Okelaz
[eguiten] ohi du	Okerra
ohiezbezalacoa	Okertcea
ohil	Okhelastea
ohitua	Okhelia
Ohocoa	Okhina
Ohorchoa	Okhiña
Ohoinestalguia	Okina

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ohora	Okintza
Ohoregarria	Okolua
Ohorgoa	Ol
Oiarçuna	Ola
Oiala	Ola
Oihalduna	Olagaratu
Oihuanza	Olaisca
Oihu boza	Olata
Oihua	Olçadarra
Oilateguia	Olcaya
Oilanta	Olcoa
Oilara	Oldaraldi batez
Oilarra	Oldarçarrea
Oillascoa	Oldardurac
Oiloteguia	[Arimaco] oldardurac
Oilogorra	Oldarmendua
Oinetacoac	Oldarria
Oinetacoa	Oldartcea
Oinacea	Oldartu
Oinezcoa	Oldea
Omberretua	Oldez edo moldez
Omón	Oldoztu
Omena	Oldzquira
Omenaya	Olea
On	Olha
Oná, onara, onarat, onat	Olhairea
Ona	Olharra
Oña, oiña	Olhatcea
Oñacea	Olhea
Oñancia	Olhiriac
Oñartzea	Olicarra
Oñastarria	Oliera
Oñastua	Olioa

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Oñastuba	Olioa
Oñatza	Olioa
Oñazcarra	Olioztatua
Oñazpia	Olioztatua
Oñaztarguia	Olitça
Oñaztarria	Ollagorra
Onbearra	Ollaguea
Oncaitu	Ollarra
Oncaldu	Ollartua
Oncidia	Ollascua
Ondacarri	Ollauratu
Ondagora	Ollerea
Ondagotu	Olloa
Ondamua	Oloa
Ondapea	Oltza
Ondaquiñac	Oltzadarra
Ondarra	Olucha
Ondicatu	Olzolar
Ondicoa	Omaca
Ondo	Ombearra
Ondocoya	Omberretua
Ombearra	omen[152]
omen	Omena
Oná	Omenaya
Onic	Omón
Onago	omore ona
Onarago	Omorea
Onatago	On
Oñate	On
Oñatu	Ona
Oncheguia	ona
Onchoa	Oná
Ondoan	Oña, oiña

[152] [Hill omen dire; ethorrico omen da, dira; Juan il omèn da]

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ondotic	Oná, onara, onarat, onat
Ondaleceá	onac
Ondoa	Oñacea
Ondoan	Onago
Ondoa	Oñancia
Ondocoa	Onarago
Ondarroa	Oñartzea
Ondicozcoa	Oñastarria
Ondoan	Oñastua
ondoa	Oñastuba
Oinhasea	Onatago
Oitian	Oñate
Okela	Oñatu
Okelaz	Oñatza
Okelatcea	Oñazcarra
Okhelia	Oñazpia
Okhelastea	Oñaztarguia
Okerra	Oñaztarria
Okertcea	Onbearra
Okina	Onbeharra
Okintza	Onbidea
Okhiña	Onbidetsua
Okhina	Oncaitu
Okolua	Oncaldu
Olcoa	Oncea
Olçadarra	Oncea
Oldartcea	Oncheguia
Oldarçarrea	Onchoa
Oldarmendua	Oncidia
Oldardurac	Ondacarri
[Arimaco] oldardurac	Ondagora
Oldaraldi batez	Ondagotu
Oldez edo moldez	Ondaleceá
Olha	Ondamua

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Olharra	Ondapea
Olhiriac	Ondaquiñac
Olhairea	Ondarea
Olhea	Ondarra
Omorea	Ondarroa
omore ona	Ondasunac
Olhatcea	Ondasunduna
Oliera	Ondasunez
Olitça	ondatu
Olioa	Ondatua
Olioztatua	Ondicatcea
On	Ondicatu
ona	Ondicoa
onac	Ondicoa
Onnahicaria	Ondicogogorra
Onbeharra	Ondicogogorra
Onbidea	Ondicozcoa
Onbidetsua	Ondicozcoa
Ongossea	Ondo
Oneratcea	Ondoa
Oneraco da	Ondoa
Oneritacoa	ondoa
Oneritza	Ondoa
Onetstea	Ondoac
Onhetstea	Ondoan
Ongarria	Ondoan
Ongarriztatcea	Ondoan
Olioa	Ondoan
Olioztatua	[Erran] ondoan
odar-ibaya	Ondocoa
Oncea	ondocoa
ondatu	Ondocoya
Ondasunez	Ondore gaitza
Ondasunac	Ondorea

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ondatua	Ondoreatcea
Ondorio	Ondorio
Ondasunduna	Ondotic
Oneguia	ondotic
Oneguitea	Ondotu
Onestea	Ondu
Onezia	ondu dira
Onez on	Ondua
Onesta	Onduco dut
Onestasuna	Onduco naiz
Ondorea	Oñean
Ondua	Onec
Onec	Onediquia
Orela	Oneec
Onediquia	Oneguia
Oneguitu	Oneguitea
Oneguitzat eman	Oneguitu
Onequiña	Oneguitzat eman
Onestea	Onequiña
onetaraco	Oneraco da
Onetsi	Oneratcea
Onetstea	Oneretsia
Oñeztua	Oneritacoa
onhots	Oneritcia
onhotzac	Oneritza
Ongarritu	Onesta
Ongui	Onestasuna
Onguitu	Onestea
Ongundarria	Onestea
Ongundetu	Onetaco
Onidiquia	onetaraco
Oniristea	Onetsi
Oniritzi	Onetsi
Onirizgarria	Onetsia

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Oñon eguin	Onetstea
Ononzcoa	Onetstea
Oñordetu	Oñez
Onsa	Onez on
Ontaquia	Onezia
Ontasuna	Oñeztua
Ontassuna	Ongarria
Ontza	Ongarritu
Ontzallea	Ongarriztatcea
Ontzatu	Onghitzu
Ontzia	Ongitçaillea
Onz	Ongossea
Opa	Ongui
Opailla	Ongui
Opalanda	Ongui etzarria
Oparina	Onguia
Ondotu	Onguïa
Ondu	Onguieguia
Oñean	Onguieguina
Oneec	Onguiguina
Onetaco	Onguiqui
Oneretsia	Onguisu
Oneritcia	Onguitcea
Onetsia	Onguitu
Onetsi	Ongundarria
Oñez	Ongundetu
Onghitzu	Ongunea
Onguiguina	Onhacunza
Ongui etzarria	Onhadura
Oni	Onharcea
Onhassuna	Onhassuna
Oninge	Onhasuna
Onyoa	Onhatcea
Ononz	Onhatcea

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
Ononzago	Onhatua
Onsaqui	Onhatua
Onsatu	Onhedura
Onsatcea	Onhetsi
Ontassuna	Onhetstea
Ontassunac	onhots
Ontsatu	onhotzac
Ontzat eman	Oni
Ontzátea	Onic
ontzatean	Onidiquia
Ontzira joatea	Oninge
Ongui	Oniristea
Onguia	Oniritzi
Onguieguia	Onirizgarria
Onguitcea	Onnahicaria
Onguisu	Oñon eguin
Ongunea	Ononz
Ontasuna	Ononzago
Ontasunduna	Ononzcoa
Ontasuna	Oñordetu
Ontarsuna	Onsa
Ontça	Onsaqui
Ontçea	Onsatcea
Onduco dut	Onsatu
Onduco naiz	Ontaquia
ondu dira	Ontarsuna
Ondicoa	Ontassuna
Ondicozcoa	Ontassuna
Ondicatcea	Ontassunac
Ondicogogorra	Ontasun
Ondoa	Ontasuna
Ondoan	Ontasuna
[Erran] ondoan	Ontasuna
ondotic	Ontasuna

Eskuizkribuko hurrenkera	*Alfabetoaren arabera*
ondocoa	Ontasuna
Ondarea	Ontasuncorra
Ondore gaitza	Ontasunduna
Ondoac	Ontça
Ontasuna	Ontcea
Ontcea	Ontçea
Onzatki	Onthua
Oncea	Ontsatu
Onthua	Ontuoa
Ontuoa	Ontza
Onztatua	Ontzallea
Onguiqui	Ontzat eman
Onguïa	Ontzátea
Ongitçaillea	ontzatean
Onguieguina	Ontzatu
Onhacunza	Ontzia
Onhetsi	Ontzira joatea
Ontasuna	Onyoa
Onhasuna	Onz
Ontasun	Onzatki
Ontasuncorra	Onztatua
Onharcea	Opa
Onhatcea	Opailla
Onhatua	Opalanda
Onhadura	Oparina
Ondicogogorra	Orela
Ondoreatcea	Ostiya
Onhedura	Ostotsa
Onhatcea	Oyhançaina
Onhatua	Oyua

7.1 Tabelle: MAH1840: Lagineko euskarazko formak

7.2 Euskarazko hiztegietako laginak

Atal honetan, 2.4 atalean eskaintzen dugun euskarazko hainbat hiztegiren arteko konparaketarako erabili ditugun faksimile-laginak ditugu. Egileen arabera antolaturik daude, eta azpi-atal haien barruan, diakronikoki.

7.2.1 Aizquibel 1883 (AIZ1883)

BASO (G.) Bosque. *Sin.* OHIANA MORTUA, BORTUA.
BASOA (C.) El bosque, la arboleda, la floresta, la selva || Montazgo || Soto || El vazo.

7.1 Lagina: AIZ1883: s.v. 'baso'

HEL (LIZ. O. XLV.) Llegar, allegar || Venir, ar
bar de un sitio ó paraje á otro determinad
HELANTZA (SILV.) Enfermedad inveterada. (OF
Suceso ó encuentro.
HELANTZEA. V. HELANTZA.
HELARANTZA (SILV.) V. HELANTZA.
HEL-ARAZI (LGI. I. CX.) Hacer llegar.
HELDEAT (SILV.) Peste, enfermedades popul
res || Enfermedad contagiosa, ordinarime
te mortal y que causa muchos estragos.
HELDU (SILV.) Ayudar, socorrer, venir || Li
gar. (LGI. I. XXVIII.)
HELDURA (LECL.) Grito para el socorro.

7.2 Lagina: AIZ1883: s.v. 'heldu'

7.2.2 Azkue 1984 [1905-06] (AZK1905)

BASO : 1º (AN-goiz, Bc, Gc, S, arc), selva, *forêt*. — 2º (R), burbujas en la superficie del agua, *bulles d'air à la surface de l'eau*. (D. esp. *vaso*?.)

7.4 Lagina: AZK1905: s.v. 'baso'

ELDU : 1º (AN, B, G, L), madurar, *mûrir*. DA HUME BAT ONGI ZORITU BAGE, ONGI ELDU BAGE, IGITATU EDO ERAKI ZUENA ERIOAK, es un niño á quien la muerte segó ó cortó antes de haber madurado, *c'est un enfant que la mort faucha et enleva avant sa maturité*. (Liz. 434-33.) ELDU-ARIN (B, G), no bien madura (fruta), *vert (fruit)*. — 2º (B, G-and), agarrar, *saisir*. NONBAITEK USTERIK ODOLA ZALAKU ETA ZAURIREN BAT ZUELAKO, ELDU ZION (G): alguno creyendo que era sangre y que tenía alguna herida, le agarró : *quelqu'un l'arrêta, croyant que c'était du sang et qu'il avait quelque blessure*. (*Diál. bas.* 21-10.) — 3º (B, G-ond, S), llegar, *arriver*. ELDU ZAN MIKEA SIBILIAN, AN BERE BUZTANA EPERDIAN (B-a-o-t3): ¿á dónde irá el buey que no are? lit. : llegó la picaza á Sevilla, también allí tenía la cola en el trasero : *où ira le bœuf qui ne laboure pas? lit. : la pie arriva à Séville, là également elle avait la queue dans le derrière*. — 4º (AN-ond), **heldu** (BN, L, S), venir, *venir*. = HELDU DEN URTEAN no se traduce, como exige la letra, « en el año que ha llegado, » sino « en el año que viene ». Su forma de pretérito tiene significación de presente; en realidad, de futuro; si bien aun en los mismos dialectos se usa también como pretérito. HELDU DEN URTEAN *ne se traduit pas, comme le demanderait la lettre, « dans l'année qui est arrivée, » mais « dans l'année qui vient ». Sa forme de passé a la signification du présent; en réalité, c'est celle du futur, quand bien même dans lesdits dialectes elle s'emploie quelquefois comme passé*. — 5º (B, G), llegada, *visite*. — 6º **Heldu**, pertenecer, *appartenir*. (Har.) ZUZENEZ ENI HELDU ZEN (BN-nld), me pertenecía en derecho, *m'appartient en droit*. AITA, INDAZU HELTZEN ZAITAN ONTHASUNA : padre, dadme la hacienda que me pertenece : *père, donne-moi la part d'héritage qui me revient*. (Har. *Luc.* XV-12.) — 7º **Heldu**, socorrer, *secourir*. (D'Urt. *Gram.* 363.) — 8º (G), morder, *mordre*. — 9º (B), enconarse (la herida), *s'enflammer (en parlant d'une blessure)*. — 10º (Bc), persona madura, juiciosa : *personne mûre, sensée*. GIZON ELDUENAK, los hombres más maduros, *les plus mûrs des hommes*. (Lard. *Test.* 133-14.)

Heldu-bada (BN), quizá, *peut-être*.

Eldu-bako (B), **eldu-gabe** (G, L), verde, no maduro : *vert, ce qui n'est pas mûr*.

Eldu-barri (Bc), noticia de la llegada, *nouvelle de l'arrivée*.

Elduka (Gc), á derribarse (lucha de muchachos), *à se terrasser (lutte de garçonnets)*.

Elduleku (Bc), agarradero : *anse, poignée*.

Heldura : 1º (BN, Sal.), socorro, *secours*. — 2º progreso, *progrès*. (S. P.)

Eldutasun (B), madurez de juicio, *maturité de jugement*. IKUSIKO DA EDOZEIN LAGUNARTETAN ERAKUSTEN DABELA EUREN EGONEREAGAZ, IBILTEREAGAZ, HERBETEAGAZ TA JEREAGAZ ELDUTASUNA, ATSETASUNA... LOTSA ONA : se verá que en cualquier sociedad muestran (con su porte, lenguaje y acogida), madurez de juicio, reposo, educación : *on verra qu'ils montrent dans quelque société que ce soit (par leur maintien, langage et accueil), maturité de jugement, pondération et éducation*. (Bart. *Olg.* 199-5.)

7.3 Lagina: AZK1905: s.v. 'heldu'

7.2.3 Bera-Mendizabal 1909, 1916, 1962 (BERA1909, MEND1926)

Baso, selva, bosque.

7.5 Lagina: BERA1909: s.v. 'baso'

Eldu, llegar: eldu da=ya llega. | Venir: eldu dan elgaruan=en el adviento que viene. Zure ala belkigu ó eldu bekigu=venga á nos el tu reino. | (Eri, dedo; du por tu) Agarrar, asir, morder. | Socorrer, venir en ayuda. | Llegada. | Maduro y madurar.
Eldu-arin, no bien maduro a. | Prematuro.
Elduera, venida, advenimiento.
Elduez, inmaturo. | Verde.
Eldugabe=elduge, inmaturo, prematuro: eldu gabeko umia=un niño prematuro.
Elduka, lucha á derribarse.
Eldukatu, luchar á derribarse.
Eldu'leku, agarradero, asa.
Eldutasun, madurez. | Madurez de juicio.
Eldutze. la aceion de prender, asir, socorrer, llegar, venir, madurar.
Ele, lengua, idioma: gure ele matagaríya=nuestro idioma digno de amor y cariño. Dotxera=el idioma alemán. | Palabra, cuento, chísme, conversación, contienda, disputa: ez elean, ez gudan=ni en contienda ni en batalla. Eleak eta beleak banatu (esakuna)=dar mucho que hablar darse mucho a conocer. | Dula, ganado, rebaño.
Elebide, motivo de conversación.
Eleburu, cabeza de ganado.
Elegin, dar voces.

7.6 Lagina: BERA1909: s.v. 'heldu'

baso, selva, bosque, floresta.

7.7 Lagina: BEME1916: s.v. 'baso'

eldu (heldu), llegar: *eldu da*, ha llegado | venir, advenir: *eldu dan elgaruan*, en el adviento que viene; *zure ala belkigu o eldu bekigu*, venga a nos el tu reino | (de *eri*, dedo y *du* por *tu)*, agarrar, asir | morder | socorrer, venir en ayuda | llegada | maduro | madurar, sazonar | persona de juicio, reflesiva, madura.
eldu-arin, no bien maduro | prematuro.
elduera, venida, advenimiento.
elduez, inmaturo | verde.
eldugabe (elduge), inmaturo, prematuro: *eldugabeko umia*, un niño prematuro | impúber.
eldugaitz, inaccesible.
elduka, lucha a derribarse.
eldukatu, luchar a derribarse.
elduleku, agarradero, asa.
eldutasun, madurez | madurez de juicio.

7.8 Lagina: BEME1916: s.v. 'heldu'

BASO. Selva, bosque, floresta.

7.9 Lagina: MEND1962: s.v. 'baso'

ELBURU (de ELDU-BURU). Fin, objeto final, finalidad. // meta. // intención.
ELDAR (ELDER, ELDOR). Baba.
ELDERI. Epidemia.
ELDERTI. Epidemial, epidémico. // baboso.
ELDERTUN. Epidémico, atacado de la epidemia.
ELDEZKO. Epidémico.
ELDU (HELDU). Llegar: *eldu da,* ha llegado. // venir, advenir: *eldu dan elgaruan,* en el adviento que viene; *zure ala belkigu* o *eldu bekigu,* venga a nos el tu reino. // (de *eri,* dedo y *du* por *tu*), agarrar, asir. // morder. // socorrer, venir en ayuda. // llegada. // maduro, madurar, sazonar. // persona de juicio, reflexiva, madura.
ELDU-ARIN. No bien maduro. // prematuro.
ELDUERA. Venida, advenimiento.
ELDUEZ. Inmaturo. // verde.
ELDUGABE (ELDUGE). Inmaturo, prematuro: *eldugabeko umia,* un niño prematuro. // impúber.
ELDUGAITZ. Inaccesible.
ELDUKA. Lucha a derribarse.
ELDUKATU. Luchar a derribarse.
ELDULEKU. Agarradero, asa.
ELDUTASUN. Madurez. // madurez de juicio.
ELDUTZE (ELTZE). La acción de prender, asir, socorrer, llegar, venir, madurar. // arribada, arribo.

7.10 Lagina: MEND1962: s.v. 'heldu'

7.2.4 Lhande 1926 (LHA1926)

BASO I *S. archaïq.* — 1° (A.) forêt. V. *basa II ;* — 2° (Hb.) montagne;
- **ań** (Hb.) montagnard.
- **epaiteka** (Hb.) déboisement.
- **karan, baxakaran** *L. N.* (A.) prunelle. (De **basoko -aran,** prune des bois).
- **ti** (H.) sauvage V. *basa-ti.*
- **zain** (Hb.) garde forestier. Syn. *oihan-zain, -zañ.*

***BASO II** *L. N.* (H.) vase, coupe, *Baso xahua ez-naiz, ni baithan dagizun ostatua* (J. Etch. -H.) je ne suis pas un vase (assez) pur, pour que vous fassiez séjour en moi. [Cf. esp. *vaso*].
- **ki** (Hb.) marmiton (?)
- **tegi** (Hb.) endroit où on met les verres.

7.11 Lagina: LHA1926: s.v. 'baso'

HEL — 430 — HEN

- **tsu**, baveux.

HELDU I — 1° aller au secours, aider; — 2° servir la messe. SYN. : *lagundu*.

HELDU II (H.) *v. n.* (C'est le seul verbe dont le part. passé accompagne l'auxil. pour former le prés. et l'imp. C'est à cette particularité qu'on peut le distinguer de **heldu III**. *Heldu da*, il arrive. *Heltzen da*, il y parvient.) — 1° venir d'un lieu à un autre; — 2° arriver (lettre, message, nouvelle). *Beria heldu zauku*, nous recevons la nouvelle; — 3° venir, en parlant d'époque. *Heldu den igandean*, dimanche prochain; — 4° venir, être transmis par succession, par tradition. *Aitaren ganik heldu zaio*, il l'a hérité de son père; — 5° venir, être produit, naître. *Goringuak heldu dira larakì hortan*, les oronges poussent dans cette lande. SYN. : *sortu*; — 6° venir, croître. *Artoa ongi heldu da*, le maïs pousse bien; — 7° venir, descendre, procéder, dériver, provenir; — 8° être, se trouver bien ou mal d'une chose, l'expérimenter bonne ou mauvaise. *Eniz gaizki heldu*, je ne m'en trouve pas mal; — 9° advenir, arriver. *Ongi hel dakizula*, bien vous fasse, à vos souhaits. *Zer hel ere*, quoi qu'il advienne. *Heldu bada, helthü bada*, peut-être; — 10° venir, convenir, s'adapter. *Oinekoak ongi heldu zaizkit*, les souliers me vont bien; — 11° *N.* (A.) appartenir. *Zuzenez, eni heldu zen*, cela me revenait de droit.

HELDU III (H.) — 1° atteindre, arriver à. *Elzait sorbaldarat heltzen*, il ne m'arrive pas à l'épaule; — 2° faire arriver, faire atteindre, élever vers, jusque. *Othoitzak heltzen zituen zeruraino* (J. E.), il faisait monter ses prières jusqu'au ciel; — 3° saisir. *Hel zaite lepotik*, saisissez-le par le cou. SYN. : *lotu*; — 4° saisir, comprendre. *Elzait heltzen*, je ne comprends pas; — 5° atteindre d'un coup, d'une blessure, d'une morsure. *Suge batek heldu zuen*, un serpent l'avait mordu; — 6° atteindre, léser. *Burhasoen maradizioneak anhitzetan heltzen zaizte umeei*, souvent les malédictions des parents atteignent les enfants.

HELDURA *V. hel I et II.*

HELEGIN *V. hel I.*

HELERAZI *V. hel III.*

HELETA *N.* Hélette. *v.* de *N.* *Heletar* hab. de *H.* *Heletarak, saindu mokhorak*, les gens de *H.* sont des saints bourrus.

HELGABE *V. hel II.*

HELGAI *N.* (A.) rouet, dévidoir. *V.* *halgai.*

HELGAITZ *V. hel II et IV.*

HELGARAI *V. hel II.*

HELGEREN, helgori *V. hel IV.*

HELGUNE *V. hel III.*

HELKA *V. hel I.*

HELKAITZ *V. hel II et IV*

HELKAIZTI, helkari *V. hel II.*

HELMEN *V. hel III.*

HELOIÑ I *V. hel III.*

HELOIÑ II *L.* (A.) haine.

HELPIDE *V. hel I et III.*

HELTARI *V. hel I.*

HELTASUN *V. hel II.*

HELTURA *V. hel I.*

HELTÜ *V. hel II.*

HELTZAUR *L.* (Duv. A.) — 1° noix; — 2° noyer. SYN. : *intzaur.*

- **di** (Duv. A.) noiseraie.
- **ki** (Duv. A.) tronçon de noyer.
- **ondo** (Duv. A.) noyer.

HEME *C.* var. du préf. *ama* —, dix, dans qq. composés.

- **retzi** *L. N.* (A.) dix-neuf.
- **retzira** *L. N.* (Duv. A.) dix-neuf à chacun.
- **retziraka** *L. N.* (A.) par groupes de dix-neuf.
- **retzü** *S* (A.) *V.* *emeretzi.*
- **zortzi** *C.* (A.) dix-huit.

HEMEN *L. N.* (H. A.) ici, en ce lieu-ci. Var. *heben.*

- **dik** (H.) — 1° d'ici, à partir d'ici; — 2° *Hemendik goiti*, désormais. *Hemendik aitzina*, dores et déjà.
- **go** *C.* d'ici.
- **ka.** *Han hemenka*, çà et là.
- **txe**, *dimin.* ici-même.

***HENADA** *L.* (H.) hirondelle. *V.* ***enada.** SYN. : *ainhara.*

HENDAGORA *L.* (H. A.) talon. *V.* *oindagora.*

HENDAIA *L.* Hendaye. *v.* de *L.* *Hendaiar*, *hab.* de *H.*

HENDELO *N.* (H. A.) qui a de la nonchalance, de l'abandon dans sa tenue, sa démarche, ses manières.

HEÑ *S.* (Fx.) — 1° rang; — 2° mesure. Var *hein.*

- **ejer** *S.* (Fx.) jolie situation.
- **eko** *S.* (*Esk.* 1621) a la juste mesure.

7.12 Lagina: LHA1926: s,v, 'heldu'

7.2.5 Diccionario "IKAS" 1976 (IKAS1976)

baso bosque, selva / vaso

7.13 Lagina: IKAS1976: s.v. 'baso'

eldu llegar, acudir, asistir (acudir) / agarrar, sujetar (fijar) / madurar(se), sazonar(se) / maduro, sazonado
elduera llegada

7.14 Lagina: IKAS1976: s.v. 'heldu'

7.2.6 Diccionario Retana de autoridades 1976 (RET1976)

BASO: ❖ Monte con árboles. LARRAMENDI. Baso *ta ibai auzo, au ez daben etxea gaxo*. RS, 6. *Andra ezkondua*, basoan *ostatua*. Id. 110.—**II:** ▪ Bosque. Basorik baso *Solluben zear/ Jatsiaz beruntz niñoian./ Mendiak berde nekutsazala/, Itxas urdiña aurrean*. F. ARRESE, Olerkiak, 178.—**III:** ❖ Desierto. *Agar Ber-Sabee* basoan *alderrai ibilli zan*. OLABIDE, Gen. XXI, 14.—**IV:** ❖ Adj. propio, capaz, suficiente. POUVREAU. *Gaya eta* baso *baita sekulakotz bizitzeko*. POUVREAU, Philotea, 33. *Noiz izanen naiz gai eta* baso, *eta noiz benedikatuko zaitut egin behar zaitudan bezala?* Id., 38.—**V:** (R) Burbujas en la superficie del agua.*—**VI:** ❖ Vaso. *Matzaren orpotik dator mama gozoa/ edango neukela beterik* basoa. Canción popular.

7.15. Lagina: RET1976: s.v. 'baso'

HELDU: ▪ Llegar, venir. (Es el único verbo cuyo participio pasado acompaña al auxiliar para formar el presente y el pretérito). *Heldu da*, llega, viene. LHANDE. *Heldu den urtean*, no se traduce, como exige la letra «en el año que ha llegado», sino «en el año que viene».*—**II:** ❖ Llegar: transmitirse por sucesión, por tradición. *Aitaren ganik* heldu *zaio*, ha heredado de su padre. LHANDE. **III:** ❖ Venir: nacer, crecer. *Gorringuak* heldu *dira larraki hortan*, las oronjas nacen en esa landa. LHANDE. *Artoa ongi* heldu *da*, el maíz crece bien. Id.—**IV:** ❖ Provenir, derivar, proceder. LHANDE.—**V:** Pertenecer. *Zuzenez eni* heldu *zen* (BN-ald), me pertenecía en derecho.* *Aita, indazu* heltzen *zaitan onthasuna*, padre dadme la hacienda que me pertenece. (Har. Luc. XV, 12).*—**VI:** ▪ Socorrer, ayudar. *Baldin nahi baduzu hortan* hel *dakizunik. har ezazu eskuan Don Cabilliak meditazioneen gainean egin duen lehen liburua, eta irakur haren prefaza*. POUVREAU, Philotea, 105.—**VII:** ❖ Hacer llegar. *Ez zaitela eske ibil... behar duzun guzia* helduko *darozugu Pariserat*. LAPHITZE, Bi Saindu, 102.—**VIII:** ❖ Hallarse: encontrarse. Heltzen *banaiz zurekin nihon*. DUVOISIN, Dic.—**IX:** ❖ Hallarse: irle a uno bien o mal. *Zuk errana eginik ez naiz ongi* heldu *izan*. DUVOISIN, Dic. *Bere egitekoetan nahitara* heltzen *zaio*. HARRIET. *Ontsa gaizki* heldu *zait goan behar izatea igande egunarekin*. DUVOISIN.—**X:** ❖ Llegar: acercarse una cosa a otra. *Kondatzera ezin* hel *daite ene mihia*. (J. Etcheberry) HARRIET.—**XI:** ❖ Madurar. *Haurrak* helduak *ditu*. DUVOISIN, Dic. *Neskatxa hori ez da oraino* heldua. Id.—**XII:** ❖ Venir: acomodarse, ajustarse. *Ene hitz guziak gaizki* helduak *dire zure baithan*. DUVOISIN, Dic. *Haxeriari etzayo ongi* heldu *otsoa bezala mintzatzia*. Id. *Gaizki* heldu *dire elkharrekin*. HARRIET.—**XIII:** ❖ Venir: acaecer, suceder. *Zer* hel *ere*... HARRIET. *Ungi* hel *dakizula*. Id. Heltzen *dena hartzen*. Id. *Doala bada* helduan-heldu *ene ixtorioñoa*. J. ETCHEPARE, Beribilez, 33.—**XIV:** ❖ Agarrar. Hel *zaite lepotik*. LHANDE. *Ez zait* heltzen, no lo llego a comprender. Id. *Suge batek* heldu *zuen*, una serpiente le mordió. Id.—**XV:** ❖ Resultar, sumar. *Zenbat* heldu *dituk sei eta lau?— ... Sei eta lau hamar* heldu *dituk*. Gure Almanaka, 1955, 49.

7.16 Lagina: RET1976: s.v. 'heldu'

7.2.7 Kintana 1977 (MOD1977)

1 baso. *iz.* Zuhaitzez edota zuhaiskaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso tropikala.* ❑ **baso garai.** Ik. **tantaidi.**

2 baso. *iz.* **1.** Edalontzia. **2.** (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bertan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*

3 baso. *adb.* (Ipar.) Aski, nahikoa. ❑ ***baso izan.*** Gauza izan, duin izan. *Hura soil izango da gai eta baso graziaren eta debozioneko dohainaren erdiesteko.*

7.17 Lagina: MOD1977: s.v. 'baso'

1 hel(du). da *ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen eskutitza.* **2.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu.* **3.** Helburu bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* **4.** Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* **5.** Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* **6.** Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.* **7.** (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu (*heldu* formak era burutugabearen balioa du). *Heldu den astean etorriko da. Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ du *ad.* **8.** (Ipar.) Helarazi. *Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* ♦ dio *ad.* **9.** Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.* **10.** Suge, intsektu batek hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* **11.** (hed.) Ekiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen diotenak.*

2 heldu. *izond.* **1.** Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. **2.** Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. **3.** (hed.) Zentzuduna, zuhurra.

helduaro. *iz.* Bizitzaren aro ez ongi zehaztua, gaztaroaren eta zahartzaroaren artean kokatua.

helduera. *iz.* (batez ere B) Heltzearen ekintza nahiz heltzeko modua. *Helduerara iristen diren haziak. Eta nori ez atsegin enaren helduera, neguaren amaieran?*

heldugabe. *izond.* Heldu, zoritu ez dena, heldutasunera iritsi ez dena.

helduleku. *iz.* Edozein objektuk berari eusteko egokituta daukan leku edo zatia; bereziki, eskutokia. *Eltzeari heldulekutik oratu.*

7.18 Lagina: MOD1977: s.v. 'heldu'

7.2.8 Barandiaran & Etxeberria 2000 (MOD2000)

1 baso. *iz.* Zuhaitzez edota zuhaixkaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso tropikala.* ❑ **baso garai.** Ik. **tantaidi.** || **ibar-baso.** (Ekol.) Ibai eta ur bilduen inguruan eratzen den basoa, bereziki lurralde lehorretakoa.
2 baso. *iz.* **1.** Edalontzia. **2.** (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bere baitan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*
3 baso. *adb.* (Ipar.) Aski, nahikoa. ❑ ***baso izan.*** Gauza izan, duin izan. *Hura soil izango da gai eta baso graziaren eta debozioneko dohainaren erdiesteko.*

7.19 Lagina: MOD2000: s.v. 'baso'

1 hel(du). *da ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen eskutitza.* **2.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu.* **3.** Helburu bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* **4.** Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* **5.** Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. **6.** Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.* **7.** (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu (*heldu* formak era burutugabearen balioa du). *Heldu den astean etorriko da. Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ *du ad.* **8.** (Ipar.) Helarazi. *Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* ♦ *dio ad.* **9.** Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.* **10.** Suge, intsektu, etab.ek hozka egin, larruazala zulatu. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* **11.** (hed.) Egiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen diotenak.*

2 heldu. *izond.* **1.** Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. **2.** (hed.) Zentzuduna, zuhurra. ♦ *iz./izond.* **3.** Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* ♦ *iz.* **4.** Ziztada.

7.20 Lagina: MOD2000: s.v. 'heldu'

7.2.9 Etxeberria 2001 (ETX2001)

1 baso. *iz.* Zuhaitzez edota zuhaixkaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso-lanak. Baso tropikala.*
2 baso. *iz.* **1.** Edalontzia. **2.** (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bertan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*

7.21 Lagina: ETX2001: s.v. 'baso'

1 hel(du). *da ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen eskutitza.* **2.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenera heldu gara.* **3.** Helburu bat gauzatzea, hezurmamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* **4.** Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* **5.** Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* **6.** Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.* **7.** (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu (*heldu* formak era burutugabearen balioa du). *Heldu den astean eforriko da. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ *dio ad.* **8.** Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Iletatik heldu zion eta lurrera bota zuen anaia.* **9.** Suge, intsektu, etab.ek hozka egin, larruazala zulatu. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* **10.** Ekiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen diotenak.*
2 heldu. *izond.* **1.** Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. *Udare helduak.* **2.** (hed.) Zentzuduna, zuhurra. *Pertsona helduak nahi ditut zeregin honetarako, ez axolagabeak.* ♦ *iz./izond.* **3.** Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. *Pertsona helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* ♦ *iz.* **4.** Ziztada. *Sugearen heldua.*

7.22 Lagina: ETX2001: s.v. 'heldu'

7.2.10 Adorez/Bostak Bat 1980 - 2013 (ADO)

Baso: 1 tierra sin labrar, monte o bosque bajo. 2 vaso. 3 contenido de un vaso

7.23 Lagina: ADO1980: s.v. 'baso'

baso: 1 tierra sin labrar, monte o bosque bajo. 2 vaso. 3 contenido de un vaso

7.24 Lagina: ADO1984: s.v. 'baso'

Baso: 1 zuhaitzez beteriko lurraldea: *bidetik gabe, basorik baso etorri gara.* Oihana. 2 edateko erabiltzen den edozein ontzi (ikus: 241.orr.)

7.25 Lagina: ADO1986: s.v. 'baso'

baso: *iz.* 1 zuhaitzez beteriko lursaila: *bidetik gabe, basorik baso etorri gara.* Oihana. 2 edateko erabiltzen den edozein ontzi. Edalontzia

7.26 Lagina: ADO1993: s.v. 'baso'

baskular: *iz.* eta *izond.* bascular
baskula(tu) du: bascular
baso: *iz.* 1 bosque, monte de árboles; **baso garaia**: monte alto; **basobehera**: monte bajo; **baso-berritze**: repoblación forestal; **baso-sartzea**: forestación; **baso--soiltzea**: deforestación; **azpiko basoa**: sotobosque. 2 *izond.* forestal; **baso-aberastasuna**: riqueza forestal; **baso-ondarearen defentsa**: defensa del patrimonio forestal; **baso-probetxamendua**: aprovechamiento forestal. 3 *izond.* agreste; grosero, ra; basto, ta; terreno salvaje. 4 vaso
baso-anemona: *iz.* (Bot.) anémone del bosque (*Anemone nemorosa*)
baso-berritze: *iz.* reforestación

7.27 Lagina: ADO1996: s.v. 'baso'

BASO1:

1. *iz.* bosque, monte de árboles; **baso garaia**: monte alto; **basobehera**: monte bajo; **baso-berritzea**: repoblación forestal; **baso-sartzea**: forestación; **baso-soiltzea**: deforestación; **azpiko basoa**: sotobosque.
2. *izond.* (baso-) forestal; **baso-aberastasuna**: riqueza forestal; **baso-ondarearen defentsa**: defensa del patrimonio forestal; **baso-probetxamendua**: aprovechamiento forestal.
3. *izond.* agreste, grosero/ra, basto/ta, terreno salvaje

BASO2: *iz.*

1. vaso (recipiente para beber); **baso erdi ardo**: medio baso de vino; **basobete ur**: un baso de agua.
2. *e.* hodi

7.28 Lagina: ADO2013: s.v. 'baso'

Hel(du): 1 llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. 2 madurar, -ado: **sagar helduak:** manzanas maduras. 3 juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. 4 agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. 5 morder, -ido; **txakurrak heldu dizu:** te ha mordido el perro. 6 socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!
Heladera: vide **greko**
Helaro: período de madurez
Helas: ¡ay!
Helberri: recién llegado
Helbide: 1 dirección, domicilio. 2 recurso
Helbidera(tu): domiciliar, -ado
Helbideragabe: indomiciliado
Helburu: meta, fin a alcanzar
Heldugabe: verde, no maduro
Helduleku: agarradero
Heldura: socorro
Heldutasun: madurez
Hel egin: 1 dar voces, llamar a alguien, -ado. 2 recurrir, -ido

7.30 Lagina: ADO1980: s.v. 'heldu'

hel(du): *ad.* 1 llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. 2 madurar, -ado: **sagar helduak:** manzanas maduras. 3 *adj.* maduro, juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. 4 agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. 5 morder, -ido; **txakurrak heldu dizu:** te ha mordido el perro. 6 socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!

7.29 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'

Hel(du): 1 da: abiapuntu batetatik irten ondoren, joan nahi zen tokian gertatu: *euskaldunak (Martin Zabaleta eta) 1980an Everest-era heldu ziren.* Iritsi. 2 da: helbururen bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu: *herriko alkate izatera heldu zen.* 3 da: denbora, egoera nahiz maila bat iritsi: *"San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da".* Etorri. 4 da: fruitua jangarri izateko bere unerik hoberenera etorri; puntu-puntuan jarri. Umotu, zoritu. 5 dio: norbaiti edo zerbaiti eskua ezarri eta eutsi ihes egin ez dezan edo eta higi ez dadin; hedaduraz, lanen bati ekin: *astelehenetan lanari heldu beharra oso gogor egiten da.* 6 dio: animaliaren batek eraso: *zakurrak heldu dio lapurrari*
Helbide: norberarén postalekua, norbera bizi den egoitzaren adierazpena: *'ARGIA'ren helbidea: Ametzagaña, 19-20012 Donostia.* Bizilekua, norabidea
Helbidera(tu) du: norbaiti zerbaitetarako bizilekua eman edo egoitza adierazi: *Aurrezki Kutxakoei gutunak helbideratzeko agindu diegu*
Helburu: egia bihurtu nahi den edo lortu nahi den asmoa: *euskaltegiko ikasleen helburua, euskara menperatzea eta EGA agiria eskuratzea da*
Heldu: adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzunez ere osotasuna lortu duena: *adinez gazte ematen du, baina heldua da*
Helduera: norabait heltzearen egintza nahiz heltzeko modua
Heldukada: *ikus* **oraldi**
Helduleku: zerbaitek oratzeko daukan lekua. Euskarria, orakarria
Hel egin du: 1 norbaiti hots egin, deiadar egin laguntza eske. 2 epaile nahiz agintariarengana jo eskabideren bat egin nahian edo eta eskariren bat burutzeko, erabakiren baten aurka apelazioa eginez
Helegite: ebazpenen baten aurka gora jotzearen egintza. Apelazioa
Heleraz(i) du: zerbait alde batetatik beste batetaraino heltzea lortu

7.31 Lagina: ADO1986: s.v. 'heldu'

hel(du): **1** da: abiapuntu batetik irten ondoren, joan nahi zen tokian gertatu: *euskaldunak (Martin Zabaleta, Pasang Temba sherpa lagun zelarik) 1980an Everest-era heldu ziren.* Iritsi. **2** da: helbururen bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu: *herriko Alkate izatera heldu zen.* **3** da: denbora, egoera nahiz maila bat iritsi: *'San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da'.* Etorri. **4** da: fruituak, laboreak... euren unerik hoberenera etorri edo eta puntu-puntuan jarri; hedaduraz, gizakia ere, garapena lortuz, sasoirik hoberenera etorri: *mahatsak heldu ditun Erriosa aldean ala? Bertsolari gazte hau epe laburrean heldu duk.* Umatu, zoritu. **5** dio: norbaiti nahiz zerbaiti eskua ezarri eta eutsi (hes egin ez dezan edo eta higi ez dadin; hedaduraz, lanen bati ekin: *astelehenetan lanari heldu beharra oso gogor egiten da.* **6** dio: animaliaren batek eraso: *zakurrak heldu dio lapurrari*

helaraz(i) du: zerbait alde batetik beste bateraino heltzea lortu

helbide: *iz.* norbere postalekua, norbera bizi den egoitzaren adierazpena: *nola helduko da, bada, gutuna, helbidea galzki jarri diozu eta?* Bizilekua

helbidera(tu) du: norbaiti zerbaitetarako bizilekua eman edo egoitza adierazi: *Aurrezki Kutxakoei gutunak helbideratzeko agindu diegu*

helbiderapen: *iz.* helbideratzearen egintza eta ondorioa: *argiaren eta telefono deien errezibuen helbiderapena*

helburu: *iz.* **1** egia bihurtu nahi den edo lortu nahi den asmoa: *euskaltegiko ikasleen helburua, euskara menperatzea eta EGA eskuratzea da.* **2** tiroaren nahiz jaurtikitzen den edozein gauzaren jomuga: *ez da helburuan jotzerik lortu.* Artezkarra

helburuzko: *izlag.* ***zertarako*** galderari erantzuten dion perpaus txertatua; adizlagun funtzioa betetzen du eta subjuntibozko aditz formekin eratzen da: *errepideetan istripurik izan ez dezagun, kontuz ibil gaitezen*

heldu: *izond.* adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzunez ere osotasuna lortu duena: *adinez gazte ematen du, baina heldua da.* Gurbila, umoa, zuhurra

helduarin: *izond.* oraindik ongi heldurik ez dagoen fruituaz esaten da: *sagar hau helduarin dago*

helduaro: *iz.* fruituek, bizidunek, gizakiaren ahalmen fisiko nahiz psikikoek euren unerik hoberena lortzen duten aldia; hedaduraz, gauza inorganikoaz ere esaten da: *gizakia 30 urte inguru dituenetik 60ra bitartean egon ohi da, gutxi gorabehera, helduaroan. Fruituen helduaroa. Lur-geruzen helduaroa...*

helduera: *iz.* norabait heltzearen egintza nahiz heltzeko modua

heldugabe: *izond.* bere heldutasuna lortu gabe dagoen norbait nahiz zerbait: *gaztetxo heldugabeak hizkuntzak ikastera atzerrira bidaltzea arriskutsua izan daiteke*

heldukada: *ikus* **oraldi**

helduleku: *iz.* zerbaitek oratzeko daukan lekua. Euskarria, orakarria

heldutasun: *iz.* **1** fruituen umotasuna: *fruituek garai desberdinetan lortzen dute heldutasuna.* **2** bizidunak hoberen-hoberenean dauden aldi edo adina. **3** gizakiaren ahalmen fisikoak nahiz psikikoak hoberen-hoberenean egotea adierazten duen kualitatea: *heldutasuna urteekin dator, baina askok sekula ere ez dute*

7.32 Lagina: ADO1993: s.v. 'heldu'

heldu: *izond.* maduro, ra

hel(du): **1** da: llegar, arribar, alcanzar; **1980an heldu zen lehenengo euskalduna Everest-eko tontorrera**: en 1980 llegó el primer vasco a la cumbre Everest. **2** da: conseguir un objetivo; **herriko alkate izatera heldu zen**: consiguió ser alcalde del pueblo. **3** da: venir, llegar; **San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da**: San Simón y San Judas, ha transcurrido el verano y ha llegado el invierno. **4** da: madurar frutos; madurar la persona. **5** dio: agarrar. **6** dio: atacar, morder un animal. **7** zaio: socorrer; **hel zakizkit!**: ¡socorro! **8** dio: emprender, plantear, tratar; **gai bati heldu**: abordar un tema

7.33 Lagina: ADO1996: s.v. 'heldu'

HELDU: *iz.* mordedura, picadura; **suge pozointzuen heldu edo hozkadetatik sendatu**: curarse de las picaduras de las serpientes venenosas

HELDU, HEL, HELTZEN: *ad.*

1. da; llegar, arribar, alcanzar; **1980an heldu zen lehenengo euskalduna Everest-eko tontorrera**: En 1980 llegó el primer vasco a la cumbre Everest.
2. da; venir, llegar, transcurrik, pasar; **San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da**: San Simón y San Judas, transcurrió el verano y ha llegado el invierno.
3. da; suceder, acaecer; **gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da heltzen den arte**: nadie se da cuenta de los malos sucesos hasta que acaecen.
4. zaio; ayudar, socorrer; **hel zakizkie, eror ez daitezen**: sujetadles para que no se caigan.
5. da; madurar frutos, madurar la persona.
6. dio; agarrar, sujetar, echarle mano.
7. dio; picar, morder; **suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka**: le cortaron la pierna porque le picó una culebra.
8. da; conseguir un objetivo; **herriko alkate izatera heldu zen**: consiguió ser alcalde del pueblo

7.34 Lagina: ADO2013: s.v. 'heldu'

7.2.11 Múgica 1981 (MUG1981)

BASO 1. (c) selva, bosque, floresta, arbolado: baso inausi B = monte tallar, monte bajo; baso ito (sarri, itsu) = arcabuco, monte espeso; basorik baso = de bosque en bosque; basotik irten = desemboscarse, salir de un bosque; basoak suntsitu (soildu, larrutu, txarotu, inausi) = despoblar, desmontar, talar bosques. **2.** (lugar) desierto, soledad, yermo. **3.** R burbuja, ampolla, pompa. **4.** (adj.) despoblado, desierto, deshabitado, inhabitado. **5.** vaso, contenido de un vaso.
BASO- 1. rústico: baso-erlauntzak = colmenas rústicas. **2.** nemoroso: baso-bide = camino nemoroso, boscoso. **3.** silvestre, criado naturalmente y sin cultivo, bravío.

7.36 Lagina: MUG1981: s.v. 'baso'

ELDU 1. (c) madurar, sazonarse: berriz eldu = remadurar. **2.** B ajuiciarse. **3.** B enconar, inflamar, agravar, irritar, enrojecer. **4.** L brotar, germinar, nacer, crecer, florecer, prosperar las plantas. **5.** caducar, extinguirse (un plazo). **6.** GL acudir, ir, asistir a, auxiliar a, socorrer a: el zakigute = socórrednos; B eldu zakidaz = socorredme. **7.** (c) llegar, arribar, advenir, venir: batean eldu = coincidir, llegar al mismo tiempo. **8.** 'tik eldu = resultar, nacer, emanar, proceder, provenir de. **9.** ongi eldu = tener éxito, salir bien, lograr. **10.** ondo eldu = venir bien, ajustarse, cuadrar: G oinetakoak ondo eldu zaizkit = el calzado me ha venido bien. **11.** pertenecer, tocar, incumbir, corresponder: zuei eltzen zaizue = os toca, os interesa, os afecta. **12.** G picar, pinchar, fizar (los ins., aves, rept.). **13.** G morder, clavar los dientes, dentellear. **14.** (c) apresar, aprehender, secuestrar, agarrar, asir, atrapar, prender: G itzetik eldu zion = le cogió la palabra. **15.** G ardo motela da, ez du batere eltzen = raspar (una bebida). **16.** (c) alcanzar, tomar, coger alargando la mano: B ez eldu bai eldu = apuradamente, entre si alcanza o no alcanza. **17.** bideari (lanari) eldu = emprender un camino (un trabajo), ponerse a caminar (a trabajar).
ELDU (subst.) **1.** BG llegada, arribo. **2.** visita: BG eldu bat egin = visitar, ir a ver, hacer una visita. **3.** BG acceso, acercamiento. **4.** G apertura, abrazo, acolada.
ELDU (adj.) **1.** (c) maduro, curado, sazonado: eldu arin, eldu andi = zorollo, medio maduro. **2.** BG experimentado. **3.** BG sensato, juicioso, cuerdo. **4.** adinean eldua = provecto, entrado en años, adulto. **5.** eldua = allegado.
ELDU-ARAZLE = madurador, madurativo.
ELDU-BADA BN = quizá, acaso, tal vez.
ELDU-BAKO, eldu-gabe GL = verde, no maduro, crudo, precoz, inmaturo.
ELDU-BAKOTASUN B = inmadurez, falta de sazón.
ELDU-BARRI 1. B noticia de la llegada. **2.** recién llegado.
ELDU-BERRI 1. RS noticia de la llegada. **2.** recién llegado.
ELDU-DEN = próximo: eldu den igandean = en el domingo próximo.
ELDUEGIXEA = algo entrado en años.
ELDU-ELDUA = consumado, acabado, perfecto.
ELDUERA (c) = advenimiento, venida, llegada, arribo; eldueran = al llegar.
ELDU-EZ = verde, crudo, no maduro, inmaturo, prematuro.
ELDU-ERREZ = cogedizo, za.
ELDU-EZIN = inaccesible, inabordable.
ELDU-EZINA = inaccesibilidad.
ELDU-EZINEAN = inaccesiblemente.
ELDU-EZINEKO = inaccesible, inabordable.
ELDU-EZINIK = inaccesiblemente.
ELDU-GABE(ko), cfr. **eldu-bako** GL: eldu gabe jaio = nacer prematuramente.
ELDU-GABETASUN GL = inmadurez, falta de madurez.
ELDUGAITZ = inaccesible, inabordable.
ELDUGE 1. crudo, verde, no maduro. **2.** impúber.
ELDUKA 1. prematuro, inmaturo, no maduro, crudo, verde, redrojo. **2.** G lucha a derribarse, lucha grecorromana: G elduka ari, G elduka egin = luchar a derribarse; elduka eratxi = barbear, derribar reses.
ELDUKA-MALDUKA AN = balanceando, columpiando, tambaleando, oscilando, bamboleando.
ELDUKATU = luchar a derribarse.
ELDU-LEKU = agarradero, cogedero, asidero, asa.

7.35 Lagina: MUG1981: s.v. 'heldu'

7.2.12 Aulestia & White 1992 (AUWH1992)

basetxe *n.* house in the forest.
basezti *n.* wild honey.
basko *n./adj.* Basque.
baso *n.* forest, wild place. *n.* glass.
basoerdi *n.* half a glass of wine.
basoilanda *n.(zool.)* pheasant.
basoilar *n.(zool.)* capercaillie, wild cock.

7.37 Lagina: AUWH1992: s.v. 'baso'

hel- Used in compound words. Derived from *heldu*, to arrive.
helarazi *v.t.* to cause to arrive, to deliver, to transmit.
helberri *adj.* newly arrived.
helbide *n.* access. *n.* way, means, recourse. *n.* address, direction; destination.
helburu *n.* goal, aim, destination, objective, target; intention.
heldu *v.i.* to arrive, to reach. *v.t.* to grab, to grasp, to catch. *v.i.* to ripen, to mature. *v.i* to become, to come to be. *v.t.* to bite (fish), to nibble, to take the bait. *v.i.(fig.)* to maturate, to supperate, to come to a head (wound). *adj.(fig.)* mature, grown; ripe.

7.38 Lagina: AUWH1992: s.v. 'heldu'

7.2.13 Morris 1998 (MORR1998)

baso 1

iz. [h. elk. e. basa-]

1. *(oihana)*

a. *(oro.)* forest, woods; **~ {ito || itsu || sarri}** dense forrest, thick forest ; **~ak {soildu || larrutu}** to {cut || chop} down forests; **~ {inausi || motz}** chopped down forest ; **Baztango ~etan** in the forests of Baztan; **Iratiko B~an** in Irati Forest; **~-lan** lumbering, forest work; **~ko piztiak** forest animals *Oharra: ikus oharra forest sarreran*

b. *(mota jakina)* forest, wood; **pago ~** beech forest, beech wood

c. *[izenen aurrean]* forest, wooded; **~ sail** forest track

2. wooded hill

3. *(irud.)* askatasun-eguzkia ~tik irten da the light of freedom has emerged from the wood

baso 2

iz.

1. *(edalontzia)* glass

2. vase

baso 3

adb. (aski, nahikoa) Arkaismoa. enough

u **baso izan**

(gauza izan) to be capable

baso 4

iz. (Biol.) vessel; **odol-~** blood vessel

7.39 Lagina: MORR1998: s.v. 'baso'

heldu

/2

1. grownup, adult; ~**entzako hezkuntza** adult education

2. *(koska, ausiki)* bit; **suge pozoitsuen ~a** a poisonous snake bite

/0.

1. *(fruitua)* ripe

2. *(p.)*

a. *(ez umea, adinekoa)* grown up, adult; **seme ~ak ditu** he has grownup sons

b. *(z.o.) (esperientziaduna)* mature

c. *(zuhur, zentziduna)* sensible, prudent

di/ao

1. *[dio]*

a. *(eutsi)* hold, hold on *(- (r)i: to)* ~ **honi!** hold on to this!; ~ **zion lepotik** she grabbed him by the neck; **iletik ~ eta lurrera bota ninduen** he grabbed me by my hair and threw me to the ground

b. *(irud.)* hold on *(- (r)i: to)*

c. *(ekin)* ~ **bide horri hel iezaiozu!** go down that path!

2. *(sugeak, insektu batek) [dio]* to bite

3.

a. *(helarazi)* to bring

b. *(bidali)* to send: **eskaria zure etxera ~ko dizugu** we'll have the order sent to your house

di/ao

1.

a. *(allegatu)* to arrive *(- ra: at, in)*, get *(-ra: to)*; **Getxora ~ zen** he arrived in Getxo; **hotelera ~ zen** he arrived at the hotel; **etxera ~ zen** she arrived home

b. *(etorri, jin)* to come, arrive

2. *(iritsi)*

a. *(denbora, amaila, jakin batera)* to reach; **zahartzarora heldu zenean** when he reached old age

b. *(maila jakinera iritsi)* to reach, get up to ; **ura gerrira ~ zitzaion** the water reached his waist

c. *(lortu)* to come; **lehendakaria izatera ~ zen** he came to be the president

3. *(beti era bukatuan delarik)*

a. *(etorri, jin)* ~ **den astean** \\ **urtean** next week \\ year

b. *(egokitu)* **gaizki ~ dira elkarrekin** they don't get on | they don't get along *(USA)*

4. *(gertatu)* to happen; **gauzak horrela jarraituz gero ez dakit zer ~ko den** if things go on like that I don't know what's going to happen

5.

a. *(fruitua: umatu, ondu)* to ripen

b. *(p.)* to mature

6. *[zaio]* to help, aid; **hel niri!** help me! *Oharra: ikus oharra arrive sarreran*

7.40 Lagina: MORR1998: s.v. 'heldu'

7.2.14 Martínez Rubio 2007 (EAH2007)

baseliza *iz* Wallfahrtskapelle *f*
baserri *iz* (Bauern)Hof *m* ‖ Bauernhaus *n*
baserritar *iz* Bauer/Bäuerin *m/f* ‖ Farmer(in) *m/f* • *izond* bäuerlich
basetxe *iz* Bauernhaus *n*
baso *iz* Wald *m* ‖ Forst *m*
basoberri(tu) *[du]* aufforsten
basogintza *iz* Forstwirtschaft *f*
basoilar *iz* ‹Zool› *(Tetrao urogallus)* Auerhahn *m*
baso-sute *iz* Waldbrand *m*
baso(tu) *[da][du]* (sich) bewalden
basotsu *izond* waldig ‖ waldreich
basozain *iz* Forstaufseher(in) *m/f* ‖ Waldhüter(in) *m/f*

7.41 Lagina: EAH2007: s.v. 'baso'

hel(du) [1] *[da]* ankommen ‖ eintreffen ▸*etzi helduko dira* ▷*sie kommen übermorgen an* ▸*bihar helduko zaie erantzuna* ▷*die Antwort wird ihnen morgen zugehen* ‖ (zoritu) reifen ‖ *[zaio]* helfen ‖ *[dio]* (an)packen ‖ fassen ▸*besotik heldu* ▷*am Arm fassen*
heldu [2] *iz* Erwachsene(r *m*) *f* • *izond* reif ‖ erwachsen

7.42 Lagina: EAH2007: 'heldu'

7.2.15 Arratibel, Atela & Navarro 2000 (LUR2000)

baso 1. *iz.* Zuhaitzez betetako lurraldea eta batez ere mendia, gizonak landu ez duena. *ik.* oihan. *Baztango basoetan. Baso soildua. Etxera orduan basora* (esaera). *Herri basoa:* banakako jaberik ez duena. *Basoa inausi:* hango zuhaitzei adar batzuk moztu.
baso 2. *iz. Herr.* Edontzia. *Baso bete ardo.*
baso 3. *ik.* hodi.

7.43 Lagina: LUR2000: s.v. 'baso'

heldu (hel, heltzen). *ad.* **A.** *da ad.* Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. *ik.* iritsi, ailegatu. ◊ (Absolutua.). *ik.* etorri. *Azkenean heldu gara.* ◊ (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da.* ‖ Etorri. *Heldu den:* datorren. *Heldu den astean etorriko da.* ◊ *Puntu honetara ez da gaizki heldu:* puntu honetara ez dator gaizki. ◊ Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin.* ◊ Gertatu. *Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ‖ Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *ik.* iritsi. *Zahartzarora heldu da.* ‖ Fruituak betetasuna iritsi. *ik.* umotu, ondu, zoritu. *Berandu helduko dira aurten sagarrak.* ‖ Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ez da heltzen bere lana egitera.*
B. *du ad.* Helarazi. *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik.*
C. *zaio ad.* Premia, arrisku edo estuasun larriren batean dagoenari lagundu. *Prest dago hala egiten duenari heltzeko.*
D. *dio ad.* Eskuaren bidez, tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *ik.* oratu. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.*

7.44 Lagina: LUR2000: s.v. 'heldu'

7.2.16 Mitxelena & Sarasola (OEH1988)

1 **baso** (V, G, AN; Lcc, Lar, Añ, Dv, H, A *DBols,* Zam *Voc*). Ref.: A; *EI* 198; Iz *ArOñ, To;* Etxba *Eib;* Holmer *ApuntV;* Elexp *Berg.* ♦ Bosque; monte, terreno salvaje, no cultivado. (En muchos puntos correspondientes al tipo acentual I o central-occidental (v. *FHV* 565 ss., y *ASJU* 1972, 110-120), *baso* 'bosque' posee una modalidad de acento normal o no marcada (*basuá*), distinta de la de *baso* 'vaso' [= 2 *baso*], anómala o marcada (*basuà*). "Bosque de árboles, *basoa*" Lcc. "Monte, *basoa*" Ib. "Montaña, *basoak, montañea*" Ib. "Emboscarse, *basoan*

7.45 Lagina: OEH1988: s.v. 'baso'

[...hurrengo orrialdeetan jarraitzen du]

barruan sartua" Ib. "Bosque", "montazgo, los montes", "monte de árboles", "floresta", "selva" Lar. "*Basoa*, mortua, bortua, eremua" HeH *Voc*. "(V, G), forêt; montagne à Dorrau (Torrano) en AN" Dv (la información sobre Torrano está tomada de *Orreaga* 41). "Bois, forêt (V); montagne (Lar, Ast)" Ib. "Désert" H. "*Beko basoa* (G-nav), monte bajo" *Eusk* 1988, 652. "Sancio Basoraco" (1072), "Furtunius Uassoco" (1099), "Miquele Bassoquo" (1258), "Poblo en Basoco echea" (1475), etc. Arzam 156. v. **oihan; basamortu.** ● *Tr.* Documentado casi exclusivamente en textos meridionales; al Norte, sólo se encuentra un ej. de Etcheberri de Ziburu, y otro en el libro de cuentas del herrero de Valcarlos (cf. tbn. infra HeH *Voc*). En *DFrec* hay 58 ejs., dos de ellos septentrionales. ✱ *Basoa ta ibaia auzo / au ez daben etsea gaso*. "Monte y río vecino, casa que esto no tiene perversa". *RS* 6. *Andra eskondua basoan ostatua*. "En el monte". Ib. 110. *Etxera orduan basora*. RG A 1. *Etorri orduan basora*. Ib. B 29. *Arrañak ere iauzi / ziren paguz urean; / abreak basoan eta / egaztiñak airean*. EZ *Noel* 54. *Errazago da kontatzea eguzkiaz dakusgun lausoa, zeruko izardia, ondarreko are xea, basoetako ostoak, ezen ez eskola oietako argi andi eta azken-gabekoa*. Lar *SAgust* 9s. *Beti bigar, beti bigar ezten onela bizi bear: gere zaiñak egin dira, basoan zotzak bezein igar*. "Quien espera desespera". Aq 246. *Israeldar guziekin eremuz-eremu ta basoz-baso Jangoikoak berezi ziren bazter on baterako bidean zebillela*. Mb *IArg* 1 389. *Nor dela uste dezue [...], bere basotik etorri ta Jordango bazter orietan sermoi ta prediku hari den gizon hau?* Ib. 69. *San Franzisko Xabier bat Jentilen erri edo basoan, eta arkaitzen artean, bakarrik, Sakramenturik gabe, nork lagundu etzuela ta desanparaturik iltzan*. Cb *Eg* III 320. *Au esatearekin orra non sei lapur basotik irten, da zuena kendu, ta loturik basoan utzi zuten*. Cb *Just* 69. *Ibar ta madura lau, baso ta txara / atozte, atozte ni gana zeranak*. GavS 18. *–Non bizi oi zan* [San Juan Bautista]*? --Eremu ta basoetan, bere gorputza lazki nekatzen zuala*. Ub 75. *Jainkoaren amorez nekezko biziera bat egitera mendietara ta basoetara baztertzen ziranai*. Ib. 46s. *Irten zuten alkarrekin basora*. Mg *CC* 132. *Eguan bein Arsenio eritxon Eremutar santuba baso bateko kobao edo lezan*. Mg *CO* 117. *Otso gose danak urten darua basoti ardi billa*. Ib. 50. *Orain esan biar deutsudaz, baso onetan dagozan abe, abetxu edo arbola ta arbolatxuben izenak*. Mg *PAb* 187. *Baagoz inguruban usa edo erri-basuak, baña aristijak batzuk, bestiak artaadijak, ta ezin leje oneetan kalterik*. Ib. 110. *Baso batean zeuden alkarren ondoan Pagoa ta Kañaberea*. VMg 79. *Joan zan basoan ardiak zaitzen zegoan mutill bategana*. Ib. 52. *Arkitu zuen gizon bat basoan egurra egiten*. AA II 44. *Autsetan biurtuko dira etxeak, erriak, erreñuak, basoak eta ganaduak*. AA III 455. *Erromedija batzuk egiten dira Errijetako Eleiseetara. Baina geijeenak basoko edo mendiren bateko Ermitara*. fB *Olg* 106. *Ta basuan lapurretan egitia, ez da pekatu?* Ib. 196. *Bijotz gogorraren, baso usainekuaren ta galdubaren señalia*. Ib. 18. *Baso jaube batzuk, ta* monteru *esaten jakuen baso-jaole batzuk, txito dira estubak*. fB *Ic* II 156. *Ta goisago amaituten zitubeen solo ta basuetako biarrak*. JJMg *BasEsc* 95. *Baña gaurko egunian berba egiñ al baleijee solo, baso, bide ta sasijak eurak, zer beste gauzarik predikau leijee, ezpada beti entzuten dan lujurija?* Ib. 106s. *Heredatu ezkero etxe, solo, baso, diru, urre, zirar edo beste gauzaren batzuk*. Astar II 158. *Otsoa dabil basoetan / basterrak guztiak galduten*. Zav *Fab* RIEV 1907, 533. *Girrintzaka doa bere basora, / odola eriola, ya solora / ez geiago etorteko gogoaz*. Ib. 1909, 29. *Iñoren ortuan, soloan, basoan, abereetan edo gauzeetan kalterik egin badozu*. Añ *EL*[2] 151. *Sarri ez geatzik bat bakarrika / basoan utziko zutik*. It *Fab* 144. *Baso eta soroak, / zelaiak, mendiak, / abere illez zeuden / arras estaliak*. Ib. 48. *Baso aetan arkitu zituen zuaitz eldutakoakin bakarrik egin zitezkeala zortzi eun ontzi andienetakoak*. Izt *C* 136. *Otsotzar gaitzgilleak, basoak ugariago ziran denpora doatsu aetan ainbat ezpada ere, ardi jabeak nai baino geiago agertzen dira Gipuzkoako mendietan*. Ib. 194. *Bere seieun gizonekin baso batera irten zan*. Lard 172. *Dabidek Farango basoetan egunak zeramazkien, Saulek zer egiñik eman gabe*. Ib. 175. Basherria, *basoan edo aldaratua den herria*. HeH *Voc*. *Denbora artan baso aietan ugari oi ziran basurde, basauntz, otso eta artzak hilltzera*. Arr *GB* 101. *Jenobeba leizearen atakan jarri, eta malkoak zerizkiola, inguruko basoai begira zegoan*. Ib. 61. *Irrutira agiri dira sugar aundiyak, basotan* (Torrano, G-nav). *Orreaga* 41 (hay *mendi* en todas las demas versiones, menos en Aria (Ae), donde se emplea *oianenartean*). *Emendik ekusten dira, esan dituan probintziaz gañera, arkaitz, mendi, baso eta oianak*. Zab *Gabon* 107s. *Antxinako denboretan txit zan baso itxia mendi onetan, eta bertan arkitzen ziran basurde, basauntz, otso eta beste pizti-mota asko*. Ib. 85. *Baña norbera badago / Baso baten bakarrik, / Samurtzen da arimea, / Gaba dala jakiñik*. AB *AmaE* 384. *Ai! bitartean; baña baneki baso ixill bat, / Bertan egiñik txabola txiki barri baten*. Ib. 171. *Irten zan Santua gabaz etxe inguruko basora, oi zuan bezela, bakardadian Jaungoikuarekin itzegitera*. Bv *AsL* 153. *Zezena ondoren jarraika bazuten bezela, etziran gelditu basora eldu arte*. Urruz *Urz* 21. *Basorik baso eldu giñan erri txiki batera*. Apaol 58. *Eta bigar egun sentirako Lakiola basoan daukaten txendorrean egon nai nikek*. Ib. 102. *Basoko eiarako bi partadera pare kloskeruaindako*. HerVal 230. *Baso guztiz itzal bat / begien aurrean / egoan, landuteko / guztion artean*. Azc *PB* 316. *Neure burua zan lengo urtean / ule baltzezko basoa*. Ib. 349. *Su emonik etxeai, soloai, basoai, eta beste onelako txarkeriak eginik*. Itz *Azald* 105. *Baso itzalean mika zarren kurriska garratzak entzuten ziran*. Ag *AL* 54. *Euskaldunari bakean izten baiako bere basetxe ta txabolatxoetan, poz-pozik bizi da bere lur, soro, baso, bei, ardi, aunt da beorrai begira*. Ib. 48.

● (s. XX). *Batzuk baso zugaztitsuen barruan, beste batzuk mendien egaletan, beste batzuk Kantauriko itxasoaren ertzean*. Ag *Kr* 6. *Tretzetarako basoan urkulak billatuten*. Ib. 78. *Eguzkiak edertzen dituan gallur ermoak, baso galantak, urjauste argitsuak eta intzez narotutako zelai ezeak*. Ag *G* 150. *Ta otsoari jarraika*

artzaiaren zakurra, zaunka ta zaunka, basoetako oiarzunari jaiki eraziaz. Ib. 155. *Eguzkia, odeiak, basoetako txoriak, eta lurreko pixtiak meza entzuten.* Goñi 113. *Baso, mendi ta solo, etxetik legua laurengo ingurua, beria eban Darik.* Echta *Jos* 308. *Josetxo geuretzat artu genduanik arrezkero, soloak eta basoak be ekarkorragoak dira.* Ib. 277. *Ta erosi zituben Errezillen, Erdoiztako aldamenian, Jainkuak daki zenbat zelai, mendi ta baso.* Alz *Bern* 51. *Landarak izateko ereiten diran aziak, batzuetan basokoak izaten dira, makatzak, gizonak landu gabekoak.* EEs 1916, 282. *Canada ta Euskalerriko mendi-basoen antza.* A *Ardi* 58. *Basorik-baso bidiak asko laburtuaz.* Kk *Ab* I 44. *Urkiolatik Legutianora bitartian, bitxabalaren alde bijetatik urriñeraño, oian edo baso sarratu zabal andijak egozan.* Ib. 114. *Emengo abere gozuak ta piztitzarrak, emengo baso alako zuaitz edo arbolaz jantziak, emengo zelai naro, soro alako labore edo zittuak dakartzanak.* Inza *Azalp* 32. *Zorrak garbitzeagatik edo, moztu zetuztean nonbait basoak.* Mok 14. *Emetik urrun eztagon oian (baso) baten iru txinddi edo diru dagoz.* Altuna 105. *Ta... nor ote da erritik-erri, basotik-baso / Aralar-mendi-burura, / bide osoan negar ta negar antxe datorren / atso agurgarri ura?* Jaukol *Biozk* 69. *Otsoak baso baltzara... / azeri zarrak lexara... / Guk maite daigun Euzkera, / geure Asaben izkera.* Enb 146. *Laister, laister, maite, ez nauk beiñere atzemanen; baso ospelean aritz ni biurturen.* Or *Mi* 39. *Basoa bizten dun aizeak, ogeitamar urte otan Yaunaren barkapena ekarri dizu.* Ib. 138. *Iturri garden, aran sotil, baso itzal, mendi zorrotz, maite min eta minkuntasunak beratutako gaiak goiar biarentzat egokienak dirala ez uste.* Aitzol *in* Laux *BBa* X. *Izpi-zurbillak dizdiz dagije baso erdijan, / Ilargi orrek eztau itxartu artzain-zolija.* Laux *BBa* 38. *Bakotxak gura ebazan izkilluekaz eta hertan alkar billatu basoko piztijak balira lez, ta al ebanak bestia il.* Kk *Ab* II 29. *Txikotez besubetatik lotuta baso andi batera eruan eben.* Otx 91. *Iñori burubak emon leukijon larra-gixon ezain eta matxarrena, bakaldun jauregijan basuan baxen eroso ibiltten ikusiko dozu emen.* Ib. 6. *Ikusgai, berriz, ibai, mendi, baso, zelai / ta udaren urrea non-nai.* Ldi *BB* 26. *Baso zabalen aintzindari.* Ib. 112. *Pago bakarti bati neska pertxentaren tankera artu nion. Basoa, ez aritzez zirudidan osatua, baizik...* norbaitzuez. Ldi *IL* 29. *Bazter beraietan baziran zenbait artzain, gauaz basoan beren artalden zai zeudenak.* Ir *YKBiz* 21. *Burni-Gurutze gora, Atako zelaia: / baso artan badago egur ta zurgaia.* Or *Eus* 249. *Belardien inguruz kabi orren esi, / baso maitea dago, ikazkin-lantegi.* Ib. 11. *Basoko artzañak akartu, / bertantxe gastaiak agertu.* Laux *AB* 46. *Etxe ta bazter, solo ta baso, idi ta bei, burdi ta golde ta beste lankaien ugazaba bakarra, estadua izango litzake.* Eguzk *GizAuz* 122. *Argi-lanbro zerbelean bilduta agertzen ziran illargipean mendi ta basoak.* TAg *Uzt* 250s. *Urrin gozoa banatzen dute / lardi baso ta zelaiak.* EA *OlBe* 24. *Il bedi, nor-nai zala, basoan oinbillur basatiak askatuz, eriotzatik yagon eta berpiztu niñun ua!* Zait *Sof* 95. *Basoan suma ditudanetan / gauza bat neri gogora: / erle-soiñua baiño meiago / dan marmari zorakorra.* Or *Poem* 554. *Corcegako nekazariak beren lurrak iñaurkiñez ondu-bearrik ez izateko, oso asmaketa jasoa dute. Basoari su eman, eta bapo!* NEtx *Antz* 135. *Alemaniko "Oian beltz" deritzan baso ikaragarrian debekatua dago zigarroa piztutzea.* Munita 139. *Ankapian artzen zittun erri ta lurrak, baso ta uztak errez ta kiskalduz.* Etxde *AlosT* 38. *Lanak etzun ikaratzen eta naiz soroan, basoan edo mendian gazte nagi asko baiño gogorrago aritzen zen.* Etxde *JJ* 232. *Haien jaurerriak bere muga badu ordea; baso ahaltsu, oihan indartsu, beldurgarri ilunak egiten duen muga.* Mde *Pr* 117. *Gaixoak oe otza du / basoan dalarik Negu!* Mde *Po* 22. *Gero itza bakartien saldoetara biurtu zun, Zure usai goxodun oitturetara eta lekaroko baso marduletara.* Or *Aitork* 196. *Israel erriak ere basoan aragia irrikatu zulako ez-baiña lainkoaz marmari egin zulako gaiztesi zun lainkoak.* Ib. 282. *Egiarako bidea argitzeko argizagi bat daukagu; eta baso itoa ta piztiduna da igaro bear dugun oiana.* Txill *Let* 133. *Artotza, zelai, zugazti eta basoak.* Erkiag *Arran* 10. *Julitxo ta Libetxo baso sakon-sakonean, bakartade bildurgarrian, dakusguz barriz be.* Bilbao *IpuiB* 213. *Uri, baserri, baso, zelaien / zoragarrizko abotsa, / amaika aldiz poztu ebana / entzuliaren biotza.* BEnb *NereA* 99. *Aizotegiko ogetamazortzi etzagunek arkalen artean eukiezan basoai esaten yakien kofradi-basoak.* Akes *Ipiñ* 25. *Agar Ber-Sabee basoan alderrai ibilli zan.* Ol Gen 21, 14 (Dv *mortuan*, Ker, Bibl *basamortuan*). *Basoan gauean hartu dugun ihiza.* Arti *MaldanB* 196. *Baina badakizu zer gertatzen den basoko herri hauetan, jenteak ttikitandik daki jaiotzearen eta heriotzearen arrazoia.* Arti *Tobera* 278. *Ibai baten ioanaren goruntz-edo bezala, mendiko baso ainubean txirristaka darion iturburura io arte.* Zait *Plat* 25. *Ainbat urtean basorik baso / etengabe ibili zan.* Basarri 75. *Baso galduen erdian, / kare-arrizko mendiak / gorri, aizto ta mutur, iparrak / melar zorroztu sarriak.* Gand *Elorri* 38. *An palmera-baso arrigarria dago, milloi bat palmera baño geiago.* Anab *Aprika* 43. *Asko nuen baso eta zelaietan zear ibillaldi bat egitea, nere arima izaditik Jainkoagana jasotzeko.* Vill *Jaink* 35. *Arrizko basoa dirudian orren inguru batean, ibai naikoa urtsua doa.* Erkiag *BatB* 119. *Oi baso eta itzalpe, / Maiteak eskuz landuak naro, / oi zelai ori-urdin, / lore pinpiñaz bitxi, / esan zuetatik al dan igaro!* Gazt *Muslx* 181. *Belaze eta sagasti kaxkarrak; txarik edo basorik ere ez; erreka edo urik ere etzuan bere terrenuan.* Salav 10. *Arkaitz eta baso durunditsuak barna nabillela dirudit dagoneko.* Ibiñ *Virgil* 63. *Mendi axala goiz argiz zillar / egun atari denean; / lotan zegoen baso itzala / txori soiñuz esnatzean.* NEtx *LBB* 338. *Aspertu ezin ango / baso bikañetan, / exerita jarriak / paguan zañetan.* Uzt *Sas* 356. *Neure herrian eta herri auzoetan / etzen gusto haundirik ene bertsoetan; / ahots hau galduko zen mendi basoetan, / hartu ez banindazu zure besoetan.* Xa *Odol* 317. *Bere gorputzari basoan luremateko agindu omen du testamentuan.* "En el campo". Berron *Kijote* 133. *Arek baserrixak basua badau naiz egurra, naiz iria eta naiz larrak balixatzeko.* Etxba *Eib. Munikolako baserrixak baso-sail aundixak zittuan.* Ib. *Zer da ba etxera datorrenian basora begira ta basora doianian etxera begira?* Iz *ArOñ* s.v. *auntz. Ikus, su txiki*

batek nola sudan ipintzen duen baso haundi bat! IBk Iac 3, 5 (Lç *egurtze*, TB *egur*, Dv, IBe *oihan*, Ol *oian*, Ker *basotzar*). *Peru jatorra, Basarteko Unibersitatean ikasia, mendiak hazi eta basoak hezia.* MIH 168.
— BASOA EGIN. ***a)*** "*Basu/a eñ*, talar el bosque" Iz *ArOñ*. ***b)*** *Basoa egitera zoazenean, ondo egiteari begiratu lenengo; ez asko egiteari. Ondo basotu badezu [...].* Munita 136.
— BASO-AZTERLARI. Montero. ✱ *Ori baño geijago ezpadakardazu, ni nas Arotza, Argiña, Itzaña, Atxurlarija, Baso-azterlarija, ta errazago ikasten dira zure biarginzak niriak baño.* Mg *PAb* 48.
— BASO-BASOAN. En medio del bosque. ✱ *Baso-basuan jaioriko andratxu bat baño enozu ni, ta baso-basuan azirikua, eta eztakit, beraz, zer gauza berezirik aurkittu ixan dozun nigan bakaldun-leku onetan bixi ixaten ni ona ekarteko.* Otx 130. *Urretxindor kantaria, / baso-basoan gordia... / gau eta egun ospatzen da ari / maiteñoa ta kabia.* SMitx *Aranz* 189.
— BASO-EPAIKETA. "Desmonte, *baso epaiketa*" Lar. "(Hb), déboisement" Lh.
— BASO-JAGOLE. Montero. v. **basozain.** ✱ *Baso jaube batzuk, ta* monteru *esaten jakuen baso-jaole batzuk, txito dira estubak.* fB *Ic* II 156. *Alako baso-jaube, ta baso-jaolak bijotz gogorra ta kodizija sikuba aituten emoten dabeela.* Ib. 157.
— BASO-KOIPETSU. "Domingo de Febrero siguiente a Santa Agueda, en que en el Duranguesado se va al monte a comer tocino, chorizo, etc." Garate *5.° Cont* RIEV 1935, 349. ✱ *Baso-koipetsu Euzkadiko oitura zarra da. Aratoste-aurreko lenengo igandian baserrijetako neska-mutillak oituten dabe mendi tontorretara juetia [...]. bertan suba egin ta azkarija gertuten dabe, danok alkarregaz azkaltzeko.* Euzk III 557 (ap. *DRA*).
— BASO-MUTIL. ***a)*** Guerrillero. ✱ *Artu zuben armia Bizkaian* [...] *realista guk basomutillak esaten giñozanakin.* Ulib [carta de 1823] (ap. *DRA*). *Egon leitela bakean / baso-mutilen artean / Aita ibili zan / Lartaunen gisan / beti guztien aurreti, / zauri barik baina ez beti.* Azc *PB* 194. ***b)*** Persona que trabaja en el monte (leñador, carbonero, etc.). "Basoan egur lanean diharduen pertsona. *Baso mutill napar batzuk ibilli die gure piñuixa botatzen*" Elexp *Berg*. v. **basagizon *(2)*.** ✱ *Lasturretan dira lanean Berraondo, Zepudi ta Leunda baso-mutillak.* TAg *Uzt* 293. *Baso-mutil edo artzai ari nai dunari nekez paltatzen zaio lanik.* Etxde *JJ* 225. *Baso-mutillen bizitza / eramaten oso gaitza, / trabies edo tabloi egiten / pagoa ta aritza.* Uzt *Sas* 69. *Beti, basora joaten zanean, zatokada bat ardo eramango omen zuan baso-mutillentzat.* Ib. 337. *Makiña bat erri baziran, baso mutil oiek agertzen ziranean, beren izate paketsuari agur egin bearrean gertatzen ziranak.* Garm *EskL* I 74. *Lengo baso-mutillen lana erreza zala pentsatuko dute askok. Etzan oso erreza. Ikazkiñen gertaera argitaratuko det aurrena, ta gero zerrariena.* BasoM 59.
— BASO-NEURLE. Tasador de montes. ✱ *Saltzen deutsa gizon batek bestiari, edo errijak olajaunari baso bat ikatza egiteko, dei egiten deutse gizon on, edo basoneurliari esan daijan zenbat ikatz egon leitekian gitxi bat gora bera.* Astar II 162s.

2 **baso** (gral.; Lec, Lar, Arch *VocGr*, *VocBN*, Dv, H, T-L, PMuj, *DBPT*), **basu** (Añ), ***basa.*** Ref.: Etxba *Eib*; Iz *ArOñ*; Holmer *ApuntV*. ♦ Vaso. "Mellar vasos, *basoak kroskatu*" Lec. "Le verre à boire" Arch *VocGr*. "Verre, coupe" Dv. "Vase" H. "Verre, [...] récipient, *baso, godalet, gandola, gradal*" T-L. "Verre [...]; (récipient) *edontzi, baso, gandola, godalet*" DBPT. "Con acento prosódico en la primera *a*, vasó" Etxba *Eib*. (Para cuestiones de acentuación, v. 1 *baso*). *AxN* explica *beira* (402) por *baso*. v. **edontzi, ontzi.** ● *Tr*. Documentado en textos tanto septentrionales como meridionales, desde el s. XVII. Es de señalar que tbn. lo emplean algunos autores modernos de léxico cuidado, como J. Etchepare, Orixe y Etxaide. En *DFrec* hay 6 ejs. ✱ *Han diren gauza saindiek, sakramendiek, unzi eta basa sakratiek.* Tt *Ar* 12. *Balthasar punitua, zeren profanatu zituen Jerusalemeko Tenpluko basoak.* CatLav 202 (V 103). *Errespetu handi bat izan dezagun Elizak sakramenduei daronsatela benedikatzen dituen gauzentzat, nola haitire ur benedikatua, ogi benedikatua, baso eta ornament sakratuak.* Ib. 213 (V 107). *Ta uste edo sentitu gabe, Monikatxo oitu zan, ta gero ontzi, edo baso txiki bat betea edatera egin zan.* Cb *Eg* III 365. *Basa sakratiak oro / harek eraman ditizü.* Xarlem 1391. *Baltasar Babiloniako Erregeak nolako azkena izan zuen bere Aitak Jerusalengo Eleizatik eraman zituen onzi edo baso santuetan ardoa edaten zuelako?* Mg *CC* 253. *Ai zubek Fariseo garbituten dituzubenak gañe utsez baso edo onzijak barruba garbitu haga.* Mg *CO* 63. *Ta bere eskuetan basu bete ur garbi-otz ifinten deutsenean.* Añ *LoraS* 186. *Zenbat dira edale ta lujuriosoak bear baño geiago edatera beartzen dituenak, ta ateetan eske daudenai baso bat ere ematea gogorako etzatenak!* AA III 369. *Desio santu bat, egitade zuzen bat, konseju on bat, limosna txiki bat, baso bete ur karidadez emotia.* fB *Ic* I 45. *Bakarrik artu eutsazan Sauli señaletzat bere almuadiaren onduan eukazan Lantzia, ta basua.* JJMg *BasEsc* 180. *Ez egijozu begiratu ardauari basuan daguanian.* Astar II 130. *Baso bat ur hotz.* TB Mt 10, 42 (Lç, SalabBN *beire*, He *beira*, Ur *edontzi*, Ip *khopor*, Leon *ophor*). *Agertzen dira puska / etxeko guztiyak, / [...] / plater, baso, danboliñ, / poto, katillubak.* Echag 95. *Jainkoak hango loria emaiten badu baso bat ur pobre bati emaiten dioenari haren amorea gatik.* Jaur 359. *Eleazarrek bertan / diezte basoak / ateratzen urrezko / ta zillarrezkoak.* It *Fab* 237s. *Itsatsuk ikusi du bere haurretarik / Oin erretzerat iztten, erran gabetarik, / Non ziren* terrorean *baso sakratuak, / Fededunen arthekin, lurpez gordetuak.* Hb *Esk* 141. *Baso bat ur otz.* Echn Mt 10, 42. *Torri zen aren gana mazteki bat alabastrozko baso bat ungendu onaikin.* Ib. 26, 7 (Lç *boeita*, TB, HeH, Ip y Dv *untzi*, Ur, Ol, Or *MB* 318, IBk y Ker *ontzi*). *Baso bat ur otz.* Hual Mt 10,

42. *Alabastro baso batekin*, Ib. 26, 7 (Samper *baso*). *Garbitzen dezute basoaren eta plateraren kanpokoa*. Brunet Lc 11, 39 (Oteiza *basoaren*). *Trenpatzen da emeki emeki bi baso ur et[a] baso bat arnorekin*. ECocin 20. *Baso erdi bat arno gorri*. Ib. 14. *Emok baso bat arno*. VocBN. *Bereala jarri zion aurrean kuartilluko botilla bat, kristalezko edan-ontzi edo* baso *batekin*. Zab *Gabon* 35. *Gaur ere nere andriarekin / egingo nuke apustu: / botilla aundi bat basorik gabe / baietz seguru ark ustu*. Xc 270. *Matsaren zainetik dator / zumuaren gozoa, / zortzi kuarto t'erdirekin / baso bat osoa*. JanEd I 123. *Basua txit garbi / biarko da ipiñi*. Ib. 127. *Atzo artsaldian baso bat eran nuben ta, badakizu zenbat kendu ziraten?* Sor *Bar* 94. *Zortzi zentimo baso kaxkar bat, ezpañetara eraman orduko ustuba!* Ib. 94. *Basoak eskuan eta / Hitz ederrak mihian*. Elzb *Po* 212. *Basoak detzagun bira!* Ib. 204. *Etxeko andreak ezarri zituenean bi basoak, bakhotxa sei arditen edariarekin, mahainaren hegian*. Elzb *PAd* 33. *Trapu-zar saltzalle bati erosi omen zion bart, baso bat ardoren aldera*. Urruz *Urz* 44. *Antonek ausi zituan ere pitxerra, baso bat eta bi kristal*. Ib. 50. *Nork ere baso bat ur hotz emanen baitu beharretan direneri, ez du bere saria galduko*. Lap 209 (V 94). *Lau dotzena kollir furxeta eder; baso, azietak, orotarik hunenbertze*. HU *Zez* 165. *Bete eta huts baso, han artzeko aizina eta gogoa duketenentzat!* Ib. 117. *Arno zorta bat aitzinean, baso bedera eskuan jarri eta ostatu zoko batean*. Ib. 205. *Edan gazteak txolindu-artean / ez itxi ardaorik basuan, / gaur edozeinek itxi bear dau / garbi basua barruan*. Azc *PB* 92.

● (s. XX). *Biño Lurdesko uretik baso bat edanta bat-batean sendatua gelditu zen*. Goñi 71. *Amar baso artuta / amar baso ustu, / kontuetan zabiltza, / Pillipatxo, justu*. Iraola 101. *Eran zagun, eran zagun beste baso bana!* Ib. 36. *Ekartzen daukute sehiek* champagne *derizan frantses arno xuri harro Eskualduner ere laket zeiena; eta, tiroa tiroaren gainean, idekitzen zituztelarik untziak baso luxeetarat husteko, txildu ginen denak*. JE *Bur* 133. *Eta baso kristalezko ezpaínetaraino betheak, altxatzen direnean goru, Euskararen alde, eta, elgar jo dutelarik, behar den alderat uzkaltzen*. Lander *RIEV* 1911, 594. *Eta berialaxe / usturik basua, / esaten du Tripaundik: / "Au mama gozua!"*. JanEd II 94. *Egun guzin zurrutan / baso aundi beten*. Ib. 117. *Donazaharre-Maiderrenean azkenik bost baso arno edanik*. Barb *Sup* 179. *Bi ahamenen artean, edo baso arnoa hustean*. Ib. 2. *Bazterrek dir-dir argi dezaten etxekandre pruntta bego, / Bere jaun lodi puska bezala baso husten ez baitago*. Ox 28. *Nagusiak baso bana sagardo eman zien eta ala aldegin zuten*. Or *SCruz* 39. *Baso bat ardo egosi edaten dudala zirudidan*. Or *Mi* 19. *Penen kentzeko trinka dezagun / Hustuz zonbait baso arno*. Etcham 37. *Arno onetik baso bana / dugun edan / Elgarren osagarriari / lorietan*. Ib. 95. *Anaia batek bere arrebari: / "Baso bat sagardo ekatzu"*. Tx *B* II 152. *Baso bat sàrdo eman kidazu, / errukal zaitez, Juan Mari!* Ib. 206. *Emazteki batek emaiten diote edatera baso zikin batean*. Barb *Leg* 61. *Zerbitzariak ekartzen dio gure aldeko frantximantari baso bat, ortzadarraren margo guziak nahastekatzen zaizkon edari batez bethea*. JE *Ber* 70s. *Basoa betherik dago sainduaren oinetan: tintik ez du edaten nehork!* Ib. 56. *Eta orduan, olako berba erderatik artuak diranen ordez beste batzuk asmau zituezan, eurentzako iztegi txiki bat egiñaz. Sopak esateko "apurrak" esaten eben; patatak, "lurpekuak"; aguardientia, "gogorra"; baso <vaso>, "eskuontziya"*. Kk *Ab* II 171. *Atera begiraka jana noiz elduko; / etortzerako ba du baso bat ustuko*. Or *Eus* 368. *Txurrupa artzen du basotik*. Ib. 415. *Edazue baso bana odol, amets eta su*. Iratz 112. *Denborarik galdu gabe basoak ezartzen dituzte mahainean, botoilak ere, eta Largoren bixkotx ederrak*. Lf *Murtats* 30s. *Ta galtzen zunak amaiketakoa, salda beroa ta baso bat ardo alegia, ordaindu bear izaten zion irabazleari*. Etxde *JJ* 32. *Bein tabernan lagunegaz berbetan ziarduala eskutik basua jausi ei jakon*. SM *Zirik* 111. *Ik zer eingo euke baso ardaua bost durora jasoko balebe?* Ib. 74. *Bi ganbara luze pasatu zituen, baliza esku batean, bestean gatulua, basoa ta kuiler-furtxetak*. JEtchep 102. *Bañan kontuz, Pizti, edariekin. Ik aski duk baso bat eta guk.. gutti geiago*. Izeta *DirG* 21. *Atxaskol hauts aphur bat athara, uregaz baso baten ipiñi ta ezetz edan*. Osk *Kurl* 106. *Berriz sakristira joan eta beste baso bethe edan zuan*. Ib. 178. *Kamionan baziran platerak, basuak, sukalde-tresnak eta, batez ere, ura ausarki*. Anab *Aprika* 80. *Gosaritan bakarrik baso bat betetzen nuan*. Ib. 78. *Baso bete esne edango leukela, ba*. Erkiag *BatB* 141. *Moro eta Indaianoak, laster eta ixil, wisky botoilatik, baso bana wisky ebasten dute*. Larz *Iru* 70. *Zerbitzaria, baso bat gehiago*. Larz *Senper* 104. *Mendizabal onek beti ematen zigun eguerdian, amaika t'erdiak alde ortan, aragi-xerra bana ogiaren tartean, eta beste baso bana edo bina ardo*. Salav 103s. *Par egiñez basoa ardoz betetzen du*. Lab *SuEm* 173. *Bista ederra daukate eta / ez dira begiz lausuak, / aiek juatian paltako dira / kopak ez bada basuak*. Uzt *Sas* 232. *Tabernan, basua jaurti zetsan arpegira*. Etxba *Eib*. *Baso bat ur hotz*. IBk Mt 10, 42.

3 **baso** (SP → Dv). ♦ (Empleado en la expresión *baso izan* 'ser digno, capaz, merecedor'). "*Basoa*, propre, capable, suffisant" SP. ✱ *Zeren eta nintzela ere perla bezain xahua, / Baso ez bainaiz, ni baithan dagizun ostatua*. EZ *Man* II 77. *Iesus Kristo, ez naiz batre baso zeure lohia / errezibitzeko ostian zein baita estalia, / guztiarekin zeren baikaitutzu manatzen / errezibi dezagula, hargatik naiz ausartzen*. EZ *Eliç* 68. *Hunelako batek Sakramendu saindua hartzen duenean gai eta baso egiten da grazia berezi batez bat izaiteko Jainkoarekin*. SP *Imit* IV 15, 4. *Hura xoil izanen da gai eta baso graziaren eta debozioneko dohainaren ardietsteko*. Ib. 15, 3 (Ch *gai izanen da*, Mst *merexitüren dü*, Ip *haizü date*, Ol *gai izango lirake*, Pi *lain izango da*, Leon *gai ditake*). *Ezen denbora mende hunetako penak eztira baso eta ez aski etorkizuneko loriaren merezitzeko*. SP *Imit* II 12, 10 (Ch *ez dire konparatzeko agintzen zaikun loriarekiñ*, Mst *ezpeitie merexitzen ahal*, Ip *ezpeitira bardintzeko*, Ol, Pi *irabazteko lain*). *Zeren erran ditekeien baino gutiago edireiten da ofizio hartako gai eta baso denik* SP *Phil* 19

(He 18 *gai denik*). *Gaia eta baso baita sekulakotz bizitzeko, eta Iainkoaren maiestatearekin osoki bat izaiteko.* Ib. 33.

4 **baso.** "(R), burbujas en la superficie del agua" A.

heldu (V, AN-gip, L-côte, S; SP, Urt I 176, Ht *VocGr* 418, Lar, *VocS,* Añ, Lecl, *VocBN,* Dv), $***heltu*** (R-is-uzt, S; *VocS* (s.v. *arriver*), Gèze), $***eildu*** (AN-erro). Ref.: Bon; A (*eldu, eltu*); A *Apend* (*eildu*); Lrq; Iz *R* 288 y 402; Etxba *Eib; EAEL* 269; Gte *Erd* 209. **I** (Vb.). ● *Tr.* De uso general en todas las épocas y dialectos, si bien con una variada distribución de sus acepciones; la forma *heldu* es gral., salvo suletino *heltü,* roncalés *eltu* (hay *heltu* alguna vez en Oihenart: cf. O *Po* 48). En *DFrec* hay 523 ejs. de *heldu.* ♦***1.*** Llegar, arribar; alcanzar, extenderse, (no frec.) durar; bastar, ser suficiente, (con *lanera* o similares y empleado gralmte. en oraciones negativas) dar abasto, abarcar; (sobre todo en construcciones como en *gogora, burura,* etc. *heldu*) venir; (sólo en autores vizcaínos y septentrionales) llegarse, acercarse, ir (además hay en Capanaga el euf. *emazteagana heldu; HErot* cita *Bena beinkuagatik / eztizu harek krimarik / zunbatetan ezta heltu / Marzelina bestereki* de la obra *Chiveroua eta Marceline* con el mismo valor). "(Que se) llegue aquí, *datorrela, eldu dedilla*" Lar. "(Ven) acá, *atoz ona, atoz onara, eldu ona, zato onat*" Ib. "*Hori batera heldu da,* cela revient au même" Dv. "*Ez daiteke hel bere zorren pagatzera,* il ne peut parvenir à payer ses dettes" Ib. "*Ene hitz guziak gaizki helduak dire zure baithan,* toutes mes paroles sont mal reçues chez vous" Ib. "*Bururat heltzea,* réussir, achever" Ib. "Atteindre, léser" H. "*Lan handiarekin bizi dira* (G-azp, AN-gip), *eldu ezinde bizi dire* (V-arr, G-goi), [...] *bi buriak ezin helduz bizi da* (BN-arb)" Gte *Erd* 209. *AxN* explica *helduz* (408) por *allegatuz.* v. **iritsi, ailegatu.** ● *Tr.* Es propio de las tradiciones vizcaína y septentrional desde sus primeros textos, si bien en esta última (pero quizá todavía no en suletino) parece haber perdido terreno ante la 2.ª acepción y sus formas defectivas, aunque no deja nunca de documentarse bien. No hay testimonios en guipuzcoano antiguo sino en Irazusta (12) y, aunque es empleado por Larramendi, parece faltar en Cardaberaz y Mendiburu y muchos autores de las épocas posteriores (que emplean *heldu* sobre todo en las acepciones 8.ª y 9.ª), si bien se encuentra con mucha frecuencia en los del s. XX. No lo hemos encontrado en ningún texto alto-navarro. Hay sust. vbal. *eltzaite* en *CatLlo* (*eltzaiteko* (92), *eltzaiten* (14), *eltzait-artian* (89)). ✶ *Zenbait andre hel baledi oneriztez hargana, / zein gizonek andriari emaiten du ogena?* E 125. [Baptismoan] *aditzera emaiten zaikunaren probetxua gure bizi guzira eta hilera heltzen dela.* Lç *Ins* G 7r. [Hill etzatzue] *bi urthetaraño heltzen / diren haurtxo xeheak.* EZ *Noel* 73. *Bidean gaude horra heldu nahiak.* Harb 147. *Zeren burhasoen maradizioneak anhitzetan heltzen zaizte umei, eta gelditzen dira maradikatuak.* Ax 258 (V 172). [Ea] *elduten dan emazteagana dagoanean bere kostunbreakaz edo izorrarik.* Cap 113. *Iaunetan*

7.46 Lagina: OEH1988: s.v. 'heldu'

[...hurrengo orrialdeetan jarraitzen du]

zein da latzena? Ezdeuseti iauntzera heldu dena. O *Pr* 259. *Zergatik deitzen düzü Katolika? Mündü orotara helzen delakoz.* Bp I 38. [Erromarrak] *heltzen ziren lekhuetan entseiatzen ziren here hitzkuntza Latinaren sar-araztera.* ES 108. *Ezen hari orobat zaio baliatzea gezurraz edo egiaz, baldiñ heltzen bada gure enganatzerat.* Ch III 30, 3. *Okasino baten eldu jakan aenbeste tristeza.* Urqz 25. *Ona noraño eldu zan San Agustiñen santutasuna.* Lar *SAgust* 15. *Obra aphaler ihurk estekatü behar diala gorenetara ezin heltzen denian.* Mst III 51. *Arzai berri bat eldu dala abeletxera.* GavS 21. *Bere anaiek ez zuten nahi ezagutu haurridetzat, behartu ere zuten heltzerat Toberen herrirat.* Lg I 219. *Iseiatüren dira haren ehortzetala helzez.* Mercy 34. *Laster eldu ziran.* Ub 69. *Soldata eltzen etzaie askotan beren janzirako.* Mg *CC* 151. *Iru ta lau urtean konfesioko ta komunioko sakramentuetara eldu gabe.* Ib. 210. *Triste, larri, argal / zagozan gizonak, / eldu arin, laster / artuten indarrak.* Añ *EL*[1] 174 (*EL*[2] 184 *erdu*). *Gogortasun au txito sarri eltzen da arimiak urteteraño.* Crlc 31. *Ortik atera ezazue kontu, nolako santidadera eldu zan.* Gco I 471. *Seindutasunik goreneraino ere hel niteke.* Dh 119. *Ogeta amar urtera eldu ez danek ez ditubala irakurri biar.* fB *Ic* I 69. *Konfesoriak aginduten badeutsa ezteila tabernara eldu here.* Astar II 132. *Gure oihua zuganat hel bedi.* JesBth 464. *Lürrez aserik hel dadin zelüko horthala.* Etch 550. *Eldu gera Jesusen bizitzaren zatirik gogoangarrienera.* Lard 436. *Nola bada, Jauna, zu hain ona zarelarik, heldu izatu naiz zu damuztatzeraino?* Dv *LEd* 94. *Buruaz zeruraino heltzen den diganté batekin.* Ib. 71 (Cb *Eg* II 33 *allegatzen*). *Arrangurarik duten guziek aita handiaren ganat nahi lukete heldu, eta [...] bederen sotana hunkitu.* Laph 213. *Zomat gaiza xakitra obligatruk dago kristiaia arrazoiara eltan denian?* CatR 19 (CatAe, CatSal *ellegatzen*). *Paduara eldu baño legua batzuez leenago.* Aran *SIgn* 35. *Orai beraz, heldua nere sailaren burura, hautsiko ditut gorputz hilkor huni estekatua naukaten lokharriak.* Inn *SBi* 117. [Haren egiteak] *ez baitire, hurbiltzeko ere, gogoan lituzken tzarkerien erdikalara heltzen.* HU *Zez* 179. *Harrigarri da zenbat hur eta zenbat etxe saltzen diren urte bakotxean, nausiak beren egitekoetarat ezin helduz!* Ib. 65. *Ene orena ezta orano heltü.* Ip *Hil* 147. *Ude barrie ondo eldute egoala, Doniane aurretxuen.* A *BGuzur* 129s. *Moduonekotasunagaz gure Jauna artutera eldutea.* Itz *Azald* 161.

● (s. XX). *Eztud esprantza andirik el dain karta kaur orren eskiuetra.* Mdg 142. *Bere gogora etzala eldu / senar-sundan bizittea.* Echta *Jos* 232. *Aski luke zenbeit urte hotan heldua den heinean egoitea.* JE *Bur* 53. *Ez al da orrenbesteraño elduko.* Ag *G* 157. *Egun tristeak eldu zitzaizkan Bentura gaixoari.* Urruz *Zer* 13. *Abadia eldu da amasei tantura, ta mutilla dago sei tantuan ondiño.* Kk *Ab* I 98. *Aspaldian Pasioniaren kantatzeko uhuriala heltü nahirik zen.* Const 40. *Irebazi al dan apurre bier-bierrekora be ezta eltzen.* Kk *Ab* II 156. *Euren alaitasunaz, eltzen ziran lekuetako jendiaren gogua irabazten eben.* Ib. 168. *Tolosarat heltzean, ukondo bat egiten duke ibaiak.* JE *Ber* 44. *Goiti gan, gan, gan, noizbeit heltzen da gaineko burura.* Barb *Leg* 129. *Bakaldunaren belarrijetara olakorik eldu badattek.* Otx 174. *Langille bakotxari zenbat elduko litzakeon eztakigu.* Eguzk *GizAuz* 113. *Antxe baidago guzion Ama / gu noiz elduko begira.* SMitx *Aranz* 59. *Zeru-deiaren adira / eldu kristauak Mendira.* Ib. 59. *Oituzko liburuak urrenez urren ikasirik, Kikeronen liburu batera eldu nintzan.* Or *Aitork* 58. *Apez baten moltsa ez zitaken moldetegietako dirutze ikaragarrietarat hel!* Zerb *Azk* 63. *Ez zaigu idazkirik heldu 600garren urtea baino lehenagoko denboratik.* Mde *Pr* 230. *Sorhuetan barrena joaki, ordu pare batian eldu ahal izan ziran.* Etxde *JJ* 277. *Oraintxen eldu zaizkit gaztigatzera bat-batean gaizkituta gero azken-atsa emana dela.* Ib. 49. *Afalduten ziarduelarik eldu zan Zuriñe.* Erkiag *Arran* 128. *Arako bertso bat eldu yakan gomutara.* Ib. 60. *Ikusmena hel bezainbatean zabaltzen zen haien aitzinean ondar zuri mehea.* Mde *HaurB* 98. *Udazalerik heltzen ez zen itsas-golko txiki bat eriden zuen.* Ib. 65. *Urtearen itzulikatzerat ahal bezala heltzen ziren.* JEtchep 53. *Emeki emeki bizidunen motak berezituaz joan ziran, gizonaganaiño eldu arte.* Vill *Jaink* 63. *Utz nezazu lehenik harat heltzerat!* Larz *Iru* 44. *Ez ote zen urrunago eta gorago heltzen apez bilakatuz?* Ardoy *SFran* 133. *Bera orotarat ezin helduz, ordaintzat haurrak erietarat igortzen zituen.* Ib. 164. *Artzaitzatik nekatuta eltzen ziranean, etxea otza ta gauza guziak ipurdiz gora arkitzen zituzten.* NEtx *LBB* 96. *Gure xoko huntarat treinarik ere ez da heltzen.* Xa *Odol* 47. *Denbora gutxiz amaika gauza / eldu zitzaizkan burura.* Uzt *Noiz* 21. *Guregana direnak berak ere, sarri aski, ale bakarretan heldu zaizkigu.* MIH 284.

● (Con inesivo en vez de alativo). "*Eldu zan mikea Sibilian, an bere buztana eperdian* (V-ple-oroz-arr)" A. ✶ *Zeruak etxirik egon ziran / bost milla urtean, / gizonika eldu etzan / Paradisuko atean* (1610). *TAV* 3.1.21, 49s. *Arren, aiuta gaitzatzu hel gaitezen portuan.* EZ *Man* II 149. *Zegati da katolikea? Zegati elzen dan mundu guztian.* CatAnz 6. *Zelan geuk iges egiten dogun eldu eztein geure biotzetan.* Urqz 17. *Zuk bere bazenduke / egingo bearra / eta ondo nekatu / garriko azurra, / ez eldu iños here / ardan-tokietan; / dirua bazeunkake / esturasunetan.* Zav *Fab* RIEV 1909, 37. *Guzurra esan arren gizonak mendian, / bera baño len dala elduten errian.* AB *AmaE* 246. *Eldu gineanean / bear zan lekuan / Ai, Ama, zeinbat negar / geuk egin genduan!* Azc *PB* 316. *Heldu ginanian Mutriku horretan.* Balad 60. *Eldu giñan bada* Parc Landon-*en*. Anab *Aprika* 27.

● (Con dativo en vez de alativo). "Égaler, être à la hauteur" H. ✶ *Eztaguala erri areetan euren odolari eldu al leikijonik.* Astar II 98.

■ (HeH *Voc*, Lh). Comprender. ✶ *Bainan hekiei etzitzaien heltzen hitz hori, eta estalia bezala zitzaien, halatan non ezpaitzuten aditzen neholere.* HeH Lc 9, 45 (Lç *etzuten aditzen*, He *etzuten konprenitzen*).

■ Hacer, cumplir (sentido temporal). ✶ *Lau urte laste eldu dirade / nik bertso-lana utzirik, / bitarte ortan nere buruak / etzuen artu etsirik.* Uzt *Sas* 279. ● (Part. en función de adj.). ✶ *–Gaur bizi izan balitz, berrogei urte*

arek ere. [...] --Eta zuk berrogei ta lau eldu-elduak. NEtx *Antz* 76.

♦**2.** (G-nav, AN, B, L, Ae, BN, S; SP, Ht *VocGr* 389, Lar, Urt I 6, Aq 927, Lecl (s.v. *hortik*), *VocBN*, Dv, H), ***heltu*** (Gèze s.v. *venir*). Ref.: A; Bon-Ond 154; Iz *IzG, Ulz;* Gte *Erd* 151; *EAEL* 26. Venir; (menos frec.) ir, llegar. No es siempre fácil distinguirlo por el significado de supra *(1);* sí, en cambio, por la forma: en esta acepción es verbo defectivo, empleándose prácticamente sólo en presente y pasado imperfecto, con la particularidad de que el primero se expresa por medio del part. + aux. de presente (*heldu da*), y el segundo de part. + aux. de pasado (*heldu zen*). "*Heltzea.* Il n'a guère d'emploi qu'au présent, à l'imparfait, en général des modes qui tiennent du présent, et à la voix neutre" H. "Le participe passé *heldu* a un sens présent dans le sens d'arriver': Ex.: *heldu da,* il arrive; *heldu zen,* il arrivait. Au parfait, il retrouve sa valeur normale: *heldua da,* il est arrivé; *heldua zen,* il était arrivé. *Heltzen da* signifie: il y arrive, il y atteint" Lf *Gram* 641. Según *EAEL* 26, *heldu da* "viene" se opone a *heldu ze* "ha venido" sólo en Mezkiritz (AN-erro; tbn. en AN-ulz ap. Iz *Ulz* 424), mientras que hay siempre *heldu da / etorri da* al Sur (más Sara y Ziburu) y *yin(a) da* al Norte. En Urketa (BN-ad) y Domintxiñe (único lugar suletino donde documenta esta acepción), en cambio, la oposición es *heltzen da / heldu da.* "(Atea jo dutenean) *barrura! heldu!* (BN-arb)" Gte *Erd* 270. "*Eldu zara? Bai, zu ere bazuazi? Bai, zu ere bai*" fórmula de alocución (Lecaroz). v. **erdu.** ● *Tr.* Propio de la tradición septentrional y alto-navarra (aparece en *SermAN* con un complemento con suf. *-tik*). Maister (III 57, 1) lo usa a veces con las formas del no defectivo (*heltzen...*). ✶ *Zeru eta lur ororen kreadore handia / munduiaren iuiatzera rigoroski heldu da.* E 49. *Eta zen preparazioneko eguna, eta Sabbath eguna haren ondoan heldu zen.* "Le jour du Sabbath s'ensuivait". Lç Lc 23, 54 (He, Dv *hastera(t) zihoan*). *Zure fabore sainduen / heldu gare eskale.* EZ *Noel* 171. *Ontasun handia heldu zaika herriari halako heken khentzeaz.* Ax 31 (V 18). *Zeren kofesatzera heldu dena bekhatutan dago, zeren hala ezpalego, ez luke zer kofesaturik.* Ib. 535s (V 344). *Haren izena Ioana / ez ote gaizki emana? / Ezi orai heldu dena / nola lizate ioana?* O *Po* 35. [Jondane Johane Batistak] *erakustia Jesüs Krist heltü zela.* Bp II 112. [Hektika] *heldu baita berotasun lankitu bat denbora luzez eta aphur bana emeki emeki hezurretan barrena sarthuz.* ES 182. *Esperantza horrek [...] beroturik heldu natzaitzue neure obrattoaren ofrendatzera.* Ib. 403. [Pensatu bear dugu] *nor eldu den sakramentuan, norengana eldu den, nola eta zer fineki.* El 76. *Ezi jüstua ezta nahasiren, zer nahi beita Jinkuganik hel dakion.* Mst III 46, 4. *Galdegin zioen nondik heldu zen eta norat zohan.* Lg I 237. *Bere bizitze pasatu guzia gogorat heldu zaio.* Brtc 117. *Jangoikoaren eskutik, ésku onetik eldudá.* LE *Ong* 53v. *Jainkoari loria gehiago heldu zaio gure anaiekin eta lagunekin baltsan egiten ditugun ongietarik.* JesBih 393. *Zuri nigarrak eragin eta odola jauzarazi, eta niri nigar mulko bat ere ez heldu!* Dv *LEd* 107s. *Mendoza, bertze Portuges bat, Franzizkori heldu zaio untzi bat galdu duela.* Laph 210. *Zer egin behar da komuniatzeko mementua heltü denian?* CatS 79. *Ikhusi tut harmadak heldu Erromatik.* Elzb *Po* 201. *Hilharrietara heldu naizenean, ikhusten diat elizako athean nere hegineko edo handixagoko haur multxo bat.* Elzb *PAd* 19. *Parise egun dohatsu da ikhusteaz bere erregea egoitera heldu zakola.* Elsb *Fram* 87. *Hel hunat.* HU *Aurp* 209. *Iturri batzuetarik ura bero-beroa eta heltz-beltza heldu da.* HU *Zez* 16. *Muthil gazte, emazteki eta haur zonbat nahi, hel ahala hel, alde guzietarik, bozkariorekin heldu zauzkidala.* Prop 1897, 24.

● (s. XX). *Xo! Norbait heldu!* Barb *Sup* 156. *--Hots, ama, higi zaite! [...] --Heldu naiz, heldu, haurra; bazkina hunen sartzeak emaiten baitazkit lanak!* Ib. 17. *--Hots, Maria, heldu zira, bai edo ez? --Heldu, heldu... Huna, Andre!* Ib. 152. *Doala bada helduan-heldu ene ixtorioñoa.* JE *Ber* 33. *Gure ihiztariak, xilintxarik ez entzutearekin [...], heldu dira zer iragaiten den behar dutela ikusi.* Barb *Leg* 131. *Nola mandrainak baitziren, urthe guziez heldu ziren heren etcetarat sosik gabe.* Ib. 142. *Horra nun goiz batez, Goliath desafioka ari zen denboran Dabid gaztea, artzain bat, harat heldu den bere bi anaia gerlarien jatekoarekin.* Zerb *IxtS* 53. *Gure herrirat heldu direnek ez dute gehiago joan nahi.* Zerb *Azk* 7. *Behi bati kalitxak heldu zaizkonean, aski da gorozti aldaxka bat herriz kanpotik ekartzea.* Ib. 101. *Haurrak onddoketa eta gaztainketatik heldu entzuten zituen.* JEtchep 24. *--Neska, nun hiz?... Mugi adi! [...] --Heldu nun... Heldu nun...* Larz *Iru* 46. *Bederen, zurekin Europarat ereman nezazu... Ale... Heldu naiz zurekin!* Ib. 106. *--Uzten zitut... Barnekoen zerbitzatzerat joaiten niz.* (Jalitzen da). *--Heldu niz ba ni ere.* Ib. 14. *Etzen haatik manatzerat heldu, eta zuen larderia guzia nahi zuen baliatu jaun Apezpikuaren erraner jarraikiz.* Ardoy *SFran* 160. *Pettarrian lehen etsaiak / aizatürik bezaiñ sar[r]i, / bestelibat tzaizkü heltzen / guretzat gaixtagin gorri.* Casve *SGrazi* 144. ● (Con el verbo en *-t(z)en* en vez de alativo). ✶ *Hel zitzaizkigü salbatzen.* Casve *SGrazi* 64. ● (Part. + aux. de presente con valor de imperativo). ✶ *Anton, heldu haiz gibeleko salaraino!* Larz *Iru* 112. ● "*Zure ala helkigu o eldu bekigu,* venga a nos el tu reino" Bera.

■ (*heldu den*) (G-bet, AN, B, L-ain-sar-côte, BN-lab-arb-ciz, *helduen* G-nav, B, Ae, BN-mix; H). Ref.: Bon-Ond 154; *El* 173, 205; Gte *Erd* 151. (El) que viene, próximo. "*Heldu,* venant: en todas partes" Bon-Ond 154. En *DFree* hay 23 ejs. de *helduden,* todos septentrionales. ✶ *Giristiñoa, ago erne heldu diren hitzetan, / zeñak guztiak baitire hire ontasunetan.* EZ *Man* I 49. *Iragan urthea deitzen da iaz, oraingoa* aurthen, *eta heldu dena* geurtz <-rzk>. EZ *Eliç* XXV. *Heldu den denbora luzean / bethi zaitu laudatuko.* Gç 156. *Ikhustera goazen bezala heldu den Kapituluan.* He *Gudu* 164 (SP 147 *hunen ondoko kapituluan*). *Yudasek bazakien Salbatzailleak othoitzean iragan gogo zuela heldu zen gaua Olibetako baratzean.* Lg II 255. *Aurthen hemen naiz, eta beharbada heldu den urthean ez!* Dv *Lab* 83. *Heldu den aldikotzat, hau gogoan har zak.* Zby *RIEV* 1908, 764.

Alemankeria zer den ez dakienak, ikasiko du heldu den asteko zatian. StPierre 33. *Arantzazura erromerian / eldu den urtez etorri. In* SMitx *Aranz* 194 (puesto en boca de un navarro). *Suizara goateko asmoa dugu heldu den ilabetean.* Izeta *DirG* 109. *Iragan denbora ez da gehiago gure... Heldu dena, ba...* Larz *Senper* 116. *Urtatsetako karta ginian lekuko: / Etxerako hintzala heldu den neguko.* Xa *Odol* 201. ● *Komendatu zireezun fraide lagun orori heldu gauian orok Jinkoa otzoitz zaten.* AR 144.

■ (Aizk app. (← Ax), H). (Acompañado de complemento provisto de suf. *-tik*). Proceder, provenir, descender, derivar; ser transmitido (por tradición o herencia). (Cuando el objeto es una oración subordinada, ésta se construye con *bait-*, salvo Inchauspe, que emplea el subjuntivo con *-(e)n*). ● *Tr.* Muy común en toda la tradición septentrional, fuera de la cual, lo encontramos además en Guernico, *AzpPr* y en algún autor moderno. ✶ *Haren* [Adanen] *arrazatik heldu garen guziok gure naturaz lainkoaren hiraren eta punizionearen digne baikara.* Lç *Adv* *** 1v. *Eztira ez nigar guztiak doloretik heldu.* Ax 501 (V 323). *Minik handienak, burutik heldu direnak.* "Ceux qui viennent". O *Pr* 646. [Mina] *erorzetik heldu zaionean.* Mong 590. *Trabaillutik heldu den irabazia.* ES 180. *Handik heldu da bethi arrazoiñaz gobernatzen baita.* Ch I 3, 3. *Hantik heltzen düzü orano [...] ezpeitüt ene büria goiti erazitzen gaizarik hoben direnen egitera.* Mst III 55, 3 (SP, Ch *handik heldu da*, Ip *heltü düzü*, Leon *hortako*). *Nondik heldu othe da bada Jainkoak hunen dorpheki yazartzen baidaroku?* Lg I 255. *Apostolietarik heldü zaukün fedezko profesioniaren molde edo formula bat.* CatLan 22. *Ezin beraz uste izan dezaket Jainkoaren nahitik heldu dela hain gutiren salbatzea.* Brtc 143. *Nundik onera etorri zera? Eta eranzun zion: eldu naiz Jaungoikoagandik.* Gco I 421. [Izpirituko sosegua eta bihotzeko bakea] *heldu baitire gure gutizien mortifikatzetik.* Jaur 164. *Arboletarik heldu dira arnoa, sagarra, gaztaina eta bertze fruitu guziak.* Dv *Lab* 15. *Heien otoitza ez dela ezpainez barnagodanik heldu.* HU *Zez* 35. *Beti keñuka zaude / loruaren gisa, / esanaz nagusitzen / zerala aixa, / ori da jaiotzetik / eldu zaizun gaitza.* AzpPr 96. *Eta nontik heltü zait ene Jaunaren Ama jin dadin enegana?* Ip *Hil* 78. *Hanitx beitü distiatzen / Zure ganik heltü argiak, / bethatzen tü bazter güziak.* UNLilia 12. *Arraultza ollotik eldu da.* Inza *Azalp* 35. *Kantu ezti bat entzuten da, zerutik heldu balitz bezala.* Ox 45. *Tokietan, toki arau, [...] berez sortzen diren landare mota etarik eldu da tokiaren izena.* Flr 166. *Eskaleretarik petik gora heldu den argiak iatzartzen bezala nu.* JE *Ber* 66. *Sendagailu gehien-gehienak ez ote dire landaretarik heldu?* Zerb *Azk* 88. *Goi-mailletako izaki bizidunak eboluzioz azpikoetatik eldu direla.* Vill *Jaink* 52. *Castilla aldeko zelaietarik heldu ziren lanoak.* Ardoy *SFran* 73.

■ (Con subordinada causal). Suceder (porque), proceder (de). Cf. infra *(3)*. ✶ *Eta baldin eskualdun batzuek hala mintzo badira, hori heldu da zeren erdarak edo gaztelaniak mintzaira molde hau hartu baitu Arabiatik.* ES 134s (v. tbn. 108 y 133). *Badakizu zergatik eztutzun lauster izaten zeruko konsolazioneak? Hori heldu da zeren nekhezegi galdegiten baitütutzu orazionean.* Ch III 30, 1. *Jinkoak hek nere baitan emendatzen baditu, hori heldu da zeren nitaz egin nahi baitu bere semearen imayina perfet bat.* Mih 95. ● (Con instrumental). ✶ *Eta hau heldu da Eskualdunek bere hitzkuntza propiala ez estimuian idukiz eta [...] Eskuaraz iskiribatu faltaz.* ES 398.

■ (T-L). Venir a ser, devenir, resultar, salir; seguirse, deducirse, inferirse. "Revenir, coûter", "suivre, résulter" T-L. ✶ *Zuzenez eta ethorkiz Erresuma guztiko iaun eta Errege heldu denak.* Ax 576 (V 370). *Hamar hirjina hetarik bortzak heldu ziren erhoak eta elgerrak, eta bertze bortzak zuhurrak.* Tt *Onsa* 72. *Oren hauk partitzen tu 32 haize laurdenez, eta heldu dire 9 oren.* INav 159. *Eta nola lehen ez baitzen hitzkuntza bat baizik [...], arrozoinez heldu da mundu-herri guzian izan zen lehenbiziko hitzkuntza izan zela Scythiarrena.* ES 386. *Gaineko opserbazione hautarik naturalki heldu dena da.* MarII XV. *Gai ederra heldu da Dubut atzarria, / liliak bezala du beztiren herria.* Hb *Esk* 135. *Iguzkiaren bidez egiten den gatza hainitzez merkeago heldu dela.* Dv *Dial* 114 (It *atera*, Ip *jin*). *Nik erran nahi nuena zen, holetan bi aldiz iraultzera, heldu direla bi lan.* Dv *Lab* 28. *Gormandizazko bekhatia, / ala hi gora phikatü; / desobedientzia heltü / zelakoz handürreria.* UNLilia 10. *Zoin egunez adoratu zuten Magoek Jesu Kristo? Trufania egunean, heldu baita Urtharrilaren 6an.* CatJauf 58. *Hunenbertze kilo dea behi hunen hazta? Ederki: egungo saltzapenaren neurrian, aberea hauta delarik, heldu da hunenbertze urre.* JE *Bur* 172. *Zenbat heldu dituk sei eta lau? Sei eta lau hamar heldu dituk.* GAlm 1955, 49 (ap. *DRA*).

■ (Dv, H, Lh). (Empleado gralmte. con *ongi, gaizki*, etc.; cuando no se precisa (lo que sucede muy raramente), se sobreentiende el sentido positivo). Salir bien o mal parado, ir(le) bien o mal, salir bien o mal, tener (o no) éxito. "*Zuk errana eginik ez naiz ongi heldu izan,* je ne me suis pas bien trouvé d'avoir suivi votre conseil. *Gaizki helduko zare hori egiten baduzu,* si vous faites cela, il vous en mésarrivera. *Ez naiz hain ongi heldua lehen non berriz hasiko bainaiz,* je n'ai pas un si bon succès auparavant, pour que j'y revienne" Dv, que cita además a Ch. "*Bere egitekoetan nahitara heltzen zaio,* il lui réussit à son gré dans ses affaires" H *in m.* "*Eniz gaizki heldu,* je ne m'en trouve pas mal" Lh. "*Ongi heldu zara?,* ¿vas bien? (AN-gip-5vill, B, BN-lab)" Gte *Erd* 151 (junto a *untsa zirea?* de BN-arb). ✶ *Ezta gibelat behatu behar, zeren hala behatzeaz izatu da gaizki heldu denik.* Ax 467 (V 303; ed. 1864, 546: *peril da gaizki hel zaiten*). *Zeren animaliak, bere adimendu gabearekin ere, eztira lehen gaizki heldu diren lekhura berriz bihurtzen.* Ib. 469 (V 304). *Bertzeak helduko dire bere xede guzietan, eta zu ez batetan ere.* Ch III 49, 4. *Andere izkontü batez zen erhotü [...] amorioa hel eztaitekianari jarraikiago zelakoz.* Egiat 219. *Hek entzun ukhanaz baldin bat ongi bada heldu, / hala egiñaz hamar miller, aldiz, zaie urrikitu.* Gy 83. *Lan horren garbitzeko / denbora behar du, / luzaturikan ere / ezta gaizki heldu.* Bordel 118. *Aberezainak*

thorra betza lasto zamuka batekin abereak eta urez garbi; ez da gaizkiago helduko. Dv *Lab* 226. *Ukhazu hautan sinheste, eta ez zare gaizki helduko.* Laph 210. [Hirur merkhatariak] *gizon erneak, beren eginbidetan osoki ohartuak eta handizki heltzen zirenak.* Arb *Igand* 101. *Nahi bazare ontsa heldu, zozoek lehen hitza atheratu artio igurik zazu bethi.* JE *Bur* 38. *Gaur ikusiko nor helduko den hobeki, zu othoitzean artzanik, ala ni dantzan jostaturik!* Barb *Sup* 53. *Bertzeak beren urratsetan ontsa heltzen ikusiko ditutzu.* Leon *Imit* III 49, 4. *Gauzak oro ongi heltzen balinbazaizkit.* Barb *Leg* 138. *Ongi egiten baduk hik ere, ongi helduko haiz.* Zerb *IxtS* 11. *Kafe bat, ihardetsi zuen muthiko gazteak ez nahiz eta gizona kexarazi, menturaz kafe bati amor emanik hobeki helduko zela.* JEtchep 93.

■ (Dv, H). (Con *ongi, gaizki,* etc.). Acomodarse, ajustarse, ser lo adecuado (o sus antónimos, según el caso); avenirse (con). "*Haxeriari etzaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea,* le langage du loup ne convient pas au renard. *Ontsa gaizki heldu zait goan behar izatea igande egunarekin,* devoir partir en jour de dimanche est chose qui me contrarie fort" Dv. "*Oinekoak ongi heldu zait* [sic], les souliers me vont bien. *Gaizki heldu dire elkharrekin,* ils vont mal ensemble. *Xiria ezta ongi heldu xilhoarekin,* la cheville ne s'adapte pas bien au trou" H. "*Ez dira elkarrekin ongi heldu* (AN-5vill)" Gte *Erd* 202 s.v. *konpondu.* ✶ *Ezta pontu hunetara gaizki heldu Pierres Damiano daritzan doktor batek kontatzen duena.* Ax 246 (V 166). *Zeren eskiribatzera,* chipia, chipichoa, gizonchoa, haurchoa *ezta ongi heldu euskaraz ongi minzatzen direnen artean.* Ib. 18 (V 9). *Zure borondatea biz enea eta ene borondatea berraikio zureari eta harekin ongi hel bedi <m-> bethiere.* SP *Imit* III 15, 3 (Ch *iunta,* Mst *izan*). *Parabola eder bat dago iarririk Eskrituran S. Matheu baitan; zeren onsa heldu baita, bide <-i> hunzaz ikhusi behar dugu [...].* Tt *Onsa* 71. *Hautxe da Lojikoek batasunaz emaiten duten definizioa, zeina hagitz ongi heldu baitzaio Eskuarari.* ES 139. *Mintzaira lodiegia ere ezta ongi heldu eskuararekin, halu nola I eta X lodiki erraitea.* Ib. 134. *Maitaturen duzue zuekin ungi heldu dena, eta higunduren duzue zuen etsaia.* Lg II 147. *Gainerakoan ongi heldu da meditazionea, igandetan, Jainkoa zerbitzatzeko arrazoinen gainean.* Dh 53. *Badira belharrak elkharrekin ongi heldu direnak, eta badira elkharri kalte egiten dioetenak.* Dv *Dial* 49 (It *elkarrekin ongi datozenak,* Ur *alkar ondo artuten,* Ip *alkharreki untsa jiten*). *Gure lanaren xedeari obeki doakio, egokiago eldu zaio Axularrek diona.* FIr 186. *Azken molde hortan heltzen nintzan hobekienik.* Xa *Odol* 41. ● Salir adelante, arreglarse(las) (con). ✶ *Zeren eta oro emaiten dituena beti aberats baita... bertzentzat, beretzat doidoi... heltzekoa baizik izanen ez badu ere.* HU *Aurp* 111. *Kintsenarekin (Mugerren dioten bezala) ezin hel bethi. Manex Barrandegik bihotz onez laguntzen zuen.* Ox 194.

■ (*-t(z)era heldu*). Llegar a, venir a, suceder que. "*Gauza hori gerthatzera heldu balitz,* si cette chose venait à arriver!" Dv. ✶ *Ustez naiteen / hel erortera / zu zirateen / leku herera.* O *Po* 46. *Hainak bada nahi baitutzu ongi ezagutu, nihorekin mintzatzera heldu zarenean, solasari guardia emozu.* ES 196. *Kontseiluak berak izenda ditzake faltatzera heldu litazken bertze kargudunak.* JesBih 415. *Zer balia lakioke Ebanjelio Sainduko langile bati mundu guzia Jainkoari irabaztea, baldin bera heldu balitz galtzera?* Jaur 127. *Ordukotz gerthatzen da aziendek odolean sarthua dutela izurria, et[a] gero hiltzera heldu dira.* Dv *Lab* 215. *Herrien erdiak apezik gabe geldítzerat heldu litazke.* HU *Zez* 30. *Ber[r]iz el gitian artio salutatra.* Mdg 170. ● (Con dat.). ✶ *Alhor hartan hel badakit ereitera hazia / eta ene bada ere lastoa eta bihia, / ez batori ahal duket ezetare herzia.* E 135s (cf. Lfn *Notes E* 156). *Baldin lana geldítzera heldu balitzaio eritasunez edo ezin hertzez, begiratzen dio, ixtripuak diraino, egunean eguneko ogia.* JE *Bur* 200.

■ (*-(r)ik heldu*). Acabar de. v. infra *-tik heldu.* ✶ *Zure sensuen erregelatzeko emanik heldu natzaitzun pratika diferent haukien nonbre handi huntan.* He *Gudu* 145. [Jesusek Magdalenari] *manatu zuen haren dizipuluei errateaz zer ikhusirik heldu zen.* Lg II 287. *Ya irakurririk heldu zaren misterioak, oraño egiñaraz dietzatzuke gogoan ez ditutzun asko erreflexione.* Mih 40. *Ahantz bekizkitzu, Iauna, ene bekhatuak, zeinentzat J. Kristo zure Semea Aldare hunen gainean immolaturik heldu baita.* Brtc 36.

■ (*-tik heldu*). Acabar de. Cf. fr. *venir de* + infinitivo "avoir (fait) très récemment, avoir juste fini de". ✶ *Oren berean ere, erortzen gare higuintzetik heldu garen huts beretan.* MarII 111. *Erreparatu zuten Salbatzailearen ohorea [...] pederikatuz gurutzefikatua izaitetik heldu zenaren Jainkotasuna.* Jaur 201.

■ (H). Nacer, crecer, desarrollarse. ✶ *Xara berantago eta aphalago helduko da.* Dv *Lab* 370. *Maiz eta ardura abereak erdi-goseak dagode alhapidetan, eta gero txarrak heldu dira.* Ib. 132. *Ergiei hamar hilabethetan heldu zaizkote lehenbiziko aintzineko hortzak.* Ib. 238. [Artzainek] *sasietan heldu diren arbolak arradizaraino xahutzen dituzte.* Ib. 307. *Ene bulunbariek ukitu landan, artho eta ogi hautak heldu dire.* Hb *Egia* 132. *Pentzeak eta artoa ontsa heldu omen dituk lur berri horietan.* JEtchep 66. *Erein ondoan ez omen da aski axolatu nola heldu zen uzta.* Ardoy *SFran* 314. *Ez da jorratu behar ez den landarerik / lurrean heldu denik, ez eta hertzerik.* Xa *Odol* 119. *Aurten ere usoak gaizki heldu omen.* Ib. 20.

♦3. (*heltü* S ap. A; H). Suceder. (Con aux. intrans., uni- o bipersonal). ● *Tr.* Sólo septentrional; bien documentado ya en Dechepare y Leiçarraga, sólo tiene una tradición continuada entre los autores suletinos y mixanos; aparece tbn. en Pouvreau, Duvoisin y los bajo-navarros Elissamburu y Barbier. ✶ *Kirisailuiari nola hiri hel eztakia: / berzer argi egin eta erratzen dik buruia.* E 245. *Hel ahal lekidizkigun gaitz guzietarik delibratu.* Lç *ABC* A 8v. *Konta zitzaten gauza guziak eta zer demoniatuei heldu izan zaien.* Lç Mt 8, 33 (He, TB, SalabBN, Dv, Leon *gert(h)atu*). *Orazioniak bizia luzatzen du, Errege Ezekiari heldu zen bezala.* Tt *Arima* 46.

Despazienziatzen eta nagitzen dire gauzak heldu eztirenean hekin gogara. SP *Imit* III 7, 2. *Zer ikhusten zien miragarrienik? Apostolietan heltü zen berritarzüna.* Bp II 76. *Ene lixenziareki hori heltü düzü, amurekatik hanitxen bihotzetarik phensamentiak ager litian.* Mst III 46, 3 (Ip *heltü da;* SP, Ch, Leon *gert(h)atü*). *Eztela deus ere heltzen mündian haren manüz edo permisionez bezik.* CatLan 24. *Eta hel baledi zonbait Konfrai haitatietarik ezin asestitzen lizan [...].* Mercy 31. *Ezagutu zizin, harendako Meza erranarazitzen zien aldi oroz hala heltzen zela.* AR 253. *Ikusiren dün orano / zer zaiña heltüko, / Xarlemaiñak behai / ferafutre ützüko.* Xarlem 215. *Zer nahi malhür edo akzident faxus hel <b-> dakizün.* UskLiB 74. *Gerthakari txarraz nihor guti orhoit baita hel dadien artean.* Dv *Dial* 66 (Ip *heltü;* It *gerta,* Ut *jazo*). *Zer heltüren zen Gizuner Jinkuak ezpalü ükhen pietate haiez?* CatS 24. *Gezurrak handiago eta sinhetsarazteko aiseago, nik ez dakit nola heldu den hori.* Elsb *Fram* 71. *Bere baithan egiten du ikusi behar duela, zer helduko balinbazaio ere.* "Advienne que pourra". Barb *Leg* 127. *Bere ziloan egonez ere, barurik bethi egoitea heldu baitzitzaion, hil edo bizi, gauaz, herrestaka egiten zituen atheraldi batzu.* Ib. 137. *Edozer heldurik ere, hark behintzat bere irabazia eraikiko zuela erabaki zuen.* Mde *HaurB* 80.

♦4. (V-arr, S; SP, Urt *Gram* 363 → A, Lar, Dv, H). Ref.: A *Apend;* Lrq; *AtSac* 41 (que lo recoge sólo en L'Hôpital-St-Blaise (S)). Socorrer, ayudar. (Con aux. intrans. bipersonal). "Ayúdanos, *el akigu*" Lar. "*San Migel, eldu zakidaz emen* (V-arr), socorredme" A *Apend*. Cf. **hel.** ● *Tr.* Propio de la tradición septentrional, fuera de la cual se encuentra una vez en Moguel (cf. el testimonio de A *Apend*) y en Orixe. Bien documentado en los autores antiguos; a partir de fines del s. XVIII el empleo es regular aunque menos frecuente y prácticamente sólo en imperativo (como sucede, por otra parte, en los testimonios meridionales). ✱ *Ordu hartan hel zakitzat, othoi, ama eztia.* E 81. *Hire graziá gure miseriari balü eta hel dakión.* Lç *Ins* A 1v. *Ezen zu zinaizkidala / falta gabe helduren, / noiz ere baitzitzaizkidan / etsaiak oldartüren.* EZ *Eliç* 221. *Nork eskua emanen dio? Nor helduko? Nor lagunduko zaika?* Ax 559 (V 357, que corrige innecesariamente *nork helduko*). *Esperantza baitut [...] hortik* [zerutik] *helduko zatzaizkidala, eskua emanen derautazula.* Ib. 11 (V 5). *Egizu egin ahala zure aldetik eta Iainkoa helduko zaio zure borondate onari.* SP *Imit* I 7, 1 (Ch, Leon *lagundu*, Mst *sokhorritü*, Ip *lagüntü*). *Pobre behar bat ikusi dut eta enatzaio heldu izan ahal bezala.* SP *Phil* 157 (He 159 *lagundu*). *Praiska, Praiska, eldu zakidaz; galduba nas betiko.* Mg *PAb* 76 (Arr *BAP* 1948, 518 *atozki*). *Hel zakizkit, arren, zure loriaren ta nere salhamenduaren etsai izigarri hau gudukatzen.* Dh 108. *Berriz bekhatiala eroriko nüzü, heltzen ezpazitzaitzat.* UskLiB 12. *Oihu egiozu zure pena eta zure aflikzioneen artetik hel zaizkizula.* MarII 35. *Aizuak laster jun ziren emazte gaxuri helzera.* Etch 624. *Ez da hargatik lotsatzen Iñazio. Badaki [...] Jainkoa goizxago edo berantxago helduko zaiola.* Laph 238. *Nahi balinbadugu egiazki Andre-dena Maria hel dakigun gure behar-orduetan.* Inn *SBi* 51. *Hel zakitze eror eztitian.* Ip *Hil* 150. *Santa aundiak, el zakizkigute!* Or *Mi* 12. *Oi, jan behar nau! Iretsi behar nau! Hel zakizkit!* Zerb *IxtS* 61. *Geure zaintzailea, / gaur hel zakizkigu!* Mde *Po* 18 (en *EG* 1950 (3-4), 7 *otoi, zatozkigu!*). ● "Servir la messe" Lh.

v. tbn. O *Po* 25. Gç 42. Bp I 93. Ch III 48, 5. Brtc 181. Dv *LEd* 101. Leon *Imit* III 48, 5. Xa *Odol* 183.

♦5. (SP, Dv, H). (Aux. trans.). Conducir, llevar, hacer llegar, enviar. v. **helarazi.** ● *Tr.* Sólo septentrional; aparece en varios autores clásicos, y se documenta con frecuencia a partir de mediados del s. XIX. ✱ *Fin honera hel gitzazu.* E 113. *Paulen salbura heltzeko kargua hartu zutenék.* Lç Act 17, 15 (He *gidatu*, TB, Dv *lagundu*). *Hel nazazu, Iongoikoa, hetarik izatera.* EZ *Man* II 49. [Aingerua] *ethor zedin berri haren / Mariaren / heltzeko beharrira.* O *Po* 56. *Finirazten mündian emaztiak hanxe, / ezpaleit Jinkuk heltü Xaho Atharratze.* Etch 184. *Eta gerla izan zenean hartan dezidatua, / kurrierez heldu zuen orotara mezua.* Gy 153. *Azken judizioko turutak bere deia heltzen duenean munduaren bi bazterretara.* Dv *LEd* 257s. *Eskua hel dizadazu eta lagunt nezazu.* Ib. 81 (Cb 39 *eskua indazu*). [Iñazioren etsaiak] *Fedearen tribunalerat heldu zuten beldurtu behar zela Iñazioz.* Laph 108. *Nere ganaraino harriak eta lur-muiloak ezin helduz, errabia gorriaren bortxaz [...].* Elzb *PAd* 41. *Aingeruek eta Sainduek heltzen diotzite Jainkoari gure othoitzak.* CatJauf 102. *Behakoa urrun heltzen zuelarik.* JE *Bur* 11. *Nork zakien bertzalde noraino heltzen zuten besoa ixtudiantek.* StPierre 33. *--Zer ari hiz tenore huntan bidean? [...] --Behiak heldu ditiat Harizpuruko bordarat.* JEtchep 111.

v. tbn. Mat 221. Zby *RIEV* 1908, 294. HU *Zez* 141. M. Elissagaray *GH* 1929, 238. Zerb *Azk* 45. Xa *Odol* 277.

♦6. (BN-baig ap. A; Dv). Pertenecer, tocar, corresponder. Frente al uso de Leiçarraga, TB, HeH y Duvoisin, tanto Haraneder como los ejs. de los dicces. de Duvoisin ("*Galdatzen du zuzenez heldu zaiona,* il demande ce qui lui revient de droit") y Azkue ("*Zuzenez eni heldu zen* (BN-baig), me pertenecía en derecho") reflejan que las formas defectivas de supra *(2)* han pasado tbn. a esta acepción. Cf. infra *(9)*, sobre todo en su acepción de 'afectar, tocar'. ✱ *Aitá, indak onhasunetik niri heltzen zaitadan partea.* Lç Lc 15, 12 (He *heldu zaitan*, TB *helzen zautan*, HeH *heltzen zaitan onthasuna*, Dv *heltzen zaitan zuzena*).

♦7. (Dv). Encontrar(se), hallar(se); coincidir, juntar(se), reunir(se). "*Heltzen banaiz zurekin nihon,* si je me rencontre quelque part avec vous" Dv. ● *Tr.* Sólo septentrional, se documenta especialmente bien en textos suletinos y mixanos, si bien hay testimonios, tan tempranos como Materre, más occidentales. Gralmte. intrans., hay un ej. trans. en Oihenart. Aparece generalmente con inesivo y, refiriéndose a personas, con *-(r)ekin.* ✱ *Zenbatetan eroriko ninzen munduko perileta, eta helduko inkontru gaitzetan, baldin zuk [...]* [etsaien] *gaixtakeriak agertu, khendu eta desegin ezpazinitu?* Mat 294s. *Lagun artean / hel nadinean, / elhaketan,*

erhogoan / ez nun dosuatzen. O *Po* 9. *Hel dait'asturuz / bertz'anhitz buruz / norbait onts'eginagorik.* 'Il peut se rencontrer'. Ib. 14. *Edo zoriak / nonbait bi-biak / noiz ere heltzen baikitu.* Ib. 14. *Nonbait bi-biak heltzen bagira.* Ib. 16. *Paubren konpaiñian hel zitianian, kortes eta bihoz bera erakus zite.* Tt *Arima* 104. *Ihes ezin eginez, hetarik zonbaitetan* [jokietan, danzetan...] *ihor helzen bada, beste ordiez beno zühürrago eta emiago agertü behar dü.* Bp II 40. *Obligatia dea ehor bere herrian pesta ezten egün batez besta den lekü edo herri batetan he[l]tzen bada han Mezaren enzütera?* CatLan 101. *Bere buruei edo bertzei desiratzen diotela leher egitea [...] edo bertze zenbait inkuntru gaixtotan heltzea.* Brtc 58. *Renaud, hire fama / mündian dük hedatürik; / beldür nük ehizan heltü / sekülа gizuneki.* Xarlem 276. *Kalbariako mendin gaiñen heltü izan bazina.* UskLiB 34. *Holako kunpañetan eniz oano heltü.* Etch 322. *Behar da goguan igaran zuin lekhütan izan giren, zuin persunareki heltü giren.* CatS 82. *Biharamunean partituz etzen Tolosan heltzen ahal behar zuen tenoreko.* JEtchep 81. *Amenstu leku hortan heltzen garenean, / egizkoaren hatsa galdurik bidean, / leize bat eginen da gure gibelean.* Xa *Odol* 225.

♦**8.** (V, G, AN, L; Lcc, Lar, Añ, *VocZeg* 285, *VocCB*, Dv, H). Ref.: A; *EI* 147; Iz *ArOñ, To;* JMB *At;* Etxba *Eib;* Elexp *Berg.* Madurar, llegar (o llevar) a la sazón (sentidos prop. y fig.). "10. venir en âge, grandir. [...] 11. venir à maturité, en parlant de fruits" H. v. **umotu, ondu, zoritu.** ● *Tr.* Propio sólo de la tradición vizcaína y guipuzcoana. Se emplea más como adj. (v. *infra*). ✶ *Eldu dedinian* [linoa], *atera biar da eskuz.* Mg *PAb* 138. *Desonestiladeko eskolaan atzijak, ondo eldu bagakuak, zaartuta bere berdiak.* fB *Olg* 59. *Arritua norentzat / sagarrak eldurik / ote zeuden arbolan / bildu gabetanik.* It *Fab* 179. *Hume bat ongi zoritu gabe, ongi eldu gabe igitatu edo ebaki zuena erioak.* LE *Urt* 434 (ms. orig. 155v sólo *zoritu*). *Iru bikor oiek eldutakoan lertu eta zumua Erregearen edanontzira bota zuela.* Lard 52. *Denporaz dala eltzen pikua arbolan.* AB *AmaE* 248. *Denborak matsak elduko ditu.* AzpPr 68. *Ondo eldutako ikoa baño bigunago.* Ag *Kr* 177. *Osoro zerurako ondurik edo eldurik zeudenen tokia.* Inza *Azalp* 72. *Eguzkiak eta intzak pikuak eldu ditunean.* Or *Mi* 3. *Utzi urte ta sasoiaren giro ta aldarteak zaletasun ori ondo eldu dezaten.* Lab *EEguna* 68. *Iaiotzean izaten asten dira, eltzeko azten dira, ta eldurik zaartzen eta iltzen dira.* Or *Aitork* 87. *Griña au, giza-emakumeak eltzen dijoazen neurrian, geitu oi da.* MAtx *Gazt* 27. *Mats-mordoak eldu-urran daude.* Ibiñ *Virgil* 92. *Ortarako pikoak eldu gabe daudela uste det.* NEtx *LBB* 43. *Ondo eldu gabe nagola deritzait lan orretarako.* NEtx, carta a Ibiñ 13-XII-1954. *Artoak eldu dira.* Alzola *Atalak* 68. *Etzala eltzen artorik esan zigun. Jakiña, uda motza izango da an.* Uzt *Sas* 349. *Aurra ondo eldu da / amaren ustetan, / alakoren batian / asi da izketan.* Ib. 33. *Garia heltzean, igitaiaz ekiten zaio.* IBe Mc 4, 29 (IBk *heldu*). *Halako gordin antxa aurkitzen zaio, osoro heldu ez den fruituarena.* MIH 303. ● (Referido a nonatos). Formar. ✶ *Ondo poztu ziñan, Alostorrea / eldu zalako neregan semea. In* Or *Eus* 116.

■ (*Urteetan heldu*). Entrar en años. ✶ *Urteetan elduaz zijoan eran, bertute guzietan aurreratzen zan.* Arr *GB* 7. *Urteetan elduz zioan eran, ikasbide guzietan aurreratzen zan Platon.* Zait *Plat* 11.

■ (Lar, Añ, Dv (V, G), H, A). (Part. en función de adj.). (En sentidos prop. y fig.) maduro, en sazón; (referido sobre todo a personas) adulto; prudente, juicioso, sensato, experimentado; mayor, de más edad; (referido a nonatos) formado. "*Haurrak helduak ditu,* il a ses enfants grands. *Neskatxa hori ez da oraino heldua,* cette fille n'est pas encore nubile" Dv. "*Gazte heldua,* jeune homme, jeune personne déjà grandis, parvenu à l'âge de raison, à la force de l'âge. *Neskatxa heldua,* fille arrivée à l'âge nubile" H. "(Vc), persona madura, juiciosa" A. ✶ *Jan egik sagar eldua* (Tolosa, 1619). *TAV* 3.1.25, 44. *Lino azi elduba.* Mg *PAb* 142. *Artu zuen mats adar bat mordo elduz beterik zegoana.* AA III 297. *Bi gizon zar zintzoak, elduak eta errespetokoak zirudienak.* Ib. 332. *Trateetan ditubee simpletzat Konpesorerik eldubeenak ta errazoezkuenak.* fB *Olg* 135. *Oh, sei zazpi urteko Teresa txikijaren ta umiaren pensamentu andija, sendua ta elduba!* fB *Ic* II 287. *Senarraren pazienzija elduba gaiti zitalago, sutsubago ta lotsa galdukuago egiten zan emaztia.* fB *Ic* III 374. *Ezkongeijari obeto begiratuko deutsa guraso eldubak ta Jaungoikozkuak, umiak berak baino.* Ib. 354. *Onelako tokietan ikusten dira arbola batean eta denbora berean lorea, fruta berdea eta eldua.* It *Dial* 40 (Ur *elduba,* Dv *onthua,* Ip *huntia*). *Beren arteko guraso eta gizonik elduenak buru zituztela.* Lard 123. *Judako gizon eldu eta zar guziak.* Ib. 184. *Intxaur ondo elduaren mamiña.* Ur *Dial* 103. *Marubi eldu gorri eder asko zeuden.* Arr *GB* 57. *Bera baño elduago zan aizpa bati.* Arr *May* 119. *Espiritu Santuaren osotasuna sartu zala bere biotzean eta egin ebala (arimearen aldetik) gizon eldu bat.* Itz *Azald* 133. *Bigunago zegoan sasiko masustarik elduena baño.* Ag *G* 40. *Elduegi diren morkatik aleak yalki oi bezala.* Or *Mi* 93. *Eztauela gizon elduen txixa baño gauza oberik orretarako.* Kk *Ab* II 12. *Emaitz eldurik.* Markiegi *in* Ldi *IL* 10. *Mutil gazte ta gizon elduak / zaiñetan alaitasuna.* Or *Eus* 158. *Belar, garo ta / sagar elduen usai ugari.* EA *OlBe* 28. *Eman dezagun egun bateko erne-muña dan aurra, ots, aurgaia, ta beratzi illabete zitun aur eldua.* Or *QA* 100. *Gaztetan naiz adiñ elduan naiz zartzaroan.* Ib. 112. *Gazteak aurrena eta elduak gero.* Etxde *JJ* 180. *Neskatillatan artu nai die / neska eldueiri gaiñak.* And *AUzta* 119. *Zugaz biotzak bakea dauka, / [...] arimak bertso eldua.* Gand *Elorri* 140. *Gari elduaren kolorekoa.* Erkiag *BatB* 53. *Emakume eldu bat nai litzake andre urtetsu bat zaitzeko.* NEtx *LBB* 69. *Mito gisako zerbait iruditzen zait teoria hazia eta heldua baino gehiago.* MEIG III 118. ● *Hanitz madari ikusten ziran konbentu huntan; heldu helduak, begirako ederrak, gogorako linburgarriak.* Osk *Kurl* 144. ● (Con suf. *-ko,* adnom.). ✶ *Nikasi yauna gizon adintsu bat da, sentzun artetsu ta eldukoa.* Zink *Crit* 239. *Sinesmen heldukoen artean, jakinduri gaiak*

darabiltzagu. IBe 1 Cor 2, 6. ● *Ez aur biurtu ezagueraz, bai gaitzarekiko, gizon eldu zaitezten (1 Cor 14, 20).* Or *Aitork* 389. ● *Ni zarra naiz, eta emaztea egunetan txit eldua da.* Lard 362. *Basarri ta ni zenbat erritan / bertsotarako bilduak, / azkenerako ibilli giñan / urtetan pranko elduak.* Uzt *Sas* 174.

♦9. (V, G-azp-to-gol; Lar, Añ, *VocZeg* 285, *VocCB,* Dv (V, G, S), H). Ref.: A; Iz *ArOñ* (*eltzéia*), *To;* JMB *At;* Etxba *Eib;* Gketx *Loiola;* Elexp *Berg;* Gte *Erd* 14, 57, 275. Agarrar(se), asir(se), aferrar(se), coger, empuñar; (en sentidos prop. y fig.) atrapar, pillar; atender, dedicarse (a un quehacer, etc.), tratar (un tema), emprender (un trabajo, etc.); picar, morder (insectos, escorpiones, serpientes y similares), (mucho menos frec.) pinchar, clavar (un objeto punzante); morder (el anzuelo); atacar (una enfermedad o similar); (fig.) afectar, tocar; aprovechar (una oportunidad); (*esanari,* etc.) atenerse (a lo dicho, etc.); (*hitzetik heldu*) tomar la palabra (a alguien); (*errespetoz heldu*) tratar con respeto. "*Eldu zion gaitzak,* le mal l'atteignit" H. "(V), enconarse (la herida)" A. "(G), morder" Ib. "*Irurogei kilo! Irurogei ta amarri ere eltzen dio* (G-to), llega también a setenta" A *EY* III 310. "Acusar" JMB *At* (cf., tal vez, el ej. de Lard citado *infra*). "Raspar (una bebida). *Ardo mottela, ez du batere eltzen*" Gketx *Loiola.* "Txertoa gaiztotu; infectarse, a causa de una vacuna. *Bakuniak heldu zotsan eta gorrixak ikusi zittuan*" Elexp *Berg.* "*Alkarri eltzeraño allegatu omen zi(ra)n* (G-azp)" Gte *Erd* 123. v. **oratu; lotu, eutsi.**

● *Tr.* Propio sobre todo de la tradición guipuzcoana desde Larramendi por lo menos. En vizcaíno se encuentra ya en Micoleta, pero apenas vuelve a atestiguarse (Añibarro y Uriarte son las únicas excepciones) hasta fines del s. XIX, si bien en el s. XX es bastante común. En alto-navarro sólo se documenta en Beriayn; Harriet cita un ej. de LE *Urt,* pero seguramente sea debido al corrector guipuzcoano. Al Norte sólo se encuentra en Inchauspe. Es bipersonal con dativo sin duda en Beriayn, Larramendi, Mendiburu y, modernamente, Mirande y Txillardegi; en cambio, ya Cardaveraz emplea el tripersonal que predomina después. Es especialmente frecuente en su acepción de 'agarrar', acompañado casi siempre de un complemento provisto del sufijo *-tik.* ✶ *Eldu zitzaizkion bereala eta egotzi zuten labera.* "Asieron del". Ber *Trat* 111r. *Elduteko neure zer eginai.* Mic 13r. *Esanari el akio zabuan ibilli bage.* Lar *DT* CCIV. *Eldu zitzaion Fernandezi burutik oñeraño humore lodi gordin oñazez betetzen zuen bat.* Mb *IArg* II 333. *Ondasun usten bazka edo zeboagatik, betiko eriotzaren amuari elduko diot?* Cb *Eg* II 62. *Tentau gaikez; baña eldu ta usegin, ez.* Añ *LoraS* 142. *Biotzez laster egitea Jesus gurutzefikatuagana, ta [...] berari eldutzea perilla igaro artean.* AA III 326. *Otsoa / lasterka asi zan / bildotxaren ondotik, / ta nai zuen egin / milla puska gaisoa / lau letagiñakin. / Eltzera zijoala [...].* It *Fab* 33. *Suge batek eldu ziolako, moztu zioten anka.* Izt *C* (ap. H). *Sugeen mistoak, sugeak eltzen zioten.* LE *Urt* (ap. H). *Eldu eutseen artazijai, ebagi eban soñekua.* Ur *MarII* 102. *Fariseoen Buruak bazkaltzera etxera eraman zuen, ezertatik eldu ote zitzaiokean ikusteagatik.* Lard 415. *Nurbaitek, ustez odola zela eta zauri zunbait baziikiala, heltü zeion.* "Quelqu'un l'arrêta". Ip *Dial* 21 (It *eldu zion,* Ur *eldu eutsan,* Dv *atzeman zuen*). *Kondearen zaldiari bridatik eldu zion.* Arr *GB* 95. *Gerrari laga eta / pakiari eldu.* Xe 402. *Loak bertatik eldu eustan.* AB *AmaE* 463. *Ai nere Jaungoiko maitea! --esan zuan Inaziok buruari elduaz.* Apaol 108s. *Dituela atzetik bata bestiari eldurik iru ume koxkor.* Alz *STFer* 130. *Gorutz burua iasoteko zeri eldurik ez eukala.* Ag *AL* 109.

● (s. XX). *Samatik elduta eukan lurrean ittoten.* Echta *Jos* 45. *Eltzen badiat, sartuko at tiñakuan.* Iraola 103. *Muskerrak gizonari eltzen dionean.* Ag *G* 126n. *Xa, xa! --esan diote zakurrari --elduiok! zatitu zak!* Ib. 310. *Batean sasiak, oteak edo elorrantzak eldu ziotela, bestean [...], ia egunero zekarden gizonak urraturen bat etxera.* Ib. 67s. *Gogorapen gaiztoak zuzen zuzen animari eltzen diote askotan.* Inza *Azalp* 148. *Santa Cruzen berri ematen dun liburua ikusi ezkero, erriak gogotik elduko diola nago.* Or *SCruz* 8. *Erliak eldu eutsian... / amaika ezten zorrotz sartu zan / gaxo aren gorputzian!* Enb 166. *Zere familiyari / errespetoz eldu.* Tx *B* II 27. *Katuak gaztaiari agiñekaz eldu.* Kk *Ab* II 88. *Itzetik eltzen diat.* Or *Mi* 113. *Egokiera oni ez badiot eltzen.* Lab *EEguna* 105. *Arloa ark erakarri oñetik ez ateratzearren, eltzen niela aren erizkerari ta ari-muturrei.* Ldi *IL* 113. *Burrukan eldu baiño leenago / itzez luzaro dute ekin.* Or *Eus* 170. *Zeribait eldu bear, ta artu zun / basagizonen bizia.* Ib. 194. *Bereala elduko dio olakoetan* [bestek] *zoroki jaulkitako itzari.* TAg *Uzt* 35s. *Landareak, aunditxoa izanda ere, ondo eltzen dio lurrari.* Munita 90. *Somorro-gaitzak ez dio eltzen* [alertzeari]. Ib. 72. *Besotik heldu zitzaidan.* Mde *Pr* 110. *Xixpari eldu zion.* Etxde *JJ* 152. *Zauritu egin dit biotza bere berriak. Baiñan, el nakion alde onari.* Txill *Let* 53. *Atzeratu bagarik, eldu eutsien etze barrie egiteari.* Akes *Ipiñ* 15. *Eltzen dio laban txiki batekin atze-aldetik eta, arek atera omen zuan karraxi bizia!* Anab *Poli* 47. *Lenengo abaguneari eldu.* Anab *Aprika* 71. *Ona beatz au, eskorpion batek eldua.* Ib. 47. *Jainkoaren auzi au, aitzin-gibel askokoa da, eta saiets guztietatik eldu nai izan diot.* Vill *Jaink* 9. *Gizonik ajolakabeenari ere urbildik eltzen dion galdekizuna.* Ib. 57. *Elduta joateko oitura.* MAtx *Gazt* 74. *Goregi zeudela* [mats-aleak] *eskuz eltzeko.* NEtx *LBB* 148. *Estu estu eldurik zeukala.* Berron *Kijote* 179. *Eta emazteari besotik helduta bagoaz etxe aldera.* MEIG I 129.

■ (Con bipersonal trans. en vez de tripersonal). ✶ *Lenbizi artan illuna eta argia alkar itsasirik eta eldurik, [...] zeñek zein garaituko zuen ibilli ziradela.* Lar *SAgust* 6. *Noizpait eltzen baaut...* Zait *Sof* 129. *Esku batez gogor eldu zun: --Zaude pittin bat, andrea.* Etxde *AlosT* 99. *Oriek* [eskorpionak] *eltzen dutena il egiten da.* Anab *Aprika* 46. *Zerbait eldu nairik bere ezkerreko besoa luzatu ondoren, lurrera erori zan.* NEtx *LBB* 55.

■ (Con alativo o inesivo en vez de dativo). ✶ *Jaungoikoak indarrak eman ez bazizkan, etzan susian eldu ta geldituko* [amilka zijuala]. ABar *Goi* 25. *Peruk, ostera, non eldu badu.* Or *Eus* 173. *Albo bakoitzetik galtzetara*

elduta bost edo sei urteko motiko potxolo bat eta zortzi urteko neska koskor pertxenta bat. Etxde *JJ* 92.
■ Juntar, unir. Cf. infra *(10)*. ✶ *Zerrendak bosnaka elkarri elduak izango dira.* OI Ex 26, 3 (Ur *elkarri itsatsiko,* Dv *elkharri lothuak,* Ker *alkarri elduta*).
♦***10.*** "Allegado" A *Apend.* ✶ *Ama, / zelan elduok negar ezin, / t' aldau atzeak* [erostariak] */ ainbeste egin?* Zav *Fab* RIEV 1909, 32.
II (Empleado como sust.). ♦***1.*** (V, G ap. A), ***heltu.*** "Llegada" A. ✶ *Behin batez here heltin / Dofinerat juaitin.* Balad 115. ■ (*heldu bat egin*). "Visitar, ir a ver, hacer una visita" PMuj. ✶ *Kalte gitxi egiten daben legez balsamuan, eldu bat egin ta hertatik iges egiten daben euliak.* Añ *LoraS* 111. *Eldu bat edo ikustaldi bat egin eutsen senar-emazteai bein euren adiskide batek.* Ezale 1897, 115. *Ezin here oiturazko baztertxuetara eldu bat egiteke egon.* Erkiag *BatB* 186. ♦***2.*** "Temple, sazón, (c.) *eldua*" Añ. ♦***3.*** Mordedura, picadura. ✶ *Hebreotarrak suge pozoniatsuen ozkada edo elduetatik sendatzen ziran bezala.* Arr *Bearg* 64 (ap. *DRA*).
— HELDU-ALDI. ***a)*** Visita. v. supra *II (1)*. ✶ *Bere senarragaz lanean egoanean be, lapikoko ta beste janari guztiak berak zuzenduten ebazan, noizik noizera eldualdi bat etxera egiñaz.* Echta *Jos* 12. ***b)*** Toma. ✶ *Bigarren eldu-aldian asmua aldatu eban azeri arek, eta binaka asi zan* [mats-mordotik yaten]. Or *Tormes* 25.
— HELDU-ARIN (V, G ap. A), ELTARIN (G-azp ap. Gketx *Loiola*). "No bien madura (fruta)" A. "Inmaduro, poco maduro. *Sagar elt-ariñak*" Gketx *Loiola*.
— HELDU BADA. v. **heldubada.**
— HELDU-BERRI (*-barri* Vc, *heltüb*, S, *heltub*, R ap. A). ***a)*** "Noticia de la llegada" A. v. **helberri.** ***b)*** (*heltü-b* S ap. Lrq). Recién llegado. ✶ *Elduberriak arpegian ezagun zun larri ta amas-estu zetorrena.* Etxde *JJ* 44. *Oraintxe eldu-berri nintzan Elizondotik.* NEtx *Antz* 153. *Begirakune zorrotzak egin deutsez alkarreri, an dagozanak eta eldu barriak.* Erkiag *BatB* 190. ● (*heldu-berririk*). ✶ *Gudatik elduberririk dan zure aitatxo.* Etxde *AlosT* 53. *Hürrüntik heltü berririk / botzik zirekin nizala.* Casve *SGrazi* 34. ● (*heldu-berritan*). ✶ *Baserritarrok eldu barritan, aberetxeko orman bertan estekatzen zituen abereok.* Erkiag *BatB* 50.
— HELDU-BIDE. (Fig.). Lugar por el que agarrar. ✶ [Bertsolariak] *enpeñatutzen dira, / munduban legia, / elkarri billatutzen / eldu-bidia.* AzpPr 106.
— HELDU-GIRO. Disposición de conseguir, de que llegue. ✶ *Ta gu, euskoak, ete gaude olerkari gurena eldu-giroan?* Ldi *IL* 37.
— HELDU-GIROTASUN. Madurez. ✶ *Gari-soloen euri-oritasun koloreak indartsu erakusten dabe euren eldu-girotasuna.* Alzola *Atalak* 83.
— HELDUXE. (Part. con suf. *-xe*, de valor aproximativo). ***a)*** De *heldu (1)*. ✶ *Gaineraino helduxeak ere baikitazke.* JE *Ber* 14. *Graxi gazte zen orano. Ezkunt adinala haatik heltüxürik.* Const 35. *Garbiketa-aterpe aurrera elduxe ziranean.* Erkiag *Arran* 55. ***b)*** De *heldu (8)*. ✶ *Gure egunetan [...] gizarteko justizia beiñola baiño elduxeagoa biurtu delako.* Vill *Jaink* 99.
— HELTZEAR. A punto de llegar. ✶ *Apeztasunerat heltzer eta... soldado altxatua.* Iratz 162. *Berriro alegin eta gutixago nindagon artan, gutixago; ukitzea eta eltzear.* Or *Aitork* 205. *Ia heltzear zaudenean, zaunkaka agurtu zituzten zakurrek.* Osk *Kurl* 138. *Baiña urrengo uri aundira eltzear dagola, geltoki koskor batean jatsi da.* Erkiag *BatB* 167.
— HELTZEKE. Sin madurar. Cf. **heltzaka.** ✶ *Eltzeke diraun udaberriko igali goiztarra.* Etxde *JJ* 200. *Oraindik pikoak eltzeke baitaude.* NEtx *LBB* 115.
— EZ HELDU BAI HELDU. "*Ez eldu bai eldu* (V), apuradamente, entre si alcanza o no alcanza" PMuj. ✶ *Nekezale errenteru ez eldu bai eldu bizi dirianai.* CrIc 87.
— EZIN-HELDU. ***a)*** (El) que no llega (?). ✶ *Delakotz eskuara --ez otoi erran-- ezin heldua, bainan xuhurra.* HU *Aurp* 219. ***b)*** Infranqueable. ✶ *Bide ezin-eldu oiek artzeko / launak sortuko bestea.* Or *BM* 52.
— EZIN HELDUZKO. "Qu'on ne peut atteindre; qui ne peut arriver" Dv.
— EZIN HELEZ. "*Hara ezin helez,* ne pouvant [pas] arriver là" SP.
— GIBELERAT HELDU. v. **gibel.**
— NOLA HEL. "(BN-mix), según sea. *Gatelutara bat salda aski duzia bazkaritako? Nola hel: handi handia bada, bai*" A s.v. *el*.
— ONGI HELDU. (Empleado en la expresión *ongi hel dakizula, dakizuela,* etc. como fórmula de salutación). "Dios te guarde, Dios te salve (salutación), *agur; ongi el dakiala; ondo el dakizula*" Lar. "*Ungi hel dakizula,* qu'il vous arrive bien, à vos souhaits, bien vous aille, vous fasse!. Syn. (L) *on dagizula*" H. ✶ *Huná, Iesus aitzinera ethor zekien, zioela, Ungi hel dakizuela.* Lç Mt 28, 9 (He, TB, Dv *agur*). *Ungi hel dakiala, Iuduen Regeá.* Lç Mc 15, 18. ● Bienvenido. ✶ *Jin zaiztian erregeren gana ta honki heltiak ziratekiala.* Egiat 159.
— ZER HEL ERE (BNc, S ap. A; H). Por si acaso. Cf. supra *I (3)*. ✶ *Zer hel ere nagoen presto.* Tt *Onsa* 71. *Egon behar dü ahalaz ikhusteko bidian zer hel ere.* Ip *Dial* 71 (It, Dv *zer geri(h)a ere*). *Zer hel ere, hirugarren athorra hura han du.* Barb *Sup* 40.

7.2.17 Sarasola (SHLH 1994, SEIH1999, SEH2007)

1 baso, basa-. *iz.* ([1284], *1562, 1596). Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizonak landu ez duena. Ik. **oihan**. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Herri-basoa:* banakako jaberik ez duena. *Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Baso motza:* baso inausia. *Pago-baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Basoko lanak.* Ik. **basa-**. *Munikola-ko baserriak baso-sail handiak zituen. Askatasun-eguzkia basotik irten da.* □ Esr. zah. *Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo. Andre ezkondua, basoan ostatua.* ⊡ *Baso-inausleak.*

2 baso. *iz.* (1562). *Herr.* Edontzia. *Baso bat ur. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo. Edan dezagun beste baso bana. Basoak bete. Hamar baso hartuta hamar baso hustu.* Ik. **basoerdi**.

3 baso. *adlag.* (1627). *Ipar.* (Zah.). Aski, nahikoa. *Baso xahua ez naiz, ni baitan dagizun ostatua.* ⊡ BASO IZAN. Gauza izan, duin izan. *Noiz izanen naiz gai eta baso, eta noiz benedikatuko zaitut behar bezala.*

7.47 Lagina: SHLH1994: s.v. 'baso'

baso¹. *iz.* Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizonak landu ez duena. SIN. **oihan**. *Baztango basoetan. Herri basoa:* banakako jaberik ez duena. *Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Baso lanak:* basoko lanak.

baso². *iz. beh.* Edontzia. *Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo.*

7.48 Lagina: SEIH1999: s.v. 'baso'

1 baso. iz. ([1284], *1562, 1596). Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizakiak landu ez duena. Ik. **oihan (1)**. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Herri basoa:* banakako jaberik ez duena. *Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Baso motza:* baso inausia. *Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Baso lanak:* basoko lanak. *Munikolako baserriak baso sail handiak zituen. Askatasun eguzkia basotik irten da.* || Esr. zah.: *Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo. Andre ezkondua, basoan ostatua.* || *Baso-inausleak.*

baso mutil. (1823 "basagudari", 1937). Basoan, egurgintzan, ikazkintzan... diharduen langilea. *Baso mutil nafar batzuk ibili dira gure pinudia botatzen.*

2 baso. iz. (1562). *Beh.* Edontzia. *Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo. Edan dezagun beste baso bana. Basoak bete. Hamar baso hartuta hamar baso hustu.* Ik. **baxoerdi**.

3 baso. *adlag.* (1627). *Ipar.* (Zah.; g. er.). *Baso izan:* gauza izan, duin izan. *Zeren eta nintzela ere perla bezain xahua, baso ez bainaiz ni baitan dagizun ostatua.*

7.49 Lagina: SEH2007: s.v. 'baso'

heldu, hel, heltzen. *ad.* (1545). **A.** da *ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. Ik. **iritsi, ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera.* ⊡ Abs. Ik. **etorri.** *Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako.* □ *Dakusanean otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du.* □ (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerritik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.* **2.** *Ipar.* (*heldu* forma era burutugabearen balioaz). Etorri. *Heldu den* (batez ere ipar.): datorren. *Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela.* □ *Puntu honetara ez da gaizki heldu* (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. *Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): nondik datorkion. *Minik handienak, burutik heldu direnak* (esr. zah.). ⊡ Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin.* ⊡ Gertatu. *Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean herstura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* **3.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Ik. **iritsi.** *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinesterik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.* **4.** Fruituak betetasuna iritsi. Ik. **umotu, ondu, zoritu.** *Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak.* □ Irud. *Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaioa.* **5.** Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion. Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin.* ⊡ *Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.*

B. du *ad.* (1545). *Ipar.* (G. er.). Helerazi. *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nere negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.*

C. zaio *ad.* (1545). *Batez ere ipar.* Premia, arrisku edo estuasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel hakit!* Ik. **hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.*

D. dio *ad.* (*1745, 1761). **1.** Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. **oratu; lotu, eutsi.** *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Sugeari heldu dio, bildurrik gabe. Elkarri helduta.* □ Irud. *Edoizein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.* **2.** (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.*

7.50 Lagina: SHLH1994: s.v. 'heldu'

hel(du), heltzen. da *ad.* **1** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. SIN. **iritsi, ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. Dakusanean otsoa heldu dela.* **2** *abs.* SIN. **etorri.** *Azkenean heldu gara. Oinez, hegazkinez heldu. Garaiz, berandu heldu.* **3** (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.* **4** *ipar.* (*heldu* forma era burutugabearen balioaz). Etorri. *Heldu den:* datorren. *Heldu den astean etorriko da. Nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): nondik datorkion. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik:* moldatzen nintzen. **5** *ipar.* Gertatu. *Zer hel ere. Ez dakigu zen heldu izan zaion.* **6** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. SIN. **iritsi.** *Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Ministro izatera heldu.* **7** Fruituak eta betetasuna iritsi. SIN. **umo(tu), on(du), zori(tu).** *Heldu da garia. Marrubi helduaren kolorekoa. Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, bat heldu gabe jaioa.* **8** Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.* ‖ du *ad.* **9** *ipar.* Helarazi. *Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* ‖ zaio *ad.* **10** Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel hakit!* SIN. **hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola.* ‖ dio *ad.* **11** Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. SIN. **ora(tu); lo(tu).** *Emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Edozein lani heltzen diotenak.* **12** (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Eltxoek heltzen badizute.*

7.51 Lagina: SEIH1999: s.v. 'heldu'

heldu, hel, heltzen. *ad.* (1545).
A. da *ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera.* || Abs. Ik. **1 etorri.** *Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako.* || *Dakusanean otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du.* || (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerritik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.*
2. *Ipar.* (*heldu* forma era burutugabearen balioaz). Etorri. *Heldu den* (batez ere ipar.): datorren. *Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela.* || *Puntu honetara ez da gaizki heldu* (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. *Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): nondik datorkion. *Minik handienak, burutik heldu direnak* (esr. zah.). || Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin. Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik:* moldatzen nintzen.
3. *Ipar.* Gertatu. *Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean herstura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaion.*
4. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Ik. **iritsi (1).** *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinesterik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.*
5. Fruituak betetasuna iritsi. Ik. **umotu; ondu (2); zoritu.** *Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak.* || *Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaioa.*
6. Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion. Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin.* || *Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.*
B. du *ad.* (1545). *Ipar.* (G. er.). Helarazi. *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nire negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.*
C. zaio *ad.* (1545). **1.** *Batez ere ipar.* Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel hakit!* Ik. **hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.*
2. (1571). Ipar. *Aita, indazu ondasunetik niri heltzen zaidan partea:* niri dagokidan partea.
D. dio *ad.* (*1745, 1761). **1.** Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. **1 oratu; lotu (3); eutsi (1).** *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta.* || *Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.*
2. (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.*

7.52 Lagina: SEH2007: s.v. 'heldu'

7.2.18 Elhuyar 1996, 2000 2013 (EEG)

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa:* el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa:* bosque de frondosas. *Baso-ustiapena:* explotación forestal. ❑ **baso bakan** edo **baso meats.** Bosque abierto. || **baso garai.** Ik. **tantaidi.** || **baso sarri** edo **baso zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido.
2 baso. *iz.* **1.** Vaso (para beber). **2.** (Biol.) Vaso (conducto). *Odol-basoa:* vaso sanguíneo. ❑ **baso-uzkurtzaile.** Vasoconstrictor, -a. || **baso-zabaltzaile.** (Med.) Vasodilatador, -a.
3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. ❑ ***baso izan.*** Ser digno (de), capaz, merecedor.
baso-lan. *iz.* Desbaste de los árboles.
basobera. *iz.* (Ekol.) Monte tallar, monte bajo.
basodilatadore. *iz./izond.* (Med.) Vasodilatador, -a.
basodilatazio. *iz.* (Med.) Vasodilatación.
basoerdi. *iz.* (herr.) Chiquito; vaso pequeño o medio vaso de vino.
basofilo. *iz./izond.* (Biol./Ekol.) Basófilo, -a.
basogintza. *iz.* Silvicultura.
basoilar. *iz.* (Zool.) Urogallo, gallo silvestre (*Tetrao urogallus*).
basoilo. *iz.* (Zool.) Avutarda; sisón. ❑ **basoilo handi.** Avutarda (común) (*Otis tarda*). || **basoilo txiki.** Sisón (*O. tetrax*).
basokada. *iz.* Contenido de un vaso (cantidad). *Hiru basokada ardo edan zuen:* bebió tres vasos de vino.

7.53 Lagina: EEG1996: s.v. 'baso'

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa:* el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa:* bosque de frondosas. *Baso-ustiapena:* explotación forestal. ❑ **baso bakan** edo **baso meats.** Bosque abierto. || **baso garai.** Ik. **tantaidi.** || **baso sarri** edo **baso zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido. || **ibar-baso.** (Ekol.) Soto (ribereño).
2 baso. *iz.* **1.** [*edatekoa*] Vaso. **2.** (Biol.) Vaso.
3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. ❑ ***baso izan.*** Ser digno (de), capaz, merecedor.

7.54 Lagina: EEG2000: s.v. 'baso'

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa*: el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa*: bosque de frondosas. *Baso-ustiapena*: explotación forestal. ❑ **baso bakan/meats.** Bosque abierto. ‖ **baso garai.** Ik. **tantaidi.** ‖ **baso sarri/zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido. ‖ **baso-soiltze.** (Ekol.) Deforestación. ‖ **ibar-baso.** (Ekol.) Soto [*ribereño*].
2 baso. *iz.* **1.** [*edatekoa*] Vaso. *Baso bete ur*: un vaso (lleno) de agua. **2.** (Biol.) Vaso. ❑ ***baso-erdi.*** **1.** (ondoan izena duela) Medio vaso (de). *Baso-erdi esne edaten du oherakoan*: bebe medio vaso de leche al acostarse. **2.** Ik. **basoerdi, baxoerdi.**
3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. ❑ ***baso izan.*** Ser digno (de), ser capaz, ser merecedor.

7.55 Lagina: EEG2006: s.v. 'baso'

1 **baso**

eu › es

iz. **bosque; selva**

Iratiko basoa: el bosque (la selva) de Irati

hostozabalen basoa: bosque de frondosas

baso-ustiapena: explotación forestal

Lexiak [+]

→ baso bakan/meats
→ baso sarri/zerratu
→ baso-soiltze
→ ibar-baso

2 **baso**

eu › es

1 *iz.* [*edatekoa*] **vaso**

baso bete ur: un vaso (lleno) de agua

2 *iz.* (Biol.) **Ik.** hodi

Lexiak [+]

→ baso-azpiko
→ baso-erdi

3 **baso**

eu › es

adb. (Ipar.) **suficiente; capaz**

Lokuzioak [+]

→ baso izan

7.56 Lagina: EEG2013: s.v. 'baso'

1 **hel(du).** *da ad.* **1.** Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen:* el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera:* he llegado a tu casa temprano. **2.** Alcanzar, rebasar. *Zahartzarora heltzea ez da gauza erraza:* llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heltzen bada, nahikoa izango da!:* ¡si alcanza el invierno, será suficiente! **3.** Conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen:* logró convertirse en alcalde de su pueblo. **4.** Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit:* me gustan las manzanas maduras. *Artoa heltzen hasi da:* el maíz ha comenzado a granar. **5.** Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu:* tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori:* te daremos esa responsabilidad cuando madures. **6.** Llegar, sobrepasar. *Ura gerriraino heltzen zitzaion:* el agua le sobrepasaba la cintura. **7.** (Ipar.) Suceder, acaecer; venir; compaginar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!:* ¡no sé lo que pasará si seguimos así! *Heldu den astean joango gara Bilbora:* iremos a Bilbao la semana que viene. *Gaizki heldu dira elkarrekin:* han compaginado mal. ♦ *du ad.* **8.** Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu:* te mandaremos todo el dinero a tu casa. ♦ *dio ad.* **9.** Sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau:* me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot:* le he sujetado por el brazo. **10.** Picar, morder. *Sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!:* ¡si te muerde una culebra, no te muevas! **11.** Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lani heltzen diotenak:* los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!:* ¡emprende ese camino!

2 **heldu.** *izond.* **1.** Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira:* hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte:* las personas maduras dan buenos consejos. **2.** (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak:* para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!:* ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ♦ *iz.* **3.** Mordedura, picadura (de un insecto). *Suge pozoitsuen heldua:* la picadura de las serpientes venenosas.

7.58 Lagina: EEG1996: s.v. 'heldu'

1 **hel(du).** *da ad.* **1.** [*toki batera*] Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen:* el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera:* he llegado a tu casa temprano. **2.** (Ipar./CN) Venir. *Menditik heldu dira:* vienen del monte. *Heldu den astean:* la semana que viene. **3.** (Ipar.) (osagarria *tik* atzizkiaz) Provenir, proceder, derivar. *Minik handienak, burutik heldu direnak:* los mayores dolores, los que provienen de la cabeza. **4.** (Ipar.) Suceder, acaecer, pasar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!:* ¡no sé lo que pasará si seguimos así! **5.** [*adin, maila, egoera batera*] Llegar, alcanzar. *Zahartzarora heltzea ez da gauza erraza:* llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heltzen bada, nahikoa izango da!:* ¡si alcanza el invierno, será suficiente! **6.** [*lortu*] Llegar (a), conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen:* logró convertirse en alcalde de su pueblo. **7.** [*fruituak*] Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit:* me gustan las manzanas maduras. *Artoa heltzen hasi da:* el maíz ha comenzado a granar. **8.** [*pertsonak*] Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu:* tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori:* te daremos esa responsabilidad cuando madures. ♦ *du ad.* **9.** Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu:* te mandaremos todo el dinero a tu casa. ♦ *dio ad.* **10.** Tomar, coger; sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau:* me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot:* le he sujetado por el brazo. **11.** Picar, morder. *Sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!:* ¡si te muerde una culebra, no te muevas! **12.** Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lani heltzen diotenak:* los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!:* ¡emprende ese camino! ♦ *zaio ad.* **13.** Ayudar, socorrer. *Hel zakizkigu, eror ez gaitezen:* ayúdanos para que no nos caigamos.

2 **heldu.** *izond.* **1.** Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira:* hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte:* las personas maduras dan buenos consejos. **2.** (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak:* para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!:* ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ♦ *iz.* **3.** Mordedura, picadura. *Suge pozoitsuen heldua:* la picadura de las serpientes venenosas.

7.57 Lagina: EEG2000: s.v. 'heldu'

1 **heldu, hel, heltzen.** *da ad.* **1.** [*toki batera*] Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen*: el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera*: he llegado a tu casa temprano. **2.** (GN/Ipar.) Venir. *Menditik heldu dira*: vienen del monte. *Heldu den astean*: la semana que viene. **3.** (Ipar.) (osagarriak *-tik* kasu-atzizkia duela) Provenir, proceder, derivar. *Minik handienak, burutik heldu direnak*: los mayores dolores, los que provienen de la cabeza. **4.** (Ipar.) Suceder, acaecer, pasar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!*: ¡no sé lo que pasará si seguimos así! **5.** [*adin, maila, egoera batera*] Llegar, alcanzar. *Zahartzarora heltzea ez da gauza erraza*: llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heltzen bada, nahikoa izango da!*: ¡si alcanza el invierno, será suficiente! **6.** [*lortu*] Llegar (a), conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen*: logró convertirse en alcalde de su pueblo. **7.** [*fruituak*] Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit*: me gustan las manzanas maduras. *Artoa heltzen hasi da*: el maíz ha comenzado a granar. **8.** [*pertsonak*] Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu*: tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori*: te daremos esa responsabilidad cuando madures. ◆ *du ad.* **9.** Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu*: te mandaremos todo el dinero a tu casa. ◆ *dio ad.* **10.** Tomar, coger; sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau*: me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot*: le he sujetado por el brazo. **11.** Picar, morder. *Sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!*: ¡si te muerde una culebra, no te muevas! **12.** Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lani heltzen diotenak*: los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!*: ¡emprende ese camino! ◆ *zaio ad.* **13.** Ayudar, socorrer. *Hel zakizkigu, eror ez gaitezen*: ayúdanos para que no nos caigamos.

2 **heldu.** *izond.* **1.** Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira*: hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte*: las personas maduras dan buenos consejos. **2.** (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak*: para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!*: ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ◆ *iz.* **3.** Mordedura, picadura. *Suge pozoitsuen heldua*: la picadura de las serpientes venenosas.

7.59 Lagina: EEG2006: s.v. 'heldu'

1 heldu, hel, heltzen

eu › es

1 *da ad.* [*toki batera*] **llegar, arribar, ir**
trena zortzietan heldu zen: el tren llegó a las ocho
goiz heldu naiz zure etxera: he llegado a tu casa temprano

2 *da ad.* (GN/Ipar.) **venir**
menditik heldu dira: vienen del monte
heldu den astean: la semana que viene

3 *da ad.* (Ipar.) (osagarriak *-tik* kasu-atzizkia duela) **provenir, proceder, derivar**
minik handienak, burutik heldu direnak: los mayores dolores, los que provienen de la cabeza

4 *da ad.* (Ipar.) **suceder, acaecer, pasar**
ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!: ¡no sé lo que pasará si seguimos así!

5 *da ad.* [*adin, maila, egoera batera*] **llegar, alcanzar**
zahartzarora heltzea ez da gauza erraza: llegar a la vejez no es una cosa fácil
negura heltzen bada, nahikoa izango da!: ¡si alcanza el invierno, será suficiente!

6 *da ad.* [*lortu*] llegar (a), **conseguir, lograr**
herriko alkate izatera heldu zen: logró convertirse en alcalde de su pueblo

7 *da ad.* [*fruituak*] **madurar, granar**
sagar helduak gustatzen zaizkit: me gustan las manzanas maduras
artoa heltzen hasi da: el maíz ha comenzado a granar

8 *da ad.* [*pertsonak*] **madurar, crecer**
semeak helduak ditu: tiene los hijos crecidos
pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori: te daremos esa responsabilidad cuando madures

9 *du ad.* **mandar, enviar**
diru guztia zure etxera helduko dizugu: te mandaremos todo el dinero a tu casa

10 *dio ad.* **tomar, coger; sujetar, agarrar**
iletik heldu eta lurrera bota nau: me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo
besotik heldu diot: le he sujetado por el brazo

11 *dio ad.* **picar, morder**
sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!: ¡si te muerde una culebra, no te muevas!

12 *dio ad.* **atender**, dedicarse, **emprender**
edozein lani heltzen diotenak: los que atienden cualquier trabajo
bide horri hel iezaiozu!: ¡emprende ese camino!

13 *zaio ad.* **ayudar, socorrer**
hel zakizkigu, eror ez gaitezen: ayúdanos para que no nos caigamos

2 heldu

eu › es

1 *izond.* **maduro, -a**
sagar helduak bakarrik bildu behar dira: hay que recoger solo las manzanas maduras
pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte: las personas maduras dan buenos consejos

2 *izond.* (hed.) **sensato, -a; juicioso, -a; prudente**
hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak: para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables
nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!: ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata!

3 *iz.* **mordedura, picadura**
suge pozoitsuen heldua: la picadura de las serpientes venenosas

7.60 Lagina: EEG2013: s.v. 'heldu'

7.2.19 Euskaltzaindia 2000, 2010, 2012 (HB2000, HB2010, EHA2012)

baso 1 'oihana'
baso 2 'edontzia'

7.61 Lagina: HB2000: s.v. 'baso'

baso 1 iz. 'oihana'.
baso-soiltze
baso 2 iz. 'edontzia'.
baso erdi: *baso erdi patxaran.*
baso 3 *Ipar. Zah.* (*baso izan* esapidean erabilia).
baso izan. *da* ad. 'aski, nahiko, gauza... izan': *ez dira baso eta ez aski holakorik egiteko.*
baso 4* e. **hodi** ("*odol-hodia*").

7.62 Lagina: HB2010: s.v. 'baso'

baso[1] iz. Batez ere zuhaitzez betetako lurraldea; gizakiak lantzen ez duen eremua. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Munikolako baserriak baso sail handiak zituen. Herri basoa.* || Esr. zah.: *Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo.*
baso[2] iz. Edalontzia; ontzi horren edukia. *Basoa puskatu zuen. Basoak bete. Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Edan dezagun beste baso bana. Baso bete ardo. Hamar baso hartuta hamar baso hustu. Zenbait baso ardo. Baso ardoa goratu eta irri egin zuen.*

7.63 Lagina: EHA2012: s.v. 'baso'

heldu 1, hel, heltzen. 1. *da* ad. 'iritsi, ailegatu': *gure oihua zuregana hel bedi; autobusa heldu zeneko aspertuak ginen.* 2. *Ipar. eta Naf. da* ad. 'etorri': *menditik heldu dira (menditik datoz); heldu den astean ekarriko dugu hori (datorren astean).* 3 *Ipar. da* ad. 'gertatu': *gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da heltzen den arte.* 4 *zaio* ad. 'lagundu, sorotsi': *hel zakizkie, eror ez daitezen.* 5 *da* ad. 'umotu, zoritu'. 6 *dio* ad. 'oratu, eutsi'. 7 *dio* ad. 'ausiki, ziztatu': *suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka.*
heldu 2 iz.'ausikia, hozkada': *suge pozoitsuen heldu edo hozkadetatik sendatu.*
heldu 3 izond.: *gari helduaren kolorekoa; mutil gazte eta gizon helduak.*

7.64 Lagina: HB2000: s.v. 'heldu'

heldu, hel, heltzen. *ad.* (1545).
A. da *ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera.* || Abs. Ik. **1 etorri.** *Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako.* || *Dakusanean otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du.* || (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerritik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.*
2. *Ipar.* (*heldu* forma era burutugabearen balioaz). Etorri. *Heldu den* (batez ere ipar.): datorren. *Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela.* || *Puntu honetara ez da gaizki heldu* (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. *Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): nondik datorkion. *Minik handienak, burutik heldu direnak* (esr. zah.). || Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin. Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik:* moldatzen nintzen.
3. *Ipar.* Gertatu. *Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean herstura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaion.*
4. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Ik. **iritsi (1).** *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinesterik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.*
5. Fruituak betetasuna iritsi. Ik. **umotu; ondu (2); zoritu.** *Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak.* || *Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaioa.*
6. Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion. Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin.* || *Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.*
B. du *ad.* (1545). *Ipar.* (G. er.). Helarazi. *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nire negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.*
C. zaio *ad.* (1545). **1.** *Batez ere ipar.* Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel hakit!* Ik. **hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.*
2. (1571). Ipar. *Aita, indazu ondasunetik niri heltzen zaidan partea:* niri dagokidan partea.
D. dio *ad.* (*1745, 1761). **1.** Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. **1 oratu; lotu (3); eutsi (1).** *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta.* || *Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.*
2. (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.*

7.65 Lagina: HB2010: s.v. 'heldu'

heldu[1], hel, heltzen **1** *da* ad. Toki batean izan, beste toki batetik bertaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Autobusa heldu zeneko, aspertuak ginen. Oinez, hegazkinez heldu. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu ziren.* || (Gauza abstraktuez mintzatuz). *Gure oihua zuregana hel bedi. Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean.*
2 *da* ad. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe. Ministro izatera heldu.*
3 *da* ad. Garaiera edo maila jakin bat iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.*
4 *da* ad. (*heldu* forma, era burutugabearen balioaz). *Ipar. eta Naf.* Etorri. *Menditik heldu dira:* menditik datoz. *Puntu honetara ez da gaizki heldu:* puntu honetara ez dator gaizki. *Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura:* nondik datorkion. || (*heldu den* esapidean). *Heldu den astean ekarriko dugu hori:* datorren astean ekarriko dugu hori. *Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela.* || Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin.*
5 *da* ad. *Ipar.* Gertatu. *Gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da, heltzen den arte. Zer hel ere.*
6 *zaio* ad. Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel zakizkie, eror ez daitezen. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola.*
7 *da* ad. Fruituez mintzatuz, betetasuna iritsi. Ik. **umotu; ondu 3; zoritu; heldu**[3]. *Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude?* || *Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaioa.*
8 *dio* ad. (*nor* osagarririk gabe). Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. **oratu; eutsi.** *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besotik helduta, bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta.* || (Irud.). *Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.*
9 *dio* ad. (*nor* osagarririk gabe). Sugeez edo intsektuez mintzatuz, ausiki, ziztatu. *Suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.*

heldu[2] iz. Ausikia, hozkada. *Suge pozoitsuen heldu edo hozkadetatik sendatu.*

heldu[3] izond. Fruituez edo pertsonez mintzatuz, betetasuna iritsi duena. Ik. **heldu**[1] **7.** *Gari helduaren kolorekoa. Aran helduegiak. Mutil gazte eta gizon helduak. Gizon helduen hitz sakonak. Emakume heldua zen.*

7.66 Lagina: EHA2012: s.v. 'heldu'

7.3 Maiztasun lemategiak

Atal honetan, 3.2.2.4 kapituluan aipaturiko maiztasun lemategiak ematen ditugu: EDBL datu-basean agerpenik ez duten Elh200 eta ETC corpusetako lema-ikurrak, euskarazko hiztegiren batean agertzen direnak. Zerrendok, dagokion corpusetako agerpen-kopuruaren arabera ordenaturik, lehenengo 60 sarrerak dituzte.

	(5 hiztegi \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(5 hiztegi \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	23.244 guztira	*9.856 guztira*
1	el	duela
2	bigarren	ona
3	zan	nu
4	blog	aurretik
5	hirugarren	el
6	horixe	gizatu
7	jakinarazi	guztietan
8	dirulaguntza	atzoko
9	iru	iazko
10	hauxe	zieta
11	podcast	hemendik
12	un	bainan
13	laugarren	katea
14	ha	ihardun
15	itsas	hauxe
16	alternatiba	goizeko
17	as	miarritz
18	helarazi	itxaso
19	reading	filme
20	susa	sur
21	nun	finean
22	eu	alternatiba
23	me	heinean
24	eba	txin
25	lehiakortasun	ainitz
26	hoi	horixe
27	gogorarazi	beheko
28	sobre	haundi
29	est	zaitu
30	baño	ga
31	ga	man
32	biar	aintzin
33	ezagutarazi	binakako
34	ohartarazi	huna
35	balet	uri
36	ots	zorian
37	zai	derbi
38	ete	txuri
39	erren	alternatibo
40	seigarren	xala
41	berrikusi	hun
42	hun	zonbait
43	zeozer	xii
44	alternatibo	sin
45	mil	jendaurrean
46	des	ha
47	mantenimendu	muru
48	ako	as
49	online	zian

50	gaika	gaurtik
51	nos	nonahi
52	formakuntza	norbere
53	blogari	blog
54	errex	dirulaguntza
55	zazpigarren	ikatu
56	iz	huraxe
57	xii	xi
58	obe	nun
59	ro	sobre
60	ikutu	ho

7.2 Taula: 5 hiztegietako EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(HB2010 \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(HB2010 \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	3.541 guztira	*2.673 guztira*
1	bigarren	bainan
2	hirugarren	ihardun
3	horixe	hauxe
4	jakinarazi	alternatiba
5	hauxe	ainitz
6	laugarren	horixe
7	ha	haundi
8	alternatiba	aintzin
9	helarazi	uri
10	susa	derbi
11	nun	txuri
12	gogorarazi	alternatibo
13	baño	zonbait
14	ezagutarazi	ha
15	ohartarazi	nonahi
16	zai	norbere
17	ete	huraxe
18	erren	nun
19	seigarren	ho
20	berrikusi	mu
21	zeozer	heriotze
22	alternatibo	xuri
23	mantenimendu	susa
24	gaika	sekulan
25	formakuntza	euskera
26	zazpigarren	ereman
27	ikutu	kondu
28	bialdu	bakotx
29	onda	kondatu
30	desagerrarazi	zoin
31	geldiarazi	euzko
32	nonbre	bixta
33	zortzigarren	diska
34	betearazi	formakuntza
35	gr	ardurape
36	berreraiki	media
37	nonahi	bal
38	ebaluaketa	untzi
39	gatx	disketxe
40	getxoztar	asanblea
41	ardurape	maula
42	hamargarren	parropia
43	txuri	binaka
44	bal	goranzko
45	bozka	miresmen
46	konpromezu	gostu
47	desarroilo	erretor
48	xar	ardietsi

49	bereiztu	sustengu
50	zera	hogoi
51	bederatzigarren	zeinahi
52	bolondres	noiztik
53	amankomun	ihauteri
54	jes	honenbestez
55	uri	bereiztu
56	sentiarazi	goxoki
57	huraxe	engaiamendu
58	exenplo	lurpeko
59	lagapen	nausi
60	standard	general

7.3 Taula: HB2010: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(OEH \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(OEH \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	17.769 guztira	*6.223 guztira*
1	el	duela
2	bigarren	ona
3	hirugarren	aurretik
4	horixe	el
5	jakinarazi	gizatu
6	iru	guztietan
7	hauxe	iazko
8	laugarren	zieta
9	itsas	hemendik
10	helarazi	katea
11	susa	ihardun
12	eu	hauxe
13	me	goizeko
14	eba	miarritz
15	lehiakortasun	sur
16	hoi	finean
17	gogorarazi	heinean
18	sobre	txin
19	est	horixe
20	baño	beheko
21	ga	zaitu
22	biar	ga
23	ezagutarazi	man
24	ohartarazi	binakako
25	balet	huna
26	ots	uri
27	zai	zorian
28	erren	txuri
29	seigarren	xala
30	berrikusi	sin
31	zeozer	muru
32	mil	gaurtik
33	des	norbere
34	mantenimendu	ikatu
35	ako	huraxe
36	nos	sobre
37	errex	ho
38	zazpigarren	lehiakortasun
39	iz	mu
40	obe	xuri
41	onda	susa
42	geldiarazi	sekulan
43	aur	ereman
44	nonbre	pollit
45	katea	kondatu
46	zortzigarren	eskual
47	fr	poderioz

48	oe	lagunarteko
49	bil	erri
50	sortarazi	errepublikar
51	umi	ixil
52	berreraiki	arizan
53	bei	horiexek
54	santi	masaila
55	je	español
56	hamargarren	oraiko
57	sur	bal
58	txuri	deputatu
59	bal	fi
60	bozka	saskipe

7.4 Taula: OEH: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(EusWN \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(EusWN2013 \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	1197 guztira	*765 guztira*
1	bigarren	alternatiba
2	hirugarren	man
3	jakinarazi	derbi
4	dirulaguntza	sin
5	laugarren	dirulaguntza
6	alternatiba	xi
7	reading	lehiakortasun
8	eba	mu
9	lehiakortasun	errepublikar
10	ezagutarazi	masaila
11	ohartarazi	batezbesteko
12	balet	biziraupen
13	seigarren	inposaketa
14	berrikusi	balet
15	mantenimendu	inbertsiogile
16	zazpigarren	engaiamendu
17	geldiarazi	jaraunspen
18	xi	dari
19	batezbesteko	erasotu
20	zortzigarren	gutunazal
21	sortarazi	testamentugile
22	umi	deuseztu
23	biziraupen	errepresentatu
24	nok	lagapen
25	hamargarren	borboi
26	inmigrazio	kartera
27	bederatzigarren	soldatapeko
28	inposaketa	gogorazi
29	lagapen	boy
30	mahainguru	gaileta
31	errepublikar	irismen
32	akreditazio	delitugile
33	oroitarazi	estuasun
34	mugiarazi	poliziaburu
35	isilarazi	gainsari
36	hamaikagarren	inmigrazio
37	berrezarri	bacon
38	iraunarazi	erdipurdiko
39	bidar	camping
40	hamabigarren	deserosotasun
41	erreklamatzaile	aintzindari
42	mu	lorontzi
43	islada	erlauntza
44	sinestarazi	zutabegile
45	estuasun	ekonomilari
46	kaleratze	erantzunkizun

47	gutunazal	xirula
48	kartera	inhibitzaile
49	hogeigarren	pisukide
50	hamahirugarren	bidegile
51	hamaseigarren	endekapen
52	borboi	espezifikotasun
53	hamalaugarren	akoplamendu
54	jubilazio	kaiser
55	engaiamendu	inbertsore
56	inmigrante	kualitate
57	sarrarazi	toaila
58	gerarazi	instant
59	gaileta	desbideraketa
60	cannabis	edoskitze

7.5 Tabelle: Taula: EusWN: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(EEG2013 \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(EEG2013 \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	3019 guztira	*2698 guztira*
1	bigarren	nu
2	zan	aurretik
3	blog	gizatu
4	hirugarren	atzoko
5	horixe	iazko
6	jakinarazi	hemendik
7	hauxe	ihardun
8	podcast	hauxe
9	laugarren	goizeko
10	ha	miarritz
11	itsas	finean
12	alternatiba	alternatiba
13	as	ainitz
14	lehiakortasun	horixe
15	gogorarazi	beheko
16	baño	aintzin
17	ohartarazi	binakako
18	balet	derbi
19	erren	alternatibo
20	seigarren	zonbait
21	berrikusi	xii
22	zeozer	jendaurrean
23	alternatibo	ha
24	mantenimendu	as
25	online	zian
26	formakuntza	nonahi
27	blogari	blog
28	zazpigarren	huraxe
29	xii	xi
30	ro	ho
31	ikutu	lehiakortasun
32	bialdu	mu
33	xi	heriotze
34	batezbesteko	sekulan
35	nekazal	ereman
36	nonbre	zoin
37	trikitixa	diska
38	zortzigarren	lagunarteko
39	betearazi	off
40	berrerabili	formakuntza
41	berreraiki	kandida
42	nonahi	arabi
43	bei	zan
44	normalkuntza	masaila
45	biziraupen	ardurape

46	spam	araga
47	ebaluaketa	media
48	ardurape	bal
49	jasangarritasun	batezbesteko
50	hamargarren	eros
51	bal	biziraupen
52	bozka	untzi
53	konpromezu	fi
54	wifi	foruzaingo
55	desarroilo	aurretiazko
56	egonez	asanblea
57	bereiztu	maula
58	bederatzigarren	parropia
59	bolondres	binaka
60	inposaketa	iduritu

7.6 Taula: EEG2013: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(SEH1996 \ EDBL_lema) ∩ Elh200	**(SEH1996 \ EDBL_lema) ∩ ETC**
	5100 guztira	*2320 guztira*
1	el	el
2	bigarren	zieta
3	hirugarren	hemendik
4	jakinarazi	bainan
5	un	ihardun
6	laugarren	itxaso
7	ha	filme
8	helarazi	beheko
9	gogorarazi	haundi
10	sobre	zaitu
11	ezagutarazi	man
12	ohartarazi	binakako
13	zai	huna
14	erren	uri
15	seigarren	txuri
16	berrikusi	hun
17	hun	ha
18	errex	sobre
19	zazpigarren	tropela
20	bialdu	ttiki
21	desagerrarazi	president
22	geldiarazi	heriotze
23	nonbre	xuri
24	zortzigarren	sekulan
25	betearazi	ereman
26	sortarazi	xapelgo
27	berreraiki	kondu
28	gatx	bakotx
29	hamargarren	kondatu
30	txuri	euzko
31	bal	ban
32	bozka	ixil
33	ion	arabi
34	xar	masaila
35	bereiztu	xapeldun
36	zera	bal
37	bederatzigarren	deputatu
38	bolondres	untzi
39	marketing	parropia
40	uri	binaka
41	kriston	iduritu
42	sentiarazi	gostu
43	tropela	erretor
44	zirko	ardietsi

45	standard	aspaldidanik
46	laburmetraia	sustengu
47	aztu	arrazoin
48	txirrindula	izigarri
49	aba	miliun
50	oroitarazi	telebixta
51	ingelera	bigarrengo
52	mugiarazi	kaset
53	orijinal	noiztik
54	etxi	multxo
55	eginarazi	ihauteri
56	isilarazi	bereiztu
57	hamaikagarren	goxoki
58	aisa	soldado
59	atxur	miloi
60	rugby	presidentzia

7.7 Tabelle: Taula: SEH1996: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

7.4 *EuDeLex* hiztegia

7.4.1 EuDeLex laginaren inguruko estatistikak

Hemen, aurreko ataleko laginaren inguruko estatistikak ematen ditugu, 3.3.1 kapituluan iragarri bezala.

XML elementu eta atributuak	**Kopurua**
Lemak <lemma>	**5,165**
Homonimo-taldea osatzen dituenak:	34
Lemaren iturria:	5,165
• DeReWo	4,746
• DeReWo (modifikatua)	44
• DeReWo (Homografoa)	18
• Arrazoi formala: Aditz-infinitiboa	40
• Arrazoi formala: Pertsona-generoa	217
• Duden	26
• EAH2006	52
• Langenscheidt	22
DeReWo-40.000 Posizioa:	4,774
Jatorrizko hizkuntza:	81
• fr.	46
• ing.	23
• it.	7
• port.	2
• esp.	1
• innuit	1
• ital.	1
• jap.	1
• pers.	1
Flexio-morfologia markak:	1,101
• reg	1
• irr	309
• sep	884
• -ge	251
Horietatik zenbatek marka 1	768

Horietatik zenbatek 2 marka	322
Horietatik zenbatek 3 marka	11
Flexio morfologia (oharrak):	783
Sinonimoak <synonym>	**426**
Erreferentziak <reference>	**903**
"Ikusi hau ere"	70
Haren substantibotzea	366
Haren paritzipioa	395
Oharra	13
Entitate Sintaktikoak <SE>	**5,752**
Kategoria Gramatikala (POS):	5,567
• Izena	2,885
• Aditz trantsitiboa	946
• Aditz intransitiboa	371
• Aditz erreflexiboa +'sich'	178
• Aditz inpertsonala	7
• Aditz-entitatea(k) dituen lemak guztira	1,149
• Aditz-entitateak guztira	1,502
• Lehenaldiko Partizipioa	382
• Adjektiboa	540
• Adjektiboa adberbio gisa	158
• Adberbioa	41
• Adberbioa pred./atr. gisa	6
• Preposizioa	18
• Zenbaki kardinala	7
• Interjekzioa	8
• Lokailua	8
• Izenordaina	7
• Preposizioa+Artikulua	1
• Partikula	2
• Hitz elkarteetan	2
• Aditz laguntzailea	0

• Aditz modala	0
Kat. Gramatikala 2 (POS2):	66
• Laburdura	7
• Lehenaldiko Partizipioa	50
• Adjektibo izen gisa	9
Argibide morfosintaktikoak:	4,226
• m.	653
• f.	1,113
• n.	407
• anim. m./f.	8
• anim. m./f./n.	0
• anim. m.	270
• anim. f.	270
• anim. n.	5
• +pl.	6
• +haben	1,271
• +sein	182
• +haben/sein	24
• +Dat.	5
• +Akk.	0
• +Dat./Akk.	1
• +Gen.	11
Balentzia-formulak:	104
Adierak <sense>	**6,884**
Eremu Semantikoari buruzko oharrak:	502
Balentzia-Formulak:	528
Itzulpen-ordainak	**11,315**
OsagLexPre:	548
OsagLexPost:	77
Argumentuaren Kasua:	425
• -i	230
• -en	58

• -z	33
• -ra	24
• -n	21
• -ekin	19
• -rantz	9
• -t(z)eko	7
• -tik	7
• -engandik	5
• -k	5
• -ko	4
• -engana	1
• -engatik	1
• -rik	1
• -entzat	0
• -k	0
TE:	11,175
Hitz anitzeko unitateak (MWE)	**298**
MWE:	298
Translation:	297
Definition	**9**
Definition:	9
DeReWo **zerrendatik baztertuak**	**405**
• Ez da DGW lemategian agertzen	160
• DeReWo zerrendan 30.000-40.000	143
• Izen berezia	49
• Modifikaturik onartua	44
• Gainerakoak	9

7.8 Taula: xml elementu eta atributuak

Adieraren Jakintza Arloa	**2,184**	**%100,00**
Lan Harremanak	231	%10,58
Kirola	166	%7,60
Politika	141	%6,46
Ekonomia	138	%6,32
Zuzenbidea	123	%5,63
Finantzak	118	%5,40
Administrazioa	114	%5,22
Eraikuntza	95	%4,35
Automobila	94	%4,30
Medikuntza	91	%4,17
Arlo Militarra	80	%3,66
Hezkuntza	63	%2,88
Mekanika/Teknologia	50	%2,29
Musika	42	%1,92
Merkataritza	37	%1,69
Erlijioa	35	%1,60
Botanika	32	%1,47
Fisika	28	%1,28
Informatika	28	%1,28
Artea	27	%1,24
Kimika	27	%1,24
Sukaldea	27	%1,24
Itsasoa	26	%1,19
Arkitektura	25	%1,14
Biologia	24	%1,10
Literatura	21	%0,96
Anatomia	19	%0,87
Antzertia	18	%0,82
Hizkuntzalaritza	16	%0,73
Filosofia	15	%0,69
Matematika	14	%0,64

Soziologia	14	%0,64
Zinema	14	%0,64
Zoologia	14	%0,64
Nautika	13	%0,60
Nekazaritza	13	%0,60
Turismoa	13	%0,60
Historia	12	%0,55
Ingurumena	12	%0,55
Meatzaritza	12	%0,55
Kazetaritza	11	%0,50
Hegazkintza	10	%0,46
Meteorologia	10	%0,46
Telekomunikazioak	10	%0,46
Argazkigintza	9	%0,41
Geologia	9	%0,41
Elektrizitatea	8	%0,37
Psikologia	8	%0,37
Geografia	5	%0,23
IrratiaTB	5	%0,23
Ehiza	4	%0,18
Astronomia	3	%0,14
Marrazketa	3	%0,14
Arkeologia	2	%0,09
Elektronika	2	%0,09
Metalurgia	1	%0,05
Mineralogia	1	%0,05
Mitologia	1	%0,05
Albaitaritza	0	%0,00
Mikologia	0	%0,00

7.9 Taula: Adieraren jakintza-arloa

Adieraren Erregistroa	**650**	**%100.00**
fig. / irud.	211	%32,46
ugs. / lgart.	172	%26,46
gehoben / goi.	83	%12,77
veraltend / zahark.	51	%7,85
Österr. / Austria	42	%6,46
Schweiz / Suitza	27	%4,15
südd. / heg.	24	%3,69
Jargon	19	%2,92
abwertend / pej.	10	%1,54
derb / adkor.	4	%0,62
nordd. / ipar.	2	%0,31
ostd. / eki.	2	%0,31
poet.	2	%0,31
landschaftlich / beh.	1	%0,15
Kinderspr. / haur.	0	%0,00
Papierdeutsch / idatz.	0	%0,00
westd. / mend.	0	%0,00

7.10 Taula: Adieraren erregistroa

Balentzia-Formulak	**632**
jdn.	72
jmdm. etw.	43
auf etw.	38
mit etw.	33
pl.	32
sg.	27
etw.	25
an etw.	24
von etw.	23
gegen etw.	17
aus etw.	16
zu etw.	15
mit jdm.	12
für etw.	11
jmdm.	10
sich (Dat.) etw.	9
über etw.	9
+Dat.	8
jnd.	8
+Gen.	6
als etw.	6
bei jdm.	6
jdm.	6
jdm. etw.	6
jdn. mit etw.	6
jdn. zu etw.	6
auf jdn./etw.	4
gegen jdn.	4
gegen jdn./etw.	4
nach etw.	4
etw. (Dat.)	3

jdm./etw.	3
pl. batez ere	3
um etw.	3
+Dat.-Artikel	2
als jmd./etw.	2
an jdn.	2
auf jdn.	2
etw. zu etw.	2
in etw.	2
jdm. von etw.	2
jdn. aus etw.	2
jdn. von etw.	2
jmdm./etw.	2
meist pl.	2
mg.	2
mit jdm./etw.	2
nach jdm./etw.	2
sich etw.	2
vor jdm./etw.	2
zu jdm.	2
(jdm.) etw.; etw. bei jdm.	1
(jmdm.) etw.	1
(sich (Dat.)) etw.	1
+adj.	1
+Akk.	1
+auf	1
+gen.	1
+Inf. +sein	1
+superlat.	1
+zu +inf.	1
an (Dat.) etw.	1
an etw./Dat.	1

an etw./jdn.	1
an jdn./etw.	1
auf etw. (Dat.)	1
auf etw./jdn.	1
batez ere pl.	1
bei etw.	1
bei jdm. für etw.	1
bei jdn. wegen etw.	1
bei/von jdm.	1
etw. (gegen etw.)	1
etw. als etw.	1
etw. an etw.	1
etw. an jdn.	1
etw. auf jdn.	1
etw. bei etw.	1
etw. bei/von jdm.	1
etw. für/als etw.	1
etw. in	1
etw. jmdm.	1
etw. mit etw.	1
ezezkoetan batez ere	1
ezezt.	1
für/als etw.	1
für/auf etw.	1
gertaera-izenekin	1
gut/schlecht	1
in	1
in +Dat.	1
in jmdm.	1
inf. batez ere	1
jdm. (in etw.)	1
jdm. +dass/zu +inf.	1

jdm. gegenüber	1
jdn. (um etw.)	1
jdn. (zu etw.)	1
jdn. +Gen.	1
jdn. +Gen./jdn. wegen etw.	1
jdn. als etw.	1
jdn. als etw./jdn. zu etw.	1
jdn. aus	1
jdn. für etw. mit etw.	1
jdn. gegen jdn.	1
jdn. gegen sich/jdn.	1
jdn. mit etw./jdn. etw. zu +inf.	1
jdn. nach/zu	1
jdn. über etw.	1
jdn. um etw.	1
jdn. zu etwas	1
jdn./etw.	1
jdn./etw. für +adj.	1
jds./einer Sache	1
jmdm. bei etw.	1
jmdm./etw. etw.	1
jmdn. auf etw.	1
jnd. in/jnd. bei jmdm.	1
jndn.[153]	1
lehenald.	1
mit etw./etw. zu tun	1
mit etw./in	1
mit jdm. (über etw.)	1
mit/an etw.	1
mit/ohne etw.	1
n.	1

[153] Sarrera hau inkonsistentzia bat da, ikus 3.3.1 atala.

nach/auf etw.	1
nach/zu	1
pl. g.e.	1
sg.; an jdn.	1
sg.; zu etw.	1
sich (Dat.) etw. an etw.	1
sich (Dat.) jdn.	1
sich (Dat.) mit/ohne etw.	1
sich (Dat.)/jmdm. etw.	1
sich [Dat.] etw.	1
sich jdn.	1
über etw. (Akk.)	1
über etw./jdn.	1
über jdn./etw.	1
über/zu etw.	1
um/von etw.	1
von jdm./etw.	1
von sich (auf jdn.)	1
vor etw.	1
zu +inf.	1
zu/über etw.	1

7.11 Taula: Balentzia-formulak

7.4.2 Lagina a-beschleichen

à *DeReWo* 5279 [frz.]
prepos. ▸
1 -(e)ko; -tan

Aal *DeReWo* 13447 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 ZOOLOGIA aingira

Aar *DeReWo* 18512 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 *zahark.* ZOOLOGIA arrano

Aas EAH2006
iz. n. ▸
1 sarrats; sarraski; hiliki; haratustel

Aasfresser Duden
iz. m. ▸
1 ZOOLOGIA sarraskijale

ab *DeReWo* 80
I *prepos.* *+Dat./Akk.* ▸
1 *(denborazkoa)* -tik (aurrera)
2 *(mailaketa)* -tik (gora, aurrera)
II *prepos.* *+Dat.* ▸
1 -tik (aurrera)
III *adlag.* ▸
1 erauzirik, solte
2 ● ab und zu ▸ noizbehinka

abändern *DeReWo* 23523 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (zati batean) itxuraldatu; (zati batean) aldatu

abarbeiten *DeReWo* 11137 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lan eginez ordaindu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lan eta lan egin

Abbau *DeReWo* 2959 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 desmuntatze lanak
2 MEATZARITZA ustiapen; ustiaketa
3 KIMIKA degradatze; degradazio

abbaubar *DeReWo* 34638
izlag. ▸
1 degradagarri

abbauen *DeReWo* 2233 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desegin; desmuntatu; eraitsi
2 MEATZARITZA (mea) erauzi
3 EKONOMIA murriztu; gutxitu
4 KIMIKA desintegratu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 indarrak galdu

abbekommen *DeReWo* 13323 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (zerbaiten zati bat) jaso

abberufen *DeReWo* 22699 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kargugabetu; kargutik kendu

Abberufung *DeReWo* 25520 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abberufen ▸
1 kargugabetze; kargutik kentze

abbestellen VerbInfFormGrund - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 harpidetza eten
2 (eskaera) baliogabetu

abbezahlen *DeReWo* 38585 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 epeka ordaindu

abbiegen *DeReWo* 8010 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 -ra hartu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 tolestu

Abbild *DeReWo* 14082 Flexion: ~(e)s, ~er
iz. n. ▸
1 antzirudi; kopia

abbilden *DeReWo* 7862 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 irudikatu
2 kopiatu

Abbildung *DeReWo* 8378 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abbilden ▸
1 irudi

abbinden EAH2006 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 deslotu; kendu; askatu
2 MEDIKUNTZA *(zaina)* lotu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(zementua, igeltsua)* gogortu

abblasen *DeReWo* 22075 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EHIZA ARLO MILITARRA amaitutzat jo
2 bertan behera utzi; geldiarazi

abblitzen *DeReWo* 18925 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[bei jdm.]* -en ezetza jaso

- lgart.: jdn. abblitzen lassen ▸ -i azak eman

abblocken *DeReWo* 35706 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 blokeatu; atzera bota; -i uko egin

abbrechen *DeReWo* 3070 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (zerbaiten zati bat) hautsi; kendu
2 eten; (bertan behera) utzi
3 ERAIKUNTZA bota; eraitsi
4 INFORMATIKA (bertan behera) utzi
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 hautsi
2 (bat-batean) eten

abbremsen *DeReWo* 11873 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 geldotu; galgatu; balaztatu
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 geldotu; moteldu

abbrennen *DeReWo* 17566 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (osorik) erre
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (osorik) erre

abbringen *DeReWo* 12124 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. von etw.]* -i asmoa kendu

Abbruch *DeReWo* 4938 Flexion: ~s, Abbrüche
iz. m. ▸
1 eten
2 ERAIKUNTZA eraispen

Abbrucharbeiten *DeReWo*Angepasst
iz. f. [pl.] ▸
1 eraispen lanak

abbuchen *DeReWo* 24210 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (kontuan) zordundu

abbüßen EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(zigorra)* bete

abdanken *DeReWo* 27856 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 abdikatu; kargua utzi

Abdankung *DeReWo* 14767 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abdanken ▸
1 abdikazio

abdecken *DeReWo* 4349 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 desestali
2 (mahaia) jaso
3 estali

Abdeckung *DeReWo* 18770 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abdecken ▸
1 estaltze
2 estalki

abdichten *DeReWo* 20208 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 irazgaiztu; irazgaitz bihurtu

abdrängen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (bultzaka) baztertu

abdrehen *DeReWo* 12926 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(jarioa)* moztu
2 (haria emanez) kendu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 NAUTIKA norabidez aldatu

abdriften *DeReWo* 28232 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 NAUTIKA jitoan egon
2 *irud.* desbideratu; okertu

Abdruck *DeReWo* 14412 Flexion: ~s, Abdrücke
iz. *m.* ▸
1 hatz
2 kopia (inprimatua, trokelatua)

abdrucken *DeReWo* 11538 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (inprimaturik) argitaratu; plazaratu

abdrücken *DeReWo* 24774 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 sakatuz itxi
2 *(su-arma)* kakoa sakatu; tiro egin

abdunkeln VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ilundu; itzaldu

abebben *DeReWo* 34369 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 beheratu; gutxitu

Abend *DeReWo* 352 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 arrats; iluntze
2 gau (gauerdira arte)

Abendakademie *DeReWo* 19582
iz. *f.* ▸
1 HEZKUNTZA gaueko ikastegi; gaueko eskola

Abendblatt *DeReWo* 24939
iz. *n.* ▸
1 arratsaldekari

Abendessen *DeReWo* 7129
iz. *n.* ▸
1 afari

abendfüllend *DeReWo* 20849
izlag. ▸
1 *(film, antzezlan, ekitaldi)* gau osoa irauten duen

Abendgebet *DeReWo* 30513
iz. *f.* ▸
1 ERLIJIOA gaueko otoitz

Abendgottesdienst *DeReWo* 32645
iz. *m.* ▸
1 ERLIJIOA iluntzeko meza

Abendhimmel *DeReWo* 35019
iz. *m.* ▸
1 iluntzeko zeru

Abendkasse *DeReWo* 5227
iz. *f.* ▸
1 (txartel) leihatila

Abendkleid *DeReWo* 24352
iz. *n.* ▸
1 etiketa-soineko

Abendland *DeReWo* 17760
iz. *n.* *[sg.]* ▸
1 Mendebalde

abendländisch *DeReWo* 17259
izlag. ▸
1 Mendebaldar

abendlich *DeReWo* 9923
izlag. ▸
1 arratseko; iluntzeko

Abendmahl *DeReWo* 9442
iz. *n.* ▸
1 ERLIJIOA jaunartze

Abendmesse *DeReWo* 21450
iz. *f.* ▸
1 ERLIJIOA iluntzeko meza

Abendmusik *DeReWo* 31156
iz. *f.* ▸
1 iluntzeko musika (entzunaldi)

Abendprogramm *DeReWo* 22931
iz. *n.* ▸
1 iluntzeko egitarau

Abendrot EAH2006
iz. n. ▸
1 arrasgorri

abends *DeReWo* 3076
I *adlag.* ▸
1 arratsaldez
2 iluntzean; gauean
II *adlag. prd./atr.* ▸
1 arratsaldeko
2 iluntzeko; gaueko

Abendschule EAH2006
iz. f. ▸
1 gau-eskola

Abendsonne *DeReWo* 39177
iz. f. ▸
1 arrats eguzki

Abendstunde *DeReWo* 10946
iz. f. ▸
1 iluntze

Abendunterhaltung *DeReWo* 33401
iz. f. ▸
1 ANTZERKIA iluntzeko emanaldi (jostagarri)

Abendveranstaltung *DeReWo* 27545
iz. f. ▸
1 iluntzeko emanaldi; iluntzeko ekitaldi

Abendzeitung *DeReWo* 28293
iz. f. ▸
1 arratseko egunkari; arratsaldekari

Abenteuer *DeReWo* 2808 Flexion: ~s, ~
iz. n. ▸
1 abentura

Abenteuerfilm *DeReWo* 32470
iz. m. ▸
1 ZINEMA *abentura film

abenteuerlich *DeReWo* 7811
izlag. ▸
1 arriskutsu

Abenteuerlust *DeReWo* 36801
iz. f. ▸
1 abenturazaletasun

abenteuerlustig *DeReWo* 38758
izlag. ▸
1 abenturazale; ausart

Abenteuerspielplatz *DeReWo* 21225
iz. m. ▸
1 (haurrentzako) jolastoki

Abenteurer *DeReWo* 13720 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 abenturazale

Abenteurerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 abenturazale

Aber *DeReWo* 136
iz. n. ik. aditza: aber ▸
1 eragozpen; baina

aber *DeReWo* 44
I *juntag.* ▸
1 baina; ordea; aldiz; berriz
II *adlag.* ▸
1 *goi.* berriz

● aber und aber ▸ behin eta berriz

Aberglaube *DeReWo* 33577
iz. m. [sg.] ▸
1 sineskeria; superstizio

Aberglauben *DeReWo* 29204
iz. m. [sg.] ▸
1 sineskeria

abergläubisch *DeReWo* 33843
izlag. ▸
1 sineskeriatsu

aberkennen VerbInfFormGrund Flexion: erkannte ababerkannte, aberkannt - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 -z gabetu; -z desjabetu; kendu

abermalig *DeReWo* 26818
I *izlag.* ▸
1 errepikatu
II *izlag.adb.* ▸
1 behin eta berriz

abermals *DeReWo* 5343
izlag.adb. ▸
1 berriro (ere)

aberwitzig *DeReWo* 20763
izlag. ▸
1 zentzugabe; desarrazoizko; ero; txoro

abfackeln *DeReWo* 33562 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* -i su eman; (osorik) erre
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *lgart.* (osorik) erre

abfahren *DeReWo* 7198 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (ibilgailua, ibilgailuz) abiatu
2 ● *lgart.:* (voll) auf etw./jdn. abfahren ▸
zb./nb. (oso) gustuko izan
II *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 (bidea ibilgailuz) ibili; korritu
III *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (zamatu eta) eraman; garraiatu
2 *(gurpilak)* higatu

Abfahrer *DeReWo* 27448 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 KIROLA alpetar eskiatzaile

Abfahrerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 KIROLA alpetar eskiatzaile

Abfahrt *DeReWo* 2186 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 irteera; irtenbide
2 abiatze (ibilgailuz)
3 KIROLA eski alpetarra

Abfahrtszeit *DeReWo* 21833
iz. *f.* ▸
1 irtetzeko ordu

Abfall *DeReWo* 3761
iz. *m.* ▸
1 abar; hondakin; zabor
2 = Abnahme beherakada

Abfallbeseitigung *DeReWo* 31819
iz. *f.* ▸
1 zabor bilketa; hondakinen bilketa

Abfallentsorgung *DeReWo* 23816
iz. *f.* ▸
1 hondakin-kudeaketa

abfällig *DeReWo* 24664
I *izlag.adb.* ▸
1 erdeinuz; mespretxuz
II *izlag.* ▸
1 erdeinuzko; mespretxuzko

Abfallprodukt *DeReWo* 35308
iz. *n.* ▸
1 hondakin
2 azpiproduktu

Abfallwirtschaft *DeReWo* 13571
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA hondakin-kudeaketa alor

Abfallwirtschaftsbetrieb *DeReWo* 23302
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA hondakin kudeaketa arloko enpresa

abfälschen *DeReWo* 23701 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(baloia)* bidea aldarazi; desbideratu

abfangen *DeReWo* 9865 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bidean atzeman; intertzeptatu

abfärben *DeReWo* 34802 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* (kolorez) kutsatu; tindatu
2 *irud.* *[auf jdn.]* -z kutsatu; -i erantsi ▸
a

abfassen *DeReWo* 32884 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* idatzi
2 *lgart.* *[jdn.]* = abfangen bidean atzeman; intertzeptatu

abfedern *DeReWo* 17536 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (kolpea) moteldu; malgutu

abfeiern *DeReWo* 31460 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ospatu

abfertigen *DeReWo* 12659 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(bidalketa, salgaia)* ▸
a igorri
b erregistratu
2 *(bezeroa)* zerbitzatu

Abfertigung *DeReWo* 17069 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abfertigen ▸
1 *(bidalketak, salgaiak)* erregistratze; igorpen

abfeuern *DeReWo* 10126 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jaurti; desarratu; tiro egin

abfinden *DeReWo* 7340 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 LAN HARREMANAK -i kitapena eman
2 -i (kalteak) ordaindu
II *ad. + 'sich'* *+haben [mit etw.]* ▸
1 -ekin etsi; -ekin nahikotu

Abfindung *DeReWo* 8776 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abfinden 1-2 ▸
1 LAN HARREMANAK kitapen
2 kalte-ordain

abflachen *DeReWo* 27938 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lautu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lautu
2 (gorakada) moteldu
III *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (gorakada) moteldu
2 arrunt bihurtu; mailaz jaitsi

abflauen *DeReWo* 19377 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(haizea)* baretu
2 *(arreta, nahia, grina)* apaldu; baretu
3 EKONOMIA apaldu; beheratu

abfliegen *DeReWo* 27505 Flexion: ist abgeflogen - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(hegazkina)* aireratu
II *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 *(ibilbidea)* (hegan) inguratu; ibili

abfließen *DeReWo* 25768 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 isuri

Abflug *DeReWo* 11571 Flexion: ~(e)s, Abflüge
iz. m. ▸
1 *(hegaldi)* irteera

Abfluss *DeReWo* 21391
iz. m. ▸
1 isurbide; isurtegi
2 *[sg.]* isurtze; isurpen

Abfolge *DeReWo* 17940 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 sail; segida

abfordern *DeReWo* 30695 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eskatu; exijitu

Abfrage *DeReWo* 29789
iz. f. ▸
1 INFORMATIKA kontsulta; eskaera

abfragen *DeReWo* 14528 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 HEZKUNTZA -i (ikasgaia) galdetu
2 INFORMATIKA kontsultatu

Abfuhr *DeReWo* 11711 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 bilketa; garraiaketa
2 arbuio; gaitzespen; ezetz

abführen *DeReWo* 8831 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 preso eraman; atxilotu
2 desbideratu
3 *(zergak)* ordaindu
4 MEDIKUNTZA libragarria izan
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 sabela hustu

abfüllen *DeReWo* 17389 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ontziratu; botilaratu

Abgabe *DeReWo* 3959 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 emate; eskura emate
2 KIROLA *(baloia)* pase
3 zerga
4 FISIKA igortze; igorpen; isurpen; jaulkipen

Abgabenlast *DeReWo* 37801
iz. f. ▸
1 zerga-karga

Abgang *DeReWo* 4040 Flexion: ~, Abgänge
iz. m. ▸
1 joanera; irtete
2 *(salgaiak)* salmenta; irteera
3 MEDIKUNTZA ▸
a isurketa
b hilaurtze

Abgänger *DeReWo* 27728 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 HEZKUNTZA azken mailako ikasle

Abgängerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 HEZKUNTZA azken mailako ikasle

abgängig *DeReWo* 25519
izlag. ▸
1 erreus

Abgas *DeReWo* 10991 Flexion: ~es, ~e
iz. n. ▸
1 gas isuri; ihes-gas

Abgasnorm *DeReWo* 37848
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA AUTOMOBILA emisio-arau

abgeben *DeReWo* 940 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eman; eskura eman
2 EKONOMIA saldu
3 KIROLA (baloia) pasatu; pase egin
4 FISIKA *(energia)* igorri
II *ad. + 'sich'* *+haben* *[mit jdm./etw.]* ▸
1 egitekoa izan; harremana izan

abgebrannt *DeReWo* 10812
izlag. ▸
1 *jarg.* sosik gabe

abgebrüht *DeReWo* 25627
izlag. ▸
1 *irud.* ezerk ez harritu; ezerk ez asaldatu
2 *irud.* eskrupulurik gabe

abgedroschen *DeReWo* 39360
izlag. ▸
1 *irud.* oso erabili; higatu

abgefahren *DeReWo* 38043
I *ad. partiz.* ik. aditza: abfahren
II *izlag.* ▸
1 *(gurpilak)* higatu
2 *jarg. lgart.* ikaragarri; txundigarri

abgefeimt Langenscheidt
izlag. ▸
1 maltzur; azeri

abgegriffen *DeReWo* 34981
I *izlag.* ▸
1 maiztu; higatu; behin eta berriz erabili
II *ad. partiz.* ik. aditza: abgreifen

abgehalftert *DeReWo* 39908
I *ad. partiz.* ik. aditza: abhalftern
II *izlag.* ▸
1 *lgart.* ahul; makal

abgehen *DeReWo* 5345 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 irten
2 kendu; desitsatsi; aldaratu
3 MEDIKUNTZA kanporatu
4 *lgart.* falta izan
II *ad. tran.* *+sein* ▸
1 *(bidea, eremua)* ibili; ikuskatu

abgekartet Langenscheidt
izlag. ▸
1 maneatu; iruzurrez moldatu

abgeklärt *DeReWo* 11138
izlag. ▸
1 zuhur; zentzudun

Abgeklärtheit *DeReWo* 37716
iz. f. ▸
1 zuhurtasun

abgelegen *DeReWo* 11850
I *ad. partiz.* ik. aditza: abliegen
II *izlag.* ▸
1 bazter; urrutiko; bakartu

abgelten *DeReWo* 17029 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ordaindu; kalte-ordaina eman

Abgeltung *DeReWo* 24595 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abgelten ▸
1 sari; ordainsari
2 *Austria Suitza* kalte-ordain

Abgeltungssteuer *DeReWo* 38652
iz. f. ▸
1 FINANTZAK aurrezkien errentaren gaineko zerga

abgeneigt *DeReWo* 20507
izlag. ▸
1 aurkako

abgenutzt *DeReWo* 29803
I *ad. partiz.* ik. aditza: abnutzen
II *izlag.* ▸
1 kamuts
2 *irud.* hits; astun; aspergarri

Abgeordnete *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA legebiltzarkide; diputatu

Abgeordnetenhaus *DeReWo* 5749
iz. n. ▸
1 legebiltzar

Abgeordnetenhauswahl *DeReWo* 27488
iz. f. ▸
1 POLITIKA legebiltzarra osatzeko hauteskundeak

Abgeordnetenkammer *DeReWo* 36956
iz. f. ▸
1 POLITIKA = Abgeordnetenhaus legebiltzar

Abgeordneter *DeReWo* 1008
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA legebiltzarkide; diputatu

abgepackt Langenscheidt
izlag. ▸
1 paketatu; ontziratu; bilgotu

abgerissen *DeReWo* 4898
I *ad. partiz.* ik. aditza: abreißen
II *izlag.* ▸
1 *jarg.* arlote; zarpail
2 *irud.* *(hitzak)* loturarik gabe

Abgesandte *DeReWo*Angepasst Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 ordezkari

Abgesandter HumanGender 22753 Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 ordezkari

Abgesang *DeReWo* 26433 Flexion: ~s, Abgesänge
iz. m. ▸
1 amaiera; (azken) agur

abgeschieden *DeReWo* 28640
I *ad. partiz.* ik. aditza: abscheiden
II *izlag.* ▸
1 bazter; urrutiko; bakartu

Abgeschiedenheit *DeReWo* 25151
iz. f. ▸
1 bakartasun; bakardade; bakartze

abgeschmackt EAH2006
izlag. ▸
1 gustu txarreko; arrunt; geza

abgesehen EAH2006
I *izlag.adb.* ▸
1 *[von etw.]* gorabehera; alde batera utziz
II *ad. partiz.* ik. aditza: absehen

abgespannt Langenscheidt
izlag. ▸
1 nekatu

abgestanden Langenscheidt
izlag. ▸
1 *(isurkariak)* bare; geldi
2 *(garagardoa)* zahar; ustel

abgestorben *DeReWo* 25081
I *ad. partiz.* ik. aditza: absterben
II *izlag.* ▸
1 txindurritu; sorgortu

abgestuft *DeReWo* 29890
I *ad. partiz.* ik. aditza: abstufen
II *izlag.* ▸
1 mailadun; mailakatu

abgetakelt Langenscheidt
izlag. ▸
1 *jarg.* onenak emandako; higatu

abgetragen *DeReWo* 13565
I *ad. partiz.* ik. aditza: abtragen
II *izlag.* ▸
1 *(jantziak)* maiztu; higatu

abgetreten Langenscheidt
izlag. ▸
1 *(orpoak)* higatu

abgewetzt Langenscheidt
izlag. ▸
1 *(ehuna, larrua)* higatu; saretu

abgewinnen *DeReWo* 10156 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben [jmdm./etw. etw.]* ▸
1 = abringen kendu; harrapatu; irabazi
2 *irud.* gustuko izan

abgewöhnen *DeReWo* 30947 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -t(z)eko ohitura kendu
2 *[sich etw.]* -t(z)eko ohitura galdu; -n utzi

abgezehrt EAH2006
izlag. ▸
1 zargaldu; zurbil-argaldu; mengel

abgießen Langenscheidt - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 isurarazi; urez hustu

Abgleich *DeReWo* 32871 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 erkaketa
2 sinkronizazio

abgleichen *DeReWo* 26535 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 berdindu
2 *[mit etw.]* ▸
a erkatu; alderatu
b sinkronizatu

abgleiten *DeReWo* 24286 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 lerratu; irristatu

abgraben *DeReWo* 29246 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (aitzurrez) kendu
2 *(ur jarioa)* desbideratu

abgreifen VerbInfFormGrund - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(eskuz)* maiztu; higatu; behin eta berriz erabili
2 *(eskuz)* haztatu; (atzamarrez) neurtu
3 *lgart.* *[jdn.]* harrapatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(eskuek)* maiztu; higatu

abgrenzen *DeReWo* 11402 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 mugatu; mugarriztatu; zedarriztatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* zerikusia ukatu

Abgrund *DeReWo* 9397 Flexion: ~s, Abgründe
iz. *m.* ▸
1 amildegi; leize; erroitz
2 *irud.* handitasun
3 *irud.* suntsipen

abgründig *DeReWo* 26002
izlag. ▸
1 hondogabe; ezin asmatuzko; ezin ulertuzko

abgrundtief *DeReWo* 31566
izlag. ▸
1 hondogabe; ezin asmatuzko; ezin ulertuzko

abgucken *DeReWo* 38735 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* *[sich (Dat.) etw.]* ▸
1 *[bei/von jdm.]* -engandik kopiatu; -engandik hartu; beretzat hartu

Abguss EAH2006
iz. *m.* ▸
1 isurbide; isurtegi
2 isurketa
3 ARTEA molde-lan

abhaben *DeReWo* 906 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[von etw.]* (zerbaiten zati bat) jaso; partekatu

abhacken *DeReWo* 37516 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (aizkoraz) moztu; (aizkoraz) erauzi

abhaken *DeReWo* 8256 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (kakotik) kendu; askatu
2 zerrendatik kendu; egintzat eman

abhalftern VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *zahark.* *(zaldia, idia)* -i kabestrua kendu
2 *lgart.* -i kargua kendu; karguz gabetu; lanaz gabetu

abhalten *DeReWo* 2622 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 urrun mantendu; uxatu
2 *[jdn. von etw.]* -i eragotzi; -i galarazi
3 egin; izan; antolatu

Abhaltung *DeReWo* 31697 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: abhalten ▸
1 eragozpen
2 antolaketa; egite

abhandeln *DeReWo* 16207 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* merkezurrean ibili; erosi
2 *(auzia, gaia)* eztabaidatu; tratatu

Abhandlung *DeReWo* 19303 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: abhandeln 2 ▸
1 LITERATURA tratatu; saiakera

Abhang *DeReWo* 30098 Flexion: ~s, Abhänge
iz. *m.* ▸
1 malda; aldapa

abhängen[1] *DeReWo* 2297 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (atoia) askatu; deslotu
2 *irud. lgart.* *[jdn.]* -i ihes egin

abhängen[2] *DeReWo*Homograph 2297 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+haben* *[von etw.]* ▸
1 mende egon
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 *(haragia)* uxtertu; samurtu

abhängig *DeReWo* 2988
izlag. ▸
1 mende; mendeko

Abhängigkeit *DeReWo* 6010 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 mendekotasun

abhärten EAH2006 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 gogortu; zaildu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 gogortu; zaildu

abhauen *DeReWo* 17807 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(zuhaitza, adarra)* moztu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 hanka egin; ospa egin

abheben *DeReWo* 4315 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 jaso
2 (dirua) atera
3 *(kartetan)* (kartak) ebaki
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 aireratu
2 *irud.* (errealtasunetik) urrundu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 gailendu; nabarmendu

abhelfen *DeReWo* 25061 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 erremedio eman; konpondu

Abhilfe *DeReWo* 8073
iz. f. ▸
1 konponbide; erremedio

abholen *DeReWo* 2967 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 jaso; bila joan

abholzen *DeReWo* 21149 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *(zuhaitza)* (errotik) moztu
2 *(eremua)* basogabetu

abhören *DeReWo* 14177 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 HEZKUNTZA (ikasgaia) galdetu
2 MEDIKUNTZA auskultatu
3 TELEKOMUNIKAZIOAK hartu; kontrolatu; zulatu
4 *(soinu grabaketa)* entzun

Abitur *DeReWo* 4636 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 batxilergo

Abiturient *DeReWo* 9074 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 batxiler

Abiturientin *DeReWo* 30481 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 batxiler

abjagen *DeReWo* 24891 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▸
1 -i erauzi; -i kendu

abkacken Langenscheidt - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 *adkor.* porrot egin

abkanzeln *DeReWo* 33003 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 -i errieta egin; -z gaizki hitz egin

abkassieren *DeReWo* 30495 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 kobratu
II *ad. intran. +haben* ▸
1 *lgart.* dirutza kobratu; pagotxa bildu

abkaufen *DeReWo* 11609 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▸
1 -i erosi
2 *irud. lgart.* -i sinetsi

Abkehr *DeReWo* 11537
iz. f. [von etw.] ▸
1 uko; uzte

abkehren EAH2006 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[von etw.]* aldendu; aldaratu; alboratu; kendu
2 *heg.* (erratzaz) garbitu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *[von etw.]* aldendu; aldaratu; alboratu

abklären *DeReWo* 18089 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 argitu; azaldu
2 adostu

Abklatsch Langenscheidt Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 aizunketa; imitazio

abklatschen *DeReWo* 35617 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 (txalo eginez) eten; (txalo eginez) geldiarazi
2 KIROLA *(pilota, baloia)* *harrapatu
II *ad. intran. +sein* ▸
1 KIROLA *(pilota, baloia)* bote egin; punpatu; errebotatu

abklingen *DeReWo* 19918 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein ▸
1 apaldu; ibitu; gutxiagotu

abklopfen *DeReWo* 24237 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 jo; kolpekatu
2 *(hautsa)* (kolpeka) kendu; garbitu
3 *irud.* aztertu

abknicken *DeReWo* 34745 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 (tolestuz) hautsi
2 tolestu
II *ad. intran. +sein* ▸
1 (tolestu eta) hautsi
2 okertu

abknöpfen *DeReWo* 27147 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 *(dirua)* -i atera; -i kendu

abkommandieren *DeReWo* 32135 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA bereizi; igorri

Abkommen *DeReWo* 2654 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* ▸
1 hitzarmen; itun

abkommen *DeReWo* 5410 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(bidea, norabidea)* desbideratu; bidetik irten
2 *(solasgaia)* besteratu
3 *(ohitura)* galdu

Abkömmling EAH2006 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 ondorengo
2 KIMIKA deribatu

abkönnen *DeReWo* 10123 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben [ezezkoetan batez ere]* ▸
1 *ipar. lgart.* eutsi; jasan

abkoppeln *DeReWo* 16049 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 desahokatu; deslotu; askatu

abkühlen *DeReWo* 9297 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hoztu; freskatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 hoztu; freskatu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 hoztu; freskatu

abkürzen *DeReWo* 19909 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(hitza)* laburdura egin
2 *(bidea)* bidezidorra hartu

Abkürzung *DeReWo* 9545 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: abkürzen ▸
1 *(hitza)* laburdura; laburtzapen
2 *(bidea)* bidezidor; lasterbide; laburbide

abküssen EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 musukatu

abladen *DeReWo* 14134 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 deskargatu; -i zama kendu

Ablage *DeReWo* 28564
iz. *f.* ▸
1 biltegi; gordetegi
2 artxibategi
3 jantzitegi

ablagern *DeReWo* 20220 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 gorde; biltegiratu
2 *(egurra)* ondu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 jalki

Ablagerung *DeReWo* 19210 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ablagern ▸
1 GEOLOGIA KIMIKA jalkin; alubioi; liga
2 gordetegiratze

ablassen *DeReWo* 10996 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(isurkariak, gasak)* hustu; isurarazi
2 = hinunterlassen
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* etsi; amore eman

Ablauf *DeReWo* 2901 Flexion: ~s, Abläufe
iz. *m.* ▸
1 isurbide
2 *(gertaera)* gauzatze; bilakaera
3 *(denbora)* iraungitze; iraungipen

ablaufen *DeReWo* 3331 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 isuri
2 *(gertaera)* gertatu; igaro
3 *(denbora)* iraungi; bukatu; amaitu
II *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 *(bidea)* ibili; korritu
III *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(oinetakoak)* higatu

Ableben *DeReWo* 20877
iz. *n.* ▸
1 *goi.* herio; heriotza

ablecken EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 miazkatu; milikatu

ablegen *DeReWo* 2870 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(arropa)* erantzi; kendu
2 *(zama)* utzi
3 artxibatu
4 INFORMATIKA jaregin
5 *(ohitura)* galdu
6 *(zin, aitorpen)* egin
7 *(kartetan)* (karta) bota; utzi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *goi.* (kapa, berokia) erantzi
2 ITSASOA NAUTIKA itsasoratu

Ableger *DeReWo* 12067 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 BOTANIKA ▸
a adaxka
b herrestadar; estoloi
2 EKONOMIA adar; eskumendeko

ablehnen *DeReWo* 655 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i uko egin; ukatu
2 ZUZENBIDEA ezetsi

Ablehnung *DeReWo* 3424
iz. *f.* ik. aditza: ablehnen ▸
1 ukapen; ezetz
2 ZUZENBIDEA ezespen

ableisten *DeReWo* 19901 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(soldaduska, ikastaldia, lanaldia)* egin; bete

ableiten *DeReWo* 6276 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(ura)* desbideratu
2 *[von etw.]* MATEMATIKA deribatu
3 *[von etw.]* HIZKUNTZALARITZA eratorri
4 *irud.* *[von etw.]* ondorioz atera; ondorioztatu

Ableitung *DeReWo* 28246 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ableiten ▸
1 *(ura)* ▸
a (ubide) adar
b desbideratze
2 MATEMATIKA ▸
a deribatu
b deribazio
3 HIZKUNTZALARITZA ▸
a eratorpen
b eratorbide
4 ondorio

ablenken *DeReWo* 6302 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desbideratu
2 arreta galarazi; lekoratu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 jostatu; denbora pasatu

Ablenkung *DeReWo* 19135 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ablenken ▸
1 desbideratze
2 nahasmen; oharkabetasun
3 josteta; denbora-pasa

Ablenkungsmanöver *DeReWo* 27532
iz. *n.* ▸
1 arreta galarazteko amarru; barreiatzeko amarru; oharkabetzeko amarru

ablesbar *DeReWo* 34854
izlag. ik. ablesen ▸
1 sumagarri
2 dezifra daitekeen; irakur daitekeen

ablesen *DeReWo* 6985 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 irakurri; dezifratu
2 *irud.* sumatu

ablichten *DeReWo* 15466 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i argazkia hartu; -i argazkia atera; fotografiatu
2 fotokopiatu

abliefern *DeReWo* 5366 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[(jdm.) etw.; etw. bei jdm.]* -i eman; -i eskura eman
2 *[etw. in]* -ra eraman

abliegen *DeReWo* 39284 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* *(distantzia)* urrun egon; -tara egon
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *heg. Austria* *(haragia)* = abhängen² 1 uxtertu; samurtu

ablösefrei *DeReWo* 20369
izlag. ▸
1 KIROLA (jokalariaren) *transferentziagatik ordaindu gabe

ablösen *DeReWo* 2868 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desitsatsi; askatu
2 ordeztu; txanda hartu
3 ondoren etorri; ondorengoa izan
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 desitsatsi; askatu
2 txandakatu; aldizkatu

Ablösesumme *DeReWo* 13505 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 KIROLA *transferentzia (diru kopurua)

Ablösung *DeReWo* 10321 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ablösen ▸
1 desitsatze; askatze; jauzi
2 ▸
a ordezkari
b ordezte

abmachen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 adostu; hitzartu
2 *lgart.* = entfernen desitsatsi; askatu; kendu

Abmachung *DeReWo* 15594 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abmachen 1 ▸
1 hitzarmen; akordio

abmagern *DeReWo* 33531 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 mehetu; argaldu

abmahnen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[von etw.]* = abraten -i ez egiteko aholkatu; -i aurka aholkatu
2 *[jdn.]* ZUZENBIDEA -i *erreklamatu; -i *erreklamazioa egin

Abmahnung *DeReWo* 18635
iz. f. ik. aditza: abmahnen ▸
1 ▸
a ohartarazte
b oharpen; jakinarazpen; gaztigu

Abmarsch *DeReWo* 21619 Flexion: ~es, Abmärsche
iz. m. *[sg.]* ▸
1 abiada; abiatze

abmelden *DeReWo* 11727 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(harpidetza)* utzi
2 bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(errolda, elkartea)* utzi; bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman

Abmeldung *DeReWo* 25415 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abmelden ▸
1 *(erroldatik, elkartetik)* *izena kentze; baja

abmessen EAH2006 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 neurtu

Abmessung *DeReWo* 28901 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abmessen ▸
1 neurketa
2 *[pl.]* neurriak

abmildern *DeReWo* 31303 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 arindu; leundu; moteldu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 arindu; leundu; moteldu

abmontieren *DeReWo* 16500 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 desmuntatu; eraitsi

abmühen *DeReWo* 34030 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* ahalegindu; ahaleginak egin; nekeak hartu

Abnahme *DeReWo* 9631 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 gutxitze; beheititze; murrizte
2 EKONOMIA *(merkantzia)* erosketa; eroste
3 desmuntatze; kentze
4 MEDIKUNTZA ebakitze; anputatzio

abnehmen *DeReWo* 2120 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hartu; kendu
2 MERKATARITZA erosi
3 *irud.* sinetsi
4 egiaztatu
5 *(pisua)* galdu; argaldu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 gutxiagotu; gutxitu; urritu; kaskartu
2 *(telefonoan)* erantzun
3 argaldu; pisua galdu
4 *(ilargia)* beheratu; ilbehera hasi

Abnehmer *DeReWo* 8629 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 MERKATARITZA erosle; bezero

Abnehmerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 MERKATARITZA erosle; erostun

Abneigung *DeReWo* 14424
iz. f. ▸
1 *[gegen etw.]* ezinikusi; ikusiezin; nahitasunik ez

abnorm *DeReWo* 32260
izlag. ▸
1 ez-ohiko; normala ez den; anormal

abnutzen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 higatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 higatu; maiztu

Abo *DeReWo* 7459
iz. m. ▸
1 harpidetza; abonamendu; denboraldiko txartel

Abonnement *DeReWo* 10451 Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 harpidetza; abonamendu; denboraldiko txartel

Abonnementspreis *DeReWo* 11270
iz. m. ▸
1 harpidetzaren prezio; harpidetzaren koste

Abonnent *DeReWo* 7136 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 harpidedun; abonodun; abonatu; izen emaile

Abonnentin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 harpidedun; abonodun; abonatu; izen emaile

abonnieren *DeReWo* 23128 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 harpidetu; harpidetza egin; abonoa hartu; denboraldiko txartela hartu

- irud.: abonniert sein auf etw. ▸ -tzeko ohitura izan

abordnen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i mandatua eman; delegatu; -en esku utzi

Abordnung *DeReWo* 10639 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abordnen ▸
1 ▸
a ordezkari-talde; ordezkaritza
b -en esku uzte; delegatze; ordezkartitza emate

abpfeifen *DeReWo* 6380 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 KIROLA (txilibituaz) eten; geldiarazi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 KIROLA (txilibituaz) bukaera adierazi; etena adierazi

Abprall *DeReWo*Angepasst Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 errebote; punpa

abprallen *DeReWo* 21781 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 bote egin; punpatu; errebotatu

abraten *DeReWo* 7747 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* *[jdm. von etw.]* ▸
1 asmoa kendu; atzera eragin; ez egiteko aholkatu; aurka aholkatu

abräumen *DeReWo* 10724 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kendu; garbitu; jaso

abrechnen *DeReWo* 7256 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 deskontatu; kendu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 kontua egin; faktura egin
2 *[mit jdm.]* kontuak garbitu

Abrechnung *DeReWo* 6280 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abrechnen ▸
1 kontu; faktura
2 kontu garbiketa; kontu garbitze; likidazio
3 *irud.* mendeku

Abrede EAH2006 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 *zahark.* hitzarmen
2 ukapen; ezeztapen

● in Abrede stellen ▸ ukatu

abreden *DeReWo* 26944 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *zahark.* = verabreden, vereinbaren adostu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *zahark.* *[jdm. von etw.]* -i aurka aholkatu; -i ez egiteko aholkatu

abreiben EAH2006 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 marruskatu; igurtzikatu

Abreibung Langenscheidt Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abreiben ▸
1 *irud. jarg.* jipoi; astinaldi

Abreise EAH2006 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 irteera; partiada; abiatze; joanera

abreißen *DeReWo* 4118 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 erauzi; idoki
2 *(eraikina)* eraitsi
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 hautsi; eten

abreisen *DeReWo* 6277 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 irten; abiatu; joan

abriegeln *DeReWo* 13380 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 morroilatu; itxi
2 *(poliziak)* inguratu

Abriegelung *DeReWo* 38574 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abriegeln ▸
1 morroilatze; ixte
2 morroil; sarrail; itxitura

abringen *DeReWo* 15060 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* (indarrez) kendu; -ra behartu
2 *[sich (Dat.) etw.]* bere burua behartu

Abriss EAH2006
iz. m. ▸
1 eraiste; eraispen
2 bildumen; laburpen; sinopsi

Abrissbirne *DeReWo* 38055
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraisteko burdin bola

abrollen *DeReWo* 36864 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(soka, hodia)* desbildu; desbiribilkatu; zabaldu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(bilkari, bobina)* zabaldu; askatu
2 (gurpil gainean) abiatu
3 *(gertaera)* gertatu; igaro

abrücken *DeReWo* 9669 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* urrundu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *[von jdm./etw.]* urrundu
2 ARLO MILITARRA erretiratu; atzeraka egin

Abruf *DeReWo* 16255 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 galde; agindu

● sich auf Abruf bereithalten ▸ aginduaren zain egon

abrufbar *DeReWo* 12515
izlag. ▸
1 INFORMATIKA *(datuak)* eskuragarri

abrufen *DeReWo* 7298 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i deitu
2 MERKATARITZA *(salgaia merkatutik)* erretiratu; kendu
3 INFORMATIKA *(datuak)* eskatu; eskuratu

abrunden *DeReWo* 6364 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 biribildu
2 MATEMATIKA (behera) biribildu

Abrundung *DeReWo* 34623
iz. *f.* ik. aditza: abrunden ▸
1 MATEMATIKA biribiltze
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA biribilketa

abrupt *DeReWo* 9881
I *izlag.adb.* ▸
1 bat-batean; ziplo; zank
II *izlag.* ▸
1 bat-bateko; ustekabeko

abrüsten Langenscheidt - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 armagabetu; armamentua gutxitu

Abrüstung *DeReWo* 12514
iz. *f.* ik. aditza: abrüsten ▸
1 armagabetze; armamentuaren gutxitze; desarme

abrutschen *DeReWo* 7224 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[von etw.]* irristatu; lerratu; limurtu
2 jaitsi; gutxitu; makaldu

absacken *DeReWo* 12699 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hondoratu; erori

absagen *DeReWo* 1375 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(deialdia, gonbidapena)* ▸
a ezeztatu; baliogabetu; bertan behera utzi
b uko egin; ez onartu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[jmdm.]* elkartzeko deia ezeztatu

absägen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zerraz moztu
2 *irud. lgart.* *[jdn.]* (kalera) bota; bidali; botereaz gabetu

absahnen *DeReWo* 28320 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (esnea) gaingabetu
2 *irud.* (nork beretzat) harrapatu; (nork beretzat) gorde; erraz lortu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *jarg.* mauka izan

Absatz *DeReWo* 3653 Flexion: ~es, Absätze
iz. *m.* ▸
1 *(oinetakoa)* takoi; orpo
2 *(idatzia)* paragrafo; lerroalde
3 *(eskilara)* eskilara-buru
4 MERKATARITZA salmenta

Absatzmarkt *DeReWo* 20816
iz. *m.* ▸
1 MERKATARITZA (saltzeko) merkatua

Absatzrückgang *DeReWo* 38510
iz. *m.* ▸
1 MERKATARITZA salmenten beherakada; salmenten gutxitze

Absatzzahl *DeReWo* 35584
iz. *f.* ▸
1 MERKATARITZA salmenta kopuru

absaufen *DeReWo* 38590 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *jarg.* ito

absaugen *DeReWo* 24707 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (xurgagailuz) garbitu; atera

abschaffen *DeReWo* 3436 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(legea, erakundea)* ezeztatu; kendu; abolitu

abschalten *DeReWo* 6676 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 itzali; amatatu; deskonektatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *jarg.* ▸
a entzuteari utzi
b pentsatzeari utzi

abschätzbar *DeReWo* 36428
izlag. ▸
1 zenbatetsi daitekeen; neur daitekeen

abschätzen *DeReWo* 10840 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zenbatetsi

abschätzig *DeReWo* 35899
I *izlag.* ▸
1 gutxiesgarri; erdeinuzko; mespretxuzko
II *izlag.adb.* ▸
1 erdeinuz; mespretxuz

abschauen *DeReWo* 23083 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* *[etw. bei/von jdm.]* ▸
1 *heg.* -engandik kopiatu; -engandik hartu

abscheiden VerbInfFormGrund - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bereizi
2 jariatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *goi.* zendu

Abscheu *DeReWo* 22650 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. *f.* ▸
1 *[vor etw.]* ezinikusi; herra; nakaitz; higuin

abscheulich *DeReWo* 24143
izlag. ▸
1 nardagarri; nazkagarri; higuingarri

abschicken *DeReWo* 22837 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 igorri; bidali

Abschiebehaft *DeReWo* 23708
iz. *f.* ▸
1 ZUZENBIDEA (estatu-lurraldetik) kanporatzeko atxilotze

abschieben *DeReWo* 5710 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw. auf jdn.]* *(errua, ardura)* -i egotzi; -i leporatu
2 *[jdn.]* ZUZENBIDEA (estatu-lurraldetik) kanporatu

Abschiebestopp *DeReWo* 30172
iz. *m.* ▸
1 ZUZENBIDEA ik. abschieben (estatu-lurraldetiko) kanporatzeen etete

Abschiebung *DeReWo* 5713 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: abschieben 2 ▸
1 (estatu-lurraldetik) kanporatze

Abschied *DeReWo* 2038 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 agur

● Abschied nehmen ▸ agur/adio esan

Abschiedsbrief *DeReWo* 22131
iz. *m.* ▸
1 *agur-eskutitz

Abschiedsfeier *DeReWo* 33253
iz. *f.* ▸
1 agur festa

Abschiedsgeschenk *DeReWo* 29667
iz. *n.* ▸
1 agur opari

Abschiedsrede *DeReWo* 34419
iz. f. ▸
1 agur hitzak

Abschiedsspiel *DeReWo* 27325
iz. n. ▸
1 KIROLA azken partida; agur partida

Abschiedsvorstellung *DeReWo* 39003
iz. f. ▸
1 ANTZERKIA azken emanaldi; agur emanaldi

Abschiedswort *DeReWo* 34372
iz. m. ▸
1 agur hitz

abschießen *DeReWo* 10136 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 *(bala, gezia)* desarratu; jaurti
2 tiroz hil; harrapatu
3 *(hegazkina)* eraitsi

abschirmen *DeReWo* 13521 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 gerizatu; babestu

abschlachten *DeReWo* 27444 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *(aberea)* (nahitaez, presaka) hil; (nahitaez, presaka) akabatu
2 *(gizakia)* bortizki hil; sarraskian hil

Abschlag *DeReWo* 9749 Flexion: ~s, Abschläge
iz. m. ▸
1 KIROLA *(futbola)* ateko sake
2 EKONOMIA FINANTZAK (prezioaren) beherapen
3 EKONOMIA FINANTZAK (ordainketaren) aurrerakin; ordainaldi

abschlagen *DeReWo* 10553 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 (kolpeen bidez) moztu
2 KIROLA *(baloia)* sakea atera
3 *(eskaera, mesedea)* ukatu; -i uko egin; -i ezezkoa eman

abschlägig *DeReWo* 37549
I *izlag.* ▸
1 ezezko
II *izlag.adb.* ▸
1 ezetz erantzunez

Abschlagszahlung *DeReWo* 38061
iz. f. ▸
1 FINANTZAK MERKATARITZA (ordainketaren) aurrerakin; ordainaldi

abschleppen *DeReWo* 13355 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 atoian eraman
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *[mit etw.]* (neke handiz) eraman

Abschleppwagen EAH2006
iz. m. ▸
1 auto garabidun; garabi

abschließen *DeReWo* 778 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 gakotu; giltzaz itxi
2 *[von etw.]* bereizi; bakartu
3 amaiera eman; buru eman; amaitu
4 mugatu
5 *(hitzarmena)* egin; sinatu
II *ad. intran. +haben* ▸
1 *[mit etw.]* amaitu; bukatu

Abschluss *DeReWo* 868
iz. m. ▸
1 amaiera; bukaera
2 *(hitzarmena)* sinatze; adoste
3 HEZKUNTZA titulu; gradu

Abschlussarbeit *DeReWo* 29613
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA amaierako lan

Abschlussbericht *DeReWo* 16823
iz. m. ▸
1 amaierako txosten

Abschlusserklärung *DeReWo* 34002
iz. f. ▸
1 amaierako adierazpen

Abschlussfeier *DeReWo* 20515
iz. f. ▸
1 amaiera ekitaldi

Abschlussfest *DeReWo* 27799
iz. n. ▸
1 amaiera ekitaldi

Abschlussklasse *DeReWo* 33312
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA azken ikasturte; azken maila

Abschlusskonzert *DeReWo* 19514
iz. n. ▸
1 MUSIKA azken emanaldi

Abschlusskundgebung *DeReWo* 30322
iz. f. ▸
1 *(kale agerraldietan)* amaierako ekitaldi

Abschlussprüfung *DeReWo* 16427
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA amaierako azterketa
2 (urte amaierako) kontu-ikuskapen

Abschlusstabelle *DeReWo* 31631
iz. f. ▸
1 KIROLA denboraldi amaierako sailkapen

Abschlusstraining *DeReWo* 15265
iz. n. ▸
1 KIROLA azken entrenatze (leihaketaren aurretik)

Abschlussveranstaltung *DeReWo* 23450
iz. f. ▸
1 amaierako ekitaldi

Abschlusszeugnis *DeReWo* 34714
iz. n. ▸
1 HEZKUNTZA amaierako ikasle txosten

abschmecken *DeReWo* 24804 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* SUKALDEA findu; hobetu

abschmelzen *DeReWo* 27770 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 urtu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 urtu

abschmettern VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ukatu; -i uko egin; eragotzi; ekidin

abschminken *DeReWo* 34665 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 makillajea kendu; desmakillatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 makillajea kendu; desmakillatu
2 *irud.* *[sich etw.]* gogotik kendu; asmoa kendu

abschneiden *DeReWo* 2277 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (zati bat) moztu; ebaki
2 bidezidorra hartu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[gut/schlecht]* (onik/gaizki) atera

Abschnitt *DeReWo* 2902 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 atal; zati; alde

abschöpfen *DeReWo* 22208 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(esnea)* gaingabetu
2 *irud.* (etekina) atera

abschotten *DeReWo* 16697 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bakartu; isolatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 bakartu

abschrauben *DeReWo* 36074 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(torlojua)* atera; (haria emanez) kendu

abschrecken *DeReWo* 5602 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 izutu; mehatxatu; beldurrarazi; eskarmentatu

Abschreckung *DeReWo* 16637
iz. f. ik. aditza: abschrecken ▸
1 mehatxu; larderia

abschreiben *DeReWo* 7902 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (idatziz) kopiatu; berridatzi
2 EKONOMIA FINANTZAK ▸
a *(inbertsioa)* amortizatu
b deskontatu
3 EKONOMIA MERKATARITZA galdutzat eman

Abschreibung *DeReWo* 8559 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abschreiben 2 ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK ▸
a amortizazio
b desgrabazio; zerga-arintze

abschreiten *DeReWo* 37033 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 (ibili eta) ikuskatu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (pausoak emanez) neurtu
III *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *goi.* (oinez) abiatu

Abschrift *DeReWo* 34456 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 (idatzizko) kopia; aldaki

Abschuss *DeReWo* 11523
iz. m. ▸
1 *(arma)* desarra; jaurtiketa
2 *(hegazkina)* eraiste

abschüssig *DeReWo* 24096
izlag. ▸
1 malkartsu; aldapatsu

abschütteln *DeReWo* 16723 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(hautsa, elurra)* astindu
2 itzuri; -i ihes egin; atzean utzi

abschwächen *DeReWo* 10374 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ahuldu; moteldu; indargabetu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 ahuldu; moteldu; makaldu

abschwören *DeReWo* 23335 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* ▸
1 arnegatu; uko egin

Abschwung *DeReWo* 18379
iz. m. ▸
1 KIROLA *(barra finkoa)* irteera-jauzi
2 EKONOMIA atzeraldi

absegnen *DeReWo* 16076 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 onetsi

absehbar *DeReWo* 3897
izlag. ▸
1 aurrez ikus daitekeen; begibistako

absehen *DeReWo* 2144 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aurrez ikusi; aurreikusi
2 ● es auf jdn. abgesehen haben ▸ nb. begitan hartu
II *ad. intran.* *+haben [von etw.]* ▸
1 bazter utzi; alde batera utzi

abseilen *DeReWo* 25702 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (sokan) jaitsi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (sokan) jaitsi
2 hanka egin; desagertu

Abseits *DeReWo* 7176
iz. n. ▸
1 KIROLA = Abseitsstellung jokoz kanpoko posizio
2 bazter

abseits *DeReWo* 5878
I *prepos.* *+Gen.* ▸
1 -tik urrun; -z kanpo
II *izlag.adb.* ▸
1 -z kanpo; bazterturik; bakarrik
2 KIROLA jokoz kanpo

Abseitsstellung *DeReWo* 39160
iz. f. ▸
1 KIROLA jokoz kanpoko posizio

absenden *DeReWo* 37103 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 igorri; bidali

Absender *DeReWo* 13406 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 bidaltzaile; igorle

Absenderin HumanGender 13406 Flexion: ~s, ~
iz. *f.* ▸
1 bidaltzaile; igorle

absenken *DeReWo* 13229 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jaitsi; beherago jarri; beheratu

Absenz *DeReWo* 35478
iz. *f.* ▸
1 eza; ez egote; ez izate; absentzia

abservieren VerbInfFormGrund - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(mahaia)* jaso
2 *irud. lgart. [jdn.]* kaltetu; -i gaitz egin; izorratu

absetzbar *DeReWo* 25850
izlag. ▸
1 FINANTZAK *(zergak)* ik. absetzen kengarri

Absetzbarkeit *DeReWo* 35942
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK *(zergak)* ik. absetzen kengarritasun

absetzen *DeReWo* 2865 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(txapela, betaurrekoak)* kendu; erantzi
2 *(zama, bidaiaria)* utzi; laga
3 kargugabetu
4 EKONOMIA MERKATARITZA saldu
5 FINANTZAK ● von der Steuer absetzen ▸ zergatik kendu
6 *(sendagaia)* (hartzeari) utzi
7 ANTZERKIA ZINEMA (karteletik) kendu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(hitz egiten, idazten)* eten; gelditu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *lgart.* ▸
a ihes egin; hanka egin
b erbesteratu
2 jalki; sedimentatu

Absetzung *DeReWo* 15473
iz. *f.* ik. aditza: absetzen 3,7 ▸
1 kargugabetze; kargutik kentze
2 ANTZERKIA ZINEMA (karteletik) kentze

absichern *DeReWo* 4881 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 segurtatu; bermatu
2 hesitu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 ziurtatu; segurtatu

Absicht *DeReWo* 2660 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 asmo

absichtlich *DeReWo* 9533
I *izlag.adb.* ▸
1 nahita ; berariaz
II *izlag.* ▸
1 nahita egindako

Absichtserklärung *DeReWo* 13293
iz. *f.* ▸
1 asmo-aitorpen

absinken *DeReWo* 13584 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hondoratu; beheratu
2 gutxiagotu
3 gainbehera joan; moteldu; makaldu

absitzen *DeReWo* 11212 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(zaldi, biziklo)* (gainetik) eraitsi; jaitsi
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *jarg.* denbora pasa egon
2 *(kartzela zigorra)* bete

absolut *DeReWo* 1077
I *izlag.* ▸
1 erabateko
2 FISIKA HIZKUNTZALARITZA MATEMATIKA absolutu
II *izlag.adb.* ▸
1 erabat

Absolutismus Duden
iz. m. ▸
1 HISTORIA POLITIKA absolutismo

absolutistisch *DeReWo* 39041
izlag. ▸
1 HISTORIA POLITIKA absolutismo-; absolutista

Absolvent *DeReWo* 4759 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 ikasle ohi; gradudun

Absolventin *DeReWo* 20311 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 ikasle ohi; gradudun

absolvieren *DeReWo* 2142 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 HEZKUNTZA amaitu; gainditu; gradua lortu
2 ERLIJIOA -i absoluzioa eman

absonderlich *DeReWo* 39508
izlag. ▸
1 bitxi

Absonderlichkeit EAH2006 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 bitxitasun

absondern EAH2006 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bakartu; bereizi
2 BIOLOGIA jariatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 bakartu

absorbieren *DeReWo* 24820 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 xurgatu; erakarri

abspalten *DeReWo* 37630 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* bereizi; banatu; ebaki
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* bereizi; banandu

Abspaltung *DeReWo* 15991
iz. f. ik. aditza: abspalten ▸
1 zatiketa; bereizketa

Abspann Duden
iz. m. ▸
1 ZINEMA kredituak; atze-titulu

abspecken *DeReWo* 15922 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *jarg.* argaldu; pisua galdu

abspeichern *DeReWo* 35041 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 INFORMATIKA gorde

abspeisen *DeReWo* 21353 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben [jdn. mit etw.]* ▸
1 janaritu; -i janarazi
2 *irud.* -i harrarazi

absperren *DeReWo* 11362 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 itxi
2 *heg.* giltzaz itxi

Absperrgitter *DeReWo* 36289
iz. n. ▸
1 burdin hesi (mugikor)

Absperrung *DeReWo* 13433 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: absperren ▸
1 itxiera; hesi

abspielen *DeReWo* 5199 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(soinu grabaketa)* jarri; entzunarazi
2 KIROLA (baloia) pasatu; pase egin
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 gertatu; jazo; agitu

Abspielfehler *DeReWo* 32031
iz. *m.* ik. abspielen 2 ▸
1 *akatsa pase egitean

abspinnen *DeReWo* 30918 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (haria) ardatzetik askatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (hari-ardatza) amaitu
2 *irud.* gertatu; jazo

Absprache *DeReWo* 4405 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 hitzarmen; akordio

absprechen *DeReWo* 6153 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hitzartu; adostu
2 *[jdm. etw.]* ZUZENBIDEA ukatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit jdm. (über etw.)]* adostu; ados jarri

abspringen *DeReWo* 13193 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 jauzi egin; salto egin
2 *(botoia, tapailua)* askatu; erori; zart egin
3 *irud.* atzera egin; asmoa galdu

Absprung *DeReWo* 20926 Flexion: ~s, Absprünge
iz. *m.* ik. aditza: abspringen 1,3 ▸
1 jauzi; salto
2 *irud.* atzera egite; ihes

abspulen *DeReWo* 27761 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bobinatik askatu
2 ZINEMA proiektatu; pasatu; eman

abspülen Langenscheidt - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 urez garbitu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 harrikoa egin

abstammen *DeReWo* 24359 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ondorengo izan

Abstammung *DeReWo* 11898 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: abstammen ▸
1 sorterro; etorki; jatorri
2 leinu
3 ondorengo

Abstand *DeReWo* 2108 Flexion: ~(e)s, Abstände
iz. *m.* ▸
1 tarte; bitarte
2 alde
3 ● von etwas Abstand nehmen ▸ asmoaz etsi/asmoa galdu
4 kalte-ordain

abstauben *DeReWo* 18685 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i hautsa kendu
2 *irud. lgart.* (nork beretzat) harrapatu; erraz lortu

Abstecher *DeReWo* 9704 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 txango (laster)
2 bidetik ateratze; desbideratze
3 tarteki; tarte-esaldi; digresio

abstecken *DeReWo* 14529 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 trazatu; zedarriztatzu; mugarriztatu
2 *(joskintza)* orratzez doitu

absteigen *DeReWo* 4995 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(zaldi)* (gainetik) eraitsi; jaitsi
2 ostatu hartu
3 KIROLA (mailaz) jaitsi

Absteiger *DeReWo* 5219 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 KIROLA (mailaz) jaitsiko den; jaitsi den
2 (gizarte-mailaz) jaitsi den

Absteigerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 KIROLA (mailaz) jaitsiko den; jaitsi den
2 (gizarte-mailaz) jaitsi den

abstellen *DeReWo* 3728 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 utzi; laga; jarri
2 itzali; amatatu
3 *(arazoa)* kendu; konpondu
4 ARLO MILITARRA bereizi

Abstellgleis *DeReWo* 24329
iz. f. ▸
1 *(trenbidea)* bazterbide

Abstellplatz *DeReWo* 25749
iz. m. ▸
1 *(autoa, bizikleta)* aparkaleku; gordeleku

Abstellraum *DeReWo* 35710
iz. m. ▸
1 biltegi; trasteleku

abstempeln *DeReWo* 17011 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zigilatu; zigilua jarri
2 *irud. [jdn. als etw./jdn. zu etw.]* -tzat jo

absterben *DeReWo* 16488 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (zati batean) hil; (apurka) hil

Abstieg *DeReWo* 3115 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 jaitsiera
2 KIROLA maila-jaiste

Abstiegsgefahr *DeReWo* 27180
iz. f. ▸
1 KIROLA mailaz jaisteko arriskua

abstiegsgefährdet *DeReWo* 20815
izlag. ▸
1 KIROLA mailaz jaisteko arriskuan

Abstiegskampf *DeReWo* 6098
iz. m. ▸
1 KIROLA maila mantentzeko borroka

Abstiegskandidat *DeReWo* 14602
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA *mailaz jaisteko arriskuan dagoen

Abstiegskandidatin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA *mailaz jaisteko arriskuan dagoen

Abstiegsplatz *DeReWo* 11787
iz. m. ▸
1 KIROLA *(sailkapena)* mailaz jaisteko postu

Abstiegssorge *DeReWo* 35262
iz. f. ▸
1 KIROLA mailaz jaistearen beldur

Abstiegszone *DeReWo* 23426
iz. f. ▸
1 KIROLA *(sailkapena)* mailaz jaisteko postuak

abstillen Langenscheidt - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i titia kendu

abstimmen *DeReWo* 2628 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[über etw.]* bozkatu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* egokitu
2 *[mit jdm.]* adostu; hitzartu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit jdm.]* ados jarri

Abstimmung *DeReWo* 2028 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abstimmen ▸
1 bozketa
2 -i egokitze; adoste

Abstimmungsergebnis *DeReWo* 24811
iz. n. ▸
1 bozketaren emaitza

Abstimmungsproblem *DeReWo* 33733
iz. n. ▸
1 adosteko arazo; adosteko zailtasun

Abstimmungsverhalten *DeReWo* 27200
iz. n. ▸
1 SOZIOLOGIA jokabidea bozketetan; hautapena (bozketan)

abstinent Langenscheidt
izlag. ▸
1 abstemio; abstinente

Abstinenz *DeReWo* 15911
iz. f. ▸
1 abstinentzia; uko egite

abstoßen *DeReWo* 14998 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (bultza eginez) urrundu; aldaratu
2 akastu; ertza hautsi
3 *irud.* higuindu; nazkatu
4 FISIKA aldaratu
5 MEDIKUNTZA arbuiatu
6 *irud.* (presaka) saldu
7 KIROLA (baloia) sakatu; sakea atera
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 itsasoratu; ertzetik urrundu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (bultza eginez) urrundu; aldaratu

abstoßend *DeReWo* 24780
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 higuingarri; nazkagarri; nardagarri

abstrafen *DeReWo* 21119 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zigortu; isundu

abstrahieren *DeReWo* 38376 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 abstrakzioa egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* aintzat ez izan; gogoan ez izan

abstrahlen *DeReWo* 35879 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(beroa, argia)* igorri

abstrakt *DeReWo* 5428
izlag. ▸
1 abstraktu

Abstraktion *DeReWo* 14894
iz. f. ▸
1 abstrakzio

abstreifen *DeReWo* 22275 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kendu; eraitsi

abstreiten *DeReWo* 12736 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ukatu; gezurtatu

Abstrich *DeReWo* 9919 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 murrizketa; murriztapen
2 MEDIKUNTZA frotis

abstrus *DeReWo* 20259
izlag. ▸
1 ulergaitz; ulertezin; adigaitz

abstufen *DeReWo* 39228 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 mailakatu; mailaka banatu
2 mailaz jaitsi

Abstufung *DeReWo* 26176
iz. f. ik. aditza: abstufen ▸
1 mailaketa
2 = Herabstufung mailaz jaiste
3 = Nuance ñabardura

abstumpfen Langenscheidt - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 makestu
2 *irud.* sorgortu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *irud. [gegen etw.]* sorgortu

Absturz *DeReWo* 4406 Flexion: ~es, Abstürze
iz. m. ▸
1 eroriko; erortze; erorketa
2 amildegi
3 INFORMATIKA kraskadura; blokeatze

abstürzen *DeReWo* 4609 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 amildu; erori; lur jo
2 INFORMATIKA kraskatu; blokeatu

Absturzstelle *DeReWo* 39083
iz. f. ▸
1 *(hegazkina)* erori den toki

abstützen *DeReWo* 19774 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 habetu; zurkaiztu; bermatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 habetu; zurkaiztu; bermatu

absuchen *DeReWo* 14349 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 arakatu; miatu

absurd *DeReWo* 4462
izlag. ▸
1 zentzugabe; absurdo

Absurdität *DeReWo* 20500
iz. f. ▸
1 zentzugabetasun; zentzugabekeria

Abt *DeReWo* 4977 Flexion: ~es, Äbte
iz. *bizidun m.* ▸
1 abade; abadesa

abtanzen *DeReWo* 31146 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 abiatu; joan; desagertu
2 hil
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *jarg.* dantza eta dantza egin
III *ad. tran.* *+haben* ▸
1 dantzan gainditu; dantzan ahaztu

abtasten *DeReWo* 17227 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 haztatu

abtauchen *DeReWo* 18097 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (uretan) murgildu
2 *jarg.* klandestino bihurtu; sasian ostendu

Abtei *DeReWo* 16526 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 abadia; abadetxe

Abteikirche *DeReWo* 30347
iz. f. ▸
1 abade-eliza

Abteil *DeReWo* 21096 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 *(trena)* konpartimendu

abteilen EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bereizi; banandu; zatitu

Abteilung[1] *DeReWo* 1585 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abteilen ▸
1 bereizketa; banaketa; zatiketa

Abteilung[2] *DeReWo*Homograph 1585 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 *(denda, enpresa, administrazioa)* sail; atal
2 ARLO MILITARRA destakamendu

Abteilungsleiter *DeReWo* 4135
iz. *bizidun m.* ▸
1 sailburu; saileko buru

Abteilungsleiterin *DeReWo* 21529
iz. *bizidun f.* ▸
1 sailburu; saileko buru

Äbtissin *DeReWo* 38417
iz. *bizidun f.* ▸
1 abade; abadesa

abtöten *DeReWo* 29851 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hil

abtragen *DeReWo* 18028 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERAIKUNTZA = abbrechen 3 eraitsi; kendu
2 *(arropa)* higatu; maiztu
3 = abbezahlen *(zorrak)* (epeka) kitatu

abträglich *DeReWo* 31481
izlag. ▸
1 *[+Dat.]* kaltegarri

Abtransport *DeReWo* 13822
iz. m. ▸
1 garraio

abtransportieren *DeReWo* 33043 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 garraiatu; eraman

abtreiben *DeReWo* 19746 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (indarrez) eraman
2 abortatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 NAUTIKA desbideratu
III *ad. intran.* *+haben* ▸
1 abortatu; haurdunaldia eten

Abtreibung *DeReWo* 7536 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abtreiben ▸
1 abortatze; abortu

Abtreibungspille *DeReWo* 35724
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA pilula abortu-eragile; pilula ume-galarazle

Abtreibungsrecht *DeReWo* 36054
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA abortuari dagokion legedi
2 abortatzeko eskubide

abtrennen *DeReWo* 12197 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bereizi; banandu
2 moztu
3 desjosi; (jostura) askatu

abtreten *DeReWo* 6315 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* -i eman; -i laga; -i utzi
2 *(alfonbra, oinetakoa)* higatu
3 (zapalduz) kendu; garbitu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 = zurücktreten kargua utzi
2 ANTZERKIA (agertokitik) irten; atera
3 ARLO MILITARRA ● Abtreten! ▸ Banatu!

abtrocknen *DeReWo* 34214 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lehortu; idortu; xukatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 lehortu; idortu

abtrotzen *DeReWo* 22594 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* *[jmdm. etw.]* ▸
1 (setakeriaz) kendu

abtrünnig *DeReWo* 11288
izlag. ▸
1 arnegatu; disidente; errebelde

abtun *DeReWo* 17226 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ukatu
2 *[als etw.]* -tzat jo

aburteilen *DeReWo* 38488 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 epaitu; kondenatu; zigortu
2 gaitzetsi

abverlangen *DeReWo* 8704 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* exijitu; galdatu; eskatu

abwägen *DeReWo* 13758 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *irud.* pisatu; haztatu; neurtu

Abwahl *DeReWo* 13809
iz. f. ▸
1 (bozketaren bidez) kargutik kentze; kargugabetze

abwählen *DeReWo* 34474 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (bozketaren bidez) kargutik kendu; kargugabetu

abwälzen *DeReWo* 17798 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[von sich (auf jdn.)]* *(ardura, arazoa)* gainetik kendu; bestearenganatu

abwandeln *DeReWo* 37785 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aldatu; eraldatu; formaldatu

abwandern *DeReWo* 10471 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (kanpora) joan; emigratu
II *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 *(ibilbidea, eremua)* ibili; korritu

Abwärme *DeReWo* 36892
iz. f. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA bero-emate; bero askatu

abwarten *DeReWo* 2728 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 itxaron; itxoin; -en zain egon
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 itxaron; itxoin; (zain) egon

abwärts *DeReWo* 14595
izlag.adb. ▸
1 behera; beherantz

Abwärtstrend *DeReWo* 17689
iz. m. ▸
1 beherako joera; beherantzko joera

abwaschen *DeReWo* 21817 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 urez garbitu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 harrikoa egin

Abwasser *DeReWo* 9117 Flexion: ~s, Abwässer
iz. n. ▸
1 ur zikin; hondakin-ur

Abwasserbeseitigung *DeReWo* 22561
iz. f. ▸
1 ur zikinen bilketa; hondakin-uren bilketa; saneamendu

Abwasserentsorgung *DeReWo* 30115
iz. f. ▸
1 hondakin-uren kudeaketa; ur zikinen kudeaketa

Abwassergebühr *DeReWo* 30694
iz. m. ▸
1 hondakin-uren gaineko zerga

Abwasserkanal *DeReWo* 31202
iz. m. ▸
1 estolda

Abwasserverband *DeReWo* 28955
iz. m. ▸
1 hondakin-ur konsortzio

Abwasserwerk *DeReWo* 35683
iz. f. ▸
1 ur hondakinen araztegi; ur zikinen araztegi; hondakin-urak tratatzeko instalazio

abwechseln *DeReWo* 11335 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* txandakatu; aldizkatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[bei etw.]* txandakatu; aldizkatu

abwechselnd *DeReWo* 8718
izlag.adb. ▸
1 txandaka; aldizka

Abwechslung *DeReWo* 6047 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: abwechseln ▸
1 aldaketa; aldizkakotasun
2 libertimendu; josteta

abwechslungsreich *DeReWo* 3715
izlag. ▸
1 askotariko; anitz
2 interesgarri; jostagarri

Abweg *DeReWo* 29604 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 bide oker

abwegig *DeReWo* 13755
izlag. ▸
1 zentzugabe; oker; desegoki

Abwehr *DeReWo* 2099
iz. f. ▸
1 defentsa; babes
2 KIROLA *(futbola)* atzelariak
3 ukapen

Abwehrarbeit *DeReWo* 27964
iz. f. ▸
1 KIROLA atzelarien jarduera

Abwehrchef *DeReWo* 14671
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA atzelarien buru

Abwehrchefin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA atzelarien buru

abwehren *DeReWo* 5525 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i eutsi; atzera eragin; atzera bota
2 ukatu; ekidin

Abwehrfehler *DeReWo* 20635
iz. m. ▸
1 KIROLA defentsa akats; atzelarien akats

Abwehrkraft *DeReWo* 31368
iz. f. [pl. g.e.] ▸
1 MEDIKUNTZA = Immunsystem babes; erikutsu
2 ARLO MILITARRA defentsa (soldaduak)

Abwehrleistung *DeReWo* 28365
iz. f. ▸
1 KIROLA *atzelarien eraginkortasun

Abwehrreihe *DeReWo*Angepasst
iz. f. ▸
1 KIROLA *atzelarien ilara
2 ARLO MILITARRA defentsa soldaduen ilara

Abwehrseite *DeReWo* 37576
iz. f. ▸
1 KIROLA *atearen alde

Abwehrspieler *DeReWo* 7635
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA atzelari

Abwehrspielerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA atzelari

Abwehrsystem *DeReWo* 32693
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA immunitate sistema
2 ARLO MILITARRA defentsa; babes

Abwehrverhalten *DeReWo* 35659
iz. n. ▸
1 KIROLA atzelarien jokaera

abweichen *DeReWo* 8351 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 desbideratu; okertu
2 desberdin izan

- von der Regel abweichen ▸ arauaren salbuespena izan

abweichend *DeReWo* 12861
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 desberdin

Abweichler *DeReWo* 22509 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 arnegatu

Abweichlerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 arnegatu

Abweichung *DeReWo* 10516
iz. f. ik. aditza: abweichen ▸
1 desberdintasun; salbuespen

abweisen *DeReWo* 5406 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i uko egin; -i muzin egin
2 ZUZENBIDEA gaitzetsi

abweisend *DeReWo* 24991
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 zakar; muzinka

Abweisung *DeReWo* 37259
iz. f. ik. aditza: abweisen ▸
1 uko egite
2 ZUZENBIDEA gaitzespen

abwenden *DeReWo* 5022 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aldaratu; alboratu
2 aurre egin; atzera eragin; saihestu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 aldaratu; alboratu

abwerben *DeReWo* 21062 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EKONOMIA (konkurrentziatik) erakarri; bereganatu

abwerfen *DeReWo* 8847 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jaurti; bota

abwerten *DeReWo* 16121 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 gutxietsi
2 FINANTZAK baliogutxitu; debaluatu

abwertend EAH2006
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 gutxiesgarri; mespretxuzko

Abwertung *DeReWo* 13267
iz. f. ik. aditza: abwerten ▸
1 FINANTZAK baliogutxitze; debaluazio

abwesend *DeReWo* 13769
izlag. ▸
1 = nicht da ez dagoen; joan ez den; etorri ez den; absente
2 = zerstreut besteratu; adia galdurik dagoen

Abwesenheit *DeReWo* 6243
iz. f. ▸
1 ez egote; ez izate; absentzia; eza

abwickeln *DeReWo* 5197 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(hari mataza, hodia)* askatu; harildu
2 EKONOMIA *(negozioa)* egin; gauzatu
3 EKONOMIA *(enpresa)* itxi; likidatu

Abwicklung *DeReWo* 8498
iz. f. ik. aditza: abwickeln ▸
1 EKONOMIA *(negozioa)* gauzatze
2 EKONOMIA ixte; likidatze

abwiegeln *DeReWo* 17489 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben [jdn.]* ▸
1 *(kezka)* baretu; lasaitu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(kezka)* baretu; lasaitu

abwiegen *DeReWo* 18139 Flexion: wog ab, abgewogen - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 pisatu

abwinken *DeReWo* 10391 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 (keinuz) ezetza eman

abwischen *DeReWo* 33975 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 xukatu; garbitu

abwracken Duden - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 AUTOMOBILA ataltze lekura eraman
2 *(itsasontzia, makina)* ataldu; desegin

Abwrackprämie *DeReWo* 22300
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA ADMINISTRAZIOA ibilgailua ataltzeagatiko diru-laguntza

Abwurf *DeReWo* 21151 Flexion: ~s, Abwürfe
iz. m. ▸
1 jaurtiketa; jaurtitze; jaurtaldi; botaldi

abwürgen *DeReWo* 23675 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ito; itoarazi
2 *irud.* ito; isilarazi

abzahlen *DeReWo* 34936 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(diru-zorra)* (epeka) kitatu; (epeka) ordaindu

abzählen *DeReWo* 28023 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zenbatu; kontatu

abzapfen *DeReWo* 28777 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(isurkaria)* atera; idoki
2 *irud.* kendu; idoki

Abzeichen *DeReWo* 15686 Flexion: ~s, ~
iz. n. ▸
1 ezaugarri; intsignia; ikur

abzeichnen *DeReWo* 2955 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (marraztuz) kopiatu
2 (marraz) izenpetu; (marraz) sinatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* = abheben 1 ▸
1 nabarmendu
2 argi agertzen hasi; agertu; azaldu

abziehen *DeReWo* 6083 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 kendu; erantzi
2 EKONOMIA MATEMATIKA kendu; kenketa egin
3 ARGAZKIGINTZA -en kopia egin
4 ARLO MILITARRA erretiratu
5 FISIKA destilatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 alde egin; irten

abzielen *DeReWo* 10128 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* helburu izan

abzocken *DeReWo* 26450 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* -i iruzur egin; lumatu; larrutu; sosik gabe utzi

Abzocker *DeReWo* 33875
iz. *bizidun m.* ▸
1 *lgart.* *(dirua)* iruzurgile

Abzockerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 *lgart.* *(dirua)* iruzurgile

Abzug *DeReWo* 3820 Flexion: ~s, Abzüge
iz. *m.* ▸
1 ARGAZKIGINTZA kopia
2 *(airea, kea)* ▸
a eroanbide
b erauzketa
3 EKONOMIA ▸
a kenketa; kendura
b *[pl.]* kenkari
4 ARLO MILITARRA atzera-egite; erretreta; erretira
5 *(su-arma)* hatz eusle; kako; katu

abzüglich *DeReWo* 24447
prepos. *+Gen.* ▸
1 ken; kenduz

Abzweig *DeReWo* 39840 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 adar; adarkadura; bidebanatze; lotune; sarde

abzweigen *DeReWo* 14075 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desbideratu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 adarkatu; sardetu

Abzweigung *DeReWo* 21036
iz. *f.* ik. aditza: abzweigen ▸
1 adar; adarkatze; adarkadura; bidebanatze; lotune; sarde

Accessoire *DeReWo*Angepasst Flexion: ~s, ~s
iz. *n.* ▸
1 osagarri; apaingarri

ach *DeReWo* 4076
interj. ▸
1 ai; ai ene; atx

Achillesferse *DeReWo* 36669
iz. *f.* ▸
1 Akilesen orpo

Achillessehne *DeReWo* 22602
iz. *f.* ▸
1 ANATOMIA Akilesen zain; orpazurda

Achse *DeReWo* 6826 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 ardatz; hax
2 ● auf Achse ▸ bidaiatzen ari

Achsel *DeReWo* 27082 Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ▸
1 besape; galtzarbe

Achselzucken *DeReWo* 35668
iz. *n.* ▸
1 besaburuak altxatze; soinak altxatze

achselzuckend *DeReWo* 35892
izlag.adb. *(orainald.partiz.)* ▸
1 soinak altxatuz; axolagabe; hotzepel

Acht[1] *DeReWo* 2818
iz. *f.* ▸
1 zortzi

Acht[2] *DeReWo*Homograph 2818
iz. *f.* ▸
1 HISTORIA = Ächtung legetik at ezartze

Acht[3] *DeReWo*Homograph 2818
iz. f. ▸
1 arreta

- Acht geben ▸ adi egon
- außer Acht assen ▸ kontuan ez izan/aintzat ez hartu
- sich (vor jdm./etw.) in Acht nehmen ▸ burua zaindu

acht *DeReWo* 358
zenbat. kard. ▸
1 zortzi

achtbar *DeReWo* 18950
izlag. ▸
1 aintzagarri; agurgarri

Achtel *DeReWo*Angepasst Flexion: ~s, ~
iz. n. ▸
1 zortziren

Achtelfinale *DeReWo* 4905
iz. n. ▸
1 KIROLA final-zortziren

achten *DeReWo* 10029
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aintzat hartu; estimatu; estimuan eduki; begirunea izan
2 = beachten *(legea)* men egin; begiratu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[auf jdn./etw.]* = aufpassen zaindu
2 *[auf etw.]* = beachten arreta jarri

ächten *DeReWo* 22263
ad. tran. *+haben* ▸
1 debekatu; gaitzetsi
2 HISTORIA ▸
a legetik at ezarri
b atzerriratu

Achter *DeReWo* 9178 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 zortzi; zortziko
2 KIROLA zortziko (outrigger)

achter *DeReWo* 35113 Flexion: achte, achtes
zenbat. kard. ▸
1 zortzigarren

Achterbahn *DeReWo* 17529
iz. f. ▸
1 *errusiar mendi

Achterbahnfahrt *DeReWo* 33002
iz. f. ▸
1 *bidaia errusiar mendian
2 *irud.* gorabehera handi

achtfach *DeReWo* 30578
I *izlag.* ▸
1 zortzikoitz
II *izlag.adb.* ▸
1 zortzi aldiz; zortzi bider

achtjährig *DeReWo* 7018
izlag. ▸
1 zortzi urteko

achtköpfig *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 zortzi laguneko; zortzi kideko

achtlos *DeReWo* 20423
I *izlag.* ▸
1 axolagabe
II *izlag.adb.* ▸
1 axolagabe

achtmal *DeReWo* 19289
izlag.adb. ▸
1 zortzi aldiz; zortzi bider

achtmonatig *DeReWo* 38260
izlag. ▸
1 zortzi hileko; zortzi hilabeteko

achtsam EAH2006
izlag. ▸
1 ernai; arretatsu
2 arduratsu; axolati; artatsu

achtstündig *DeReWo* 38054
izlag. ▸
1 zortzi orduko

achttägig *DeReWo* 31659
izlag. ▸
1 zortzi eguneko

Achtung *DeReWo* 5253 Flexion: ~, ~en
I *iz. f.* ik. aditza: achten ▸
1 *[vor jdm./etw.]* = Respekt adei; adeitasun; begirune; errespetu
2 = Aufmerksamkeit arreta; ohartasun
II *interj.* ▸
1 kontuz; erne; adi
2 KIROLA ● Achtung, fertig, los! ▸ Prest, adi, abia!

Ächtung *DeReWo* 26454
iz. f. ik. aditza: ächten ▸
1 debekatze; gaitzespen
2 HISTORIA ▸
a legetik at ezartze
b atzerriratze

Achtungserfolg *DeReWo* 21763
iz. m. ▸
1 arrakasta txiki

achtzehn *DeReWo* 14523
zenbat. kard. ▸
1 hemezortzi

achtzig *DeReWo* 12994
zenbat. kard. ▸
1 laurogei

Achtziger *DeReWo* 13829 Flexion: ~s, ~
I *iz. bizidun m.* ▸
1 laurogei urtetik gorako; laurogeitaka urteko
II *iz. n. [pl.]* = Achtzigerjahre

achtziger *DeReWo* 4967
izlag. ▸
1 laurogeiko

Achtzigerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 laurogei urtetik gorako; laurogeitaka urteko

Achtzigerjahre *DeReWo*Angepasst
iz. n. [pl.] ▸
1 laurogeiko hamarkada

ächzen *DeReWo* 22629
ad. intran. +haben ▸
1 = stöhnen intziri egin; aieneka ari izan
2 = knarren kirrinka egin; karraska egin

Acker *DeReWo* 7582 Flexion: ~s, Äcker
iz. m. ▸
1 soro; sail

Ackerbau *DeReWo* 25094
iz. m. ▸
1 nekazaritza; laborantza; lugintza

Ackerfläche *DeReWo* 29467
iz. f. ▸
1 soro; lursail; sail

Ackerland *DeReWo* 24895
iz. n. ▸
1 landa-lur; nekazaritza lur

ackern *DeReWo* 22782
ad. intran. +haben ▸
1 (lurra) landu
2 *irud.* nekea hartu

Acryl *DeReWo* 15049
iz. n. ▸
1 KIMIKA akriliko

Acrylfarbe *DeReWo* 38899
iz. f. ▸
1 MARRAZKETA margo akriliko

Action *DeReWo* 6147 [ing.]
iz. f. ▸
1 ZINEMA akzio; ekintza

Actionfilm *DeReWo* 24963 [ing.]
iz. m. ▸
1 ZINEMA akzio film; akziozko film; abentura film

Ad *DeReWo*Angepasst [ing.]
iz. n. ▸
1 EKONOMIA INFORMATIKA iragarki

adaptieren *DeReWo* 19178 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 egokitu; araberatu

Adaptierung *DeReWo* 32857
iz. f. ik. aditza: adaptieren ▸
1 egokitze; moldatze

Adaption *DeReWo* 15747
iz. f. ik. aditza: adaptieren ▸
1 egokitze; egokitzapen; moldatze; moldapen

adäquat *DeReWo* 9852
izlag. ▸
1 egoki

addieren *DeReWo* 16699 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 gehitu; batu
2 MATEMATIKA batuketa egin

Addition *DeReWo* 32393
iz. f. ▸
1 gehitze
2 MATEMATIKA batuketa

Ade *DeReWo* 20386
interj. ▸
1 *heg.* adio; agur

Adel *DeReWo* 12130 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 leinargi; noblezia

adelig *DeReWo* 18114
izlag. ▸
1 = adlig leinargi; noble

adeln *DeReWo* 19410
ad. tran. +haben ▸
1 nobletu; handikitu; prestutu
2 bikaindu

Ader *DeReWo* 13653 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ANATOMIA BOTANIKA GEOLOGIA MEATZARITZA MINERALOGIA zain

Aderlass *DeReWo* 19386
iz. m. ▸
1 odoluste; odol-ateratze

Adieu *DeReWo* 33714
interj. ▸
1 adio; agur

Adjektiv *DeReWo* 25968 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 adjektibo; izenondo

Adjutant *DeReWo* 29024 Flexion: ~en, ~en
iz. m. ▸
1 ARLO MILITARRA ofizial laguntzaile

Adler *DeReWo* 3449 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 arrano

adlig *DeReWo* 17616
izlag. ▸
1 leinargi; noble

Administration *DeReWo* 8860
iz. f. ▸
1 = Verwaltung administrazio; administratze
2 *eki.* burokrazia

administrativ *DeReWo* 12270
izlag. ▸
1 administrazio-; administratibo
2 *eki.* burokrazia-; burokratiko

Administrator *DeReWo* 28203
iz. bizidun m. ▸
1 administratzaile; administrazio langile
2 *(higiezin, eraikin)* kudeatzaile
3 INFORMATIKA administratzaile

Administratorin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 administratzaile; administrazio langile
2 *(higiezin, eraikin)* kudeatzaile
3 INFORMATIKA administratzaile

Admiral *DeReWo* 17324 Flexion: ~s, AdmiraleAdmiräle
iz. m. ▸
1 ARLO MILITARRA amiral; almirante

adoptieren *DeReWo* 19081 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 (semetzat, alabatzat) hartu; adoptatu

Adoption *DeReWo* 17585 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 (semetzat, alabatzat) hartze; adopzio

Adoptivbruder EAH2006
iz. m. ▸
1 anaitzako; nebatzako

Adoptiveltern *DeReWo* 38990
iz. n. [pl.] ▸
1 gurasotzakoak; aita-amatzakoak

Adoptivkind EAH2006
iz. n. ▸
1 haurrorde

Adoptivschwester EAH2006
iz. f. ▸
1 arrebatzako; ahizpatzako

Adoptivsohn EAH2006
iz. m. ▸
1 semetzako

Adoptivtochter EAH2006
iz. f. ▸
1 alabatzako

Adrenalin *DeReWo* 26866
iz. n. ▸
1 BIOLOGIA KIMIKA adrenalina

Adressat *DeReWo* 13780 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 hartzaile

Adressatin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 hartzaile

Adressbuch *DeReWo* 38774
iz. n. ▸
1 helbide-liburu

Adresse *DeReWo* 1789 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 helbide

adressieren *DeReWo* 25818 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[an jdn.]* -i helbideratu

adrett *DeReWo* 23561
izlag. ▸
1 txukun; garbi

Advent *DeReWo* 4560 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA abendu; abendualdi

adventlich *DeReWo* 19966
izlag. ▸
1 ERLIJIOA abenduko; gabon aurreko

Adventsfeier *DeReWo* 17927
iz. f. ▸
1 ERLIJIOA abenduko ospakizun

Adventskalender *DeReWo* 12759
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA abenduko egutegi

Adventskonzert *DeReWo* 15234
iz. n. ▸
1 ERLIJIOA MUSIKA abenduko kontzertu

Adventskranz *DeReWo* 21796
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA abenduko koroa

Adventsmarkt *DeReWo* 21385
iz. m. ▸
1 abenduko azoka

Adventssingen *DeReWo*Angepasst
iz. n. ▸
1 ERLIJIOA MUSIKA abenduko kantaldi

Adventssonntag *DeReWo* 21871
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA abenduko igande

Adventswochenende *DeReWo* 32732
iz. n. ▸
1 abenduko asteburu

Adventszeit *DeReWo* 12319
iz. n. ▸
1 ERLIJIOA abendu; abendualdi; gabon aurreko garai

Advokat *DeReWo* 26131
iz. bizidun m. ▸
1 legelari; abokatu

Advokatin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 legelari; abokatu

Aerobic *DeReWo* 8724
iz. n. ▸
1 KIROLA aerobik

Aerodynamik *DeReWo* 32809
iz. f. ▸
1 aerodinamika

aerodynamisch *DeReWo* 35239
izlag. ▸
1 aerodinamiko

Affäre *DeReWo* 2287 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 afera; auzi
2 amodio kontu

Affe *DeReWo* 7808 Flexion: ~en, ~en
iz. m. ▸
1 tximino; tximu

Affekt *DeReWo* 22082 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 izualdi; beroaldi; oldarraldi

- im Affekt ▸ (berehalako) oldar batean

2 PSIKOLOGIA afektu

Affinität *DeReWo* 25730
iz. f. ▸
1 kidetasun; antz; elkar erakartze
2 KIMIKA afinitate

Affront *DeReWo* 18481
iz. m. ▸
1 irain; laido

Afghane *DeReWo* 15074 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 afganiar; afganistandar

Afghanin HumanGender Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 afganiar; afganistandar

afghanisch *DeReWo* 5929
izlag. ▸
1 Afganistaneko; afganistandar

Afrikaner *DeReWo* 8491 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 afrikar

Afrikanerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 afrikar

afrikanisch *DeReWo* 3404
izlag. ▸
1 Afrikako; afrikar

Afroamerikaner Langenscheidt
iz. bizidun m. ▸
1 afroamerikar

Afroamerikanerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 afroamerikar

afroamerikanisch *DeReWo* 29920
izlag. ▸
1 afroamerikar

After *DeReWo* 13561 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ANATOMIA uzki

AG *DeReWo* 512
iz. f. ▸
1 EKONOMIA = Aktiengesellschaft S.A. (sozietate anonimo)
2 = Arbeitsgemeinschaft lantalde

Ägäis *DeReWo* 29361
iz. f. ▸
1 Egear (itsaso)

Agenda *DeReWo* 4258
iz. f. ▸
1 POLITIKA gai zerrenda; agenda

Agent *DeReWo* 5528 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 agente

Agentin *DeReWo* 28111 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 agente

Agentur *DeReWo* 1930
iz. f. ▸
1 agentzia; bulego

Agglomeration *DeReWo* 30587
iz. f. ▸
1 samalda; saldo; pila
2 *(hiria)* konurbazio; aglomerazio

Aggregat *DeReWo* 16199 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. n. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA unitate
2 ERAIKUNTZA GEOLOGIA KIMIKA agregakin; agregatu

Aggression *DeReWo* 7540 Flexion: ~, ~en
I *iz. f.* ▸
1 eraso; erasoaldi
II *[pl.]* ▸
1 oldarkortasun

aggressiv *DeReWo* 2974
I *izlag.* ▸
1 oldarkor; erasotzaile
2 oldarrezko; erasozko
II *izlag.adb.* ▸
1 oldarrean; erasoka

Aggressivität *DeReWo* 11140 Flexion: ~, ohne Plural
iz. f. ▸
1 oldarkortasun

Aggressor *DeReWo* 25771 Flexion: ~s, Aggressoren
iz. bizidun m. ▸
1 erasotzaile

Aggressorin HumanGender Flexion: ~s, Aggressoren
iz. bizidun f. ▸
1 erasotzaile

Ägide *DeReWo* 22421 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 gidaritza; zuzendaritza

- unter jds. Ägide ▸ nb.-en gidaritzapean

agieren *DeReWo* 2968 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 jardun; aritu
2 keinuka ari izan

agil *DeReWo* 12646
izlag. ▸
1 zalu; arin; bizkor

Agitation *DeReWo* 28757
iz. f. ▸
1 POLITIKA agitazio

Agonie *DeReWo* 35385 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 = Todeskampf hilzori; agonia
2 = Leiden minduria; agonia
3 = Passivität lozorro

agrar- *DeReWo*Angepasst
hitz elkarteetan ▸
1 nekazaritza-; baserri-

Agrarkommissar *DeReWo* 32444
iz. bizidun m. ▸
1 nekazaritza komisario

Agrarkommissarin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 nekazaritza komisario

Agrarmarkt *DeReWo* 34589
iz. m. ▸
1 nekazaritza merkatu

Agrarminister *DeReWo* 16988
iz. bizidun m. ▸
1 nekazaritza ministro

Agrarministerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 nekazaritza ministro

Agrarministerium *DeReWo* 36653
iz. n. ▸
1 nekazaritza ministerio

Agrarpolitik *DeReWo* 13921
iz. f. ▸
1 nekazaritza politika

Agrarprodukt *DeReWo* 28796
iz. n. ▸
1 nekazal ekoizpen

Agrarreform *DeReWo* 26105
iz. f. ▸
1 POLITIKA nekazaritza erreforma

Agrarsubvention *DeReWo* 30662
iz. f. ▸
1 nekazarientzako diru-laguntza

Agrarwirtschaft *DeReWo* 32327
iz. f. ▸
1 EKONOMIA nekazaritza arlo

Agreement *DeReWo* 38276 [ing.]
iz. n. ▸
1 *jarg.* hitzarmen (informal); akordio (informal)

Ägypter *DeReWo* 12491 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 egiptoar

Ägypterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 egiptoar

ägyptisch *DeReWo* 5493
izlag. ▸
1 Egiptoko; egiptoar

- die ägyptische Sprache ▸ egiptoera

Ahle *DeReWo* 14100 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 ezten

Ahn *DeReWo* 16654 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 arbaso; asaba

ahnden *DeReWo* 10364
ad. tran. +haben ▸
1 *goi.* zigortu

Ahndung *DeReWo* 39659 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ahnden ▸
1 *goi.* zehapen; zigor; mendeku

Ahne HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 arbaso; asaba

ähneln *DeReWo* 6948
ad. intran. +haben [+Dat.] ▸
1 antza izan

ahnen *DeReWo* 3811
ad. tran. +haben ▸
1 -en susmoa izan; susmatu

ähnlich *DeReWo* 606
izlag. ▸
1 antzeko; berdintsu; pareko

Ähnlichkeit *DeReWo* 10205 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 antz; antzekotasun; parekotasun

Ahnung *DeReWo* 5391 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ahnen ▸
1 susmo; aieru
2 ideia; uste

- keine (leise) Ahnung haben ▸ ezer ez jakin/arrastorik ez jakin

ahnungslos *DeReWo* 12079
I *izlag.* ▸
1 jakinaren gainean ez dagoen
2 ezer susmatu gabeko
II *izlag.adb.* ▸
1 ustekabean; ezustean
2 ezer susmatu gabe

Ahorn *DeReWo* 24310 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 BOTANIKA astigar

Ähre EAH2006 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 NEKAZARITZA buruxka; buru

Aids *DeReWo* 23830
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA = HIES

aidskrank *DeReWo* 32546
izlag. ▸
1 HIESa duen; HIESaz gaixo

Aikido *DeReWo* 30923 [jap.]
iz. n. ▸
1 KIROLA aikido

Air *DeReWo* 6906 [fr.]
iz. n. ▸
1 itxura; eite

Airbag *DeReWo* 10075
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA airbag; aire-poltsa

Airbus *DeReWo* 3909
iz. m. ▸
1 HEGAZKINTZA airebus

Ajatollah *DeReWo* 31256
iz. m. ▸
1 aiatolah

Akademie *DeReWo* 2787
iz. f. ▸
1 ikastegi; akademia

Akademiker *DeReWo* 9864
iz. bizidun m. ▸
1 unibertsitate gradudun; unibertstitate ikasle; unibertsitario

Akademikerin *DeReWo* 36374
iz. bizidun f. ▸
1 unibertsitate gradudun; unibertstitate ikasle; unibertsitario

akademisch *DeReWo* 5644
I *izlag.* ▸
1 unibertsitateko; akademiko
II *izlag.adb.* ▸
1 ● akademisch gebildet ▸ unibertsitate ikasketak dituen

Akkord *DeReWo* 13472 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 MUSIKA akorde
2 ● im Akkord arbeiten ▸ honenbestean/abespeluan/piezakoan lan egin

Akkordarbeit Langenscheidt
iz. f. ▸
1 honenbestean egindako lan; abespeluan egindako lan; piezakoan egindako lan

Akkordeon *DeReWo* 8657
iz. n. ▸
1 soinu; akordeoi

akkreditieren VerbInfFormGrund - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 akreditatu; sinestamendu eman
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 akreditatu; sinestamendu eman

Akkreditierung *DeReWo* 29997
iz. f. ik. aditza: akkreditieren ▸
1 akreditazio; sinestamendu

Akku *DeReWo* 15718 Flexion: ~s, ~s
iz. m. ▸
1 ELEKTRIZITATEA = Akkumulator metagailu
2 ELEKTRIZITATEA = Akku-Batterie kargatzeko pila

akkurat *DeReWo* 21030
I *izlag.* ▸
1 zehatz; arretatsu; egoki
II *izlag.adb.* ▸
1 zehatz; arretaz; egoki

akquirieren *DeReWo* 26206 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EKONOMIA erosi
2 EKONOMIA eskuratu; beretu; bereganatu; -z jabetu

Akquisition *DeReWo* 12013
iz. f. ▸
1 EKONOMIA erosketa
2 EKONOMIA eskuratze; erakartze; jabetze

Akribie *DeReWo* 26180
iz. f. ▸
1 zorroztasun; zehaztasun; arreta

akribisch *DeReWo* 10713
I *izlag.* ▸
1 zehatz; arretatsu; zorrotz; zehatz-zorrotz
II *izlag.adb.* ▸
1 zehatz; arretaz; zorrotz; zehatz-zorrotz

Akrobat *DeReWo* 18799 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 akrobata

Akrobatik *DeReWo* 12610
iz. f. ▸
1 akrobazia

Akrobatin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 akrobata

akrobatisch *DeReWo* 14976
izlag. ▸
1 akrobaziazko; akrobazia-; akrobatiko

Akt *DeReWo* 4009 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 ekitaldi; ospakizun
2 *goi.* = Tat egintza; egikera; egin
3 ZUZENBIDEA jarduera; jardute
4 ANTZERKIA ekitaldi
5 = Geschlechtsakt koito; sexu batze
6 ARGAZKIGINTZA MARRAZKETA biluzi

Akte *DeReWo* 2833 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 akta; agiri; txosten; dosier

Aktenkoffer *DeReWo* 36532
iz. m. ▸
1 maletin

aktenkundig *DeReWo* 29095
izlag. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA (txostenean) ageri; (artxiboetan) jasota

Aktenordner *DeReWo* 25027
iz. m. ▸
1 sailkagailu; karpeta

Aktentasche *DeReWo* 29905
iz. f. ▸
1 paper-zorro

Aktenzeichen *DeReWo* 9905
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA erreferentzia

Akteur *DeReWo* 2041
iz. bizidun m. ▸
1 ANTZERKIA ZINEMA antzezle; aktore
2 SOZIOLOGIA eragile

Akteurin *DeReWo* 25935
iz. bizidun f. ▸
1 ANTZERKIA ZINEMA antzezle; aktore
2 SOZIOLOGIA eragile

Aktie *DeReWo* 995 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 FINANTZAK akzio

Aktienanteil *DeReWo* 37548
iz. m. ▸
1 FINANTZAK akzio-partaidetza

Aktienbörse *DeReWo* 20354
iz. f. ▸
1 FINANTZAK akzio burtsa

Aktienfond *DeReWo* 19036
iz. m. ▸
1 FINANTZAK (akzioetan oinarritutako) inbertsio-funts

Aktiengesellschaft *DeReWo* 7568
iz. f. ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK sozietate anonimo

Aktienhandel *DeReWo* 34473
iz. m. ▸
1 FINANTZAK ▸
a akzio negoziaketa
b burtsa

Aktienindex *DeReWo* 13679
iz. m. ▸
1 FINANTZAK burtsa-indize

Aktienkapital *DeReWo* 21522
iz. n. ▸
1 FINANTZAK kapital sozial

Aktienkurs *DeReWo* 11978
iz. m. ▸
1 FINANTZAK (akzioen) kotizazio; prezio

Aktienmarkt *DeReWo* 5102
iz. m. ▸
1 FINANTZAK akzio-merkatu; balore-merkatu

Aktienmehrheit *DeReWo* 39415
iz. f. ▸
1 FINANTZAK akzioen gehiengo; kapitalaren gehiengo

Aktienpaket *DeReWo* 16897
iz. n. ▸
1 FINANTZAK akzio sorta

Aktientausch *DeReWo* 31678
iz. m. ▸
1 FINANTZAK akzio truke

Aktion *DeReWo* 521
iz. f. ▸
1 ekintza; egite
2 ARLO MILITARRA POLITIKA ekintza; egintza
3 ZUZENBIDEA = Geltendmachung eskari
4 ● in Aktion treten ▸ ekin

Aktionär *DeReWo* 2849 Flexion: ~s, ~e
iz. bizidun m. ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK akziodun; akzionista

Aktionärin HumanGender Flexion: ~s, ~e
iz. bizidun f. ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK akziodun; akzionista

Aktionismus *DeReWo* 17123
iz. m. ▸
1 *ekinkeria

Aktionsbündnis *DeReWo* 19930
iz. n. ▸
1 POLITIKA ekintza-batasun; kanpaina-batasun

Aktionsgemeinschaft *DeReWo* 16914
iz. f. ▸
1 POLITIKA ekintza-batasun; kanpaina-batasun

Aktionsgruppe *DeReWo* 27959
iz. f. ▸
1 POLITIKA (ekintza) talde

Aktionskreis *DeReWo* 31789
iz. m. ▸
1 = Aktionsradius irismen
2 POLITIKA kanpaina-koordinakunde

Aktionskünstler *DeReWo* 38171
iz. bizidun m. ▸
1 ARTEA performance artista

Aktionskünstlerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ARTEA performance artista

Aktionsplan *DeReWo* 15041
iz. m. ▸
1 POLITIKA ekintza plan; egitasmo txosten

Aktionsprogramm *DeReWo* 18842
iz. n. ▸
1 POLITIKA ekintza plan; egitasmo txosten

Aktionsradius *DeReWo* 37919
iz. m. ▸
1 irismen

Aktionstag *DeReWo* 6863
iz. f. ▸
1 POLITIKA ekintza eguna

Aktionswoche *DeReWo* 19250
iz. f. ▸
1 POLITIKA ekintza aste

Aktiv Langenscheidt
iz. n. ▸
1 HIZKUNTZALARITZA aktibo

aktiv *DeReWo* 560
izlag. ▸
1 eraginkor; aktibo
2 gogotsu; kementsu

● aktiv werden ▸ ekin
3 = im Dienst jardueran; jardunean
4 HIZKUNTZALARITZA aktibo
5 KIMIKA aktibo

aktivieren *DeReWo* 8713 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 abian jarri
2 bizkortu; areagotu
3 INFORMATIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA abiarazi; aktibatu

Aktivist *DeReWo* 6363 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA ekintzaile; aktibista

Aktivistin *DeReWo* 23482 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA ekintzaile; aktibista

Aktivität *DeReWo* 1473
iz. f. ▸
1 jarduera

Aktivposten *DeReWo* 32239
iz. m. ▸
1 FINANTZAK = Aktivum aktibo

Aktivum *DeReWo* 29225
iz. n. ▸
1 FINANTZAK = Aktivposten aktibo

aktualisieren *DeReWo* 12298 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 eguneratu
2 gaurkotu

Aktualität *DeReWo* 10915
iz. f. ▸
1 gaurkotasun; oraingotasun

Aktuar *DeReWo* 31367
iz. bizidun m. ▸
1 *zahark.* idazkari; kontu eramalie; kontulari

Aktuarin *DeReWo* 37197
iz. bizidun f. ▸
1 *zahark.* idazkari; kontu eramalie; kontulari

aktuell *DeReWo* 567
izlag. ▸
1 gaurko; oraingo; egungo

Akupunktur *DeReWo* 20543 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 akupuntura

Akustik *DeReWo* 11737
iz. f. ▸
1 akustika

akustisch *DeReWo* 6458
izlag. ▸
1 hots-; soinu-; akustiko

Akut *DeReWo* 31264 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 HIZKUNTZALARITZA (azentu) zorrotz

akut *DeReWo* 4537
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA ▸
a *(gaixotasun)* akutu
b *(sintoma)* zorrotz; bizi
2 hurbil-hurbil; berehalako; urgentziazko

AKW *DeReWo* 6250
iz. (laburtz.) n. ▸
1 = Atomkraftwerk zentral nuklear; indarretxe nuklear

Akzent *DeReWo* 3824 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 HIZKUNTZALARITZA ▸
a azentu (marka)
b = Betonung azentu
2 = Aussprache doinu; azentu

akzentuieren *DeReWo* 30459 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 -i azentua jarri; azentuaz markatu
2 azpimarratu; nabarmendu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *irud.* areagotu

akzeptabel *DeReWo* 6301
izlag. ▸
1 onargarri; onartzeko moduko; onar daitekeen

Akzeptanz *DeReWo* 5864
iz. f. ▸
1 harrera
2 onartze; onarpen

akzeptieren *DeReWo* 1912 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 onartu; ontzat hartu

Alabaster EAH2006 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 hartzuri

Alarm *DeReWo* 4962 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 alarma; alerta

● Alarm schlagen ▸ alarma jo
2 = Aufregung asaldatze

Alarmanlage *DeReWo* 16462
iz. f. ▸
1 alarma-aparatu; alarma-gailu

Alarmbereitschaft *DeReWo* 20131
iz. f. ▸
1 alarma-egoera; alerta-egoera

Alarmglocke *DeReWo* 19064
iz. f. ▸
1 larrialdi kanpai

alarmieren *DeReWo* 4807 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 asaldatu; larritu
2 -i deitu; abisatu

Alarmsignal *DeReWo* 33021
iz. n. ▸
1 alarma seinale; alerta seinale; larrialdi seinale

Alarmstufe *DeReWo* 24131
iz. f. ▸
1 alarma-egoera maila; alerta-egoera maila

Albaner Langenscheidt
iz. bizidun m. ▸
1 albaniar

Albanerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 albaniar

albanisch *DeReWo* 5474
izlag. ▸
1 Albaniako; albaniar

- die albanische Sprache ▸ albaniera

Albatros *DeReWo* 36699 Flexion: Albatrosses, Albatrosse
iz. m. ▸
1 ZOOLOGIA albatros

albern[1] *DeReWo* 12809
izlag. ▸
1 lelo; ergel; hutsal

albern[2] *DeReWo*Homograph 12809
ad. intran. +haben ▸
1 ergelarena egin; tentelkeriak esan; ergelkerietan aritu

Albtraum *DeReWo* 11346
iz. m. ▸
1 amesgaizto; amesgaitz; lokamuts

Album *DeReWo* 2437 Flexion: ~s, Alben
iz. n. ▸
1 album
2 = Schallplatte album; diska

Ale *DeReWo* 26127 [ing.]
iz. n. ▸
1 (ale motako) garagardo

Alemanne *DeReWo* 26943 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 alamaniar

Alemannin HumanGender Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 alamaniar

alemannisch *DeReWo* 39029
izlag. ▸
1 alamaniar

Alfa *DeReWo* 24944
iz. f. ▸
1 *(hizki grekoa)* alfa
2 = Alfagras espartzu

Algarve *DeReWo* 29245
iz. f. ▸
1 Algarbe

Alge *DeReWo* 16623 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 itsas belar; gorbel
2 BOTANIKA alga

Algerier *DeReWo* 17207 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 aljeriar

Algerierin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 aljeriar

algerisch *DeReWo* 9969
izlag. ▸
1 Aljeriako; aljeriar

Algorithmus *DeReWo* 28693
iz. m. ▸
1 MATEMATIKA algoritmo

Alias Duden
iz. n. ▸
1 ezizen; izengoiti

alias *DeReWo* 5964
izlag.adb. ▸
1 beste izenez; alias

Alibi *DeReWo* 13398 Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA alibi
2 = Ausrede zurigarri

Alien *DeReWo* 19717 [ing.]
iz. n. ▸
1 Lurretik kanpoko; estralurtar

Alkohol *DeReWo* 2211 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 alkohol

alkoholabhängig *DeReWo* 35458
izlag. ▸
1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholeinfluss *DeReWo* 14737
iz. m. ▸
1 alkoholaren eragin

- unter Alkoholeinfluss ▸ alkoholaren eraginpean

Alkoholeinwirkung *DeReWo* 33311
iz. f. ▸
1 alkoholaren eragin

- unter Alkoholeinwirkung ▸ alkoholaren eraginpean

alkoholfrei *DeReWo* 14480
izlag. ▸
1 alkoholik gabe; alkoholgabe

Alkoholgehalt *DeReWo* 33147
iz. m. ▸
1 *(odola)* (odoleko) alkohol maila
2 *(edaria)* (alkohol) gradu

Alkoholgenuss *DeReWo* 27060
iz. m. ▸
1 alkohol kontsumo

Alkoholika *DeReWo* 38359
iz. n. [pl.] ▸
1 alkoholdun edari; edari bizi

Alkoholiker *DeReWo* 12504 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholikerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 alkoholzale; alkoholiko

alkoholisch *DeReWo* 16805
izlag. ▸
1 alkoholdun
2 alkohol-

alkoholisieren *DeReWo* 15112 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 alkoholean beratu
2 mozkorrarazi

alkoholisiert *DeReWo* 11074
izlag. ▸
1 mozkor; hordi

Alkoholismus *DeReWo* 26382
iz. m. ▸
1 alkoholismo; alkoholzalekeria

Alkoholkonsum *DeReWo* 14180
iz. m. ▸
1 alkohol kontsumo

alkoholkrank *DeReWo* 26751
izlag. ▸
1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholmissbrauch *DeReWo* 27633
iz. m. ▸
1 alkohol-zalekeria; hordikeria

Alkoholproblem *DeReWo* 23201
iz. f. ▸
1 = Alkoholismus alkoholismo; alkoholzalekeria

Alkoholtest *DeReWo* 22457
iz. m. ▸
1 alkohol proba

Alkoholverbot *DeReWo* 26874
iz. n. ▸
1 alkoholaren debeku; lege lehor

Alkotest *DeReWo* 32109
iz. m. ▸
1 alkohol maila neurgailu

All *DeReWo* 2589 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. n. ▸
1 = Universum unibertso
2 = Weltraum espazio

all *DeReWo*Angepasst
izord. ▸
1 den; guzti; oro

allabendlich *DeReWo* 22790
I *izlag.* ▸
1 gaueroko
II *izlag.adb.* ▸
1 gauero

alle
adlag. prd./atr. ▸
1 *ipar. lgart.* hutsik; amaiturik

Allee *DeReWo* 4697 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 zuhaitz-bide
2 etorbide; hiribide

Allegorie *DeReWo* 27413 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 alegoria

allegorisch *DeReWo* 33857
izlag. ▸
1 alegoriazko; alegoriko

Allegro *DeReWo* 17341
iz. n. ▸
1 MUSIKA allegro

allein *DeReWo* 388
I *adlag.* ▸
1 bakarrik; bakarka
2 bakarrik; soilik
II *juntag.* ▸
1 *goi. zahark.* baina; ordea

alleine *DeReWo* 2060
izlag.adb. ▸
1 bakarrik; bakarka
2 bakarrik; soilik

alleinerziehend *DeReWo*Angepasst
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 *guraso bakar gisa hezitzen duen

Alleinherrschaft *DeReWo* 35543
iz. f. ▸
1 autokrazia

alleinig *DeReWo* 7678
izlag. ▸
1 bakar; soil

alleinlassen VerbInfFormGrund - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben [jdn.]* ▸
1 bakarrik utzi
2 *irud.* ataka gaiztoan utzi

Alleinregierung *DeReWo* 36362
iz. f. ▸
1 POLITIKA alderdi bakarreko gobernu

Alleinsein *DeReWo* 36629
iz. n. ▸
1 bakartasun; bakardade

alleinstehend *DeReWo* 10881
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 ezkongabe

Alleinunterhalter *DeReWo* 16656
iz. bizidun m. ▸
1 (bakarkako) animatzaile

Alleinunterhalterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 (bakarkako) animatzaile

allemal *DeReWo* 5680
izlag.adb. ▸
1 zalantzarik gabe; noski; jakina
2 ● ein für allemal ▸ behin eta betiko

allenfalls *DeReWo* 3537
izlag.adb. ▸
1 = höchstens gehienez
2 = vielleicht menturaz; agian; beharbada

allenthalben *DeReWo* 14274
izlag.adb. ▸
1 nonahi; non-nahi

allerbeste *DeReWo* 17099
I *izlag.* ▸
1 (guztien artean) onen
II *izlag.adb.* ▸
1 ● am allerbesten ▸ hobekien/hobetoen

allerdings *DeReWo* 158
adlag. ▸
1 alabaina; baina; ordea
2 noski; jakina; zalantzarik gabe

allererste *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 lehenbizi; lehendabizi; aurren-aurren

Allergie *DeReWo* 9724 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA alergia

Allergiker *DeReWo* 19974 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA alergiadun; alergiko

Allergikerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA alergiadun; alergiko

allergisch *DeReWo* 16187
izlag. ▸
1 alergia-; alergiko

allergrößte *DeReWo* 21847
izlag. ▸
1 (guztien artean) handien

allerhand *DeReWo* 10082
zenbat. kard. [mg.] ▸
1 dezente; franko; ugari

Allerheiligen *DeReWo* 15427
iz. n. ▸
1 ERLIJIOA santu guztien eguna; santu guztiak

allerheiligste *DeReWo* 35294
izlag. ▸
1 (guztien artean) sakratuen

allerhöchste *DeReWo* 22977
izlag. ▸
1 (guztien artean) goren; goien; garaien

Allerlei *DeReWo* 26378 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. n. ▸
1 nahasketa; saski-naski; popourri

allerlei *DeReWo* 5466
zenbat. kard. [mg.] ▸
1 mota guztietako; askotariko

allerletzte *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 (guztien artean) azken

allermeiste *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 gehien-gehien

allerorten *DeReWo* 16864
izlag.adb. ▸
1 *goi.* nonahi; non-nahi

allerorts *DeReWo* 32315
izlag.adb. ▸
1 *goi.* nonahi; non-nahi

allerwenigste *DeReWo* 33053
izlag. ▸
1 (guztien artean) gutxien; urrien

allesamt *DeReWo* 4710
izord. [pl.] ▸
1 denok (batera); hauek guztiak

allfällig *DeReWo* 8493
izlag. ▸
1 *Austria* balizko; gerta litekeen

allgegenwärtig *DeReWo* 10589
izlag. ▸
1 nonahiko

allgemein *DeReWo* 942
I *izlag.* ▸
1 orokor; arrunt

● im Allgemeinen ▸ oro har
II *izlag.adb.* ▸
1 oro har

allgemeinbildend *DeReWo* 28231
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 orotariko kulturari dagokion
2 oinarrizko hezkuntza orokorrari dagokion

Allgemeinbildung *DeReWo* 28391
iz. f. ▸
1 orotariko kultura
2 oinarrizko hezkuntza orokorra

allgemeingültig *DeReWo* 35740
izlag. ▸
1 edonori dagokion

Allgemeinheit *DeReWo* 8719
iz. f. ▸
1 orokortasun; orotarikotasun
2 jendarte; gizarte

Allgemeinmediziner *DeReWo* 30251
iz. bizidun m. ▸
1 orotariko mediku

Allgemeinmedizinerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 orotariko mediku

Allgemeinwohl *DeReWo* 39534
iz. n. ▸
1 guztien onura; guztien ongizate

Allheilmittel *DeReWo* 23441
iz. n. ▸
1 panazea

Allianz *DeReWo* 2605 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 itun
2 elkarte; batasun; koalizio
3 *zahark.* ezkontza

Alligator *DeReWo* 23203 Flexion: ~s, Alligatoren
iz. m. ▸
1 ZOOLOGIA aligator

alliiert *DeReWo* 6470
izlag. ▸
1 aliatu

alljährlich *DeReWo* 4221
I *izlag.adb.* ▸
1 urtero
II *izlag.* ▸
1 urteroko

Allmacht *DeReWo* 30539
iz. f. ▸
1 guztiahaltasun; guztiahalmen; ahalguztiduntasun

allmächtig *DeReWo* 16449
izlag. ▸
1 ahalguztidun; guztiahaldun

allmählich *DeReWo* 3752
I *izlag.adb.* ▸
1 gutxika; apurka; arian-arian; pixkanaka
II *izlag.* ▸
1 pixkanakako; gutxikako; apurkako

Allrad *DeReWo* 27270
iz. m. ▸
1 *jarg.* AUTOMOBILA osoko trakzioko (ibilgailu)
2 *jarg.* AUTOMOBILA osoko trakzio

Allradantrieb *DeReWo* 20712
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA osoko trakzio-sistema

allseitig *DeReWo* 36588
izlag. ▸
1 alde guztietan
2 orokor
3 askotariko

allseits *DeReWo* 11240
izlag.adb. ▸
1 nonahi; edonon
2 eskuarki

Alltag *DeReWo* 1669
iz. m. ▸
1 egunerokotasun; eguneroko bizimodu

alltäglich *DeReWo* 4142
I *izlag.* ▸
1 eguneroko
II *izlag.adb.* ▸
1 egunero

Alltäglichkeit *DeReWo* 37759
iz. f. ▸
1 eguneroko kontu; huskeria
2 ohikotasun

Alltagsgegenstand *DeReWo* 37623
iz. m. ▸
1 eguneroko gauza; oinarrizko gauza

Alltagsgeschäft *DeReWo* 38882
iz. n. ▸
1 eguneroko kontu; eguneroko ardura

Alltagsgeschichte *DeReWo* 36439
iz. f. ▸
1 eguneroko istorio; anekdota

Alltagskultur *DeReWo* 33644
iz. f. ▸
1 eguneroko bizitza

Alltagsleben *DeReWo* 17901
iz. n. ▸
1 eguneroko bizitza

allumfassend *DeReWo* 32559
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 orokor; orotariko

Allüre *DeReWo* 28518 [fr.]
iz. f. ▸
1 *zahark.* jokaera; portaera
2 *[pl.]* handikeria; handiustekeria

allwissend EAH2006
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 orojakile; orojakin

allwöchentlich *DeReWo* 39143
I *izlag.adb.* ▸
1 astero
II *izlag.* ▸
1 asteroko

allzeit *DeReWo* 22310
izlag.adb. ▸
1 uneoro

allzu *DeReWo* 2086
adlag. [+adj.] ▸
1 (askoz ere) -egi

Alm *DeReWo* 11347 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 *(Alpetan)* mendi-larre; mendi-zelai
2 = Almhütte *(Alpetan)* borda

Almosen *DeReWo* 27809 Flexion: ~s, ~
iz. f. ▸
1 limosna

Alp *DeReWo* 14440
iz. f. ▸
1 *(Alpetan)* mendi-larre; mendi-zelai
2 = Almhütte *(Alpetan)* borda

Alpen *DeReWo* 5025
iz. pl. [pl.] ▸
1 Alpeak; Alpe mendiak

Alpenland *DeReWo* 23948
iz. n. ▸
1 Alpeetako lurralde; alpetar lurralde

alpenländisch *DeReWo* 24435
izlag. ▸
1 Alpeetako; alpetar

Alpenrand *DeReWo* 39970
iz. m. ▸
1 Alpeetako inguru

Alpenraum *DeReWo* 23665
iz. m. ▸
1 Alpeetako eremua

Alpenrepublik *DeReWo* 22053
I *iz. f.* ▸
1 *lgart.* Austria
II *[pl.]* ▸
1 *lgart.* Austria eta Suitza

Alpenverein *DeReWo* 14338
iz. m. ▸
1 *(Alpetan)* mendizale elkarte

Alpha *DeReWo* 17484
iz. n. ▸
1 alfa

Alphabet *DeReWo* 18752 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 alfabeto

alphabetisch *DeReWo* 25555
I *izlag.adb.* ▸
1 alfabetoaren arabera; alfabeto hurrenkeran; alfabetikoki
II *izlag.* ▸
1 alfabetoaren araberako

Alphorn *DeReWo* 29287
iz. n. ▸
1 MUSIKA Alpeetako adar

alpin *DeReWo* 5527
izlag. ▸
1 alpetar; Alpeetako
2 goi mendietako

Alpinist *DeReWo* 24290
iz. bizidun m. ▸
1 mendizale; mendigoizale; alpinista

Alpinistin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 mendizale; mendigoizale; alpinista

Alptraum *DeReWo* 9158
iz. m. ▸
1 amesgaizto; amesgaitz

als *DeReWo* 22
juntag. ▸
1 *(konparaketa)* baino; ezen ez
2 ● nichts als ▸ baino ez/besterik ez
3 gisa; bezala
4 ● als ob; als wenn ▸ ba-... bezala
5 *(denborazkoa)* -nean; -la

alsbald *DeReWo* 11891
adlag. ▸
1 *goi.* berehala; laster

alsdann *DeReWo* 36146
I *izlag.adb.* ▸
1 *goi.* orduan; garai hartan
II *interj.* ▸
1 *heg. Austria* are; goazen

also *DeReWo* 213
I *juntag.* ▸
1 beraz; hortaz
II *Partikel* ▸
1 bada; ba

Alt *DeReWo* 2230
iz. m. ▸
1 MUSIKA kontralto

alt *DeReWo* 99
izlag. ▸
1 zahar; antzinako; behinolako; garai bateko
2 zahar; adineko; adindun; adintsu
3 *lgart.* alaen

Altar *DeReWo* 7628 Flexion: ~s, Altäre
iz. f. ▸
1 aldare; oparri

Altarraum *DeReWo* 29055
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA presbiterio

Altauto *DeReWo* 32248
iz. n. ▸
1 INGURUMENA auto zahar

altbacken *DeReWo* 29548
izlag. ▸
1 *(ogia)* atzoko; zahar
2 *irud.* = altmodisch zaharkitu; behinolako

Altbau *DeReWo* 9842
iz. m. ▸
1 eraikin zahar; gerra aurreko eraikin

Altbauwohnung *DeReWo* 34094
iz. f. ▸
1 etxebizitza (eraikin zaharrean); etxebizitza (gerra aurreko eraikinean)

altbekannt *DeReWo* 11349
izlag. ▸
1 (guztiz) ezagun; (aspalditik) ezagun

altbewährt *DeReWo* 20576
izlag. ▸
1 aspalditik erabili; hobeezin

Altbundeskanzler *DeReWo* 29094
iz. bizidun m. ▸
1 Kantziler Federal ohi

Altbundeskanzlerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 Kantziler Federal ohi

Altbürgermeister *DeReWo* 17151
iz. *bizidun m.* ▸
1 alkate ohi; auzapez ohi

Altbürgermeisterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 alkate ohi; auzapez ohi

altdeutsch *DeReWo* 35490
izlag. ▸
1 aleman zahar

Alte *DeReWo*
iz. *bizidun f.* ik. aditza: alt 2 ▸
1 *pej.* atso
2 *pej.* ama
3 *lgart.* neska

altehrwürdig *DeReWo* 15833
izlag. ▸
1 agurgarri; begiragarri

Alteigentümer *DeReWo* 31941
iz. *bizidun m.* ▸
1 jabe ohi; aurreko jabe

Alteigentümerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 jabe ohi; aurreko jabe

alteingesessen *DeReWo* 13668
izlag. ▸
1 (aspalditik) finkatu; sustraitu; errotu

Altenheim *DeReWo* 6602
iz. *n.* ▸
1 adinekoen egoitza; zahar etxe; zaharren etxea; zaharren egoitza

Altenhilfe *DeReWo* 24285
iz. *f.* *[sg.]* ▸
1 adinekoentzako diru-laguntza

Altenpflege *DeReWo* 18532
iz. *f.* ▸
1 adinekoen zaintza

Altenpflegeheim *DeReWo* 27103
iz. *f.* ▸
1 adinekoen sendategi; adinekoen egoitza

Altenpfleger *DeReWo* 33013
iz. *bizidun m.* ▸
1 adinekoen zaintzaile

Altenpflegerin *DeReWo* 32268
iz. *bizidun f.* ▸
1 adinekoen zaintzaile

Altentagesstätte *DeReWo* 21584
iz. *f.* ▸
1 adinekoen elkarte; erretirodunen etxe

Altenwohnheim *DeReWo* 34497
iz. *n.* ▸
1 adinekoen egoitza; zahar etxe; zaharren etxea; zaharren egoitza

Altenzentrum *DeReWo* 19752
iz. *n.* ▸
1 adinekoen etxe; erretirodunen etxe; zaharren etxe

Alter[1] *DeReWo* 699 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* *[sg.]* ▸
1 adin
2 zahartasun; adin handi
3 zahartzaro

Alter[2] *DeReWo*Homograph 1140 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ik. aditza: alt ▸
1 *pej.* agure
2 *pej.* aita
3 *lgart.* mutil; txo

altern *DeReWo* 8405
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 zahartu; adindu
2 zahartu; higatu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = altern lassen zahartu

alternativ *DeReWo* 3416
I *izlag.* ▸
1 ordezko; alternatibo
II *izlag.adb.* ▸
1 ordez; alternatiba gisa

Alternative *DeReWo* 1486
iz. *f.* ▸
1 hautabide; aukera; alternatiba

alternieren *DeReWo* 37179 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 txandakatu; aldizkatu

Altersarmut *DeReWo* 31430
iz. f. ▸
1 adintsuen pobrezia; zahartzaroko pobrezia

altersbedingt *DeReWo* 23481
I *izlag.* ▸
1 adinak eragin; adinaren araberako
II *izlag.adb.* ▸
1 adina dela medio; adinagatik; adinaren arabera

Altersbeschränkung *DeReWo* 28171
iz. f. ▸
1 adin-muga

Altersdurchschnitt *DeReWo* 28618
iz. m. ▸
1 adinaren batezbesteko

Altersgenosse *DeReWo* 17704
iz. bizidun m. ▸
1 adinkide

Altersgenossin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 adinkide

altersgerecht *DeReWo* 26396
izlag. ▸
1 adinari egokitu; adinaren araberako
2 adintsuentzako; adintsuentzat egoki

Altersgrenze *DeReWo* 13756
iz. f. ▸
1 adin-muga

Altersgruppe *DeReWo* 6265
iz. f. ▸
1 adin-talde

Altersheim *DeReWo* 7752
iz. n. ▸
1 zahar etxe; zaharren etxea; zaharren egoitza; adinekoen egoitza

Altersjahr *DeReWo* 35989
iz. n. ▸
1 *(adina)* urte

Altersklasse *DeReWo* 4415
iz. f. ▸
1 adin-talde

Altersrente *DeReWo* 33825
iz. f. ▸
1 erretiro (pentsio); erretiro (sari); zahartzaro-sari

altersschwach *DeReWo* 37300
izlag. ▸
1 zahar; maskal

Alterssicherung *DeReWo* 25097
iz. f. ▸
1 zahartzaroko berme
2 zahartzaro-aseguru; zahartzaro-sari

Altersstruktur *DeReWo* 25270
iz. f. ▸
1 adin banakuntza; biztanleria-piramide

Altersstufe *DeReWo* 15654
iz. f. ▸
1 adin-maila

Altersteilzeit *DeReWo* 14080
iz. f. ▸
1 *adinagatiko lanaldi murriztapen

Altersversorgung *DeReWo* 14253
iz. f. ▸
1 erretiro (pentsio); erretiro (sari); zahartzaro-sari

Altersvorsorge *DeReWo* 8560
iz. f. ▸
1 *zahartzaro aurreikuspen (diru-funts)

Altertum *DeReWo* 27419 Flexion: ~s, ohne Plural
I *iz. n.* ▸
1 antzinaro; antzinate
II *[pl.]* ▸
1 antzinateko hondarrak; antzinateko monumentuak

Alterung *DeReWo* 37914 Flexion: ~, ~
iz. f. ik. aditza: altern ▸
1 zahartze

Alterungsprozess *DeReWo* 39806
iz. *m.* ▸
1 zahartze (prozesu)

älteste *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 zaharren
2 *zahark.* nagusi; arduradun

Ältestenrat *DeReWo* 22165
iz. *m.* ▸
1 *(legebiltzarra, alderdi politikoa, eliza)* ordezkari batzar

altgedient *DeReWo* 16013
izlag. ▸
1 beterano; zahar

Altglas *DeReWo* 37008
iz. *n.* *[sg.]* ▸
1 INGURUMENA beira zahar

althergebracht *DeReWo* 22273
izlag. ▸
1 ohiko; antzinako; tradizional

althochdeutsch *DeReWo* 38766
izlag. ▸
1 goi-aleman zahar

- die althochdeutsche Sprache ▸ goi alemaniera zahar

Altkanzler *DeReWo* 16847
iz. *bizidun m.* ▸
1 Kantziler ohi

Altkanzlerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 Kantziler ohi

Altkleider *DeReWo* 31622
iz. *n.* *[pl.]* ▸
1 INGURUMENA jantzi zaharrak; ehun zaharra

altklug EAH2006
izlag. ▸
1 (ume) sasijakintsu

Altkommunist *DeReWo* 39870
iz. *bizidun m.* ▸
1 *pej.* POLITIKA komunista tradizional

Altkommunistin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 *pej.* POLITIKA komunista tradizional

Altlast *DeReWo* 9154
iz. *n.* ▸
1 iraganeko zama; ondare
2 industria-eremu kutsatu; hondar toxiko

Altmeister *DeReWo* 10986
iz. *bizidun m.* ▸
1 KIROLA txapeldun historiko; berealdiko txapeldun

Altmeisterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 KIROLA txapeldun historiko; berealdiko txapeldun

altmodisch *DeReWo* 10997
izlag. ▸
1 zaharkitu; behinolako

Altöl *DeReWo* 31140
iz. *n.* ▸
1 INGURUMENA olio zahar

Altpapier *DeReWo* 12694
iz. *n.* *[sg.]* ▸
1 INGURUMENA paper zahar

Altschulden *DeReWo*Angepasst
iz. *pl.* ▸
1 FINANTZAK aurretiko zor; zor zahar

Altstadt *DeReWo* 2596
iz. *f.* ▸
1 (hiriko) alde zahar; hirigune zahar

Altstar *DeReWo* 28735 [ing.]
iz. *m.* ▸
1 KIROLA txapeldun historiko

Alu *DeReWo* 14472
iz. *n.* ▸
1 KIMIKA aluminio

Aluminium *DeReWo* 8799
iz. *n.* ▸
1 KIMIKA aluminio

am Duden
I *Präpos.+Artikel* ▸
1 = an (an dem)
II *Partikel [+superlat.]* ▸
1 -en

Amalgam *DeReWo* 35384
iz. n. ▸
1 METALURGIA amalgama
2 nahaste

Amateur *DeReWo* 3118 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 amateur; zale; ez profesional

Amazone *DeReWo* 22449 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 MITOLOGIA amazona

Ambiente *DeReWo* 4767 [ital.]
iz. n. ▸
1 giro

Ambition *DeReWo* 6188 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 nahi bizi; grina
2 goranahi; handinahi; anbizio

ambitioniert *DeReWo* 6971
izlag. ▸
1 handinahi; handinahiko; handizale

ambivalent *DeReWo* 19986
izlag. ▸
1 anbibalente; baliobidun

Ambivalenz *DeReWo* 22089
iz. f. ▸
1 anbibalentzia; baliobitasun

ambulant *DeReWo* 4787
I *izlag.adb.* ▸
1 MEDIKUNTZA ospitaletik kanpo
II *izlag.* ▸
1 MEDIKUNTZA ospitaletik kanpoko

Ambulanz *DeReWo* 12551 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 anbulantzia

Ameise *DeReWo* 15596 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ZOOLOGIA inurri; txindurri

Amen *DeReWo* 23265
iz. n. ▸
1 ERLIJIOA amen

amen Duden
izlag.adb. ▸
1 ERLIJIOA amen; halabiz

Amerikaner *DeReWo* 1333
iz. bizidun m. ▸
1 amerikar

Amerikanerin *DeReWo* 8092
iz. bizidun f. ▸
1 amerikar

amerikanisch *DeReWo* 495
izlag. ▸
1 Ameriketako; amerikar

Aminosäure *DeReWo* 28301
iz. f. ▸
1 KIMIKA aminoazido

Ammoniak *DeReWo* 31994
iz. m. ▸
1 amoniako

Amnestie *DeReWo* 12945 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 amnistia

Amok *DeReWo* 24529
iz. m. ▸
1 sarraski; hilketa

● Amok laufen ▸ sarraskia egin

Amoklauf *DeReWo* 10785
iz. m. ▸
1 sarraski

Amokläufer *DeReWo* 18125
iz. bizidun m. ▸
1 sarraskitzaile

Amokläuferin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 sarraskitzaile

amortisieren *DeReWo* 26204 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 FINANTZAK *(zorra)* (epeka) kitatu; ordaindu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 FINANTZAK *(inbertsioa)* amortizatu

Amour *DeReWo* 29423 [fr.]
iz. f. ▸
1 maitasun kontu; amodio kontu

amourös *DeReWo* 37854 [fr.]
izlag. ▸
1 amodiozko

Ampel *DeReWo* 4664 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 (zirkulazio) argi; semaforo
2 argiontzi; lanpara

Ampelanlage *DeReWo* 19876
iz. f. ▸
1 zirkulazio argi; semaforo

Amphetamin *DeReWo* 18165
iz. n. ▸
1 anfetamina

Amphibie Langenscheidt Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ZOOLOGIA urlehortar; anfibio

Amphibium *DeReWo* 21943
iz. n. ▸
1 ZOOLOGIA urlehortar; anfibio

Amphitheater *DeReWo* 28326
iz. n. ▸
1 anfiteatro

Ampulle *DeReWo* 34083 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA *(edukiontzi)* anpulu

Amputation *DeReWo* 32900 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA ebakitze; anputazio

amputieren *DeReWo* 26540 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 MEDIKUNTZA ebaki; anputatu

Amsel *DeReWo* 29341 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ZOOLOGIA zozo

Amt *DeReWo* 544 Flexion: ~(e)s, Ämter
iz. n. ▸
1 kargu

● im Amt ▸ jardunean
2 *(administrazioa)* bulego
3 *zahark.* TELEKOMUNIKAZIOAK operadore; zentral

amten *DeReWo* 23791
ad. intran. *+haben* ▸
1 *Suitza* jardunean egon; kargua izan

amtieren *DeReWo* 3229 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[als etw.]* jardunean egon; kargua izan

amtlich *DeReWo* 4144
I *izlag.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA ofizial; administrazioko
II *izlag.adb.* ▸
1 ofizialki

Amtmann *DeReWo* 28559
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA funtzionarioa
2 *Austria* POLITIKA alkate; auzapez

Amtsantritt *DeReWo* 7060
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA kargu hartze

Amtsarzt *DeReWo* 26958
iz. bizidun m. ▸
1 mediku ofizial; administrazioko mediku

Amtsärztin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 mediku ofizial; administrazioko mediku

Amtsblatt *DeReWo* 25366
iz. n. ▸
1 buletin ofizial; aldizkari ofizial; agintaritzaren aldizkari

Amtsdauer *DeReWo* 22357
iz. f. ▸
1 POLITIKA agintaldi; karguaren iraunaldi epe

Amtseid *DeReWo* 35156
iz. m. ▸
1 POLITIKA karguaren zin-egite

Amtseinführung *DeReWo* 19311
iz. f. ▸
1 POLITIKA kargu hartze
2 POLITIKA kargu hartze ekitaldi

Amtsenthebung *DeReWo* 24103
iz. f. ▸
1 POLITIKA kargutik kentze; kargugabetze

Amtsenthebungsverfahren *DeReWo* 26782
iz. n. ▸
1 POLITIKA ZUZENBIDEA kargutik kentzeko bide

Amtsführung *DeReWo* 19745
iz. f. ▸
1 POLITIKA agintaritzaren jarduera

Amtsgericht *DeReWo* 3225
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko auzitegi

Amtsgeschäft *DeReWo* 20276
iz. n. ▸
1 *[pl.]* POLITIKA aginte jarduera; agintaritza

Amtshandlung *DeReWo* 18048
iz. f. ▸
1 POLITIKA ekitaldi ofizial

Amtshaus *DeReWo* 28429
iz. n. ▸
1 *Austria* udaletxe

Amtshilfe *DeReWo* 31089
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA administrazioen arteko laguntza

Amtsinhaber *DeReWo* 7973
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA kargudun

Amtsinhaberin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA kargudun

Amtsjahr *DeReWo* 21298
iz. n. ▸
1 POLITIKA urtea karguan

Amtskirche *DeReWo* 36180
iz. f. ▸
1 eliza ofizial; eliza-erakunde ofizial

Amtskollege *DeReWo* 7815
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA lankide (kargu berean)
2 ADMINISTRAZIOA POLITIKA homologo; kargu berdineko

Amtskollegin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA lankide (kargu berean)
2 ADMINISTRAZIOA POLITIKA homologo; kargu berdineko

Amtsleiter *DeReWo* 12385
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA zuzendari; sailburu

Amtsleiterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA zuzendari; sailburu

Amtsmissbrauch *DeReWo* 19883
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA prebarikazio

Amtsperiode *DeReWo* 13918
iz. f. ▸
1 POLITIKA agintaldi

Amtsrichter *DeReWo* 16604
iz. bizidun m. ▸
1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko epaitegiko epai

Amtsrichterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko epaitegiko epai

Amtssitz *DeReWo* 19482
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza

Amtssprache *DeReWo* 27108
iz. f. ▸
1 hizkuntza ofizial

Amtsstube *DeReWo* 24250
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA bulego

Amtstierarzt *DeReWo* 35988
iz. bizidun m. ▸
1 albaitari ofizial; administrazioko albaitari

Amtstierärztin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 albaitari ofizial; administrazioko albaitari

Amtsträger *DeReWo* 22030
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA hautetsi; kargudun

Amtsträgerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA hautetsi; kargudun

Amtsübernahme *DeReWo* 25615
iz. f. ▸
1 POLITIKA kargu hartze
2 POLITIKA kargu hartze ekitaldi

Amtsvorgänger *DeReWo* 19034
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aurreko (kargudun); aurretiko (kargudun)

Amtsvorgängerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aurreko (kargudun); aurretiko (kargudun)

Amtszeit *DeReWo* 3009
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA agintaldi; karguaren iraunaldi

amüsant *DeReWo* 7807 [fr.]
I *izlag.* ▸
1 jostakin; jostagarri; libertigarri; dibertigarri
II *izlag.adb.* ▸
1 jostagarri; libertigarri; dibertigarri

Amüsement *DeReWo* 32847 [fr.]
iz. n. ▸
1 jostaketa; josteta; jolas; libertimendu; dibertsio; olgeta

amüsieren *DeReWo* 9269 [fr.] - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 jostarazi; ongi pasarazi; dibertiarazi
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 jostatu; ongi pasatu; jolastu; dibertitu

an *DeReWo* 18
I *prepos. +Dat.* ▸
1 *(lekuzkoa)* -n; -en ondoan
2 *(denborazkoa)* -n
3 -gatik
4 ● an (und für) sich ▸ berez/egiaz
5 *lgart. beh. [+Inf. +sein]* ari izan
II ▸
1 -n; -ra
2 -ri; -rentzat
III *izlag.adb.* ▸
1 *(ordutegi-taula)* noiz heldu; noiz iritsi
2 ● von ... an ▸ -tik aurrera
3 *lgart.* ELEKTRIZITATEA = eingeschaltet piztuta; pizturik

● an sein ▸ piztuta egon
4 *lgart.* inguru

anabol *DeReWo* 34731
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA anaboliko; anabolismoari dagokion

Anabolikum *DeReWo* 24133 Flexion: ~s, Anabolika
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA anaboliko

Anachronismus *DeReWo* 29524 Flexion: ~, Anachronismen
iz. m. ▸
1 anakronismo

anachronistisch *DeReWo* 24264
izlag. ▸
1 anakroniko

analog *DeReWo* 7774
izlag. ▸
1 antzeko; berdintsu; kideko
2 BIOLOGIA ELEKTRONIKA FILOSOFIA FISIKA HIZKUNTZALARITZA analogo

Analogie *DeReWo* 24188 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 antz; parekotasun; kidetasun
2 BIOLOGIA ELEKTRONIKA FILOSOFIA FISIKA HIZKUNTZALARITZA analogia

Analphabet *DeReWo* 22873 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 analfabeto; eskolagabe

Analphabetin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 analfabeto; eskolagabe

Analyse *DeReWo* 2460
iz. f. ▸
1 azterketa
2 analisi

analysieren *DeReWo* 4327 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aztertu
2 analizatu

Analyst *DeReWo* 4298
iz. bizidun m. ▸
1 FINANTZAK analista; aztertzaile

Analystin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 FINANTZAK analista

Analytiker *DeReWo* 21011
iz. bizidun m. ▸
1 analista

Analytikerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 analista

analytisch *DeReWo* 14370
izlag. ▸
1 analitiko; analisi bidezko

Ananas *DeReWo* 23431 Flexion: ~, ~se
iz. f. ▸
1 BOTANIKA anana

Anarchie *DeReWo* 16761
iz. f. ▸
1 FILOSOFIA POLITIKA anarkia

anarchisch *DeReWo* 23377
izlag. ▸
1 FILOSOFIA POLITIKA anarkiko; legegabe

Anarchist *DeReWo* 24147 Flexion: ~s, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 FILOSOFIA POLITIKA anarkista

Anarchistin HumanGender Flexion: ~s, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 FILOSOFIA POLITIKA anarkista

anarchistisch *DeReWo* 26828
izlag. ▸
1 FILOSOFIA POLITIKA anarkista

Anästhesie *DeReWo* 31227
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA anestesia

Anästhesist *DeReWo* 38170
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA anestesista

Anästhesistin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA anestesista

Anatomie *DeReWo* 18470 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA anatomia

anatomisch *DeReWo* 25184
izlag. ▸
1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA anatomia-; anatomiko

anbahnen *DeReWo* 9732 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 prestatu
2 hasiera eman; abiarazi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(gertaera)* hurreratu; gerturatu; gaineratu; lepogaineratu

Anbau *DeReWo* 4663 Flexion: ~s, Anbauten
I *iz. m.* ▸
1 ERAIKUNTZA eranskin; handitze; hegal
II *iz. m. [sg.]* ▸
1 NEKAZARITZA lantze; laborantza; hazkuntza

anbauen *DeReWo* 7383 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 ERAIKUNTZA erantsi; atxiki; handitu
2 NEKAZARITZA landu; hazi
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 (bizilagun gisa) kokatu; bizileku hartu; etxea eraiki

Anbaufläche *DeReWo* 21102
iz. f. ▸
1 NEKAZARITZA lursail; lur eremu

Anbaugebiet *DeReWo* 17088
iz. n. ▸
1 NEKAZARITZA lurralde

Anbeginn *DeReWo* 26837 Flexion: ~, ohne Plural
iz. m. ▸
1 *goi.* hastapen; hasiera; atari

● von Anbeginn ▸ hasieratik; antzina

anbelangen *DeReWo* 14136 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* egon

anberaumen *DeReWo* 16196 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 iragarri; -ra deitu

anbeten *DeReWo* 35705 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 gurtu; adoratu; jauretsi

anbetreffen *DeReWo* 32108 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 egon

Anbetung *DeReWo* 25449
iz. f. ik. aditza: anbeten ▸
1 ERLIJIOA gurpen; adorazio

anbiedern *DeReWo* 28950 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' +haben ▸
1 *[bei jdm.]* onginahia erakarri

anbieten *DeReWo* 401 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 eskaini
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 (nork) bere burua eskaini
2 *(aukera)* aukerakoa izan; egokia izan

Anbieter *DeReWo* 2179 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 EKONOMIA saltzaile; hornitzaile; operadore

Anbieterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 EKONOMIA saltzaile; eskaintzaile; operadore

anbinden *DeReWo* 12006 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 *[an etw.]* lotu

Anbindung *DeReWo* 6382
iz. f. ik. aditza: anbinden ▸
1 lotura; lotune

Anblick *DeReWo* 5810 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ikuskari; ikuspegi
2 irudi; itxura

anblicken *DeReWo* 37715 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 begiratu; so egin

anbraten *DeReWo* 28002 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 SUKALDEA gorrastatu; gorrixkatu

anbrechen *DeReWo* 12501 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *(hornigaia)* erabiltzen hasi; gastatzen hasi
II *ad. intran. +sein* ▸
1 *(eguna)* urratu; argitu
2 *(gaua)* sartu

anbrennen *DeReWo* 13926 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 piztu; isiotu; su eman
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 sua hartu
2 SUKALDEA erre

anbringen *DeReWo* 9547 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = befestigen jarri; ipini; kokatu
2 = bringen ekarri
3 = vorbringen *(eskaera, iritzia)* adierazi

Anbruch *DeReWo* 38234
iz. m. ▸
1 hasiera

Andacht *DeReWo* 9090 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 ERLIJIOA elizkizun; ofizio
2 ERLIJIOA debozio; (nor) bere baitan biltze

andächtig *DeReWo* 20493
I *izlag.adb.* ▸
1 debozioz
2 adi
II *izlag.* ▸
1 deboziozko

Andalusier Duden
iz. bizidun m. ▸
1 andaluziar

Andalusierin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 andaluziar

andalusisch *DeReWo* 30866
izlag. ▸
1 andaluziar; Andaluziako

Andante *DeReWo* 24341 [it.]
iz. n. ▸
1 MUSIKA andante

andauern *DeReWo* 2542 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 iraun

Andenken *DeReWo* 12007
iz. n. ▸
1 oroitzapen
2 oroigarri

andenken VerbInfFormGrund - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 pentsatzen hasi
2 *[gegen etw.]* -en aurkako iritzia izan; -en aurkako gogoetak landu

ander *DeReWo*Angepasst
izord. ▸
1 beste

● unter anderem ▸ besteak beste

anderenfalls *DeReWo* 31466
izlag.adb. ▸
1 bestela; bestenaz

andererseits *DeReWo* 1790
adlag. ▸
1 bestalde

● einerseits..., andererseits... ▸ batetik..., bestetik...

ändern *DeReWo* 657
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aldatu; mudatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 aldatu; besteratu; bestelakotu

andernfalls *DeReWo* 7982
adlag. ▸
1 bestela; bestenaz

andernorts *DeReWo* 11042
izlag.adb. ▸
1 beste toki batean; beste zenbait tokitan; beste nonbait

anderntags *DeReWo* 33225
izlag.adb. ▸
1 hurrengo egunean; biharamunean

anders *DeReWo* 596
I *adlag.* ▸
1 ezberdin; bestela; beste era batean
II *adlag. prd./atr.* ▸
1 ezberdin; bestelako; beste era bateko

andersartig EAH2006
izlag. ▸
1 bestelako; beste era bateko

andersdenkend *DeReWo*Angepasst
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 disidente

anderseits *DeReWo* 14884
adlag. ▸
1 = andererseits bestalde

andersherum *DeReWo* 28761
izlag.adb. ▸
1 alderantziz; batekoz bestera

anderslautend *DeReWo* 26083
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 ezberdin; kontrakoa adierazten duen

andersrum *DeReWo* 36575
izlag.adb. ▸
1 *lgart.* = andersherum alderantziz; batekoz bestera

anderswo *DeReWo* 4913
izlag.adb. ▸
1 beste nonbait

anderthalb *DeReWo* 5811
zenbat. kard. ▸
1 bat eta erdi

Änderung *DeReWo* 1433 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ändern ▸
1 aldaketa; mudantza

Änderungsantrag *DeReWo* 24012
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aldaketa-proposamen

Änderungsvorschlag *DeReWo* 36438
iz. m. ▸
1 aldaketa proposamen

Änderungswunsch *DeReWo* 30275
iz. m. ▸
1 aldaketa eskaera

anderweitig *DeReWo* 12523
I *izlag.* ▸
1 bestelako; gainerako
II *izlag.adb.* ▸
1 beste nonbait
2 beste norbaiti; beste norbaitentzat
3 bestela; beste helburu batekin

andeuten *DeReWo* 4386 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aieruz esan; hitz-erdika esan; iradoki; aditzera eman
2 MARRAZKETA zirriborratu; zirriborroa egin
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 sumagarria izan; hautemangarri izan

Andeutung *DeReWo* 14356 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: andeuten ▸
1 aieru

andienen *DeReWo* 27418 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* *[jmdm. etw.]* ▸
1 eskaini
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (nork) bere burua eskaini; limurtu

andocken *DeReWo* 37125 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *(espaziontzia)* elkartu; ahokatu

Andrang *DeReWo* 6696 Flexion: ~s, Andränge
iz. m. ▸
1 *[auf etw.]* = Ansturm ugari etortze; ugari biltze; jendetza

andrehen *DeReWo* 35261 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(txorrota)* ireki
2 *(gailuak)* piztu; isiotu; abian jarri
3 *lgart.* *[jmdm. etw.]* (trikimailuz) harrarazi; (trikimailuz) erosarazi

androgyn *DeReWo* 38447
izlag. ▸
1 BOTANIKA androgino

androhen *DeReWo* 9520 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* mehatxu egin

Androhung *DeReWo* 15509
iz. f. ik. aditza: androhen ▸
1 mehatxu

anecken *DeReWo* 30114 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[mit/an etw.]* oztopo egin; behaztopo egin
2 *irud.* atentzioa eman; harritu; iskanbila sortu

aneignen *DeReWo* 11761 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben [+Dat.]* ▸
1 eskuratu; -z jabetu

Aneignung *DeReWo* 30701
iz. f. ik. aditza: aneignen ▸
1 jabetze; jabekuntza; eskuratze
2 erosketa
3 usurpatze; (indarrez) kentze

aneinander *DeReWo* 10640
izlag.adb. ▸
1 elkar; elkarri; elkarrekin
2 elkarrengan
3 elkarren ondoan

aneinandergeraten *DeReWo* 25695 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[pl.]* elkar jo; (elkarrekin) liskartu; (elkarri) errieta egin

aneinanderreihen *DeReWo* 21795 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 elkarren ondoan jarri; hurrenkeran jarri
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 txandakatu; aldizkatu

Anekdote *DeReWo* 7368 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 istorio; anekdota; pasadizo
2 behingo kontu

anerkannt *DeReWo* 2778
izlag. ▸
1 aitortu; aintzatetsi; onartu
2 ospetsu; sonatu; famatu

anerkennen *DeReWo* 3272 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aintzatetsi; onartu; aitortu

Anerkennung *DeReWo* 2256 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anerkennen ▸
1 onarpen; aintzatespen; aitorpen
2 esker on; estimu

anfachen *DeReWo* 26774 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* piztu; sutu; kitzikatu; zirikatu; irazeki

anfahren *DeReWo* 5582 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(ibilgailua)* abiatu; martxan jarri
2 ● angefahren kommen ▸ heldu/iritsi
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 garraiatu; ekarri; eraman
2 *(ibilgailua)* jo; -en kontra jo
3 -rantz joan; -rantz abiatu; -rantz nabigatu
4 *irud.* errieta egin

Anfahrt *DeReWo* 13910 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 = Anreise helduera
2 joanera
3 = Zufahrt sarbide

Anfahrtsweg *DeReWo* 29165
iz. m. ▸
1 iristeko bide; heltzeko bide

Anfall *DeReWo* 14891 Flexion: ~s, Anfälle
iz. m. ▸
1 MEDIKUNTZA -aldi; krisi; kolpe; atake
2 -aldi

anfallen *DeReWo* 3987 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eraso; erasotu; oldartu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 azaldu; agertu

anfällig *DeReWo* 10862
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA gaixobera; eribera
2 -bera; -kor

Anfälligkeit *DeReWo* 33865
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA gaixoberatasun; eriberatasun
2 joera; -beratasun; -kortasun

Anfang *DeReWo* 367 Flexion: ~s, Anfänge
iz. m. ▸
1 hasiera; hastapen

anfangen *DeReWo* 1438 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hasi
2 egiten hasi; -i ekin; egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 hasi

Anfänger *DeReWo* 4672 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 hasiberri

Anfängerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 hasiberri

Anfängerkurs *DeReWo* 24407
iz. m. ▸
1 hasiberrientzako ikastaro

anfänglich *DeReWo* 5146
I *izlag.* ▸
1 hasierako
II *izlag.adb.* ▸
1 hasieran; hasiera batean; lehenik; lehenik eta behin

anfangs *DeReWo* 3991
adlag. ▸
1 hasieran; hasiera batean; lehenik; lehenik eta behin

Anfangsbuchstabe *DeReWo* 37682
iz. m. ▸
1 hasierako hizki; haste letra; inizal

Anfangsformation *DeReWo* 28170
iz. f. ▸
1 KIROLA *partida hasierako talde

Anfangsjahr *DeReWo* 24844
iz. n. [pl.] ▸
1 hasierako urteak

Anfangsphase *DeReWo* 9466
iz. f. ▸
1 hasierako fasea

Anfangsverdacht *DeReWo* 27388
iz. m. ▸
1 ZUZENBIDEA (hasierako) susmo

Anfangszeit *DeReWo* 18913
iz. f. ▸
1 hasierako garai; hasiera

anfassen *DeReWo* 8246 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ukitu; haztatu; oratu; hartu
2 *irud. [jdn.]* = behandeln tratatu
3 -i ekin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 lagundu

anfechten *DeReWo* 10629 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* ZUZENBIDEA aurkaratu

Anfechtung *DeReWo* 25817 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anfechten ▸
1 ZUZENBIDEA = Einspruch apelazio; eragozpenbide; eragozpen; objekzio
2 *goi.* = Versuchung tentazio

anfeinden *DeReWo* 39388 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jazarri; etsaitzat hartu; esetsi

Anfeindung *DeReWo* 23225 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anfeinden ▸
1 etsaitzat hartze; jazarpen; eraso

anfertigen *DeReWo* 6308 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 egin; landu; ekoitzi; fabrikatu

Anfertigung *DeReWo* 36848 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anfertigen ▸
1 egite; -gintza; ekoizpen

anfeuchten EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hezetu; (pixka bat) busti

anfeuern *DeReWo* 9991 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = anheizen *(labea)* piztu; su eman
2 *irud.* KIROLA akuilatu; adore eman; aupaka ibili

anflehen EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 arrenka eskatu; erregutu

anfliegen *DeReWo* 17731 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 HEGAZKINTZA -rantz abiatu; -rantz hegaldatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 ● angeflogen kommen ▸ hegaka heldu/hegan etorri

Anflug *DeReWo* 14105 Flexion: ~s, Anflüge
iz. m. ▸
1 *[+auf]* HEGAZKINTZA *hurbilketa; *hurbiltze
2 *irud.* zantzu; aztarna

anfordern *DeReWo* 5901 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA eskatu; deitu

Anforderung *DeReWo* 2874
iz. f. ik. aditza: anfordern ▸
1 ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA eskaera; deia
2 eskakizun; beharkizun; baldintza

Anforderungsprofil *DeReWo* 22104
iz. n. ▸
1 eskakizun

Anfrage *DeReWo* 1467
iz. f. ▸
1 galdera; kontsulta; eskaera

anfragen *DeReWo* 11887 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eskatu
II *ad. intran.* *+haben [bei jdn. wegen etw.]* ▸
1 eskaera egin; galdetu; kontsulta egin

anfressen *DeReWo* 32515 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(animaliak)* jaten hasi
2 *irud.* jan; higatu; herdoildu
II *ad. + 'sich'* *+haben [+Dat.]* ▸
1 ● *lgart. adkor.:* sich einen Bauch anfressen ▸ gizendu/buiatu

anfreunden *DeReWo* 10587 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *[mit jdm.]* adiskide bihurtu; adiskideak egin
2 *[mit etw.]* -etara etsi; -etara jarri; onartu

anfügen *DeReWo* 9691 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erantsi; gehitu; atxiki

anfühlen *DeReWo* 14510 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 uki izan

anführen *DeReWo* 6486 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 KIROLA buruan joan; liderra izan; aurrena izan
2 aipatu; adierazi
3 *lgart. [jdn.]* adarra jo

Anführer *DeReWo* 8431 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 buruzagi; buru

Anführerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 buruzagi; buru

anfüllen *DeReWo* 38453 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (guztiz) bete

Angabe *DeReWo* 380 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 adierazpen; aipamen; argibide; datu
2 *[sg.]* = Angeberei harrokeria; ahoberokeria
3 KIROLA *(pilota, tenis)* zerbitzu; sake

angeben *DeReWo* 1609 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 adierazi; aipatu
2 markatu
3 salatu; salaketa egin
4 = prahlen harrotu; burgoitu
5 KIROLA *(pilota, tenis)* sakea atera; sakatu

Angeberei EAH2006 Flexion: ~, ~en
iz. f. [sg.] ▸
1 harrokeria; ahoberokeria

angeberisch EAH2006
I *izlag.* ▸
1 ahobero; harroputz
II *izlag.adb.* ▸
1 ahobero; harroputz

angeblich *DeReWo* 1078
I *izlag.adb.* ▸
1 omen; ei; ustez
II *izlag.* ▸
1 ustezko

angeboren *DeReWo* 17693
izlag. ▸
1 berezko; jaiotzetiko; sortzetiko

Angebot *DeReWo* 399 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 eskaintza; proposamen
2 EKONOMIA MERKATARITZA eskaintza

Angebotspalette *DeReWo* 23195
iz. f. ▸
1 EKONOMIA MERKATARITZA eskaintza sorta

angebracht *DeReWo* 3750
I *izlag.* ▸
1 egoki
II *ad. partiz.* ik. aditza: anbringen

angegangen *DeReWo* 10806
I *ad. partiz.* ik. aditza: angehen
II *izlag.* ▸
1 *zahark.* usteldu

angehaucht *DeReWo* 24232
I *ad. partiz.* ik. aditza: anhauchen
II *izlag.* ▸
1 joera duen

angehen *DeReWo* 2209 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 eraso; erasotu
2 hasi; -i ekin; lantzen hasi
3 *[jdn. um etw.]* eskatu; eskaera egin
II *ad. tran.* *+sein* ▸
1 -i egon; axola izan; -en ardura izan
III *ad. intran.* *+sein* ▸
1 piztu; abiatu; hasi
2 BOTANIKA sustraiak eman; sustraiak bota
IV *ad. inper.* *+sein* ▸
1 ● *lgart.:* angehen können ▸ onargarria izan/posible izan/sinestekoa izan

angehend *DeReWo* 6519
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 -gai; izatekoa den; etorkizuneko; hasiberri

angehören *DeReWo* 1603 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben [+Dat.]* ▸
1 -ena izan; -koa izan; -i egon; parte izan

Angehörige HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 senide; etxeko
2 kide; bazkide

Angehöriger *DeReWo* 1492
iz. bizidun m. ▸
1 senide; etxeko
2 kide; bazkide

Angeklagte *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 ZUZENBIDEA akusatu

Angeklagter HumanGender 1198
iz. bizidun m. ▸
1 ZUZENBIDEA akusatu

angekratzt *DeReWo* 31713
I *izlag.* ▸
1 urratu
2 *irud.* kaltetu
II *ad. partiz.* ik. aditza: ankratzen

Angel *DeReWo* 12950 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 *(arrantza)* kanabera; amu
2 gontz; partadera; orpo

Angelegenheit *DeReWo* 2444 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 gai; kontu; arazo; gauza; auzi

angeln *DeReWo* 15398
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (kanaberaz) harrapatu; (kanaberaz) arrantzatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 (kanaberaz) arrantzan egin
2 *irud.* *[nach etw.]* harrapatzen saiatu
III *ad. + 'sich'* *+haben* *[sich jdn.]* ▸
1 *lgart.* *irud.* harrapatu

angeloben *DeReWo* 13456 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* zin egin

Angelobung *DeReWo* 34908
iz. f. ik. aditza: angeloben ▸
1 *goi.* *Austria* zin

Angelpunkt *DeReWo* 20150
iz. m. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ardatz

angelsächsisch *DeReWo* 16336
izlag. ▸
1 anglosaxoi
2 ● angelsächsische Sprache ▸ angolsaxoiera

Angelsportverein *DeReWo* 18156
iz. m. ▸
1 (kanabera) arrantza elkarte

angemeldet *DeReWo* 3130
I *ad. partiz.* ik. aditza: anmelden
II *izlag.* ▸
1 izena eman duen; altan
2 erroldatu
3 aurrez adosturiko
III *izlag.adb.* ▸
1 aurrez adosturik; hitzordua eskaturik

angemessen *DeReWo* 4628
I *ad. partiz.* ik. aditza: anmessen
II *izlag.* ▸
1 *irud.* egoki; erako; zentzuzko; bidezko

Angemessenheit EAH2006
iz. f. ▸
1 egokitasun; bidezkotasun

angenehm *DeReWo* 2963
I *izlag.* ▸
1 atsegin; atsegintsu; gogoko; laketgarri; goxo
II *izlag.adb.* ▸
1 atseginez; gustura

angenommen *DeReWo* 1865
I *ad. partiz.* ik. aditza: annehmen
II *juntag.* ▸
1 -z gero; ustez

angepasst *DeReWo* 11322
I *ad. partiz.* ik. aditza: anpassen
II *izlag.* ▸
1 *irud.* konformista

angeregt *DeReWo* 5351
I *ad. partiz.* ik. aditza: anregen
II *izlag.* ▸
1 bizi; alai
III *izlag.adb.* ▸
1 biziki

angesagt *DeReWo* 19541
I *ad. partiz.* ▸
1 ik. aditza: ansagen
II *izlag.* ▸
1 *lgart.* pil-pilean dagoen; modako; entzutetsu; ospetsu

angeschlagen *DeReWo* 4451
I ik. aditza: anschlagen ▸
1
II *izlag.* ▸
1 akastu; makestu; mailatu
2 KIROLA min harturiko; nekatu
III *izlag.adb.* ▸
1 KIROLA min harturik; nekaturik

angesehen *DeReWo* 8076
I *ad. partiz.* ik. aditza: ansehen
II *izlag.* ▸
1 ongi ikusi; ospetsu

Angesicht *DeReWo* 2101 Flexion: ~s, ~er~e
iz. n. ▸
1 begitarte; aurpegi

● von Angesicht zu Angesicht ▸
*aurpegiz aurpegi

angesichts *DeReWo* 1159
prepos. *+Gen.* ▸
1 -en aurrean; aintzat hartuz

angespannt *DeReWo* 5720
I *ad. partiz.* ik. aditza: anspannen
II *izlag.* ▸
1 urduri

angestammt *DeReWo* 11592
izlag. ▸
1 ohiturazko; betiko

Angestellte *DeReWo*
iz. *bizidun f.* ▸
1 ik. anstellen langile; enplegatu

Angestellter HumanGender 1878
iz. *bizidun m.* ▸
1 ik. anstellen langile; enplegatu

angetrunken *DeReWo* 13699
izlag. ▸
1 *lgart.* mozkor; mozkortzen hasi

angewandt *DeReWo* 6120
I *ad. partiz.* ik. aditza: anwenden
II *izlag.* ▸
1 aplikatu

angewöhnen *DeReWo* 39096 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 -ra ohitu
II *ad. + 'sich'* *+haben [sich [Dat.] etw.]* ▸
1 -ra ohitu; -ra jarri; ohitura hartu

Angewohnheit *DeReWo* 35863
iz. *f.* ▸
1 ohitura; aztura

angezeigt *DeReWo* 4990
I *ad. partiz.* ik. aditza: anzeigen
II *izlag.* ▸
1 egoki; zentzuzko; bidezko

angleichen *DeReWo* 14860 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 berdindu
2 moldatu

Angleichung *DeReWo* 13837
iz. *f.* ik. aditza: angleichen ▸
1 moldapen; doikuntza

Angler *DeReWo* 11470 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 (kanabera) arrantzale

Anglerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 (kanabera) arrantzale

angliedern *DeReWo* 18467 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[an etw.]* erantsi; atxiki; gehitu

anglikanisch *DeReWo* 29256
izlag. ▸
1 anglikano

Anglistik *DeReWo* 37603
iz. *f.* ▸
1 ingeles filologia

Anglizismus *DeReWo* 35981
iz. *m.* ▸
1 ingelesetiko hitz; ingelesetiko esapide; ingeleskada

angolanisch *DeReWo* 33081
izlag. ▸
1 angoliar; Angolako

angreifbar *DeReWo* 32222
izlag. ▸
1 erasotzen erraz; erasogarri; zaurgarri; ahul

angreifen *DeReWo* 4763 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eraso; erasotu; oldartu
2 -i irain egin
3 *(hornigaia)* = anbrechen 1 erabiltzen hasi; gastatzen hasi

Angreifer *DeReWo* 4138 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 erasotzaile; oldartzaile

Angreiferin HumanGender Flexion: ~, ~nen
iz. *bizidun f.* ▸
1 erasotzaile; oldartzaile

angrenzen *DeReWo* 4054 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[an etw.]* mugakide izan

Angriff *DeReWo* 1033 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 eraso; oldar
2 ● in Angriff nehmen ▸ -i ekin

Angriffsfläche *DeReWo* 36097
iz. f. ▸
1 erasotzeko une
● keine Angriffsfläche bieten ▸ erasotzeko aukerarik ez eman

Angriffskrieg *DeReWo* 31538
iz. m. ▸
1 agresio-gerra

angriffslustig *DeReWo* 27519
izlag. ▸
1 oldarkor; liskarzale; gerrazale

Angriffsspiel *DeReWo* 22344
iz. n. ▸
1 KIROLA *eraso joku

Angst *DeReWo* 696 Flexion: ~, Ängste
iz. f. ▸
1 beldur

Angstgegner *DeReWo* 16981
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA beldurtzeko aurkari

Angstgegnerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA beldurtzeko aurkari

ängstigen *DeReWo* 32572
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 beldur eman; beldurtu; ikaratu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 beldur izan; beldurtu; ikaratu

ängstlich *DeReWo* 9877
I *izlag.* ▸
1 beldurbera; bildurti; izuti
II *izlag.adb.* ▸
1 beldurrez

Angstzustand *DeReWo* 35257
iz. m. ▸
1 estutasun; izualdi
2 MEDIKUNTZA antsietate krisi

angucken *DeReWo* 16356 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* -i begiratu
2 *[sich (Dat.) etw.]* -i (adi) begiratu

angurten *DeReWo* 35512 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (aulki uhalez) lotu

anhaben *DeReWo* 4816 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(jantziak)* jantzi; erabiltzen ari izan
2 *[jdm.]* ● jdm. nichts anhaben können ▸ -en kontra ezer egiterik ez izan

anhaften *DeReWo* 19274 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 = kleben atxiki
2 berezkoa izan; ekarri

Anhalt *DeReWo* 24765
iz. m. ▸
1 = Anhaltspunkt eredu; argibide; azalpen
2 geldialdi

anhalten *DeReWo* 1406 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 geldiarazi; gelditu; gerarazi
2 *[jdn. zu etw.]* -ra bultzatu; -ra akuilatu; iradoki
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 gelditu; geratu; eten
2 iraun

Anhalter *DeReWo* 22395 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 auto-stopista

● per Anhalter fahren ▸ auto-stop egin

Anhalterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 auto-stopista

● per Anhalter fahren ▸ auto-stop egin

Anhaltspunkt *DeReWo* 8872
iz. m. ▸
1 eredu; argibide; azalpen; erreferentzia

anhand *DeReWo* 3453
prepos. +Gen. ▸
1 -en bitartez; -en laguntzaz; -en bidez

Anhang *DeReWo* 9941 Flexion: ~s, Anhänge
iz. m. ▸
1 eranskin
2 segizio; jarraitzaileak

anhängen *DeReWo* 12827 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 eseki; zintzilikatu
2 lotu
3 erantsi; atxiki; gehitu

Anhänger *DeReWo* 1646 Flexion: ~s, ~
I *iz. bizidun m.* ▸
1 jarraitzaile; aldeko; zale
II *iz. m.* ▸
1 AUTOMOBILA atoi; trailer

Anhängerin *DeReWo* 32203 Flexion: ~, ~nen
iz. bizidun f. ▸
1 jarraitzaile; aldeko; zale

Anhängerschaft *DeReWo* 23139
iz. f. ▸
1 aldekoak; jarraitzaileak

anhängig *DeReWo* 13106
izlag. ▸
1 ZUZENBIDEA *(prozesu)* erabakitzeko; (oraindik) erabaki gabe

anhänglich *DeReWo* 26665
izlag. ▸
1 *(pertsona)* lotu; atxiki; txeratsu

Anhängsel *DeReWo* 27934 Flexion: ~s, ~
iz. n. ▸
1 zintzilikari
2 luzakin

anhauchen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 -i putz egin; -i ufa egin

anhäufen *DeReWo* 15672 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 pilatu; metatu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 pilatu; metatu

Anhäufung *DeReWo* 34487 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anhäufen ▸
1 metatze; pilatze; metaketa; pilaketa

anheben *DeReWo* 3805 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 jaso; igo

anheimeln *DeReWo* 39245 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 ezaguna izan; etxekoa irudi

anheimfallen *DeReWo* 14264 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein [jdm./etw.] ▸
1 *goi.* -i egon; -en jabetzara igaro
2 *goi.* jasan; -en mendeko bihurtu; -en biktima izan

anheizen *DeReWo* 8540 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *(labea)* piztu; su eman
2 *irud. (giroa)* berotu

anheuern *DeReWo* 12877 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[jdn.]* ITSASOA *(marinela)* (eskifaian) hartu; *enplegatu
II *ad. intran. +haben* ▸
1 ITSASOA *(marinela)* (eskifaian) *jardun

anhin *DeReWo*Angepasst
izlag.adb. ▸
1 *Suitza* orain arte; ordura arte

Anhöhe *DeReWo* 23893 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 goragune; munio

anhören *DeReWo* 5043 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 entzun
2 *[jdm. etw.]* (entzunez) igarri
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 itxura izan; tankera izan

Anhörung *DeReWo* 5801 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anhören 1 ▸
1 ZUZENBIDEA auzialdi
2 POLITIKA irakurraldi

Anilin *DeReWo* 38416 [pt.]
iz. n. ▸
1 KIMIKA anilina

animalisch *DeReWo* 37743
izlag. ▸
1 astakirten; abereki; basati

Animateur *DeReWo* 31581 [fr.]
iz. bizidun m. ▸
1 animatzaile; alaitzaile

Animateurin HumanGender [fr.]
iz. bizidun f. ▸
1 animatzaile; alaitzaile

Animation *DeReWo* 15613
iz. f. ▸
1 animazio

Animationsfilm *DeReWo* 25981
iz. m. ▸
1 ZINEMA animazio film; marrazki biziduneko film

animieren *DeReWo* 7806 [fr.] - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[zu etw.]* alaitu; animatu; bultzatu; gogoa berotu

Animosität *DeReWo* 33059
iz. f. ▸
1 *goi.* ikusiezin; ezinikusi; herra

ankämpfen *DeReWo* 14952 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[gegen jdn./etw.]* borrokatu; borroka egin

Ankauf *DeReWo* 9519 Flexion: ~s, Ankäufe
iz. m. ▸
1 FINANTZAK erosketa; eskuratze

ankaufen *DeReWo* 17129 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erosi; eskuratu

Anker *DeReWo* 11729 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 aingura

- Schiffahrt vor Anker gehen ▸ ainguratu

ankern EAH2006
ad. intran. *+haben* ▸
1 ITSASOA ainguratu; aingura bota

anketten *DeReWo* 36857 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (katez) lotu; kateatu

Anklage *DeReWo* 2500 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 salaketa; akusazio
2 ZUZENBIDEA akusazio; egozbide
3 ZUZENBIDEA = Ankläger akusatzaile

Anklagebank *DeReWo* 12532
iz. f. ▸
1 ZUZENBIDEA akusatuen aulki

Anklagebehörde *DeReWo* 21692
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA = Staatsanwaltschaft herri-salataritza; salatari publiko; ministerio publiko

Anklageerhebung *DeReWo* 31701
iz. f. ▸
1 ZUZENBIDEA akusazio; akusatze

anklagen *DeReWo* 4659 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. +Gen./jdn. wegen etw.]* salatu; akusatu; erruztatu
2 ZUZENBIDEA akusatu

Anklagepunkt *DeReWo* 20069
iz. m. ▸
1 ZUZENBIDEA akusazio; kargu

Ankläger *DeReWo* Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 ZUZENBIDEA salatzaile; akusatzaile; salatari

Anklägerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 ZUZENBIDEA salatzaile; akusatzaile; salatari

Anklageschrift *DeReWo* 13232
iz. f. ▸
1 ZUZENBIDEA akusazio-idazki

Anklang *DeReWo* 8443 Flexion: ~s, Anklänge
iz. m. ▸
1 onespen; berrespen

● Anklang finden ▸ harrera ona izan/arrakasta izan
2 antz; eite; aipu

anklicken *DeReWo* 31878 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 INFORMATIKA klikatu; (saguaz) hautatu

anklingen *DeReWo* 18433 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 irudi; antza izan; eitea izan
2 sumagarria izan; sumagai izan

anklopfen *DeReWo* 19833 - *bereizgarria*
ad. intran. +haben ▸
1 *[an etw.]* (atean) jo; kolpea eman

anknüpfen *DeReWo* 5553 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[an etw.]* (korapiloz) lotu
2 *(harremanak)* abiatu
II *ad. intran. +haben* ▸
1 *irud. [an etw.]* oinarria izan; -tik abiatu

Anknüpfungspunkt *DeReWo* 39159
iz. m. ▸
1 lotune

ankommen *DeReWo* 1350 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran. +sein* ▸
1 heldu; iritsi
2 *lgart.* ik. Anklang harrera izan; onarpena izan
II *ad. inper. +sein* ▸
1 *[auf etw.]* -en araberakoa izan
2 funtsezkoa izan; axola izan
3 ● etw. darauf ankommen lassen ▸ -ra menturatu

ankratzen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 urratu; -n arrastoa egin
2 *irud.* kaltetu
3 *lgart. [sich (Dat.) jdn.]* mutiletan egin; neskatan egin
II *ad. + 'sich'* ▸
1 *lgart. [bei jdm.]* -i koipea eman; limurtu

ankreiden *DeReWo* 25188 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *lgart. [jmdm. etw.]* -i leporatu; -i egotzi; erantzuki egin

ankreuzen *DeReWo* 16870 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 (X-az) markatu

ankündigen *DeReWo* 615 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 iragarri; aldez aurretik esan
2 -en berri eman; aurkeztu; adierazi
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 (bertaratzeko asmoa) iragarri

Ankündigung *DeReWo* 3414 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ankündigen ▸
1 iragarpen; jakinarazpen; abisu

Ankunft *DeReWo* 4627 Flexion: ~s, Ankünfte
iz. f. ▸
1 helduera; etorrera

ankurbeln *DeReWo* 8737 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 (biraderaz) abiatu; martxan jarri
2 *irud.* suspertu; bizkortu

Anlage *DeReWo* 853 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 hornikuntza; -tegi
2 instalazio; tresneria
3 = Musikanlage (musika) kate
4 zirriborro
5 = Veranlagung joera; talentu
6 FINANTZAK inbestimendu; diru-ezartze
7 eranskin

Anlageberater *DeReWo* 36042
iz. bizidun m. ▸
1 FINANTZAK finantza-aholkulari

Anlageberaterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 FINANTZAK finantza-aholkulari

Anlageform *DeReWo*Angepasst
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK inbestimendu mota

Anlagenbau *DeReWo* 19358
iz. *m.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren instalazioa; industria tresneriaren mekanika

Anlagenbauer *DeReWo* 30962
iz. *bizidun m.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren mekanikari

Anlagenbauerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren mekanikari

Anlagevermögen *DeReWo* 39658
iz. *n.* ▸
1 FINANTZAK aktibo; aktibo ibilgetu

anlangen *DeReWo* 8553 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 = ankommen heldu; iritsi
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = anfassen ukitu; haztatu; oratu
2 = anbelangen -i egon; axola izan

Anlass *DeReWo* 983
iz. *m.* ▸
1 okasio; aldi
2 zio; zergati

anlassen *DeReWo* 18641 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ik. an 3 pizturik utzi; ez itzali
2 *(jantziak)* jantzita utzi; ez kendu
3 piztu; martxan jarri
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 ● sich gut anlassen ▸ itxura ona izan

anlässlich *DeReWo* 1888
prepos. *+Gen.* ik. Anlass ▸
1 -a dela eta; -a dela bide

anlasten *DeReWo* 19226 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdm. etw.]* = vorwerfen leporatu; egotzi
2 = aufbürden -en gain utzi; -en esku utzi

Anlauf *DeReWo* 4213 Flexion: ~s, Anläufe
iz. *m.* ▸
1 KIROLA abiada; habaila

● Anlauf nehmen ▸ habaila hartu/abiada hartu
2 *irud.* ahalegin; saiakera

anlaufen *DeReWo* 5324 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 abiatu
2 KIROLA abiatu; habaila hartu; abiada hartu
3 *[gegen etw.]* = anstürmen -en kontra egin; oldartu; eraso
4 lausotu; tindatu
5 ● angelaufen kommen ▸ korrika hurbildu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 NAUTIKA -ra nabigatu; -n geldialdia izan

Anlaufpunkt *DeReWo* 28382
iz. *m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA = Anlaufstelle arretarako gune; arreta zerbitzua

Anlaufschwierigkeit *DeReWo* 26672
iz. *f.* ▸
1 abiatzeko eragozpen; hasierako eragozpen

Anlaufstelle *DeReWo* 7505
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA arretarako gune; arreta zerbitzua

Anlaufzeit *DeReWo* 37997
iz. *f.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA *(makina)* abiatzeko denbora-tarte
2 = Vorbereitungszeit prestatzeko epe

anlegen *DeReWo* 1905 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jarri; ipini
2 jantzi
3 aplikatu
4 prestatu; atondu
5 FINANTZAK inbertitu
6 *(haurra)* -i bularra eman
7 *irud.* *[auf etw./jdn.]* helburua izan; xede izan

Anleger *DeReWo* 2798
I *bizidun m.* ▸
1 FINANTZAK inbestitzaile
II *iz.* ▸
1 ITSASOA = Anlegestelle ontziraleku; moila; kai

Anlegerin HumanGender
I *iz.* *bizidun f.* ▸
1 FINANTZAK inbestitzaile
II *iz.* ▸
1 ITSASOA = Anlegestelle ontziraleku; moila; kai

Anlegestelle *DeReWo* 33377
iz. *f.* ▸
1 ITSASOA ontziraleku; moila; kai

anlehnen *DeReWo* 13851 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(an etw.)* -n bermatu; -en kontra pausatu; -ra arrimatu
2 *(atea, leihoa)* bildu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* -n bermatu; -en kontra pausatu
2 *[an etw./jdn.]* jarraitu; eredutzat hartu

Anleihe *DeReWo* 12937 Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ▸
1 mailegu
2 FINANTZAK jesapen

Anleihemarkt *DeReWo* 39426
iz. *m.* ▸
1 FINANTZAK jesapen merkatu

Anleihen *DeReWo* 7114
iz. *n.* ▸
1 *Suitza* EKONOMIA = Anleihe jesapen

anleinen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(txakurra, aberea)* (sokaz) lotu

anleiten VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i irakatsi; zuzendu; gidatu

Anleitung *DeReWo* 5302
iz. *f.* ik. aditza: anleiten ▸
1 argibide; erabilbide; jarraibide
2 gidaliburu; erabilbide eskuliburua

anliefern *DeReWo* 15522 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -z hornitu; ekarri

Anlieferung *DeReWo* 25486
iz. *f.* ik. aditza: anliefern ▸
1 hornitze; horniketa

Anliegen *DeReWo* 2451
iz. *n.* ▸
1 erregu; desira; egitasmo

anliegen *DeReWo* 10681 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 *(jantziak)*

● eng anliegen ▸ estua izan
2 *lgart.* egitekoa izan; gertatu

Anlieger *DeReWo* 5340
iz. *m.* ▸
1 = Anwohner bertako; egoiliar

anlocken *DeReWo* 5653 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erakarri; limurtu

anmachen *DeReWo* 15331 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* = festmachen lotu
2 *lgart.* piztu; su eman
3 SUKALDEA *(entsalada)* gatzozpindu; maneatu
4 ERAIKUNTZA *(mortariua)* nahasi; oratu
5 *lgart.* erakarri
6 *lgart.* probokatu; kitzikatu

anmahnen *DeReWo* 21791 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* ohartarazi; erreklamatu

anmalen *DeReWo* 31910 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 margotu; margoztatu; pintatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 makillatu

Anmarsch *DeReWo* 38415 Flexion: ~s, Anmärsche
iz. m. ▸
1 ARLO MILITARRA (bertaratze) martxa
2 *lgart.* joate; ibilaldi

anmaßen - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[sich (Dat.) etw.]* eskudantzia hartu

anmaßend *DeReWo* 33750
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 harroputz; buruiritzi

Anmaßung *DeReWo* 31023
iz. f. ik. aditza: anmaßen ▸
1 eskudantzia; buruiritzi
2 ZUZENBIDEA usurpatze

Anmeldeformular *DeReWo* 19941
iz. n. = anmelden ▸
1 ADMINISTRAZIOA erroldatzeko inprimaki; izena emateko inprimaki

Anmeldefrist *DeReWo* 25586
iz. f. ▸
1 (izena emateko) epe

anmelden *DeReWo* 2918 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (joatea) iragarri; izena eman; matrikulatu; inskribatu
2 *(ondasunak)* aitortu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 izena eman; (joatea) iragarri; hitzordua eskatu
2 ADMINISTRAZIOA erroldatu

Anmeldeschluss *DeReWo* 11968
iz. m. ▸
1 izena emateko azken eguna

Anmeldung *DeReWo* 715 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anmelden ▸
1 izenemate; matrikula
2 ADMINISTRAZIOA erroldatze
3 = Ankündigung iragarpen
4 (aurrez adosturiko) hitzordua

anmerken *DeReWo* 4585 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (oharra) idatzi; oharrak hartu
2 iradoki; adierazi; aditzera eman; iruzkina egin
3 *[jmdm. etw.]* igarri; nabari izan

Anmerkung *DeReWo* 9953 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anmerken 1-2 ▸
1 (idatzitako) ohar
2 iruzkin; adierazpen

anmessen *DeReWo* 4949 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 *(joskintza)* neurrirako egin; neurriak hartu

anmieten *DeReWo* 13776 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = mieten alokatu; errentan hartu

Anmietung *DeReWo* 36354
iz. f. ik. aditza: anmieten ▸
1 alokatze; akuratze

Anmut *DeReWo* 22547
iz. f. ▸
1 *goi.* liraintasun; txairotasun; grazia; jas

anmuten *DeReWo* 3771 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi. [jmdm.]* irudi; eman; iduri izan

anmutig *DeReWo* 17547
izlag. ▸
1 *goi.* lirain; txairo; jaseko

annähern *DeReWo* 16621 - *bereizgarria*
I *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 hurbildu; hurreratu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hurbildu; hurreratu

annähernd *DeReWo* 6240
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 gutxi gorabeherako; inguruko
II *izlag.adb.* ▸
1 gutxi gorabehera; inguru; edo

Annäherung *DeReWo* 5498
iz. f. ik. aditza: annähern ▸
1 hurbilketa; hurbiltze; hurreratze

Annäherungsversuch *DeReWo* 37429
iz. m. ▸
1 (maite) proposamen

Annahme *DeReWo* 4104 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 onarpen; onartze
2 = Vermutung uste; aieru

Annahmestelle *DeReWo* 24406
iz. f. ▸
1 eramateko helbide; entregatzeko helbide

Annalen *DeReWo* 22003
iz. pl. [pl.] ▸
1 urtekari; kronika

annehmbar *DeReWo* 25802
izlag. ik. annehmen ▸
1 onargarri; onar daitekeen

annehmen *DeReWo* 2023 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 uste izan
2 hartu; jaso; beretzat hartu
3 onartu; oniritzia eman
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *[+Gen.]* -z arduratu

Annehmlichkeit *DeReWo* 28059
iz. f. ▸
1 erosotasun; aisetasun; onura

annektieren *DeReWo* 36897 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 POLITIKA anexionatu; beretu

Annexion *DeReWo* 37414 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 POLITIKA anexio; beretze

Anno *DeReWo* 23804
iz. n. ▸
1 *goi.* urte

● von Anno Tobak ▸ Moisesen denborako

anno *DeReWo* 10458
izlag.adb. ▸
1 *goi.* urtean

● anno dazumal ▸ Moisesen denboretan

Annonce *DeReWo* 28833 [fr.]
iz. f. ▸
1 iragarki; iragarki labur

annullieren *DeReWo* 23107 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 baliogabetu; ezeztatu; deuseztatu

Annullierung *DeReWo* 32868 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: annullieren ▸
1 baliogabetze; ezeztatze; deuseztatze

anonym *DeReWo* 3599
I *izlag.* ▸
1 izengabeko; izenpetu gabeko; anonimo; izen gordeko
II *izlag.adb.* ▸
1 izenik gabe; izena eman gabe; anonimoki

Anonymität *DeReWo* 12281
iz. f. ▸
1 izengabetasun; anonimotasun

Anorak *DeReWo* 27582 [innuit] Flexion: ~s, ~s
iz. m. ▸
1 anorak

anordnen *DeReWo* 3948 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 agindu; manatu
2 ZUZENBIDEA xedatu
3 antolatu; ordenatu; apailatu

Anordnung *DeReWo* 6127 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anordnen ▸
1 agindu; manu
2 ▸
a antolatze; ordenatze; taxutze
b hurrenkera; antolabide; ordena
3 ZUZENBIDEA xedapen

anpacken *DeReWo* 6229 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = anfassen oratu; -i heldu
2 = angehen -i ekin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 = anfassen lagundu

anpassen *DeReWo* 2742 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* *[an jdn./etw.]* ▸
1 -i moldatu; (-en neurrira) egokitu; araberatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* -i egokitu; -ra jarri; -ra etsi

Anpassung *DeReWo* 5153
iz. f. ik. aditza: anpassen ▸
1 moldapen; egokitze; doikuntza; egokiera; egokitzapen

anpassungsfähig *DeReWo* 38831
izlag. ▸
1 egoki daitekeen; egokigarri; moldagarri; malgu

anpeilen *DeReWo* 8023 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 NAUTIKA = ansteuern -rantz abiatu; -rantz joan
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA *(radar)* kokalekua zehaztu; lokalizatu

anpfeifen *DeReWo* 12963 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 KIROLA (txilibituaz) partidari hasiera eman
2 *lgart. irud.* -i errieta egin

Anpfiff *DeReWo* 7475 Flexion: ~s, ~e
iz. f. ▸
1 KIROLA partida hasteko seinale (txilibituaz)

anpflanzen *DeReWo* 20265 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(landareak)* landatu; hazi

Anpflanzung *DeReWo* 36933 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anpflanzen ▸
1 *(landareak)* lantze; landaketa

anpöbeln *DeReWo* 24476 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* -i errieta egin; gaitzitu; iraindu

Anprall *DeReWo* 39125 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 *[gegen etw.]* talka; oldar

anprangern *DeReWo* 9031 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 salatu; adierazi

anpreisen *DeReWo* 6963 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 gomendatu; goraipatu; laudatu; gorazarre egin
2 MERKATARITZA ekaini

Anrainer *DeReWo* 6361 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 auzo; auzoko

Anrainerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 auzo; auzoko

Anrainerstaat *DeReWo* 34762
iz. m. ▸
1 POLITIKA herrialde mugakide

anraten *DeReWo* 15938 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aholkatu; gomendatu

anrechnen *DeReWo* 9407 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aintzat hartu; kontuan izan
2 *[jmdm. etw.]* FINANTZAK ▸
a (-en kontuan) zordundu
b (-en kontuan) ordaindu
3 *irud.* *[jmdm. etw.]* eskertu; estimatu

- jmdm. etw. hoch anrechnen ▸ nbi. zbt. eskertu

Anrechnung *DeReWo* 23759
iz. f. ik. aditza: anrechnen 2 ▸
1 FINANTZAK kalkulatze
2 EKONOMIA FINANTZAK deskontu

Anrecht *DeReWo* 20060 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 *[auf etw.]* eskubide

Anrede *DeReWo* 27017 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 trataera
2 idazpuru
3 *zahark. Suitza* hitzaldi

anreden *DeReWo* 29066 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 -i hitz egin

anregen *DeReWo* 4397 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 proposatu
2 *[jdn. zu etw.]* -ra bultzatu; -ra akuilatu; eragin
3 bizkortu; indartu

Anregung *DeReWo* 3365 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anregen ▸
1 proposamen
2 akuilatze
3 bizkortze; indartze

anreichern *DeReWo* 26600 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[mit etw.]* FISIKA KIMIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA aberastu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *[mit etw.]* pilatu; bete

Anreicherung *DeReWo* 26239
iz. f. ik. aditza: anreichern ▸
1 FISIKA KIMIKA aberaste

Anreise *DeReWo* 7934 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 = Ankunft iriste
2 = Reise bidaia; joanera; etorrera

anreißen *DeReWo* 33080 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 urratu; tarratatu; hautsi
2 *(paperezko edukiontzia)* hautsi; ireki
II *ad. intran. +sein* ▸
1 urratu; puskatu; hautsi

anreisen *DeReWo* 4106 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 = ankommen heldu; iritsi
2 = reisen bidaiatu; joan; etorri

Anreiz *DeReWo* 5097 Flexion: ~es, ~e
iz. m. ▸
1 pizgarri; eragingarri; akuilu

anrennen *DeReWo* 24085 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein ▸
1 *[gegen etw.]* = anstürmen -en kontra egin; oldartu; eraso
2 ● angerannt kommen ▸ korrika hurbildu

anrichten *DeReWo* 4329 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 SUKALDEA prestatu; atondu
2 SUKALDEA *(entsalada)* gatzozpindu; maneatu
3 *(kalteak)* eragin; ekarri

anrollen *DeReWo* 18261 - *bereizgarria*
I *ad. intran. +sein* ▸
1 *(ibilgailua)* ▸
a abiatu
b hurbildu; etorri
2 *[gegen etw.]* oldartu; eraso
II *ad. tran. +haben* ▸
1 (itzulika) eraman; ekarri

anrüchig *DeReWo* 27057
izlag. ▸
1 susmagarri
2 ospe txarreko

anrücken *DeReWo* 9687 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 ARLO MILITARRA hurbildu; heldu

Anruf *DeReWo* 3622 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: anrufen ▸
1 dei

Anrufbeantworter *DeReWo* 16115
iz. m. ▸
1 TELEKOMUNIKAZIOAK erantzungailu

anrufen *DeReWo* 2861 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 deitu; dei egin; hots egin; hel egin
2 -ngana jo
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[bei jdm.] (telefonoz)* -i deitu; -i hots egin; -en etxera deitu

Anrufer *DeReWo* 6526 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 telefonoz deitzen ari den

Anruferin *DeReWo* 34879 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 telefonoz deitzen ari den

Anrufung *DeReWo* 32876
iz. f. ik. aditza: anrufen 1-2 ▸
1 hel egite
2 ERLIJIOA erregutze

anrühren *DeReWo* 18117 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ▸
a = berühren ukitu
b *[ezezt.] (jakiak)*

● etw. nicht anrühren ▸ zbt. ezta probatu ere egin
2 *irud.* hunkitu
3 = verrühren nahasi; oratu

anrührend *DeReWo* 16410
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 hunkigarri

Ansage *DeReWo* 12719 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 iragarpen; adierazpen
2 aurkezpen

ansagen *DeReWo* 2569 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 iragarri; adierazi; esan
2 aurkeztu

ansammeln *DeReWo* 15020 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 pilatu; metatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 pilatu; metatu

Ansammlung *DeReWo* 16249
iz. f. ik. aditza: ansammeln ▸
1 pilatze; metatze; pila; multzo

ansässig *DeReWo* 4651
izlag. ▸
1 *[in]* bertako; egoiliar

Ansatz *DeReWo* 2734 Flexion: ~es, Ansätze
iz. m. ▸
1 = Lösungsansatz azalpen; hurbilketa; planteamendu
2 = Beginn hastapen; erro
3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA luzakin
4 jalkin; pilatze; metatze
5 EKONOMIA FINANTZAK aurrekontu

Ansatzpunkt *DeReWo* 19777
iz. m. ▸
1 abiapuntu; abiagune; lotune

ansatzweise *DeReWo* 16519
izlag.adb. ▸
1 neurri batean; hein batean

anschaffen *DeReWo* 5677 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ekarri
2 eskuratu; erosi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 lan egin
2 ● *lgart.:* anschaffen gehen ▸ prostituzioan ibili

Anschaffung *DeReWo* 5596 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anschaffen 1-2 ▸
1 eskuratze; erosketa

Anschaffungskosten *DeReWo* 31651
iz. pl. [pl.] ▸
1 erosketaren prezio; erosteko xahupen

anschalten *DeReWo* 31757 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ELEKTRIZITATEA = einschalten piztu

anschauen *DeReWo* 3196 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *heg. Austria Suitza* = ansehen -i begiratu

anschaulich *DeReWo* 7122
izlag. ▸
1 argi; garbi; begien bistako; adierazkor; ulerterraz

Anschauung *DeReWo* 17231 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anschauen ▸
1 = Erfahrung esperientzia; eskarmentu
2 = Meinung ikusmolde; ikuskera; iritzi
3 = Vorstellung ideia; kontzeptu

Anschauungsmaterial *DeReWo* 38462
iz. n. ▸
1 HEZKUNTZA erakuskari; lagin

Anschein *DeReWo* 8909 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 itxura; eite

anscheinend *DeReWo* 4994
izlag.adb. ▸
1 antza; antza denez; itxuraz; dirudienez

anschicken *DeReWo* 15649 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* *[zu etw.]* ▸
1 *goi.* -ra egin

anschieben *DeReWo* 20994 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bultzatu; bultza egin

anschießen *DeReWo* 19138 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (su-armaz) jo

Anschlag *DeReWo* 1552 Flexion: ~s, Anschläge
iz. m. ▸
1 = Plakat afixa
2 *[auf etw.]* = Attentat eraso; atentatu
3 *(mekanografia)* joaldi; ukialdi

anschlagen *DeReWo* 5011 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(afixa)* jarri; itsatsi
2 *(botoia, tekla, haria)* jo; ukitu; sakatu
3 *[sich (Dat.) etw. an etw.]* jo
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *[an etw.]* = anstoßen jo; talka egin
III *ad. intran.* *+haben* ▸
1 = wirken eragina izan
2 *(txakurra)* zaunka egin

anschließen *DeReWo* 2711 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* giltzatu; kakotu
2 ELEKTRIZITATEA piztu
3 *[an etw./Dat.]* = anfügen erantsi; gehitu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* = angrenzen -en ondokoa izan; -en mugakide izan
2 *[an etw.]* = nachfolgen -en ondorengoa izan; -en hurrengoa izan
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* = angrenzen -en ondokoa izan; mugakide izan
2 *[jdm./etw.]* -ekin batu; -ekin bat egin
3 *[jdm.]* = nachfolgen -i jarraitu

anschließend *DeReWo* 643
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 ondorengo; hurren; hurrengo
II *izlag.adb.* ▸
1 ondoren; jarraian; segidan

Anschluss *DeReWo* 1381
iz. m. ▸
1 lotura
2 ELEKTRIZITATEA MEKANIKA/TEKNOLOGIA lotura; konexio; adarkatze; lotune
3 TELEKOMUNIKAZIOAK linea
4 *irud. (an jdn.)* harreman
5 jarraipen; segida
6 POLITIKA anexio

Anschlussstelle *DeReWo* 13588
iz. f. ▸
1 lotune

anschnallen *DeReWo* 17417 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (uhalaz) lotu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 segurtasun-uhala lotu

Anschnallgurt EAH2006
iz. m. ▸
1 segurtasun-uhal

anschneiden *DeReWo* 22951 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(jakiak)* moztu; mozten hasi
2 *(bihurgunea)* moztu
3 *(solasgaia)* -i ekin; -i heldu; laburtu

Anschreiben *DeReWo* 34947
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA gutun

anschreiben *DeReWo* 30751 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw. an etw.]* idatzi
2 *[jdn.]* -i idatzi
3 *(zorra)* (kontuan) idatzi

● anschreiben lassen ▸ *zorretan erosi

anschreien *DeReWo* 35511 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i oihu egin; -i ahotsa goratu

Anschrift *DeReWo* 9337
iz. f. ▸
1 (posta) helbide

Anschubfinanzierung *DeReWo* 26038
iz. f. ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK *abiatzeko finantzaketa

anschuldigen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erruztatu; -i errua bota

Anschuldigung *DeReWo* 8920 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anschuldigen ▸
1 erruztapen

anschwellen[1] *DeReWo* 12804 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 handitu; hanpatu; harrotu

anschwellen[2] *DeReWo*Homograph 12804 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 handitu; puztu

Ansehen *DeReWo* 4953
iz. n. ▸
1 begiramen; begirapen; prestigio; entzute
2 begieste; aintzat hartze

ansehen *DeReWo* 1653 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 begiratu; begietsi
2 *[jmdm. etw.]* -i nabaritu; -i igarri
3 *[etw. als etw.]* -tzat jo; -tzat hartu; iritzi
4 ● etw. mit ansehen ▸ -en lekukoa izan
5 ● etw. nicht mit ansehen können ▸ ezin jasan

ansehnlich *DeReWo* 9187
izlag. ▸
1 ikusgarri; ikusteko; deigarri
2 = beträchtlich nabarmen; kontuan hartzeko

ansetzen *DeReWo* 2630 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(edalontzia, musika tresna)* ahoratu
2 *[an etw.]* = anfügen erantsi; gehitu
3 *(hitzordua)* finkatu; adostu
4 = veranschlagen jo
5 *(prestakinak)* prestatu
6 BOTANIKA ● Knospen ansetzen ▸ kimatu
7 ● Fett ansetzen ▸ loditu
8 *[jmdn. auf etw.]* -z arduratzeko agindu; -tik jarraitzeko agindu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 -ra egin; egiten hasi
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 jalki; metatu

Ansicht *DeReWo* 1022 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 *[über etw.]* iritzi; uste

● meiner Ansicht nach ▸ nire ustez

● der Ansicht sein, dass... ▸ -ko uste izan
2 = Bild ikuspegi; bista
3 EKONOMIA ● zur Ansicht ▸ erakuskari gisa

Ansichtskarte *DeReWo* 21590
iz. f. ▸
1 (irudia duen) posta txartel

ansiedeln *DeReWo* 3671 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 kokatu; ezarri
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 kokatu; ezarri

Ansiedlung *DeReWo* 7385 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ansiedeln ▸
1 kokatze; ezartze; kokapen
2 = Siedlung kokaleku

ansingen *DeReWo* 35719 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -i abestu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 abesten hasi
2 *[gegen etw.]* -en kontra abestu

Ansinnen *DeReWo* 10930
iz. n. ▸
1 asmo; exijentzia; iradokizun

ansonsten *DeReWo* 1945
I *izlag.adb.* ▸
1 *lgart.* = sonst bestela; bestenaz; osterantzean
II *juntag.* ▸
1 *Austria Suitza* bestela; bestenaz; osterantzean

anspannen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* -i lotu
2 *(soka)* tenkatu; estutu
3 *(giharra)* uzkurtu
4 ● *irud.:* alle Kräfte anspannen ▸ ahalegin handiak egin
II *ad. intran.* ▸
1 (zaldi) gurdia prestatu
III *ad. + 'sich'* ▸
1 urduritu
2 *(soka)* tenkatu; estutu
3 *(giharra)* uzkurtu

Anspannung *DeReWo* 12477
I ik. aditza: anspannen
II *iz. f.* ▸
1 estres; estutasun

ansparen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 FINANTZAK (pixkanaka) aurreztu

anspielen *DeReWo* 8118 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* (hitzerdika) aipatu; (zeharka) aipatu
2 KIROLA sake egin
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* KIROLA -i pase egin

Anspielung *DeReWo* 7547 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anspielen 1 ▸
1 *[auf etw.]* aipamen; hitz-erdi

anspitzen EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (punta) zorroztu

Ansporn *DeReWo* 14471 Flexion: ~s, ~e
iz. m. [sg.] ▸
1 akuilu

anspornen *DeReWo* 16070 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 akuilatu

Ansprache *DeReWo* 5086 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 hitzaldi

● eine Ansprache halten ▸ hitzaldia eman

ansprechbar *DeReWo* 19860
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA entzuteko gai; erreakzionatzeko gai
2 *lgart.* hitz egiteko prest

ansprechen *DeReWo* 1786 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -i hitz egin
2 -i gustatu; -k atsegin izan
3 *(solasgaia)* -i ekin; -i heldu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* erreakzionatu; -i erantzun
2 gustatu; atsegina izan

ansprechend *DeReWo* 6430
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 atsegin
2 ikusgarri; deigarri
3 ik. ansprechen 2

Ansprechpartner *DeReWo* 4783
iz. *bizidun m.* ▸
1 kontaktu pertsona

Ansprechpartnerin *DeReWo* 17354
iz. *bizidun f.* ▸
1 kontaktu pertsona

anspringen *DeReWo* 15557 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -en gainera jauzi; eraso; oldartu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(motorra)* abiatu; piztu

Anspruch *DeReWo* 1000 Flexion: ~s, Ansprüche
iz. *m.* ▸
1 = Forderung exijentzia
2 ● etw. in Anspruch nehmen ▸ erabili

● jdn. (voll und ganz) in Anspruch nehmen ▸ nben. arreta guztia eskatu
3 *[auf etw.]* ZUZENBIDEA = Anrecht eskubidea; eskakizun

● Anspruch erheben ▸ eskubidea erreklamatu

anspruchsberechtigt *DeReWo* 39017
izlag. ▸
1 ZUZENBIDEA eskubidearen titular; eskubidearen onuradun

anspruchslos *DeReWo* 33032
izlag. ▸
1 laño; apal; xume

anspruchsvoll *DeReWo* 3417
izlag. ▸
1 zorrotz; estu; kontentagaitz

anstacheln *DeReWo* 23659 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. zu etw.]* -ra akuilatu

Anstalt *DeReWo* 5314 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA erakunde; -tegi

Anstand *DeReWo* 12960
iz. *m.* *[sg.]* ▸
1 zintzotasun; prestutasun; lotsa on; jendetasun; begirune; duintasun

anständig *DeReWo* 8054
I *izlag.* ▸
1 zintzo
II *izlag.adb.* ▸
1 zintzo; zintzoki; jendetasunez

anstandslos *DeReWo* 35598
izlag.adb. ▸
1 zalantzarik gabe; zalantza egin gabe
2 arazorik gabe; erraz

anstarren *DeReWo* 28673 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i beha egon; -i begirik kendu gabe egon

anstatt *DeReWo* 3841
I *prepos.* *+Gen.* ▸
1 -en ordez
II *juntag.* ▸
1 ordez; beharrean

anstauben VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hautsez estali; hautsa hartu
2 *irud.* zaharkitu

anstecken *DeReWo* 7993 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* (orratzez) lotu
2 = anzünden piztu; su eman
3 *[jdn. mit etw.]* MEDIKUNTZA kutsatu; itsatsi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 MEDIKUNTZA kutsatu; kutsagarria izan; kutsakorra izan
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* -z kutsatu

ansteckend *DeReWo* 14626
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 MEDIKUNTZA kutsagarri; kutsakor

Anstecknadel *DeReWo* 35421
iz. f. ▸
1 orratz

Ansteckung *DeReWo* 22270
iz. f. ik. aditza: anstecken 3,1,1 ▸
1 MEDIKUNTZA kutsatze; kutsapen; kutsadura

Ansteckungsgefahr *DeReWo* 38952
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA kutsagarritasun; kutsakortasun

anstehen *DeReWo* 2570 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 (itxaroteko) ilaran egon
2 -tzeko egon; -tzeke egon ▸
a EKONOMIA ZUZENBIDEA

● zur Entscheidung anstehen ▸ erabakitzeko egon

anstehend *DeReWo* 3600
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 -tzeko; hurbil; berehalako

ansteigen *DeReWo* 2821 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 igo; handiagotu; areagotu

anstelle *DeReWo* 4785
prepos. *+Gen.* ▸
1 -en ordez; beharrean

anstellen *DeReWo* 4262 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[an etw.]* -en kontra kokatu; -en kontra jarri
2 = anschalten piztu; martxan jarri
3 lana eman; enplegatu
4 egin; burutu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (itxaroteko) ilaran jarri
2 *lgart.* *milikerietan ibili

Anstellung *DeReWo* 10687 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: anstellen 3 ▸
1 = Stellung enplegu
2 = Einstellung (enplegu) kontratatze

ansteuern *DeReWo* 9739 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 NAUTIKA HEGAZKINTZA -rantz abiatu; -rantz joan

Anstieg *DeReWo* 2834 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 gorakada; igoera

anstiften *DeReWo* 24212 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 akuilatu; suspertu
2 *[jdn. zu etw.]* -ra akuilatu; -ra bultzatu

Anstifter *DeReWo* 39476 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 zirikatzaile; buruzagi; eragile; bultzatzaile
2 ZUZENBIDEA eragile

Anstifterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 zirikatzaile; buruzagi; eragile
2 ZUZENBIDEA eragile

Anstiftung *DeReWo* 19352
iz. f. ik. aditza: anstiften ▸
1 *[zu etw.]* akuilatze

anstimmen *DeReWo* 9601 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 MUSIKA *(abestia)* entonatu; doinotu; abestu

Anstoß *DeReWo* 5339 Flexion: ~es, Anstöße
iz. *m.* ▸
1 KIROLA *(futbola)* sake
2 *irud.* bulkada; eragin
3 *irud.* zirrara

- bei jdn. Anstoß erregen ▸ eskandalizatu/zirrara gaiztoa egin
- an etw. Anstoß nehmen ▸ eskandalizatu/zirrara gaiztoa hartu

anstoßen *DeReWo* 8815 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bultza egin
2 *[auf etw.]* *(brindis)* -ri topa egin
3 KIROLA *(futbola)* sake egin; sakatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 talka egin

anstößig *DeReWo* 27277
izlag. ▸
1 eskandaluzko; eskandalagarri

anstrahlen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 argiztatu
2 *irud.* -i irribarrez begiratu; -i pozez begiratu

anstreben *DeReWo* 2587 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 nahi izan; asmo izan; helburu izan; xede izan

anstreichen *DeReWo* 25108 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 margotu
2 markatu

anstrengen *DeReWo* 8346 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 nekatu
2 *(zentzumenak)* zorroztu
3 ZUZENBIDEA *(epaiketa)* hasi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 nekagarria izan; neketsua izan
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lehiatu; saiatu; ahaleginak egin

anstrengend *DeReWo* 5760
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 neketsu; nekagarri; unagarri; akigarri

Anstrengung *DeReWo* 3623 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: anstrengen ▸
1 ahalegin; eginahal; esfortzu

Anstrich *DeReWo* 12749
iz. *m.* ▸
1 pintura; margo
2 pintura-eskualdi

Ansturm *DeReWo* 7015 Flexion: ~s, Anstürme
iz. *m.* ▸
1 *[auf etw.]* = Andrang oldarraldi; jendetza; harrabots; astrapalada

anstürmen *DeReWo* 15917 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[gegen etw.]* -en kontra egin; oldartu; eraso

ansuchen *DeReWo* 12938 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. intran. *+haben* *[um etw.]* ▸
1 *Austria* ADMINISTRAZIOA eskaera egin
2 *zahark.* eskatu; baimena eskatu

antasten *DeReWo* 17593 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 mindu; urratu
2 = anbrechen erabiltzen hasi; gastatzen hasi

antauen *DeReWo* 37323 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 izotzetik kendu; desisozten hasi
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 urtzen hasi

Anteil *DeReWo* 893 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 parte; zati; hainbanako
2 FINANTZAK partaidetza; akzio

anteilig *DeReWo* 20466
I *izlag.* ▸
1 zatikako; proportzional
II *izlag.adb.* ▸
1 zatika; proportzionalki

Anteilnahme *DeReWo* 10422 Flexion: ~, ~n
iz. f. [an etw.] ▸
1 = Teilnahme parte hartze
2 = Mitgefühl erruki; gupida
3 = Interesse axola; arreta; interes

Anteilseigner *DeReWo* 11301
iz. bizidun m. ▸
1 FINANTZAK akziodun

Anteilseignerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 FINANTZAK akziodun

Anteilsschein *DeReWo* 30336
iz. m. ▸
1 EKONOMIA akzio

Antenne *DeReWo* 8286 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 TELEKOMUNIKAZIOAK antena

Anthologie *DeReWo* 19976 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 LITERATURA antologia; bilduma

Anthropologe *DeReWo* 31321 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 antropologo

Anthropologie *DeReWo* 30425 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 antropologia

Anthropologin HumanGender Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 antropologo

anthropologisch *DeReWo* 34029
izlag. ▸
1 antropologia-; antropologiko

Anthroposophie Duden
iz. f. ▸
1 FILOSOFIA antroposofia

anthroposophisch *DeReWo* 35401
izlag. ▸
1 FILOSOFIA antroposofiaren araberako

anti- *DeReWo*Angepasst
hitz elkarteetan ▸
1 anti-; aurkako

antiamerikanisch *DeReWo* 39189
izlag. ▸
1 POLITIKA antiamerikar; Amerikaren aurkako

antiautoritär *DeReWo* 33493
izlag. ▸
1 HEZKUNTZA antiautoritario

Antibiotikum *DeReWo* 10549 Flexion: ~s, Antibiotika
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA antibiotiko

antidemokratisch *DeReWo* 39176
izlag. ▸
1 POLITIKA demokraziaren aurkako; antidemokratiko

Antidepressivum *DeReWo* 36789
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA beheraldien aurkako

Antidiskriminierungsgesetz *DeReWo* 36800
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA Bazterkeriaren Aurkako Legea

Antidopinggesetz *DeReWo*Angepasst
iz. n. ▸
1 KIROLA ZUZENBIDEA dopingaren aurkako lege

Antifa *DeReWo* 29440
I *iz. f.* ▸
1 POLITIKA antifaxismo; mugimendu antifaxista
II *iz. bizidun m./f.* ▸
1 POLITIKA = Antifaschist, Antifaschistin antifaxista

Antifaschismus *DeReWo* 37015
iz. m. ▸
1 POLITIKA antifaxismo

Antifaschist *DeReWo* 27321 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 antifaxista

Antifaschistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 antifaxista

antifaschistisch *DeReWo* 17621
izlag. ▸
1 antifaxista

antik *DeReWo* 5562
izlag. ▸
1 antzinako

Antike *DeReWo* 8941 Flexion: ~, ohne Plural
iz. f. ▸
1 HISTORIA antzinate

antikommunistisch *DeReWo* 32758
izlag. ▸
1 antikomunista; komunismoaren aurkako

Antikörper *DeReWo* 17394
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA antigorputz

Antilope *DeReWo* 37622 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ZOOLOGIA antilope

Antiquariat *DeReWo* 23952 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 liburu zaharren denda; antzinako liburuen denda

antiquiert *DeReWo* 20034
izlag. ▸
1 zaharkitu; behinolako

Antiquität *DeReWo* 14453 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 zaharkin; antigoaleko

Antiquitätenhändler Duden
iz. bizidun m. ▸
1 zaharki saltzaile; antigoalekoen saltzaile

Antiquitätenhändlerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 zaharki saltzaile; antigoalekoen saltzaile

Antisemit *DeReWo* 25044 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 antisemita

Antisemitin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 antisemita

antisemitisch *DeReWo* 9320
izlag. ▸
1 antisemita

Antisemitismus *DeReWo* 7788
iz. m. ▸
1 antisemitismo

Antlitz *DeReWo* 17690 Flexion: ~es, ~e
iz. n. ▸
1 aurpegi; aurpegiera

Antrag *DeReWo* 779 Flexion: ~s, Anträge
iz. m. ▸
1 *[auf etw.]* ADMINISTRAZIOA eskaera; eskabide

- einen Antrag stellen ▸ eskaera aurkeztu

2 POLITIKA *(legebiltzarrean)* mozio
3 = Heiratsantrag (ezkontzeko) mandatua

antragen *DeReWo* 27824 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* = anbieten eskaini
2 ADMINISTRAZIOA = beantragen -ko eskabidea egin

Antragsformular *DeReWo* 36145
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA eskabide (inprimaki)

Antragsteller *DeReWo* 10580
iz. bizidun m. ▸
1 eskatzaile; eskabidearen aurkezle

Antragstellerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 eskatzaile; eskabidearen aurkezle

Antragstellung *DeReWo* 30032
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA eskabide

antrauen *DeReWo* 39358 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *zahark.* *[jdm.]* ezkondu

antreffen *DeReWo* 5953 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aurkitu; -ekin topo egin

antreiben *DeReWo* 7510 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bulkatu
2 bultzatu
3 *irud.* akuilatu; xaxatu

Antreiber *DeReWo* 32383 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 *pej.* *bultzatzaile; *bultzagile; *begirale

Antreiberin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 *pej.* *bultzatzaile; *bultzagile; *begirale

antreten *DeReWo* 793 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben/sein* ▸
1 (kargua) hartu
2 hasi
3 *(motorra)* (pedalaz) abiarazi; piztu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 KIROLA = aufstellen 2 aurkeztu
2 ARLO MILITARRA ilarak eratu
3 *[gegen jdn.]* KIROLA -en aurka jokatu

Antrieb *DeReWo* 8130
iz. *m.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA propultsio; bulka
2 *irud.* akuilu

● aus eigenem Antrieb ▸ bere kabuz

Antriebstechnik *DeReWo* 35105
iz. *f.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA propultsio sistema

Antritt *DeReWo* 16136 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 kargu-hartze
2 jabetze
3 haste; hasiera
4 azelerazio

Antrittsbesuch *DeReWo* 21892
iz. *m.* ▸
1 *hasiera-bidaia; *hasiera-bisita

Antrittsrede *DeReWo* 25655
iz. *f.* ▸
1 hasiera-hitzaldi

antun *DeReWo* 13594 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* *(kalteak)* -i egin; -i eragin
2 ● es jmdm. angetan haben ▸ -i gustatu
3 *[sich (Dat.) etw.]* bere buruari kalte egin

● sich etw. antun ▸ bere buruaz beste egin

Antwort *DeReWo* 916 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 erantzun; ihardespen

antworten *DeReWo* 2334
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* erantzun; ihardetsi

Antwortschreiben *DeReWo* 37931
iz. *n.* ▸
1 erantzun (idazki)

anvertrauen *DeReWo* 8600 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 -i ardura eman; -i agindu; -en gomendio utzi; -i gomendatu
II *ad. + 'sich'* *+haben [jmdm.]* ▸
1 -en gomendio utzi; -i gomendatu

anvisieren VerbInfFormGrund - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA jopuntu hartu; jomuga hartu
2 *irud.* helburu izan; xede izan

anwachsen *DeReWo* 7469 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 BOTANIKA *(an etw.)* sustraitu; errotu; lurra hartu
2 *irud.* areagotu; igo

anwählen *DeReWo* 30708 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 TELEKOMUNIKAZIOAK dei egin
2 INFORMATIKA hautatu

Anwalt *DeReWo* 1445 Flexion: ~s, Anwälte
iz. *bizidun m.* ▸
1 ZUZENBIDEA abokatu; legelari

Anwältin *DeReWo* 10939 Flexion: ~s, Anwälte
iz. *bizidun f.* ▸
1 ZUZENBIDEA abokatu; legelari

anwaltlich *DeReWo* 35364
izlag. ▸
1 ZUZENBIDEA abokatuaren; abokatu-

Anwaltskanzlei *DeReWo* 19892
iz. *f.* ▸
1 ZUZENBIDEA abokatu bulego; abokatu langela; legelari langela

Anwärter *DeReWo* 8970 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 hautagai; -gai; -nahi

Anwärterin *DeReWo* 38220 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 hautagai; -gai; -nahi

Anwartschaft *DeReWo* 37906 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 *[auf etw.]* hautagaitza; kandidatura

anweisen *DeReWo* 2677 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = anleiten -i irakatsi; zuzendu; gidatu
2 *[jmdm. etw.]* agindu
3 *[jmdm. etw.]* FINANTZAK transferra egin; transferitu

Anweisung *DeReWo* 5818 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: anweisen ▸
1 agindu
2 = Gebrauchsanweisung erabilbide; erabilera-argibide
3 FINANTZAK transferentzia; transfer

anwendbar *DeReWo* 23272
izlag. ▸
1 aplika daitekeen; aplikagarri; egokigarri

anwenden *DeReWo* 4472 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erabili; aplikatu

Anwender *DeReWo* 9306 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 INFORMATIKA erabiltzaile

Anwenderin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 INFORMATIKA erabiltzaile

Anwendung *DeReWo* 3343 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: anwenden ▸
1 erabilpen; aplikatze
2 INFORMATIKA aplikazio

Anwendungsbereich *DeReWo* 36863
iz. *m.* ▸
1 aplikazio-eremu

anwerben *DeReWo* 17352 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA errekrutatu; bildu
2 lanerako hartu; kontratatu

Anwerbung *DeReWo* 38169
iz. *f.* ik. aditza: anwerben ▸
1 ARLO MILITARRA errekrutatze
2 kontratatze; kontratazio

anwerfen *DeReWo* 27647 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[an etw.]* -en kontra jaurti
2 *(motorra)* abiatu; piztu
3 *lgart.* *(elektrotresna)* piztu
4 KIROLA *(eskubaloia)* sake egin
5 ERAIKUNTZA zarpiatu

Anwesen *DeReWo* 5972 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* ▸
1 onibar; lursail; etxalde

anwesend *DeReWo* 2240
izlag. *(orainald.partiz.)* ▸
1 bertan dagoen

● anwesend sein ▸ bertan egon

Anwesenheit *DeReWo* 5981
iz. f. ▸
1 bertan egote; agerrera; presentzia

anwidern *DeReWo*Angepasst - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 nardatu; nakaiztu; -i narda izan; -i nazka eman

Anwohner *DeReWo* 2201 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 bertako; egoiliar

Anwohnerin *DeReWo* 18441 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 bertako; egoiliar

Anwurf *DeReWo* 28186 Flexion: ~es, Anwürfe
iz. m. ▸
1 KIROLA *(eskubaloia)* sake
2 ERAIKUNTZA zarpiatze
3 = Vorwurf erantzuki

Anzahl *DeReWo* 2585 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 (zenbaki) kopuru

Anzahlung *DeReWo* 24084 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 FINANTZAK (ordaintzeko) aurrerakin; (ordaintzeko) aitzinamendu

anzapfen *DeReWo* 17419 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (kupela) zulatu; txotx egin
2 TELEKOMUNIKAZIOAK hartu; kontrolatu; zulatu

Anzeichen *DeReWo* 5093 Flexion: ~s, ~
iz. n. ▸
1 adierazgarri; zantzu; seinale

Anzeige *DeReWo* 2102 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 iragarpen; jakinarazpen
2 = Annonce, Inserat iragarki
3 ZUZENBIDEA salaketa

● Anzeige erstatten ▸ salaketa egin

4 INFORMATIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA ▸
a bistaratze
b pantaila

anzeigen *DeReWo* 8113 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 adierazi; erakutsi; markatu; seinalatu
2 = ankündigen iragarri
3 ZUZENBIDEA salatu

Anzeigenpreisliste *DeReWo* 15956
iz. f. ▸
1 iragarkien prezio-zerrenda

Anzeiger *DeReWo* 7847 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 adierazle

Anzeigetafel *DeReWo* 22156
iz. f. ▸
1 taula; panel
2 KIROLA markagailu

anzetteln *DeReWo* 19360 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 amaraundu; bilbatu; azpilanetan aritu

anziehen *DeReWo* 2845 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 erakarri
2 jantzi
3 *(torlojua, soka)* estutu; tenkatu
4 *zahark.* = zitieren aipatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(zaldia, trena)* abiatu
2 EKONOMIA FINANTZAK *(prezioa, interesa)* igo
III *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *zahark.* etorri; heldu; iritsi
IV *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 jantzi

anziehend *DeReWo* 15848
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 erakargarri

Anziehungskraft *DeReWo* 12840
iz. f. ▸
1 FISIKA erakarpen-indar
2 erakarmen

Anziehungspunkt *DeReWo* 15225
iz. m. ▸
1 erakargune

Anzug *DeReWo* 5042 Flexion: ~s, Anzüge
iz. m. ▸
1 janzki; traje
2 azelerazio
3 ● im Anzug sein ▸ hurbiltzen ari izan
4 *Suitza* POLITIKA *(legebiltzarrean)* mozio

anzünden *DeReWo* 6336 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 piztu; -i su eman

anzweifeln *DeReWo* 13477 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 zalantzan jarri; dudan ipini

apart *DeReWo* 21569
izlag. ▸
1 aparteko; berezi

Apartheid *DeReWo* 12380
iz. f. ▸
1 POLITIKA apartheid

Apartment *DeReWo* 24617 [in.] Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 apartamentu

Apathie *DeReWo* 38651
iz. f. ▸
1 geldotasun; gogorik ez; hiltasun; apatia

apathisch *DeReWo* 32883
izlag. ▸
1 geldo; gogogabe; odolgabe; apatiko

Aperitif *DeReWo* 34801 [fr.] Flexion: ~s, ~s~ve
iz. m. ▸
1 SUKALDEA gose-pizgarri; gosegarri; janaurreko; aperitibo

apern *DeReWo* 19605
I *ad. intran. +haben* ▸
1 *heg. Austria Suitza* lurmendu
II *ad. tran. +haben* ▸
1 *heg. Austria Suitza zahark.* -i elurra kendu

Apéro *DeReWo* 15561
iz. m. ▸
1 *Suitza* SUKALDEA = Aperitif gose-pizgarri; gosegarri; janaurreko; aperitibo

Apfel *DeReWo* 4793 Flexion: ~s, Äpfel
iz. m. ▸
1 BOTANIKA sagar

Apfelbaum *DeReWo* 22048
iz. m. ▸
1 BOTANIKA sagarrondo

Apfelsaft *DeReWo* 21471
iz. m. ▸
1 sagar-ur; sagar zumo; mustio

Apfelwein *DeReWo* 29265
iz. m. ▸
1 sagardo

Aphorismus *DeReWo* 32692 Flexion: ~, Aphorismen
iz. m. ▸
1 aforismo; zuhur hitz

Apokalypse *DeReWo* 18890
iz. f. ▸
1 apokalipsi

apokalyptisch *DeReWo* 18683
izlag. ▸
1 apokaliptiko
2 hondamendizko

Apostel *DeReWo* 9602 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ERLIJIOA apostolu
2 apostolu; hedatzaile

apostolisch *DeReWo* 34878
izlag. ▸
1 apostoluen; apostolu-
2 = päpstlich Aita Santuaren

Apotheke *DeReWo* 1675
iz. f. ▸
1 botika

Apothekendienst *DeReWo* 34486
iz. m. ▸
1 botika zerbitzu

Apotheker *DeReWo* 7980 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 botikari

Apothekerin *DeReWo* 27538 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 botikari

Apparat *DeReWo* 6938 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *m.* ▸
1 tresna; -gailu
2 TELEKOMUNIKAZIOAK telefono

Apparatur *DeReWo* 28558 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 tresneria; lanabeseria

Appartement *DeReWo* 13104 [fr.] Flexion: ~s, ~s~e
iz. *n.* ▸
1 apartamentu

Appeal *DeReWo* 30141 [in., fr.]
iz. *m.* ▸
1 erakargarritasun; lilura; xarma

Appell *DeReWo* 4214
iz. *m.* ▸
1 = Aufruf dei; deialdi; deiadar; eskari; erregu
2 = Mahnung ohar; ohartarazpen; iragarpen
3 ARLO MILITARRA (hilarak eratzeko) dei

appellieren *DeReWo* 5216 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[an jdn.]* deia egin; eskatu

Appetit *DeReWo* 9160
iz. *m.* ▸
1 *[auf etw.]* jangura; apetitu

● Guten Appetit! ▸ On egin!

appetitlich *DeReWo* 31042
izlag. ▸
1 gustagarri
2 *(jakia)* gozo

applaudieren *DeReWo* 16673 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben [jmdm./etw.]* ▸
1 txalotu; txalo egin

Applaus *DeReWo* 2854 Flexion: ~es, ~e
iz. *m.* ▸
1 = Beifall txalo
2 *irud.* laudorio; gorespen

Applikation *DeReWo* 22748 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 erabilpen; aplikatze; aplikazio

April *DeReWo* 328 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 apiril

Aprilscherz *DeReWo* 28517
iz. *m.* ▸
1 inuzentekeria

apropos *DeReWo* 19596 [fr.]
izlag.adb. ▸
1 bidenabar esanda
2 -i dagokionez

Aquarell *DeReWo* 6008 Flexion: ~s, ~e
iz. *n.* ▸
1 urmargo; akuarela

Aquarium *DeReWo* 12931 Flexion: ~s, Aquarien
iz. *n.* ▸
1 acuario
2 arrainontzi

Äquator *DeReWo* 28795 Flexion: ~s, ~en
iz. *m.* ▸
1 GEOGRAFIA ekuatore

Äquivalent *DeReWo* 34900 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *n.* ▸
1 baliokide; ordain

Ar *DeReWo* 19836 Flexion: ~s, ~e
iz. *n.* ▸
1 *(neurri unitatea)* area

Ära *DeReWo* 3773 Flexion: ~, Ären
iz. *f.* ▸
1 aro; garai

arabisch *DeReWo*Angepasst
izlag. ▸
1 arabiar; Arabiako

● die arabische Sprache ▸ arabiera

Arbeit *DeReWo* 173 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 lan; behar

● An die Arbeit! ▸ Ekin lanari!

● bei der Arbeit ▸ lanean

arbeiten *DeReWo* 306
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 lan egin; behar egin
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA funtzionatu; ibili
3 EKONOMIA (etekina) eman
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 landu; ekoitzi
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 ● sich zu Tode arbeiten ▸ lanean leher gaizto egin

Arbeiter *DeReWo* 1866 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 langile; behargin

Arbeiterbewegung *DeReWo* 20992
iz. *f.* ▸
1 HISTORIA POLITIKA SOZIOLOGIA langile mugimendu

Arbeiterin *DeReWo* 17837 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 langile; behargin

Arbeiterkammer *DeReWo* 7816
iz. *f.* ▸
1 *Austria* POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ganbara

Arbeiterklasse *DeReWo* 22972
iz. *f.* ▸
1 HISTORIA POLITIKA SOZIOLOGIA langile klase; langileria

Arbeiterpartei *DeReWo* 11393
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA langile alderdi

Arbeiterschaft *DeReWo* 33749
iz. *f.* ▸
1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK langileria

Arbeitgeber *DeReWo* 1511
iz. *bizidun m.* ▸
1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK nagusi; ugazaba; enplegu-emaile

Arbeitgeberin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK nagusi; ugazaba; ugazabandre

Arbeitgeberpräsident *DeReWo* 20634
iz. *bizidun m.* ▸
1 POLITIKA nagusien elkarteko lehendakari

Arbeitgeberpräsidentin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 POLITIKA nagusien elkarteko lehendakari

Arbeitgeberseite *DeReWo* 27436
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK *(negoziazioetan)* nagusien ordezkaritza

Arbeitgeberverband *DeReWo* 9101
iz. *m.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK nagusien elkarte

Arbeitnehmer *DeReWo* 1829
iz. *bizidun m.* ▸
1 SOZIOLOGIA langile; enplegatu

Arbeitnehmerin *DeReWo* 20364
iz. *bizidun f.* ▸
1 SOZIOLOGIA langile; enplegatu

Arbeitnehmerseite *DeReWo* 33956
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK *(negoziazioetan)* langileen ordezkaritza

Arbeitnehmervertreter *DeReWo* 12873
iz. *bizidun m.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkari; artekari sindikal

Arbeitnehmervertreterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkari; langileen delegatu

Arbeitnehmervertretung *DeReWo* 30828
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkaritza

Arbeitsagentur *DeReWo* 9593
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK *enplegu erakunde

Arbeitsalltag *DeReWo* 23060
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK laneko egunerokotasun

Arbeitsamt *DeReWo* 2900
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK *enplegu erakunde

Arbeitsaufwand *DeReWo* 26229
iz. m. ▸
1 ahalegin; egin beharreko

Arbeitsbedingungen *DeReWo*Angepasst
iz. f. [pl.] ▸
1 LAN HARREMANAK laneko baldintzak

Arbeitsbelastung *DeReWo* 30020
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK *lan-zama

Arbeitsbereich *DeReWo* 20420
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan eremu

Arbeitsbeschaffungsmaßnahme
DeReWo 21387
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA LAN HARREMANAK enplegua sustatzeko neurri

Arbeitsdienst *DeReWo* 36179
iz. m. ▸
1 HISTORIA LAN HARREMANAK borondatezkotza; boluntariotza; lan zerbitzu

Arbeitsdirektor *DeReWo* 32350
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK langileen ordezkari; langileen delegatu

Arbeitsdirektorin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK langileen ordezkari; langileen delegatu

Arbeitseinsatz *DeReWo* 11779
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK = Auftrag *(lanean)* zeregin; misio
2 *(lanean)* ahalegin; esfortzu

Arbeitserlaubnis *DeReWo* 20513
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK lan baimen; lan egiteko baimen

arbeitsfähig *DeReWo* 22508
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK MEDIKUNTZA lanerako gai

Arbeitsfeld *DeReWo* 23707
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lan eremu

arbeitsfrei *DeReWo* 31026
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK lanik gabeko

● arbeitsfreier Tag ▸ jai-egun

Arbeitsgang *DeReWo* 36266
iz. m. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ik. arbeiten 2 fase; aldi

Arbeitsgebiet *DeReWo* 25135
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lan eremu

Arbeitsgemeinschaft *DeReWo* 3446
iz. f. ▸
1 lantalde

Arbeitsgerät *DeReWo* 25748
iz. n. ▸
1 lan tresna; lanabes

Arbeitsgericht *DeReWo* 9981
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK lan-arloko auzitegi

Arbeitsgesetz *DeReWo* 36945
iz. f. ▸
1 *Suitza* ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK lan-arloko lege

Arbeitsgruppe *DeReWo* 3068
iz. f. ▸
1 lantalde

arbeitsintensiv *DeReWo* 24422
izlag. ▸
1 lan askoko
2 EKONOMIA lan-intentsitate handiko

Arbeitskampf *DeReWo* 9758
iz. m. ▸
1 SOZIOLOGIA POLITIKA LAN HARREMANAK lan gatazka

Arbeitskleidung *DeReWo* 37594
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-jantziak

Arbeitsklima *DeReWo* 34008
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK laneko giro

Arbeitskollege *DeReWo* 18134
iz. bizidun m. ▸
1 lankide

Arbeitskollegin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 lankide

Arbeitskosten *DeReWo* 17944
iz. pl. ▸
1 EKONOMIA lan kosteak

Arbeitskraft *DeReWo* 5257
iz. f. ▸
1 SOZIOLOGIA lan indar
2 LAN HARREMANAK langile

Arbeitskreis *DeReWo* 3073
iz. m. ▸
1 lantalde

Arbeitslager *DeReWo* 26211
iz. f. ▸
1 (bortxazko) lan eremu

Arbeitsleben *DeReWo* 14483
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK (bizitzaren) lan-garai
2 LAN HARREMANAK = Arbeitswelt lan-arlo; lanaren mundu

Arbeitsleistung *DeReWo* 23951
iz. f. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA EKONOMIA errendimendu

Arbeitslohn *DeReWo* 39258
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lansari; soldata; aloger

arbeitslos *DeReWo* 3042
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK langabe

Arbeitslose *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK langabe; langabetu

Arbeitslosengeld *DeReWo* 5038
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK langabezi sari; langabeentzako dirulaguntza

Arbeitslosenhilfe *DeReWo* 13476
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK langabezi sari; langabeentzako dirulaguntza

Arbeitslosenquote *DeReWo* 6783
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK langabeen tasa; langabezia tasa

Arbeitslosenrate *DeReWo* 17360
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK langabeen tasa; langabezia tasa

Arbeitslosenunterstützung *DeReWo* 37926
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK langabezi sari; langabeentzako dirulaguntza

Arbeitslosenversicherung *DeReWo* 11864
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK langabezia-aseguru

Arbeitslosenzahl *DeReWo* 8918
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK langabeen kopuru

Arbeitsloser HumanGender 2040
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK langabe; langabetu

Arbeitslosigkeit *DeReWo* 2034
iz. f. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK langabezia

Arbeitsmarkt *DeReWo* 2196
iz. m. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK lan merkatu

Arbeitsmarktpolitik *DeReWo* 13356
iz. f. ▸
1 POLITIKA lan-merkatuko politika (aktiboa)

arbeitsmarktpolitisch *DeReWo* 20806
izlag. ▸
1 POLITIKA lan-merkatuko politikari dagokion

Arbeitsmarktreform *DeReWo* 21344
iz. f. ▸
1 POLITIKA lan-merkatuaren erreforma; lan-erreforma

Arbeitsmarktservice *DeReWo* 14789
iz. m. ▸
1 *Austria* ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK enplegu erakunde

Arbeitsmaterial *DeReWo* 38650
iz. n. ▸
1 lantresnak; lanerako baliabideak

Arbeitsminister *DeReWo* 9607
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA lan ministro; enplegu sailburu

Arbeitsministerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA lan ministro; enplegu sailburu

Arbeitsministerium *DeReWo* 19973
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA enplegu ministerio; enplegu saila

Arbeitsmöglichkeit *DeReWo* 33947
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan egiteko aukera; enplegua eskuratzeko aukera

Arbeitsniederlegung *DeReWo* 21316
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanuzte; greba

Arbeitsorganisation *DeReWo* 30887
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanaren antolaketa

Arbeitsort *DeReWo* 28861
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lantoki

Arbeitspensum *DeReWo* 34771
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK (lanean) egindako; egindako lanaren kopuru

Arbeitsplatz *DeReWo* 720
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lanpostu

Arbeitsplatzabbau *DeReWo* 21243
iz. m. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK lanpostu murrizketa; lanpostuen murrizketa; enplegu suntsiketa

Arbeitsplatzverlust *DeReWo* 28730
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lanpostuaren galera

Arbeitsprogramm *DeReWo* 27798
iz. m. ▸
1 egitarau; gai zerrenda

Arbeitsprozess *DeReWo* 24814
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan mundu; lan arlo
2 LAN HARREMANAK *lanaren gauzatze

Arbeitsraum *DeReWo* 28748
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK langela

Arbeitsrecht *DeReWo* 16069
iz. n. ▸
1 EKONOMIA ZUZENBIDEA lan arloko legedi

arbeitsrechtlich *DeReWo* 22858
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK lan arloko legediaren araberako

arbeitsreich *DeReWo* 23712
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK lan askoko
2 neketsu

Arbeitsschritt *DeReWo* 31450
iz. m. ▸
1 (lanean egin beharreko) urrats

Arbeitsschutz *DeReWo* 25691
iz. m. ▸
1 ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK laneko segurtasun eta osasun

Arbeitssicherheit *DeReWo* 38438
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK laneko segurtasun

Arbeitssieg *DeReWo* 24968
iz. m. ▸
1 *jarg.* KIROLA nekez lortutako garaipen

Arbeitssitzung *DeReWo* 38782
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan bilera; laneko bilera

Arbeitsspeicher *DeReWo* 38496
iz. m. ▸
1 INFORMATIKA laneko memoria

Arbeitsstätte *DeReWo* 23357
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lantoki

Arbeitsstelle *DeReWo* 11199
iz. f. ▸
1 EKONOMIA lantoki
2 EKONOMIA lanpostu

Arbeitsstunde *DeReWo* 10169
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanordu

Arbeitssuche *DeReWo* 32571
iz. f. ▸
1 EKONOMIA lan bilaketa

● auf Arbeitssuche ▸ lan bila

Arbeitssuchende *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitssuchender HumanGender 19715
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitstag *DeReWo* 8326
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lanegun

Arbeitstagung *DeReWo* 35418
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan jardunaldi; lan bilkura

Arbeitsteilung *DeReWo* 16048
iz. f. ▸
1 EKONOMIA SOZIOLOGIA lanaren zatiketa

Arbeitstitel *DeReWo* 21525
iz. m. ▸
1 behin-behineko izenburu

Arbeitsuchende *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitsuchender HumanGender 35417
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

arbeitsunfähig *DeReWo* 35477
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK MEDIKUNTZA (lanerako) ezgai

Arbeitsunfall *DeReWo* 14539
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan istripu

Arbeitsverhältnis *DeReWo* 10053
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lan kontratu

Arbeitsvermittler *DeReWo* 29532
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekari

Arbeitsvermittlerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekari

Arbeitsvermittlung *DeReWo* 21228
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekaritza

Arbeitsvertrag *DeReWo* 12103
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-kontratu

Arbeitsweise *DeReWo* 12410
iz. f. ▸
1 lan egiteko era; lan egiteko modu

Arbeitswelt *DeReWo* 8881
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan arlo

Arbeitswoche *DeReWo* 39244
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan-aste

Arbeitszeit *DeReWo* 3751
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanaldi

● gleitende Arbeitszeit ▸ lanaldi malgu

Arbeitszeitmodell *DeReWo* 26942
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lanaldi eredu

Arbeitszeitverkürzung *DeReWo* 15691
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanaldi murriztapen

Arbeitszeitverlängerung *DeReWo* 34267
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanaldi luzapen

Arbeitszimmer *DeReWo* 17181
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK langela; bulego

archaisch *DeReWo* 11943
izlag. ▸
1 arkaiko

Archäologe *DeReWo* 8237 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 arkeologo

Archäologie *DeReWo* 11350
iz. f. ▸
1 arkeologia

Archäologin *DeReWo* 35597 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 arkeologo

archäologisch *DeReWo* 9565
izlag. ▸
1 areologia-; arkeologiko

Arche *DeReWo* 10147 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ontzi

● Arche Noah ▸ Noeren ontzia

Archipel *DeReWo* 24550 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 GEOGRAFIA uhartedi; artxipelago

Architekt *DeReWo* 1809 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 arkitekto

Architektenbüro *DeReWo* 32790
iz. n. ▸
1 arkitektura bulego

Architektenkammer *DeReWo* 29628
iz. f. ▸
1 arkitektoen elkargo

Architektenwettbewerb *DeReWo* 22492
iz. m. ▸
1 arkitektura lehiaketa

Architektin *DeReWo* 17997 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 arkitekto

architektonisch *DeReWo* 7351
izlag. ▸
1 arkitektura-; arkitektoniko

Architektur *DeReWo* 3128 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 arkitektura

Architekturbüro *DeReWo* 13647
iz. n. ▸
1 arkitektura bulego

Archiv *DeReWo* 2891 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 biltegi; artxibo

Archivar *DeReWo* 23104 Flexion: ~s, ~e
iz. bizidun m. ▸
1 artxibozain; agirizain

Archivarin HumanGender 23104 Flexion: ~s, ~e
iz. anim.f. ▸
1 artxibozain; agirizain

Archivbild *DeReWo* 21734
iz. n. ▸
1 ARGAZKIGINTZA KAZETARITZA artxiboko irudi

Archivfoto *DeReWo* 11607
iz. n. ▸
1 ARGAZKIGINTZA KAZETARITZA artxiboko argazki

archivieren *DeReWo* 26148 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 artxibatu; sailkatu

Archivmaterial *DeReWo* 37556
iz. f. ▸
1 artxibo; artxiboan dagoen

Areal *DeReWo* 3018 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 eremu; inguru
2 lursail

Arena *DeReWo* 2608 Flexion: ~, Arenen
iz. f. ▸
1 hondar; zezen plaza
2 kiroldegi

Arg *DeReWo* 21638
iz. n. ▸
1 *zahark.* huts; akats

- ohne Arg ▸ akatsgabe/tolesgabe

- im Argen liegen ▸ egoera txarrean egon

arg *DeReWo* 3262
I *izlag.* ▸
1 latz; gaitz
2 *zahark.* gaizto; maltzur; oker
II *izlag.adb.* ▸
1 *lgart. heg.* oso

Argentinier *DeReWo* 9621 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 argentinar; Argentinako

Argentinierin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 argentinar; Argentinako

argentinisch *DeReWo* 7078
izlag. ▸
1 argentinar; Argentinako

Ärger *DeReWo* 2693 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 *[über etw.]* haserre; haserredura; amorru; sumindura; gaitzidura
2 *lgart.* istilu; iskanbila

- jmdm. Ärger machen ▸ -i lanak eman

ärgerlich *DeReWo* 6528
izlag. ▸
1 = verärgert haserre; estutu
2 haserregarri; sumingarri; gaitzgarri

ärgern *DeReWo* 2465
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 haserretu; abaildu; amorratu; -i gogait eragin
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 haserretu; larritu; amorratu

Ärgernis *DeReWo* 11511 Flexion: ~ses, ~se
iz. f. ▸
1 eragozpen; haserrebide
2 = Ärger haserre

arglos *DeReWo* 24747
izlag. ▸
1 tolesgabe; xalo
2 inozo; kaskarin; ergel; otzan

Argument *DeReWo* 1962 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 argudio
2 MATEMATIKA HIZKUNTZALARITZA argumentu

Argumentation *DeReWo* 7367 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 argudiatze; arrazoibide

argumentativ *DeReWo* 31537
I *izlag.* ▸
1 argudiatzeari dagokion; argudiatzearen bidezko
II *izlag.adb.* ▸
1 argudiatzearen bidez; argudiatuz

argumentieren *DeReWo* 4211 - *-ge galtzen du*
ad. intran. +haben ▸
1 argudiatu

Argusauge *DeReWo* 31295
iz. n. [pl.] ▸
1 *begi adi

● mit Argussaugen ▸ *begi adiz

Argwohn *DeReWo* 21969 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 *[gegen etw.]* goganbehar; gibel-beldur; errezelo

argwöhnen *DeReWo* 23330
ad. tran. +haben ▸
1 susmatu; -en susmo izan

argwöhnisch *DeReWo* 28250
I *izlag.* ▸
1 *[gegen etw.]* goganbehartsu; irudikor
II *izlag.adb.* ▸
1 *[gegen etw.]* susmo txarrez

Arie *DeReWo* 9228 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 MUSIKA aria

arisch *DeReWo* 31459
izlag. ▸
1 ariar

Aristokrat *DeReWo* 37794 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 aristokrata

Aristokratin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 aristokrata

aristokratisch *DeReWo* 30507
izlag. ▸
1 aristokrata-; aristokratiko

Arkade *DeReWo* 16792 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 arku; zubi-zulo
2 arkuteria; arkupe

arktisch *DeReWo* 24469
izlag. ▸
1 iparpoloko; artiko

Arm *DeReWo* 1321 Flexion: ~es, ~e
iz. m. ▸
1 beso; adar
2 ANATOMIA beso
3 = Ärmel mahuka; beso
4 *irud.* ● jdn. auf den Arm nehmen ▸ nbi. adarra jo

arm *DeReWo* 2078
izlag. ▸
1 txiro; pobre; behartsu; lander
2 urri; eskas
3 = bedauernswert gaixo; koitadu; gizajo; gajo

Armada *DeReWo* 30961 [esp.]
iz. f. ▸
1 ARLO MILITARRA HISTORIA itsas armada
2 *irud. lgart.* samalda; oste

Armatur *DeReWo* 27111 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA agingailu; aldagailu; kontrol
2 *(iturgintza)* txorrota

Armaturenbrett *DeReWo* 28741
iz. n. ▸
1 agingailu-mahai
2 AUTOMOBILA agingailu-panel

Armband *DeReWo* 25909
iz. n. ▸
1 eskumuturreko

Armbanduhr *DeReWo* 19241
iz. f. ▸
1 eskumuturreko ordulari; eskumuturreko erloju

Armbrust *DeReWo* 30942 Flexion: ~, Armbrüste
iz. f. ▸
1 balezta

Armee *DeReWo* 1450 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ARLO MILITARRA armada; gudaroste

Armeeangehörige HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ARLO MILITARRA soldadu; militar

Armeeangehöriger *DeReWo* 36437
iz. bizidun m. ▸
1 ARLO MILITARRA soldadu; gudari

Armeechef *DeReWo* 21436
iz. bizidun m. ▸
1 *lgart.* ARLO MILITARRA (armada) buruzagi

Armeechefin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 *lgart.* ARLO MILITARRA (armada) buruzagi

Armeeführung *DeReWo* 35571
iz. f. ▸
1 ARLO MILITARRA (armada) buruzagitza; (armada) buruzagitasun

Armeesprecher *DeReWo* 35392
iz. bizidun m. ▸
1 ARLO MILITARRA bozeramaile militar

Armeesprecherin HumanGender 35392
iz. anim.f. ▸
1 ARLO MILITARRA bozeramaile militar

Ärmel *DeReWo* 10482 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 mahuka; beso
2 ● *irud.:* etw. aus dem Ärmel schütteln ▸ ezkerreko poltsikotik atera
3 ● *irud.:* die Ärmel hochkrempeln ▸ ekiteko prestatu

Armenhaus *DeReWo* 28900
iz. n. ▸
1 landerretxe; txirotegi

armenisch *DeReWo* 14782
izlag. ▸
1 armeniar

Armenviertel *DeReWo* 27882
iz. f. ▸
1 behe auzo; auzo txiro

Armlehne EAH2006
iz. f. ▸
1 beso-euskarri

Armleuchter EAH2006
iz. m. ▸
1 argimutil

ärmlich *DeReWo* 19422
izlag. ▸
1 txiro; lazeriatsu; apal; umil
2 urri; eskas

armselig *DeReWo* 21894
izlag. ▸
1 txiro; lazeriatsu; apal; umil; miseriazko

Armut *DeReWo* 3415 Flexion: ~, ohne Plural
iz. f. ▸
1 txirotasun; behartasun; pobrezia; landerreria

Armutsbekämpfung *DeReWo* 28364
iz. f. ▸
1 txirotasunaren aurkako borroka

Armutsgrenze *DeReWo* 20707
iz. f. ▸
1 txirotasunaren atalase

Armutszeugnis *DeReWo* 23189
iz. f. ▸
1 gaitasun ezaren froga

● sich/jdm. ein Armutszeugnis ausstellen ▸ -en gaitasun eza frogatu

Aroma *DeReWo* 12354 Flexion: ~s, ~sAromen
iz. f. ▸
1 urrin; lurrin; usain gozo

aromatisch *DeReWo* 22286
izlag. ▸
1 urrintsu; usain gozoko
2 KIMIKA aromatiko

Arrangement *DeReWo* 7205 [fr.] Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 antolakuntza
2 antolaketa; apaintza; gertaketa
3 MUSIKA moldaketa; egokitze
4 hitzarmen; akordio

Arrangeur *DeReWo* 30097
iz. bizidun m. ▸
1 MUSIKA moldatzaile; egokitzaile
2 *goi.* antolatzaile

Arrangeurin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 MUSIKA moldatzaile; egokitzaile
2 *goi.* antolatzaile

arrangieren *DeReWo* 7923 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 antolatu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 moldatu; konpondu
2 *[mit jdm.]* -ekin konpondu; elkar hartu

Arrest *DeReWo* 29830 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 atxilotze; preso hartze

● unter Arrest stehen ▸ atxilotua egon

arrivieren VerbInfFormGrund [fr.] - *-ge galtzen du*
ad. intran. +sein ▸
1 *[zu etw.]* bihurtu
2 arrakasta izan; gorakada izan; gailendu

arriviert *DeReWo* 24673 [fr.]
I ik. aditza: arrivieren
II *izlag.* ▸
1 arrakastatsu; gailen
2 dotore; apain

arrogant *DeReWo* 11222
izlag. ▸
1 harro; buruiritzi; burgoi; arrandi; arranpalo

Arroganz *DeReWo* 11161
iz. f. ▸
1 harrokeria; arrandia; buruiritzi

Arsch *DeReWo* 17331 Flexion: ~es, Ärsche
iz. m. ▸
1 ipurdi

Arschloch *DeReWo* 24139
iz. f. ▸
1 ipurtzulo

Arsen *DeReWo* 25490
iz. n. ▸
1 KIMIKA artseniko

Arsenal *DeReWo* 6339 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 -tegi; armategi
2 *irud.* pila; mordo
3 *[pl.]* = Potenzial baliabide; ahalmen

Art *DeReWo* 382
iz. f. ▸
1 = Wesensart izaera
2 = Weise era; modu; gisa; molde
3 = Benehmen portaera; jokaera
4 = Sorte mota
5 BIOLOGIA espezie

Artefakt *DeReWo* 36162
iz. n. ▸
1 ARKEOLOGIA artefakto
2 ▸ *eskuz egindako zerbait*
3 MEDIKUNTZA *bere buruari egindako zauri

artenreich *DeReWo* 33215
izlag. ▸
1 BIOLOGIA INGURUMENA espezie anitzeko

Artenschutz *DeReWo* 19174
iz. m. ▸
1 INGURUMENA espezieen babes

Artenvielfalt *DeReWo* 17258
iz. f. ▸
1 BIOLOGIA espezieen aniztasun

Arterie *DeReWo* 36197 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ANATOMIA arteria

Artgenosse *DeReWo* 14190
iz. bizidun m. ▸
1 BIOLOGIA espeziekide

Artgenossin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 BIOLOGIA espeziekide

artgerecht *DeReWo* 15185
izlag. ▸
1 *(aberea)* espeziearentzat egoki

Arthrose *DeReWo* 29574
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA artrosi; giltzaduren gaitz

artifiziell *DeReWo* 33353
izlag. ▸
1 = künstlich artifizial

artig *DeReWo* 12461
izlag. ▸
1 zintzo; esaneko

Artikel *DeReWo* 1481 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ZUZENBIDEA artikulu; atal
2 EKONOMIA salgai; produktu
3 KAZETARITZA artikulu
4 HIZKUNTZALARITZA artikulu

Artikulation *DeReWo* 25563
iz. f. ▸
1 HIZKUNTZALARITZA ahoskuntza; artikulazio
2 adierazpen

artikulieren *DeReWo* 13975 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 ahoskatu
2 adierazi
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 adierazi

artikuliert *DeReWo* 35137
I *ad. partiz.* ik. aditza: artikulieren
II *izlag.* ▸
1 adigarri (ahoskatu)

Artillerie *DeReWo* 14757 [fr.] Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ARLO MILITARRA artilleria

Artist *DeReWo* 8996 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 artista

Artistik *DeReWo* 22002
iz. f. ▸
1 akrobazia; trebetasun (handi)

Artistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 artista

artistisch *DeReWo* 20040
izlag. ▸
1 akrobaziazko; trebetasun handiko

Arznei *DeReWo* 12959 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagai

Arzneimittel *DeReWo* 7966
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagai

Arzt *DeReWo* 664 Flexion: ~es, Ärzte
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagile; osagile; mediku

Arztbesuch *DeReWo* 18541
iz. m. ▸
1 MEDIKUNTZA ▸
a (sendagileari) bisita
b (sendagilearen) bisita

Ärztekammer *DeReWo* 12969
izlag.adb. ▸
1 sendagileen elkargo; medikuen elkargo

Ärzteschaft *DeReWo* 17448
iz. f. ▸
1 *sendagileria

Ärzteteam *DeReWo* 29725
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagile talde; mediku talde

Arzthelfer Duden
iz. bizidun m. ▸
1 osasun-laguntzaile; klinika-laguntzaile; erizaintzako laguntzaile

Arzthelferin *DeReWo*
iz. bizidun f. ▸
1 osasun-laguntzaile; klinika-laguntzaile; erizaintzako laguntzaile

Ärztin *DeReWo* 6729 Flexion: ~es, Ärzte
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagile; osagile; mediku

ärztlich *DeReWo* 3469
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagilearen; medikuaren

Arztpraxis *DeReWo* 12433
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA kontsulta (gela)

Asbest *DeReWo* 18946 Flexion: ~es, ~e
iz. m. ▸
1 KIMIKA asbesto

Asche *DeReWo* 7423 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 errauts; hausterre

Aschenbecher *DeReWo* 20805
iz. m. ▸
1 hautsontzi

Aschermittwoch *DeReWo* 10309
iz. m. ▸
1 Hausterre; Hauster egun

Asiate *DeReWo* 15906
iz. bizidun m. ▸
1 asiar; Asiako

Asiatin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 asiar; Asiako

asiatisch *DeReWo* 4515
izlag. ▸
1 asiar; Asiako

Askese *DeReWo* 35097
iz. f. ▸
1 aszetika
2 aszetismo

asketisch *DeReWo* 30556
izlag. ▸
1 aszesi-; aszetiko

asozial *DeReWo* 27338
izlag. ▸
1 senik gabeko; gizalegegabe

Aspekt *DeReWo* 2399 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 alde; alderdi; ikuspuntu
2 HIZKUNTZALARITZA aspektu

Asphalt *DeReWo* 8984 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 asfalto

Asphaltdecke *DeReWo* 39243
iz. f. ▸
1 asfaltozko zoru

asphaltieren *DeReWo* 27031 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 asfaltatu

Aspirant *DeReWo* 21877 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 -gai; hautagai

Aspirantin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 -gai; hautagai

Ass *DeReWo*Angepasst
iz. n. ▸
1 *(kartetan)* batekoa
2 *(pertsona)* aparteko; sekulako; onen

Assekuranz *DeReWo* 27480
iz. f. ▸
1 = Versicherungsgesellschaft aseguru; asurantza

Assistent *DeReWo* 5367 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 laguntzaile

Assistentin *DeReWo* 13834 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 laguntzaile

Assistenz *DeReWo* 29696
iz. f. ▸
1 laguntza

Assistenzarzt *DeReWo* 30960
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagile laguntzaile

Assistenzärztin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA sendagile laguntzaile

Assistenztrainer *DeReWo* 27894
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA entrenatzaile laguntzaile; entrenatzailearen laguntzaile

Assistenztrainerin HumanGender 27894
iz. anim.f. ▸
1 KIROLA entrenatzaile laguntzaile; entrenatzailearen laguntzaile

assistieren *DeReWo* 20668 - *-ge galtzen du*
ad. intran. +haben ▸
1 *[jmdm. bei etw.]* -i lagundu

Assoziation *DeReWo* 10959 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 BIOLOGIA PSIKOLOGIA lotura; asoziazio
2 elkarte; elkartasun

assoziativ *DeReWo* 27518
izlag. ▸
1 PSIKOLOGIA *asoziazioaren bidezko
2 lotzeko; elkartzeko

assoziieren *DeReWo* 19788 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 PSIKOLOGIA lotu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 elkartu

Ast *DeReWo* 7024 Flexion: ~s, Äste
iz. m. ▸
1 BOTANIKA *(zuhaitz)* adar

asten *DeReWo* 35173
I *ad. intran. +haben* ▸
1 ahalegin gogorrak egin
II *ad. tran. +haben* ▸
1 zamatu; eraman
2 *lgart.* HEZKUNTZA ikasi

Asteroid *DeReWo* 20528
iz. m. ▸
1 ASTRONOMIA asteroide

Ästhet *DeReWo* 37092 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 esteta

Ästhetik *DeReWo* 7615 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 edertasun
2 FILOSOFIA estetica

Ästhetin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 esteta

ästhetisch *DeReWo* 4945
I *izlag.* ▸
1 eder
2 FILOSOFIA estetiko
II *izlag.adb.* ▸
1 estetikoki

Asthma *DeReWo* 14217 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA asma; hats bahitze

Astrologe *DeReWo* 35999 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 astrologo

Astrologie *DeReWo* 29124
iz. f. ▸
1 astrologia

Astrologin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 astrologo

Astronaut *DeReWo* 8922 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun m.* ▸
1 astronauta

Astronautin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 astronauta

Astronom *DeReWo* 12321 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun m.* ▸
1 astronomo

Astronomie *DeReWo* 16836
iz. *f.* ▸
1 astronomia

Astronomin HumanGender 12321 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 astronomo

astronomisch *DeReWo* 14747
izlag. ▸
1 astronomia-; astronomiko
2 *irud.* oso handi; oso altu

Asyl *DeReWo* 5875 Flexion: ~s, ~e
iz. *n.* ▸
1 babes

- Politika politisches Asyl ▸ babes politiko; asilo politiko

2 (babes) etxe

Asylant *DeReWo* 21528 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun m.* ▸
1 POLITIKA errefuxiatu; iheslari

Asylantin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 POLITIKA errefuxiatu; iheslari

Asylantrag *DeReWo* 15633
iz. *m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA babes politiko eskaera; asilo politiko eskaera

Asylbewerber *DeReWo* 5217
iz. *bizidun m.* ▸
1 POLITIKA ADMINISTRAZIOA babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylbewerberheim *DeReWo* 21635
iz. *n.* ▸
1 iheslarien babes etxe

Asylbewerberin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 POLITIKA ADMINISTRAZIOA babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylpolitik *DeReWo* 22441
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA iheslarien gaineko politika

Asylrecht *DeReWo* 13577
iz. *n.* ▸
1 ZUZENBIDEA POLITIKA babesa eskatzeko eskubide; asiloa eskatzeko eskubide
2 babes politikoa emateko eskubide; asiko politiko emateko eskubide

Asylsuchende *DeReWo* Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. *(orainald.partiz.)* *bizidun f.* ▸
1 babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylsuchender HumanGender 14905 Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. *(orainald.partiz.)* *bizidun m.* ▸
1 babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylverfahren *DeReWo* 19882
iz. *n.* ▸
1 ZUZENBIDEA babes politikoa jasotzeko prozedura; asilo-prozedura

Asylwerber *DeReWo* 37118
iz. *bizidun m.* ▸
1 *Austria* = Asylbewerber babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylwerberin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 *Austria* = Asylbewerber babes eskatzaile; asilo eskatzaile

asymmetrisch *DeReWo* 26760
I *izlag.* ▸
1 asimetriko
II *izlag.adb.* ▸
1 asimetrikoki

Atelier *DeReWo* 4487 Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 ARTEA ZINEMA estudio

Atem *DeReWo* 4899 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 arnasa; hats

atemberaubend *DeReWo* 7234
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 zorabiagarri; izugarri
II *izlag.adb.* ▸
1 izugarri

Atembeschwerden *DeReWo*Angepasst
iz. f. [pl.] ▸
1 MEDIKUNTZA arnas zailtasun; arnasestu

atemlos *DeReWo* 19342
I *izlag.* ▸
1 arnasa hartu gabe
2 *irud.* adi-adi
3 *irud.* etengabe
II *izlag.adb.* ▸
1 arnasestuka

Atemluft *DeReWo* 30782
iz. f. ▸
1 arnasa aire; arnasteko aire

Atemnot *DeReWo* 24173
iz. f. ▸
1 arnasestu; hatsanka; hats-bahitura; itolarri

Atempause *DeReWo* 18870
iz. f. ▸
1 *irud.* atsedenaldi; hats hartze; arnasa

Atemschutzgerät *DeReWo* 25633
iz. n. ▸
1 arnas-babes; gas maskara

Atemwege *DeReWo*Angepasst
iz. m. [pl.] ▸
1 ANATOMIA arnasbide

Atemwegserkrankung *DeReWo* 33437
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA arnas-gaixotasun

Atemzug *DeReWo* 12592
iz. m. ▸
1 arnasaldi; hatsaldi

Atheist *DeReWo* 30309 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 ateo; jainkogabe

Atheistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 ateo; jainkogabe

Äther *DeReWo* 23924 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 FISIKA LITERATURA eter; espazio; zeru
2 KIMIKA eter

ätherisch *DeReWo* 22001
izlag. ▸
1 LITERATURA guztiz mehe; atzigaitz
2 KIMIKA eter-

Äthiopier *DeReWo* 25262
iz. bizidun m. ▸
1 etiopiar

Äthiopierin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 etiopiar

äthiopisch *DeReWo* 16459
izlag. ▸
1 etopiar; Etiopiako

Athlet *DeReWo* 2881 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA atleta

Athletik *DeReWo* 28460
iz. f. ▸
1 KIROLA atletismo

Athletin *DeReWo* 10602 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA atleta

athletisch *DeReWo* 21227
izlag. ▸
1 atleta-; atletiko

atlantisch *DeReWo* 24362
izlag.adb. ▸
1 atlantiko; atlantiar

atmen *DeReWo* 7325
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 arnastu; arnasa hartu (eta bota)
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *goi.* arnastu
2 *irud. goi.* hedatu

Atmosphäre *DeReWo* 1951
iz. f. ▸
1 ASTRONOMIA METEOROLOGIA atmosfera; egurats
2 FISIKA atmosfera
3 = Umgebung, Milieu giro

atmosphärisch *DeReWo* 12345
izlag. ▸
1 atmosfera-; egurats-; atmosferiko

Atmung *DeReWo* 20922
iz. f. ik. aditza: atmen ▸
1 arnasketa

Atoll *DeReWo* 27130 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 atoloi; atoll

Atom *DeReWo* 5612 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 FISIKA atomo
2 izpi; tanta

Atomanlage *DeReWo* 17983
iz. f. ▸
1 instalazio nuklear

atomar *DeReWo* 8394
izlag. ▸
1 FISIKA atomo-; atomiko; nuklear

Atomausstieg *DeReWo* 14152
iz. m. ▸
1 *energia nuklearraren erabilpena bertan behera uztea

Atombombe *DeReWo* 11163
iz. f. ▸
1 bonba nuklear

Atomenergie *DeReWo* 10311
iz. f. ▸
1 energia nuklear

Atomindustrie *DeReWo* 24492
iz. f. ▸
1 energia nuklearraren industria

Atomkern *DeReWo* 38437
iz. m. ▸
1 FISIKA atomo nukleo

Atomkraft *DeReWo* 11771
iz. f. ▸
1 FISIKA indar nuklear; energia atomiko; energia nuklear

Atomkraftgegner *DeReWo* 22376
iz. bizidun m. ▸
1 energia nuklearraren aurkari

Atomkraftgegnerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 energia nuklearraren aurkari

Atomkraftwerk *DeReWo* 5430
iz. n. ▸
1 zentral nuklear; indarretxe nuklear

Atomkrieg *DeReWo* 30179
iz. m. ▸
1 gerra nuklear

Atommacht *DeReWo* 19739
iz. f. ▸
1 POLITIKA *arma nuklearrak dauzkan herrialde
2 *arma nuklearrak dauzkan armada

Atommeiler *DeReWo* 19511
iz. m. ▸
1 erreaktore nuklear (handi)

Atommüll *DeReWo* 10697
iz. m. [sg.] ▸
1 hondakin nuklearrak

Atommülltransport *DeReWo* 35723
iz. m. ▸
1 hondakin nuklearren garraiatze

Atompolitik *DeReWo* 27016
iz. f. ▸
1 POLITIKA energia nuklearraren gaineko politika

Atomprogramm *DeReWo* 11853
iz. n. ▸
1 POLITIKA energia nuklearra uztiatzeko programa

Atomrakete *DeReWo* 36451
iz. f. ▸
1 suziri nuklear

Atomreaktor *DeReWo* 22570
iz. m. ▸
1 erreaktore nuklear

Atomsprengkopf *DeReWo* 39869
iz. m. ▸
1 (suziriak daraman) lehergailu nuklear

Atomstrom *DeReWo* 20202
iz. m. ▸
1 erreaktore nuklearrean ekoiztutako argindar

Atomtest *DeReWo* 14656
iz. m. ▸
1 bonba nuklearren froga

Atomtransport *DeReWo* 31253
iz. m. ▸
1 gai erradioaktiboen garraiatze

Atomversuch *DeReWo* 31735
iz. m. ▸
1 bonba nuklearren froga

Atomwaffe *DeReWo* 7930
iz. f. ▸
1 arma nuklear; bonba nuklear

Atomwaffenprogramm *DeReWo* 32322
iz. n. ▸
1 POLITIKA *arma nuklearrak ekoizteko programa

Atomwaffensperrvertrag *DeReWo* 28586
iz. m. ▸
1 Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Ituna

Atomwirtschaft *DeReWo* 38320
iz. f. ▸
1 energia nuklearraren industria

Atrium *DeReWo* 19407 Flexion: ~s, Atrien
iz. n. ▸
1 ARKITEKTURA atari; patio

Attacke *DeReWo* 3762 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 eraso
2 MEDIKUNTZA eraso; kolpe; krisi

attackieren *DeReWo* 6535 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eraso; erasotu; jo

Attentat *DeReWo* 4240 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 atentatu; eraso

Attentäter *DeReWo* 7473 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 erasotzaile; hiltzaile

Attentäterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 erasotzaile; hiltzaile

Attest *DeReWo* 21900 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA MEDIKUNTZA mediku-ziurtagiri
2 *zahark.* agiri; egiaztagiri

attestieren *DeReWo* 11634 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = bescheinigen (agiri ofizialez) ziurtatu

Attitüde *DeReWo* 19997 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 jarrera; jokabide; portaera; itxura; planta

Attraktion *DeReWo* 3589 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 ikuskizun; atrakzio
2 erakargarritasun; xarma
3 FISIKA erakarmen

attraktiv *DeReWo* 1475
I *izlag.* ▸
1 erakargarri; xarmagarri
II *izlag.adb.* ▸
1 erakargarri; xarmagarri

Attraktivität *DeReWo* 6221
iz. f. ▸
1 erakargarritasun; xarma

Attrappe *DeReWo* 25550
iz. f. ▸
1 gezurrezko; imitazio; antzeratze

Attribut *DeReWo* 14007 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 ezaugarri; nolakotasun
2 HIZKUNTZALARITZA atributo

atypisch *DeReWo* 38144
izlag. ▸
1 atipiko

ätzen *DeReWo* 29655
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (garratzaz) erre; jan; irarri
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *irud.* gaizki esaka aritu; maiseoan aritu

ätzend *DeReWo* 20333
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 korrosibo; erregarri
2 *irud. lgart.* oso txar; oso itsusi

Aubergine *DeReWo* 38375 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 BOTANIKA alberjinia

auch *DeReWo* 17
adlag. ▸
1 ere; ere bai; baita ere; halaber

- auch nicht ▸ ere ez; ezta ere

Audienz *DeReWo* 24091 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 audientzia; entzunaldi

- jdn. in Audienz empfangen ▸ nb. audientzian hartu

Audimax *DeReWo* 31778
iz. (laburtz.) n. ▸
1 *(unibertsitatea)* areto nagusi

Audio *DeReWo*Angepasst
iz. n. ▸
1 soinu-grabaketa

audiovisuell *DeReWo* 29009
izlag. ▸
1 ikus-entzunezko

Auditorium *DeReWo* 14093 Flexion: ~s, Auditorien
iz. n. ▸
1 auditorium; entzunleku; entzun-areto
2 entzuleak; entzuleria

Aue *DeReWo* 8429 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 *poet.* belardi; zelai; larre

aufarbeiten *DeReWo* 7612 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(egitekoa)* eguneratu; lantzen amaitu
2 *(altzaria, artelana)* zaharberritu
3 *(arazoa, gatazka)* landu

aufatmen *DeReWo* 7983 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 (behin eta sakon) arnasa hartu
2 larritasuna galdu; lasaitu

aufbahren *DeReWo* 33400 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ik. Bahre ▸
1 *(hilotza)* andetan jarri; zerraldoan jarri

Aufbau *DeReWo* 2044 Flexion: ~s, Aufbauten
iz. m. ▸
1 *[sg.]* eratze; eraikitze; berreraikitze
2 *[sg.]* eraketa; erabide; antolaketa
3 eraikin; eraikuntza
4 AUTOMOBILA = Karosserie karrozeria

Aufbauarbeit *DeReWo* 15636
iz. f. ▸
1 eraikitze lanak; berreraiketa lanak; eratze lanak

aufbauen *DeReWo* 1089 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eraiki; berreraiki
2 sortu; eratu; antolatu
3 prestatu
4 *[auf etw.]* oinarritu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 sortu; hedatu
2 ● *lgart.:* sich vor jdm. aufbauen ▸ *nb.-en aurrean jarri

Aufbauhilfe *DeReWo* 32669
iz. f. ▸
1 EKONOMIA POLITIKA berreraikitzeko laguntza

aufbäumen *DeReWo* 11043 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *(zaldia)* zutitu
2 sumindu; erremindu
3 *[gegen jdn./etw.]* aurre egin; borrokatu; altxatu

Aufbauphase *DeReWo* 35588
iz. f. ik. Aufbau ▸
1 hasierako fase

aufbauschen *DeReWo* 35068 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(haizeak)* puztu
2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(haizean)* puztu; hantu
2 *[zu etw.]* areagotu

aufbegehren *DeReWo* 16240 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. intran. *+haben* *[gegen etw.]* ▸
1 sumindu; erremindu; aurre egin

aufbereiten *DeReWo* 10890 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[für etw.]* prestatu; moldatu
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA KIMIKA araztu; birprozesatu

Aufbereitung *DeReWo* 19325
iz. f. ik. aditza: aufbereiten ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA KIMIKA arazketa; birprozesatze

aufbessern *DeReWo* 13409 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hobetu; hobeagotu

aufbewahren *DeReWo* 7724 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 gorde

Aufbewahrung *DeReWo* 28167
iz. f. ik. aditza: aufbewahren ▸
1 gordailutze
2 gordetegi

aufbieten *DeReWo* 7163 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erabili; baliatu
2 ARLO MILITARRA mobilizatu
3 *zahark.* *(eskontza)* iragarri

aufblähen *DeReWo* 26203 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 puztu; buiatu; handitu
2 *irud.* puztu; handitu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 puztu; hantu
2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu
3 *irud.* harropuztu; handipuztu

aufblasbar *DeReWo* 30529
izlag. ▸
1 puzgarri

aufblasen *DeReWo* 36543 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 puztu; hantu; haizatu
2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu
II *ad. + 'sich'* ▸
1 *irud.* harropuztu; handipuztu

aufblicken *DeReWo* 35650 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 begiak altxatu; gorantz begiratu
2 *[zu jdm.]* miretsi; mira egin

aufblitzen *DeReWo* 16114 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 distiratu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *irud.* (bat-batean) burura etorri; (bat-batean) bururatu

aufblühen *DeReWo* 13063 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 loratu; lilitu
2 *irud.* loratu; aurrera egin; gora egin; joritu

aufbranden *DeReWo* 20727 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ITSASOA *(uhinek)* ik. Brandung oldartu; eraso
2 *irud.* hasi; (bat-batean) hedatu

aufbrauchen *DeReWo* 14039 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 agortu; bukatu; ahitu

aufbrausen *DeReWo* 13548 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (bat-batean) borborka hasi; aparra sortu
2 *irud.* (bat-batean) sumindu; suak hartu; suak eta garrak hartu

aufbrechen *DeReWo* 3056 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(atea, sarraila)* bortxatu
2 zartatu; pitzatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 abiatu; partitu
2 zartatu; pitzatu

aufbringen *DeReWo* 4280 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(dirua)* bildu
2 *(berrikuntza)* aurkeztu
3 *(zurrumurrua, ideia)* hedatu
4 *irud.* *[jdn. gegen sich/jdn.]* haserrarazi; narritatu
5 ITSASOA ARLO MILITARRA *(itsasontzia)* menderatu

Aufbruch *DeReWo* 5758 Flexion: ~s, Aufbrüche
iz. *m.* ik. aditza: aufbrechen ▸
1 abiatze; abiada
2 pitzadura; pitzatu

aufbrummen *DeReWo* 25594 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ik. brummen 1 (bat-batean) burrun egin
2 *[jmdm. etw.]* (zigorra) ezarri; -ekin zigortu
3 *lgart.* NAUTIKA hondoa jo

aufbürden *DeReWo* 16411 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 ik. Bürde bizkarreratu; ezarri; eginarazi

aufdecken *DeReWo* 6522 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desestali; -i estalkia kendu; ireki
2 agerrarazi; jakinarazi; salatu
3 *(kartak)* erakutsi
4 SUKALDEA *(mahai zapia)* zabaldu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 SUKALDEA mahaia atondu

Aufdeckung *DeReWo* 21634
iz. *f.* ▸
1 ik. aditza: aufdecken 2 bereziki ezagutarazte; agertze; salaketa

aufdrängen *DeReWo* 7419 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben [jmdm. etw.]* ▸
1 harrarazi; eginarazi; inposatu; (bortxaz) ezarri
II *ad. + 'sich'* *+haben [jmdm.]* ▸
1 gogaitu; nardatu
2 (nahi gabe) burura etorri

aufdrehen *DeReWo* 19548 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 deskiribildu; askatu
2 *(jarioak)* ireki
3 *(soka)* desegin
4 *(izurra, bibotea)* izurtu; kizkurtu
5 *lgart.* *(bozgorailua)* -en bolumena igo
6 *heg. Austria* *(argia)* piztu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *lgart. irud.* alaitu (asko); harrotu; adoretu

aufdringlich *DeReWo* 17691
izlag. ▸
1 ik. aufdrängen 1 akigarri; nekagarri; estugarri

Aufdruck *DeReWo* 19041 Flexion: ~s, Aufdrücke
iz. m. ▸
1 inprimatze; irudi

aufdrücken *DeReWo* 14312 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 (bultzaka) ireki
2 *(zigilua)* jarri
3 *lgart. [jmdm. etw.]* harrarazi; eginarazi; (bortxaz) ezarri

aufeinander *DeReWo* 3697
adlag. ▸
1 bata bestearen gainean

aufeinanderfolgen *DeReWo*Angepasst - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 bata bestearen ondotik joan

aufeinanderprallen *DeReWo* 33530 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 elkar jo; talka egin

aufeinandertreffen *DeReWo* 16394 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 KIROLA elkarrekin lehiatu
2 ARLO MILITARRA elkarren aurka borrokatu; elkarren aurka gudukatu

Aufenthalt *DeReWo* 3188 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 geldialdi; egonaldi
2 *goi.* egonleku; bizileku

Aufenthaltsbewilligung *DeReWo* 37003
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA (behin-behineko) egoitza-baimen

Aufenthaltsdauer *DeReWo* 34567
iz. m. ▸
1 geldialdiaren iraupen
2 ADMINISTRAZIOA egoitzaren iraupen

Aufenthaltserlaubnis *DeReWo* 20521
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza-baimen

Aufenthaltsgenehmigung *DeReWo* 18392
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza-baimen

Aufenthaltsort *DeReWo* 15744
iz. m. ▸
1 egonleku; bizileku

Aufenthaltsraum *DeReWo* 17497
iz. m. ▸
1 aisialdi gune; aisialdi gela

Aufenthaltsrecht *DeReWo* 26641
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA bizileku-eskubide

auferlegen *DeReWo* 10824 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▸
1 ezarri; eginarazi

auferstehen *DeReWo* 16732 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. intran. +sein ▸
1 ERLIJIOA piztu; berpiztu
2 *lgart.* oneratu; suspertu

Auferstehung *DeReWo* 12149 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auferstehen ▸
1 ERLIJIOA pizkunde

aufessen *DeReWo* 30329 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 (guztiz) jan
II *ad. intran. +haben* ▸
1 (jaten) amaitu; (jaten) bukatu

auffahren *DeReWo* 6426 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 ekarri; bertaratu; ezarri
II *ad. intran. +sein* ▸
1 (bat-batean) zutitu
2 *irud.* ikaratu
3 *irud.* sutu; sumindu
4 ● AUTOMOBILA (zu) dicht auffahren ▸ aurrekoari (gehiegi) hurbildu
5 *[auf etw.]* AUTOMOBILA jo; talka egin
6 ARLO MILITARRA bertaratu; posizioa hartu

Auffahrt *DeReWo* 14132
iz. f. ▸
1 igotze
2 arrapala; maldaxka
3 sarbide
4 *heg. Suitza* ERLIJIOA jasokunde

Auffahrunfall *DeReWo* 12962
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA atzetik jotze; atzetik talka egite

auffallen *DeReWo* 1594 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[auf etw.]* (gainera) erori
2 *[etw. jmdm.]* -z ohartu; -z konturatu
3 atentzioa eman; deigarri gertatu; arreta erakarri

auffallend *DeReWo* 6651
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 deigarri; nabarmen
II *izlag.adb.* ▸
1 era deigarrian; nabarmen; deigarriki; oso

auffällig *DeReWo* 3924
izlag. ▸
1 deigarri; nabarmen

Auffälligkeit *DeReWo* 21458
iz. f. ▸
1 deigarritasun; nabarmentasun

Auffangbecken *DeReWo* 37758
iz. n. ▸
1 = Sammelbecken (biltzeko) ontzi; (biltzeko) andel
2 *irud.* bilgune

auffangen *DeReWo* 6884 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (airetik) hartu; (airetik) harrapatu; (airetik) jaso
2 *(isurkariak)* bildu
3 *(iheslariak)* -i harrera egin
4 *(kolpea)* -i eutsi; moteldu

Auffanggesellschaft *DeReWo* 30300
iz. f. ▸
1 EKONOMIA *kaudimen gabeko/porrot egindako enpresaren ordezko entitate

Auffanglager *DeReWo* 38519
iz. n. ▸
1 babes eremu; iheslari eremu

auffassen *DeReWo* 16397 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = verstehen ulertu
2 *[als etw.]* -tzat hartu; -tzat jo

Auffassung *DeReWo* 2462 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auffassen ▸
1 uste; iritzi; aburu

● jds. Auffassung nach ▸ nb.-en ustez
2 ulermen

auffindbar *DeReWo* 34664
izlag. ▸
1 atzemangarri

auffinden *DeReWo* 7057 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 atzeman; aurkitu

aufflackern *DeReWo* 27831 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(garra)* bizitu; biziagotu
2 *irud.* bizitu; areagotu

aufflammen *DeReWo* 18521 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ik. Flamme garrak bota; garra jario

auffliegen *DeReWo* 9428 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hegan gora egin
2 *(atea, lehioa)* (bat-batean) ireki
3 *lgart.* *(isilpekoa)* agertu; ageri izan; porrot egin

auffordern *DeReWo* 1111 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. zu etwas]* -i galdatu; -i eskatu; -i agindu; -i dei egin

Aufforderung *DeReWo* 5403
iz. f. ik. aditza: auffordern ▸
1 eskaera; dei; agindei

aufforsten *DeReWo* 33974 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zuhaiztu; basotu; zuhaitzberritu; basoberritu

Aufforstung *DeReWo* 32653
iz. f. ik. aditza: aufforsten ▸
1 basotze; basoberritze

auffressen *DeReWo* 19555 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *(animaliek)* (guztiz) jan; irentsi
2 *irud.* jan; indar-hustu; akitu

auffrischen *DeReWo* 12268 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 berritu
2 *irud.* biziberritu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 METEOROLOGIA *(haizea)* bizitu

aufführen *DeReWo* 2501 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ANTZERKIA antzeztu; jokatu; eman
2 MUSIKA jo; eman
3 aipatu; aipu egin
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 jokatu; portatu; gobernatu

Aufführung *DeReWo* 1950 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufführen ▸
1 ANTZERKIA antzezpen; emanaldi
2 MUSIKA emanaldi
3 aipamen; aipu
4 *goi.* jokaera; portaera

Aufführungspraxis *DeReWo* 36073
iz. f. ▸
1 MUSIKA emateko molde

auffüllen *DeReWo* 10520 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(ontzia)* (berriz) bete
2 (berriz) hornitu
3 *[mit etw.]* SUKALDEA *(isurkaria)* gehitu

Aufgabe *DeReWo* 487 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufgeben ▸
1 egiteko; eginkizun; betebehar; zeregin
2 MATEMATIKA ariketa
3 HEZKUNTZA ariketa; etxerako lan
4 uko egite; bertan behera uzte
5 KIROLA *(baloi)* *sake
6 *(ekipaje)* erregistratze; bidaltze; gordailutze

Aufgabenbereich *DeReWo* 16634
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar; lan-arlo

Aufgabenfeld *DeReWo* 30568
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar; lan-arlo

Aufgabengebiet *DeReWo* 21035
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar; lan-arlo

Aufgabenstellung *DeReWo* 20066
iz. f. ▸
1 arazo; eginkizun; zeregin

Aufgabenteilung *DeReWo* 31512
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK zereginen partekatze; lanaren partekatze

Aufgabenverteilung *DeReWo* 32986
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK zereginen banaketa; lanaren banaketa

Aufgang *DeReWo* 27495 Flexion: ~s, Aufgänge
iz. m. ik. aditza: aufgehen ▸
1 igobide; eskailera
2 *(argizagiak, ilargia)* sorrera; irteera

aufgeben *DeReWo* 1376 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(posta, ekipajea)* igorri; bidali; erregistratu
2 *(ariketa, lana)* eman; eginarazi
3 -i utzi; bertan behera utzi; -i uko egin
4 MEDIKUNTZA hiletsi
5 KIROLA *(baloia)* sake egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 amore eman; etsi; errenditu; ematen egin

Aufgebot *DeReWo* 6005 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ik. aditza: aufbieten ▸
1 baliabideen erabiltze
2 *Suitza* ARLO MILITARRA errekrutatze
3 ezkondei

aufgebracht *DeReWo* 5239
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufbringen
II *izlag.* ▸
1 asaldatu; haserre

aufgehen *DeReWo* 2986 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(argizagiak, ilargia)* sortu; ilki
2 = öffnen 1 ireki; zabaldu
3 BOTANIKA erne; jaio
4 SUKALDEA *(orea)* harrotu

aufgeklärt *DeReWo* 5568 - *bereizgarria*
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufklären
II *izlag.* ▸
1 ikasi; eskoladun

aufgekratzt *DeReWo* 39829
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufkratzen
II *izlag.* ▸
1 *lgart.* bizi; alai; urduri; burua berotu
III *izlag.adb.* ▸
1 *lgart.* bizitasunez; biziki; urduri

aufgelöst *DeReWo* 17755
I *ad. partiz.* ik. aditza: auflösen
II *izlag.* ▸
1 bere onetik aterea

● in Tränen aufgelöst ▸ negar batean

aufgeregt *DeReWo* 6434
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufregen
II *izlag.* ▸
1 urduri

Aufgeregtheit *DeReWo* 32910
iz. f. ▸
1 urduritasun; asaldura

aufgeschlossen *DeReWo* 9741
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufschließen
II *izlag.* ▸
1 *irud. [für etw.]* ireki; buru-ireki; gogo-zabal

Aufgeschlossenheit *DeReWo* 35690
iz. f. ▸
1 ik. aufgeschlossen 1 irekitasun

aufgesetzt *DeReWo* 25683
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufsetzen
II *izlag.* ▸
1 *irud.* behartu; faltsu

● ein aufgesetztes Lächeln ▸ barre azala

aufgeweckt *DeReWo* 21093
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufwecken
II *izlag.* ▸
1 *irud.* argi; buruargi; adimentsu

aufgewühlt *DeReWo* 36053
I *ad. partiz.* ik. aditza: aufwühlen
II *izlag.* ▸
1 *irud.* narritatu; bere onetik aterea

aufgießen *DeReWo* 39414 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(isurkaria)* (gainean) isuri
2 SUKALDEA *(kafea, infusioa)* prestatu

aufgreifen *DeReWo* 3996 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jndn.]* harrapatu
2 *[etw.]* hartu; berriz hartu; berrartu

aufgrund *DeReWo* 902
prepos. *+Gen.* ▸
1 dela-eta; dela medio

Aufguss *DeReWo* 34252
iz. *m.* ik. aditza: aufgießen ▸
1 egoskin; infusio

aufhaben *DeReWo* 4927 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 zabalik izan
2 *(jantzia)* (buruan) jantzi; (buruan) eraman
3 HEZKUNTZA *(etxerako lana)* egin behar izan
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(denda)* zabalik egon

aufhalten *DeReWo* 2423 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 gelditu; geldiarazi; beranduarazi; oztopatu; eragotzi
2 *[jmdm. etw.]* zabalik mantendu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 egon
2 *[mit etw.]* jostatu; denbora galdu

aufhängen *DeReWo* 8143 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 zintzilikatu; eseki; eskegi
2 = erhängen urkatu
3 *lgart.* *[jmdm. etw.]* pasatu; harrarazi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 = erhängen bere burua urkatu

aufhebeln *DeReWo* 20261 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ik. Hebel ▸
1 (palankaz) ireki

Aufheben *DeReWo* 30316
iz. *n.* ▸
1 *goi.* *[um/von etw.]* garrantzia; axola

aufheben *DeReWo* 2171 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jaso; lurretik hartu
2 = aufbewahren gorde
3 ZUZENBIDEA ezeztatu; baliogabetu
4 = beenden *(bilera)* amaitu

aufheizen *DeReWo* 28223 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 berotu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 berotu

aufhellen *DeReWo* 18538 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 argitu; -i argi eman
2 *irud.* argitu; azaldu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 argitu
2 *irud.* argitu; alaitu
3 METEOROLOGIA atertu; garbitu; oskarbitu

aufhetzen *DeReWo* 38989 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[zu etw.]* akuilatu
2 *[gegen etw.]* asaldarazi; haserrarazi

aufheulen *DeReWo* 29531 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *(animalia)* ulu egin; uhuri egin
2 *(gizakia)* alarao egin; orro egin; marruma egin

aufholen *DeReWo* 6578 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(denbora, lana)* errekuperatu; osatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 aurrera egin; atzerapena txikitu

aufhorchen *DeReWo* 11192 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 belarria eman; belarriak zorroztu
2 ● aufhorchen lassen ▸ gailendu; nabarmendu

aufhören *DeReWo* 2497 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 amaitu; bukatu
2 *[mit etw./etw. zu tun]* -i utzi; -i laga

aufkaufen *DeReWo* 13389 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EKONOMIA (estok guztia) erosi; pilatu

aufkeimen *DeReWo* 10712 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 BOTANIKA NEKAZARITZA erne; hozitu; jaio
2 *irud.* erne; sortu; hasi

aufklappen *DeReWo* 35076 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 destolestu; zabaldu; ireki

aufklaren *DeReWo* 34311 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 METEOROLOGIA atertu; garbitu; oskarbitu; hodeigabetu

aufklären *DeReWo* 5173 - *bereizgarria*
I *iz.* *+haben* ▸
1 argitu; azaldu
2 *[jdn. über etw.]* -i azalpenak eman; -i hastapenak irakatsi; abiarazi
3 ARLO MILITARRA arakatu; miatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 argitu; azaldu
2 METEOROLOGIA atertu; garbitu; oskarbitu; hodeigabetu

Aufklärer *DeReWo* 22127 Flexion: ~s, ~
I *iz.* *m.* ▸
1 FILOSOFIA Argien Mendeko; Ilustratzaile
II *iz.* *anim. m* ▸
1 ARLO MILITARRA = Aufklärungsflugzeug (hegazkin) arakatzaile

Aufklärerin Duden Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 FILOSOFIA Argien Mendeko; Ilustratzaile

aufklärerisch *DeReWo* 25715
izlag. ik. Aufklärung ▸
1 argitzaile; ilustratzaile

Aufklärung *DeReWo* 2781
iz. *f.* ik. aditza: aufklären ▸
1 azalpen; argitze
2 FILOSOFIA Argien Mende; Ilustrazio
3 ● sexuelle Aufklärung ▸ sexu hezkuntza
4 ARLO MILITARRA arakatze; miatze

Aufklärungsarbeit *DeReWo* 19050
iz. *f.* ik. Aufklärungskampagne ▸
1 sentiberatzeko ahalegin; hezitzeko jarduera

Aufklärungsflugzeug *DeReWo* 33770
iz. *n.* ▸
1 ARLO MILITARRA hegazkin arakatzaile

Aufklärungskampagne *DeReWo* 31201
iz. *f.* ▸
1 sentiberatze kanpaina; heziketa kanpaina

Aufklärungsquote *DeReWo* 22323
iz. *f.* ▸
1 ZUZENBIDEA *(krimen)* argitutakoen ehuneko

aufkleben *DeReWo* 32100 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* itsatsi

Aufkleber *DeReWo* 12023 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 eranskailu

aufkochen *DeReWo* 23469 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 SUKALDEA irakin; (labur) egosi
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 SUKALDEA irakiten hasi

Aufkommen *DeReWo* 14951
iz. *n.* ▸
1 sortze; agertze; hedapen
2 EKONOMIA FINANTZAK diru-sarrerak

aufkommen *DeReWo* 2368 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 METEOROLOGIA sortu; hasi
2 *(ideia)* sortu; hedatu
3 *(jauzia)* lur hartu
4 *[für etw.]* ardura izan; erantzule izan; ordaindu

aufkratzen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 urratu
2 *lgart.* alaitu; bizitu

aufkündigen *DeReWo* 14568 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 amaitu; deuseztatu

aufladen *DeReWo* 12152 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zamatu; kargatu; haxekatu
2 ELEKTRIZITATEA *(bateria)* kargatu

Auflage *DeReWo* 1825 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 argitaraldi; edizio
2 ZUZENBIDEA baldintza; baldinkizun
3 estalki

auflagenstark *DeReWo* 38186
izlag. ▸
1 KAZETARITZA (argitaratutako) ale askoko

auflassen *DeReWo* 17292 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* zabalik utzi
2 *(txapela, betaurrekoak)* jantzita utzi
3 ZUZENBIDEA *(lursaila)* eman; laga

auflauern *DeReWo* 22680 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben [+Dat.]* ▸
1 EHIZA zelatatu; kirikatu; zaindu; barrandatu

Auflauf *DeReWo* 37742 Flexion: ~s, Aufläufe
iz. m. ▸
1 jendetza; jendeketa; zalaparta
2 SUKALDEA gainerre; gratinatu

auflaufen *DeReWo* 5461 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 NAUTIKA hondartu; hondoa jo
2 *irud. [mit etw.]* porrot egin
3 *[auf jdn./etw.]* talka egin
4 KIROLA = antreten aurkeztu; parte hartu
5 FINANTZAK *(interesak)* metatu

aufleben *DeReWo* 9102 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 suspertu; bizitu; biziberritu

auflegen *DeReWo* 8386 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (gainean) jarri; (gainean) ipini
2 *(diska)* jarri; ipini
3 TELEKOMUNIKAZIOAK katigatu; eseki; eskegi
4 *(inprimakia)* argitaratu
5 FINANTZAK jaulki
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 TELEKOMUNIKAZIOAK katigatu; moztu; eskegi

auflehnen *DeReWo* 30057 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *[gegen jdn./etw.]* aurre egin; matxinatu; altxatu

auflesen *DeReWo* 27504 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (lurretik) bildu; batu; aurkitu

aufleuchten *DeReWo* 19488 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 argitu; argi egin; distiratu

aufliegen *DeReWo* 11063 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 *[auf etw.]* oinarritu; bermatu

auflisten *DeReWo* 6831 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zerrendatu; -en zerrenda egin

Auflistung *DeReWo* 20124 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 zerrenda; lista

auflockern *DeReWo* 12561 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(lurra)* harrotu
2 *irud.* arindu; jostagarri bihurtu; alaitu

auflösen *DeReWo* 2413 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 disolbatu; urtu
2 -i irtenbidea eman; erabaki; ebatzi
3 *(egitura, erakundea)* desegin; deuseztatu
4 *(manifestazioa)* sakabanatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 disolbatu; urtu
2 desegin; deskonposatu; galdu; usteldu

Auflösung *DeReWo* 3496
iz. f. ik. aditza: auflösen ▸
1 deuseztatze; desegite; usteltze
2 ebazpen; irtenbide emate
3 EKONOMIA likidazio
4 ZUZENBIDEA deuseztatze
5 ARGAZKIGINTZA bereizmen

aufmachen *DeReWo* 4872 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* ireki; zabaldu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 abiatu

Aufmacher *DeReWo* 38604 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 KAZETARITZA azaleko izenburu; lehen orrialdeko artikulu

Aufmachung *DeReWo* 21790 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 itxura; egitura; eite

Aufmarsch *DeReWo* 9600 Flexion: ~s, Aufmärsche
iz. m. ik. aditza: aufmarschieren ▸
1 ARLO MILITARRA desfile; hedatze

aufmarschieren *DeReWo* 19073 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ARLO MILITARRA desfilatu; hedatu

aufmerksam *DeReWo* 1712
I *izlag.* ▸
1 erne; ernai; oharkor; oharti
II *izlag.adb.* ▸
1 adi; arretaz; erne; ernai; buru-belarri; zurt

Aufmerksamkeit *DeReWo* 2729
iz. f. ▸
1 *[sg.]* arreta; ohartasun; aditasun; axola
2 opari (txiki)

aufmischen *DeReWo* 30031 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 nahasi
2 *lgart. irud.* asaldatu; aztoratu; iskanbilatu
3 *lgart.* (ukabilka) jo
II *ad. intran.* ▸
1 *lgart.* atrakala sortu; sesio bila ibili; liskartu; ukabilka aritu

aufmöbeln *DeReWo* 28737 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* berriztu; itxurapaindu
2 *lgart.* biziberritu; alaitu

aufmuntern *DeReWo* 14089 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 animatu; adore eman; bihotza altxatu

aufmüpfig *DeReWo* 19607
izlag. ▸
1 *lgart.* matxinakor
2 *lgart.* *(umea)* bihurri; lotsagabe

Aufnahme *DeReWo* 1759 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: aufnehmen ▸
1 harrera
2 ostatu emate
3 *(erakundeetan)* sarrera; onartze; onarpen
4 asimilatze; beretze
5 *(jarduera)* hasiera; hastapen
6 ARGAZKIGINTZA ZINEMA ▸
a grabaketa
b harraldi

Aufnahmeprüfung *DeReWo* 23215
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA sarrera-froga

aufnehmen *DeReWo* 593 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (lurretik) hartu
2 (barnean) hartu; bildu
3 ostatu eman
4 MEDIKUNTZA ospitaleratu
5 *(erakundeetan)* onartu
6 asimilatu; beretu
7 jan; -z elikatu
8 *(jarduera)* hasi
9 ARGAZKIGINTZA ZINEMA grabatu
10 FINANTZAK *(mailegua)* hartu
11 ● es mit jdm. aufnehmen ▸ nb.-ekin lehiatu

aufopfernd *DeReWo* 32918
I *izlag.* ▸
1 buru-ukatzaile; pairakor
II *izlag.adb.* ▸
1 bere burua ukatuz; pairakortasunez

aufopferungsvoll *DeReWo* 27589
I *izlag.* ▸
1 buru-ukatzaile; pairakor
II *izlag.adb.* ▸
1 bere burua ukatuz; pairakortasunez

aufpäppeln *DeReWo* 27632 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* mainatu; mimatu

aufpassen *DeReWo* 4478 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 adi egon; erne ibili
2 *[auf jdn./etw.]* = beaufsichtigen zaindu; arreta jarri

Aufpasser *DeReWo* 29679 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 zaintzaile; begirale

Aufpasserin Duden Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 zaintzaile; begirale

aufpeppen *DeReWo* 24159 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* hobetu; itxurapaindu

aufpolieren *DeReWo* 15137 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 politu; itxurapaindu; hobetu

Aufprall *DeReWo* 9444 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 *[auf etw.]* kolpe; talka

Aufpreis *DeReWo* 15963
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA MERKATARITZA (salneurri) gehigarri

Aufputschmittel *DeReWo* 39883
iz. *n.* ▸
1 akuilatzaile; bizkorgarri

aufraffen *DeReWo* 24152 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (lurretik) bildu; (lurretik) batu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (kostata) zutitu
2 *irud.* ahaleginak egin; adore hartu

aufragen *DeReWo* 19331 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 altxatu; goititu

aufrappeln *DeReWo* 38031 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *lgart.* (kostata) zutitu
2 *irud. lgart.* sendatu
3 *irud. lgart.* ahaleginak egin; adore hartu

Aufräumarbeit *DeReWo* 15717
iz. *f. [meist pl.]* ik. aufräumen ▸
1 garbitze lan; konpontze lan

aufräumen *DeReWo* 7898 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ordenatu; jaso; txukundu; garbitu; hondakinak kendu
2 *irud. [mit etw.]* amaitu; suntsitu; deuseztatu

Aufräumungsarbeit *DeReWo* 38881
iz. *f. [meist pl.]* ik. aufräumen ▸
1 garbitze lan; konpontze lan

aufrechnen *DeReWo* 29724 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EKONOMIA ▸
a faktura egin; ordaina eskatu
b *[gegen etw.]* EKONOMIA ordaindu; konpentsatu

aufrecht *DeReWo* 5492
I *izlag.* ▸
1 zut; tente
2 *irud.* zintzo
II *izlag.adb.* ▸
1 zut; zutik; tente

aufrechterhalten *DeReWo* 7022 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 atxtiki; eutsi; baietsi

aufregen *DeReWo* 3330 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 larritu; artegatu; asaldatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 larritu; artegatu; asaldatu; aztoratu

Aufregung *DeReWo* 3633 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aufregen ▸
1 urduritasun; artegatasun; asaldu; asaldura

aufreiben *DeReWo* 17896 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 urratu; higatu; zanbrotu
2 *irud.* akitu; nekatu
3 *irud.* ARLO MILITARRA garaitu; suntsitu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *irud.* akitu; nekatu

aufreihen *DeReWo* 22234 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lerrokatu; lerroan jarri
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lerrokatu; ilaran ipini; errenkadan ipini

aufreißen *DeReWo* 11669 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (tarrat eginez) ireki; tarratatu; -i tarrat egin
2 (bat-batean eta guztiz) ireki; (bat-batean eta guztiz) zabaldu
3 (bortxaz) ireki; (bortxaz) zabaldu
4 zirriborratu; laburbildu
5 (bortxaz) hartu; harrapatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (tarrat eginez) ireki; tarrat egin
2 urratu; apurtu

aufreiten *DeReWo* 31208 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (zaldian) desfilatu
2 *[sich (Dat.) etw.]* zaldian ibiliz zauritu
3 ZOOLOGIA estali

aufreizend *DeReWo* 30158
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 kitzikatzaile; xarmagarri

aufrichten *DeReWo* 13514 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 zutitu; tentetu; tente jarri
2 eraiki; jaso; goratu
3 *irud. [jdn.]* -i adore eman
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 zutitu; tente jarri
2 *irud. [an etw.]* adore hartu

aufrichtig *DeReWo* 14476
I *izlag.* ▸
1 egiati; tolesgabe
II *izlag.adb.* ▸
1 tolesgabeki; tolesgabetasunez; egiaz

Aufrichtigkeit *DeReWo* 31818
iz. f. ▸
1 tolesgabetasun; xalotasun

aufrollen *DeReWo* 11756 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 biribilkatu; bildu
2 desbildu; desbiribilkatu; zabaldu; hedatu
3 *irud.* azaldu; hizpide hartu

aufrücken *DeReWo* 12876 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 LAN HARREMANAK mailaz igo
2 = aufschließen 1 ▸
a (aurrekorantz) mugitu
b ARLO MILITARRA lerroak estutu

Aufruf *DeReWo* 4343 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: aufrufen ▸
1 dei
2 POLITIKA deialdi
3 INFORMATIKA abiarazte

aufrufen *DeReWo* 1708 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (izenez) deitu
2 POLITIKA deialdia egin
3 *goi.* suspertu
4 INFORMATIKA abiarazi

Aufruhr *DeReWo* 12373 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 iskanbila; zalaparta; asaldu

aufrunden *DeReWo* 35689 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 MATEMATIKA gorantz biribildu

aufrüsten *DeReWo* 13048 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA armatu; armak eman
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA armatu; armamentua indartu

Aufrüstung *DeReWo* 17218
iz. f. ik. aditza: aufrüsten ▸
1 ARLO MILITARRA armatze

aufrütteln *DeReWo*Angepasst 22160 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = wachrütteln esnarazi; iratzarri
2 *irud.* ernarazi

aufsagen *DeReWo* 19498 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 errezitatu

aufsammeln *DeReWo* 28770 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (lurretik) bildu; batu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 = ansammeln pilatu; metatu

aufsässig *DeReWo* 36637
izlag. ▸
1 abailgarri; matxinakor

Aufsatz *DeReWo* 8816 Flexion: ~es, Aufsätze
iz. m. ▸
1 HEZKUNTZA LITERATURA idazlan; artikulu; saiakera
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA osagarri; gehigarri; eranskin

aufsaugen *DeReWo* 23037 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 xurgatu; hurrupatu

aufschauen *DeReWo* 38258 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* = aufblicken ▸
1 *heg. Austria Suitza* begiak altxatu; gorantz begiratu
2 *[zu jdm.]* miretsi; mira egin

aufscheinen *DeReWo* 13086 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *goi.* = aufleuchten argitu; argi egin; distiratu
2 *Austria* agertu

aufschieben *DeReWo* 10518 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (bultza eginez) ireki
2 atzeratu; geroratu; gibelatu

Aufschlag *DeReWo* 7348 Flexion: ~s, Aufschläge
iz. m. ik. aditza: aufschlagen ▸
1 *[auf etw.]* = Aufprall kolpe; talka
2 *(jantzia)* hegal
3 EKONOMIA gehigarri
4 KIROLA sake

aufschlagen *DeReWo* 6109 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(liburua)* ireki
2 (kolpe batez) ireki; hautsi; kraskatu; zartatu
3 *(kanpadenda)* muntatu
4 kokatu; (bizileku) hartu
5 EKONOMIA MERKATARITZA (salneurriari) gehitu
6 SUKALDEA harrotu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 lur hartu; kolpea hartu
2 *(sua)* gora jo
III *ad. intran.* *+haben* ▸
1 KIROLA sake egin

aufschließen *DeReWo* 17967 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (giltzaz) ireki
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 = aufrücken 2 ▸
a (aurrekorantz) mugitu
b ARLO MILITARRA lerroak estutu
2 (aurrera) mugitu; aurrera egin

aufschlitzen *DeReWo* 26018 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i labana sartu

Aufschluss *DeReWo* 8949
iz. m. ▸
1 *[über etw.]* azalpen; argipen; argibide
2 MEATZARITZA uztiatze
3 BIOLOGIA KIMIKA soluzio; disoluzio
4 *(espetxea)* (gelen) irekitze; (gelen) irekitzeko ordua

aufschlüsseln *DeReWo* 31822 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bereizi; sailkatu; xehatu

aufschlussreich *DeReWo* 13308
izlag. ▸
1 adierazgarri; salatari; irakasgarri

aufschnappen *DeReWo* 38331 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (ahoaz) harrapatu
2 *irud.* (ustekabean) harrapatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(sarraila)* ireki

aufschneiden *DeReWo* 20700 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (labanaz) ireki
2 (labanaz) xerratan ebaki; zatikatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* harropuzkerietan ibili; ahoberokeriak esan; espantuak egin

aufschrecken[1] *DeReWo* 14644 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i ikara eman; ikaratu; ikararazi; izutu; uxatu

aufschrecken[2] *DeReWo*Homograph 14644 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ikaratu; izutu

Aufschrei *DeReWo* 12536 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: aufschreien ▸
1 oihu; garrasi; intziri
2 *irud.* arrangura; kexa; espa

aufschreiben *DeReWo* 10475 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 idatziz jaso; idatzi; izkiriatu
2 -i isuna jarri; isundu

aufschreien *DeReWo* 27665 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* ▸
1 oihu egin; garrasi egin; intziri egin

● vor Schmerz aufschreien ▸ minez intzirika egin

Aufschrift *DeReWo* 7448 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aufschreiben 1 ▸
1 inskripzio; etiketa

Aufschub *DeReWo* 14730
iz. *m.* ik. aditza: aufschieben 2 ▸
1 atzeratze; geroratze; atzerapen
2 *(epea)* luzapen

aufschütten *DeReWo* 27621 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ik. schütten ▸
1 metatu; pilatu

aufschwingen *DeReWo* 28794 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 hegan gora egin
2 *irud.* mailaz igo
3 *irud.* *[zu etw.]* -t(z)eko eskudantzia hartu

Aufschwung *DeReWo* 3578 Flexion: ~s, Aufschwünge
iz. *m.* ▸
1 (gorako) bulkada; (gorako) abiada
2 EKONOMIA goraldi; susperraldi

Aufsehen *DeReWo* 5244
iz. *n.* ▸
1 txundimena; eskandalu

● Aufsehen erregen ▸ txundimena sortu

aufsehenerregend *DeReWo* 18793
izlag. *(orainald.partiz.)* ▸
1 eskandaluzko; txundigarri

Aufseher *DeReWo* 21301 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 begirale; zaindari

Aufseherin Duden Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 begirale; zaindari

aufsetzen *DeReWo* 5980 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (buruan) jarri
2 SUKALDEA sutan jarri
3 *(idatzi)* zirriborrotu; idatzi
4 HEGAZKINTZA lurreratu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 HEGAZKINTZA lur hartu; lurreratu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 agondu

Aufsicht *DeReWo* 6255
iz. f. ▸
1 *[über jdn./etw.]* ikuskaritza; ikuskatze; gainbegiratze; zainketa; zaintze; zaingo
2 = Aufseher begirale; zaindari

Aufsichtsbehörde *DeReWo* 10488
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ikuskaritza agintaritza

Aufsichtsgremium *DeReWo* 27300
iz. n. ▸
1 ikuskaritza batzorde; zaingo batzorde

Aufsichtspflicht *DeReWo* 27845
iz. n. ▸
1 *zaingo betebehar

Aufsichtsrat *DeReWo* 2265
iz. m. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseilu; jagoletza kontseilu

Aufsichtsratschef *DeReWo* 11273
iz. bizidun m. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratschefin Duden
iz. bizidun f. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratsmitglied *DeReWo* 19378
iz. anim. n. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko kide

Aufsichtsratssitzung *DeReWo* 17956
iz. f. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko bilera

Aufsichtsratsvorsitzende *DeReWo* 12550
iz. bizidun f. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratsvorsitzender *DeReWo* 15045
iz. bizidun m. ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

aufsitzen *DeReWo* 24075 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(zaldia)* (gainean) jarri; (gainean) igo
2 *irud. [jmdm./etw.]* -k atzipetua izan; -k engainatua izan

Aufspaltung *DeReWo* 30388
iz. f. ▸
1 ebakitze; banatze

aufspannen *DeReWo* 34579 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hedatu; zabaldu

aufsperren *DeReWo* 20868 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* (guztiz) ireki; zabaldu
2 *heg. Austria* = aufschließen 1 (giltzaz) ireki

aufspielen *DeReWo* 3843 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 MUSIKA jo
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *lgart.* harropuzkerietan ibili; ahoberokeriak esan; espantuak egin
2 *lgart. [als etw.]* bere burua -tzat eduki; bere burua -tzat saldu

aufspießen *DeReWo* 30668 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (alderik alde) zulatu; ziztatu
2 SUKALDEA burruntziratu

aufspringen *DeReWo* 11369 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (bat-batean) zutitu
2 *[auf etw.]* -ra salto egin
3 *(lehioa, atea)* (bat-batean) ireki; (bat-batean) zabaldu
4 *(larrua)* zartatu

aufspüren *DeReWo* 7326 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 EHIZA hatza aurkitu
2 *irud.* aurkitu; -en kokalekua zehaztu; lokalizatu

Aufstand *DeReWo* 5551 Flexion: ~s, Aufstände
iz. *m.* ▸
1 POLITIKA jaikialdi; matxinada; errebolta; oldarraldi; altxamendu

aufständisch *DeReWo* 11826
izlag. ▸
1 POLITIKA matxino; errebelde; errebel

aufstauen *DeReWo* 34814 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(isurkariak)* gelditu; geratu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(isurkariak)* gelditu; geratu
2 *irud.* pilatu

aufstecken *DeReWo* 26590 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 orratzaz batu
2 *(eraztuna)* jarri
3 *lgart.* = aufgeben 3 bertan behera utzi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* = aufgeben 1 amore eman

aufstehen *DeReWo* 5487 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 zutitu; altxatu; jaiki
2 *irud.* POLITIKA ik. Aufstand matxinatu; jaiki; altxatu
3 *(leihoa, atea)* zabalik egon

aufsteigen *DeReWo* 3081 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 igo; gora egin
2 *(auf etw.)* -tik gora egin; gainean jarri
3 *[in jmdm.]* sortu; bururatu
4 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igo; promozioa lortu

Aufsteiger *DeReWo* 2338 Flexion: ~s, ~
I *iz.* *bizidun m.* ▸
1 *pej.* gorazale
II *iz.* *m.* ▸
1 KIROLA mailaz igo berri den talde; promozioa lortu berri duen talde

Aufsteigerin Duden Flexion: ~s, ~
I *iz.* *bizidun f.* ▸
1 *pej.* gorazale
II *iz.* *f.* ▸
1 KIROLA mailaz igo berri den talde; promozioa lortu berri duen talde

aufstellen *DeReWo* 1394 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 kokatu; jarri; ipini; eraiki; instalatu; ezarri; eratu
2 izendatu
3 KIROLA aurkeztu; hamaikakoan sartu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 kokatu; jarri; ipini
2 KIROLA aurkeztu; hamaikakoan sartu

Aufstellung *DeReWo* 4576 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aufstellen ▸
1 kokatze; kokapena; jartze; eraikitze; eraikuntza; instalazio
2 izendatze; izendapen; eratze
3 KIROLA hamaikako

Aufstieg *DeReWo* 1729 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: aufsteigen ▸
1 igoera; igotze
2 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igotze; promozio

Aufstiegschance *DeReWo* 21209
iz. *f.* ▸
1 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igotzeko aukera; mailaz igotzeko mentura

Aufstiegsplatz *DeReWo* 20258
iz. m. ▸
1 KIROLA mailaz igotzeko tokia sailkapenean

Aufstiegsrunde *DeReWo* 11648
iz. f. ▸
1 KIROLA mailaz igotzen lortzeko leihaketa; promozioa jokatzeko leihaketa

Aufstiegsspiel *DeReWo* 15942
iz. n. ▸
1 KIROLA mailaz igotzeko partida; promozioko partida

aufstöbern *DeReWo* 30134 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 EHIZA hatza aurkitu
2 *irud.* (nekez) aurkitu

aufstocken *DeReWo* 4494 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA soilarua(k) gehitu
2 FINANTZAK *(kapitala)* gehitu

aufstoßen *DeReWo* 19481 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 (kolpe batez) ireki
II *ad. intran. +haben* ▸
1 korrok egin; aupats egin; poker egin
2 *irud. [jmdm.]* deigarri gertatu

aufstreben *DeReWo* 5368 - *bereizgarria*
ad. intran. +haben ▸
1 *goi.* gora egin; altxatu
2 aurrera egin; goraka ari izan

aufsuchen *DeReWo* 5213 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 -i bisita egin; bisitatu; ikustera joan

Auftakt *DeReWo* 1377 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 MUSIKA LITERATURA anakrusa
2 *irud. [sg.; zu etw.]* abio; atariko; hasiera

Auftaktspiel *DeReWo* 15447
iz. n. ▸
1 KIROLA hasierako partida

Auftaktveranstaltung *DeReWo* 16669
iz. f. ▸
1 atariko ekitaldi; hasiera ekitaldi

auftanken *DeReWo* 25414 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *(gasolina)* hornitu; berriz jarri
2 ● *irud.:* neue Kräfte auftanken ▸ atsedena hartu; indarrak bildu
II *ad. intran. +haben* ▸
1 (gasolinaz) hornitu; (gasolina) berriz jarri
2 *irud.* atsedena hartu; indarrak bildu

auftauchen *DeReWo* 1676 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 azaleratu; azaldu; agertu

auftauen *DeReWo* 24351 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 desizoztu; -i izotza kendu
II *ad. intran. +sein* ▸
1 urtu
2 *irud.* alaitu; gogoa berotu

aufteilen *DeReWo* 5007 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 zatitu; banakatu

Aufteilung *DeReWo* 8802
iz. f. ik. aditza: aufteilen ▸
1 zatitze; zatiketa; banakatze; banaketa

auftischen *DeReWo* 13754 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 SUKALDEA mahairatu; mahaigaineratu; mahaian jarri
2 *irud.* mahairatu; azaldu; hizpide izan

● Lügen auftischen ▸ gezurrak esan

Auftrag *DeReWo* 895 Flexion: ~s, Aufträge
iz. m. ik. aditza: auftragen 1 bereziki ▸
1 egiteko; zeregin; agindu; mandatu; misio
2 EKONOMIA MERKATARITZA eskaera

auftragen *DeReWo* 8757 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *m.* ▸
1 *[jmdm. etw.]* agindu
2 *[auf etw.]* ezarri
3 *(jantzia)* higatu
4 SUKALDEA mahairatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 SUKALDEA (janaria) mahairatu
2 *lgart. irud.* ● dick auftragen ▸ handizkatu; puztu

Auftraggeber *DeReWo* 7030 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ik. Auftrag 2 ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK bezero; eskatzaile

Auftraggeberin Duden Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ik. Auftrag 2 ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK bezero; eskatzaile

Auftragnehmer *DeReWo* 39507
iz. *bizidun m.* ik. Auftrag ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK kontratista

Auftragnehmerin Duden
iz. *bizidun f.* ik. Auftrag ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK kontratista

Auftragsarbeit *DeReWo* 30030
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK agindu; aginduzko lan

Auftragsbestand *DeReWo* 21166
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera-kopuru; eskaeren kopuru; aginduen kopuru

Auftragsbuch *DeReWo* 21423
iz. *n.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeren liburu; aginduen liburu

Auftragseingang *DeReWo* 10303
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeraren sarrera; eskaeraren sarrera-data; aginduaren sarrera; aginduaren sarrera-data

Auftragslage *DeReWo* 15994
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeren egoera; aginduen egoera

Auftragsvergabe *DeReWo* 12029
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera egite; agintze

Auftragsvolumen *DeReWo* 26007
iz. *n.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera kopuru; agindu kopuru; negozio zifra

Auftragswerk *DeReWo* 32763
iz. *n.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK aginduzko lan; agindu

auftreffen *DeReWo* 34082 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[auf etw.]* -k jo; -ekin talka egin

auftreiben *DeReWo* 11630 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (gora) bultzatu; gora eragin
2 puztu; handitu; harrotu
3 aurkitu; lortu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(uretan)* azaleratu; igeri egon

Auftreten *DeReWo* 5334
iz. *n.* ik. aditza: auftreten ▸
1 agerpen; agertze
2 jarrera; jokaera
3 ANTZERKIA antzezpen; antzezte; agertze

auftreten *DeReWo* 876 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 oinkatu; zapaldu
2 agertu; azaldu; gertatu
3 jarrera izan; jokatu
4 *[als jmd./etw.]* -ena egin
5 ▸
a ANTZERKIA agertokian sartu
b *[als jmd./etw.]* antzeztu
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (ostikoz) ireki

Auftrieb *DeReWo* 10232 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: auftreiben ▸
1 *[sg.]* FISIKA goranzko indarra
2 *[sg.]* bulkada; (goranzko) eragin

Auftritt *DeReWo* 748 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: auftreten ▸
1 ANTZERKIA MUSIKA ▸
a emanaldi
b (agertokian) agertze
2 *[mit jdm.]* eztabaida; liskarraldi

auftrumpfen *DeReWo* 9501 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* arrakasta izan
2 jo eta su ari izan

auftun *DeReWo* 9286 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *goi. zahark.* = öffnen ireki
2 *lgart.* aurkitu; -ekin topo egin
3 *lgart.* *[jmdm.]* SUKALDEA platerrean jarri; zerbitzatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *goi.* = öffnen ireki

auftürmen *DeReWo* 21954 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ik. Turm ▸
1 pilatu; metatu

aufwachen *DeReWo* 8259 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 esnatu; iratzarri; atzarri

aufwachsen *DeReWo* 3498 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hazi

Aufwand *DeReWo* 2779
iz. *m.* ik. aditza: aufwenden ▸
1 baliatze; erabiltze
2 EKONOMIA FINANTZAK xahupen; gastu
3 ● großer Aufwand ▸ erakuskeria; arrandia; handikeria; eralgiketa

Aufwandsentschädigung *DeReWo* 16039
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK gastuen diru-itzultze; egunsari; ordain

aufwärmen *DeReWo* 9893 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 berotu
2 SUKALDEA birberotu; berriz berotu
3 *irud.* ahazmenetik atera; gogorarazi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 berotu; berotan sartu

aufwarten *DeReWo* 5271 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *goi.* *[mit etw.]* eskaini; opa izan
2 *goi.* *[jmdm.]* zerbitzatu
3 *goi. zahark.* *[jmdm.]* -i bisita egin

aufwärts *DeReWo* 8482
adlag. ▸
1 gorantz; gora; goiti

Aufwärtsentwicklung *DeReWo* 34869
iz. *f.* ▸
1 gorakada

aufwärtsgehen *DeReWo* 36856 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 gorantz joan

Aufwärtstrend *DeReWo* 9385
iz. *m.* ▸
1 goranzko joera; gorakada

Aufwartung *DeReWo* 23419 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aufwarten ▸
1 *zahark.* zerbitzu; morrontza
2 *goi. zahark.* bisita

aufwecken *DeReWo* 39135 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 esnatu; ernatu; ernarazi; iratzarri; iratzarrarazi

aufweichen *DeReWo* 15483 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bigundu; beratu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 bigundu; beratu

aufweisen *DeReWo* 2449 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erakutsi; ezaugarri izan

aufwenden *DeReWo* 12689 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben/sein* ▸
1 *[für etw.]* baliatu; erabili
2 *[für etw.]* EKONOMIA FINANTZAK xahutu; inbestitu
3 ● (viel) Mühe aufwenden ▸ ahalegin handiak egin

aufwendig *DeReWo* 4010
I *izlag.* ik. Aufwand ▸
1 neketsu; neke; ederki kostatako
2 EKONOMIA FINANTZAK kostu handiko; xahupen handiko
II *izlag.adb.* ▸
1 nekez; kostu handiz; ederki kostata

Aufwendung *DeReWo* 8224 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufwenden ▸
1 baliatze
2 *[pl.]* EKONOMIA FINANTZAK xahupen; gastu

aufwerfen *DeReWo* 11586 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 gora jaurti
2 *[auf etw.]* gainean jaurti
3 pilatu; metatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[zu etw.]* bere burua -tzat eduki; bere burua -tzat saldu

aufwerten *DeReWo* 7098 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i balioa gehitu; -en balioa igo

Aufwertung *DeReWo* 8114
iz. f. ik. aditza: aufwerten ▸
1 FINANTZAK balioa handitze; balioa igotze

aufwiegeln EAH2006 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 asaldarazi

aufwiegen *DeReWo* 21274 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 orekatu; ordaindu; berdindu
2 *[mit etw.]* ordaindu

Aufwind *DeReWo* 9763 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 goranzko haize
2 goranzko abiada; goranzko bulkada

● im Aufwind ▸ gorantz
3 EKONOMIA goraldi

aufwirbeln *DeReWo* 30150 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zirimolatu

aufwühlen *DeReWo* 16879 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(lurra)* lardaskatu; irauli
2 *irud. (sentimenduak)* nahasi; irauli

aufzählen *DeReWo* 9484 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zenbatu; zerrendatu

Aufzählung *DeReWo* 22870 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufzählen ▸
1 zenbatze; zerrenda

aufzehren *DeReWo* 27435 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ahitu; agortu; higatu; jan

aufzeichnen *DeReWo* 8028 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 marraztu
2 idatziz jaso; idatzi
3 MUSIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA irarri; grabatu

Aufzeichnung *DeReWo* 6805 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufzeichnen ▸
1 ohar
2 MUSIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA irartze; irarketa; grabaketa

aufzeigen *DeReWo* 2983 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* erakutsi; nabarmendu
2 *lgart. (eskolan)* eskua altxatu

aufziehen *DeReWo* 6406 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 goititu; jaso
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA -i giltza eman
3 = großziehen hazi
4 *[auf etw.]* (gainean) jarri; itsatsi
5 *lgart.* antolatu; zuzendu; organizatu
6 *lgart.* *[jdn.]* -i adarra jo
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 = heraufziehen hurbildu
2 ARLO MILITARRA = aufmarschieren hedatu

Aufzucht *DeReWo* 25165 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: aufziehen 3 ▸
1 hazkuntza

Aufzug *DeReWo* 8701 Flexion: ~s, Aufzüge
iz. m. ▸
1 = Lift ik. aditza: aufziehen 1 igogailu
2 ANTZERKIA gertaldi; ekitaldi

aufzwingen *DeReWo* 13172 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* *[jmdm. etw.]* ▸
1 inposatu; bortxaz ezarri

Auge *DeReWo* 516 Flexion: ~s, ~n
iz. n. ▸
1 ANATOMIA begi
2 *(katea, soka)* begi
3 BOTANIKA begi; kimu
4 SUKALDEA (olio) begi
5 ● etw. ins Auge sehen ▸ zbti. aurre egin
6 ● etw. ins Auge fassen ▸ zbt. kontuan hartu; zbt. gogoan erabili
7 ● ins Auge fallen/stechen ▸ bistara egon; nabarmendu
8 ● jmdm. schöne Augen machen ▸ nbti. maite keinuak egin
9 ● unter vier Augen ▸ nbtkin bakarka; nbtkin bakarrean
10 *lgart.* ● ein Auge zudrücken ▸ ez ikusiarena egin; ez ikusia egin

Augenarzt *DeReWo* 17661
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA okulista; begi-artatzaile

Augenärztin Duden
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA okulista; begi-artatzaile

Augenblick *DeReWo* 2769 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 lipar; une; istant

augenblicklich *DeReWo* 13189
I *izlag.* ▸
1 berehalako; bat-bateko
II *izlag.adb.* ▸
1 berehala; bertan; abian; segituan

Augenbraue *DeReWo* 19029
iz. f. ▸
1 ANATOMIA bekain

augenfällig *DeReWo* 18347
izlag. ▸
1 bistako; begi-bistako

Augenklinik *DeReWo* 37335
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA oftalmologia klinika

Augenlicht *DeReWo* 29570
iz. n. ▸
1 ikusmen

Augenlid *DeReWo* 39868
iz. n. ▸
1 ANATOMIA betazal

Augenmerk *DeReWo* 8179
iz. n. *[sg.]* ▸
1 = Aufmerksamkeit arreta; ohartasun; aditasun; axola

Augenschein *DeReWo* 11751
iz. m. ▸
1 itxura
● dem Augenschein nach ▸ itxuraren arabera
2 *goi.*
● etw. in Augenschein nehmen ▸ zbt. aztertu

augenscheinlich *DeReWo* 15035
izlag. ▸
1 bistako; begi-bistako

Augenschmaus *DeReWo* 28183
iz. m. ▸
1 (begientzako) gozamen

Augenweide *DeReWo* 21116
iz. f. ▸
1 (begientzako) gozamen

Augenwischerei *DeReWo* 32221
iz. f. ▸
1 engainagarri; asmakeria; gezur

Augenzeuge *DeReWo* 6687
iz. bizidun m. ▸
1 begizko lekuko

Augenzeugenbericht *DeReWo* 19641
iz. m. ▸
1 ZUZENBIDEA begizko lekukoaren testigantza

Augenzeugin Duden
iz. bizidun f. ▸
1 begizko lekuko

Augenzwinkern *DeReWo* 17318
iz. n. ▸
1 (begi) keinu

augenzwinkernd *DeReWo*Angepasst 13553
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 umorezko; satiriko
II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▸
1 begi keinuak eginez; umore keinuak eginez

August *DeReWo* 342
iz. m. ▸
1 abuztu; agorril

Auktion *DeReWo* 7458 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 enkante

Auktionator *DeReWo* 30288
iz. bizidun m. ▸
1 enkanean emaile

Auktionatorin Duden
iz. bizidun f. ▸
1 enkanean emaile

Auktionshaus *DeReWo* 13046
iz. n. ▸
1 enkante etxe

Aula *DeReWo* 5004 Flexion: ~, Aulen
iz. f. ▸
1 auditorium; entzunleku; entzunareto

Aura *DeReWo* 12564
iz. f. ▸
1 aura; aire

Aus *DeReWo* 349
iz. n. ▸
1 KIROLA jokoz kanpo

- ins Aus ▸ jokoz kanpo

2 *irud.*

- das Aus ▸ amaiera; porrot

aus *DeReWo* 27
I *prepos. +Dat.* ▸
1 -tik
2 -ko
3 -zko
4 -z
II *adlag.* ▸
1 *lgart.* amaiturik
2 *lgart.* itzalirik

ausarbeiten *DeReWo* 5026 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 landu; jorratu

ausarten *DeReWo* 18594 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 endekatu
2 lotsagabetu; petraldu

ausbaden *DeReWo* 28689 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 -en pagaburu izan; -en erruduntzat hartua izan

ausbaggern *DeReWo* 31898 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ik. Bagger ▸
1 ERAIKUNTZA induskatu; hondeatu; dragatu

ausbalancieren *DeReWo* 32627 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 orekatu

ausbauen *DeReWo* 1510 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA desmuntatu; ataldu; askatu
2 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA handitu; egokitu
3 *irud.* handitu; zabaldu; garatu
4 *irud.* sendotu

ausbaufähig *DeReWo* 27015
izlag. ▸
1 heda daitekeen; handi daitekeen; emenda daitekeen
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA desmunta daitekeen; atal daitekeen

Ausbauplan *DeReWo* 26575
iz. *m.* ▸
1 handitzeko asmo; zabaltzeko asmo; garatzeko asmo; egokitzeko asmo
2 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA handitze-proiektu; garatze-proiektu

Ausbaustufe *DeReWo* 28972
iz. *f.* ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA garapen aldi; handitzearen aldi; handitzearen fase

ausbeißen *DeReWo* 39778 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad.* *+ 'sich'* *+haben* ▸
1 ● sich einen Zahn ausbeißen ▸ (hozka eginez) hortza hautsi
II *ad.* *intran.* *+haben* ▸
1 GEOLOGIA azaleratu; azaldu

ausbessern *DeReWo* 17559 - *bereizgarria*
ad. *tran.* *+haben* ▸
1 konpondu; -i akatsak kendu

Ausbeute *DeReWo* 11458 Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ik. aditza: ausbeuten 1 ▸
1 MEATZARITZA MEKANIKA/TEKNOLOGIA etekin; errendimendu; eraginkortasun

ausbeuten *DeReWo* 15245 - *bereizgarria*
ad. *tran.* *+haben* ▸
1 MEATZARITZA ustiatu
2 LAN HARREMANAK esplotatu

Ausbeutung *DeReWo* 10628
iz. *f.* ik. aditza: ausbeuten ▸
1 MEATZARITZA ustiatze; ustiapen
2 LAN HARREMANAK esplotazio

ausbezahlen *DeReWo* 10972 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. *tran.* *+haben* ▸
1 FINANTZAK LAN HARREMANAK ordaindu; kitatu; kitantza egin

ausbilden *DeReWo* 5149 - *bereizgarria*
ad. *tran.* *+haben* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK hezibidea eman; hezi
2 = entwickeln garatu; hedatu

Ausbilder *DeReWo* 9548 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) hezitzaile

Ausbilderin Duden Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) hezitzaile

Ausbildung *DeReWo* 1018
iz. *f.* = ausbilden ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK hezibide; hezkuntza; heziketa; prestakuntza

Ausbildungsberuf *DeReWo* 17183
iz. *m.* ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA (berezko prestakuntza duen) lanbide

Ausbildungsbetrieb *DeReWo* 18066
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK aprendizak hartzen dituen enpresa

Ausbildungsgang *DeReWo* 27625
iz. *m.* ▸
1 LAN HARREMANAK hezibide; ikasketa plan

Ausbildungsjahr *DeReWo* 20684
iz. *n.* ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA ikasturte

Ausbildungsmarkt *DeReWo* 24834
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK EKONOMIA HEZKUNTZA *aprendizentzako lanbide merkatu; *ikasbide merkatu

Ausbildungsmöglichkeit *DeReWo* 27900
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA ikasbidea hartzeko aukera

Ausbildungsplatz *DeReWo* 4661
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA aprendizentzako lanpostu; ikasbide plaza

Ausbildungsprogramm *DeReWo* 33989
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA (lanbide) ikasketa programa

Ausbildungsstand *DeReWo* 31237
iz. m. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK ikasketa maila

Ausbildungsstätte *DeReWo* 20458
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) ikasleku; (lanbide) ikastetxe

Ausbildungsstelle *DeReWo* 17943
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK aprendizentzako lanpostu

Ausbildungssystem *DeReWo* 37054
iz. n. ▸
1 (lanbide) hezkuntza sistema; (lanbide) formakuntza sistema

Ausbildungsvergütung *DeReWo* 38518
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK aprendizen soldata

Ausbildungsvertrag *DeReWo* 24633
iz. m. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK formakuntza kontratu; hezibide kontratu

Ausbildungszeit *DeReWo* 26765
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) ikasketen iraupen-denbora

Ausbildungszentrum *DeReWo* 20872
iz. n. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) ikasleku; (lanbide) ikastetxe

ausbleiben *DeReWo* 3244 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 falta izan; ez egon; huts egin

ausblenden *DeReWo* 15199 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ZINEMA IRRATIATB *(soinua, irudia)* irteera-urtze
2 *irud.* ukatu; ahaztarazi

Ausblick *DeReWo* 5910 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 ikuspegi; bista

ausbluten *DeReWo* 31691 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (erabat) odolustu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(zauria)* odola jariatzen amaitu
III *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *irud.* (erabat) ahuldu; odolustu

ausbooten *DeReWo* 31565 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* ITSASOA (larrialdiko) txalupetan lehorrera eraman
2 *[etw.]* ITSASOA txalupetatik lehorrera eraman
3 *lgart.* *[jdn.]* garaitu; bere tokitik kendu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ITSASOA txalupetara irten; txalupeetan lehorreratu

ausbrechen *DeReWo* 3054 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 erauzi; (hautsiz) atera
2 okatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *(espetxea)* ihes egin
2 piztu; sortu; hedatu
3 *[in etw.]* -i eman; -tzen hasi
4 GEOLOGIA *(sumendia)* erupzioa izan

ausbreiten *DeReWo* 4175 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hedatu; zabaldu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 hedatu; zabaldu; ugaldu

ausbremsen *DeReWo* 31575 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* AUTOMOBILA KIROLA balaztada batez motelarazi; balaztada batez bazterrarazi
2 *irud. [jdn.]* baztertu

ausbrennen *DeReWo* 7066 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 MEDIKUNTZA kauterizatu; erre
2 (erabat) erre
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (erabat) erre; kiskali
2 *(sua)* ahitu

ausbringen *DeReWo* 26226 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (lurrean) zabaldu; (lurrean) bota
2 MEATZARITZA atera
3 ZUZENBIDEA agindu

Ausbruch *DeReWo* 5094 Flexion: ~s, Ausbrüche
iz. *m.* ik. aditza: ausbrechen ▸
1 ihes; ihesaldi
2 (bat-bateko) hasiera; (bat-bateko) hedatze
3 GEOLOGIA *(sumendia)* erupzio

ausbrüten *DeReWo* 31032 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ZOOLOGIA *(arrautzak)* txitatu
2 *irud. lgart.* bilbatu; amaraundu
3 *irud. lgart.* -z gaixotu

ausbuchen *DeReWo* 8890 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 TURISMOA (tokiak) agortu
2 *(egutegia)* (erabat) bete

ausbügeln *DeReWo* 24924 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ik. Bügeleisen ▸
1 lisatu
2 *lgart. irud.* *(okerra)* zuzendu

Ausbürgerung *DeReWo* 39624
iz. *f.* ▸
1 ZUZENBIDEA erbesteratze; atzerriratze

Ausdauer *DeReWo* 8916
iz. *f.* ▸
1 jarraikitasun; egonarri; iraun

ausdauernd *DeReWo* 20677
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 jarraiki; saiatu; irmo; nekaezin
2 BOTANIKA iraunkor

ausdehnen *DeReWo* 8801 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hedatu; zabaldu; luzatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 hedatu; zabaldu; luzatu
2 FISIKA zabaldu; dilatatu

Ausdehnung *DeReWo* 9394 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ausdehnen ▸
1 zabaltze; hedatze; luzatze

ausdenken *DeReWo* 6281 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[sich (Dat.) etw.]* asmatu; pentsatu; hausnartu

ausdienen *DeReWo* 14400 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* *[lehenald.]* ▸
1 *zahark.* ARLO MILITARRA soldadutza bukatu; jarduera bukatu
2 *lgart.* ez ibili; balio ez izan

Ausdruck[1] *DeReWo* 1918 Flexion: ~s, Ausdrücke
iz. *m.* ik. aditza: ausdrücken ▸
1 adierazpen
2 termino; esamolde; esapide
3 ezaugarri; adierazgarri
4 adierazkortasun; adierazgarritasun

Ausdruck² *DeReWo*Homograph 1918 Flexion: ~s, Ausdrucke
iz. *m.* ik. aditza: ausdrucken ▸
1 inprimatze; inprimaketa

ausdrucken *DeReWo* 19473 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 inprimatu

ausdrücken *DeReWo* 2952 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 adierazi
2 lauskitu; marruskatu
3 *(Saft)* zukutu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 hitz egin
2 ageri izan

ausdrücklich *DeReWo* 2547
I *izlag.* ▸
1 berariazko; zehatz
II *izlag.adb.* ▸
1 izendatuki; berariaz; espresuki

Ausdrucksform *DeReWo*Angepasst
iz. *m.* ▸
1 adierazpen; adierazteko era

Ausdruckskraft *DeReWo* 26418
iz. *f.* ▸
1 adierazkortasun

Ausdrucksmittel *DeReWo* 38180
iz. *n.* ▸
1 adierazpide

ausdrucksstark *DeReWo* 13234
izlag. ▸
1 adierazgarri; adierazkor

ausdrucksvoll *DeReWo* 26094
izlag. ▸
1 adierazgarri; adierazkor

Ausdrucksweise *DeReWo* 30432
iz. *f.* ▸
1 adierazteko era

ausdünnen *DeReWo* 24803 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 NEKAZARITZA bakandu; argaldu
2 mehetu; argaldu
3 *irud.* murriztu

auseinander *DeReWo* 4320
adlag. ▸
1 = getrennt banandurik
2 = voneinander elkarrengandik

auseinanderbrechen *DeReWo* 18698 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hautsi; zatitu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 hautsi; zatitu

auseinanderdriften *DeReWo* 27396 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 elkarrengandik urrundu

auseinanderfallen *DeReWo* 26348 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+sein* ▸
1 desegin; desintegratu; hautsi

auseinandergehen *DeReWo* 11481 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 banandu; (elkarrengandik) urrundu; (elkarrengandik) urrunduz joan
2 *irud. lgart.* *[jnd.]* loditu

auseinanderhalten *DeReWo* 34140 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bereizi

auseinanderklaffen *DeReWo* 22503 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 zabal-zabalik egon
2 (elkarrengandik) urrun egon

auseinandernehmen *DeReWo* 31449 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 desegin; ataldu
2 *irud. lgart.* (erabat) garaitu; jipoitu

auseinanderreißen *DeReWo* 36855 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hautsarazi; leherrarazi

auseinandersetzen *DeReWo* 3984 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(arazoa, argudioa)* azaldu; argitu
2 ZUZENBIDEA banandu; bereizi
3 HEZKUNTZA elkarrengandik urrundurik eserarazi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit jdm.]* eztabaidatu; iharduki

Auseinandersetzung *DeReWo* 1569 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auseinandersetzen 1 bereziki ▸
1 eztabaida; iharduki

außen *DeReWo* 1816
adlag. ▸
1 kanpoan; kanpoko aldean; bazterrean

- nach außen (hin) ▸ kanporantz
- von außen ▸ kanpotik
- außen vor ▸ bazterturik

Außenamt *DeReWo* 19951
iz. n. ▸
1 *lgart.* POLITIKA ADMINISTRAZIOA = Außenministerium Kanpo Arazoetako Ministerioa

Außenanlage *DeReWo* 16442
iz. f. ▸
1 kanpoko instalazio

Außenbereich *DeReWo* 16091
iz. m. ▸
1 kanpoko alde; kanpoalde

Außenbezirk *DeReWo* 27610
iz. m. ▸
1 aldiri; kanpoko auzo

Außendienst *DeReWo* 22466
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK kanpoko zerbitzu

Außenfassade *DeReWo* 27828
iz. f. ▸
1 ARKITEKTURA aurrealde; fatxada

Außengrenze *DeReWo* 23933
iz. f. ▸
1 POLITIKA kanpoko muga

Außenhandel *DeReWo* 12509
iz. m. ▸
1 EKONOMIA kanpo merkataritza

Außenhaut *DeReWo* 35457
iz. f. ▸
1 HEGAZKINTZA ITSASOA *karkasa

Außenmauer *DeReWo* 36744
iz. f. ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA kanpoko horma; fatxadako horma

Außenminister *DeReWo* 1453
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA Kanpo Arazoetako ministro

Außenministerin *DeReWo* 7488
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA Kanpo Arazoetako ministro

Außenministerium *DeReWo* 4955
iz. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA Kanpo Arazoetako Ministerio

Außenpolitik *DeReWo* 5627
iz. f. ▸
1 POLITIKA kanpo politika

Außenpolitiker *DeReWo* 24837
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA kanpo arazoetako arloko politikari

Außenpolitikerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA kanpo arazoetako arloko politikari

außenpolitisch *DeReWo* 6367
izlag. ▸
1 POLITIKA kanpo politika dagokion; kanpo politikako

Außenposten *DeReWo* 37428
iz. m. ▸
1 EKONOMIA (kanpoko) base

Außenseite *DeReWo* 37283
iz. f. ▸
1 kanpoko alde; kanpoalde

Außenseiter *DeReWo* 4591 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 *(gizartetik)* baztertu; zokoratu; bakarti
2 KIROLA outsider

Außenseiterchance *DeReWo* 32550
iz. f. ▸
1 KIROLA outsiderraren mentura (garaitzeko)

Außenseiterin *DeReWo* 35416 Flexion: ~s, ~
iz. anim.f. ▸
1 *(gizartetik)* baztertu; zokoratu; bakarti
2 KIROLA outsider

Außenseiterrolle *DeReWo* 29945
iz. f. ik. Außenseiter ▸
1 baztertuaren rol; baztertuaren zori

Außenspiegel *DeReWo* 15555
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA kanpoko atzerako ispilu

Außenstände *DeReWo* 33277
iz. m. [pl.] ▸
1 FINANTZAK MERKATARITZA kobratu gabeko zor; kobratu gabeko faktura

außenstehend *DeReWo* 12628
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 zerikusirik ez duen; urrun

Außenstelle *DeReWo* 7696
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA EKONOMIA eskumendeko egoitza; adar; filial

Außentemperatur *DeReWo* 28088
iz. f. ▸
1 kanpoko tenperatura; kanpo tenperatura

Außenverteidiger *DeReWo* 28971
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA hegaleko atzelari

Außenverteidigerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA hegaleko atzelari

Außenwand *DeReWo* 17963
iz. m. ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA kanpoko pareta; kanpoko horma

Außenwelt *DeReWo* 11490
iz. f. ▸
1 kanpoko mundu

Außenwirkung *DeReWo* 34603
iz. f. ▸
1 kanporako eragin; itxura

außer *DeReWo* 949
I *prepos. +Dat.* ▸
1 izan ezik; salbu; -z kanpo; ez beste
II *juntag.* ▸
1 izan ezik; salbu

äußer- *DeReWo* 3207
izlag. ik. äußer- ▸
1 kanpoko; kanpoaldeko

außerdem *DeReWo* 302
adlag. ▸
1 horrezaz gain; gainera

Äußere *DeReWo* 15838
iz. (adjekt.iz.) n. ▸
1 kanpoalde
2 itxura

außerehelich *DeReWo* 35518
I *izlag.* ▸
1 ZUZENBIDEA ezkontzaz kanpoko
II *izlag.adb.* ▸
1 ZUZENBIDEA ezkontzaz kanpo; ezkontzaz at

● außerehelich geboren ▸ ezkontzaz at sortu; bort; sasiko

außereuropäisch *DeReWo* 28031
izlag. ▸
1 ez europar; Europatik kanpoko

außergerichtlich *DeReWo* 14516
I *izlag.* ▸
1 ZUZENBIDEA judizioz kanpoko
II *izlag.adb.* ▸
1 ZUZENBIDEA judizioz kanpo

außergewöhnlich *DeReWo* 2799
I *izlag.* ▸
1 ohiz kanpoko; ohi ez bezalako; berebiziko; ezohiko; ezohizko; aparta; aparteko
II *izlag.adb.* ▸
1 ohi ez bezala; ohiz kanpoko eran
2 oso (oso)

außerhalb *DeReWo* 1614
I *prepos.* *+Gen.* ▸
1 -z kanpo; -tik kanpo; -tik at
II *adlag.* ▸
1 kanpoan

außerirdisch *DeReWo* 11633
izlag. ▸
1 Lurretik kanpoko; estralurtar

auserkiesen VerbInfFormGrund - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi. zahark.* hautatu; izendatu

äußerlich *DeReWo* 8627
I *izlag.* ▸
1 kanpoko; kanpotikako; kanpo-
II *izlag.adb.* ▸
1 kanpotik

Äußerlichkeit *DeReWo* 31958
iz. f. ▸
1 itxura; azalekotasun; azalekokeria

äußern *DeReWo* 971
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 adierazi; esan
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[über/zu etw.]* hitz egin; iritzia eman

außerordentlich *DeReWo* 2903
I *izlag.* ▸
1 ohiz kanpoko; ezohiko; ezohizko; aparteko; aparta
II *izlag.adb.* ▸
1 ohi ez bezala; ohiz kanpoko eran
2 oso (oso)

außerparlamentarisch *DeReWo* 25378
I *izlag.* ▸
1 parlamentuz kanpoko
II *izlag.adb.* ▸
1 parlamentuz kanpo

außerplanmäßig *DeReWo* 20492
I *izlag.* ▸
1 ezohiko; berezi
2 egutegitik kanpoko
II *izlag.adb.* ▸
1 egutegitik kanpo

außerschulisch *DeReWo* 24358
I *izlag.* ▸
1 eskolaz kanpoko
II *izlag.adb.* ▸
1 eskolaz kanpo

äußerst *DeReWo* 1762
I *adlag.* ▸
1 guztiz; oso; txit
II *izlag.* ▸
1 muturreko; okitu

außerstande *DeReWo* 29392
adlag. prd./atr. ▸
1 ezgai; ezgauza

Äußerste *DeReWo* 25902
iz. (adjekt.iz.) *n.* ik. äußerst ▸
1 mutur

- bis zum Äußersten gehen ▸ (azken) muturreraino joan

Äußerung *DeReWo* 2457 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: äußern ▸
1 adierazpen

auserwählen *DeReWo* 19495 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hautatu; izendatu

ausfahren *DeReWo* 14616 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* (gurpil gainean) paseatzera eraman
2 garraiatu; banatu
3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zabaldu; hedatu
4 AUTOMOBILA

● ein Auto (voll) ausfahren ▸ autoz ezin bizkorrago joan

II *ad. intran.* *+sein* ▸

1 *(trena)* abiatu
2 *(itsasontzia)* itsasoratu
3 (autoz) pasieran ibili; (autoz) paseoan ibili

Ausfahrt *DeReWo* 8001 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▸

1 *(autoz)* irteera; pasiera; paseo
2 *(autoentzat)* irteera
3 SCHIFFAHRT itsasoratze

Ausfall *DeReWo* 3366 Flexion: ~s, Ausfälle

iz. m. ik. aditza: ausfallen ▸

1 bertan behera uzte; kentze
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA matxura; huts
3 ez egote; ez izate; huts
4 *(ilea)* galtze; erortze
5 *[gegen jdn.]* KIROLA ARLO MILITARRA kontraeraso; eraso

ausfallen *DeReWo* 1754 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. *+sein* ▸

1 bertan behera gelditu
2 *[etw.]* MEKANIKA/TEKNOLOGIA huts egin; hondatu
3 *[jnd.]* ez egon; huts egin
4 *(ilea)* erori; galdu
5 gertatu; emaitza izan
6 *zahark.* *[gegen jdn.]* ARLO MILITARRA kontraerasotu; -i eraso egin

ausfällen *DeReWo* 6599 - *bereizgarria*

ad. tran. *+haben* ▸

1 KIMIKA jausarazi; prezipitatu
2 *Suitza* ZUZENBIDEA *(zigorra)* erabaki; ezarri

ausfallend *DeReWo* 38552

I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸

1 ik. ausfallen oldarkor; erasozko

II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▸

1 ik. ausfallen oldarrean; erasoka

Ausfallstraße *DeReWo* 38487

iz. f. ▸

1 (hiritik) irtetzeko errepide

ausfechten *DeReWo* 23000 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. *+haben* ▸

1 *irud.* *(eztabaida, liskarra)* ; = austragen garbitu; -en garbitzea egin; xuritu; erabaki

ausfeilen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*

ad. tran. *+haben* ▸

1 limatu; karrakatu
2 *irud.* = ausarbeiten landu; findu

ausfindig *DeReWo* 10877

adlag. ▸

1 aurki daitekeen

● ausfindig machen ▸ aurkitu; -en kokalekua zehaztu; lokalizatu

ausfliegen *DeReWo* 17034 - *irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran.* *+haben* ▸

1 (hegazkinez) atera; (hegazkinez) ebakuatu

II *ad. intran.* *+sein* ▸

1 (hegan) abiatu; (hegan) urrundu

ausflippen *DeReWo* 32731 - *bereizgarria*

ad. intran. *+sein* ▸

1 harritu; txunditu; flipa egin

Ausflucht *DeReWo* 34213 Flexion: ~, Ausflüchte

iz. f. ▸

1 aitzakia; desenkusa; maratila

Ausflug *DeReWo* 2420 Flexion: ~s, Ausflüge

iz. m. ▸

1 txango; irtenaldi

Ausflügler *DeReWo* 17627 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▸

1 TURISMOA txangozale

Ausflüglerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▸

1 TURISMOA txangozale

Ausflugsfahrt *DeReWo* 30546

iz. f. ▸

1 TURISMOA txango; irtenaldi

Ausflugsziel *DeReWo* 14496
iz. n. ▸
1 TURISMOA txangoaren helburu; irtenaldiaren helburu

ausforschen *DeReWo* 12894 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 (sakontasunez) ikertu; (sakontasunez) aztertu
2 *Austria* = ausfindig machen -en kokalekua zehaztu

Ausfuhr *DeReWo* 11424 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 EKONOMIA MERKATARITZA ik. aditza: ausführen esportatze; esportazio

ausführen *DeReWo* 2680 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 burutu; gauzatu; bete

● einen Befehl ausführen (lassen) ▸ agindua bete(arazi)

2 = darlegen azaldu
3 = spazieren führen paseatzera eraman; (kalera) atera
4 *[jdn.]* gonbidatu; eraman; -ekin (kalera) atera
5 EKONOMIA MERKATARITZA esportatu

Ausführende *DeReWo*Angepasst Flexion: eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA ik. ausführen betetzaile; burutzen duen
2 ▸
a MUSIKA jotzaile; interpretatzaile
b ANTZERKIA antzezle

Ausführender HumanGender 13866 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA ik. ausführen betetzaile; burutzen duen
2 ▸
a MUSIKA jotzaile; interpretatzaile
b ANTZERKIA antzezle

ausführlich *DeReWo* 2753
I *izlag.* ▸
1 zehatz; zehaztazun handiko; zehaztazunez beteriko
II *izlag.adb.* ▸
1 xeheki; zehatz; argi eta garbi

Ausführung *DeReWo* 3916
iz. f. ik. aditza: ausführen ▸
1 = Durchführung betetze; gauzatze; burutze
2 azalpen
3 era; aldaera; modelo

ausfüllen *DeReWo* 5188 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *[etw.]* (hutsunea) bete
2 *[jdn.]* ase; bete; gogobete

Ausgabe *DeReWo* 1066 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: ausgeben ▸
1 *[sg.; an jdn.]* = Verteilung banatze; banaketa
2 *(liburua)* argitaraldi
3 KAZETARITZA zenbaki
4 EKONOMIA xahupen; gastu
5 FINANTZAK *(akzioak)* jaulkipen

Ausgabekurs *DeReWo* 38446
iz. m. ▸
1 FINANTZAK *(akzioak)* jaulkipen prezio

Ausgabenseite *DeReWo* 30295
iz. f. ik. Ausgabe ▸
1 *lgart.* gastuen alde

● auf der Ausgabenseite ▸ gastuen aldetik

Ausgabepreis *DeReWo* 28838
iz. m. ▸
1 FINANTZAK *(akzioak)* jaulkipen prezio

Ausgang *DeReWo* 3608 Flexion: ~s, Ausgänge
iz. m. ik. aditza: ausgehen ▸
1 *[aus etw.]* irteera
2 = Ergebnis emaitza
3 = Beginn abiaburu; abiagune; abiapuntu; jatorria
4 ARLO MILITARRA baimen

● Ausgang haben ▸ baimenarekin egon

Ausgangsbasis *DeReWo* 31344
iz. f. ▸
1 oinarri; abiapuntu

Ausgangslage *DeReWo* 8670
iz. f. ▸
1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangsposition *DeReWo* 10801
iz. f. ▸
1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangspunkt *DeReWo* 6159
iz. m. ▸
1 abiaburu; abiagune; abiapuntu

Ausgangssituation *DeReWo* 26732
iz. f. ▸
1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangssperre *DeReWo* 23036
iz. f. ▸
1 ARLO MILITARRA ADMINISTRAZIOA etxeratze agindu

ausgeben *DeReWo* 1623 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = verteilen banatu
2 xahutu; gastatu; eralgi
3 FINANTZAK *(akzioak)* jaulki
4 *[jmdm. etw.]* ordaindu

- eine Runde ausgeben ▸ txanda bat ordaindu

5 *[etw. für/als etw.]* -tzat saldu; -tzat iragan
II *ad. + 'sich'* *+haben [für/als etw.]* ▸
1 bere burua -tzat saldu; bere burua -tzat iragan

ausgefallen *DeReWo* 3693
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausfallen
II *izlag.* ▸
1 berezi; ezohiko; bitxi; xelebre

ausgefeilt *DeReWo* 12949
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausfeilen
II *izlag.* ▸
1 landu; fin; heldu

ausgeglichen *DeReWo* 2572
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausgleichen
II *izlag.* ▸
1 orekatu; orekadun; bare

Ausgeglichenheit *DeReWo* 23099
iz. f. ik. ausgeglichen 1 ▸
1 baretasun; sosegu

ausgehen *DeReWo* 685 - *irregularra, bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 = hinausgehen irten; atera
2 = enden amaitu; emaitza izan
3 *(argia, sua)* itzali; hil
4 = ausfallen *(ileak)* erori; galdu
5 *[jmdm. etw.]* amaitu; agortu; -rik gabe gelditu
6 *[von etw.]* abiatu; abiapuntu hartu
7 *[auf etw.]* helburu izan; -ra joan

ausgehend *DeReWo* 7504
izlag. (orainald.partiz.) ik. ausgehen 2-3 ▸
1 amaitzen ari den

- in der ausgehenden Jungsteinzeit ▸ Neolitoaren amaieran

ausgeklügelt *DeReWo* 12838
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausklügeln
II *izlag.* ▸
1 = raffiniert oso landu; sofistikatu

ausgelassen *DeReWo* 9830
I *ad. partiz.* ik. aditza: auslassen
II *izlag.* ▸
1 alai
III *izlag.adb.* ▸
1 alai

Ausgelassenheit *DeReWo* 35946
iz. f. ▸
1 alaitasun

ausgelaugt *DeReWo* 25866
izlag. ▸
1 lixibatu
2 *irud.* akitu; ahitu; lur jota

ausgemacht *DeReWo* 6126
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausmachen
II *izlag.* ▸
1 adostu
2 = ausgesprochen erabateko; garbi
III *izlag.adb.* ▸
1 = ausgesprochen erabat; oso

ausgenommen *DeReWo* 6539
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausnehmen
II *izlag.adb.* = außer ▸
1 *[+Akk.]* salbu; landa; izan ezik

ausgerechnet *DeReWo* 1751
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausrechnen
II *izlag.adb.* ▸
1 hain zuzen (ere)

ausgesprochen *DeReWo* 1739
I *ad. partiz.* ik. aditza: aussprechen
II *izlag.* ▸
1 erabateko; garbi
III *izlag.adb.* ▸
1 erabat; oso

ausgestalten *DeReWo* 21076 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 antolatu
2 apaindu
3 garatu; sakondu

ausgewogen *DeReWo* 8980
I *ad. partiz.* ik. aditza: auswiegen
II *izlag.* ▸
1 orekatu

Ausgewogenheit *DeReWo* 23455
iz. f. ▸
1 oreka; dendu

ausgezeichnet *DeReWo* 1218
I *ad. partiz.* ik. aditza: auszeichnen
II *izlag.* ▸
1 bikain

ausgiebig *DeReWo* 6001
I *izlag.* ▸
1 oparo; naro
II *izlag.adb.* ▸
1 oparo; naro
2 luzaro

Ausgleich *DeReWo* 1648 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: ausgleichen ▸
1 ordain; konpentsazio
2 berdintze; orekatze; doikuntza
3 KIROLA berdinketa; adoste

ausgleichen *DeReWo* 3525 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ordaindu; konpentsatu
2 berdindu; orekatu
3 FINANTZAK kitatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 KIROLA adostu; berdindu

Ausgleichstreffer *DeReWo* 18731
iz. m. ▸
1 KIROLA adosteko gola

Ausgleichszahlung *DeReWo* 18878
iz. f. ▸
1 FINANTZAK ordain; kitagarri

ausgliedern *DeReWo* 15307 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[aus etw.]* = herauslösen bereizi
2 = nicht behandeln baztertu; aintzat ez hartu
3 EKONOMIA *outsourcing egin

Ausgliederung *DeReWo* 14031
iz. f. ik. aditza: ausgliedern ▸
1 EKONOMIA = Outsourcing outsourcing

ausgraben *DeReWo* 11395 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 lurpetik atera
2 induskatu

Ausgrabung *DeReWo* 12776 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausgraben ▸
1 indusketa

ausgreifen *DeReWo* 24198 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *(oinez, zaldiz)* abiada hartu; abaila hartu

ausgrenzen *DeReWo* 20620 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. aus etw.]* baztertu; kanporatu; kanpo utzi
2 *[etw.]* baztertu; aintzat ez hartu

Ausgrenzung *DeReWo* 11081 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausgrenzen ▸
1 baztertze; kanpoan uzte
2 bazterkeria

ausgucken *DeReWo* 35923 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* = aussuchen hautatu; aukeratu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[nach jdm./etw.]* = ausschauen (begiez) bilatu
III *ad.* *+ 'sich'*

aushalten *DeReWo* 5606 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eutsi; jasan; irozo
2 *lgart. [jdn.]* mantendu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 = durchhalten eutsi

aushandeln *DeReWo* 6152 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 tratua egin; negoziatu
2 POLITIKA negoziatu

aushändigen *DeReWo* 10725 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* eskura eman; eskuetaratu

Aushang *DeReWo* 24704 Flexion: ~s, Aushänge
iz. m. ik. aditza: aushängen[1] ▸
1 afixa; kartel

aushängen[1] *DeReWo* 20531 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(atea, leihoa)* orpotik atera
2 *(afixa)* jarri

aushängen[2] *DeReWo*Homograph 24704 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 *(afixa)* jarrita egon

Aushängeschild *DeReWo* 8265
iz. n. ▸
1 afixa; kartel
2 *irud.* erakuskari; adierazgarri

ausharren *DeReWo* 11638 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *goi.* jarraikia izan; iraun; eutsi; itxaron

aushebeln *DeReWo* 17973 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 KIROLA *(borroka librea)* jauzarazi
2 *irud.* baliogabetu; ezeztatu

ausheben *DeReWo* 12338 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERAIKUNTZA induskatu; zulatu
2 *(lurra)* atera
3 *(atea, leihoa)* orpotik atera
4 *(gaizkile taldea)* desegin

aushecken *DeReWo* 26728 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *lgart.* amaraundu; bilbatu; erabili

ausheilen *DeReWo* 38085 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (erabat) sendatu; (erabat) osatu

aushelfen *DeReWo* 13454 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben [jmdm.]* ▸
1 (estualdi batean) lagundu

Aushilfe *DeReWo* 21898 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 laguntza
2 LAN HARREMANAK ordezko; laguntzaile

Aushilfskraft *DeReWo* 37707
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK laguntzaile; behin-behineko langile; sasoiko langile

aushöhlen *DeReWo* 18865 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hustu; barne-hustu; induskatu
2 *irud.* ahuldu; makaldu

ausholen *DeReWo* 12785 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 abiada hartu
2 *irud.* ● (weit) ausholen ▸ haririk gabe aritu

Aushub *DeReWo* 32750
iz. *m.* ik. aditza: ausheben 1-2 ▸
1 ERAIKUNTZA induskatze; zulatze
2 ateratako lur

aushungern *DeReWo* 31831 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i gosea igaroarazi; gosez hil

auskennen *DeReWo* 7655 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *[mit etw./in]* (ondo) ezagutu

ausklammern *DeReWo* 13416 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 alboratu; baztertu; kanporatu

Ausklang *DeReWo* 9650 Flexion: ~s, Ausklänge
iz. *m.* ik. aditza: ausklingen ▸
1 amaiera

ausklingen *DeReWo* 6616 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 motelduz joan; amaitzear egon; amaitu

ausklinken *DeReWo* 35870 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (euskarritik) askatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 (euskarritik) askatu
2 *lgart. irud.* = ausrasten bere onetik atera; haserretu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 (euskarritik) askatu
2 *irud. [aus etw.]* = zurückziehen atzerantz egin; atera

ausklügeln VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 asmatu; pentsatu; sofistikatu

Auskommen *DeReWo* 24486
iz. *n.* ik. aditza: auskommen ▸
1 = Lebensunterhalt bizibide; ogibide
2 *[mit jdm.]* harremana

auskommen *DeReWo* 3733 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[mit/ohne etw.]* nahikoa izan; nahikotu
2 *[mit jdm.]* harremana izan

● gut mit jdm. auskommen ▸ nbtekin ondo konpondu

auskosten *DeReWo* 18460 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *irud.* gozatu; dastatu; bizi

auskundschaften *DeReWo* 38461 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 esploratu; miatu; kirikatu; zelatatu

Auskunft *DeReWo* 1365 Flexion: ~, Auskünfte
iz. *f.* ▸
1 argibide; informazio
2 argibide bulego

auskurieren *DeReWo* 17620 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (erabat) sendatu; (erabat) osatu

auslachen *DeReWo* 23082 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i barre egin; -i irri egin

ausladen *DeReWo* 21042 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* deskargatu; zamagabetu; hustu
2 *[jnd.]* -en gonbidapena ezeztatu

ausladend *DeReWo* 21118
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 irten; zabal; nasai

Auslage *DeReWo* 14123 Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ik. aditza: auslegen bereziki ▸
1 *(dendan)* erakusgai; erakusleiho
2 *[pl.]* xahupenak; gastuak

auslagern *DeReWo* 13241 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (beste nonbaitean) gorde; (beste nonbaitean) biltegiratu
2 (lekuz) aldatu; lekualdatu
3 biltegitik atera; gordetegitik atera

Ausland *DeReWo* 1015
iz. f. ▸
1 atzerri

Ausländer *DeReWo* 1593 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 atzerritar; kanpotar

Ausländeramt *DeReWo* 30577
iz. *n.* ▸
1 *lgart.* ADMINISTRAZIOA = Ausländerbehörde atzerritarren administrazioaren bulego

Ausländeranteil *DeReWo* 18327
iz. *f.* ▸
1 atzerritarren kopuru

Ausländerbeauftragte *DeReWo* 19983
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA = Integrationsbeauftragter atzerritarren arloko arduradun; inmigrazioaren arloko arduradun

Ausländerbeauftragter *DeReWo* 27639
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA = Integrationsbeauftragter atzerritarren arloko arduradun; inmigrazioaren arloko arduradun

Ausländerbehörde *DeReWo* 11748
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA atzerritarren administrazioaren bulego

Ausländerbeirat *DeReWo* 11463
iz. *m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA atzerritarren aholku batzorde

ausländerfeindlich *DeReWo* 13142
izlag. ▸
1 xenofobo

Ausländerfeindlichkeit *DeReWo* 15128
iz. *f.* ▸
1 xenofobia

Ausländergesetz *DeReWo* 20172
iz. *n.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA atzerritarren lege

Ausländerhass *DeReWo* 37298
iz. *m.* ▸
1 xenofobia

Ausländerin *DeReWo* 16063 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 atzerritar; kanpotar

Ausländerkind *DeReWo* 36178
iz. *anim. n.* ▸
1 atzerritarren seme; atzerritarren alaba

Ausländerpolitik *DeReWo* 17443
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA atzerritarren arloko politika

Ausländerrecht *DeReWo* 24462
iz. *n.* ▸
1 ZUZENBIDEA atzerritarren arloko legedi

ausländisch *DeReWo* 1228
izlag. ▸
1 atzerritar; atzerriko

Auslandsaufenthalt *DeReWo* 22293
iz. *m.* ▸
1 atzerriko egonaldi

Auslandseinsatz *DeReWo* 15328
iz. *m.* ▸
1 ARLO MILITARRA *atzerriko misio

Auslandsgeschäft *DeReWo* 18993
iz. *n.* ▸
1 EKONOMIA atzerriarekiko merkataritza harreman; atzerriko negozio

Auslandsinvestition *DeReWo* 32993
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK atzerriko inbestimendu

Auslandsmarkt *DeReWo* 37905
iz. m. ▸
1 EKONOMIA MERKATARITZA kanpo merkatu; atzerriko merkatu

Auslandsreise *DeReWo* 17523
iz. f. ▸
1 TURISMOA atzerrirako bidaia

Auslandsschuld *DeReWo* 30553
iz. f. ▸
1 FINANTZAK kanpo zor

auslassen *DeReWo* 4119 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = weglassen ez egin; egin gabe utzi
2 *(gantza)* urtu
3 *lgart.* = ausgeschaltet lassen ez piztu; itzalirik utzi
4 *(jantzia)* luzatu
5 ● seinen Ärger an jdm. auslassen ▸ haserrea nbtengan hustu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[über etw.]* (luze eta zabal) azaldu; -n luzatu

auslasten *DeReWo* 8414 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (eman ahala guztian) baliatu; (eman ahala guztian) erabili; -i (egin ahal adina) lana eman

Auslastung *DeReWo* 7460 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auslasten ▸
1 baliatze; erabiltze; ustiatze

Auslauf *DeReWo* 20068 Flexion: ~s, Ausläufe
iz. m. ik. aditza: auslaufen ▸
1 = Abfluss isurbide; konketa
2 NEKAZARITZA eskorta
3 = Bewegungsfreiheit mugitzeko askatasun; mugitzeko une

auslaufen *DeReWo* 3769 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 isuri
2 ITSASOA itsasoratu
3 iraungi; amaitu

Ausläufer *DeReWo* 23063 Flexion: ~s, ~
I *iz. m.* ▸
1 GEOGRAFIA GEOLOGIA METEOROLOGIA BOTANIKA adar
II *iz. bizidun m.* ▸
1 *Austria* mezulari

Ausläuferin HumanGender Flexion: ~s, ~
I *iz. m.* ▸
1 GEOGRAFIA GEOLOGIA METEOROLOGIA BOTANIKA adar
II *iz. bizidun f.* ▸
1 *Austria* mezulari

Auslaufmodell *DeReWo* 21060
iz. n. ▸
1 EKONOMIA MERKATARITZA *jadanik ekoizten ez den produktu

ausleben *DeReWo* 11784 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bizi; mamitu; gauzatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 bizitzaz gozatu

auslegen *DeReWo* 5092 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erakutsi; erakusleihoan jarri
2 -z (lurra) estali; (lurrean) zabaldu
3 *(dirua)* aurreratu; maileguz utzi
4 LITERATURA azaldu; iruzkindu; interpretatu
5 *[für/auf etw.]* MEKANIKA/TEKNOLOGIA egokitu

Auslegung *DeReWo* 11326 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auslegen 4 bereziki ▸
1 azalpen; iruzkin; interpretazio

Ausleihe *DeReWo* 16613 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: ausleihen ▸
1 *(liburutegia)* mailegu; mailegutze

ausleihen *DeReWo* 7354 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* maileguz utzi; mailegatu
2 *[(sich (Dat.)) etw.]* maileguz hartu; mailegatu

Ausleihung *DeReWo* 35510 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausleihen ▸
1 mailegutze

Auslese *DeReWo* 17150 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: auslesen bereziki ▸
1 hautespen; sailkapen

auslesen *DeReWo* 35773 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = aussondern bereizi; baztertu
2 hautatu; sailkatu
3 irakurtzen amaitu
4 INFORMATIKA -tik (datuak) erauzi; -tik (datuak) irakurri

ausleuchten *DeReWo* 26878 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 argiztatu; argitu; -i argi eman

ausliefern *DeReWo* 4734 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(salgaiak)* banatu; eskura eman
2 *[jdn.]* ZUZENBIDEA POLITIKA estraditatu
3 ● *irud.:* jmdm. ausgeliefert sein ▸ -en eskuetan erori; -en mende egon
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 errenditu

Auslieferung *DeReWo* 6550 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausliefern ▸
1 *(salgaiak)* banaketa; eskura emate
2 ZUZENBIDEA POLITIKA estradizio

ausliegen *DeReWo* 8342 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 ik. auslegen 1 (erakusleihoan) erakusgai izan

ausloben *DeReWo* 15690 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ZUZENBIDEA *(ordainsaria)* iragarri
2 *(leihaketa saria)* iragarri

auslöschen[1] *DeReWo* 14536 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(sua)* hil
2 *(argia)* itzali
3 ezabatu
4 suntsitu; hil

auslöschen[2] *DeReWo*Homograph 14536 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(sua, argia)* itzali

auslosen *DeReWo* 14373 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zozkatu; zozketatu

auslösen *DeReWo* 1279 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[etw.]* eragin; piztu; abiarazi
2 ▸
a *[etw.]* trukatu; berreskuratu
b *[jdn.] (presoa)* trukatu; askatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 piztu; abiatu

Auslöser *DeReWo* 5830 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 eragile; pizten duen
2 *(su-arma)* kako; katu
3 ARGAZKIGINTZA kliskagailu

Auslosung *DeReWo* 8258 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auslosen ▸
1 zozketa

ausloten *DeReWo* 8712 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ITSASOA ERAIKUNTZA MEKANIKA/TEKNOLOGIA zundatu
2 *irud.* zundatu; ikertu; aztertu

ausmachen *DeReWo* 2261 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* = ausschalten *(argia, sua, gailua)* itzali
2 = vereinbaren adostu
3 = bilden izan; eratu; sortu
4 = sehen können begiztatu; ikusi
5 *[jmdm. etw.]* axola izan; inporta izan; ardura izan

ausmalen *DeReWo* 11986 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 margotu; koloreztatu; margoz bete
2 *irud. [sich (Dat.) etw.]* irudikatu; imajinatu; pentsatu

Ausmaß *DeReWo* 3150 Flexion: ~es, ~e
iz. n. ▸
1 neurri; tamaina; luze-labur; hein

ausmergeln VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 indarra kendu; (erabat) ahitu; (erabat) argaldu

ausmerzen *DeReWo* 20624 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erauzi; errotik atera; errotik kendu

ausmisten *DeReWo* 32570 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -ko simaurra kendu; -ko satsa kendu
2 *irud.* garbitu; antolatu; ordenatu

ausmustern *DeReWo* 22375 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 baztertu; bota; erablitzeari utzi
2 ARLO MILITARRA ezgai deklaratu

Ausnahme *DeReWo* 1803
iz. f. ik. aditza: ausnehmen ▸
1 salbuespen

● mit Ausnahme von etw./jdm. ▸
zbt./nbt. salbu; zbt./nbt. izan ezik
2 *heg. Austria* erretiro

Ausnahmeerscheinung *DeReWo*
iz. *bizidun f.* ▸
1 salbuespen; gailentzen duen

Ausnahmefall *DeReWo* 12674
iz. m. ▸
1 salbuespen; salbuespenezko gertaera

Ausnahmegenehmigung *DeReWo* 16622
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA salbuespenezko baimena

Ausnahmeregelung *DeReWo* 16096
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA salbuespenezko arau

Ausnahmesituation *DeReWo* 31188
iz. f. ▸
1 salbuespenezko egoera

Ausnahmezustand *DeReWo* 9777
iz. f. ▸
1 POLITIKA emergentzia egoera

ausnahmslos *DeReWo* 11005
I *izlag.* ▸
1 salbuespenik gabeko
II *izlag.adb.* ▸
1 salbuespenik gabe

ausnahmsweise *DeReWo* 8548
I *adlag.* ▸
1 salbuespen gisa; salbuespena eginez
II *adlag. prd./atr.* ▸
1 *[gertaera-izenekin]* salbuespenezko

ausnehmen *DeReWo* 12330 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (barrutik) garbitu; -i tripak atera; hustu
2 *irud.* -i lapurtu; lumatu; larrutu
3 *[von etw.]* salbuetsi; aintzat ez hartu; baztertu; kendu

ausnutzen *DeReWo* 5124 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 baliatu; -i onura atera; ustiatu
2 *[jnd.]* = missbrauchen esplotatu

Ausnutzung *DeReWo* 22486
iz. f. ik. aditza: ausnutzen 1 bereziki ▸
1 baliatze; ustiatze; ustiapen

auspacken *DeReWo* 9494 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -i bilgarria kendu
2 *(maletak)* desegin
3 *lgart.* *(isilekoa)* aitortu; salatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *lgart.* *[über etw./jdn.]* zakua hustu; (isilekoa) aitortu; (isilekoa) salatu

ausparken *DeReWo* 24574 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 AUTOMOBILA (autoa) aparkalekutik atera

auspfeifen *DeReWo* 25913 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i txistukatu; txistu egin; uhukatu

ausplaudern *DeReWo* 30193 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(ezkutukoa)* salatu

ausplündern *DeReWo* 36144 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i lapurtu; larrutu; lumatu
2 *[etw.]* harrapakatu; arpilatu; garbitu

ausprägen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(txanponak)* egin; irarri
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 garatu; sortu

Ausprägung *DeReWo* 20833
iz. f. ik. aditza: ausprägen ▸
1 era; forma

ausprobieren *DeReWo* 4433 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 frogatu
2 saiatu

Auspuff *DeReWo* 25549 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA MEKANIKA/TEKNOLOGIA ihes hodi; ihes tutu

ausrangieren *DeReWo* 28734 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (tren orga) baztertu
2 *irud.* baztertu

ausrasten *DeReWo* 18764 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA (euskarritik) atera; (euskarritik) askatu
2 *irud. lgart.* bere onetik atera; haserretu

ausrauben *DeReWo* 13181 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i lapurtu; larrutu; lumatu
2 *[etw.]* -n lapurtu; garbitu

ausräumen *DeReWo* 6648 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hustu
2 *[aus etw.]* kendu
3 *(zalantza)* uxatu; desagerrarazi
4 *(gaitz-ulertu)* konpondu

ausrechnen *DeReWo* 10808 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kalkulatu; kontuak atera
2 *[sich (Dat.) etw.]* kontuan izan; aurreikusi

Ausrede *DeReWo* 9872
iz. f. ▸
1 aitzakia; estakuru; desenkusa; zurigarri

ausreden *DeReWo* 27219 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* -t(z)eko asmoa kendu; -tik gibelatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 = aussprechen hitz egiten amaitu

● jdn. nicht ausreden lassen ▸ nbi. hitza kendu

ausreichen *DeReWo* 2493 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 aski izan; nahikoa izan

ausreichend *DeReWo* 1843
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 nahiko; aski
II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▸
1 nahiko; aski

ausreifen *DeReWo* 22502 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 heldu; umotu; ondu

Ausreise *DeReWo* 12979 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: ausreisen ▸
1 TURISMOA irteera (herrialdetik)

ausreißen *DeReWo* 18158 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 erauzi; atera; idoki
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *lgart.* = flüchten ihes egin

ausreisen *DeReWo* 16307 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 (herrialdetik) irten; (herrialdetik) atera; atzerrira joan

Ausreißer *DeReWo* 16615 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 ihesle; iheslari; ihesdun

Ausreißerin HumanGender 16615 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 ihesle; iheslari; ihesdun

ausreizen *DeReWo* 16272 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 baliatu; erabili; (guztiz) ustiatu

ausrichten *DeReWo* 2323 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zuzendu; egokitu; doitu
2 *irud.* *[nach/auf etw.]* egokitu; norabidetu
3 = erreichen lortu ▸
a *[gegen jdn./etw.]* ● nichts ausrichten können ▸ ezin izan
b *[bei jdm.]* ● bei jdm. nichts ausrichten können ▸ nbtengandik ezer lortzerik ez izan
4 (hirugarren bati) esan

● jmdm. etw. (von jdm.) ausrichten ▸ nbi. (beste nb.en partez) zbt. esan
5 = veranstalten antolatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[nach etw.]* norabidetu; egokitu; moldatu; jokatu

Ausrichter *DeReWo* 8981 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 antolatzaile

Ausrichterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 antolatzaile

Ausrichtung *DeReWo* 5404 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ausrichten 1-2 ▸
1 egokitze; norabidetze; norabidea; doitze

Ausritt *DeReWo* 26078
iz. *m.* ▸
1 *(zaldiz)* txango
2 *irud.* *Austria* zentzugabekeria; astakeria; irain

ausrollen *DeReWo* 18540 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 desbiribilkatu; desbildu; zabaldu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 biraka joan gelditu arte
2 HEGAZKINTZA (lur harturik) gelditu joan

ausrotten *DeReWo* 15616 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 deuseztatu; erauzi; ezereztu; suntstitu

Ausrottung *DeReWo* 25240
iz. *f.* ik. aditza: ausrotten ▸
1 deuseztatze; ezerezte

ausrücken *DeReWo* 6994 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(inprimaketa)* koskatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 ARLO MILITARRA irten; abiatu
2 *lgart.* ihes egin

● lgart.: von zu Hause ausrücken ▸ etxetik ihes egin

Ausruf *DeReWo* 27360 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: ausrufen 1-2 ▸
1 oihu; deiadar; aldarrikapen

ausrufen *DeReWo* 5793 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* oihukatu
2 *[jdn.]* deitu
3 *[jdn. zu etw.]* POLITIKA = proklamieren izendatu

Ausrufezeichen *DeReWo* 23347
iz. *n.* ▸
1 *(idatzia)* harridura marka; harridura ikur

Ausrufung *DeReWo* 26771 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ausrufen 3 = Proklamation ▸
1 POLITIKA izendatze

ausruhen *DeReWo* 8542 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 atseden hartu; atsedendu; abaro egin
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 atseden hartu; atsedendu; abaro egin

ausrüsten *DeReWo* 5782 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* hornitu; tresnatu

Ausrüster *DeReWo* 23257 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 hornitzaile
2 ITSASOA (ontzi) jabe

Ausrüsterin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 hornitzaile
2 ITSASOA (ontzi) jabe

Ausrüstung *DeReWo* 5460 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ausrüsten ▸
1 hornidura; tresneria
2 ARLO MILITARRA armak; armamentu

Ausrüstungsgegenstand *DeReWo* 38185
iz. *m.* ▸
1 tresna

ausrutschen *DeReWo* 13813 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 irristatu; labaindu; irrist egin

Ausrutscher *DeReWo* 10456 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 irristada; labainkada
2 *irud.* oker; hanka sartze; labainkada; lapsus

Aussaat *DeReWo* 30827 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aussäen ▸
1 NEKAZARITZA ereintza; ereite; ereinaldi

aussäen *DeReWo* 37166 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 NEKAZARITZA erein

Aussage *DeReWo* 1025 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: aussagen ▸
1 adierazpen; deklarazio

Aussagekraft *DeReWo* 21137
iz. *f.* ▸
1 adierazpen; adierazteko ahalmen; adierazteko balio

aussagekräftig *DeReWo* 14611
izlag. ▸
1 adierazgarri

aussagen *DeReWo* 4282 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 adierazi; agerian utzi
2 ZUZENBIDEA lekuko gisa adierazi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ZUZENBIDEA mintzatu; adierazpena egin

ausschalten *DeReWo* 6313 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* = abschalten itzali; amatatu; deskonektatu
2 *lgart.* *[jdn.]* hil; garbitu

Ausschank *DeReWo* 24778 Flexion: ~(e)s, Ausschänke
iz. *m.* ik. aditza: ausschenken ▸
1 (edari) salmenta
2 edaritegi; taberna
3 (tabernako) barra

ausschauen *DeReWo* 9719 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[nach jdm./etw.]* (begiez) bilatu; zelatatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *heg. Austria* = aussehen itxura izan; eman
III *ad. inper.* *+haben* ▸
1 *heg. Austria* = aussehen itxura izan; eman

ausscheiden *DeReWo* 2468 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 kanporatu
2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA eraitzi; kanporatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *[aus etw.]* bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman
2 *[aus etw.]* KIROLA kanporatu; kanpoan gelditu
3 = nicht in Betracht kommen aintzat ez hartzekoa izan

ausschenken *DeReWo* 11932 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(edaria)* atera; zerbitzatu; saldu
2 isuri

ausscheren *DeReWo* 17321 - *bereizgarria*
ad. tran. *+sein* ▸
1 (ilaratik) atera; bazterrera jo

ausschicken *DeReWo* 38374 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 bidali; igorri; agindu

ausschießen *DeReWo* 34444 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+sein* ▸
1 (tiroz) apurtu
2 *zahark.* = aussondern baztertu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ITSASOA *(haizea)* (bat-batean norabidez) aldatu
2 BOTANIKA atera; hazi

ausschildern VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -n (bide) seinaleak jarri

ausschlachten *DeReWo* 23518 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(animalia)* (barrukiak) hustu
2 *lgart.* ataldu
3 *lgart.* ustiatu; esplotatu

ausschlafen *DeReWo* 21968 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lo eginez kendu

● seinen Rausch ausschlafen ▸ mozkorra lo eginez kendu

II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 nahi beste lo egin
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 nahi beste lo egin

Ausschlag *DeReWo* 8649 Flexion: ~s, Ausschläge
iz. *m.* ik. aditza: ausschlagen ▸
1 MEDIKUNTZA negel
2 FISIKA oszilazio; desbideratze
3 *irud.* erabakigarri

● den Ausschlag geben (für etw.) ▸ (zbt.i dagokionez) erabakigarria izan

ausschlagen *DeReWo* 11644 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* estali; jantzi; gaineztatu
2 *(kolpez)* apurtu; (kolpez) erauzi
3 = ablehnen ukatu; -i uko egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(zaldia)* ostiko egin
2 FISIKA oszilatu; desbideratu
3 BOTANIKA atera; hazi; kimatu

ausschlaggebend *DeReWo* 6097
izlag. (orainald.partiz.) ik. Ausschlag ▸
1 erabakigarri

ausschließen *DeReWo* 1344 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i (giltzaz) atea itxi
2 *[jdn. aus etw.]* baztertu; kanporatu
3 *[aus etw.]* KIROLA kanporatu; deskalifikatu
4 *[etw.]* baztertu; aintzat ez hartu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[von etw.]* parte ez hartu; esku ez hartu
2 *(etxea, autoa)* giltzak barruan utzi

ausschließlich *DeReWo* 1656
I *izlag.* ▸
1 esklusibo
II *izlag.adb.* ▸
1 baizik ez; soilik; soil-soilik; esklusiboki
III *prepos.* *+Gen.* ▸
1 salbu; gabe; kanpo

Ausschluss *DeReWo* 4616
iz. *m.* ik. aditza: ausschließen ▸
1 baztertze; egozte; kanpoan uzte
2 ZUZENBIDEA ● unter Ausschluss der Öffentlichkeit ▸ ateak itxirik
3 KIROLA kanporatze; kanporaketa; deskalifikazio

ausschmücken *DeReWo* 39648 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 apaindu; edertu

ausschneiden *DeReWo* 25134 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ebaki; moztu

Ausschnitt *DeReWo* 7366 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: ausschneiden ▸
1 ebakin
2 zati; lagin
3 *(jantzia)* biluzertz; eskote

ausschöpfen *DeReWo* 5776 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *(isurkaria)* (burruntzaliz) atera
2 (burruntzaliz) hustu
3 *irud.* (erabat) baliatu; ahitu; agortu

ausschreiben *DeReWo* 4490 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 (osorik) idatzi
2 (idatziz) iragarri

Ausschreibung *DeReWo* 4384 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausschreiben 2 ▸
1 (idatziz iragarritako) leihaketa; iragarki

Ausschreitung *DeReWo* 7106 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 istilu; nahasmendu
2 *[gegen jdn.]* eraso

Ausschuss *DeReWo* 2014
iz. m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzorde
2 EKONOMIA MEKANIKA/TEKNOLOGIA hondakin

Ausschussmitglied *DeReWo* 16105
iz. anim. n. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordekide

Ausschusssitzung *DeReWo* 25504
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordearen bilera; batzorde bilera

Ausschussvorsitzende *DeReWo* Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordeburu

Ausschussvorsitzender HumanGender 23880 Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordeburu

ausschütten *DeReWo* 8209 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 isuri; hustu
2 FINANTZAK banatu

● Gewinne ausschütten ▸ partila egin
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 ● sich (vor Lachen) ausschütten ▸ barrez lehertu; barrez ito

Ausschüttung *DeReWo* 14612 Flexion: ~, ~en
iz. m. ik. aditza: ausschütten 2 ▸
1 FINANTZAK partila; banatze

ausschwärmen *DeReWo* 24958 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 (taldeka) atera; (samaldaka) atera; barreiatu

ausschweifen *DeReWo* 16619 - *bereizgarria*
ad. intran. +sein ▸
1 kanporantz mugitu
2 *irud.* ildotik kanpo aritu; bide onetik atera; gehiegikerietan ari izan

ausschweigen *DeReWo* 23168 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. + 'sich' +haben [zu/über etw.] ▸
1 isilpean gorde; isilik atxiki

Aussehen *DeReWo* 7555 Flexion: ~s, ohne Plural
iz. n. ik. aditza: aussehen ▸
1 itxura; irudi

aussehen *DeReWo* 635 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 itxura izan; eman
II *ad. inper. +haben* ▸
1 itxura izan; eman

aussenden *DeReWo* 16747 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 bidali; igorri; agindu

aussetzen *DeReWo* 1948 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(umea, animalia)* utzietsi; (bazterrera) utzi; abandonatu
2 *[+Dat.]* eraginpean jarri
3 ● eine Belohnung (auf etw.) aussetzen ▸ zbt.en saria iragarri
4 = unterbrechen eten
5 ZUZENBIDEA atzeratu; geroratu
6 ● (eine Runde) aussetzen ▸ (txanda bat) galdu
7 *[an etw.]* kezka eman; gaitzetsi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 eten
2 huts egin

Aussetzer *DeReWo* 25162
iz. m. ik. aussetzen 1-2 ▸
1 etenaldi
2 huts

Aussicht *DeReWo* 1831 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 ikuspegi; ikusmira
2 *irud.* = Chance aukera; etorkizun

aussichtslos *DeReWo* 10094
izlag. ▸
1 alferrikako; alferreko; etorkizunik gabeko

Aussichtsplattform *DeReWo* 29322
iz. f. ik. Aussicht ▸
1 begiratoki

Aussichtspunkt *DeReWo* 23041
iz. m. ik. Aussicht ▸
1 talaia; begiratoki

aussichtsreich *DeReWo* 8173
izlag. ▸
1 etorkizun handiko

Aussichtsturm *DeReWo* 27306
iz. m. ik. Aussicht ▸
1 talaia; behatoki

Aussiedler *DeReWo* 9166 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 POLITIKA (alemaniar diasporako) etorkin

Aussiedlerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 POLITIKA (alemaniar diasporako) etorkin

aussitzen *DeReWo* 22660 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* (ezer egin gabe) gertatzen utzi

Aussöhnung *DeReWo* 16117
iz. f. ▸
1 baketze; adiskidetze; onezkoak egite

aussortieren *DeReWo* 17048 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 baztertu; zokoratu

ausspähen *DeReWo* 30235 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 esploratu; miatu; kirikatu; zelatatu
2 *[nach etw.]* (begiez) bilatu

ausspannen *DeReWo* 26050 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (gurditik) askatu
2 ● jmdm. den Freund/die Freundin ausspannen ▸ nbi. mutil-laguna/neska-laguna kendu
3 = ausbreiten 1 zabaldu; hedatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 atseden hartu; atsedendu

aussparen *DeReWo* 16865 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hutsik utzi
2 baztertu; aintzat ez hartu

aussperren *DeReWo* 22007 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = ausschließen 1 -i atea itxi
2 EKONOMIA -i itxiera patronala ezarri

Aussperrung *DeReWo* 28476
iz. f. ik. aditza: aussperren ▸
1 EKONOMIA itxiera patronala

ausspielen *DeReWo* 5256 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(kartetan)* (karta) jokatu
2 *[jdn. gegen jdn.]* *bestearen aurka eginarazi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(kartetan)* *txanda izan
2 *irud.* porrot egin

ausspionieren *DeReWo* 28413 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zelatatu; espiatu

Aussprache *DeReWo* 6845 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: aussprechen ▸
1 ahoskera; ebakera; oguzkera
2 = Gespräch elkarrizketa; eztabaida

aussprechen *DeReWo* 3002 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ahoskatu; oguzi; ebaki
2 adierazi
3 ZUZENBIDEA ebatzi; ezarri
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 = ausreden hitz egiten amaitu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[über etw.]* = sich äußern (iritzia) azaldu ▸
a *[für etw.]* alde agertu
b *[gegen etw.]* kontra agertu
2 *[bei jdm.]* azalpenak eman; barrena hustu

Ausspruch *DeReWo* 16176 Flexion: ~s, Aussprüche
iz. m. ▸
1 esaera; esan
2 adierazpen

ausspucken *DeReWo* 19110 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ahotik jaurti; tu egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 txistu egin; tu egin

ausstaffieren *DeReWo* 31169 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* = ausstatten hornitu
2 *[mit etw.]* = herausputzen apaindu

Ausstand *DeReWo* 13101 Flexion: ~s, Ausstände
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK greba; lanuzte

● in den Ausstand treten ▸ greba egin
2 *heg. Austria Suitza zahark.* LAN HARREMANAK erretiro

ausständig *DeReWo* 30140
I *izlag.* ik. ausstehen ▸
1 *heg. Austria* falta den; -tzeko dagoen
II *iz. (adjekt.iz.)* *bizidun m./f.* ▸
1 LAN HARREMANAK grebalari

ausstatten *DeReWo* 2655 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* hornitu; zuzkitu

Ausstattung *DeReWo* 3511 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausstatten ▸
1 hornitze
2 hornidura; hornikuntza
3 tresneria; lanabeseria

ausstechen *DeReWo* 19624 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* zulatu; (ziztakoz) atera
2 *irud. [jdn.]* gainditu; -i abantaila eraman; -en aurrean izan

ausstehen *DeReWo* 6091 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = ertragen jasan; -i eutsi

● jdn. nicht ausstehen können ▸ nb.ekin ezin burutu
II *ad. intran.* *+haben/sein* ▸
1 falta izan; -tzeko egon

aussteigen *DeReWo* 4018 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[aus etw.]* *(trena, autoa)* jaitsi; irten
2 *irud. [aus etw.]* atzera egin; (bertan behera) utzi

Aussteiger *DeReWo* 18326 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ik. aussteigen 2 ▸
1 bohemio

Aussteigerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ik. aussteigen ▸
1 bohemio

ausstellen *DeReWo* 2183 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakutsi
2 *(dokumentua)* jaulki; igorri
3 *lgart.* = ausschalten itzali
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ARTEA (artelanak) erakutsi; erakusketa izan

Aussteller *DeReWo* 3681 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ik. ausstellen 1-2,1 ▸
1 ARTEA erakusketari
2 *(dokumentua)* igorle

Ausstellerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ik. ausstellen ▸
1 ARTEA erakusketari
2 *(dokumentua)* igorle

Ausstellung *DeReWo* 412 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: ausstellen ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa
2 *(dokumentua)* jaulkitze; jaulkipen; igorpen

Ausstellungsbesucher *DeReWo* 37846
iz. *m.* ▸
1 ARTEA TURISMOA erakusketa ikusi duen; erakusketaren bisitari

Ausstellungsbesucherin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ARTEA TURISMOA erakusketa ikusi duen; erakusketaren bisitari

Ausstellungseröffnung *DeReWo* 13110
iz. *f.* ▸
1 ARTEA erakusketaren inaugurazio; erakusketaren estreinatze

Ausstellungsfläche *DeReWo* 15657
iz. *f.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakustegi; erakustoki

Ausstellungshalle *DeReWo* 18824
iz. *f.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa areto; erakusketa pabiloi

Ausstellungsmacher *DeReWo* 21343
iz. *bizidun m.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusketaren egile

Ausstellungsmacherin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusketaren egile

Ausstellungsort *DeReWo* 33384
iz. *m.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakustegi; erakustoki

Ausstellungsraum *DeReWo* 11671
iz. *m.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa areto; erakustegi

Ausstellungsstück *DeReWo* 17265
iz. *n.* ▸
1 ARTEA MERKATARITZA erakusgai

aussterben *DeReWo* 7338 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *(hizkuntza)* galdu; desagertu
2 BIOLOGIA galdu; desagertu

Ausstieg *DeReWo* 4863
iz. *m.* ik. aditza: aussteigen ▸
1 *(trena)* ▸
a = Ausgang irteera
b irtetze; jaiste
2 *irud.* (bertan behera) uzte; erretiratze

Ausstiegsklausel *DeReWo* 38110
iz. *f.* ▸
1 ZUZENBIDEA (bertan behera) uzteko klausula

ausstopfen VerbInfFormGrund - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 (hutsartea) bete; lastoztatu

Ausstoß *DeReWo* 6741 Flexion: ~es, Ausstöße
iz. *m.* ik. aditza: ausstoßen ▸
1 FISIKA INGURUMENA igortze; igorpen; aireratze; atmosferaratze
2 EKONOMIA ekoizpenaren kopuru

ausstoßen *DeReWo* 23620 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 FISIKA INGURUMENA igorri; aireratu; atmosferaratu
2 EKONOMIA ekoitzi
3 jaurti; egotzi; bota

ausstrahlen *DeReWo* 4155 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 FISIKA igorri; irradatu
2 *irud.* hedatu
3 IRRATIATB eman

Ausstrahlung *DeReWo* 6585
iz. f. ik. aditza: ausstrahlen ▸
1 FISIKA irradatze; igortze
2 *irud.* eragin; karisma; xarma
3 IRRATIATB emanaldi

ausstrecken *DeReWo* 15410 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 luzatu; hedatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 luzatu

ausströmen *DeReWo* 28837 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *[aus etw.] (isurkaria)* erion; isuri
2 *[aus etw.] (gasa)* erion; ihes egin
II *ad. tran.* *+haben* ▸
1 jariatu; igorri
2 *irud.* sentiarazi; eman

aussuchen *DeReWo* 7183 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hautatu; aukeratu

Austausch *DeReWo* 3666 Flexion: ~es, ohne Plural
iz. m. ik. aditza: austauschen ▸
1 truke

austauschbar *DeReWo* 22921
izlag. ▸
1 truka daitekeen; trukagarri

austauschen *DeReWo* 3163 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 trukatu
2 ordezkatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit jdm.]* (elkarrekin) hitz egin; elkarrizketatu

Austauschprogramm *DeReWo* 26151
iz. n. ▸
1 HEZKUNTZA (ikasleak) trukatzeko programa

Austauschschüler *DeReWo* 36373
iz. bizidun m. ▸
1 HEZKUNTZA trukatzeko programan parte hartzen duen ikasle

Austauschschülerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 HEZKUNTZA trukatzeko programan parte hartzen duen ikasle

austeilen *DeReWo* 14512 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw. an jdn.]* banatu

Auster *DeReWo* 22430 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 ZOOLOGIA ostra

austesten *DeReWo* 38662 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 saiatu; -ekin frogak egin

austoben *DeReWo* 10765 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 (nekatzeraino) jauzika ibili; (nekatzeraino) amorratzen egon

austragen *DeReWo* 2452 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(posta, aldizkariak)* banatu
2 MEDIKUNTZA sabelean hazi
3 = ausfechten *(eztabaida, liskarra)* garbitu; xuritu; erabaki; ebatzi
4 KIROLA jokatu

Austragung *DeReWo* 12944
iz. f. ik. aditza: austragen 4 ▸
1 KIROLA partida

Austragungsort *DeReWo* 11768
iz. *m.* ▸
1 KIROLA partidaren toki; topaleku

Australier *DeReWo* 7638 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 australiar; Australiako

Australierin *DeReWo* 25090 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 australiar; Australiako

australisch *DeReWo* 4707
izlag. ▸
1 australiar; Australiako

austräumen *DeReWo* 27373 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 (amesten) amaitu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 amesten amaitu; esnatu

austreiben *DeReWo* 15835 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jmdm. etw.]* arao egin; exorzitatu
2 *irud.* *[jmdm. etw.]* uztera behartu; utzarazi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 BOTANIKA kimatu; muskildu; eranmauindu

austreten *DeReWo* 10705 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(oinetakoak)* higatu
2 (zapalduz) itzali
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 *[aus etw.]* *(isurkaria)* gainezka egin; erion; isuri; irten
2 *[aus etw.]* *(gasa)* erion; ihes egin
3 *[aus etw.]* bazkidetza kendu; baja eman
4 *lgart.* komunera joan

austricksen *DeReWo* 21581 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* engainatu; atzipetu

austrinken *DeReWo* 38913 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *(edaria, edontzia)* bukatu; ahitu; hustu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 edaten amaitu

Austritt *DeReWo* 8068 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: austreten ▸
1 *[aus etw.]* jario; isuri
2 *[aus etw.]* baja; bazkidetza kentze

austrocknen *DeReWo* 14776 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lehortu; idortu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 agortu; lehortu; idortu

austüfteln *DeReWo* 27078 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* = ausdenken hausnartu; bilbatu; asmatu

ausüben *DeReWo* 2712 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -n jardun; -n aritu
2 erabili
3 ● Einfluss (auf jdn.) ausüben ▸ (nb.engan) eragina izan

Ausübung *DeReWo* 12549
iz. *f.* ik. aditza: ausüben ▸
1 betetze; aritze; jardute

ausufern *DeReWo* 11975 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 gainezka egin

ausverhandeln VerbInfFormGrund - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *Austria* = aushandeln tratua egin; negoziatu

Ausverkauf *DeReWo* 11662 Flexion: ~s, Ausverkäufe
iz. *m.* ▸
1 MERKATARITZA likidazio; kitapen salmenta; beherapen; merkealdi

ausverkaufen *DeReWo* 4524 - *bereizgarria, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 MERKATARITZA (guztia) saldu; agortu

ausverkauft *DeReWo* 5930
I *ad. partiz.* ik. aditza: ausverkaufen
II *izlag.* ▸
1 MERKATARITZA agortu

auswachsen *DeReWo* 29346 - *bereizgarria*
I *ad. intran.* *+sein* ▸
1 BOTANIKA gara bota; garatu
2 umotu; nagusitu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[zu etw.]* bilakatu; bihurtu; areagotu; okertu
2 = sich normalisieren normaldu; zuzendu

Auswahl *DeReWo* 1565 Flexion: ~, ohne Plural
iz. f. ik. aditza: auswählen ▸
1 aukera; aukeraketa; hautaketa; hauta
2 KIROLA talde; selekzio

auswählen *DeReWo* 3097 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aukeratu; hautatu; hautetsi

Auswahlkriterium *DeReWo* 34212
iz. n. ▸
1 hautatzeko irizpide

Auswahlmannschaft *DeReWo* 39639
iz. f. ▸
1 KIROLA talde; selekzio

Auswahlspieler *DeReWo* 37225
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA selekzioko jokalari; taldeko jokalari

Auswahlspielerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA selekzioko jokalari; taldeko jokalari

Auswahlverfahren *DeReWo* 18735
iz. n. ▸
1 hautatzeko prozese; aukeratzeko prozesu

Auswanderer *DeReWo* 19656 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 emigratzaile; joankin; atzerriratzen den

Auswandererin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 emigratzaile; joankin; atzerriratzen den

auswandern *DeReWo* 9549 - *bereizgarria*
ad. intran. *+sein* ▸
1 emigratu; atzerrira joan

Auswanderung *DeReWo* 23748
iz. f. ik. aditza: auswandern ▸
1 emigrazio; atzerriratze

auswärtig *DeReWo* 4988
izlag. ▸
1 kanpoko; kanpo-
2 atzerriko

auswärts *DeReWo* 4717
adlag. ▸
1 kanpoan; kanpo

- von auswärts ▸ kanpotik
- nach auswärts ▸ kanpora(ntz)

Auswärtserfolg *DeReWo* 17726
iz. m. ▸
1 KIROLA etxetik kanpoko garaipen

Auswärtsniederlage *DeReWo* 25895
iz. f. ▸
1 KIROLA etxetik kanpoko porrot

Auswärtspartie *DeReWo* 25770
iz. f. ▸
1 KIROLA etxetik kanpoko partida

Auswärtspunkt *DeReWo* 35260
iz. m. ▸
1 KIROLA etxetik kanpo irabazitako puntu

Auswärtssieg *DeReWo* 7682
iz. m. ▸
1 KIROLA etxetik kanpoko garaipen

Auswärtsspiel *DeReWo* 5496
iz. n. ▸
1 KIROLA etxetik kanpoko partida

auswaschen *DeReWo* 38469 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 (urez) garbitu
2 (urak) higatu

auswechseln *DeReWo* 7328 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 *[etw. (gegen etw.)]* aldatu; ordeztu

Auswechslung *DeReWo* 18422
iz. f. ik. aditza: auswechseln ▸
1 aldatze; ordezkatze

Ausweg *DeReWo* 5865 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 irtenbide; ilkibide; konponbide

ausweglos *DeReWo* 25327
I *izlag.* ▸
1 irtenbiderik gabeko
II *izlag.adb.* ▸
1 irtenbiderik gabe

Ausweiche *DeReWo* 24938
iz. f. ▸
1 *(errepidean)* baztergune

ausweichen *DeReWo* 4189 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein [+Dat.] ▸
1 aldendu; aldaratu; saihestu
2 *irud.* saihestu

Ausweichmanöver *DeReWo* 26560
iz. n. ▸
1 saihesteko maniobra

Ausweichmöglichkeit *DeReWo* 34193
iz. f. ▸
1 (ordezko) aukera; hautabide

Ausweichquartier *DeReWo* 30994
iz. n. ▸
1 ordezko toki

Ausweis *DeReWo* 6635 Flexion: ~es, ~e
iz. m. ▸
1 txartel; agiri
2 ADMINISTRAZIOA = Personalausweis nortasun agiri; pasaporte

ausweisen *DeReWo* 2744 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[jdn. aus]* POLITIKA ADMINISTRAZIOA egotzi; kanporatu
2 *[jdn.]* -en agiria erakutsi
3 *[jdn. als etw.]* egiaztatu; begietaratu; azaldu
II *ad. + 'sich'* ▸
1 agiria erakutsi
2 *[als etw.]* egiaztatu; azaldu

Ausweispapier *DeReWo* 32386
iz. n. [batez ere pl.] ▸
1 ADMINISTRAZIOA agiri; txartel

Ausweisung *DeReWo* 8131
iz. f. ik. aditza: ausweisen 1 ▸
1 POLITIKA ADMINISTRAZIOA egozte; kanporatze

ausweiten *DeReWo* 4101 - *bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 zabaldu; hedatu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 zabaldu; hedatu
2 *irud. [zu etw.]* bihurtu; bilakatu

Ausweitung *DeReWo* 5206
iz. f. ik. aditza: ausweiten ▸
1 zabaltze; hedatze
2 zabaldura

auswendig *DeReWo* 13249
adlag. ▸
1 buruz

● auswendig lernen ▸ buruz ikasi

auswerfen *DeReWo* 31501 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▸
1 egotzi; bota
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA jaurtiki
3 MEDIKUNTZA espektoratu

auswerten *DeReWo* 6379 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 balioztatu; ebaluatu; aztertu
2 = ausnützen baliatu; ustiatu

Auswertung *DeReWo* 6061 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auswerten ▸
1 balioztatze; ebaluazio; azterketa

auswiegen *DeReWo* 17994 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 pisatu

auswirken *DeReWo* 3120 - *bereizgarria*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* eragin; ondorea ekarri
2 *[in etw.]* eragina izan; azaldu

Auswirkung *DeReWo* 1965 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auswirken ▸
1 *[auf etw.]* eragin; ondorio

auswischen *DeReWo* 36265 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 (trapuz) garbitu
2 *(idatzia)* (trapuz) ezabatu
3 ● *lgart.:* jmdm. eins auswischen ▸ nbi. jokaldi makurra jokatu

Auswuchs *DeReWo* 16346 Flexion: ~es, Auswüchse
iz. m. ik. aditza: auswachsen ▸
1 MEDIKUNTZA ANATOMIA protuberantzia
2 *irud.* gehiegikeria

auszahlen *DeReWo* 4136 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 FINANTZAK LAN HARREMANAK ordaindu; -i dirua eman

auszählen *DeReWo* 20741 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 zenbatu
2 *Austria* hautatu

Auszahlung *DeReWo* 9192 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auszahlen ▸
1 LAN HARREMANAK ordaintze; ordainketa
2 FINANTZAK *(kutxazaina)* dirua ateratze; dirua emate

Auszählung *DeReWo* 13501 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auszählen ▸
1 zenbatze; zenbaketa

auszeichnen *DeReWo* 5541 - *bereizgarria*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 saritu
2 MERKATARITZA salneurria adierazi; etiketatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 nabarmendu

Auszeichnung *DeReWo* 2083 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auszeichnen ▸
1 (ohorezko) sari; ohore-domina
2 MERKATARITZA etiketa; txartela

Auszeit *DeReWo* 10453
iz. f. ▸
1 KIROLA atseden denbora
2 *irud.* atseden; oporraldi

ausziehen *DeReWo* 5673 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[sich (Dat.)/jmdm. etw.]* *(jantzia)* kendu; erantzi
2 *[jdn.]* biluzi; biluztu
3 = verlängern luzatu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 etxea utzi; abiatu
III *ad. + 'sich'* ▸
1 biluzi; biluztu

Auszubildende *DeReWo* 5494
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA aprendiz; ikastun

Auszubildender HumanGender
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA aprendiz; ikastun

Auszug *DeReWo* 5318 Flexion: ~s, Auszüge
iz. m. ik. aditza: ausziehen 1 bereziki ▸
1 etxea uzte; irteera
2 EKONOMIA KIMIKA estraktu; aterakin

autark *DeReWo* 36447
izlag. ▸
1 autarkia-; autarkiko

authentisch *DeReWo* 6067
izlag. ▸
1 egiazko; zinetako; benetako

Authentizität *DeReWo* 14437
iz. f. ▸
1 egiatasun; egizakotasun; benetakotasun; zinezkotasun

Autist Duden
iz. bizidun m. ▸
1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autista

Autistin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autista

autistisch *DeReWo* 29904
izlag. ▸
1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autismo-; autista

Auto *DeReWo* 346 Flexion: ~s, ~s
iz. (laburtz.) n. = Automobil ▸
1 AUTOMOBILA auto; automobil; beribil

Autobahn *DeReWo* 1830
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA autobide; autobia; errepide bikoitz

Autobahnabfahrt *DeReWo* 33031
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) irteera

Autobahnanschluss *DeReWo* 26764
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) sarrera

Autobahnauffahrt *DeReWo* 38118
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) sarrera

Autobahnausfahrt *DeReWo* 35530
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) irteera

Autobahnbrücke *DeReWo* 23059
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) zubi

Autobahnkreuz *DeReWo* 28504
iz. n. ▸
1 AUTOMOBILA (autobide) lotune

Autobahnmeisterei *DeReWo* 31845
iz. f. ▸
1 (autobide) artapen zerbitzua

Autobahnpolizei *DeReWo* 16627
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA (autobide) polizia

Autobahnraststätte *DeReWo* 28552
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA (autobideko) zerbitzugune

Autobahnzubringer *DeReWo* 36549
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA (autobiarako) sarbide

Autobauer *DeReWo* 7264
I *iz. bizidun m.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilak egiten dituen; auto-fabrikatzaile
II *iz. m.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilak egiten dituen enpresa; automobil ekoizle; auto-fabrikatzaile

Autobauerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 AUTOMOBILA automobilak egiten dituen

Autobesitzer *DeReWo* 23602
iz. bizidun m. ▸
1 AUTOMOBILA automobila daukan

Autobesitzerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 AUTOMOBILA automobila daukan

Autobiografie *DeReWo* 18421
iz. f. = Autobiographie ▸
1 LITERATURA autobiografia

autobiografisch *DeReWo* 20291
izlag. ▸
1 LITERATURA = autobiographisch autobiografiko

Autobiographie *DeReWo* 17442
iz. f. ▸
1 LITERATURA autobiografia

autobiographisch *DeReWo* 17825
izlag. ▸
1 LITERATURA autobiografiko

Autobombe *DeReWo* 16696
iz. f. ▸
1 bonba auto

Autobranche *DeReWo* 26251
iz. f. ▸
1 EKONOMIA automobil arlo

Autobus *DeReWo* 24059 Flexion: Autobusses, Autobusse
iz. m. ▸
1 autobus

Autodidakt *DeReWo* 23214 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 HEZKUNTZA autodidakta

Autodidaktin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 HEZKUNTZA autodidakta

Autodieb *DeReWo* 21598
iz. bizidun m. ▸
1 autoa(k) lapurtu dituen; autoa(k) lapurtzen dituen

Autodiebin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 autoa(k) lapurtu dituen; autoa(k) lapurtzen dituen

Autodiebstahl *DeReWo* 29723
iz. m. ▸
1 auto lapurreta

Autofahrer *DeReWo* 1380 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 (automobil) gidari

Autofahrerin *DeReWo* 9109 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 (automobil) gidari

Autofahrt *DeReWo* 18924
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA auto bidaia

Autofirma *DeReWo* 31554
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA automobilak egiten dituen enpresa; auto ekoizle

autofrei *DeReWo* 12853
izlag. ▸
1 AUTOMOBILA INGURUMENA autorik gabeko; autoa erabili gabeko

Autogramm *DeReWo* 9651
iz. n. ▸
1 autografo

Autogrammstunde *DeReWo* 20627
iz. f. ▸
1 autografoak emateko ordu

Autohändler *DeReWo* 15004
iz. bizidun m. ▸
1 AUTOMOBILA automobil saltzaile

Autohändlerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 AUTOMOBILA automobil saltzaile

Autohaus *DeReWo* 6185
iz. n. ▸
1 AUTOMOBILA automobilak saltzen dituen enpresa; kontzesiodun; kontzesionario

Autohersteller *DeReWo* 8859
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA autombilak ekoizten dituen enpresa; automobil ekoizle

Autohof *DeReWo* 33973
iz. m. ▸
1 (auto eta kamioientzako) zerbitzugune

Autoindustrie *DeReWo* 9619
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilgintza; automobil industria

Autokauf *DeReWo* 28117
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilaren erosketa

Autokäufer *DeReWo* 33834
iz. *bizidun m.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilaren erosle

Autokäuferin HumanGender 33834
iz. *bizidun f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilaren erosle

Autokennzeichen *DeReWo* 28537
iz. *n.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA AUTOMOBILA matrikula (plaka); matrikula (zenbakia)

Autoknacker *DeReWo* 33619
iz. *bizidun m.* ▸
1 *lgart.* AUTOMOBILA = Autodieb automobila(k) lapurtzen dituen

Autoknackerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 *lgart.* AUTOMOBILA = Autodieb automobila(k) lapurtzen dituen

Autokonzern *DeReWo* 12323
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak ekoizten dituen enpresa

autokratisch *DeReWo* 35485
izlag. ▸
1 autokratiko

Autolenker *DeReWo* 15464
iz. *bizidun m.* ▸
1 *Austria Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Autolenkerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 *Austria Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automarke *DeReWo* 27494
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobil marka

Automarkt *DeReWo* 20296
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobil-merkatu

Automat *DeReWo* 6438 Flexion: ~en, ~en
iz. *m.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA makina

Automatik *DeReWo* 16438 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA automatismo
2 AUTOMOBILA enbrage automatiko

Automatikgetriebe *DeReWo* 32569
iz. *n.* ▸
1 AUTOMOBILA enbrage automatiko

automatisch *DeReWo* 2653
I *izlag.* ▸
1 automatiko
II *izlag.adb.* ▸
1 automatikoki

automatisieren *DeReWo* 34895 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 automatizatu

Automatisierung *DeReWo* 27915
iz. *f.* ik. aditza: automatisieren ▸
1 automatizazio; automatizatze

Automatisierungstechnik *DeReWo* 37593
iz. *f.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA automatizazio teknika

Automatismus *DeReWo* 38004
iz. *m.* ▸
1 automatismo

Automechaniker *DeReWo* 34995
iz. *bizidun m.* ▸
1 AUTOMOBILA LAN HARREMANAK automobil mekanikari

Automechanikerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 AUTOMOBILA LAN HARREMANAK automobil mekanikari

Automobil *DeReWo* 6824 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▸
1 AUTOMOBILA automobil; auto; berebil

automobil *DeReWo* 24530
izlag. ▸
1 *goi.* AUTOMOBILA automobilei dagokien

Automobilbau *DeReWo* 38920
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA automobilen ekoizpen

Automobilbranche *DeReWo* 35821
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilaren arlo

Automobilclub *DeReWo* 20076
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA Automobil Klub

Automobilhersteller *DeReWo* 15702
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA autombilak ekoizten dituen enpresa; automobil ekoizle

Automobilindustrie *DeReWo* 10097
iz. f. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilgintza; automobil industria

Automobilist *DeReWo* 24043 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 *Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automobilistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 *Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automobilkonzern *DeReWo* 25892
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak ekoizten dituen enpresa

Automobilsalon *DeReWo* 38734
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Automobilzulieferer *DeReWo* 31145
iz. m. ▸
1 *lgart.* AUTOMOBILA EKONOMIA automobil industriaren hornitzaile

autonom *DeReWo* 5554
I *izlag.* ▸
1 autonomo; beregain
II *izlag.adb.* ▸
1 autonomoki; era autonomoan

Autonomie *DeReWo* 6448
iz. f. ▸
1 POLITIKA FILOSOFIA burujabetza; autonomia

Autonomiebehörde *DeReWo* 19040
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA administrazio autonomo; autonomia erkidegoaren administrazio

Autonomiegebiet *DeReWo* 25174
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA POLITIKA lurralde autonomo

Autopsie *DeReWo* 36436 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA autopsia

Autor *DeReWo* 833 Flexion: ~s, Autoren
iz. bizidun m. ▸
1 egile; autore

Autoradio *DeReWo* 14633
iz. n. ▸
1 AUTOMOBILA automobileko irratia

Autoreifen *DeReWo* 20305
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA pneumatiko; gurpil zorro

Autorenlesung *DeReWo* 21780
iz. m. ▸
1 LITERATURA egileak egindako irakurraldi

Autorennen *DeReWo* 27061
iz. n. ▸
1 AUTOMOBILA KIROLA (automobil) lasterketa

Autorin *DeReWo* 3147 Flexion: ~s, Autoren
iz. *bizidun f.* ▸
1 egile; autore

autorisieren *DeReWo* 39308 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* baimendu; -t(z)eko baimena eman; autorizatu
2 *[jnd.]* -i baimena eman

autorisiert *DeReWo* 31516
I *ad. partiz.* ik. aditza: autorisieren
II *izlag.* ▸
1 baimendun

autoritär *DeReWo* 8811
I *izlag.* ▸
1 autoritario; larderiatsu
II *izlag.adb.* ▸
1 larderiaz

Autorität *DeReWo* 6603 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 agintaritza; autoritate; aginte

Autosalon *DeReWo* 31343
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Autoschau *DeReWo* 37974
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Autoschlüssel *DeReWo* 26471
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA giltza

Autositz *DeReWo* 38847
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA jarleku; eserleku

Autostadt *DeReWo* 14826
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobil industria duen hiri

Autostunde *DeReWo* 27695
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobilez ordubetean egindako ibilbide

Autoteil *DeReWo* 30855
iz. *n.* ▸
1 AUTOMOBILA ordezko (atal)

Autotür *DeReWo* 39174
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA ate

Autounfall *DeReWo* 11101
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA istripu

Autoverkehr *DeReWo* 11307
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA zirkulazio; trafiko

Autovermieter *DeReWo* 38682
iz. *bizidun m.* ▸
1 AUTOMOBILA errentako autoak ematen dituen

Autovermieterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 AUTOMOBILA errentako autoak ematen dituen

Autovermietung Duden
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA automobil alokatze

Autowerkstatt *DeReWo* 31883
iz. *f.* ▸
1 AUTOMOBILA garaje; konpontze lantegi

Autowrack *DeReWo* 27146
iz. *n.* ▸
1 AUTOMOBILA ataltzeko automobil

Autozulieferer *DeReWo* 18897
iz. *m.* ▸
1 *lgart.* AUTOMOBILA EKONOMIA automobil industriaren hornitzaile

avancieren *DeReWo* 14615 [fr.] - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *goi.* aurrera egin

Avantgarde *DeReWo* 8018 [fr.] Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ▸
1 ARTEA LITERATURA POLITIKA abangoardia

Avantgardist *DeReWo* 34520
iz. *bizidun m.* ▸
1 ARTEA LITERATURA abangoardista

Avantgardistin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ARTEA LITERATURA abangoardista

avantgardistisch *DeReWo* 19366
izlag. ▸
1 ARTEA LITERATURA abangoardiako; abangoardista

Ave *DeReWo* 37822
iz. *(laburtz.)* *n.* = Ave Maria ▸
1 ERLIJIOA agurmaria; abemaria

Aversion *DeReWo* 36467 [fr.] Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 *[gegen etw.]* ezinikusi; herra

avisieren *DeReWo* 32677 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 iragarri
2 *Suitza* = benachrichtigen -i berri eman; -i jakinarazi

Axt *DeReWo* 15077 Flexion: ~, Äxte
iz. *f.* ▸
1 aizkora

Azteke *DeReWo* 38084 Flexion: ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ▸
1 azteka

Aztekin HumanGender Flexion: ~n, ~n
iz. *bizidun f.* ▸
1 azteka

Azubi *DeReWo* 8042 Flexion: ~, ~s
iz. *(laburtz.)* *bizidun m./f.* = Auszubildender ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK aprendiz; ikastun

Azur *DeReWo* 24119 [fr.]
iz. *m.* ▸
1 *poet.* = Blau urdin

Baby *DeReWo* 2582
iz. *anim. n.* ▸
1 haurtxo; (besoko) ume

babylonisch *DeReWo* 30463
izlag. ▸
1 babiloniar; Babiloniako
2 ● babylonische Sprache ▸ babiloniera

Babynahrung *DeReWo* 33769
iz. *f.* ▸
1 (haurrentzako) ahi

Babypause *DeReWo* 31728
iz. *f.* ▸
1 LAN HARREMANAK = Elternzeit amatasun baja; aitatasun baja; amatasun lizentzia; aitatasun lizentzia

Babysitter *DeReWo* 21533
iz. *bizidun m.* ▸
1 umezain

Babysitterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 umezain

Bach *DeReWo* 2321 Flexion: ~(e)s, Bäche
iz. *m.* ▸
1 erreka; lats

Bachbett *DeReWo* 31830
iz. *n.* ▸
1 uberka; (erreka) ohe

Bachelor *DeReWo* 11061 [ing.]
iz. *bizidun m./f.* ▸
1 HEZKUNTZA Bachelor

Bachlauf *DeReWo* 31421
iz. *m.* ▸
1 errekaren ibilbide

Back *DeReWo* 10316 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 ITSASOA katilu; plater
2 ITSASOA jantokiko mahai
3 ITSASOA jantoki

Backe *DeReWo* 38912 Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ▸
1 ANATOMIA = Wange masail; matela
2 *lgart.* ANATOMIA ipurmasail; ipurmami
3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zapata

backen *DeReWo* 5205 Flexion: backt/bäckt, backte/buk, gebacken - *irregularra*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 labean erre; labean egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[etw.]* labean erre; labean egin
2 *[jnd.]* ogia egin

Bäcker *DeReWo* 6007 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 okin

Bäckerei *DeReWo* 6090 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 okindegi

Bäckerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 okin

Bäckerjunge *DeReWo* 35596
iz. *bizidun m.* ▸
1 *zahark.* okin mutil; okin aprendiz

Bäckermeister *DeReWo* 20693
iz. *bizidun m.* ▸
1 okin (tituludun); okindegiaren nagusi

Bäckermeisterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 okin (tituludun); okindegiaren nagusi

Background *DeReWo*Angepasst 27694 [ing.]
iz. *m.* ▸
1 atze oihal; hondo
2 eskarmentu; esperientzia

Backhaus *DeReWo* 23106
iz. *n.* ▸
1 *zahark.* = Bäckerei okindegi

Backofen *DeReWo* 18349
iz. *m.* ▸
1 labe

Backstein *DeReWo* 28240
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA adreilu

Backstube *DeReWo* 21071
iz. *f.* ▸
1 (okindegi) labearen gela

Backware *DeReWo*Angepasst 21610
iz. *f.* *[pl. batez ere]* ▸
1 ogi; opil; gozopil

Bad *DeReWo* 898 Flexion: ~(e)s, Bäder
iz. *n.* ▸
1 bainu

● ein Bad nehmen ▸ bainu bat hartu
2 = Badezimmer bainugela
3 = Badeanstalt igerileku

Badeanstalt *DeReWo* 36799
iz. *f.* ▸
1 igerileku

Badeanzug *DeReWo* 30914
iz. *m.* ▸
1 bainujantzi; igeritako

Badebetrieb *DeReWo* 29649
iz. *m.* ▸
1 igerilekuko zabaltze denboraldi

Badegast *DeReWo* 12705
iz. *bizidun m./f.* ▸
1 bainulari; igerilekuaren erabiltzaile

Badehaus *DeReWo* 27206
iz. *n.* ▸
1 bainuetxe

Badehose *DeReWo* 22146
iz. *f.* ▸
1 bainu praka; igeritako

Bademantel *DeReWo* 31429
iz. *m.* ▸
1 bainu soineko

Bademeister *DeReWo* 18003
iz. *bizidun m.* ▸
1 (igerilekuko) begirale; (igerilekuko) sorosle

Bademeisterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 (igerilekuko) begirale; (igerilekuko) sorosle

baden *DeReWo* 3838
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bainatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 bainatu; bainua hartu
2 ● *irud. lgart.:* baden gehen ▸ porrot egin
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 bainatu; bainua hartu

Badeort *DeReWo* 18014
iz. m. ▸
1 bainu hiri; balneario
2 hondartzadun hiri

Badesaison *DeReWo* 22463
iz. f. ▸
1 bainatzeko denboraldi; igerilekuko zabaltze denboraldi

Badesee *DeReWo* 15012
iz. m. ▸
1 bainatzeko aintzira

Badestrand *DeReWo* 38551
iz. m. ▸
1 (bainatzeko) hondartza

Badeunfall *DeReWo* 39282
iz. m. ▸
1 igeritan izandako istripu; igeritan izandako ezbehar

Badewanne *DeReWo* 12292
iz. f. ▸
1 bainuontzi

Badezimmer *DeReWo* 14138
iz. n. ▸
1 bainugela

Badminton *DeReWo* 8247
iz. n. ▸
1 KIROLA badminton

Bagatelle *DeReWo* 31957 [fr.]
iz. f. ▸
1 huskeria; ezdeus; ezdeuskeria; ezerez

bagatellisieren *DeReWo* 36698 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i garrantzia kendu; huskeriatzat hartu

Bagger *DeReWo* 6899 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA hondeamakina; indusmakina; hondeagailu
2 ERAIKUNTZA draga; karramarro

baggern *DeReWo* 33529
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERAIKUNTZA induskatu; hondeatu; dragatu

Baggersee *DeReWo* 30387
iz. m. ▸
1 urtegi; urmael (artifizial)

Baguette *DeReWo* 32238 [fr.]
iz. n. ▸
1 ogi (luze)

Bahn *DeReWo* 562
iz. f. ▸
1 bide; errail; ildo
2 = Eisenbahn ▸
a tren;
b burdinbide; trenbide
3 *(papera, ehuna)* zerrenda; tira

bahnbrechend *DeReWo* 19016
izlag. ▸
1 aitzindari; aurrendari; bide-erakusle

Bahnchef *DeReWo* 15345
iz. bizidun m. ▸
1 *lgart.* Trenbide sareko lehendakari

Bahnchefin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 *lgart.* Trenbide sareko lehendakari

Bahndamm *DeReWo* 22322
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA (trenbide) lubeta

bahnen *DeReWo* 12039
ad. tran. *+haben* ▸
1 lautu
2 ● sich (Dat.) den Weg bahnen ▸ aurrera egin

Bahnfahrer *DeReWo* 32160
iz. bizidun m. ▸
1 tren bidaiari

Bahnfahrerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 tren bidaiari

Bahnfahrt *DeReWo* 24802
iz. f. ▸
1 tren bidaia

Bahngleis *DeReWo* 19996
iz. n. ▸
1 = Gleis burdinbide; trenbide

Bahnhof *DeReWo* 1046
iz. m. ▸
1 tren geltoki

Bahnhofplatz *DeReWo* 25430
iz. m. ▸
1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnhofsgebäude *DeReWo* 23825
iz. n. ▸
1 tren geltoki (eraikuntza)

Bahnhofshalle *DeReWo* 36312
iz. f. ▸
1 tren geltokiko atarte

Bahnhofsplatz *DeReWo* 29280
iz. ▸
1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnhofsviertel *DeReWo* 33172
iz. n. ▸
1 (tren) geltokiko auzo

Bahnhofsvorplatz *DeReWo* 17387
iz. ▸
1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnkunde *DeReWo* 26474
iz. bizidun m. ▸
1 trenbide sareko bezero

Bahnkundin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 trenbide sareko bezero

Bahnlinie *DeReWo* 11709
iz. f. ▸
1 trenbide; burdinbide

Bahnreisende HumanGender Flexion: ein ~r, eine -
iz. (orainald.partiz.) bizidun f. ▸
1 TURISMOA tren bidaiari

Bahnreisender *DeReWo* 35320 Flexion: ein ~r, eine -
iz. (orainald.partiz.) bizidun m. ▸
1 TURISMOA tren bidaiari

Bahnsprecher *DeReWo* 28349
iz. bizidun m. ▸
1 trenbide sareko bozeramaile

Bahnsprecherin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 trenbide sareko bozeramaile

Bahnstation *DeReWo* 26059
iz. f. ▸
1 tren geltoki

Bahnsteig *DeReWo* 9196
iz. m. ▸
1 *(tren geltokia)* nasa

Bahnstrecke *DeReWo* 10015
iz. f. ▸
1 burdinbide; trenbide

Bahntrasse *DeReWo* 25221
iz. f. ▸
1 burdinbide; trenbide

Bahnübergang *DeReWo* 10230
iz. m. ▸
1 burdinbide pasagune; trenbide pasagune

Bahnunterführung *DeReWo* 33686
iz. f. ▸
1 *(trenbidea)* lurpeko igarobide

Bahnverbindung *DeReWo* 30077
iz. f. ▸
1 (tren) ibilbide

Bahnverkehr *DeReWo* 19159
iz. m. ▸
1 (tren) zirkulazio

Bahre *DeReWo* 35810
iz. f. ▸
1 anda; zerraldo

Baisse *DeReWo* 27320 [fr.]
iz. f. ▸
1 FINANTZAK beherakada

Bakterie HumanGender
iz. f. ▸
1 BIOLOGIA bakterio

bakteriell *DeReWo* 27263
I *izlag.* ▸
1 BIOLOGIA bakterio-
2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA bakterio bidezko
II *izlag.adb.* ▸
1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA bakterio bidez

Bakterium *DeReWo* 6429
iz. n. ▸
1 *zahark.* BIOLOGIA = Bakterie bakterio

Balance *DeReWo* 7821 [fr.]
iz. f. ▸
1 oreka

Balanceakt *DeReWo* 26759
iz. m. ▸
1 oreka ariketa

balancieren *DeReWo* 17865 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 orekan atxiki
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 oreka atxiki; orekari eutsi

bald *DeReWo* 557 Flexion: eher, am ehesten
adlag. ▸
1 laster; aurki
2 *lgart.* = fast ia

baldig *DeReWo* 6173
izlag. ▸
1 laster; bizkor; hurbil

baldmöglichst *DeReWo* 32253
I *izlag.* ▸
1 lehenbaileheneko; ahalik eta bizkor
II *izlag.adb.* ▸
1 lehenbailehen; ahalik eta lasterren; ahalik eta bizkorren

Balken *DeReWo* 12021 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 ARKITEKTURA habe; ernai
2 KIROLA = Schwebebalken barra horizontal

Balkon *DeReWo* 5585 [fr.]
iz. m. ▸
1 balkoi

Ball *DeReWo* 928
iz. m. ▸
1 baloi; pilota
2 = Tanzfest (areto) dantzaldi

Ballade *DeReWo* 7606
iz. f. ▸
1 LITERATURA MUSIKA balada

Ballast *DeReWo* 19740 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 lasta; astungarri
2 zama; karga

Ballaststoff *DeReWo* 34994
iz. m. *[pl. batez ere]* ▸
1 *(elikadura)* zuntz begetalak

Ballen *DeReWo* 30446 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▸
1 fardel; lotura; zama
2 ANATOMIA *(eskua, oina)* mami

ballen *DeReWo* 15059
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ● die Faust ballen ▸ ukabila itxi; ukabila batu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 pilatu; metatu; opildu

Ballerina HumanGender [it.]
iz. bizidun f. ▸
1 ballet dantzari

Ballermann *DeReWo* 22269
iz. m. ▸
1 *lgart.* pistola

ballern *DeReWo* 28475
ad. intran. *+haben* ▸
1 *lgart.* tirokatu; tiro egin

Ballett *DeReWo* 5162 [fr.] Flexion: ~s, ~e
iz. *n.* ▸
1 ballet

Ballettschule *DeReWo* 28030
iz. *f.* ▸
1 HEZKUNTZA ballet ikastegi

Ballhaus *DeReWo* 36944
iz. *n.* ▸
1 = Ballsaal dantza areto
2 *zahark.* kiroldegi

Ballnacht *DeReWo* 32774
iz. *f.* ▸
1 areto dantzaldi

Ballon *DeReWo* 9432 Flexion: ~s, ~s~e
iz. *m.* ▸
1 = Luftballon puxika; puztuki
2 baloi (aerostatiko)

Ballonfahrer *DeReWo* 35059
iz. *bizidun m.* ik. Ballon 2 ▸
1 baloi gidari

Ballonfahrerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ik. Ballon 2 ▸
1 baloi gidari

Ballonfahrt *DeReWo* 31949
iz. *f.* ik. Ballon 2 ▸
1 baloi bidaia

Ballsaal *DeReWo* 26897
iz. *m.* ▸
1 dantza areto

Ballspiel *DeReWo* 25690
iz. *n.* ▸
1 baloi joku; pikota joku

Ballungsgebiet *DeReWo* 26932
iz. *f.* ▸
1 konurbazio; aglomerazio

Ballungsraum *DeReWo* 14706
iz. *m.* ▸
1 konurbazio; aglomerazio

Ballungszentrum *DeReWo* 24305
iz. *n.* ▸
1 konurbazio; aglomerazio

Ballverlust *DeReWo* 16124
iz. ▸
1 KIROLA baloiaren galera

Ballwechsel *DeReWo* 22896
iz. *m.* ▸
1 KIROLA *(tenis)* joko

Balz *DeReWo* 35862 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 BIOLOGIA araldi; bero

Bambus *DeReWo* 30110
iz. *m.* ▸
1 BOTANIKA banbu

banal *DeReWo* 8295 [fr.]
izlag. ▸
1 hutsal; banal

Banalität *DeReWo* 20322 [fr.]
iz. *f.* ▸
1 banaltasun; hutsaltasun; hutsalkeria

Banane *DeReWo* 9108 [port.] Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▸
1 banana

Band[1] *DeReWo* 612
iz. *n.* ▸
1 xingola; zinta
2 *irud.* lotura
3 ANATOMIA lotailu
4 MEKANIKA/TEKNOLOGIA = Fließband kate
5 IRRATIATB FISIKA = Frequenzbereich banda

Band[2] *DeReWo*Homograph 612 [ing.]
iz. *f.* ▸
1 musika talde; musika banda

Band[3] *DeReWo*Homograph 612
iz. *m.* ▸
1 liburuki
2 ● *irud.:* Bände sprechen ▸ oso adierazgarri izan

Bandage *DeReWo* 25957 [fr.]
iz. *f.* ▸
1 KIROLA MEDIKUNTZA lotura; belaunetako

Bandbreite *DeReWo* 7789
iz. f. ▸
1 IRRATIATB FISIKA banda zabalera
2 *irud.* aniztasun; askotarikotasun

Bande *DeReWo* 4293
iz. f. ▸
1 talde
2 *lgart.* (lagun) talde

Bandenmitglied *DeReWo* 38428
iz. n. ▸
1 taldekide

Bänderriss *DeReWo* 22297
iz. m. ▸
1 MEDIKUNTZA lotailu haustura

bändigen *DeReWo* 33630
ad. tran. *+haben* ▸
1 hezi; bezatu; menperatu

Bandit *DeReWo* 18443 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 bidelapur

Bandleader *DeReWo* 19855 [ing.]
iz. bizidun m./f. ▸
1 (musika) taldeburu

Bandmitglied *DeReWo* 19487 [ing.]
iz. anim. n. ▸
1 (musika) taldekide

Bandname *DeReWo* 36973 [ing.]
iz. m. ▸
1 (musika) taldearen izena

Bandscheibe *DeReWo* 28404
iz. f. ▸
1 ANATOMIA ornoarteko disko

Bandscheibenvorfall *DeReWo* 29582
iz. m. ▸
1 MEDIKUNTZA disko hernia; disko lerradura

Bange *DeReWo* 13567
iz. f. ▸
1 = Angst beldur

bange Duden
izlag. ▸
1 beldur; urduri

● jmdm. (vor etw.) bange sein ▸ nb. (zbt.en) beldur izan
2 beldurkor; beldurti

bangen *DeReWo* 11562
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *goi.* *[um etw.]* beldur izan
II *ad. inper.* *+haben* ▸
1 ● jmdm. bangt (es) (vor etw.) ▸ nb. (zbt.en) beldur izan

Banjo *DeReWo* 36091 Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 MUSIKA banjo

Bank[1] *DeReWo* 496 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 = Geldinstitut banku; banketxe

Bank[2] *DeReWo*Homograph 496 Flexion: ~, Bänke
iz. f. ▸
1 = Sitzbank banku; jarleku; aulki

Bankangestellte HumanGender Flexion: eine ~, ~n, ~n
iz. (adjekt.iz.) *bizidun f.* ▸
1 bankuko enplegatu

Bankangestellter *DeReWo* 16576 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. (adjekt.iz.) *bizidun m.* ▸
1 bankuko enplegatu

Bankchef *DeReWo* 38830
iz. bizidun m. ▸
1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankchefin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankdirektor *DeReWo* 26420
iz. bizidun m. ▸
1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankdirektorin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankenaufsicht *DeReWo* 22866
iz. f. ▸
1 FINANTZAK banku gainbegiratze batzorde

Bankengruppe *DeReWo* 27195
iz. f. ▸
1 FINANTZAK banku talde

Bankenkrise *DeReWo* 25177
iz. ▸
1 FINANTZAK bankuen krisi

Bankensektor *DeReWo* 28452
iz. m. ▸
1 FINANTZAK banku arlo

Banker *DeReWo* 8278 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK bankari

Bankerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK bankari

Bankett *DeReWo* 26179 [it.]
iz. n. ▸
1 oturuntz; bankete

Bankfiliale *DeReWo* 24194
iz. f. ▸
1 banku bulego

Bankgeheimnis *DeReWo* 16751
iz. n. ▸
1 FINANTZAK banku sekretu

Bankgeschäft *DeReWo* 18209 Flexion: meist pl
iz. n. ▸
1 FINANTZAK banku eragiketa

Bankgewerbe *DeReWo* 38030
iz. n. ▸
1 FINANTZAK banku arlo

Bankhaus *DeReWo* 17239
iz. n. ▸
1 FINANTZAK banketxe

Bankier *DeReWo* 14078 [fr.]
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK bankari

Bankkauffrau HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK banku enplegatu; bankuko enplegatu

Bankkaufmann *DeReWo* 22207
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK banku enplegatu; bankuko enplegatu

Bankkonto *DeReWo* 21170
iz. n. ▸
1 FINANTZAK banku kontu; bankuko kontu

Bankkredit *DeReWo* 30848
iz. m. ▸
1 FINANTZAK banku mailegu

Bankkunde HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 banku bezero

Bankkundin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 banku bezero

Bankmanager *DeReWo* 37566
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK bankuko batzorde exekutiboko kide; banketxeko exekutibo

Bankmanagerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK bankuko batzorde exekutiboko kide; banketxeko exekutibo

Banknote *DeReWo* 14580
iz. f. ▸
1 FINANTZAK billete

Bankomat *DeReWo* 35327
iz. m. ▸
1 *Austria* FINANTZAK = Geldautomat kutxa automatiko; diruzain automatiko

Bankraub *DeReWo* 27091
iz. m. ▸
1 banku lapurreta

Bankräuber *DeReWo* 13746
iz. *bizidun m.* ▸
1 banku-lapur

Bankräuberin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 banku-lapur

Bankrott *DeReWo* 15313 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *m.* ▸
1 FINANTZAK porrot; bankarrot

● Bankrott gehen ▸ porrot egin

bankrott *DeReWo* 18102
izlag. ▸
1 ● bankrott sein ▸ porrot egin; bankarrot egin
2 *lgart. irud.* sosik gabe

Bankrotterklärung *DeReWo* 31948
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK porrot aitorpen

Bankschalter *DeReWo* 39204
iz. *m.* ▸
1 (banku) leihatila

Banküberfall *DeReWo* 18244
iz. *m.* ▸
1 banku lapurreta

Bankverbindung *DeReWo* 14517
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK kontu zenbakia

Bann *DeReWo* 6387 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *m.* ik. aditza: bannen ▸
1 eskumiku
2 *goi.* = Zauber lilura

bannen *DeReWo* 7004
ad. tran. *+haben* ▸
1 eskumikatu
2 aldendu; uxatu; -i arao egin
3 = bezaubern liluratu

Banner *DeReWo* 16000 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* ▸
1 zutoihal; estandarte
2 INFORMATIKA = Werbebanner (sareko) iragarki

Bannmeile *DeReWo* 35506
iz. *f.* ▸
1 *barrendegi babestu ▸ *elkarretaratzeak debekatuak diren gunea*

Baptist *DeReWo* 23112 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun m.* ▸
1 ERLIJIOA baptista

Baptistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 ERLIJIOA baptista

Bar *DeReWo* 3830
iz. *f.* ▸
1 taberna
2 *(taberna)* barra

bar *DeReWo* 5608
I *izlag.* ▸
1 FINANTZAK ik. Bargeld

● bares Geld ▸ esku diru
2 *goi.* = rein huts; soil; garbi
3 *[+Gen.]* gabe
II *izlag.adb.* ▸
1 FINANTZAK eskudiruan

● (in/gegen) bar bezahlen ▸ eskudiruan ordaindu

Bär *DeReWo* 3376 Flexion: ~en, ~en
iz. *m.* ▸
1 ZOOLOGIA hartz
2 ASTRONOMIA Hartz

● Großer Bär ▸ Hartz Handi; Zazpi Ahuntz; Idi-Ohoin

● Kleiner Bär ▸ Hartz Txiki; Zazpi Izar

Baracke *DeReWo* 15213 [fr.] Flexion: ~, ~n
iz. *f.* ▸
1 etxola; barraka

Barbar *DeReWo* 24566 Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun m.* ▸
1 HISTORIA barbaro
2 basati; anker

Barbarei *DeReWo* 20428
iz. *f.* ▸
1 basakeria; ankertasun; gizalegerik ez

Barbarin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. *bizidun f.* ▸
1 HISTORIA barbaro
2 basati; anker

barbarisch *DeReWo* 19937
izlag. ▸
1 basati; anker; gizalegegabe

Barbecue *DeReWo* 35718 [ing.]
iz. *n.* ▸
1 barbakoa; erreki-jana

Barbier *DeReWo* 23613 [fr.] Flexion: ~s, ~e
iz. *bizidun m.* ▸
1 *zahark.* LAN HARREMANAK = Friseur
bizargile; bizargin

Barde *DeReWo* 23975 [fr.] Flexion: ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ▸
1 LITERATURA bardo; koblari

bärenstark *DeReWo* 18914
izlag. ▸
1 (oso) indartsu

barfuß *DeReWo* 16433
adlag. ▸
1 oinuts; oinutsik; oinutsean; hankahutsik

Barfußpfad *DeReWo* 39894
iz. *m.* ▸
1 oinutsean ibiltzeko bide

Bargeld *DeReWo* 4363
iz. *n.* ▸
1 FINANTZAK esku diru

bargeldlos *DeReWo* 25682
I *izlag.* ▸
1 FINANTZAK txeke bidezko; transferentzia bidezko
II *izlag.adb.* ▸
1 FINANTZAK txeke bitartez; transferentzia bitartez

Bariton *DeReWo* 12250 [it.] Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▸
1 MUSIKA baritono

Barkeeper *DeReWo* 27351 [ing.]
iz. *bizidun m.* ▸
1 tabernari; ostatari

Barkeeperin HumanGender [ing.]
iz. *bizidun f.* ▸
1 tabernari; ostatari

Bärlauch *DeReWo* 32577
iz. *m.* ▸
1 BOTANIKA hartz-baratxuri

barmherzig *DeReWo* 26836
I *izlag.* ▸
1 errukitsu; errukizko; bihozbera
II *izlag.adb.* ▸
1 errukiz; bihozberatasunez; karitatez

Barmherzigkeit *DeReWo* 26160
iz. *f.* ▸
1 erruki; bihozberatasun

Barock *DeReWo* 8267 [fr.] Flexion: ~(s), ohne Plural
iz. *m.* ▸
1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA barroko

barock *DeReWo* 6500 [fr.]
izlag. ▸
1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA barroko
2 *irud. lgart.* bitxi; berezi; arraro

Barockmusik *DeReWo* 29030
iz. *f.* ▸
1 MUSIKA musika barroko

Barockzeit *DeReWo* 36239
iz. *f.* ▸
1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA (aro) barroko

Barometer *DeReWo* 26250 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* ▸
1 METEOROLOGIA FISIKA barometro

Barrel *DeReWo* 8677 [ing.]
iz. *n.* ▸
1 upel

Barren *DeReWo* 18010
iz. *m.* ▸
1 barra; lingote
2 KIROLA barra paralelo

Barriere *DeReWo* 10429 [fr.] Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 hesi; langa; barrera
2 oztopo; hesi; traba

barrierefrei *DeReWo* 17317
izlag. ▸
1 oztoporik gabe; elbarrientzat egokitu

Barrikade *DeReWo* 12177 [fr.] Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 barrikada

barsch *DeReWo* 31708
I *izlag.* ▸
1 zakar; lakatz
II *izlag.adb.* ▸
1 zakarki; zakar

Bart *DeReWo* 8702 Flexion: ~(e)s, Bärte
iz. m. ▸
1 bizar
2 = Schlüsselbart (giltzaren) laztabin

bärtig *DeReWo* 20981
izlag. ▸
1 bizartsu; bizardun

Basalt *DeReWo* 25666
iz. m. ▸
1 GEOLOGIA basalto

Basar *DeReWo* 5915 [fr.] Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 bazar; azoka

Base *DeReWo* 21285 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 KIMIKA base
2 *heg. zahark.* lehengusina
3 *Austria Suitza zahark.* izeba

Baseball *DeReWo* 10222 [ing.] Flexion: ~s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 KIROLA beisbol

Baseballkappe *DeReWo* 39387
iz. f. ▸
1 (beisbol) txano

Baseballmütze *DeReWo* 39070
iz. f. ▸
1 (beisbol) txano

Baseballschläger *DeReWo* 24421
iz. m. ▸
1 KIROLA (beisbol) bate

basieren *DeReWo* 4402 - *-ge galtzen du*
ad. intran. ▸
1 *[auf etw.]* oinarritu

Basilika *DeReWo* 13149 Flexion: ~, Basiliken
iz. f. ▸
1 ARKITEKTURA ERLIJIOA basilika

Basilikum *DeReWo* 31606
iz. n. ▸
1 BOTANIKA albahaka; brasil

Basis *DeReWo* 1484 Flexion: ~, Basen
iz. f. ▸
1 oinarri
2 MATEMATIKA FINANTZAK oinarri
3 ARLO MILITARRA base

basisdemokratisch *DeReWo* 32720
I *izlag.* ▸
1 POLITIKA zuzeneko demokrazia den; demokrazia zuzena den
II *izlag.adb.* ▸
1 POLITIKA demokrazia zuzenaren bidez; zuzeneko demokraziaren bidez

Basispunkt *DeReWo* 23327
iz. m. ▸
1 INFORMATIKA erreferentzia-puntu
2 FINANTZAK oinarri

Basistunnel *DeReWo* 26303
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA (mendiaren zeharkako) tunel

Baske *DeReWo* 25522 Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun m. ▸
1 euskaldun
2 euskal herritar

Baskenland HumanGender
iz. n. ▸
1 Euskal Herri; Euskadi

Basketball *DeReWo* 3027 [ing.] Flexion: ~(e)s, ohne Plural
iz. m. ▸
1 KIROLA saskibaloi

Basketballer *DeReWo* 11447
iz. bizidun m. ▸
1 KIROLA saskibaloilari; saskibaloiko jokalari

Basketballerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 KIROLA saskibaloilari; saskibaloiko jokalari

Basketballkorb *DeReWo* 38219
iz. m. ▸
1 KIROLA (saskibaloiko) saski

Baskin HumanGender Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 euskaldun
2 euskal herritar

baskisch *DeReWo* 10848
izlag. ▸
1 euskal; euskaldun
2 euskarazko
3 Euskal Herriko; Euskadiko

Bass *DeReWo* 4072 [it.]
iz. m. ▸
1 MUSIKA baxu

Bassin *DeReWo* 35722 [fr.] Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▸
1 aska; uraska; azpil; urtegi

Bassist *DeReWo* 10081 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▸
1 MUSIKA baxu jole
2 MUSIKA *(kantari)* baxu

Bassistin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▸
1 MUSIKA baxu jole
2 MUSIKA *(kantari)* baxu

Basso *DeReWo* 28959 [it.]
iz. m. ▸
1 MUSIKA = Bass baxu

Bast *DeReWo*Angepasst
iz. m. ▸
1 BOTANIKA errafia
2 espartzu; errafia

basta *DeReWo*Angepasst 33276 [it.]
interj. ▸
1 aski da!; nahikoa da!

Bastard *DeReWo* 27090 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▸
1 *zahark.* sasiko; bort; bastart
2 BIOLOGIA = Hybride hibrido
3 *irud. adkor.* zital

Bastelarbeit *DeReWo* 24561
iz. f. ▸
1 eskulan

Bastelei *DeReWo* 31031
iz. f. ▸
1 eskulan
2 tramankulu

basteln *DeReWo* 3601
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eskuz egin
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 eskulanak egin
2 *[an etw.]* eskuz egin; eskuztatu; manipulatu

Bastion *DeReWo* 16999 [fr.] Flexion: ~, ~en
iz. f. ▸
1 gotorleku; baluarte; bastioi

Bastler *DeReWo* 25183 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 brikolajezale

Bastlerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▸
1 brikolajezale

Bataillon *DeReWo* 21127
iz. n. ▸
1 ARLO MILITARRA batalioi

Batterie *DeReWo* 8005
iz. f. ▸
1 ELEKTRIZITATEA bateria; pila
2 ARLO MILITARRA bateria
3 *irud. lgart.* sail; andana

Batzen *DeReWo* 26232 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 puska; zati; koskor
2 *lgart.* pilo

Bau[1] *DeReWo* 592 Flexion: ~(e)s, Bauten
iz. *m.* ▸
1 eraikuntza
2 eraikin
3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA eraikuntza; egitura
4 *lgart.* espetxe

Bau[2] *DeReWo*Homograph 592 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *m.* ▸
1 *(animaliak)* zulo; gordeleku

Bauabschnitt *DeReWo* 7265
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA (eraikuntzaren) zati

Bauabteilung *DeReWo* 34744
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA ADMINISTRAZIOA eraikuntza sail

Bauamt *DeReWo* 10771
iz. *n.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Bauantrag *DeReWo* 15495
iz. *m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA obretako lizentzia eskaera; eraikuntza lanetarako lizentzia eskaera

Bauarbeiten *DeReWo*Angepasst 3544
iz. *f.* *[pl.]* ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanak

● öffentliche Bauarbeiten ▸ herri-lanak

Bauarbeiter *DeReWo* 7563
iz. *bizidun m.* ▸
1 LAN HARREMANAK ERAIKUNTZA eraikuntzako langile

Bauarbeiterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 LAN HARREMANAK ERAIKUNTZA eraikuntzako langile

Bauart *DeReWo* 20933
iz. *f.* ▸
1 ARKITEKTURA estilo
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA eredu; modelo

Bauaufsicht *DeReWo* 23366
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ikuskaritza

Bauausschuss *DeReWo* 9781
iz. *m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza batzorde

Baubeginn *DeReWo* 5895
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanen hasiera

Baubehörde *DeReWo* 20562
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Baubewilligung *DeReWo* 19236
iz. *f.* ▸
1 *Austria* ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA = Baugenehmigung eraikuntza baimen

Bauboom *DeReWo* 30299 [ing.]
iz. ▸
1 *boom urbanistiko; *eraikuntza-boom

Baubranche *DeReWo* 16445
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA eraikuntza alor; eraikuntza arlo

Bauch *DeReWo* 4083 Flexion: ~(e)s, Bäuche
iz. *m.* ▸
1 ANATOMIA sabel; tripa
2 *(itsasontzia)* soto

Bauchredner *DeReWo* 39134
iz. *bizidun m.* ▸
1 sabeliztun; bentrilokuo

Bauchrednerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 sabeliztun; bentrilokuo

Bauchschmerz *DeReWo* 20554
iz. *m.* *[pl. batez ere]* ▸
1 MEDIKUNTZA sabeleko min; tripako min

Bauchspeicheldrüse *DeReWo* 32392
iz. *f.* ▸
1 ANATOMIA pankrea

Bauchtanz *DeReWo* 23556
iz. *m.* ▸
1 ARTEA sabel dantza

Baudenkmal *DeReWo* 18675
iz. *n.* ▸
1 ARKITEKTURA monumentu

Baudezernent *DeReWo* 13673
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Baudezernentin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Bauelement *DeReWo* 27106
iz. *n.* ▸
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA osagai; elementu

bauen *DeReWo* 582
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 eraiki
2 *irud. lgart.* egin; eragin

● einen Unfall bauen ▸ istripua eragin

II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 eraiki
2 *[auf jdn./etw.]* fidatu

Bauer[1] *DeReWo* 1136
iz. *bizidun m.* ▸
1 LAN HARREMANAK nekazari; laborari; baserritar
2 *(xakea)* peoi
3 *(kartetan)* xango; txota

Bauer[2] *DeReWo*Homograph 1136 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 (txori) kaiola

Bäuerin *DeReWo* 10299
iz. *bizidun f.* ▸
1 LAN HARREMANAK nekazari; laborari; baserritar
2 *(xakea)* peoi
3 *(kartetan)* xango; txota

bäuerlich *DeReWo* 8216
izlag. ▸
1 baserriko; baserritar; nekazarien; laborarien; landako

Bauernfamilie *DeReWo* 28058
iz. *f.* ▸
1 nekazari familia; baserritar familia

Bauernhaus *DeReWo* 15914
iz. *n.* ▸
1 baserri

Bauernhof *DeReWo* 5264
iz. *m.* ▸
1 baserri

Bauernmarkt *DeReWo* 9806
iz. *m.* ▸
1 baserritar azoka

Bauernopfer *DeReWo* 33422
iz. *n.* ▸
1 *(xakea)* ik. Bauer[1]2 peoi sakrifizio

Bauernpartei *DeReWo* 30361
iz. *f.* ▸
1 POLITIKA baserritar alderdi; nekazari alderdi

Bauernregel *DeReWo* 34230
iz. *f.* ▸
1 nekazari esaera; nekazari esakune

Bauernverband *DeReWo* 10742
iz. m. ▸
1 nekazari elkarte; baserritar elkarte

baufällig *DeReWo* 20313
izlag. ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA erortzear dauden; hondatu

Baufinanzierung *DeReWo* 34015
iz. f. ▸
1 FINANTZAK eraikuntzaren finantzaketa; eraikuntza finantzatze

Baufirma *DeReWo* 7777
iz. f. ▸
1 EKONOMIA eraikuntza enpresa

Baufläche *DeReWo* 37592
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA orube

Baufortschritt *DeReWo* 26939
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntzaren aurrerabide

Baugebiet *DeReWo* 5728
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA (hiri) zabalgune

Baugenehmigung *DeReWo* 10052
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza baimen

Baugenossenschaft *DeReWo* 31165
iz. f. ▸
1 eraikuntza kooperatiba

Baugerüst *DeReWo* 27951
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA aldamio

Baugeschichte *DeReWo* 31200
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikitze historia

Baugewerbe *DeReWo* 12978
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA EKONOMIA eraikuntza alor

Baugrube *DeReWo* 18898
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA zanga; lubaki

Baugrund *DeReWo* 26377
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA orube

Baugrundstück *DeReWo* 20575
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA orube

Bauherr *DeReWo* 5078
iz. bizidun m. ▸
1 ERAIKUNTZA ▸
a jabe
b kontratugile

Bauherrin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ERAIKUNTZA ▸
a jabe
b kontratugile

Bauhof *DeReWo* 7743
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza materialaren biltegi

Bauindustrie *DeReWo* 17391
iz. f. ▸
1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza (industria)

Bauingenieur *DeReWo* 17851
iz. bizidun m. ▸
1 ERAIKUNTZA LAN HARREMANAK eraikuntzako ingeniari

Bauingenieurin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ERAIKUNTZA LAN HARREMANAK eraikuntzako ingeniari

Baujahr *DeReWo* 11637
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikitze urte
2 AUTOMOBILA fabrikazio urte

Baukommission *DeReWo* 26082
iz. f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza batzorde

Baukonzern *DeReWo* 16380
iz. m. ▸
1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza enpresa; eraikuntza partzuergo

Baukörper *DeReWo* 25405
iz. m. ▸
1 ARKITEKTURA eraikin; eraikidura

Baukosten *DeReWo* 8303
iz. pl. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntzaren kostuak; eraikuntzaren prezio

Baukunst *DeReWo* 24549
iz. f. ▸
1 = Architektur arkitektura

Bauland *DeReWo* 9949
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikitzeko lur eremu; orube

Bauleistung *DeReWo* 27922
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanak

Bauleiter *DeReWo* 17113
iz. bizidun m. ▸
1 ERAIKUNTZA arkitekto-laguntzaile; arkitekto tekniko; aparejadore

Bauleiterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ERAIKUNTZA arkitekto-laguntzaile; arkitekto tekniko; aparejadore

Bauleitung *DeReWo* 25652
I *iz. f.* ▸
1 ERAIKUNTZA obra zuzendaritza; eraikuntza zuzendaritza
II *iz. bizidun m./f.* ▸
1 ERAIKUNTZA = Bauleiter, Bauleiterin

baulich *DeReWo* 5666
I *izlag.* ▸
1 arkitektoniko; eraikuntzari dagokion
II *izlag.adb.* ▸
1 eraikuntzari dagokionez

Baulücke *DeReWo* 26671
iz. f. ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA (eraikuntzen arteko) hutsune

Baum *DeReWo* 1023
iz. m. ▸
1 BOTANIKA zuhaitz; arbola
2 INFORMATIKA HIZKUNTZALARITZA zuhaitz
3 ITSASOA ezpeleta

Baumarkt *DeReWo* 10414
iz. m. ▸
1 MERKATARITZA brikolaje denda

Baumart *DeReWo* 26750
iz. f. ▸
1 BOTANIKA zuhaitz mota

Baumaschine *DeReWo* 19477
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza makina

Baumaßnahme *DeReWo* 6402
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza (proiektu)

Baumaterial *DeReWo* 15562
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza ekai

Baumbestand *DeReWo* 23276
iz. m. ▸
1 INGURUMENA zuhaitz kopuru

Baumeister *DeReWo* 9234
iz. bizidun m. ▸
1 = Architekt etxegile; arkitekto
2 *zahark. Austria Suitza* etxegile; eraikuntza enpresaburu

Baumeisterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 = Architekt etxegile; arkitekto
2 *zahark. Austria Suitza* etxegile; eraikuntza enpresaburu

baumeln *DeReWo* 13465 - *regularra*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 *[an (Dat.) etw.]* (zintzilik) kulunkatu

Baumgarten *DeReWo* 14635
iz. *m.* ▸
1 zuhaizti

Bauminister *DeReWo* 26482
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ministro

Bauministerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ministro

Baumschule *DeReWo* 23436
iz. *f.* ▸
1 zuhaitz mintegi

Baumstamm *DeReWo* 14186
iz. *m.* ▸
1 (zuhaitz) enbor; (zuhaitz) gerri

Baumwolle *DeReWo* 18264
iz. *f.* ▸
1 BOTANIKA kotoi

Bauordnung *DeReWo* 25041
iz. *f.* ▸
1 ERAIKUNTZA ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegi

Bauplan *DeReWo* 15173
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA = Bauprojekt eraikuntza proiektu
2 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA zirriborro; plano

Bauplatz *DeReWo* 10754
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA orube

Bauprojekt *DeReWo* 10403
iz. *n.* ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA eraikuntza proiektu

Baurecht *DeReWo* 13917
iz. *n.* ▸
1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegi; eraikuntzari dagozkion arauak

baurechtlich *DeReWo* 29788
I *izlag.* ▸
1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegiari dagokion
II *izlag.adb.* ▸
1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegiari dagokionez; eraikuntza arauen bitartez

Baureferat *DeReWo* 23958
iz. *n.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Baureferent *DeReWo* 27524
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Baureferentin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Bauschutt *DeReWo* 18593
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA (eraikuntza eta eraispen) hondakinak

bausparen *DeReWo* 28709
ad. intran. *+haben [inf. batez ere]* ▸
1 FINANTZAK (etxebizitza erosi edo zaharberritzeko) aurreztu

Bausparkasse *DeReWo* 14328
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK (etxebizitza erosteko) aurrezki kutxa

Bausparvertrag *DeReWo* 23965
iz. *m.* ▸
1 FINANTZAK (etxebizitza erosi edo zaharberritzeko) aurrezki kontu

Baustein *DeReWo* 7833
iz. *m.* ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA harri; harlandu; adreilu
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA atal

Baustelle *DeReWo* 2689
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza lan

Baustoff *DeReWo* 13767
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA = Baumaterial eraikuntza ekai
2 lehengai

Baustopp *DeReWo* 15821
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA lanen gelditze; lanen etete

Bausubstanz *DeReWo* 12718
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA (eraikinaren) egoera; (eraikinaren) egitura

Bautätigkeit *DeReWo* 18320
iz. f. [sg.] ▸
1 ERAIKUNTZA garapen; jardun

Bauteil *DeReWo* 11505
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA MEKANIKA/TEKNOLOGIA INFORMATIKA atal

Bauträger *DeReWo* 14074
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA inbestitzaile

Bauunternehmen *DeReWo* 14965
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA EKONOMIA eraikuntza enpresa

Bauunternehmer *DeReWo* 12947
iz. bizidun m. ▸
1 eraikuntza enpresaburu

Bauunternehmerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 eraikuntza enpresaburu

Bauvorhaben *DeReWo* 7261
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA eraikuntza proiektu; eraikuntza egitasmo

Bauwagen *DeReWo* 22899
iz. m. ▸
1 (eraikuntza langileentzako) aterpe mugikor

Bauweise *DeReWo* 12892
iz. f. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikitzeko era

Bauwerk *DeReWo* 4773
iz. n. ▸
1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA eraikin

Bauwesen *DeReWo* 22011
iz. n. ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza (alor)

Bauwirtschaft *DeReWo* 10954
iz. f. ▸
1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza alor

Bauzaun *DeReWo* 24304
iz. m. ▸
1 ERAIKUNTZA (eraikuntza lanetako) hesi

Bauzeit *DeReWo* 6903
iz. f. ▸
1 eraikitzeko epe; eraikitzeko denbora

bayerisch *DeReWo* 1544
izlag. ▸
1 = bayrisch bavariar; Bavariako

Bayern *DeReWo* 676
iz. n. ▸
1 Bavaria

bayrisch *DeReWo* 9149
izlag. ▸
1 bavariar

Bazar *DeReWo* 25865 [fr., pers.]
iz. m. ▸
1 bazar; azoka

beabsichtigen *DeReWo* 7096 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 helburutzat hartu
2 *[+zu +inf.]* asmoa izan; saiatu; ahalegindu

beachten *DeReWo* 3729 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aintzat hartu; kontuan izan; -n arreta jarri

beachtenswert *DeReWo* 26644
izlag. ▸
1 arreta merezi duen; kontuan hartzeko

beachtlich *DeReWo* 3760
izlag. ▸
1 aintzat hartzeko; kontuan hartzeko; estimagarri; nabarmen; garrantzizko

Beachtung *DeReWo* 6907 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ik. aditza: beachten ▸
1 arreta; aintzat hartze

Beachvolleyball *DeReWo* 24714
iz. *m.* *[n.]* ▸
1 KIROLA hondartza boleibol; hondartza bolei

beackern *DeReWo* 28659 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 NEKAZARITZA (lurra) landu
2 *lgart.* *[etw.]* (saiatuki) landu
3 *lgart.* *[jdn.]* gogatu; bairatu

Beamtenbund *DeReWo* 19067
iz. *m.* ▸
1 LAN HARREMANAK funtzionarioen elkarte; funtzionarioen sindikatu

Beamter *DeReWo* 708
iz. *bizidun m.* ▸
1 LAN HARREMANAK funtzionario

beamtet *DeReWo* 29573
izlag. ▸
1 LAN HARREMANAK funtzionario gisa enplegatu; funtzionario

Beamtin *DeReWo* 15455
iz. *bizidun f.* ▸
1 LAN HARREMANAK funtzionario

beängstigen *DeReWo* 14279 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* beldurtu

beanspruchen *DeReWo* 6106 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erreklamatu; eskatu; galdegin; galdatu
2 erabili; baliatu
3 ● stark beanspruchen ▸ higatu; gastatu; ahitu
4 ● jdn. ganz beanspruchen ▸ nb.en arreta osoa hartu

beanstanden *DeReWo* 11323 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -engatik kezka eman
2 -en erreklamazioa egin

Beanstandung *DeReWo* 14397
iz. *f.* ik. aditza: beanstanden ▸
1 kexa
2 erreklamazio

beantragen *DeReWo* 2438 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -en eskabidea egin; eskatu

beantworten *DeReWo* 2283 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw.]* -i erantzun

Beantwortung *DeReWo* 15412
iz. *f.* ik. aditza: beantworten ▸
1 erantzute

bearbeiten *DeReWo* 9079 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(lurra)* landu
2 *(gaia)* landu
3 ADMINISTRAZIOA *(eskabidea)* bideratu
4 *[mit etw.]* KIMIKA tratatu
5 MUSIKA ANTZERKIA LITERATURA moldatu
6 *lgart.* *[jdn.]* gogatu; bairatu

Bearbeitung *DeReWo* 6796
iz. *f.* ik. aditza: bearbeiten ▸
1 MUSIKA ANTZERKIA LITERATURA moldaera

Beat *DeReWo* 4481 [ing.]
iz. *m.* ▸
1 = Takt 2 erritmo; konpas

Beatmung *DeReWo* 34526
iz. *f.* ▸
1 MEDIKUNTZA arnasketa artifizial

beaufsichtigen *DeReWo* 22929 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ik. Aufsicht 1 ▸
1 zaindu; begiratu; ikuskatu

beauftragen *DeReWo* 3489 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. mit etw./jdn. etw. zu +inf.]* agindu; mandatua eman

Beauftragte HumanGender Flexion: eine ~, ~n, ~n
iz. *bizidun f.* ▸
1 mandatari

Beauftragter *DeReWo* 12575 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ▸
1 mandatari

beäugen *DeReWo* 18967 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i so egin; -i beha egon

bebauen *DeReWo* 14229 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERAIKUNTZA *(lursaila)* -n eraiki; -n etxeak egin
2 NEKAZARITZA *(lurra)* landu

Bebauung *DeReWo* 7486
iz. *f.* ik. aditza: bebauen ▸
1 ERAIKUNTZA eraikuntza
2 NEKAZARITZA lantze; laborantza

Bebauungsplan *DeReWo* 3977
iz. *m.* ▸
1 ERAIKUNTZA ADMINISTRAZIOA hirigintzako plan

Beben *DeReWo* 33214
iz. *n.* ▸
1 ikara

beben *DeReWo* 6422
ad. intran. *+haben* ▸
1 ikara egin
2 *irud. goi.* (beldurrez) ikara ibili

bebildern *DeReWo* 29936 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 irudiztatu

Becher *DeReWo* 10723 Flexion: ~s, ~
iz. *m.* ▸
1 edontzi; edalontzi; katilu

Becken *DeReWo* 6397 Flexion: ~s, ~
iz. *n.* ▸
1 ANATOMIA azpil hezur; pelbis
2 = Spülbecken harraska
3 = Waschbecken konketa
4 = Schwimmbecken igerileku
5 GEOGRAFIA arro
6 MUSIKA txindata

Bedacht *DeReWo* 20783
iz. *m.* ▸
1 *goi.* gogoeta; arreta

- goi.: ohne Bedacht ▸ pentsatu gabe; arrapaladan

- goi.: voll/mit Bedacht ▸ zuhur

bedacht *DeReWo* 13320
I *ad. partiz.* ik. aditza: bedenken
II *izlag.adb.* ▸
1 zuhur; zentzuz

bedächtig *DeReWo* 19957
I *izlag.* ▸
1 neurritsu; isilkor; zuhur
2 motel
II *izlag.adb.* ▸
1 neurriz; zuhur; zuhurki
2 poliki

bedanken *DeReWo* 5233 - *-ge galtzen du*
ad. *+ 'sich'* *+haben* ▸
1 *[bei jdm. für etw.]* eskerrak eman

Bedarf *DeReWo* 2163
iz. *m.* *[sg.]* ▸
1 *[an etw.]* behar; premia

- bei Bedarf ▸ premia izanez gero

- (je) nach Bedarf ▸ beharraren arabera

bedarfsgerecht *DeReWo* 23394
I *izlag.* ▸
1 beharraren araberako; beharrari egokitu
II *izlag.adb.* ▸
1 beharraren arabera; beharrari egokiturik

bedauerlich *DeReWo* 8856
izlag. ▸
1 tamalgarri; damugarri; zorigaitzezko

bedauerlicherweise *DeReWo* 31080
adlag. ▸
1 tamalez; zorigaitzez

Bedauern *DeReWo* 9485
iz. n. ik. aditza: bedauern ▸
1 damu; dolu
2 ● zu meinem (großen) Bedauern ▸ tamalez

bedauern *DeReWo* 3340 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* ▸
1 *[etw.]* sentitu; damu izan
2 *[jdn.]* errukietsi; gupida izan
II *ad. intran.* ▸
1 ● Bedaure! ▸ Sentitzen dut!

bedauernswert *DeReWo* 23983
izlag. ▸
1 gupidagarri

bedecken *DeReWo* 5928
I *ad. tran.* ▸
1 estali
II *ad. + 'sich'* ▸
1 estali
2 METEOROLOGIA *(Himmel)* hodeitu

Bedenken *DeReWo* 2642
iz. n. ▸
1 *[sg.]* hausnarketa
2 *[pl.]* kezka; zalantza

bedenken *DeReWo* 2567 - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 hausnartu; buruan erabili
2 kontuan izan; aintzat hartu
3 *[jdn. mit etw.]* = beschenken -i opa izan; -i eskaini
II *ad. + 'sich'* ▸
1 = innehalten hausnartu

bedenklich *DeReWo* 6232
izlag. ▸
1 = zweifelhaft zalantzagarri
2 = besorgniserregend kezkagarri; arriskutsu
3 = besorgt kezkatu

Bedenkzeit *DeReWo* 17590
iz. f. ▸
1 hausnartzeko epe; pentsatzeko epe

bedeuten *DeReWo* 698 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 = heißen esan nahi izan; esanahi izan; adierazi
2 *[jdm.]* axola izan
3 *goi. [jdm. +dass/zu +inf.]* ▸
a agindu
b iradoki

bedeutend *DeReWo* 1995
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 garrantzitsu; nabarmen; kontuan hartzeko
II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▸
1 = sehr nabarmen; nabarmenki; askoz (ere)

bedeutsam *DeReWo* 7732
izlag. ▸
1 = bedeutend 1 garrantzitsu; nabarmen; kontuan hartzeko
2 = vielsagend adierazgarri; esanguratsu

Bedeutung *DeReWo* 951 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: bedeuten ▸
1 = Sinn 1 esanahi; esangura; adiera
2 = Wichtigkeit garrantzi

bedeutungslos *DeReWo* 16965
izlag. ▸
1 garrantzigabe; hutsal; ezerez; ezdeus

Bedeutungslosigkeit *DeReWo* 23329
iz. f. ▸
1 garrantzirik ez; hutsaltasun

bedeutungsvoll *DeReWo* 27324
izlag. = bedeutsam ▸
1 garrantzitsu
2 esanguratsu; esanahitsu

bedienen *DeReWo* 2593 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* zerbitzatu
2 *(makina)* erabili; maneiatu
3 FINANTZAK *(zorrak)* kitatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *(mahaian)* zerbitzatu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *(mahaian)* (janaria) hartu
2 *goi. [jds./einer Sache]* baliatu

Bedienstete HumanGender
iz. (adjekt.iz.) *bizidun f.* ▸
1 enplegatu; zerbitzari

Bediensteter *DeReWo*Angepasst 7566
iz. (adjekt.iz.) *bizidun m.* ▸
1 enplegatu; zerbitzari

Bedienung *DeReWo* 10254
I *iz. f.* ik. aditza: bedienen ▸
1 zerbitzu
2 erabilera
II *iz.* *bizidun m./f.* ▸
1 = Kellner, Kellnerin zerbitzari

bedingen *DeReWo* 29638 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eragin; baldintzatu
2 behar izan; baldintza izan

bedingt *DeReWo* 3094
I *ad. partiz.* ik. aditza: bedingen ▸
1 eragin; baldintzatu
II *izlag.* ▸
1 baldintzapeko; baldintzadun
III *izlag.adb.* ▸
1 neurri batean; hein batean; kautoki; erresalbuz

Bedingung *DeReWo* 1328
iz. f. ik. aditza: bedingen ▸
1 baldintza

bedingungslos *DeReWo* 10832
I *izlag.* ▸
1 baldintzarik gabeko; baldintzagabe; erabateko
II *izlag.adb.* ▸
1 erresalburik gabe; baldintzarik gabe; erabat

bedrängen *DeReWo* 30623 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hertsatu; estutu
2 jazarri; esetsi

Bedrängnis *DeReWo* 9929
iz. f. ▸
1 estualdi; herstura; larrimin

bedrohen *DeReWo* 2374 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i mehatxu egin; mehatxatu; zemaitu

bedrohlich *DeReWo* 6343
I *izlag.* ▸
1 mehatxuzko; mehatxagarri; beldurgarri
II *izlag.adb.* ▸
1 mehatxuz
2 beldurrez

Bedrohung *DeReWo* 4112
iz. f. ik. aditza: bedrohen ▸
1 mehatxu

bedrucken *DeReWo* 27086 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* inprimatu

bedrücken *DeReWo* 22579 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* hertsatu; estutu; abaildu; ito

bedrückend *DeReWo* 14251
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 estugarri; itogarri

bedürfen *DeReWo* 3127 - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. intran.* *+haben [+Gen.]* ▸
1 behar izan; premia izan
II *ad. inper.* *+haben* ▸
1 *[+Gen.]* beharrezkoa izan; premiazkoa izan

Bedürfnis *DeReWo* 2652
iz. n. ▸
1 premia; behar

bedürftig *DeReWo* 6774
izlag. ▸
1 behartsu; premiadun

Bedürftigkeit *DeReWo* 32610
iz. f. ▸
1 behartasun; onbehar

beeilen *DeReWo* 18171 - *-ge galtzen du*
ad. + 'sich' +haben ▸
1 presaka ibili; presatu; lehiatu

beeindrucken *DeReWo* 2738 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* hunkitu

beeinflussen *DeReWo* 3169 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 eragin; -n eragina izan

Beeinflussung *DeReWo* 23638
iz. f. ik. aditza: beeinflussen ▸
1 eragin

beeinträchtigen *DeReWo* 5000 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 eragotzi; kaltetu

Beeinträchtigung *DeReWo* 8729
iz. f. ik. aditza: beeinträchtigen ▸
1 eragozpen; eragozte

beenden *DeReWo* 1146 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 amaitu; bukatu; -i amaiera eman

beengen *DeReWo* 36891 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 estutu; hertsatu

beerben *DeReWo* 19468 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* -engandik jarauntsi

beerdigen *DeReWo* 12714 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 lurperatu; ehortzi; -i lur eman; hilobiratu

Beerdigung *DeReWo* 6410
iz. f. ik. aditza: beerdigen ▸
1 ehorzketa; lurperatze; lur-emate

Beere *DeReWo* 15700 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 BOTANIKA baia

Beet *DeReWo* 29569 Flexion: ~es, ~e
iz. n. ▸
1 baratze maila; zapalda; taulen; (baratze) alor

Beete *DeReWo* 20774 Flexion: ~, ~n
iz. f. = Bete ▸
1 BOTANIKA erremolatxa; beterraba

befähigen *DeReWo* 35637 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 gaitu

befähigt *DeReWo* 22560
I *ad. partiz.* ik. aditza: befähigen
II *izlag.* ▸
1 gai; kualifikatu

Befähigung *DeReWo* 34980
iz. f. ik. aditza: befähigen ▸
1 gaitasun
2 gaikuntza

befahrbar *DeReWo* 11686
izlag. ▸
1 ibil daitekeen; ibiltzeko moduko

befahren *DeReWo* 5642 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 ibili; -n ibili

Befall *DeReWo* 28096
iz. m. ik. aditza: befallen ▸
1 helde; eraso; izurrite

befallen *DeReWo* 8349 - *-ge galtzen du, irregularra.*
ad. tran. +haben ▸
1 eraso
2 izurritu; kutsatu

befangen *DeReWo* 23747
I *izlag.* ▸
1 uzkur
2 ZUZENBIDEA alderdikoi
II *izlag.adb.* ▸
1 lotsaz

Befangenheit *DeReWo* 26135
iz. f. ▸
1 lotsa; uzkurtasun
2 ZUZENBIDEA alderdikotasun; alderdikeria

befassen *DeReWo* 2333 - *-ge galtzen du*
I *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 *[mit etw.]* -z jardun; -z arduratu; -n eragon
II *ad. tran.* ▸
1 *[jdn. mit etw.]* -i agindu; -i eginarazi

Befehl *DeReWo* 5926 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: befehlen ▸
1 agindu; manu; aginte

befehlen *DeReWo* 10262 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. ▸
1 agindu; manatu

Befehlsform EAH2006
iz. f. ▸
1 HIZKUNTZALARITZA = Imperativ agintera

Befehlshaber *DeReWo* 18747
iz. bizidun m. ▸
1 agintzaile; agintari; buruzagi

Befehlshaberin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 agintzaile; agintari; buruzagi

befestigen *DeReWo* 8204 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[an etw.]* finkatu; lotu
2 finkatu; sendotu
3 ARLO MILITARRA gotortu

Befestigung *DeReWo* 21221
iz. f. ik. aditza: befestigen 3 batez ere ▸
1 ARLO MILITARRA gotorleku

Befinden *DeReWo* 24672
iz. n. ▸
1 (osasun) egoera
2 *goi.* aburu; uste

befinden *DeReWo* 569 - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 *[jdn./etw. für +adj.]* -tzat eman; iritzi

● etw. für gut <u>befinden</u> ▸ ontzat eman; -i oniritzi
II *ad. intran. +haben* ▸
1 erabaki; erabakia hartu
III *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 izan; egon; aurkitu

befindlich *DeReWo* 5499
izlag. ik. befinden 1 ▸
1 kokatu

Befindlichkeit *DeReWo* 13423
iz. f. ▸
1 (gogo) aldarte; (arima) egoera

beflügeln *DeReWo* 8895 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 akuilatu; bizitu; zirikatu; adoretu

beflügelt *DeReWo* 25788
I *ad. partiz.* ik. aditza: beflügeln
II *izlag.* ▸
1 = geflügelt hegaldun

befolgen *DeReWo* 12262 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *(araua)* bete
2 *(aholkua)* aintzat hartu

befördern *DeReWo* 4647 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA goititu; mailaz igo
2 *[etw.]* garraiatu

Beförderung *DeReWo* 9731
iz. f. ik. aditza: befördern ▸
1 LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA goititze; mailaz igotze

befragen *DeReWo* 2829 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* galdekatu; -i galdetu

Befragung *DeReWo* 5226
iz. f. ik. aditza: befragen ▸
1 galdeketa

befreien *DeReWo* 2234 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 askatu; jaregin; libratu

Befreier *DeReWo* 30667
iz. bizidun m. ▸
1 askatzaile; jaregile

Befreierin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 askatzaile; jaregile

Befreiung *DeReWo* 4917
iz. f. ik. aditza: befreien ▸
1 askapen; askatze

befremden *DeReWo* 15373 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* harritu; -i arrotz gertatu; -i bitxi iruditu

befremdlich *DeReWo* 19219
izlag. ik. befremden ▸
1 bitxi; arraro; harritzeko

befreunden VerbInfFormGrund - *-ge galtzen du*
ad. + 'sich' +haben = sich anfreunden ▸
1 *[mit jdm.]* adiskidetu
2 *[mit etw.]* -ra ohitu; -ekin etsi

befreundet *DeReWo* 5158
I *ad. partiz.* ik. aditza: befreunden
II *izlag.* ▸
1 *[mit jdm.]* -en adiskide

befrieden *DeReWo* 24827 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 POLITIKA baketu
2 *zahark.* baretu; lasaitu

befriedigen *DeReWo* 7856 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 -i gogoa bete; asebete; askietsi
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 ● sich (selbst) befriedigen ▸ masturbatu

befriedigend *DeReWo* 9226
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 asegarri
2 HEZKUNTZA *(kalifikazioa)* ongi

Befriedigung *DeReWo* 14153
iz. f. ik. aditza: befriedigen ▸
1 asetze; betetze
2 poz; pozbide

befristen *DeReWo* 10342 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 -t(z)eko epea erabaki; -t(z)eko epea izendatu; mugatu

befristet *DeReWo* 7275
I *ad. partiz.* ik. aditza: befristen
II *izlag.* ▸
1 *[auf etw.]* mugatu
2 LAN HARREMANAK aldi baterako

Befristung *DeReWo* 27347
iz. f. ik. aditza: befristen ▸
1 mugatze; mugaketa

befruchten *DeReWo* 24990
ad. tran. +haben ▸
1 BIOLOGIA ernaldu
2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA ● künstlich befruchten ▸ intseminatu

Befruchtung *DeReWo* 15701
iz. f. ik. aditza: befruchten ▸
1 ernalketa
2 intseminazio

befugen VerbInfFormGrund - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[zu etw.]* baimendu; ahalordetu

Befugnis *DeReWo* 12288
iz. f. ik. aditza: befugen ▸
1 ZUZENBIDEA = Berechtigung eskumen; eskuduntza
2 ZUZENBIDEA = Vollmacht baimen; ahalorde

befugt *DeReWo* 28314
I *ad. partiz.* ik. aditza: befugen
II *izlag.* ▸
1 ZUZENBIDEA eskudun

Befund *DeReWo* 8291
iz. *m.* ik. aditza: befinden ▸
1 *(ikerketa)* emaitza
2 MEDIKUNTZA diagnostiko

befürchten *DeReWo* 1452 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -en beldur izan

Befürchtung *DeReWo* 4351
iz. *f.* ik. aditza: befürchten ▸
1 susmo (txar)

befürworten *DeReWo* 5514 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -en alde agertu

Befürworter *DeReWo* 5045
iz. *bizidun m.* ▸
1 aldeztaile; alde agertzen den

Befürworterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 aldeztaile; alde agertzen den

begabt *DeReWo* 7232
izlag. ▸
1 *[für etw.]* dohatu; talentudun

Begabung *DeReWo* 10251
iz. *f.* ▸
1 *[für etw.]* dohain; buru-dohain; talentu

begeben *DeReWo* 3371 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 = sich ereignen gertatu; jazo
2 *[nach/zu]* joan

Begebenheit *DeReWo* 13005
iz. *f.* ik. aditza: begeben 1 ▸
1 gertaera; jazoera

begegnen *DeReWo* 2782 - *-ge galtzen du*
ad. intran. ▸
1 *[jdm./etw.]* topatu
2 *goi.* agertu; gertatu

Begegnung *DeReWo* 1298
iz. *f.* ik. aditza: begegnen ▸
1 topaketa

Begegnungsstätte *DeReWo* 9258
iz. *f.* ▸
1 topagune; elkargune

Begegnungszentrum *DeReWo* 27881
iz. *n.* ▸
1 topagune; elkargune

begehbar *DeReWo* 13863
izlag. ▸
1 ibil daitekeen; ibiltzeko moduan dagoen

begehen *DeReWo* 2129 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(bidea)* ibili
2 *(jaia, eguna)* ospatu
3 *(delitu, gaitz)* egin
4 *(eraikuntza)* ikuskatu

Begehren *DeReWo* 10252
iz. *n.* ik. aditza: begehren ▸
1 desira; gutizia; nahi; gura

begehren *DeReWo* 30769 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 desiratu; desira izan; gutiziatu; nahi izan

begehrenswert EAH2006
izlag. ▸
1 desiragarri

Begehrlichkeit *DeReWo* 18069
iz. *f.* ▸
1 nahikeria
2 = Begehren desira; gutizia

begeistern *DeReWo* 1338 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 liluratu; -i gogoa berotu; hunkiarazi; hunkitu
2 *[für etw.]* akuilatu; berotu
II *ad. intran.* ▸
1 liluratu; hunkitu; hunkigarria izan
III *ad. + 'sich'* ▸
1 *[für etw.]* -ekin berotu; -ekin grinatu

begeisternd *DeReWo* 16230
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 hunkigarri; liluragarri

begeistert *DeReWo* 2141
I *ad. partiz.* ik. aditza: begeistern
II *izlag.* ▸
1 suhar; amorratu
III *izlag.adb.* ▸
1 grinaz; suharki; gogo beroz

Begeisterung *DeReWo* 2696
iz. f. ik. aditza: begeistern ▸
1 gogo bizi; grina; jaidura bizi

Begierde *DeReWo* 16976
iz. f. ▸
1 irrits; desira

begierig *DeReWo* 33732
I *izlag.* ▸
1 irritsu; irrikatsu; gutiziatsu; gose; aseezin
II *izlag.adb.* ▸
1 irrikaz; ase ezinez

begießen *DeReWo* 29169 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ureztatu; garaztatu

Beginn *DeReWo* 470 Flexion: ~(e)s, ohne Plural
iz. m. ik. aditza: beginnen ▸
1 hasiera; hastapen

Beginnen *DeReWo* 29944
iz. n. ik. aditza: beginnen ▸
1 haste

beginnen *DeReWo* 171 Flexion: begann, begonnen
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 hasi; -i hasiera eman
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 hasi

beglaubigen *DeReWo* 36902 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ZUZENBIDEA egiaztatu

begleichen *DeReWo* 8869 Flexion: beglich, beglichen - *irregularra*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = bezahlen ▸
a *(faktura)* ordaindu
b *(zorra)* kitatu

begleiten *DeReWo* 1134 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i lagundu; -i lagun egin
2 MUSIKA -i lagun egin
3 *goi. [etw.]* -ekin batera agertu; -i lagun egin

Begleiter *DeReWo* 5222 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ik. begleiten ▸
1 laguntzaile; lagun-egile

Begleiterin *DeReWo* 15484 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ik. begleiten ▸
1 laguntzaile; lagun-egile

Begleiterscheinung *DeReWo* 22794
iz. f. ▸
1 albo eragin; albo ondorio

Begleitung *DeReWo* 3722
iz. f. ik. aditza: begleiten ▸
1 laguntza; laguntze; lagun egite
2 laguneria
3 MUSIKA laguntza

beglücken *DeReWo* 13259 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. mit etw.]* -i oparitu
2 *[jdn.]* zoriondu; zoriontsu sentiarazi; zoriontsu bihurtu

beglückwünschen *DeReWo* 25747 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+sein* ▸
1 *[jdn.]* zoriondu; zorionak esan; zorionak eman

begnaden *DeReWo* 24801 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi. [jdn. mit etw.]* dohatu
2 *zahark.* = begnadigen

begnadet *DeReWo* 20198
I *ad. partiz.* ik. aditza: begnaden
II *izlag.* ▸
1 = begabt dohatu; talentudun

begnadigen *DeReWo* 24115 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* ZUZENBIDEA -i barkatu; -i zigorra arindu

Begnadigung *DeReWo* 21891
iz. f. ik. aditza: begnadigen ▸
1 ZUZENBIDEA barkamen

begnügen *DeReWo* 6112 - *-ge galtzen du*
ad. + 'sich' ▸
1 *[mit etw.]* -ekin nahikotu; -ekin aski izan; -ekin askietsi

begraben *DeReWo* 5789 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. +haben ▸
1 = beerdigen lurperatu; ehortzi; hilobiratu; -i lur eman

Begräbnis *DeReWo* 13947
iz. n. ik. aditza: begraben ▸
1 = Beerdigung lurperatze; ehorzketa; lur-emate

begreifen *DeReWo* 2973 Flexion: begreift, begriff, begriffen - *irregularra*
ad. tran. +haben ▸
1 = verstehen ulertu; aditu; barrendu
2 *[als etw.]* -tzat hartu

begreiflich *DeReWo* 29962
izlag. ▸
1 ulergarri

begrenzen *DeReWo* 3388 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 mugatu

Begrenzung *DeReWo* 9358
iz. f. ik. aditza: begrenzen ▸
1 mugatze; mugaketa
2 muga

Begriff *DeReWo* 1526 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: begreifen ▸
1 kontzeptu; hitz; termino

- jdm. (k)ein Begriff sein ▸ (ez) ezagutu

2 ideia; ezagutza; ulerbide
- sich (k)einen Begriff (von etw.) machen ▸ (ez) jakin
- schwer von Begriff ▸ tentel

3 ● im Begriff sein (etw. zu tun) ▸ -tzera joan; -tzeko zorian egon; -tzeko asmoa izan

begründen *DeReWo* 2111 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 -en arrazoiak esplikatu; funtsatu
2 = gründen oinarritu

Begründer *DeReWo* 13850
iz. bizidun m. ▸
1 sortzaile; fundatzaile

Begründerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 sortzaile; fundatzaile

Begründung *DeReWo* 2241
iz. f. ik. aditza: begründen ▸
1 arrazoi; arrazoibide; oinarri
2 = Gründung sortze; fundatze

begrünen *DeReWo* 24948 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 lorategiz hornitu; lorategi bihurtu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 berdetu

begrüßen *DeReWo* 1521 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 *[jdn.]* agurtu; -i agur egin; -i agur esan
2 *[etw.]* = gutheißen onetsi; txalokatu

begrüßenswert *DeReWo* 24219
izlag. ▸
1 txalogarri; atsegingarri

Begrüßung *DeReWo* 5157
iz. f. ik. aditza: begrüßen ▸
1 agur

begünstigen *DeReWo* 7412 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 = fördern bultzatu; sustatu; -i lagundu; -i mesedegarria gertatu
2 *[jdn.]* = bevorzugen abantailatu; -i abantaila eman
3 ZUZENBIDEA *(delitua, kriminala)* estali

begutachten *DeReWo* 9059 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 aztertu; -z irizpena egin

begütert *DeReWo* 35802
izlag. ▸
1 aberats; izandun

behaart *DeReWo* 36051
izlag. ▸
1 iledun; iletsu

behäbig *DeReWo* 20978
I *izlag.* ▸
1 lasai; geldi; motel
2 lodi; gizen
3 *Suitza zahark.* aberats
II *izlag.adb.* ▸
1 lasai (asko); poliki

behagen *DeReWo* 29705 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *goi.* *[jmdm.]* gustatu; laketu

behaglich *DeReWo* 22483
I *izlag.* ▸
1 *goi.* atsegin; eroso
II *izlag.adb.* ▸
1 *goi.* gustura; aise

Behaglichkeit *DeReWo* 39173
iz. f. ▸
1 erosotasun; aisetasun

behalten *DeReWo* 1661 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 gorde; atxiki

Behälter *DeReWo* 8276
iz. m. ▸
1 edukiontzi

Behältnis *DeReWo* 27212
iz. n. ▸
1 edukiontzi

behandeln *DeReWo* 1287
ad. tran. *+haben* ▸
1 tratatu
2 *[jdn.]* MEDIKUNTZA tratatu

Behandlung *DeReWo* 1901
iz. f. ik. aditza: behandeln ▸
1 tratu
2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA tratamendu
3 MEDIKUNTZA osabide; sendabide

Behandlungsmethode *DeReWo* 20894
iz. f. ▸
1 MEDIKUNTZA osabide; sendabide

beharren *DeReWo* 7535 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[auf etw. (Dat.)]* -n setatu; -n tematu; -n gogortu

beharrlich *DeReWo* 10125
I *izlag.* ▸
1 jarraiki; irmo; setati; temati
II *izlag.adb.* ▸
1 etengabe; atergabe

Beharrlichkeit *DeReWo* 19908
iz. f. ▸
1 tema; seta; jarraikitasun

behaupten *DeReWo* 1416 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 baieztatu; adierazi
2 -i eutsi
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 = sich durchsetzen nagusitu

Behauptung *DeReWo* 4325
iz. f. ik. aditza: behaupten ▸
1 baieztapen; adierazpen

Behausung *DeReWo* 21350
iz. f. ▸
1 bizileku; bizitoki

beheben *DeReWo* 5634 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(gaitza, kaltea)* kendu; ezabatu; konpondu
2 *Austria* = abholen jaso

beheimatet *DeReWo* 8579
izlag. ik. Heimat ▸
1 *[in +Dat.]* jatorria duen; bizitoki duen

beheizen *DeReWo* 22347 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(eraikuntza)* ik. Heizung berotu

behelfen *DeReWo* 27299 Flexion: behilft, behalf, beholfen - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[sich (Dat.) mit/ohne etw.]* konpondu; moldatu

beherbergen *DeReWo* 7440 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i ostatu eman; aterpetu

beherrschbar *DeReWo* 29799
izlag. ▸
1 menderagarri; mendera daitekeen

beherrschen *DeReWo* 2908 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 menderatu; menperatu; mendean izan; menpean izan
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 kontrolatu; (bere buruari) eutsi

Beherrschung *DeReWo* 19363
iz. f. ik. aditza: beherrschen ▸
1 mende; aginte; eskupe; burupe
2 burukontrol; autokontrol

- die Beherrschung verlieren ▸ (nor) bere onetik atera

beherzigen *DeReWo* 20989 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aintzat hartu

beherzt *DeReWo* 9800
izlag. ▸
1 bihoztun; adoretsu

behilflich *DeReWo* 15135
izlag. ▸
1 lagungarri

- jdm. (bei etw.) behilflich sein ▸ nbi. (zbtetan) lagundu

behindern *DeReWo* 9336 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 oztopatu; eragotzi

behindert *DeReWo* 2394
I *ad. partiz.* ik. aditza: behindern
II *izlag.* ▸
1 MEDIKUNTZA elbarri; elbarritu; ezindu

Behinderte HumanGender Flexion: eine ~, ~n, ~n
iz. *bizidun f.* ▸
1 elbarri; elbarritu

behindertengerecht *DeReWo* 11457
izlag. ▸
1 elbarrientzat egokitu

Behindertensport *DeReWo* 25423
iz. ▸
1 KIROLA elbarrien kirol; elbarrituen kirol

Behinderter *DeReWo* 3152 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ▸
1 elbarri; elbarritu

Behinderung *DeReWo* 4022 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: behindern ▸
1 oztopatze; eragozte; traba
2 MEDIKUNTZA elbarritasun

Behörde *DeReWo* 716 Flexion: ~, ~n
iz. f. ▸
1 POLITIKA Aginte
2 ADMINISTRAZIOA administrazio

Behördensprecher *DeReWo* 29308
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio) saileko bozeramaile

Behördensprecherin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio) saileko bozeramaile

Behördenvertreter *DeReWo* 28638
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio) saileko ordezkari

Behördenvertreterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio) saileko ordezkari

behördlich *DeReWo* 11667
I *izlag.* ▸
1 = amtlich ofizial; administrazioko
II *izlag.adb.* ▸
1 = amtlich ofizialki

behüten *DeReWo* 25967 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[vor jdm./etw.]* babestu; gerizatu

behutsam *DeReWo* 7450
I *izlag.* ▸
1 zuhur; erresalbutsu; arretatsu; axolati
II *izlag.adb.* ▸
1 arretaz; erresalbuz; begiratuki; kontuz

Behutsamkeit EAH2006
iz. f. ▸
1 begiramen; arreta; erresalbu

beibehalten *DeReWo* 5808 - *-ge galtzen du, irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 atxiki; -i eutsi; mantendu

beibringen *DeReWo* 5759 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. ▸
1 *[jmdm. etw.]* irakatsi; erakutsi
2 *[jmdm. etw.]* = antun *(kalteak)* -i egin; -i eragin
3 *lgart. [jmdm. etw.]* aitortu; azaldu
4 *[jdn./etw.]* ekarri

Beichte *DeReWo* 21279 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: beichten ▸
1 ERLIJIOA aitortza

beichten *DeReWo* 30727
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERLIJIOA aitortu

beiderseitig *DeReWo* 20776
izlag. ▸
1 bi aldetako
2 elkarren arteko

beiderseits *DeReWo* 22881
I *prepos.* *+Gen.* ▸
1 -en bi aldetan
II *adlag.* ▸
1 bi aldetan
2 elkarrekin

beidseitig *DeReWo* 18202
I *izlag.* ▸
1 bi aldetako
2 elkarren arteko
II *izlag.adb.* ▸
1 bi aldetan

beieinander *DeReWo* 17905
I *adlag.* ▸
1 elkarrekin; elkarren ondoan
II *adlag. prd./atr.* ▸
1 ● gut beieinander sein ▸ (nor) bere onean egon
● nicht ganz beieinander sein ▸ (nor) bere onean ez egon

beieinanderliegen *DeReWo* 22976 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 elkarren ondoan egon

Beifahrer *DeReWo* 7818
iz. bizidun m. ▸
1 AUTOMOBILA gidarikide

Beifahrerin *DeReWo* 13958
iz. bizidun f. ▸
1 AUTOMOBILA gidarikide

Beifahrersitz *DeReWo* 18973
iz. m. ▸
1 AUTOMOBILA gidarikidearen toki; gidarikidearen eserleku

Beifall *DeReWo* 2580
iz. m. [sg.] ▸
1 = Applaus txalo
2 = Zustimmung onarpen; oniritzi

beifügen *DeReWo* 16551 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 gehitu; erantsi

beige *DeReWo* 22583 [fr.]
izlag. ▸
1 beix

beigeben *DeReWo* 14542 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *goi.* gehitu; erantsi
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 ● klein beigeben ▸ amore eman

Beigeordnete HumanGender Flexion: eine ~, ~n, ~n
iz. bizidun f. ▸
1 ADMINISTRAZIOA ordezkari

Beigeordneter *DeReWo* 4648 Flexion: ein ~r, ~n, ~n
iz. *bizidun m.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ordezkari

Beigeschmack *DeReWo* 18506
iz. *m.* ▸
1 kutsu; gibeldasta

Beihilfe *DeReWo* 6062
iz. *f.* ▸
1 ADMINISTRAZIOA diru-laguntza
2 ZUZENBIDEA sopikuntza; konplizitate
3 *zahark.* laguntza

beikommen *DeReWo* 16054 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[etw. (Dat.)]* -i irtenbidea eman; konpondu
2 *[jdm.]* menderatu; garaitu

Beil *DeReWo* 24231 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *n.* ▸
1 aizkora

Beilage *DeReWo* 10000
iz. *f.* ▸
1 KAZETARITZA gehigarri
2 SUKALDEA osagarri

beiläufig *DeReWo* 12711
I *izlag.* ▸
1 bidenabarreko
II *izlag.adb.* ▸
1 bidenabar; bide batez

beilegen *DeReWo* 7377 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = beifügen gehitu; erantsi
2 = schlichten *(auzia, liskarra)* garbitu; erabaki; konpondu

Beileid *DeReWo* 30416
iz. *n.* ▸
1 dolumin

- sein Beileid aussprechen ▸ doluminak adierazi

beiliegen *DeReWo* 14347 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *(gutuna, egunkaria)* ik. Beilage 1 erantsia izan; eranskina izan; gehigarria izan

beimessen *DeReWo* 13504 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 egotzi; eman
- Bedeutung beimessen ▸ garrantzia eman

Bein *DeReWo* 1397 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. *n.* ▸
1 ANATOMIA zango; hanka
2 *(altzaria)* oin
3 *zahark.* = Knochen hezur

beinahe *DeReWo* 2220
adlag. ▸
1 ia; kasik

Beiname *DeReWo* 20339
iz. *m.* ▸
1 izengoiti; goitizen

Beinbruch *DeReWo* 18590
iz. *m.* ▸
1 zango hauste; izterrezur haustura; berna-hezur haustura

beinhalten *DeReWo* 4786 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eduki; edukia izan; (barne) hartu

beinhart *DeReWo* 18015
I *izlag.* ▸
1 *lgart.* ik. Bein 3 (oso) gogor
II *izlag.adb.* ▸
1 *lgart.* (oso) gogor

beipflichten *DeReWo* 14070
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[jdm. (in etw.)]* arrazoia eman; bat etorri

Beirat *DeReWo* 5660
iz. *m.* ▸
1 kontseilu

beirren *DeReWo* 17323 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* nahasirik utzi; txunditurik utzi

● sich nicht beirren lassen ▸ ez larritu; ez nahasi

beisammen *DeReWo* 17441
adlag. ▸
1 elkarrekin; elkarren ondoan

Beisammensein *DeReWo* 6904
iz. *n.* ▸
1 lagunarteko; (lagunarteko) solasaldi

beisammensitzen *DeReWo* 27077 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+haben/sein* ▸
1 elkartu; batzartu

Beischlaf *DeReWo* 37995
iz. *m.* ▸
1 *goi.* koito; sexu batze

Beisein *DeReWo* 9089
iz. *n.* ▸
1 presentzia

● im Beisein +Gen./von +Dat. ▸ -en aurrean; -en presentzian

beiseite *DeReWo* 9733
adlag. ▸
1 alde batean; alde batera; bazter; bazterrera

beißen *DeReWo* 4706 Flexion: beißt, biss, gebissen - *irregularra*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 -i hozka egin; -i haginka egin; -i kosk egin; -i ausiki egin
2 *(insektoak)* -i heldu; ziztatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 hozka egin; haginka egin; kosk egin; ausiki egin
III *ad. inper.* ▸
1 azkurea sortu
IV *ad. + 'sich'* ▸
1 *(koloreak)* elkarrekin ondo ez joan; gozakaiztu

beisetzen *DeReWo* 11773 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* = beerdigen ehortzi; hilobiratu; lurperatu

Beisetzung *DeReWo* 17702
iz. *f.* ik. aditza: beisetzen ▸
1 ehorzketa; lurperatze; lur-emate

Beisitzer *DeReWo* 5963
iz. *bizidun m.* ▸
1 batzordekide
2 ZUZENBIDEA aholkulari

Beisitzerin *DeReWo* 29641
iz. *bizidun f.* ▸
1 batzordekide
2 ZUZENBIDEA aholkulari

Beispiel *DeReWo* 298
iz. *n.* ▸
1 adibide; etsenplu

● zum Beispiel ▸ adibidez

● ohne Beispiel ▸ paregabe
2 = Vorbild eredu; jarraibide; ispilu

● ein Beispiel geben ▸ eredu izan

beispielhaft *DeReWo* 7670
I *izlag.* ▸
1 = vorbildlich eredugarri; ereduzko
2 = typisch ezaugarri
II *adlag.* ▸
1 adibide gisa

beispiellos *DeReWo* 9193
izlag. ▸
1 inoiz ez bezalako; paregabe

beispielsweise *DeReWo* 727
adlag. ▸
1 adibidez

Beistand *DeReWo* 11886
iz. *m.* ik. aditza: beistehen ▸
1 *goi.* urgazpen; laguntza

● jdm. Beistand leisten ▸ nbi. laguntza eman

beistehen *DeReWo* 15070 Flexion: steht bei, stand bei, beigestanden - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* -i lagundu; -i heldu

beisteuern *DeReWo* 4317 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw. zu etw.]* -z lagundu; -en ekarpena egin

Beitrag *DeReWo* 771
iz. *m.* ik. aditza: beitragen ▸
1 ekarpen

● einen Beitrag leisten ▸ ekarpena egin
2 FINANTZAK ordainsari; kuota; tarifa
3 KAZETARITZA artikulu

beitragen *DeReWo* 1100 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[etw. zu etw.]* -en ekarpena egin
II *ad. intran.* ▸
1 *[zu etw.]* ekarpena egin; lagundu

Beitragserhöhung *DeReWo* 18217
iz. *f.* ▸
1 FINANTZAK ordainsariaren igoera; tarifaren igoera

Beitragssatz *DeReWo* 10578
iz. *m.* ▸
1 FINANTZAK ordainsari; kuota; tarifa

Beitragszahler *DeReWo* 17696
iz. *bizidun m.* ▸
1 FINANTZAK ik. Beitrag 2 ordaintzaile

Beitragszahlerin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 FINANTZAK ik. Beitrag 2 ordaintzaile

beitreten *DeReWo* 5519 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 *[etw. (Dat.)]* -ko kide egin; -n bazkidetu; -n izena eman

Beitritt *DeReWo* 2921
iz. *m.* ik. aditza: beitreten ▸
1 bazkidetze; kide egite; izena emate

Beiwerk *DeReWo* 29889
iz. *n.* ▸
1 osagarri; apaingarri
2 huskeria

beiwohnen *DeReWo* 11575 - *bereizgarria*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[etw. (Dat.)]* ikusi; -en lekuko izan
2 *goi. zahark.* *[jdm.]* -ekin larrutan egin

beizeiten *DeReWo* 30458
adlag. ▸
1 garaiz

beiziehen *DeReWo* 26413 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *heg. Austria Suitza* = hinzuziehen ekarri; -i kontsultatu

bejahen *DeReWo* 17347 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 baietsi

bejubeln *DeReWo* 11141 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 txalokatu; gorakatu

bekämpfen *DeReWo* 3497 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 borrokatu; gudukatu

Bekämpfung *DeReWo* 4279
iz. *f.* ik. aditza: bekämpfen ▸
1 *[+Gen.]* borroka

bekannt *DeReWo* 267
izlag. ▸
1 ezagun
2 = bekanntgeben ● jdm. bekannt geben ▸ -i jakinarazi
3 = bekanntmachen ● jdm. bekannt machen ▸ -i aurkeztu;-i ezaupidea eman
4 ● bekannt sein ▸ ezaguna izan
5 = bekanntwerden ● bekannt werden ▸ ezagun bihurtu

Bekanntenkreis *DeReWo* 18624
iz. *m.* ▸
1 lagunarte

bekanntermaßen *DeReWo* 20579
izlag. ▸
1 = bekanntlich jakina denez

Bekanntgabe *DeReWo* 8687
iz. f. ik. aditza: bekanntgeben ▸
1 jakinarazpen

bekanntgeben *DeReWo* 2559 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jakinarazi; plazaratu; aditzera eman; ezagutzera eman

Bekanntheit *DeReWo* 19631
iz. f. ik. bekannt ▸
1 *[sg.]* ezaguera; entzute; ospe
2 = Berühmtheit ospetsu; famatu

Bekanntheitsgrad *DeReWo* 14038
iz. m. ▸
1 entzute; ospe

bekanntlich *DeReWo* 3395
adlag. ▸
1 jakina denez

bekanntmachen *DeReWo* 17762 - *bereizgarria*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = bekanntgeben jakinarazi; plazaratu; aditzera eman; ezagutzera eman
2 aurkeztu; ezagun bihurtu

Bekanntmachung *DeReWo* 24230
iz. f. ik. aditza: bekanntmachen 1 ▸
1 jakinarazpen

Bekanntschaft *DeReWo* 11698
iz. f. ▸
1 ezaguera; ezaupide
2 = Bekanntenkreis lagunarte

bekanntwerden *DeReWo* 104 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. *+sein* ▸
1 ezagun bihurtu
2 adiskidetu

bekehren *DeReWo* 25812 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ERLIJIOA onbihurtu; oneratu

Bekehrung *DeReWo* 39202
iz. f. ik. aditza: bekehren ▸
1 ERLIJIOA bihurrera

bekennen *DeReWo* 3786 - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 = eingestehen aitortu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[zu etw.]* -en alde azaldu; -en alde adierazpena egin
2 *[zu etw.]* -en errua aitortu

● Zuzenbidea sich schuldig bekennen ▸ bere burua erruduntzat jo

Bekenntnis *DeReWo* 4993
iz. n. ik. aditza: bekennen ▸
1 aitorpen; aitorkizun
2 *[zu etw.]* -en aldeko adierazpena
3 ERLIJIOA sinesbide

beklagen *DeReWo* 2659 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 deitoratu; auhendatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 kexatu

beklagenswert *DeReWo* 37171
izlag. ▸
1 deitoragarri; auhendagarri

beklatschen *DeReWo* 26319 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 txalokatu

bekleiden *DeReWo* 26910 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 jantzi
2 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK

● ein Amt bekleiden ▸ kargua bete

Bekleidung *DeReWo* 10917
iz. f. ▸
1 jantziak; arropa
2 janzkera

beklemmen *DeReWo* 15694 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hertsatu; estutu; abaildu; ito

Beklemmung *DeReWo* 39516
iz. f. ik. aditza: beklemmen ▸
1 estualdi; estutasun; larrimin; larridura

bekommen *DeReWo* 223 Flexion: bekommt, bekam, bekommen - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 jaso; izan; eduki
2 lortu
II *ad. intran.* *+sein* ▸
1 ● jdm. gut/schlecht bekommen ▸ nbi. on egin/nbi. ez on egin

bekömmlich *DeReWo* 34779
izlag. ▸
1 osasungarri; sendagarri

bekräftigen *DeReWo* 5565 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 berretsi

Bekräftigung EAH2006
iz. f. ik. aditza: bekräftigen ▸
1 berrespen; berreste

bekunden *DeReWo* 5788 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *goi.* adierazi; aditzera eman
2 ZUZENBIDEA adierazi; testigantza eman; lekukotasuna eman

belächeln *DeReWo* 15637 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 -z trufatu; (-en kontura) barre egin

beladen *DeReWo* 7849
ad. tran. *+haben* ▸
1 -n zamatu; -i zama ezarri

Belag *DeReWo* 11806
iz. m. ik. aditza: belegen 1 ▸
1 geruza; estaldura; gaineko
2 lertzo; saburra
3 zoladura; zolagain

belagern *DeReWo* 19530 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA setiatu; inguratu
2 *irud.* jazarri; esetsi; atzetik ibili

Belagerung *DeReWo* 18035
iz. f. ik. aditza: belagern ▸
1 ARLO MILITARRA setio

Belang *DeReWo* 4500 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 garrantzia; munta; axola

● von Belang ▸ garrantzizko

● ohne belang ▸ ezdeus; muntagabe; garrantzirik gabe

belangen *DeReWo* 19349 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* ZUZENBIDEA -i auzia jarri
2 *zahark.* *[jdn.]* = anbelangen egoki

belanglos *DeReWo* 18430
izlag. ▸
1 ezdeus; garrantzirik gabe; muntagabe

belassen *DeReWo* 7171 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[(jmdm.) etw.]* utzi; ez kendu
2 *[etw. bei etw.]* -n utzi

belastbar *DeReWo* 18469
izlag. ▸
1 sendo; zail; irauneko

Belastbarkeit *DeReWo* 19467
iz. f. ▸
1 ahalmen
2 iraun; sendotasun

belasten *DeReWo* 1867 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[mit etw.]* zamatu; -i zama ezarri
2 *irud.* *[mit etw.]* -i zama ezarri; -i ardura ezarri
3 *[mit etw.]* FINANTZAK -i zordundu
4 *[mit etw.]* INGURUMENA kutsatu
5 *[jdn.]* ZUZENBIDEA akusatu; inputatu

belästigen *DeReWo* 9390 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* eragotzi; gogaitu

Belästigung *DeReWo* 10859
iz. f. ik. aditza: belästigen ▸
1 eragozpen; gogait; gogaitasun

belaufen *DeReWo* 3230 Flexion: beläuft, belief, belaufen - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ibili
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* *(hainbestekoa)* izan

beleben *DeReWo* 5079 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 bizitu; bizkortu; areagotu; akuilatu; piztu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 bizitu; alaitu

belebt *DeReWo* 12547
I *ad. partiz.* ik. aditza: beleben
II *izlag.* ▸
1 jendetsu

Beleg *DeReWo* 5595 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: belegen 2 ▸
1 froga; frogagiri
2 ARKEOLOGIA aurkikuntza

belegen *DeReWo* 1629 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = bedecken estali; -en gainean ezarri
2 = beweisen frogatu
3 TURISMOA erreserbatu; hartu
4 ARLO MILITARRA = beschießen tirokatu

Belegschaft *DeReWo* 4364
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK langile zerrenda; langileak

belehren *DeReWo* 9502 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i irakatsi; zuzendu; -i jakinarazi

Belehrung *DeReWo* 22918
iz. f. ik. aditza: belehren ▸
1 zuzemen; irakaspen

beleibt EAH2006
izlag. ik. Leib 1 ▸
1 *goi.* lodi

beleidigen *DeReWo* 6781 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i irain egin; iraindu; mindu; erresumindu

Beleidigung *DeReWo* 7255
iz. f. ik. aditza: beleidigen ▸
1 irain; laido

beleuchten *DeReWo* 5479 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 argiztatu; argitu

Beleuchtung *DeReWo* 6851
iz. f. ik. aditza: beleuchten ▸
1 argitze; argiztatze
2 argiteria

belgisch *DeReWo* 3792
izlag. ▸
1 belgiar; Belgiako

belieben *DeReWo* 23494 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[zu +inf.]* -ra makurtu
2 ontzat hartu

beliebig *DeReWo* 5797
izlag. ▸
1 zeinahi; edozein

Beliebigkeit *DeReWo* 21612
iz. f. ik. beliebig ▸
1 *[sg.]* apeta; arbitrariotasun

beliebt *DeReWo* 1349
I *ad. partiz.* ik. aditza: belieben
II *izlag.* ▸
1 famatu; ospetsu; maite; entzun

Beliebtheit *DeReWo* 6964
iz. f. ik. beliebt ▸
1 ospe; fama; entzute

beliefern *DeReWo* 9044 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 hornitu; -i eraman

bellen *DeReWo* 14946
ad. intran. *+haben* ▸
1 zaunka egin; zaunkatu

Belletristik *DeReWo* 25425
iz. f. ▸
1 LITERATURA letra ederrak

belohnen *DeReWo* 3389 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. für etw. mit etw.]* saritu
2 *[etw.]* saritu

Belohnung *DeReWo* 5819
iz. f. ik. aditza: belohnen ▸
1 sari; ordainsari

belüften EAH2006 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 aireztatu; haizeberritu

Belüftung *DeReWo* 35558
iz. f. ik. aditza: belüften ▸
1 aireztapen; aireztatze

belügen *DeReWo* 20917 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i gezurra esan

bemächtigen *DeReWo* 30972 - *-ge galtzen du*
ad. + 'sich' *+haben* ▸
1 *goi. [+Gen.]* -z jabetu; -en jabe egin

bemalen *DeReWo* 11553 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 margotu

Bemalung *DeReWo* 38726
iz. f. ik. aditza: bemalen ▸
1 margotze
2 margo

bemängeln *DeReWo* 7708 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kritikatu; gaitzetsi

bemannen VerbInfFormGrund
ad. tran. *+haben* ▸
1 ITSASOA ARLO MILITARRA eskifatu

bemerkbar *DeReWo* 5994
izlag. ▸
1 sumagarri; nabarmen
2 ● sich bemerkbar machen ▸ arreta ekarri

bemerken *DeReWo* 3309 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 = wahrnehmen -z ohartu; -z konturatu; antzeman; nabaritu
2 = äußern esan; adierazi; aditzera eman

bemerkenswert *DeReWo* 3443
izlag. ▸
1 ohargarri; kontuan hartzeko

Bemerkung *DeReWo* 4849
iz. f. ik. aditza: bemerken 2 ▸
1 adierazpen; oharpen; ohar

bemessen *DeReWo* 11522 - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 neurtu; egokitu; mugatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[nach etw.]* -i egokitu; -en araberakoa izan
III *ad. partiz.* ▸
1 egoki; mugatu

● knapp bemessen ▸ (oso) mugatu

Bemessungsgrundlage *DeReWo* 25987
iz. f. ▸
1 (kalkulu) oinarri

bemühen *DeReWo* 1472 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* eragotzi; gogaitarazi
2 -engana jo; deitu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 ahalegindu
2 *[um etw.]* saiatu; -z arduratu
3 -z arduratu

bemüht *DeReWo* 5959
I *ad. partiz.* ik. aditza: bemühen
II *izlag.* ▸
1 ahalegin handiko
III *izlag.adb.* ▸
1 ahalegin handiz; ahalegin bizian

Bemühung *DeReWo* 2852
iz. f. ik. aditza: bemühen ▸
1 ahalegin; eginahal

benachbart *DeReWo* 3013
izlag. ▸
1 ondoko
2 auzoko

benachrichtigen *DeReWo* 15285 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i berri eman; -i jakinarazi; abisatu; -i abisu eman

Benachrichtigung *DeReWo* 35898
iz. f. ik. aditza: benachrichtigen ▸
1 jakinarazpen; abisu

benachteiligen *DeReWo* 7409 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i desabantailak ekarri; baztertu
2 SOZIOLOGIA baztertu; diskriminatu

Benachteiligung *DeReWo* 11809
iz. f. ik. aditza: benachteiligen ▸
1 bazterkeria

Benefiz *DeReWo* 9443
iz. n. ▸
1 ongintza

Benefizkonzert *DeReWo* 7546
iz. n. ▸
1 MUSIKA ongintzako kontzertu

Benefizspiel *DeReWo* 24348
iz. n. ▸
1 KIROLA ongintzako partidu

Benefizveranstaltung *DeReWo* 18478
iz. f. ▸
1 ongintzako ekitaldi

Benehmen *DeReWo* 18040
iz. n. ik. aditza: benehmen ▸
1 portaera; jokabide; jarrera

benehmen *DeReWo* 13912 Flexion: benimmt, benahm, benommen - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *goi. [jdm. etw.]* = wegnehmen kendu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[jdm. gegenüber]* jokatu; portatu

beneiden *DeReWo* 12527 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. (um etw.)]* bekaiztu; bekaitz izan; inbidia izan

beneidenswert *DeReWo* 32668
izlag. ▸
1 bekaizteko moduko

benennen *DeReWo* 3485 Flexion: benennt, benannte, benannt - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 izendatu

Benennung *DeReWo* 19538
iz. f. ik. aditza: benennen ▸
1 izen; izendapen; izendatze

Bengel *DeReWo* 28708 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▸
1 mutiko; putiko

benommen *DeReWo* 24390
I *ad. partiz.* ik. aditza: benehmen
II *izlag.* ▸
1 durduzatu; zorabiatu; burtzoratu; sor

benoten *DeReWo* 33724 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 HEZKUNTZA -i nota jarri

benötigen *DeReWo* 1814 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 behar izan

Benotung *DeReWo* 37949
iz. f. ik. aditza: benoten ▸
1 HEZKUNTZA nota

benutzbar *DeReWo* 37297
izlag. ▸
1 erabilgarri

benutzen *DeReWo* 2253 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 erabili; baliatu

benützen *DeReWo* 9685
ad. tran. *+haben* = benutzen ▸
1 erabili; baliatu

Benutzer *DeReWo* 8521 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 erabiltzaile

Benützer *DeReWo* 27595
iz. *bizidun m.* = Benutzer ▸
1 erabiltzaile

Benutzerin *DeReWo* 8521
iz. *bizidun f.* ▸
1 erabiltzaile

Benützerin HumanGender
iz. *bizidun f.* = Benutzerin ▸
1 erabiltzaile

Benutzeroberfläche *DeReWo* 35595
iz. *f.* ▸
1 INFORMATIKA erabiltzaile-interfaze

Benutzung *DeReWo* 10908
iz. *f.* ik. aditza: benutzen ▸
1 erabilera

Benützung *DeReWo* 22814
iz. *f.* ik. aditza: benützen ▸
1 erabilera

Benzin *DeReWo* 4499 Flexion: ~s, ~e
iz. *n.* ▸
1 gasolina; bentzina

Benziner *DeReWo* 12740
iz. *m.* ▸
1 *jarg.* AUTOMOBILA gasolina motordun auto

Benzinmotor *DeReWo* 24303
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA gasolina motor

Benzinpreis *DeReWo* 10416
iz. *m.* ▸
1 AUTOMOBILA gasolinaren salneurri; bentzinaren salneurri

beobachten *DeReWo* 1358 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 behatu; zaindu; -i begiratu
2 -z ohartu
3 aditzera eman
4 *zahark.* = beachten *(legea)* bete

Beobachter *DeReWo* 2843
iz. *bizidun m.* ▸
1 behatzaile

Beobachterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 behatzaile

Beobachtung *DeReWo* 3995
iz. *f.* ik. aditza: beobachten ▸
1 behatze; behaketa
2 oharpen

beordern *DeReWo* 22574 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. nach/zu]* LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA igorri

bepflanzen *DeReWo* 19586
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[etw. mit etw.]* -n landatu

Bepflanzung *DeReWo* 18682
iz. *f.* ik. aditza: bepflanzen ▸
1 landaketa

bequem *DeReWo* 4206
izlag. ▸
1 *[etw.]* eroso
2 *[jnd.]* = faul 2 nagi

Bequemlichkeit *DeReWo* 17992
iz. *f.* ▸
1 erosotasun; aisetasun
2 nagitasun

berappen *DeReWo* 12364 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *lgart.* = zahlen pagatu; ordaindu

beraten *DeReWo* 1400 Flexion: berät, beriet, beraten - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i aholkua eman
● sich von jdm. beraten lassen ▸ nbi. aholkuak eskatu; nben. aholkua hartu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[über etw. (Akk.)]* (elkarrekin) hausnartu; eztabaidatu; hizkatu
III *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[über etw.]* informatu; -en berri jakin; informazioa bildu
2 ● sich mit jdm. über etw. beraten ▸ (elkarrekin) hausnartu

Berater *DeReWo* 2888
iz. *bizidun m.* ▸
1 aholkulari

Beraterin *DeReWo* 13379
iz. *bizidun f.* ▸
1 aholkulari

Beratung *DeReWo* 1415
iz. *f.* ik. aditza: beraten ▸
1 aholkularitza
2 elkarrizketa; eztabaida

Beratungsangebot *DeReWo* 21853
iz. *n.* ▸
1 argibideak; aholkularitza (eskaintza)

Beratungsdienst *DeReWo* 24095
iz. *m.* ▸
1 EKONOMIA aholkularitza (zerbitzu)

Beratungsfirma *DeReWo* 28267
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA aholkularitza (bulego)

Beratungsgespräch *DeReWo* 15536
iz. *n.* ▸
1 (aholkua hartzeko) elkarrizketa

Beratungsstelle *DeReWo* 3978
iz. *f.* ▸
1 argibide bulego; aholkularitza

Beratungsunternehmen *DeReWo* 27412
iz. ▸
1 EKONOMIA aholkularitza (enpresa)

Beratungszentrum *DeReWo* 22410
iz. ▸
1 argibide bulego; aholkularitza

berauben *DeReWo* 9217 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. +Gen.]* -i lapurtu; -i kendu

berauschen *DeReWo* 11348 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 horditu; mozkortu

berechenbar *DeReWo* 18427
izlag. ▸
1 kalkula daitekeen; kalkulagarri
2 aurrez ikus daitekeen

berechnen *DeReWo* 5475 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -en kalkulu egin; -en kontuak atera

Berechnung *DeReWo* 3877
iz. *f.* ik. aditza: berechnen ▸
1 kalkulatze
2 MATEMATIKA kalkulu

berechtigen *DeReWo* 26369 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn. zu etw.]* -i baimena eman; -i eskubidea eman

Berechtigung *DeReWo* 12468
iz. *f.* ik. aditza: berechtigen ▸
1 baimena; eskubide

beredt *DeReWo* 23132
I *izlag.* ▸
1 elokuente; ele-eder; berritsu
II *izlag.adb.* ▸
1 elokuentziaz

Bereich *DeReWo* 374
iz. *m.* ▸
1 eremu; esparru; alor; arlo

bereichern *DeReWo* 5694 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 aberastu; joritu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 aberastu; dirua egin

Bereicherung *DeReWo* 8354
iz. f. ik. aditza: bereichern ▸
1 aberasgarri
2 aberaste; joritze

Bereichsleiter *DeReWo* 19900
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK arlo arduradun

Bereichsleiterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK arlo arduradun

bereinigen *DeReWo* 11929 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 garbitu; zuritu; konpondu
II *ad. + 'sich' +haben* ▸
1 konpondu

bereisen *DeReWo* 15768 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 TURISMOA -ra bidaiatu; -n (zehar) ibili

bereiten *DeReWo* 3847 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 prestatu; gertatu
2 eman; sortu

bereithalten *DeReWo* 12434 - *irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▸
1 prest izan; gertu izan
II *ad. + 'sich'* ▸
1 *[für etw.]* prest egon

bereitliegen *DeReWo* 29371 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +haben/sein ▸
1 prest egon

bereits *DeReWo* 90
adlag. ▸
1 dagoeneko; jadanik; jada

Bereitschaft *DeReWo* 3157
iz. f. ▸
1 prestasun; gertutasun

Bereitschaftsdienst *DeReWo* 10738
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK zaintalde

bereitstehen *DeReWo* 10523 - *irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +haben/sein ▸
1 prest egon

bereitstellen *DeReWo* 4348 - *bereizgarria*
ad. tran. +haben ▸
1 prestatu; gertatu

bereitwillig *DeReWo* 12030
I *izlag.* ▸
1 gogotsu; eskuzabal
II *izlag.adb.* ▸
1 prest; prestutasunez; eskuzabaltasunez

bereuen *DeReWo* 9514 - *-ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▸
1 damu izan; -z damutu; -z garbaitu

Berg *DeReWo* 1402 Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▸
1 mendi
2 *irud.* mendoi; mordo; pila

bergab *DeReWo* 12595
adlag. ▸
1 aldapan behera; maldan behera; mendian behera

Bergarbeiter *DeReWo* 22072
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA meatzari

Bergarbeiterin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA meatzari

bergauf *DeReWo* 12671
adlag. ▸
1 aldapan gora; maldan gora; mendian gora

Bergbahn *DeReWo* 10747
iz. f. ▸
1 funikular; teleferiko

Bergbau *DeReWo* 7421
iz. m. ▸
1 meatzaritza

Bergbauer *DeReWo* 28557
iz. m. ▸
1 baserritar; menditar nekazari

Bergbäuerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 baserritar; menditar nekazari

Bergdorf *DeReWo* 22506
iz. n. ▸
1 mendiko herri; mendiko herrixka

bergen *DeReWo* 2481 Flexion: birgt, barg, geborgen - *irregularra*
ad. tran. +haben ▸
1 salbatu; erreskatatu
2 = enthalten eduki; izan

Bergführer *DeReWo* 20916
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK mendi gidari

Bergführerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK mendi gidari

bergig *DeReWo* 38386
izlag. ▸
1 menditsu

Bergland *DeReWo* 20300
iz. n. ▸
1 mendi lur

Berglauf *DeReWo* 22546
iz. m. ▸
1 KIROLA mendi lasterketa

Bergmann *DeReWo* 6409 Flexion: Pl. Bergleute
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA = Bergarbeiter meatzari

Bergregion *DeReWo* 29511
iz. f. ▸
1 mendi eskualde

Bergrennen *DeReWo* 32594
iz. n. ▸
1 KIROLA mendi lasterketa

Bergrettung *DeReWo* 17870
iz. f. ▸
1 mendi erreskate (zerbitzu); salbamendu talde

Bergstation *DeReWo* 24793
iz. f. ▸
1 *(funikular)* helburu

Bergsteiger *DeReWo* 11160
iz. bizidun m. ▸
1 mendizale; mendigoizale

Bergsteigerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 mendizale; mendigoizale

Bergstraße *DeReWo* 25311
iz. f. ▸
1 mendi errepide

Bergtour *DeReWo* 26957
iz. f. ▸
1 *lgart.* mendibuelta

Bergung *DeReWo* 9710
iz. f. ik. aditza: Bergung ▸
1 salbatze; erreskatatze

Bergungsarbeit *DeReWo* 22245
iz. f. [pl.] ▸
1 salbamendu lanak

Bergwacht *DeReWo* 30234
iz. f. ▸
1 mendi erreskate (zerbitzu); salbamendu talde

Bergwelt *DeReWo* 20696
iz. f. ▸
1 mendi paisaia

Bergwerk *DeReWo* 11183
iz. n. ▸
1 MEATZARITZA meategi

Bericht *DeReWo* 519
iz. m. ik. aditza: berichten ▸
1 txosten
2 kontakizun
3 erreportaje
4 ● jdm. Bericht erstatten ▸ nbi. berri eman; nb. informatu

berichten *DeReWo* 467 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdm. etw.]* -en berri eman; -z informatu
II *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[über etw.]* -en berri eman

Berichterstatter *DeReWo* 15302
iz. *bizidun m.* ▸
1 KAZETARITZA berri-emaile

Berichterstatterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 KAZETARITZA berri-emaile

berichtigen *DeReWo* 21939 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(hutsa)* zuzendu

Berichtigung *DeReWo* 9410
iz. *f.* ik. aditza: berichtigen ▸
1 (hutsen) zuzenbide; zuzenketa

Berichtsjahr *DeReWo* 29255
iz. *n.* ▸
1 EKONOMIA FINANTZAK (finantza) urte; (finantza) ekitaldi

bersten *DeReWo* 24579 Flexion: barst, geborsten - *irregularra*
ad. intran. *+sein* ▸
1 hautsi; lehertu

berüchtigt *DeReWo* 6306
izlag. ▸
1 izen txarreko; ospe txarreko

berücksichtigen *DeReWo* 2011 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 kontuan izan; aintzat hartu

Beruf *DeReWo* 1116
iz. *m.* ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide; ogibide

berufen *DeReWo* 2532 Flexion: beruft, berief, berufen
I *ad. intran.* *+haben* ▸
1 *[jdn. (zu etw.)]* izendatu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* aipatu; -i egon
2 *[auf jdn.]* lekuko jarri

beruflich *DeReWo* 1856
I *izlag.* ▸
1 LAN HARREMANAK lanbideko; profesional
II *izlag.adb.* ▸
1 LAN HARREMANAK lanbidez; ogibidez

Berufsakademie *DeReWo* 28342
iz. *f.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide eskola

Berufsalltag *DeReWo* 28325
iz. *m.* ▸
1 LAN HARREMANAK lanbideko egunerokotasun

Berufsausbildung *DeReWo* 9386
iz. *f.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide heziketa; lanbide formakuntza

berufsbedingt *DeReWo* 28556
I *izlag.* ▸
1 lanbideak eragin
II *izlag.adb.* ▸
1 lanbidea dela medio

berufsbegleitend *DeReWo*Angepasst 16516
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lan egitearekin baterako
II *izlag.adb.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lan egitearekin batera

Berufsberater *DeReWo* 28913
iz. *bizidun m.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide orientatzaile

Berufsberaterin HumanGender
iz. *bizidun f.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide orientatzaile

Berufsberatung *DeReWo* 18908
iz. *f.* ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide orientazio

Berufsbild *DeReWo* 14878
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide; ogibide

berufsbildend *DeReWo* 14501
izlag. (orainald.partiz.) ▸
1 formakuntza-; formakuntzarako; lanbide heziketarako

Berufsbildung *DeReWo* 18825
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa

Berufsbildungszentrum *DeReWo* 27337
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa eskola; lanbide heziketa institutu

Berufserfahrung *DeReWo* 15853
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan esperientzia; lan eskarmentu

Berufsfachschule *DeReWo* 18991
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa eskola

Berufsfeld *DeReWo* 21514
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lan arlo; lanbide alor

Berufsfeuerwehr *DeReWo* 10732
iz. f. ▸
1 suhiltzaile profesionalak

Berufsgenossenschaft *DeReWo* 19676
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK *(erakundea)* mutualitate

Berufsgruppe *DeReWo* 12170
iz. ▸
1 lanbide alor

Berufsinformationszentrum *DeReWo* 24129
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA lanbide heziketa argibide bulego

Berufskollege *DeReWo* 26090
iz. bizidun m. ▸
1 LAN HARREMANAK lankide

Berufskollegin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 LAN HARREMANAK lankide

Berufskrankheit *DeReWo* 37674
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide-gaixotasun; gaixotasun profesional; laneko gaixotasun

Berufsleben *DeReWo* 6705
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK lan bizitza

Berufsschule *DeReWo* 7410
iz. f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide eskola; lanbide heziketa institutu

Berufsschüler *DeReWo* 26574
iz. bizidun m. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide heziketa ikasle

Berufsschülerin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide heziketa ikasle

Berufssoldat *DeReWo* 26698
iz. bizidun m. ▸
1 ARLO MILITARRA soldadu profesional

Berufssoldatin HumanGender
iz. bizidun f. ▸
1 ARLO MILITARRA soldadu profesional

Berufsstand *DeReWo* 16812
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide (alor)

berufstätig *DeReWo* 6405
izlag. ▸
1 lan egiten duen

Berufstätigkeit *DeReWo* 18798
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lan; lanean egote

Berufsverband *DeReWo* 15231
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK ofiziale-elkarte; gremio

Berufsverbot *DeReWo* 19463
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK ZUZENBIDEA lanbidean jarduteko debeku

Berufsverkehr *DeReWo* 17770
iz. m. ▸
1 puntako orduko trafiko; ordu goriko trafiko

Berufswahl *DeReWo* 16186
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide hautaketa

Berufswelt *DeReWo* 25410
iz. f. ▸
1 LAN HARREMANAK lanbide mundu; lan bizitza

Berufswunsch *DeReWo* 23879
iz. m. ▸
1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA begietako lanbide; lanbide gogokoen

Berufung *DeReWo* 2649
iz. f. ▸
1 izendapen; izendatze
2 bokazio
3 ZUZENBIDEA helegite

Berufungsgericht *DeReWo* 19418
iz. n. ▸
1 ZUZENBIDEA apelazio auzitegi

Berufungsverfahren *DeReWo* 25053
iz. n. ▸
1 apelazio-errekurtso

beruhen *DeReWo* 4341 - *-ge galtzen du*
ad. intran. *+haben* ▸
1 *[auf etw.]* oinarritu; oinarri izan
2 ● etw. auf sich beruhen lassen ▸ zbt. bere horretan utzi

beruhigen *DeReWo* 3131 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 lasaitu; baretu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lasaitu; baretu

Beruhigung *DeReWo* 13340
iz. f. ik. aditza: beruhigen ▸
1 lasaitze; baretze
2 lasaialdi; barealdi

Beruhigungsmittel *DeReWo* 30399
iz. n. ▸
1 MEDIKUNTZA lasaigarri; baregarri

berühmt *DeReWo* 1324
izlag. ▸
1 ospetsu; entzutetsu; entzun; ezagun

Berühmtheit *DeReWo* 14592
iz. f. ▸
1 = Ruhm ospe; izen; hots; fama
2 *[jnd.]* (pertsona) ospetsu; (pertsona) entzutetsu; (pertsona) famatu

berühren *DeReWo* 3940 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ukitu
2 *irud.* ukitu; hunkitu; bihotz-ukitu
● jdn. peinlich berühren ▸ lotsarazi
3 *irud.* = ansprechen ukitu; aipatu

Berührung *DeReWo* 9191
iz. f. ik. aditza: berühren ▸
1 ukipen

Berührungsangst *DeReWo* 14587
iz. f. ▸
1 (elkar ukitzeko) lotsa
2 MEDIKUNTZA hafefobia

besagen *DeReWo* 24319 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 esan nahi izan

besagt *DeReWo* 4937
I *ad. partiz.* ik. aditza: besagen
II *izlag.* ▸
1 aipatutako; aipaturiko

besänftigen *DeReWo* 19297 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 lasaitu; baretu; baketu

Besatzer *DeReWo* 16182 Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun m.* ▸
1 *lgart.* okupazio armadaren kide; okupatzaile

Besatzerin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. *bizidun f.* ▸
1 *lgart.* okupazio armadaren kide; okupatzaile

Besatzung *DeReWo* 5594
iz. *f.* ▸
1 ARLO MILITARRA okupazio
2 ITSASOA eskifaia

Besatzungsmacht *DeReWo* 16841
iz. *f.* ▸
1 ARLO MILITARRA okupazio armada

Besatzungsmitglied *DeReWo* 14743
iz. ▸
1 ITSASOA HEGAZKINTZA eskifaiako kide; eskifaiaren kide

Besatzungszone *DeReWo* 28490
iz. *f.* ▸
1 ARLO MILITARRA okupazio eremu

beschädigen *DeReWo* 2853 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i kalte egin; akastu; hondatu

beschädigt *DeReWo* 6194
I *ad. partiz.* ik. aditza: beschädigen
II *izlag.* ▸
1 akastun

Beschädigung *DeReWo* 13663
iz. *f.* ik. aditza: beschädigen ▸
1 hondatze
2 = Schaden kalte

beschaffen[1] *DeReWo* 7310 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 eskuratu; -z hornitu

beschaffen[2] *DeReWo*Homograph 7310
izlag. ik. schaffen[1] 1 ▸
1 egin; egokitu
● so beschaffen sein ▸ horrelakoa izan

Beschaffenheit *DeReWo* 19033
iz. *f.* ▸
1 nolakotasun; izaera; tasun

Beschaffung *DeReWo* 10173
iz. *f.* ik. aditza: beschaffen[1] ▸
1 hornitze

beschäftigen *DeReWo* 2477 - *-ge galtzen du*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i zer egin eman
2 *[jdn.]* LAN HARREMANAK -i lana eman; -i emplegua eman
3 arduratu; -k axola izan
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 *[mit jdm./etw.]* -z arduratu

beschäftigt *DeReWo* 899
I *ad. partiz.* ik. aditza: beschäftigen
II *izlag.* ▸
1 lanpetu; hartu
2 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigte HumanGender
iz. (adjekt.iz.) *bizidun f.* ik. beschäftigt ▸
1 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigtenzahl *DeReWo* 21561
iz. ▸
1 LAN HARREMANAK enplegatuen kopuru; lanean diharduten kopuru

Beschäftigter *DeReWo* 1275
iz. (adjekt.iz.) *bizidun m.* ▸
1 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigung *DeReWo* 3041
iz. *f.* ▸
1 zeregin; egiteko; jarduera; jardun
2 LAN HARREMANAK enplegu; lan

Beschäftigungsgesellschaft *DeReWo* 25422
iz. *f.* ▸
1 EKONOMIA LAN HARREMANAK enplegua sustatzeko entitate

beschäftigungslos *DeReWo* 23393
izlag. ik. beschäftigt ▸
1 langabe
2 lanbiderik gabe; ogibiderik gabe

Beschäftigungspolitik *DeReWo* 19940
iz. f. ▸
1 POLITIKA LAN HARREMANAK enplegua sustatzeko politika

Beschäftigungsprogramm *DeReWo* 27723
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK EKONOMIA enplegua sustatzeko programa

Beschäftigungsverhältnis *DeReWo* 19053
iz. n. ▸
1 LAN HARREMANAK enplegu harreman; lan harreman

beschämen *DeReWo* 12724 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* lotsarazi; lotsatu; ahalketu

beschaulich *DeReWo* 11197
I *izlag.* ▸
1 lasai; bare; atsegin
II *izlag.adb.* ▸
1 lasai; soseguz

Beschaulichkeit *DeReWo* 36067
iz. f. ▸
1 lasaitasun; baretasun; sosegu; bake

Bescheid *DeReWo* 4574
iz. m. ▸
1 ● jdm. Bescheid geben/sagen ▸ nbi. abisua eman
2 ● über etw. (Akk.) Bescheid wissen ▸ zbt. jakin; zbten jakinaren gainean egon
3 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA jakinarazpen

bescheiden *DeReWo* 2355
I *izlag.* ▸
1 apal; xume; umil
II *izlag.adb.* ▸
1 apal; apalki; umil

Bescheidenheit *DeReWo* 10046
iz. f. ▸
1 apaltasun; umiltasun

bescheinigen *DeReWo* 7112 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egiaztatu; ziurtatu

Bescheinigung *DeReWo* 17684
iz. f. ik. aditza: bescheinigen ▸
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA ▸
a ziurtapen; egiaztapen
b ziurtagiri; egiaztagiri

bescheißen *DeReWo* 39647 - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *irud. lgart. adkor. [jdn.]* -i iruzur egin; engainatu; atzipetu

beschenken *DeReWo* 14957 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdn.]* -i opari egin; saritu

bescheren *DeReWo* 4285 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *[jdm. etw.]* oparitu
2 *[etw.]* ekarri

Bescherung *DeReWo* 14622
iz. f. ik. aditza: bescheren ▸
1 opari banaketa
2 ● *irud. lgart.:* schöne Bescherung! ▸ Ederrak gaude!

bescheuert *DeReWo* 32894
izlag. ▸
1 *lgart.* txoro; ero

beschießen *DeReWo* 9957 Flexion: beschießt, beschoss, beschossen - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ARLO MILITARRA tirokatu

Beschilderung *DeReWo* 14013
iz. f. ▸
1 seinaleak
2 seinaleak jartze

beschimpfen *DeReWo* 7884 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 -i laido egin; laidoztatu; -i irain egin; iraindu; -i ahapaldi egin

Beschimpfung *DeReWo* 15018
iz. f. ik. aditza: beschimpfen ▸
1 irain; laido
2 laidoztatze

Beschlag *DeReWo* 19821
iz. *m.* ik. aditza: beschlagen ▸
1 burdineria
2 lauso; lurrun
3 ● in Beschlag nehmen ▸ erabili; (nork) beretzat hartu

beschlagen *DeReWo* 26542 Flexion: beschlägt, beschlug, beschlagen - *irregularra, -ge galtzen du.*
I *ad. tran.* *+haben* ▸
1 ferratu
2 *[mit etw.]* hornitu
3 lausotu
II *ad. + 'sich'* *+haben* ▸
1 lausotu

Beschlagnahme *DeReWo* 27160
iz. *f.* ik. aditza: beschlagnahmen ▸
1 ZUZENBIDEA bahitze; konfiskatze; konfiskazio

beschlagnahmen *DeReWo* 7154 - *-ge galtzen du*
ad. tran. *+haben* ▸
1 ZUZENBIDEA bahitu; konfiskatu

beschleichen *DeReWo* 25127 Flexion: beschleicht, beschlich, beschlichen - *irregularra, -ge galtzen du.*
ad. tran. *+haben* ▸
1 *(susmoak)* *[jdn.]* hartu

7.5 Curriculum Vitae

LEHEN ETA BIGARREN HEZKUNTZA

1980tik 1986ra Colegio Alemán de Madrid (Espainia)

1986tik 1992ra Hansa-Gymnasium Hamburg (Alemania)

1992tik 1993ra Colegio Alemán de Madrid (Espainia)

1993tik 1995ra Hansa-Gymnasium Hamburg (Alemania)

FORMAKUNTZA AKADEMIKOA

2003 Lizentziatura: Politika Zientzia
Freie Universität Berlin (Alemania)

2010 Lizentziatura: Itzulpengintza eta Interpretazioa
Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

2011 Euskal Filologia eta Hizkuntzalaritza Masterra
Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

HIZKUNTZAK

Alemana, Gaztelania (DELE Superior), Euskara (EGA), Ingelesa (CAE)

ARGITALPENAK

Lindemann, D. 2015. *EuDeLex*: Ein deutsch-baskisches zweisprachiges elektronisches Wörterbuch für DaF-Lernende. In: J.-A. Calañas Continente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang, 87–108.

Lindemann, D. & San Vicente, I. 2015b. Corpusetan oinarritutako hiztegi elebidun berria sortzen. In Alegria, I., Latatu, A., Omaetxebarria, M.J. (arg.) *I. Ikergazte Nazioarteko ikerketa euskaraz: Kongresuko artikulu-bilduma*, Udako Euskal Unibertsitatea, 95-100.

Lindemann, D. & San Vicente, I. 2015a. Euskarazko maiztasun lemategia gaurko teknologien ikuspuntutik. In Fernández Fernández, B. & Salaburu Etxeberria, P. (arg.) *Ibon Sarasola, gorazarre. Homenatge, homenaje*. Bilbao: UPV-EHU, 441–456.

Lindemann, D., Manterola, I, Nazar, R., San Vicente, I., Saralegi, X., 2014. Bilingual Dictionary Drafting: The Example of German-Basque, a Medium-Density Language Pair. *Proceedings of the XVI EURALEX Conference,* 563-576

Lindemann, D., 2014b. Creating a German-Basque Electronic Dictionary for German Learners. *Lexikos,* (24), 331-349

Lindemann, D., 2014a. Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch, in M.J. Domínguez Vázquez, F. Mollica & M. Nied (arg.), *Zweisprachige Lexikographie im Spannungsfeld zwischen Translation und Didaktik*, Lexikographica Series Maior, De Gruyter, 263-286

Lindemann, D., 2013. Bilingual Lexicography and Corpus Methods. The Example of German-Basque as Language Pair. *Proceedings of CILC 2013. Procedia – Social and Behavioral Sciences*, (95), 249-257

Lindemann, D., 2011. Hiztegigintza elebiduna: euskara-alemanera. XIX. mendeko hiru lan. *Sancho el Sabio: Revista de cultura e investigación vasca*, (34), 209–232.

KONGRESUAK

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *Multilingual lexicography for less-resourced languages: The case of Basque*
Aurkezpen mota: Poster presentation
Kongresua: MultiLex 2015
Lekua: Santiago de Compostela
Urtea: 2015eko urria

Autoreak: David Lindemann, Iñaki San Vicente
Izenburua: *Corpusetan oinarritutako hiztegi elebidun berria sortzen*
Aurkezpen mota: Poster presentation
Kongresua: IKERGAZTE 2015
Lekua: Durango
Urtea: 2015eko maiatza

Autoreak: Miren Azkarate, David Lindemann
Izenburua: *Basque Lexicography and Purism*
Aurkezpen mota: Oral Communication
Kongresua: The Role of Lexicography in Standardisation and Purification of Lesser Used Languages
Lekua: Ljouwert/Leeuwarden
Urtea: 2015eko apirila

Autoreak: David Lindemann, Iñaki San Vicente
Izenburua: *Building corpus-based frequency lemma lists*
Aurkezpen mota: Oral Communication
Kongresua: 7° Congreso Internacional de Linguística de Corpus (CILC 2015)
Lekua: Valladolid (Spain)
Urtea: 2015eko martxoa

Autoreak: David Lindemann, Iker Manterola, Rogelio Nazar, Iñaki San Vicente, Xabier Saralegi
Izenburua: *Bilingual Dictionary Drafting: The Example of German-Basque, a Medium-Density Language Pair*
Aurkezpen mota: Oral Communication
Kongresua: XVI International EURALEX Conference
Lekua: EURAC, Bolzano/Bozen (Italy)
Urtea: 2014ko uztaila

Autoreak*:* David Lindemann
Izenburua*: Creating a German-Basque electronic dictionary for German learners*
Aurkezpen mota*:* Poster presentation
Kongresua*:* XVI International EURALEX Conference
Lekua*:* EURAC, Bolzano/Bozen (Italy)
Urtea*:* 2014ko uztaila

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *Creating a German-Basque electronic dictionary for German learners*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: Internacional Conference Planning non-existent Dictionaries
Lekua: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa (Portugal)
Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *Electronic dictionary editing and publishing: The example of EuDeLex (software demo)*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: Internacional Conference Planning non-existent Dictionaries
Lekua: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa (Portugal)
Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *EuDeLex, ein deutsch-baskisches elektronisches Wörterbuch*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: Congreso Internacional Los diccionarios del alemán: evolución y nuevas perspectivas
Lekua: Universitat de Valencia (Spain)
Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *EuDeLex: Base de datos lexicográfica, interfaz de usuario online y retribución instantánea de datos desde Wikimedia*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: Congreso Internacional Los diccionarios del alemán: evolución y nuevas perspectivas
Lekua: Universitat de Valencia (Spain)
Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *Bilingual lexicography and corpus methods. The example of German-Basque as language pair*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: V International Conference on Corpus Linguistics (CILC2013)
Lekua: Universitat d'Alacant (Spain)
Urtea: 2013ko martxoa

Autoreak: David Lindemann
Izenburua: *Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch*
Aurkezpen mota: Hitzaldia
Kongresua: GAL-Kongress Wörter – Wissen – Wörterbücher
Lekua: Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg (Germany)
Urtea: 2012ko iraila

BESTELAKO MERITUAK

Ikerketa Egonaldiak

Egonaldia: Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), UPF, Bartzelona, 2013/03/18-2013/05/17

Bekak

2012-2015
Predoc BFI-2011 (Eusko Jaurlaritza)

2009-2010
Jesús de Olaizola ikerketa beka (Sancho el Sabio Fundazioa, Vitoria-Gasteiz)

Ikastaroak

6-10/07/2015
"COST Lexicography Summer School: Retro-digitizing Dictionaries", Universidade Nova de Lisboa (Portugal)

24-28/09/2012
"The 2012 Lexicom International Workshop in Lexicography and Lexical Computing", Alpinarium, Galtür (Austria)

Literatura-itzulpenak

2011tik 2012ra: Hiru euskal eleberriren itzulpena alemanerara:
Bernardo Atxaga: Markak. Gernika 1937; Gotzon Barandiaran: Errotik; Xamar: Orhipean

2013tik 2014ra: Hermann Hesse-ren „Siddhartha" eleberri klasikoaren euskarazko itzulpena, Irati Trebiñorekin batera, (arg.: erein-igela)